Kóczián Sándor

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának véleménynyilvánítás szabadságával kapcsolatos ítéletei

-

jogeset-összefoglaló gyűjtemény

I. rész

2016. június 30.

TARTALOMJEGYZÉK

I. A véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásául szolgáló legitim érdekek 9
1. A jó hírnév védelme 9
1.1. Politikai szereplők bírálhatósága 9
Lingens v. Austria 9
Oberschlick v. Austria (No. 1.) 11
Schwabe v. Austria 13
Oberschlick v. Austria (No. 2.) 15
Andreas Wabl v. Austria 17
Lopes Gomes da Silva v. Portugal 19
Feldek v. Slovakia 20
Unabhängige Initiative Informationsvielfalt v. Austria 23
Dichand and Others v. Austria 24
Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria 26
Ukrainian Media Group v. Ukraine 29
Sokolowski v. Poland 31
Grinberg v. Russia 32
Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlags GmbH v. Austria 34
Karman v. Russia 36
Krasulya v. Russia 39
Lepojic v. Serbia 41
I Avgi Publishing and Press Agency S. A. & Karis v. Greece 42
Alves da Silva v. Portugal 44
Renaud v. France 45
Vellutini and Michel v. France 47
Brosa v. Germany 49
Mladina d.d. Ljubljana v. Slovenia 51
Axel Springer AG v. Germany (No. 2.) 53
Pinto Pinheiro Marques v. Portugal 55
Morar v. Romania 57
Genner v. Austria 59
1.2. Állam- és kormányfők bírálhatósága 61
Colombani and Others v. France 62
Pakdemirli v. Turkey 65
Gutiérrez Suárez v. Spain 67
Otegi Mondragon v. Spain 69
Tuşalp v. Turkey 72
Eon v. France 74
1.3. Választási kampány 76
Salov v. Ukraine 76
Malisiewicz-Gasior v. Poland 78
Kwiecien v. Poland 80
Filatenko v. Russia 82
Andrushko v. Russia 85
Erdogan Gökce v. Turkey 87
1.4. Egyéb közérdekű ügyek, viták 89
Nilsen and Johnsen v. Norway 89
Marônek v. Slovakia 91
Vides Aizsardzibas Klubs v. Latvia 93

Chauvy and Others v. France 94
Urbino Rodrigues v. Portugal 97
Monnat v. Switzerland 98
Backes v. Luxembourg 100
Csánics v. Hungary 103
Karsai v. Hungary 105
Hoffer and Annen v. Germany 108
Ungváry and Irodalom Kft. v. Hungary 109
Tierbefreier E.V. v. Germany 113
Braun v. Poland 115
Niskasaari and Otavamedia Oy v. Finland 117
1.5. Az igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága 119
Barfod v. Denmark 119
Prager and Oberschlick v. Austria 121
De Haes and Gijsels v. Belgium 123
Lesnik v. Slovakia 125
Perna v. Italy 128
Skałka v. Poland 130
Rizos and Daskas v. Greece 132
Hrico v. Slovakia 134
Sabou and Pircalab v. Romania 135
Raichinov v. Bulgaria 137
Kobenter and Standard Verlags GmbH v. Austria 139
July and Sarl Libération v. France 141
Aleksandr Krutov v. Russia 144
Zugic v. Croatia 146
Falter Zeitschriften GmbH v. Austria (No. 2.) 147
Błaja News Sp. z o. o. v. Poland 149
Mustafa Erdoğan and Others v. Turkey 152
Marian Maciejewski v. Poland 154
1.6. Közszolgálatot teljesítők bírálhatósága 156
Janowski v. Poland 157
Savitchi v. Moldova 159
Zakharov v. Russia 160
Mamère v. France 163
Haguenauer v. France 165
Mariapori v. Finland 167
Bargao and Domingos Correia v. Portugal 169
1.7. A munkáltató jó hírneve 171
Fuentes Bobo v. Spain 171
De Diego Nafría v. Spain 173
Guja v. Moldova 175
Marchenko v. Ukraine 178
Wojtas-Kaleta v. Poland 181
Heinisch v. Germany 183
Palomo Sanchez and Others v. Spain 186
Matúz v. Hungary 188
Rubins v. Latvia 191
1.8. Tényállítások és értékítéletek, a jóhiszemű és felelős újságírás 193
Thorgeir Thorgeirson v. Iceland 193

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway 195
Dalban v. Romania 198
Bergens Tidende and Others v. Norway 200
McVicar v. United Kingdom 202
Krone Verlag GmbH & Co. KG and Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG v. Austria 204
Cumpana and Mazare v. Romania 206
Pedersen and Baadsgard v. Denmark 209
Shabanov and Tren v. Russia 212
Dabrowski v. Poland 214
Nikowitz & Verlagsgruppe News GmbH v. Austria 215
Tønsbergs Blad AS and Haukom v. Norway 217
Colaço Mestre and SIC – Sociedade Independente De Comunicação, S. A. v. Portugal 219
Flux and Samson v. Moldova 221
Rumyana Ivanova v. Bulgaria 223
Flux v. Moldova (No. 6.) 225
Bodrozic and Vujin v. Serbia 227
Kulis and Rózycki v. Poland 229
Europapress Holding D.O.O. v. Croatia 231
Ruokanen and Others v. Finland 234
Brunet Lecomte and Lyon Mag v. France 236
Wizerkaniuk v. Poland 238
Uj v. Hungary 240
Ringier Axel Springer Slovakia, A.S. v. Slovakia 242
Koprivica v. Montenegro 245
Mengi v. Turkey 247
Bugan v. Romania 249
Novaya Gazeta and Borodyanskiy v. Russia 251
Welsh and Silva Canha v. Portugal 253
Ringier Axel Springer Slovakia, A.S. v. Slovakia (No. 2.) 254
Stankiewicz and Others v. Poland 256
Erla Hlynsdottir v. Iceland (No. 2.) 258
Armellini and Others v. Austria 261
1.9. Harmadik féltől származó információk közzététele, híresztelés 263
Thoma v. Luxembourg 263
Radio France and Others v. France 265
Selistö v. Finland 268
Albert-Engelmann-Gesellschaft mbH v. Austria 270
Standard Verlags GmbH v. Austria 272
Verlagsgruppe News GmbH v. Austria 274
Radio Twist A.S. v. Slovakia 276
Standard Verlagsgesellschaft mbH (No. 2.) v. Austria 278
Gorelishvili v. Georgia 280
Flux v. Moldova (No. 3.) 282
Dyundin v. Russia 283
Romanenko and Others v. Russia 285
Gazeta Ukraina-Tsentr v. Ukraine 287
Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukraine 289
Björk Eidsdóttir v. Iceland 291

Erla Hlynsdóttir v. Iceland 294
Belpietro v. Italy 296
Print Zeitungsverlag GmbH v. Austria 298
Soltész v. Slovakia 300
1.10. Valóság bizonyítása, kártérítés arányossága 302
Constantinescu v. Romania 302
Tolstoy Miloslavsky v. United Kingdom 304
Steel and Morris v. United Kingdom 306
Independent News & Media and Independent Newspapers Ireland Limited v. Ireland 308
Makarenko v. Russia 310
Tešic v. Serbia 312
1.11. A jó hírnév védelme az Egyezmény 8. cikke alapján 313
Pfeifer v. Austria 313
Petrina v. Romania 316
A. v. Norway 317
Karakó v. Hungary 320
Petrenco v. Moldova 322
Polanco Torres and Movilla Polanco v. Spain 324
Pauliukienė and Pauliukas v. Lithuania 327
Putistin v. Ukraine 329
Lavric v. Romania 331
Jalbă v. Romania 334
Firma EDV für Sie, EfS Elektronische Datenverarbeitung Dienstleistungs GmbH v. Germany 336
Ion Cârstea v. Romania 338
Dzhugashvili v. Russia 340
Fürst-Pfeifer v. Austria 342
2. Emberi méltóság védelme – gyűlöletbeszéd 345
2.1. Holokauszt-tagadás, történelmi tények tagadása, rasszista uszítás 345
Glimmerveen and Hagenbeek v. the Netherlands 345
Jersild v. Denmark 347
Honsik v. Austria 349
Lehideux and Isorni v. France 351
Witzsch v. Germany 353
Garaudy v. France 355
Norwood v. United Kingdom 356
Witzsch v. Germany 358
Erbakan v. Turkey 359
Pavel Ivanov v. Russia 361
Soulas and Others v. France 363
Leroy v. France 365
Balsyte-Lideikiene v. Lithuania 366
Orban and Others v. France 368
Willem v. France 371
Féret v. Belgium 373
Le Pen v. France 375
Fatullayev v. Azerbaijan 377
Dink v. Turkey 380
Vejdeland and Others v. Sweden 382

Hizb Ut-Tahrir and Others v. Germany 384
Perinçek v. Switzerland 386
M'Bala M'Bala v. France 389
2.2. Erőszakra uszítás 391
Incal v. Turkey 391
Polat v. Turkey 394
Ceylan v. Turkey 395
Sürek and Özdemir v. Turkey 397
Başkaya and Okçuoğlu v. Turkey 400
Erdogdu and Ince v. Turkey 402
Sürek v. Turkey (No. 1.) 404
Öztürk v. Turkey 406
Erdogdu v. Turkey 409
Sener v. Turkey 411
Ibrahim Aksoy v. Turkey 413
E. K. v. Turkey 416
Gündüz v. Turkey 418
Savgin v. Turkey 420
Faruk Temel v. Turkey 421
2.3. Szimbolumok megjelenítése, viselése – vörös csillag 423
Vajnai v. Hungary 423
Fratanoló v. Hungary 426
Fáber v. Hungary 428
Noé, Vajnai and Bakó v. Hungary 431
Horváth and Vajnai v. Hungary 433
Vajnai (No. 4.) v. Hungary 434
3. Magánélethez való jog 435
Tammer v. Estonia 435
Von Hannover v. Germany 437
Karhuvaara and Iltalehti v. Finland 440
White v. Sweden 442
Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue v. Belgium 445
Biriuk v. Lithuania 447
Standard Verlags GmbH v. Austria (No. 2.) 449
Flinkkilä and Others v. Finland 451
Saaristo and Others v. Finland 454
Mosley v. United Kingdom 456
Axel Springer AG v. Germany 459
Alkaya v. Turkey 461
Ristamäki and Korvola v. Finland 463
Ruusunen v. Finland 465
Haldimann and Others v. Switzerland 468
3.1. Képmáshoz való jog, fényképek 470
Schüssel v. Austria 470
Krone Verlag GmbH and Co. KG v. Austria 472
Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m.b.H v. Austria (No. 3.) 474
Gourguenidze v. Georgia 476
Österreichischer Rundfunk v. Austria 478
Hachette Filipacchi Associes v. France 480
Hachette Filipacchi Associes („Ici Paris") v. France 481

MGN Limited v. United Kingdom 483
Von Hannover v. Germany (No. 2.) 486
Rothe v. Austria 488
Von Hannover v. Germany (No. 3.) 491
Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway 494
Bremner v. Turkey 496
Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France 498
Société de Conception de Presse et d'Édition v. France 502
Verlagsgruppe Handelsblatt GmbH & Co. KG v. Germany 504
Kahn v. Germany 507
Sihler-Jauch and Jauch v. Germany 509
3.2. Büntetőeljárások tudósítása 512
News Verlags GmbH & Co. KG v. Austria 512
Verlagsgruppe News GmbH v. Austria (No. 2.) 513
Eerikäinen and Others v. Finland 515
Egeland and Hanseid v. Norway 517
Timciuc v. Romania 520
Standard Verlags GmbH v. Austria (No. 3.) 522
Krone Verlag GmbH & Co KG and Krone Multimedia GmbH & Co KG v. Austria 524
Salumäki v. Finland 527
Apostu v. Romania 529
3.3. Egyéb esetek 531
Peck v. United Kingdom 531
Sciacca v. Italy 533
Reklos and Davourlis v. Greece 535
Bohlen v. Germany 537
Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland 540
Amarandei and Others v. Romania 542
4. A bíróságok tekintélyének és pártatlanságának védelme 543
Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) 543
Weber v. Switzerland 546
Allenet de Ribemont v. France 548
Worm v. Austria 549
Du Roy and Malauire v. France 551
Tourancheau and July v. France 553
Aquilina and Others v. Malta 556
Erla Hlynsdóttir v. Iceland (No. 3.) 558
5. Vallásszabadság 560
Otto-Preminger-Institut v. Austria 560
Wingrove v. United Kingdom 563
I.A. v. Turkey 566
Paturel v. France 567
Giniewski v. France 570
Aydin Tatlav v. Turkey 572
Klein v. Slovakia 573
Chalabi v. France 575
6. Nemzetbiztonság és közrend védelme – demonstrációk, expresszív magatartások 576
Hadjianastassiou v. Greece 576
Vereniging Weekblad Bluf! v. the Netherlands 578
Kommersant Moldovy v. Moldova 580

Pasko v. Russia ... 581
Cox v. Turkey ... 582
Fatih Taş v. Turkey ... 584
Bucur and Toma v. Romania ... 586
Piermont v. France ... 589
Zana v. Turkey ... 590
Steel and Others v. United Kingdom ... 592
Hashman and Harrup v. United Kingdom ... 595
Gsell v. Switzerland ... 596
Aydin v. Germany ... 599
Tatár and Fáber v. Hungary ... 601
Egitim ve Bilim Emekçileri Sendikasi v. Turkey ... 603
Cholakov v. Bulgaria ... 605
Taranenko v. Russia ... 607
Aslan and Sezen v. Turkey ... 609
Aslan and Sezen v. Turkey (No. 2.) ... 609
Murat Vural v. Turkey ... 611
Gough v. United Kingdom ... 613
Shvydka v. Ukraine ... 616
Yoslun v. Turkey ... 617
Maguire v. United Kingdom ... 619
7. Szerzői jog ... 621
Ashby Donald and Others v. France ... 621
Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden ... 624
Akdeniz v. Turkey ... 626

I. A véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásául szolgáló legitim érdekek

1. A jó hírnév védelme

1.1. Politikai szereplők bírálhatósága

Lingens v. Austria

(Application no. 9815/82., Series A no. 103., 1986. július 8-i ítélet)

Tényállás

1975-ben a kérelmező bécsi újságíró a Profil folyóirat főszerkesztőjeként két cikkében is kemény bírálatokat fogalmazott meg az akkori osztrák kancellár, Bruno Kreisky munkájával és jellemével szemben. Kreisky, aki az Osztrák Szocialista Párt elnöke is volt, koalíciós tárgyalásokat folytatott a Szabadságpárttal és annak vezetőjével, akiről közismert volt, hogy náci nézeteket vall, és állítólag tagja volt az SS-nek is. Az újságíró a „Megbékélés a nácikkal, de hogyan?" című cikkében a kancellár cselekedeteit erkölcstelennek és méltatlannak („Valójában nem lehet Kreisky cselekedeteit racionális alapon kritizálni, csakis irracionális alapon: erkölcstelen és méltatlan."), egy másik cikkében pedig megalkuvónak, opportunistának is nevezte („Ha bárki más tette volna ezt, akkor valószínűleg a leghitványabb opportunizmusként jellemezték volna tetteit."). Kreisky végül eltekintett a koalícióra lépéstől, a cikket író Lingens-t viszont feljelentette rágalmazásért.[1] Az osztrák hatóságok elrendelték az újság példányainak elkobzását, a bíróságok pedig az újságírót rágalmazás miatt pénzbüntetésre ítélték.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[1] Az osztrák Btk. szerint: „111. § (1) Aki egy harmadik személy által érzékelhető módon mást megvetésre méltó jellemvonással, vagy egyéb becstelen vagy erkölcstelen hozzáállással vagy viselkedéssel vádol oly módon, hogy azaz illető megvetésére indíthat vagy a közmegbecsülését csökkentheti, 6 hónapot meg nem haladó szabadságvesztéssel vagy pénzbírsággal büntetendő. […] (3) Az állítást tevő nem büntethető, ha a kijelentése igaznak bizonyul […], ha a körülmények alapján kellő oka volt feltételezni, hogy az állítás igaz volt. […]
112. § Az igazságra vagy jóhiszeműségre vonatkozó bizonyíték csak akkor fogadható be, ha az állítást megfogalmazó személy azt állítja, hogy állítása helyénvaló, vagy hogy jóhiszeműen járt el."

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a demokratikus társadalom egyik alappillérét, annak fejlődésének és az egyén önmegvalósításának egyik alapvető feltételét jelenti. Nem csak a kedvezően fogadott, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartott „információkat" és „eszméket" védi, hanem azokat is, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak. Ezek a pluralizmus, a tolerancia és a nyitottság követelményei, „amelyek nélkül nincs demokratikus társadalom". Ezek az elvek különösen fontosak a sajtó vonatkozásában. Bár a sajtó nem léphet túl bizonyos határokat – például mások jó hírnevének védelmét –, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket politikai kérdésekben éppúgy, mint más közérdekű területeken. Nemcsak a sajtó feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ebben az összefüggésben a Bíróság nem fogadta el az osztrák bíróságok véleményét, amely szerint a sajtó feladata az információk közvetítése, amelyek értelmezését az olvasóra kell bízni elsősorban (41. bek.). Továbbá a sajtószabadság a nyilvánosság egyik legjobb eszközét nyújtja a politikai vezetők nézeteinek és felfogásának feltárására, és az azzal kapcsolatos véleményalkotásra. A politikai vita szabadsága a demokratikus társadalom központi eleme. Ennek megfelelően az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében. A politikusok elkerülhetetlenül és tudatosan teszik ki minden megnyilvánulásukat és tettüket az újságírók és a közvélemény alapos ellenőrzésének egyaránt, ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítaniuk. Nem kétséges, hogy a 10. cikk (2) bekezdése lehetővé teszi mások – azaz minden egyén – jó hírnevének védelmét, és ez a védelem a politikusokra is kiterjed, akkor is, ha nem magánszemélyként cselekednek; ám ilyen esetekben a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (42. bek.).

A Bíróság szerint a kérdéses cikkek közérdekű politikai kérdésekkel foglalkoztak, azok tartalma és hangneme kiegyensúlyozott volt, bár bizonyos kifejezések használata sérthette Kreisky jó hírnevét. Mivel azonban a sértett egy politikus, figyelembe kell venni, hogy a cikkek egy választás utáni politikai vita részeként jelentkeztek (43. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a vitatott újságcikkek abban az időben már széles körben terjesztésre kerültek, így a szerzőre kiszabott büntetés a szó szoros értelmében véve nem akadályozta meg őt abban, hogy véleményt nyilvánítson, ám mégis egyfajta cenzúrát valósított meg, amely valószínűleg visszatartja attól, hogy a jövőben hasonló kritikát fogalmazzon meg. Az ilyen szankció a sajtó információt szállító és ellenőrző szerepének megakadályozását jelentheti (44. bek.).

A Bíróság szerint az újságíró értékítéleteket tett, az osztrák bíróságok pedig azt vizsgálták, hogy a kérelmező bizonyította-e állításainak valóságát, ahogyan azt az osztrák büntető

törvénykönyv 111. cikkének (3) bekezdése előírta. A Bíróság leszögezte, hogy körültekintően különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. A tények fennállása ugyanis igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. Ráadásul sem az állítások, amelyekre a kérelmező alapozta értékítéletét, sem a kérelmező jóhiszeműsége nem volt vitatott. Ám az újságírók a hazai btk. alapján nem kerülhették el az elítélést, hacsak nem tudták bizonyítani állításuk igazságát. Ami az értékítéleteket illeti, a követelménynek nem lehet eleget tenni, és ez sérti a véleménynyilvánítás szabadságát (46. bek.). A beavatkozás ezért nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban mások jó hírneve védelme érdekében (47. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Handyside v. United Kingdom (49. bek.); Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (65. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek[2]

Oberschlick v. Austria (No. 1.)
(Application no. 11662/85., Series A no. 204., 1991. május 23-i ítélet)

Tényállás

Egy újságíró „náci politizálással" vádolta meg az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) főtitkárát. A politikus az 1983-as választási kampány során egy televíziós műsorban azt javasolta, hogy emeljék fel 50%-al az osztrák nők családi pótlékának összegét, hogy ezáltal csökkenjen a nők súlyos anyagi helyzetével indokolt abortuszok száma, a bevándorolt nőkét pedig csökkentsék ugyanannyival. Az újságíró több társával együtt büntetőfeljelentést tett a főtitkár ellen, a feljelentés szövegét pedig közzétette a Fórum című újságban. Az újságíró szerint a politikus szándékai az NSDAP ideológiájával és céljaival egyeztek meg. Az osztrák bíróságok kimondták, hogy az újságíró megsértette a politikus hírnevét azzal, hogy a nemzetiszocialista ideológia követésével vádolta meg. Az újságíró nem tudta bizonyítani állításainak valóságtartalmát, a főtitkár javaslata pedig nem elegendő annak bizonyítására, hogy nemzetiszocialista nézeteket hirdetett. Nem volt indok a hatóság részére készült feljelentés szövegének közzétételére sem, amely azt a hiedelmet kelthette az átlagolvasóban, hogy a büntetőeljárás már meg is indult a politikus ellen. A bíróságok az újságírót rágalmazás miatt pénzbírságra ítélték, és elrendelték az újság példányainak elkobzását.

[2] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57523

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 16:3 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság egyrészt arra emlékeztetett, hogy a 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát, hanem azok megjelenési formáit is védi (57 bek.), másrészt a sajtó felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket a politikai kérdésekben és más közérdekű ügyekben. A sajtószabadság a nyilvánosság egyik legjobb eszközét nyújtja a politikai vezetők nézeteinek és felfogásának feltárására, és az azzal kapcsolatos véleményalkotásra. A politikai vita szabadsága a demokratikus társadalom központi eleme (58. bek.). Ennek megfelelően az elfogadható kritika határai tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében. Egy politikus elkerülhetetlenül és tudatosan teszi ki minden megnyilvánulását és tettét az újságírók és a közvélemény alapos ellenőrzésének egyaránt, ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania, különösen akkor, ha ő maga tesz olyan nyilvános kijelentéseket, amelyek kritizálhatók. Természetesen egy politikusnak is joga van a jó hírnév védelmére, akkor is, ha nem magánszemélyként jár el, de a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (59. bek.).

Jelen esetben a kérdés az elfogadható kritika határa egy közérdeklődésre számot tartó politikai kérdés nyilvános vitájában (60. bek.). A kérelmezőt azért ítélték el, mert közzétette a feljelentés szövegét. A választási kampányban a politikus egy televíziós műsorban tett olyan kijelentéseket, amelyekre reagálva a kérelmező kifejezte azon véleményét, hogy a javaslat a nemzetiszocializmus filozófiájának és céljainak felelt meg. A Bíróság szerint a közzététel egy közérdeklődésre számot tartó politikai kérdés nyilvános vitájához járult hozzá (a hazai állampolgárok és a külföldiek eltérő bánásmódja szociális területen). A kérelmező arra törekedett, hogy felhívja a közvélemény figyelmét a politikus provokatív javaslatára, amely valószínűleg sok embert háborított fel. Egy politikus, aki így fejezi ki magát, erős reakciónak teszi ki magát az újságírók és a nyilvánosság részéről (61. bek.).

A Bíróság nem fogadta el az osztrák bíróságok álláspontját. A kérelmező által közzétett feljelentés szövege valós tényeken (a politikus nyilatkozata, amelyet idézett) alapult. A szerző ennek elemzése során jutott arra a következtetésre, hogy a politikus tudatosan olyan eszméket fejezett ki, amelyek a nácik által vallottaknak feleltek meg. A Bíróság ez utóbbi véleményt értékítéletnek minősítette, amit a kérelmező úgy vezetett le, hogy a javaslatot

összehasonlította a nemzetiszocialista ideológiát megfogalmazó korabeli náci kiadványokkal. Az osztrák bíróságok azonban kimondták, hogy a kérelmezőnek bizonyítania kellett volna állításainak igazságát. Értékítéletek esetében viszont e követelménynek nem lehet eleget tenni, és ez önmagában sérti a véleménynyilvánítás szabadságát. Ami a közzététel formáját illeti, a Bíróság elismerte, hogy a feljelentés közzététele félrevezető volt abban az értelemben, hogy az olvasók jelentős száma hihette azt, hogy a politikus ellen már eljárás indult, vagy már el is ítélték. Figyelembe véve azonban a kérdés fontosságát, nem lehet azt mondani, hogy a kérelmező túllépte volna a véleménynyilvánítás szabadságának határait azzal, hogy a közzétételnek e sajátos formáját választotta (63. bek.). Mindezek alapján a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás „nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban" mások jó hírneve védelme érdekében (64. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (65. bek.); Lingens v. Austria (41-42., 46. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek[3]

Schwabe v. Austria

(Application no. 13704/88., Series A no. 242-B., 1992. augusztus 28-i ítélet)

Tényállás

Egy karintiai község néppárti (ÖVP) polgármesterét gondatlanságból elkövetett testi sértés és ittas állapotban elkövetett cserbenhagyás miatt 4 hónap börtönbüntetésre ítélték. A politikust Karintia tartomány kormányának szociáldemokrata (SPÖ) vezetője egy cikkében lemondásra szólította fel, mondván, nem fogadható el, hogy közhivatalban maradjon az, aki ilyen balesetet okoz. A kérelmező Schwabe, ifjú néppárti politikus ezek után a polgármestert védő sajtóközleményt jelentetett meg. A közlemény egy korábbi újságcikkre alapozva felidézett egy 20 évvel korábbi autóbalesetet, amit a kormányzó helyettese, egy szociáldemokrata politikus okozott. A politikust ugyan nem találták ittas vezetésben bűnösnek, ám a bíróság súlyosbító körülményként értékelte az alkoholos befolyásoltságot. A kérelmező hozzátette, a politikus olyan mértékű alkohol fogyasztása után vezetett, amelynél már vélelmezni lehetett a vezető ittasságát, a tartományi kormányzó mégsem szólította fel őt lemondásra. A kormányzó-helyettes a kérelmezőt rágalmazásért és „büntetését már letöltött

[3] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57716

személy bűncselekmény elkövetésével történő vádolásáért” (StGB 113. §) feljelentette, az osztrák bíróságok pedig elítélték. A bíróságok szerint a két baleset összehasonlítása rágalmazást valósított meg, mert a kérelmező nem említette, hogy a polgármesterrel ellentétben a kormányzó-helyettest nem ítélték el ittas vezetés miatt. A mulasztás miatt az olvasó azt hihette, hogy a balesetek hasonlóak voltak. A kérelmező nem bizonyította állításainak igazságát sem.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 7:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint egy demokratikus társadalomban lehetővé kell tenni, hogy egy politikus korábban elkövetett bűncselekményére akkor is hivatkozni lehessen, ha büntetését már letöltötte vagy felfüggesztették. A célja nem a politikus rágalmazása volt, hanem hogy rámutasson arra, hogy a karintiai kormányzónak nem volt erkölcsi alapja lemondásra felszólítani a polgármestert, amely egy értékítélet (26. bek.). A kormány ezzel szemben azzal érvelt, hogy a kérelmező hiányos tényeken alapuló és félrevezető kijelentéseket tett azáltal, hogy összekapcsolta a két, össze nem hasonlítható autóbalesetet. A polgármester autóbalesetével kapcsolatos vita még nem tette indokolttá, hogy a kérelmező egy másik, sok évvel korábban történt balesetre hivatkozzon, állításainak igazságát pedig nem tudta bizonyítani (27. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a felügyeleti funkciójának gyakorlása során meg kell győződnie arról, hogy a tagállami hatóságok által alkalmazott mércék összhangban állnak-e a 10. cikkben foglalt elvekkel, és határozataikat a releváns tények elfogadható mérlegelésére alapozták-e. Ennek során a Bíróság a vitatott bírósági határozatok fényében az ügy egészét vizsgálja, beleértve a kérelmező publikációját és a kontextust, amelyben azt írták (29. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező sajtóközleményében a karintiai kormányfő interjújára reagált. A kérelmező fő problémája az volt, hogy a kormányzó a politikai erkölcs terén eltérő, szigorúbb mércét alkalmazott egy másik párthoz tartozó „kis falu polgármesterére”, mint „a pártbéli barátjával és helyettesével” szemben. A sajtóközlemény a két közlekedési balesetet nem jogi szempontból próbálta összehasonlítani, a korábbi balesetre való hivatkozás mellékes volt a fő kérdéshez képest, amely egy közérdeklődésre számot tartó kérdés (31. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy egy politikus korábbi büntetőjogi elítélése olyan kérdés, amely más nyilvános viselkedésével együtt releváns tényező lehet annak értékelésekor, hogy

alkalmas-e politikai funkciók gyakorlására (32. bek.). A kérelmező állításait a közlekedési balesetet illetően egy korábbi újságcikkre alapozta (33. bek.), és a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező kijelentései nem voltak félrevezetők. A két balesetet nem közvetlenül hasonlította össze – azaz nem a kormányzó-helyettes büntetett voltának felhánytorgatására –, hanem csak a kormányzó eltérő hozzáállásaként említette. A kérelmező következtetése pedig az volt, hogy a két balesetnek elegendő közös vonása volt, amely mindkét érintett politikus lemondását indokolná. A vitatott összehasonlítás tehát lényegében értékítélet, amely esetben az igazság bizonyítása nem lehetséges. A Bíróság ezzel kapcsolatban hozzátette, hogy a tények, amelyekre a kérelmező az értékítéletét alapozta, lényegüket tekintve igazak voltak, és a jóhiszeműségéhez sem fért komoly kétség. Ezért nem mondható, hogy a kérelmező túllépte a véleménynyilvánítás szabadságát (34. bek.). A fentiekből következően a kérelmező által panaszolt beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" mások jó hírneve védelme érdekében (35. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (63. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek[4]

Oberschlick v. Austria (No. 2.)
(Application no. 20834/92., Reports 1997-IV, no. 42., 1997. július 1-i ítélet)

Tényállás

Jörg Haider, a Szabadságpárt (FPÖ) akkori elnöke és Karintia tartomány kormányzója egy nyilvános beszédében olyan kijelentést tett, miszerint „a II. világháborúban résztvevő összes katonák, a németeket is beleértve, a békéért és a szabadságért harcoltak, ezért ők együtt rakták le az alapjait napjaink demokratikus társadalmainak". A fenti kijelentésre reagálva a kérelmező újságíró az általa szerkesztett lapban megjelent cikkében és annak címében Haidert idiótának („Trottel") nevezte. Haider feljelentésére a bécsi tartományi büntetőbíróság (Landesgericht für Strafsachen) a kérelmezőt az osztrák büntető törvénykönyv 115. cikke alapján bűnösnek találta becsületsértés (Beleidigung) miatt, és elzárásra változtatható pénzbüntetésre ítélte. Az indokolás szerint a „Trottel" szó használata önmagában sértés, amely nem használható objektív kritikaként (sachliche Kritik), csak becsmérlésként, és ami elegendő indok az elítéléshez. A bécsi fellebbviteli bíróság (Oberlandesgericht)

[4] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57757

helybenhagyta az ítéletet, csupán a pénzbírság összegét mérsékelte. A bíróság szerint azok az olvasók, akik nem olvasták Haider beszédét és a kérelmező egész cikkét, a „Trottel” kifejezést nem a politikus által elmondottakkal, hanem Haider személyével kapcsolnák össze. Így az becsületsértést valósított meg, amely túllépte az elfogadható objektív kritika határait.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 7:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak azokat az „információkat” és „eszméket” védi, amelyeket kedvezően fogadnak, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartanak, hanem azokat is, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak. Az elfogadható kritika határai tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében. Egy politikus elkerülhetetlenül és tudatosan teszi ki minden megnyilvánulását és tettét az újságírók és a közvélemény alapos ellenőrzésének egyaránt, ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania, különösen akkor, ha ő maga tesz olyan nyilvános kijelentéseket, amelyek kritizálhatók. Természetesen egy politikusnak is joga van a jó hírneve védelmére, akkor is, ha nem magánszemélyként jár el, de a védelem követelményeit össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (29. bek.).

A kérelmezőt azért ítélték el, mert megsértette Haidert azzal, hogy idiótának nevezte a cikkében és annak címében (30. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a bírói döntések felülvizsgálatakor figyelembe kell venni az ügy egészét, beleértve a kérelmező cikkét, és a körülményeket, amelyekben azt írta. A legfontosabb ezek közül Haider beszéde, amely azt állította, hogy a II. világháborúban szolgált valamennyi katona, bármelyik oldalon is voltak, a békéért és a szabadságért harcoltak, és hozzájárultak a mai demokratikus társadalom megalapozásához és felépítéséhez. Ezért csak azok élvezhetik a véleménynyilvánítás szabadságát, akik életüket kockáztatták a háborúban. A Bíróság szerint Haider szándéka egyértelműen provokatív volt, erős reakciók felkeltésére irányult (31. bek.). A kérelmező a cikkében röviden elmagyarázta, hogy Haider kijelentései miért késztették őt arra, hogy a politikust idiótának nevezze (32. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező cikke, és különösen a „Trottel” szó minden bizonnyal élesnek tekinthető, de nem valósított meg indokolatlan személyes támadást, mivel a szerző objektíve érthető magyarázatot adott azokra, Haider beszéde alapján, amely önmagában provokatív volt. Mint ilyen a beszéd által kiprovokált politikai vita része volt, és olyan vélemény, amelynek igazságát nem szükséges bizonyítani.

Bár az ilyen vélemény is lehet túlzott, különösen ténybeli alap hiányában, de ebben esetben ez nem így volt (33. bek.). Igaz, hogy ha egy politikust nyilvánosan idiótának neveznek, az megsértheti őt. Jelen esetben azonban a szó nem tűnt aránytalannak, a Haider által tudatosan keltett felháborodás miatt (34. bek.). Következésképpen a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlásába való beavatkozás szükségességét nem támasztották alá (35. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (57., 59. bek.); De Haes and Gijsels v. Belgium (47. bek.);

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sértő kifejezések[5]

Andreas Wabl v. Austria
(Application no. 24773/94., 2000. március 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Andreas Wabl, egy korábbi parlamenti képviselő, aki „náci újságírással" vádolta meg a Neue Kronen-Zeitung – Steirerkrone nevű osztrák lapot. Az újság egy vezércikkben arról számolt be, hogy a képviselő egy tüntetésen megkarmolt egy rendőrt, aki később arra szólította fel Wablt, hogy végeztessen AIDS tesztet, mivel félelmében azóta nem meri megérinteni a feleségét és a gyermekeit. A cikk követelte, hogy a képviselőt vessék AIDS-teszt elvégzése alá. Wabl helyreigazítást kért a laptól, a szerkesztőség pedig nyilatkozatban kért bocsánatot. A képviselő a helyreigazítás megjelenésének napján egy sajtótájékoztatót tartott, ahol egy, a cikkel kapcsolatos újságírói kérdésre kijelentette: „Ez náci újságírás". A kijelentés miatt az újság polgári pert indított a képviselő ellen az osztrák Ptk. (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch) 1330. §-a alapján, kérve, hogy Wablt tiltsák el a kijelentés megismétlésétől, és kötelezzék helyreigazításra. Az osztrák Legfelső Bíróság (Oberster Gerichtshof) végül helyt adott a keresetnek, és a képviselőt eltiltotta a „náci újságírás" és más hasonló kifejezések megismétlésétől. A bíróság a vitatott kijelentést értékítéletnek vélte, ám úgy ítélte meg, hogy az nem tekinthető megengedhető politikai kritikának, és túllépte a szabad véleménynyilvánítás határát.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

[5] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58044

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak azokat az „információkat" és „eszméket" védi, amelyeket kedvezően fogadnak, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartanak, hanem azokat is, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak. A panaszolt határozatot az ügy egészének fényében kell megvizsgálni, beleértve a körülményeket, amelyben a kérelmező a kijelentéseit tette (39. bek.). A Bíróság elismerte, hogy az újságcikk, amely Wabl személyét a lakosság körében félelmet és ellenszenvet kiváltó AIDS-betegséggel hozta összefüggésbe, sértő volt. Kétséges, hogy a cikk hozzájárult-e egy közérdeklődésre számot tartó probléma vitájához, mert alig tartalmazott információt a tiltakozásról, amelyen a kérelmező részt vett. Bár a kérelmező egy politikus, a kérdéses cikk miatt valóban érthető alappal háborodott fel (42. bek.).

Ugyanakkor a Kronen-Zeitung „náci újságírással" való megvádolása bizonyosan nemcsak polemikus, de különösen sértő is. Ahogyan a Legfelső Bíróság is kimondta, a kérelmező felháborodása sem igazolhatta a náci munkamódszerekkel való vádolást. A Bíróság figyelembe vette, hogy megbélyegző jellegű valakit náci módszerekkel, illetve nemzetiszocialista eszmékhez kötődő tevékenységgel megvádolni. Ausztriában ugyanis büntetni rendelik a nemzetiszocialista eszmék terjesztését vagy dicséretét (40-41. bek.). A Bíróság azt is megjegyezte, hogy a kérelmező a kifejezést nem azonnali reakcióként használta, csupán néhány nappal később, amikor az újság helyreigazítást adott ki (42. bek.). Ezenkívül a kérelmező is élhetett feljelentéssel, illetve azokkal az eszközökkel, amelyekkel az újság is élt vele szemben (43. bek.). Végül a Bíróság megállapította, hogy a kérelmezőt a vitatott intézkedéssel csak a „náci újságírás" megismétlésétől, vagy más hasonló kijelentés tételétől tiltották el. Így megmaradt a joga arra, hogy az újság riportjáról más szavakkal adjon hangot véleményének (44. bek.). Mindezekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy a beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" a jó hírnév és mások jogainak védelmében, és az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg (45. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29., 31. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[6]

[6] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58516

Lopes Gomes da Silva v. Portugal

(Application no. 37698/97., 2000. szeptember 28-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy napilapban megjelent cikkében bírálta a portugál néppárt (Partido Popular – CDS-PP) lisszaboni helyhatósági választásokon induló egyik jelöltjét. Az újságíró többek között azt írta, hogy nem is lehetne „egy ideológiailag groteszkebb és paprikajancsibb jelöltet előásni: egy ilyen hihetetlen keverékét a reakciós közönségességnek, a fasiszta bigottságnak és a durva rasszizmusnak". A cikk a jelölt korábbi nyilatkozatait is felidézte (pl. a korábbi francia miniszterelnököt „kopasz zsidónak" nevezte; szerinte a zsidó lobbi fizette Clinton elnök választási költségeinek 60%-át; Le Pent és a Nemzeti Frontot dicsőítette; a legtöbb ember nincs tudatában annak, hogy Hitler és Mussolini szocialisták voltak). A kérelmezővel szemben sajtó útján elkövetett rágalmazás miatt eljárást indítottak, a Lisszaboni Fellebbviteli Bíróság pénzbüntetésre és kártérítés megfizetésére ítélte. A fellebbviteli bíróság szerint a „groteszk" és a „paprikajancsi" kifejezések pusztán sértegetések, amik túllépték a véleménynyilvánítás szabadságának határait. A kérelmező alkotmányjogi panaszát az Alkotmánybíróság (Tribunal Constitucional) is elutasította.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a vitatott kifejezésekkel a jelölt véleményét, nézeteit bírálta és nem annak személyét. Elismerte, hogy provokatív módon fogalmazott írásában, de ezt indokolttá tette az illető által képviselt mérgező politikai ideológia és a stílusa, miután politikai véleményformálóként rendszeresen írt a sajtóban is (24-25. bek.). A kormány ezzel szemben úgy vélte, hogy a véleménynyilvánítás szabadságát lehet ugyan erőteljesen vagy akár rosszindulatúan gyakorolni, de nem mehet el odáig, hogy sértse egy személy becsületét vagy jó hírnevét. A kiszabott büntetés pedig jelen esetben minimális volt. A kormány hozzátette, a kérelmező által használt kifejezéseket a sértett személye elleni támadásként is lehet értelmezni, és nem csupán az ő politikai nézetei elleniként (27-29. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának elvei különösen fontosak a sajtó szempontjából, és az elfogadható kritika határai tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (30. bek.). A

Bíróság a portugál bíróságok határozatait jelen esetben is az ügy egészének fényében vizsgálta meg, beleértve a kérdéses publikációt és a körülményeket, amelyek között azt írták. A Bíróság szerint a kérelmező arra reagált, ahogyan a jelölt – aki maga is rendszeres véleményformáló volt a sajtóban – kifejezte nézeteit politikai meggyőződéséről és ideológiájáról (32. bek.), és ezzel egyértelműen egy közérdeklődésre számot tartó kérdés politikai vitájában vett részt, ahol a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását megszorítóan kell értelmezni (33. bek.).

Kétségtelen, hogy a kérelmező cikkében használt kifejezések polemikusnak tekinthetők. A kérelmező azonban nem öncélú személyes támadást kívánt megvalósítani, mert a szerző azt objektív magyarázattal támasztotta alá. A Bíróság ezzel kapcsolatban rámutatott arra, hogy a politika területén történő kirohanások gyakran csapnak át a személyes szférába. Ezek a politikák és az eszmék szabad vitájának kockázatai, amelyek egy demokratikus társadalom biztosítékait jelentik. Az újságírói szabadság pedig magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (34. bek.). A Bíróság e tekintetben rámutatott arra, hogy a sértett véleményét és szavait legalább annyira élesen és provokatívan fogalmazta meg, hogy az a cikk stílusát nyilvánvalóan ez is befolyásolta. A kérelmező emellett az újságírói szakma szabályainak megfelelően járt el azzal, hogy a sértett korábbi cikkeiből, nyilatkozataiból részleteket is közölt, lehetővé téve az olvasók számára, hogy kialakíthassák saját véleményüket (35. bek.). Végül a Bíróság azt is hangsúlyozta, hogy nem az számít, hogy a kérelmezőt kis mértékű büntetésre ítélték, hanem hogy egyáltalán elítélték. Az újságíró elítélése ésszerűen nem arányos az elérni kívánt törvényes céllal, tekintettel a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére (36. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[7]

Feldek v. Slovakia

(Application no. 29032/95., 2001. július 12-i ítélet)

[7] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58817

Tényállás

A kérelmező 1992-ben egy cikket írt Szlovákia akkori kulturális és oktatási miniszterének állítólagos „fasiszta múltjáról”, és úgy ítélte meg, hogy múltja méltatlanná tette őt a miniszteri tisztség betöltésére, ezért a lemondását kérte. Az újságíró szerint az a tény, hogy részt vett az SS által szervezett terrorista kiképzésben, lehetővé teszi, hogy „fasiszta múltról” lehessen beszélni, és úgy vélte, hogy egy ilyen személynek semmi keresnivalója egy demokratikus állam kormányában. A miniszter a cikk megjelenése előtt egy önéletrajzi könyvében már elismerte, hogy fiatal korában tagja volt a nemzetiszocialista Hlinka-párt ifjúsági szervezetének, az ún. Hlinkagárdának, valamint 1945-ben terrorista kiképzést is kapott a német csapatoktól. A miniszter személyiségi jogainak megsértése miatt rágalmazásért beperelte az újságírót. A szlovák Legfelső Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmezőnek meg kellett volna jelölnie azokat a tényeket, amelyekre következtetéseit alapozta. A bíróság szerint egy személyt csak akkor lehet „fasiszta múltúnak” tekinteni, ha aktívan terjesztette és gyakorolta a fasizmust. Egy szervezethez való puszta tartozás és egy terrorista kiképzésen való részvétel, amit nem követtek semmilyen gyakorlati cselekmények, nem alapozza meg a „fasiszta múlt” jelzőt. Mivel a kérelmező nem bizonyította, hogy a miniszternek „fasiszta múltja” volt ebben az értelemben, nyilatkozatával indokolatlanul megsértette a miniszter személyiségi jogait.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására, továbbá az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (74. bek.). Igaz, hogy első körben a hazai hatóságok értékelhetik, hogy a korlátozáshoz fűződik-e „nyomós társadalmi érdek”. A sajtót érintő ügyekben azonban ez a mérlegelési jogkör kisebb a demokratikus társadalomnak a szabad sajtó biztosításához és fenntartásához fűződő érdeke miatt (78. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező kijelentését Szlovákia történelmével kapcsolatos általános és közérdeklődésre számot tartó témában folytatott politikai vita részeként tette, amely kihathat annak jövőbeni demokratikus fejlődésére (81. bek.). A Bíróság hangsúlyozta, hogy a szabad politikai vita előmozdítása nagyon fontos jellemzője egy demokratikus társadalomnak. Kiemelt fontosságot tulajdonított

a véleménynyilvánítás szabadságának a politikai vita keretében, és úgy vélte, hogy a politikai beszéd korlátozásának igazolásához rendkívül meggyőző érvek szükségesek. A politikai beszéd egyedi esetekben előforduló széleskörű korlátozásai kétségtelenül hatással vannak arra, hogy az érintett állam mennyire tartja tiszteletben a véleménynyilvánítás szabadságát (83. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező kijelentése értékítélet volt, amelynek igazságát nem kellett bizonyítani, és amit egy közérdeklődésre számot tartó kérdésről szóló szabad vita keretében tett. A kijelentés egy közszereplőt, egy minisztert érintett, akivel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint egy magánszemély esetében (85. bek.). A Bíróság leszögezte, az értékítélet és az azt alátámasztó ténybeli alap közötti kapcsolat szükségessége adott körülmények között esetről esetre változhat. Jelen esetben a kérelmező értékítélete olyan információn alapult, amely a közvélemény számára már ismert volt: a miniszter politikai élete ismert volt, és a múltjáról szóló információkat maga fedte fel önéletrajzi könyvében, illetve tette közzé a sajtóban, megelőzve a kérelmező kijelentését. A Bíróság nem fogadta el a „fasiszta múlt" kifejezés megszorító értelmezését sem. A kifejezés egy tág fogalom, amely alkalmas arra, hogy az olvasóban eltérő értelmezést váltson ki annak tartalmát és jelentését illetően. Ezek egyike lehet, hogy egy személy tagja volt egy fasiszta szervezetnek, még akkor is, ha nem vett részt a fasiszta eszmék terjesztését szolgáló konkrét tevékenységekben (86. bek.).

A Bíróság szerint a szlovák bíróság nem támasztotta alá meggyőzően semmilyen „nyomós társadalmi érdekkel" a közszereplő személyiségi jogainak védelmét a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságával és ezen szabadság előmozdításához fűződő általános érdekkel szemben, amikor közérdekű kérdéseket érint. A hazai bíróságok döntéseiből nem derült ki az sem, hogy a kérelmező kijelentése érintette volna a miniszter politikai karrierjét vagy a szakmai és magánéletét (87. bek.). Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a nemzeti hatóságok nem teremtettek igazságos egyensúlyt a releváns érdekek között, és a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (88-89. bek.). Az ítélethez két bíró fűzött egy különvéleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42., 46. bek.); De Haes and Gijsels v. Belgium (47. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (61. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[8]

Unabhängige Initiative Informationsvielfalt v. Austria
(Application no. 28525/95., 2002. február 26-i ítélet)

Tényállás

1993. január 25-e és február 1-je között az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) által hónapokkal korábban kezdeményezett közvélemény-kutatást tartottak „Ausztria mindenekelőtt" („Österreich zuerst") elnevezéssel. A kutatás a bevándorlás témaköre kapcsán arról kérte a megkérdezettek véleményét, hogy leállítsák-e a bevándorlást mindaddig, amíg az illegális bevándorlásra nem találnak kielégítő megoldást; kötelezzék-e a külföldi munkavállalókat arra, hogy egy speciális személyazonosító igazolványt vigyenek a munkahelyükre; korlátozzák-e 30%-ra a nem német anyanyelvű tanulók arányát az iskolai osztályokban; tagadják-e meg a külföldiektől a szavazati jogot. A kérelmező egyesület „TATblatt" nevű folyóirata 1992 decemberében egy felhívást tett közzé: „A fajgyűlöletnek van neve és címe […] a Szabadság Pártot és vezetőit bizonyosan érdekli az Ön véleménye! Hát hívjuk fel őket, és mondjuk meg nekik, mit gondolunk róluk és politikájukról, vagy küldjünk nekik apró ajándékokat, válaszul rasszista agitációjukra." A felhívás végén írásban közölték a Szabadságpárt tagjainak és székházainak címét és telefonszámát is. A cikk miatt Jörg Haider polgári jogi keresetet indított az egyesület ellen azt kérve, hogy tiltsák el a felhívásban használt kijelentések, így a „rasszista agitáció" kifejezés használatától, valamint a telefonszámok és a címek közzétételétől. A kérelmező azzal védekezett, hogy soha nem azonosult a felhívással, azt csupán újságírói indíttatásból a nyilvánosság tájékoztatása érdekében közölte. A bécsi kereskedelmi bíróság (Handelsgericht) végzésében eltiltotta az egyesületet a felhívás ismételt közlésétől. Az indokolás szerint a kifogásolt szövegrészek tényállítások voltak, amelyek igazságát bizonyítani kellett volna. A kérelmező fellebbezését elutasították.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[8] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59588

A kérelmező szerint az osztrák bíróságok az ismételt közlés megtiltását elrendelő végzéssel megsértették a véleménynyilvánítás szabadságához való jogát (22. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (36. bek.). Az újságírói szabadság pedig magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (38. bek.). Különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. A tények fennállása igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani (39. bek.).

A Bíróság szerint a „rasszista agitáció" kijelentést politikai kontextusban kell nézni, azaz a Szabadságpárt által kezdeményezett közvélemény-kutatásra adott reakcióként. A kérelmező kritikáját ilyen előzmények fényében kell megfontolni (41. bek.). A kérelmező minden bizonnyal élesnek tekinthető kijelentése nem tekinthető indokolatlan személyes támadásnak, amit egy meghatározott politikai helyzetben tett, és amely olyan közérdeklődésre számot tartó ügyek vitájához járult hozzá, mint a bevándorlás, annak szabályozása, valamint a külföldiek jogállása Ausztriában. A kifogásolt kijelentés így egy politikai vita része volt, amit Haider és az FPÖ más tagjai maguk provokáltak a közvélemény-kutatás kezdeményezésével (43. bek.). A Bíróság nem értett egyet az osztrák bíróságok megállapításával, miszerint a „rasszista agitáció" tényállítás, az egy közérdekű ügyben megfogalmazott tisztességes vélemény, értékítélet volt. Az értékítéletek igazságának bizonyítása pedig nem lehetséges (46. bek.). Bár az ilyen vélemény is lehet túlzott, különösen ténybeli alap hiányában, de ebben az esetben ez nem így volt (47. bek.). Összegezve, a Bíróság szerint nem volt elegendő indok arra, hogy a kérelmezőt megakadályozzák a kritikus kijelentés megismétlésében. Az osztrák bíróságok ezért túllépték a részes államok számára rendelkezésre álló mérlegelési jogkört, és az intézkedés nem állt arányban az elérni kívánt céllal (48. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42., 46. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 1.) (59., 63. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); De Haes and Gijsels v. Belgium (47. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[9]

Dichand and Others v. Austria

(Application no. 29271/95., 2002. február 26-i ítélet)

[9] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60172

Tényállás

1993-ban a Neue Kronen-Zeitung cikket közölt az Osztrák Néppárt (ÖVP) egyik vezető politikusáról és parlamenti képviselőjéről. A cikk egyrészt azt állította, hogy nem szüneteltette ügyvédi irodájának tevékenységét, miközben a kormány tagja volt („nem akart megfelelni a világ összes demokráciájában létező erkölcsi elvnek, mely szerint ha valaki a kormány tagja lesz, akkor fel kell hagynia ügyvédi magánpraxisával"), másrészt azt, hogy olyan törvények meghozatalában vett részt, amelyek ügyfelei számára előnyösek voltak. Hozzátette, hogy „elfogadhatatlan nézeteit még a televízióban is kifejezésre jutathatta". A politikus a kérelmezők ellen eljárást indított, és az osztrák bíróságok ideiglenes intézkedéssel, majd végleges végzésben tiltották el az újságírókat a vitatott kijelentések ismételt közlésétől. A bíróság szerint a kijelentések nem értékítéletek, hanem tényállításon alapuló (politikai) kritika, amely csak akkor elfogadható, ha a mögötte álló tények igazak, ám azokat a kérelmezők nem tudták bizonyítani.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a kifogásolt cikkel arra kívánt rámutatni, hogy bizonyos politikai funkciók nem egyeztethetők össze a politikán kívüli szakmai tevékenységekkel. Bár az ügyvéd a parlament jogalkotási bizottságának elnökeként nem gyakorolt állami hatáskört, meghatározó politikai befolyása volt a törvények elfogadására. Az ügyvéd hozzáállásának kemény kritizálása nem valósított meg öncélú személyes támadást (34. bek.). A kormány szerint a cikkben megfogalmazottak tényállítások, amelyek valótlanok, rágalmazóak és szükségtelenül durvák. Messze túllépték az elfogadható kritika határait, még ha a sértett egy politikus is volt, akinek nagyobb fokú toleranciát kellett tanúsítania. Az eljárásban hozott intézkedés pedig arányos beavatkozás volt, figyelembe véve, hogy az polgári bíróság döntésén és nem büntetőjogi elítélésen alapult, és csak a cikk egyes részeire vonatkozott (35. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az Egyezmény 10. cikkének (2) bekezdése kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására. Az elfogadható kritika határai tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (39. bek.). Hangsúlyozta a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepét, és azt, hogy az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos

fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (40-41. bek), illetve, hogy a Bíróság különbséget tesz tényállítások és értékítéletek között. Ugyanakkor még ha egy kijelentés értékítélet is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a kifogásolt állítás elegendő ténybeli alappal bír-e, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott (42-43. bek).

A Bíróság megvizsgálta a cikk három vitatott elemét. Ami az elsőt illeti, a kérelmező nem mondta szó szerint, hogy a sértett a kormány tagja volt, és az a szövegkörnyezetből sem volt kiolvasható, mert pontosan felsorolta a politikus funkcióit (46. bek.). A Bíróság ezért nem fogadta el az osztrák bíróságok következtetését, hogy a kérelmezők helytelen tényállításokat tettek közzé (49. bek.). A második kijelentésről úgy vélte, hogy a hazai bíróság túlzott bizonyítási terhet rótt a kérelmezők vállára. A kijelentés nem azt jelentette, hogy a meghozott törvények „kizárólag" az ügyvéd ügyfeleinek érdekeit szolgálták, csak azt, hogy az jelentős előnnyel járt számukra. Ez pedig elegendő ténybeli alappal bíró értékítélet, egy tisztességes vélemény egy közérdekű kérdésben. Ugyanez vonatkozik a harmadik elemre is (50. bek.). A Bíróság ezért úgy találta, hogy a korlátozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban". A sértett egy fontos politikus volt, és ha egy politikus olyan helyzetben van, ahol üzleti és politikai tevékenysége egymást átfedik, azt nyilvános viták kísérhetik, még akkor is, ha a jogi értelemben nem valósított meg összeférhetetlenséget (51. bek.). Igaz, hogy a kérelmezők kevés tény alapján kemény kritikát fogalmaztak meg erős, polemikus stílusban, ám a 10. cikk az olyan „információkat" vagy „eszméket" is védi, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak. Mindent összevetve, a Bíróság kimondta, hogy az osztrák bíróságok túllépték mérlegelési jogkörüket, és az intézkedés aránytalan volt az elérni kívánt céllal (52. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Handyside v. United Kingdom (49. bek.); Lingens v. Austria (42. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 1.) (59. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (61. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek[10]

Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria
(Application no. 39394/98., 2003. november 13-i ítélet)

Tényállás

[10] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60171

A kérelmező újságíró „Fekete és vörös helyett barna” címmel cikket jelentetett meg egy hetilapban az 1995-ös osztrák választásokat követő kormánykoalíciós lehetőségekről. Ebben a Jörg Haider vezette Szabadságpárttal (FPÖ) kötendő koalíció esélyét latolgatva kifejtette, hogy az mennyire nem volna kívánatos, aminek alátámasztására kilenc okot sorolt fel. Az írás Jörg Haider és más FPÖ-tagok nyilatkozataira utalva vitatta a párt történelemszemléletét, Németországhoz való soviniszta vonzódását, rasszizmusra való hajlandóságát, politikai stílusát, és a külföldi országok lehetséges negatív reakcióját is felhozta. A kérelmező több nevet is megemlített – köztük a Szabadságpárt egyik tartományi képviselőnőjét – akiket „pincenácinak” (Kellernazi) nevezett. A képviselőnő az osztrák Btk. (Strafgesetzbuch) 111. cikke és a médiatörvény (Mediengesetz) 6. §-a alapján rágalmazási (üble Nachrede) eljárást kezdeményezett az újságíró és a lap kiadója ellen. A tartományi bíróság (Landesgericht) az újságírót rágalmazás miatt pénzbírságra, illetve 20 nap szabadságvesztésre ítélte, három év próbaidőre felfüggesztve, míg a kiadót a médiatörvény alapján pénzbírság megfizetésére kötelezte. A bíróság szerint a „Kellernazi” kifejezés azon személyek körét jelölte, akik a nemzetiszocialista ideológiát nem nyilvánosan, hanem titokban, rejtett tevékenységgel támogatják. Bár a politikusnő kritizálta a náci pártot betiltó 1945. és 1947. évi törvényeket, a bíróság szerint nincs semmilyen bizonyíték arra, hogy titokban náci tevékenységet folytatott volna, amely igazolná a „Kellernazi” minősítést. A másodfokon eljáró bécsi fellebbviteli bíróság (Oberlandesgericht) hozzátette, hogy a kifejezést az FPÖ korábbi elnöke alkotta még évekkel korábban, az átlagos olvasótól pedig nem várható el, hogy ismerje az eredeti jelentését.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a sajtó alapvető szerepet játszik egy demokratikus társadalomban. Bár nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel a jó hírnév és mások jogainak védelmére –, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben. Nemcsak a sajtó feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ellenkező esetben ugyanis a sajtó nem lenne képes betölteni a „társadalom éber őre” (public watchdog) alapvető szerepét. Továbbá az Egyezmény 10. cikkének (2) bekezdése kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták

korlátozására. Az elfogadható kritika határai pedig tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében (30. bek.). A Bíróság az ügy körülményeinek vizsgálata során a következő tényezőket vette figyelembe: a beavatkozás természete; a kérelmező és az eljárást megindító sértett helyzete; a cikk tárgya; a hazai bíróságok által felhozott indokok (31. bek.).

A Bíróság szerint a cikk politikai kontextusban íródott, a vitatott kifejezést pedig egyértelműen a politikusnőnek mint a közélet szereplőjének címezték. Ám az osztrák bíróságok a kifejezés értékelése során nem vették kellően figyelembe a politikai környezetet. A Bíróság szerint a „Kellernazi" kifejezést eredeti jelentése szerint – ahogyan azt a korábbi FPÖ-elnök használta – kell értelmezni, mivel a cikkben idézőjelben szerepelt (38-39. bek.). A Bíróság leszögezte, annak megállapítása, hogy egy kijelentés értékítéletnek vagy tényállításnak minősül-e, sok esetben nem könnyű feladat. A Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján azonban az értékítéletnek is elegendő ténybeli alappal kell bírnia ahhoz, hogy megengedhető kritikának minősüljön. A tényállítások és értékítéletek közötti különbség végső soron a tényekkel való bizonyíthatóságuk fokában rejlik (40. bek.). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a „pincenáci" kijelentés nem tényállítás, hanem megengedhető értékítélet. A sértett egy politikus volt, aki nyíltan bírálta a náci tevékenységeket tiltó törvényeket. Mindezek elegendő ténybeli alapot nyújtottak a vitatott kijelentés megtételére, hogy a politikusnő szélsőjobboldali nézetekhez való viszonya tisztázatlan. A Bíróság kiemelte, az újságíró személyes véleményét, értékítéletét fejezte ki az osztrák politikai helyzet elemzése során egy fontos, közérdeklődésre számot tartó ügyben (41. bek.).

A Bíróság azt is hozzátette, hogy a „náci" szó használata nem teszi automatikusan indokolttá a rágalmazás miatti elítélést, csak mert az különösen megbélyegző jellegű. A Bíróság ennek kapcsán leszögezte, hogy a pontosság azon foka, amely egy büntetőjogi vád megalapozottságának bíróság általi megállapításához szükséges, nehezen hasonlítható össze azzal, amihez egy újságírónak kell magát tartania, amikor a véleményét fejezi ki egy közérdekű ügyben, különösen akkor, ha azt értékítélet formájában fejti ki. Egy személy politikai tevékenységének erkölcsi szempontból történő értékelésére alkalmazandó mércék eltérnek attól, amelyek egy bűncselekmény büntetőjogi megállapításához szükségesek (43. bek.). A „náci" kifejezést éppen annak kapcsán használták, hogy az FPÖ egyes politikusai nem határolódtak el a szélsőjobboldaltól (44. bek.). Figyelembe véve, hogy a sértett egy politikus, valamint egy újságíró és a sajtó szerepét az információk és eszmék közlésében a közérdekű ügyekben, még ha azok sértőek, sokkolóak vagy zavaróak is, a „pincenáci" kifejezés használata adott körülmények között nem haladta meg az elfogadható kritika határait (45. bek.). Az osztrák bíróságok nem indokolták „elégséges" módon a beavatkozást, ezért

túllépték szűk mérlegelési jogkörüket, és a beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (46. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Thorgeir Thorgeirson v. Iceland (63. bek.); De Haes and Gijsels v. Belgium (37., 47. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (62. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (61. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Unabhängige Initiative Informationsvielfalt v. Austria (46. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[11]

Ukrainian Media Group v. Ukraine
(Application no. 72713/01., 2005. március 29-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező társaság napilapjában az 1999-es ukrán elnökválasztási kampány idején két cikk jelent meg, amelynek szerzője két elnökjelölt politikus személyes és vezetői képességeiről tett kritikus kijelentéseket. Mindkét politikus pert indított jó hírnevük és méltóságuk megsértése miatt. A kijevi kerületi bíróság megállapította, hogy a cikkek tartalma valótlan, mivel a szerzők nem tudták bizonyítani a közzétett kijelentések igazságát, azért azok rágalmazónak minősülnek. A bíróság mindkét esetben nem vagyoni kártérítésre ítélte a lapot.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező társaság azt kifogásolta, hogy az ukrán bíróságok nem tettek különbséget a két újságcikkben szereplő értékítéletek és tényállítások között. A bírósági döntések az újságíró véleményének egyfajta politikai cenzúrájának minősültek, amelyekkel beavatkoztak a kérelmező információ közlésének szabadságához fűződő jogába (37., 64. bek.). A Bíróság megállapította, hogy az ukrán jog abban az időben nem tett különbséget tényállítások és értékítéletek között, azokra egységesen „kijelentésekként” hivatkozott, és minden ilyet bizonyítani kellett a polgári jogi eljárásban. A Bíróság rámutatott arra is, hogy számos

[11] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61441

nemzetközi és civil szervezet fejezte már ki súlyos aggodalmát a véleménynyilvánítás szabadsága helyzetéről Ukrajnában (59. bek.). Az akkori ukrán polgári törvénykönyv 7. §-a értelmében az a személy, aki a [vitatott] információt terjesztette, köteles volt bizonyítani annak igazságát. Ugyanez a bizonyítási teher vonatkozott a közzétett értékítéletekre is (60. bek.). Ha egy személy jó hírnevét megsértették, annak ellenére, hogy a rágalmazó kijelentés értékítélet volt, a bíróságok kompenzációként nem vagyoni kártérítést ítélhettek meg. A hazai jog ezáltal abból a feltételezésből indult ki, hogy egy közszereplő becsületének, méltóságának és jó hírnevének védelme fontosabb, mint annak lehetősége, hogy nyíltan kritizálhassák őt. A Bíróság azonban már kimondta, hogy a tények kritikus értékelése nem szolgálhat kártérítési igények megítélésének alapjául az erkölcsi károkért (61. bek.). A Bíróság így arra a következtetésre jutott, hogy az ukrán törvények és gyakorlat egyértelműen megakadályozták, hogy a bíróságok a kérelmező esetében megkülönböztessék az értékítéleteket, a tisztességes véleményt, amelyek bizonyítása nem lehetséges. A hazai jog és gyakorlat ezért olyan rugalmatlan elemeket tartalmazott, amelyek alkalmazása a 10. cikkel összeegyeztethetetlen döntéseket eredményezhet (62. bek.).

A Bíróság a kérelmező esetében úgy ítélte meg, hogy mindkét újságcikkben megjelent kijelentések értékítéletek voltak, amiket a politikai retorika keretében használtak, amelyek bizonyítása nem lehetséges. A kijelentések csak a politikusok parlamenti képviselői hírnevét érintették (66. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a publikációk a két politikus erősen szarkasztikus hangvételű kritikáját tartalmazták. Kétségtelen, hogy a felpereseket megsértették, és talán meg is döbbentették, azonban hivatásuk választásával erőteljes kritikának és ellenőrzésnek tették ki magukat. Ez egy olyan teher, amit a politikusoknak el kell fogadniuk egy demokratikus társadalomban (67. bek.). Figyelembe véve a szövegek egészét és az ellentétes érdekek mérlegelését, a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező rágalmazásért való elítélése nyilvánvalóan aránytalan volt az elérni kívánt céllal (68. bek.). A beavatkozás nem felelt meg olyan „nyomós társadalmi érdeknek”, amely felülmúlná a választási kampány legitim politikai vitájához fűződő közérdeket és a politikai szereplők abban való részvételét. Az ukrán bíróságok által alkalmazott mércék nem voltak összhangban a 10. cikk elveivel, illetve a beavatkozás igazolására felhozott indokok nem tekinthetőek elégségesnek (69. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Marasli v. Turkey (Application no. 40077/98., 2004. november 9.; 17-19. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[12]

Sokolowski v. Poland

(Application no. 75955/01., 2005. március 29-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy helyi szervezet által megjelentett politikai kiáltvány cikkében azt állította a helyi önkormányzati tanács tagjairól, hogy önös érdekből választották be magukat a helyi választási bizottságba. Szerinte a bizottsági tagságra – amely fizetett pozíció volt – olyan helyi lakosokat kellett volna jelölni, akik anyagilag rosszabbul éltek. Azt is sugallta, hogy a tanácsosok a helyi adókból fizetett pénz elfogadásával e javakat ténylegesen „eltüntették" az olvasók elől. A bizottság egyik tagja büntetőeljárást kezdeményezett a kérelmezővel szemben. A lengyel bíróság az akkor hatályos, 1969. évi büntető törvénykönyv 178. § (2) bekezdése alapján rágalmazás miatt pénzbüntetésre ítélte.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására (41. bek.). A Bíróság szerint a kifogásolt szöveg nem minősült a sértett elleni indokolatlan személyes támadásnak. Nem kétséges, hogy a szórólap egy közérdekű kérdést érintett, azaz a helyi önkormányzati képviselők mandátumuk gyakorlása során tanúsított egyes cselekedeteit. Az ügy a tőlük elvárható magatartás elveivel volt kapcsolatos, és különösen azzal, hogy helyénvaló volt-e az, hogy fizetett közhivatali megbízatásukat arra használták ki, hogy tovább gazdagítsák magukat további ideiglenes, de fizető közszolgálati pozíciók saját részre történő elosztásával. A Bíróság szerint ezek fontos kérdések, amelyek komoly nyilvános vitára adhatnak okot, érintve a helyi közösség választott képviselőire alkalmazandó magatartási szabályokat. Ezért a politikusok megengedett bírálatára vonatkozó elveket kell alkalmazni (45. bek.).

[12] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68648

Azzal kapcsolatban, hogy a kifogásolt szöveg tényállítás vagy értékítélet volt-e, a bíróságok a szórólap azon kijelentését, hogy a sértett szándéka valaminek az ellopására irányult, illetve valamit ellopott, tényállításnak minősítették. A Bíróság e tekintetben rámutatott, a kérelmező kritikájának lényege – ironikus nyelvezetben megfogalmazva – az volt, hogy a tanácsosok helytelenül viselkedtek. A súlyos lopás vádja nem olvasható ki egy ilyen nyilatkozatból, különösen, ha a szöveg szatirikus karakterét és az alapjául szolgáló iróniát is figyelembe veszik. Ezért azt értékítéletnek kell minősíteni (46. bek.). A hazai bíróságok nem vették figyelembe a kérelmező érvét, mely szerint a köz érdekében járt el, és megállapították a rosszhiszemű eljárását, arra viszont már nem adtak magyarázatot, hogy miért is gondolták így (47. bek.). A Bíróság megismételte, még ha egy kijelentés értékítélet is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a kifogásolt állítás elegendő ténybeli alappal bír-e, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott. A hazai eljárás során a felek között nem volt vita abban, hogy a kérelmező értékelésének volt ténybeli alapja: a sértett jelöltette magát a választási bizottságba, és más tanácsosokkal együtt meg is választották őket. A hazai bíróságok nem vélték úgy, hogy ez a kérelmező által terjesztett információ valótlan lett volna (48. bek.).

A Bíróság hozzátette, a bíróságoknak a szórólapok csekély hatását – miután csak 150 példányban nyomtatták ki azokat – is figyelembe kellett volna venniük (49. bek.). Ezért az alperes állam indokai nem megfelelőek és elégségesek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (50. bek.). Továbbá, a kérelmezőre kiszabott pénzbírság az egyhavi jövedelmével egyezett meg. A Bíróság megítélése szerint ezt kemény büntetésnek kell tekinteni, figyelembe véve azt, hogy a pénzbírság 3 hónap és 10 nap szabadságvesztésre váltható át (51. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Castells v. Spain (43. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága[13]

Grinberg v. Russia
(Application no. 23472/03., 2005. július 21-i ítélet)

Tényállás

[13] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68650

A kérelmező újságíró cikket írt az uljanovszki régió frissen újraválasztott kormányzójáról. A cikk szerint a választás napján a kormányzó azt nyilatkozta, hogy a helyi sajtóval kíméletlenül kell bánni. Az újságíró szerint ez volt az egyetlen választási ígérete, amit be is tartott, példaként említve egy általa indított pert, aminek végén egy újságírónőt egy évi javító-nevelő munkára ítéltek. Ennek kapcsán megjegyezte: „Semmi szégyen, semmi lelkiismeret-furdalás!" A cikk megjelenését követően a kormányzó polgári rágalmazási eljárást indított jó hírnevének megsértése miatt. Az elsőfokú bíróság a „semmi szégyen, semmi lelkiismeret-furdalás" megfogalmazást becsületsértőnek és a felperes jó hírnevét csorbítónak minősítette, amit az alperes nem bizonyított. A másodfokú bíróság helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. Az indokolás szerint a „vélemény" és „tényállítás" kifejezéseket érintő érvelést nem lehet figyelembe venni, mert a kérelmező véleményét a nyilvános sajtóban kinyomtatták, és a közzététel pillanatától az tényállítássá vált.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező arra hivatkozott, hogy a cikk egy folyamatban lévő politikai vita része volt, és a véleményével a politikus tetteit minősítette és nem a személyiségét (21. bek.). A kormány szerint a polgári törvénykönyv 152. cikke értelmében a kérelmezőre hárult annak bizonyítása, hogy az információ igaz volt, és nem tett eleget a bizonyítási tehernek. A vitatott kijelentés a felperes személyiségére vonatkozott, nem pedig a politikai tevékenységére, és a kérelmező a kritikáját más szavakkal is megfogalmazhatta volna (22. bek.). A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta, hogy az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (24. bek.). A 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására, továbbá az elfogadható kritika határai tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (25. bek.). Jelen esetben is a tényállítások és az értékítéletek közti különbségtétel az egyik legfontosabb kérdés (28. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a rágalmazásra vonatkozó orosz jog nem tett különbséget tényállítások és értékítéletek között, hanem egységesen „kijelentéseket" használt, és minden ilyen kijelentés támadható volt a polgári jogi eljárásokban. Függetlenül a „kijelentések" tényleges tartalmától, aki azokat terjesztette, bizonyítania kellett azok igazságát (29. bek.). A Bíróság azonban leszögezte, hogy míg a tények fennállása igazolható, az értékítéletek

igazságát nem lehet bizonyítani. Ami az értékítéleteket illeti, a követelménynek nem lehet eleget tenni, és ez sérti a véleménynyilvánítás szabadságát (30. bek.).

A Bíróság szerint a vitatott vélemény jellegzetes példája az értékítéletnek, amely a kérelmező szubjektív értékelése volt a kormányzó viselkedésének erkölcsi dimenziójáról. A kérelmező felelőssége a kormányzó hírnevében okozott kárért kizárólag azon alapult, hogy nem bizonyította, hogy a politikus valóban „szégyentelen és gátlástalan". Egy ilyen bizonyítási tehernek nyilvánvalóan lehetetlen eleget tenni (31. bek.). Az is fontos, hogy a cikk egy közérdekű kérdést, a sajtószabadság régióbeli helyzetét vitatta meg, melynek során a kérelmező a régió választás útján megválasztott kormányzójának magatartását kritizálta, más szóval egy hivatásos politikusét, akivel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint egy magánszemély esetében (32. bek.). A hazai bíróságok nem támasztották alá meggyőzően semmilyen „nyomós társadalmi érdekkel", hogy a politikus személyiségi jogainak védelme felülmúlná a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát és e jog előmozdításához fűződő általános érdeket, amikor közérdekű kérdéseket érint. Nem tűnt ki a hazai bíróságok ítéleteiből az sem, hogy a kijelentés hatással volt-e a kormányzó politikai életére vagy szakmai karrierjére (33. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy az orosz hatóságok túllépték részes államok számára biztosított mérlegelési jogkört, és a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (34. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42., 46. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (61. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[14]

Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlags GmbH v. Austria
(Application no. 58547/00., 2005. október 27-i ítélet)

Tényállás

1998 novemberében a Profil című hetilap egy cikket jelentetett meg egy könyvről, amit az Osztrák Szabadságpárt egyik tagja és európai parlamenti képviselője írt. A cikk bírálta a könyv szerzőjét, amiért elnézte Jörg Haidernek, a párt egykori vezetőjének, hogy a náci koncentrációs táborokat „büntető táboroknak" nevezte, jelentéktelennek állítva be azokat.

[14] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-69835

Haider a médiatörvény (Mediengesetz) alapján kártérítési pert indított a hetilap kiadója ellen. A bécsi tartományi bíróság a kérelmezőt kártérítés megfizetésére és az ítélet közzétételére kötelezte, valamint elrendelte a magazin példányainak elkobzását. Az indokolás szerint a cikk kiragadta a politikus szavait, és azt a benyomást keltette az átlagos olvasóban, hogy a „büntető tábor" szó használatával lebecsülte a koncentrációs táborokban elkövetett bűnök mértékét, amivel megsértette a nemzeti szocializmus tilalmáról szóló törvényt (Verbotsgesetz). A bűncselekmény felhánytorgatása pedig alkalmas volt a politikus nyilvános megbecsülésének csorbítására. A kérelmező sikertelenül fellebbezett.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság utalt a sajtószabadsággal kapcsolatos általános elvekre a politikai kritikával összefüggésben (30. bek.). Egyetértett azzal, hogy a kérdéses kijelentés értékítélet volt. A felek között abban volt vita, hogy a kérelmező elegendő ténybeli alapot nyújtott-e az értékítéletnek (33. bek.). A kérelmező szerint a ténybeli háttér nyilvánvaló volt: azért bírálta Haidert, mert a koncentrációs táborokat „büntető táboroknak" nevezte, ami már önmagában elegendő alap volt (34. bek.). A Bíróság e tekintetben megismételte, hogy az értékítélet és az azt alátámasztó ténybeli alap közötti kapcsolat szükségessége adott körülmények között esetről esetre változhat. Ha az értékítélet alapjául szolgáló tények a közvélemény számára már ismertek, úgy az értékítélet tényekkel való alátámasztásának szükségessége kevésbé szigorú (35. bek.). A vitatott cikk egy könyv bemutatásán keresztül Ausztria múltjáról és a különböző politikai erők ahhoz való hozzáállásáról szóló, folyamatban lévő politikai vitához járult hozzá. A könyv szerzője maga is a Szabadságpárt tagja volt (36. bek.). A Bíróság megismételte azt is, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében. Jörg Haider egy vezető politikus volt, aki már évek óta a nemzeti szocialista rendszerről és a II. világháborúról tett kétértelmű nyilatkozatairól volt ismert, és ezzel heves kritikának tette ki magát Ausztrián belül és európai szinten is, ezért ebben az összefüggésben különösen magas fokú toleranciát kell tanúsítania (37. bek.).

A Bíróságot nem győzte meg a hazai bíróságok azon érve, hogy a cikk a koncentrációs táborok lekicsinylésével olyan bűnözői magatartást hánytorgatott fel, amely ellentétes a nemzeti szocializmus tilalmáról szóló törvénnyel. A Bíróság szerint ez a következtetés kissé erőltetett, mivel egy személy politikai véleményének erkölcsi szempontból történő

értékelésére alkalmazandó mércék eltérnek attól, amelyek egy bűncselekmény büntetőjogi megállapításához szükségesek. Sőt, a Bíróság már kimondta, hogy még a „náci” kifejezés használata sem teszi automatikusan indokolttá a rágalmazás miatti elítélést azon az alapon, hogy az különösen megbélyegző jellegű, különösen, ha olyan kontextusban használják, amikor egyes politikusok nem határolják el magukat a szélsőjobboldaltól (39. bek.). Hasonlóképpen, a „büntető tábor” kifejezés használata, amely arra utalt, hogy bűncselekményeket elkövetett embereket tartottak fogva, ésszerűen bírálható úgy, mint amely jelentéktelenítette a koncentrációs táborokat, annál is inkább, ha a kifejezést olyan személy alkalmazta, akinek közismert volt a náci korszak iránti kétértelmű hozzáállása. Az a vitathatatlan tény, hogy politikus a „büntető tábor” kifejezést használta a koncentrációs tábor helyett, elegendő ténybeli alapot nyújtott a kérelmező megjegyzésének, amely az adott körülmények között nem volt túlzott (40. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok nem voltak megfelelőek és elégségesek a beavatkozás igazolására. Ráadásul a kérelmezőt nem csak kártérítés megfizetésére, valamint az ítélet közzétételére kötelezték, hanem a Profil példányainak elkobzására is ítélték, ami egy súlyos és tolakodó intézkedés és aránytalan beavatkozás volt (41. bek.). Ennélfogva a panaszolt beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (42. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Feldek v. Slovakia (74., 86. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (43-44. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések; elkobzás[15]

Karman v. Russia
(Application no. 29372/02., 2006. december 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 1994-ben egy volgográd-i lapban megjelent cikkében „helyi neofasisztának” nevezte a szélsőjobboldali Orosz Nemzeti Egység mozgalom egyik tagját, amiért az a zsidókat okolta Oroszország romló gazdasági és társadalmi helyzetéért. A politikus ellen – aki egy Kolokol nevű lap tulajdonosa és főszerkesztője is volt – fajgyűlöletre uszítás miatt büntetőeljárást is indítottak, amit azonban megszüntettek. A politikus az Orosz

[15] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70816

Föderáció polgári törvénykönyvének 152. cikke alapján polgári peres eljárást indított rágalmazás címén, a kérelmezőt pedig nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezték. Az orosz bíróságok szerint az újságíró nem tudta bizonyítani a kifejezés helytállóságát, a sértett ugyanis a „Nagy Honvédő Háború" (II. világháború) egyik veteránjának fia, aki aktív résztvevője volt a politikai életnek, egyetlen neofasiszta pártnak sem volt tagja, így a vele szemben indult eljárást megszüntették. A kérelmező ezért a „helyi neofasiszta" kifejezés használatával megsértette a sértett becsületét és méltóságát.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező egy újságíró volt, és az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár a provokációt is (34. bek.). A felperes szintén egy újság szerkesztője volt, aki nyilvános összejöveteleken hangoztatta nézeteit, hogy elnyerje a közvélemény támogatását. A Bíróság szerint, mivel aktív tevékenységet folytatott a nyilvánosság előtt, úgy a kritikával szemben is nagyobb fokú toleranciát kellett volna tanúsítania (35. bek.). A cikk egy politikai vita része volt egy közérdeklődésre számot tartó és a közvélemény körében aggodalmat keltő témáról. A Bíróság e tekintetben emlékeztetett arra, hogy a politikai beszéd korlátozásának igazolásához rendkívül meggyőző érvek szükségesek, és az egyedi esetekben előforduló széleskörű korlátozások kétségtelenül hatással vannak arra, hogy az érintett állam mennyire tartja tiszteletben a véleménynyilvánítás szabadságát (36. bek.).

A Bíróság megjegyezte, hogy a hazai bíróságok a „helyi neofasiszta" kifejezést tényállításnak és nem értékítéletnek tekintették. Az orosz jogszabályok nem tettek különbséget tényállítások és értékítéletek között, hanem egységesen „kijelentéseket" használtak, és minden ilyen kijelentés támadható volt polgári jogi eljárásokban (38. bek.). A Bíróság arra is rámutatott, hogy a „náci" szó – jelen esetben a „neofasiszta" – használata automatikusan nem teszi indokolttá a rágalmazásért való elítélést, csak mert az különösen megbélyegző jellegű (39. bek.). Nem fogadta el a „neofasiszta" kifejezés orosz bíróságok általi megszorító értelmezését, amely kizárólag egy neofasiszta pártban való tagságra vonatkozhat, és úgy vélte, hogy a kifejezés használata eltérő értelmezést válthat ki az olvasóban annak tartalmát és jelentését illetően. A „helyi neofasiszta" kifejezést a kérelmező által használt kontextusban kell értelmezni, azaz a „faji megkülönböztetés és az

antiszemitizmus ideológiájával való általános politikai kapcsolat leírásaként" (40. bek.). Ezért a „helyi neofasiszta" kifejezést értékítéletnek kell tekinteni és nem tényállításnak. Ám még egy ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott. A kérdés ezért az, hogy az értékítélet elegendő ténybeli alappal bírt-e. A kérelmező okirati bizonyítékokat ajánlott fel, többek között független szakértői véleményeket, amelyek egyhangúlag arra a következtetésre jutottak, hogy a sértett korábbi publikációi antiszemita jellegűek, és közel álltak a nemzetiszocializmus eszméihez (41. bek.). A hazai bíróságok azonban elutasították a kérelmező által felajánlott bizonyítékokat, és csak a sértettel szemben megszüntetett büntetőeljárás irataira hagyatkoztak. A Bíróságot ezúttal is meglepte az orosz bíróságok következetlen megközelítése: egyrészt előírták a kijelentés bizonyítását, másrészt elutasították a rendelkezésre álló bizonyítékok figyelembe vételét. A Bíróság ennek kapcsán leszögezte, hogy a pontosság azon foka, amely egy büntetőjogi vád megalapozottságának bíróság általi megállapításához szükséges, nehezen hasonlítható össze azzal, amihez egy újságírónak kell magát tartania, amikor a véleményét fejezi ki egy közérdekű ügyben. Egy személy politikai tevékenységének erkölcsi szempontból történő értékelésére alkalmazandó mércék eltérnek attól, amelyek egy bűncselekmény büntetőjogi megállapításához szükségesek (42. bek.).

Mindezekre tekintettel a „helyi neofasiszta" kifejezés használata a sértett politikai szimpátiájának leírására nem lépte túl az elfogadható kritika határait. Bár az eljárás polgári és nem büntetőjogi természetű volt, és a megállapított kártérítés is viszonylag kicsi volt, nem változtat azon a tényen, hogy az orosz bíróságok által alkalmazott mércék nem álltak összhangban a 10. cikk elveivel. A Bíróság ezért kimondta, hogy a hazai bíróságok túllépték a közérdekű viták korlátozásának terén biztosított szűk mérlegelési jogkört, és a beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt céllal, illetve nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (43. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Jerusalem v. Austria (45. bek.); Feldek v. Slovakia (83., 86. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (40., 43. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság, újságírói szabadság; tényállítások és értékítéletek, valóság bizonyítása, sértő kifejezések[16]

[16] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78574

Krasulya v. Russia

(Application no. 12365/03., 2007. február 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező álnéven arról írt cikket, hogy Sztavropol régió kormányzójának nyomására a város törvényhozó testülete meg kívánta változtatni a polgármester választásának rendjét úgy, hogy a jövőben a testület nevezné ki a polgármestert, és nem a város lakói választanák meg. A cikk a kormányzóra is kritikus megjegyzéseket téve „teljesen alkalmatlannak" nevezte, aki „csodával határos módon menekült meg a vereségtől a kormányzói választásokon". A kormányzó rágalmazás – azaz az Orosz Föderáció büntető törvénykönyvének 129. § (2) bekezdése szerinti rágalmazó kijelentések tömegtájékoztatási eszközökben való terjesztése – miatt büntetőeljárást kezdeményezett a kérelmező ellen. Az orosz bíróságok a kérelmezőt bűnösnek találták, és felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték. Bár nem lehetett megállapítani, hogy a kérelmező maga írta a cikket, de az újság szerkesztőjeként felelős volt annak közléséért.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság az ügy körülményeinek vizsgálata során a következő tényezőket vette figyelembe: a kérelmező helyzete; a sértett helyzete, aki felé a kritika irányult; a publikáció tárgya; a vitatott kijelentések minősítése a hazai bíróságok által; a kérelmező által használt megfogalmazás; a kiszabott büntetés (35. bek.). Mivel a kérelmező újságíró és főszerkesztő volt, ezért a kifogásolt beavatkozást a sajtónak a politikai demokrácia megfelelő működésének biztosításában játszott alapvető szerepének fényében kell vizsgálni. Az újságírói szabadság 10. cikk (2) bekezdésében meghatározott kivételeit szigorúan kell értelmezni, és bármely korlátozás szükségességét meggyőző módon kell igazolni (36. bek.). A kérelmező egy régió kormányzóját, egy politikust kritizált, akivel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint egy magánszemély esetében, ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania (37. bek.). A cikkben felvetett kérdések kiemelkedő jelentőséggel bírtak a regionális közösség számára, és a cikk hozzájárult az éppen zajló politikai vitához (38. bek.).

Az orosz bíróságok a kérelmező állításait tényállításoknak minősítették, és azért állapították meg a felelősségét, mert azokat nem a valóságnak megfelelően mutatta be (39.

bek.). A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező kijelentéséről – a kormányzó jogellenesen befolyásolta a törvényhozókat – nehéz eldönteni, hogy az tényállítás vagy értékítélet-e. Ugyanakkor az értékítéletnek is elegendő ténybeli alappal kell bírnia, hogy az megengedhető véleménynek minősüljön. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a rendelkezésre álló tények – a kormányzó szokatlan módon részt vett az ülésen, és a döntés megszavazására buzdított – elegendő ténybeli alapot jelentettek a kérelmező állításaira (41. bek.). A „teljesen alkalmatlan" kijelentés pedig értékítélet, a kérelmező szubjektív értékelése a kormányzó vezetői képességeiről, amelynek igazságát nyilvánvalóan nem lehet bizonyítani (42. bek.). Továbbá, bár a kérelmező a cikkben valóban erősen fogalmazott, nem folyamodott sértő vagy mértéktelen nyelvezethez, és nem ment túl az általában elfogadható mértékű túlzás vagy provokáció igénybevételénél, amelyre kiterjed az újságírói szabadság (43. bek.).

A Bíróság azt is leszögezte, hogy a beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni. A kérelmezőt egy év felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték, tehát szabadságvesztés fenyegette: az ítéletet azzal a feltétellel függesztették fel, hogy szerkesztőként 6 hónapon belül nem követ el újabb bűncselekményt. Ez dermesztő hatásként korlátozza a kérelmező újságírói szabadságát, és csökkenti azon képességét, hogy közölje az információkat és eszméket a közérdekű ügyekben. A szankció ezért aránytalanul súlyos (44. bek.). Mindezek alapján – valamint figyelembe véve egy újságíró szerepét az információk és eszmék közlésében a közérdekű ügyekben, még ha azok sértőek, sokkolóak vagy zavaróak is – a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező publikációja nem lépte túl az elfogadható kritika határait. Az elítélés nem volt összeegyeztethető a 10. cikk elveivel, mivel az orosz bíróságok nem hoztak fel „elégséges" indokot a beavatkozás igazolására. A Bíróság szerint ezért a hazai bíróságok túllépték a közérdekű viták korlátozásának terén biztosított szűk mérlegelési jogkört, a beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt céllal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (45. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (59. bek.); Sener v. Turkey (46. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága[17]

[17] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79574

Lepojic v. Serbia

(Application no. 13909/05., 2007. november 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a Szerbiai Kereszténydemokrata Párt helyi szervezetének elnökeként 2002-ben a választások előtt „A despotikus polgármester” címmel cikket jelentetett meg egy polgármesterről. Azt állította, hogy az illető jogilag már nem lehetne polgármester, mivel kizárták a pártjából, továbbá a szerb belügyminisztérium és az ügyészség által adott információk alapján úgy vélte, hogy a polgármester visszaélt a hatalmával, és „szinte őrült” pazarló módon bánt az önkormányzat pénzével. A polgármester magánvádas büntetőeljárást indított vele szemben, a szerb bíróságok pedig becsületsértésért elítélték. A bíróság indokolása szerint a kérelmező nem bizonyította be az állítások igazságát, az „őrült” kifejezéssel pedig a polgármestert elmebetegnek nevezte, amivel megsértette a becsületét. A polgármester kártérítési igényt is benyújtott, aminek a bíróság helyt is adott azzal az indokkal, hogy egy polgármester becsületének védelme fontosabb a magánszemélyekénél.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság már többször is elismerte az információk jóhiszemű közléséhez való jogát közérdekű ügyekben, még ha ez magánszemélyeket károsító kijelentéseket is foglal magában, és hangsúlyozta, hogy az elfogadható kritika határai még tágabbak, ahol az politikust céloz. Bár mindenki számára értékes, a véleménynyilvánítás szabadsága különösen fontos a politikai pártok és azok aktív tagjainak számára, valamint a választási kampány során, amikor mindenfajta vélemény és információ szabad áramlásának teret kell adni (74. bek.). Figyelembe kell azt is venni, hogy a kifogásolt kifejezés az egyén magánéletét vagy hivatalos minőségében tanúsított viselkedését érinti-e (75. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező a cikket egyértelműen egy választási kampány folyamán és politikusi minőségében írta. A kritikája a polgármestert célozta, aki maga is közszereplő volt. Az „őrült” kifejezés nem a polgármester elmeállapotát, hanem azt jellemezte, ahogyan a helyi adófizetők pénzével bánt. Bár a kérelmező a hazai bíróságok előtt nem tudta bizonyítani, hogy állításai igazak voltak – még ha azok tényállítások is voltak, amiket bizonyítani szükséges –, számos oka volt azt hinni, hogy a polgármester

bűncselekményekben vehetett részt, és hogy hivatali ideje jogellenes volt. A cikk ugyan erős nyelvezetet tartalmazott, az nem volt indokolatlan személyes támadás, és inkább egy közérdekű kérdésre fókuszált, semmint a polgármester magánéletére, amely a cikk tartalmából és hangvételéből is kitűnt. A büntető és polgári bíróságok indokai nem voltak elégségesek, tekintettel a kiszabott kártérítés összegére és a felfüggesztett pénzbírságra, amit bizonyos körülmények között szabadságvesztésre lehetett átváltoztatni (77. bek.). Figyelembe véve a büntetőjogi szankciók súlyosságát, valamint a hazai bíróságok „kétes indokolását", miszerint a polgármester becsülete, jó hírneve és méltósága sokkal fontosabb, mint egy átlagpolgáré, a Bíróság kimondta, hogy a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (78. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (59. bek.); Bowman v. United Kingdom (42. bek.); Incal v. Turkey (46. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága, polgármester; választási kampány; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[18]

I Avgi Publishing and Press Agency S. A. & Karis v. Greece
(Application no. 15909/06., 2008. június 5-i ítélet)

Tényállás

2000 júniusában az I Avgi nevű görög napilap egy cikket jelentetett meg egy Szalonikiben tartott szélsőjobboldali gyűlésekről, amelyeket az adatvédelmi hatóság egyik döntése elleni tiltakozásul szerveztek. A hatóság döntése szerint ugyanis sértette a személyes adatok védelméhez fűződő jogot az, hogy a személyi igazolványban rögzítették az emberek vallási hovatartozását. Az újságcikk kiemelte a gyűlések egyik szervezőjét, egy újságírót – aki politikai témájú könyveket írt, egy helyi televízióban politikai műsort vezetett, és aktívan politizált is –, akit „notórius őrült nacionalistának" nevezett. Az illető becsületsértés miatt eljárást kezdeményezett a lap és annak főszerkesztője ellen. Az athéni elsőfokú bíróság elutasította a keresetet, ám a szaloniki fellebbviteli bíróság a kijelentést becsületsértőnek minősítette. A bíróság szerint a szerző célja a kifejezéssel nem a közvélemény tájékoztatása vagy a sértett politikai tevékenységének értékelése volt, hanem az, hogy a hétköznapi olvasók

[18] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83068

szemében „mentálisan instabilnak” tüntesse fel. A kérelmezőket egyetemlegesen 58.000 euró nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. A semmítőszék helybenhagyta a határozatot.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta, hogy az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (25. bek.). Az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében. Ez az elv nem kizárólag a politikusok esetében alkalmazható, hanem kiterjed minden olyan személyre, akit a tevékenysége folytán közszereplőnek lehet tekinteni, vagy ha belép a „nyilvánosság arénájába” (28. bek.). A Bíróság szerint a „notórius őrült nacionalista” kifejezés értékítéletnek minősült, amely nem volt ténybeli alap híján. A sértett a televíziós műsorában konzervatív és nacionalista eszméket terjesztett, és a könyveiben, valamint az általa szerkesztett magazinban is nacionalistának nevezte magát (32. bek.). Az újságcikk élesen kritizálta a politikai gyűlések szervezőjét, ám ez nem tekinthető szándékos és öncélú rágalmazásnak. A hazai bíróságok viszont nem tettek különbséget tényállítások és értékítéletek között, csak azt vizsgálták, hogy a kérdéses kifejezés alkalmas volt-e a sértett jó hírnevének megsértésére és személyiségi jogainak aláásására. Tény, hogy a bíróságok nem vizsgálták meg az ügy általános összefüggéseit, éppen ellenkezőleg, a vitatott kifejezést a kontextustól elszakítva jutottak arra a következtetésre, hogy a „szélsőjobb” és a „nacionalista” kifejezés önmagában elég lett volna az újságíró gondolatainak kifejezésére (33. bek.).

Emellett a sértett közszereplőnek minősült, hiszen személye ismert volt a helyi lakosság körében, a kérdéses időszakban pedig aktívan részt vett a politikában, és később parlamenti képviselőnek is megválasztották. A kérelmező nem egy „magánszemélyhez”, hanem inkább egy közéleti szereplőhöz hasonlítható. A kifogásolt kijelentéseket így egy erősen közérdekű vita keretében tették (34. bek.). Végül a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kiszabott nem vagyoni kártérítés összege önmagában aránytalan az elérni kívánt céllal. Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kérelmezők elítélése nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek”, így a 10. cikket megsértették (35. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Krone Verlag GmbH and Co. KG v. Austria (37. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[19]

Alves da Silva v. Portugal

(Application no. 41665/07., 2009. október 20-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2004-ben egy portugál város farsangi fesztiválján egy furgonnal jelent meg, amely egy, a polgármester nevének kezdőbetűit viselő, kék zsákot cipelő bábut ábrázolt, ami a portugál kultúrában az illegálisan szerzett jövedelemre utaló szimbólum. A szatirikus üzenet arra utalt, hogy a polgármester jogellenesen járt el. A polgármester rágalmazásért büntetőjogi panaszt nyújtott be a kérelmező ellen, akit a portugál bíróság pénzbírságra ítélt. A fellebbviteli bíróság azzal utasította el a kérelmező fellebbezését, hogy tettének semmi köze nem volt a véleménynyilvánítás szabadságához, annak célja csupán a polgármester becsületének megsértése volt.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező elítélése beavatkozás volt a véleménynyilvánítási szabadságába (25. bek.), amely törvényben meghatározott – portugál büntető törvénykönyv 180. § és 184. §-a –, és a jó hírnév vagy mások jogainak védelmét szolgálta. Kérdés, hogy a beavatkozás „szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban” (26. bek.). A Bíróság megjegyezte, hogy a kérelmező üzenete egyértelműen a karikatúra fogalmába esett annak szatirikus természetével. A szatíra is egyfajta művészi és társadalmi kifejezési forma, amelynek sajátossága a túlzás és a valóság torzítása, természetes célja, hogy provokáljon és megbotránkoztasson. Ennek megfelelően bármely beavatkozást egy művész – vagy bárki más – azon jogába, hogy így fejezhesse ki magát, különös gonddal kell megvizsgálni (27. bek.). Tekintettel a vitatott kijelentés jellegére és tartalmára, amit aligha kell szó szerint értelmezni, valamint annak körülményeire – karneváli ünnepség –, a polgármesternek mint politikusnak nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania a kritikával szemben, különösen ha ez szatíra

[19] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-86799

formájában történik (28. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy az olyan magatartás büntetőjogi szankcionálása, amilyet a kérelmező is tanúsított, elrettentő hatással bírhat a fontos társadalmi kérdések szatirikus megvitatására. Az ilyen kifejezési formák is nagyon fontos szerepet játszanak a közérdekű kérdések szabad vitájában, amely nélkül nincs demokratikus társadalom (29. bek.). Ennélfogva, mérlegelve a társadalom érdekeit, a Bíróság szerint a kérelmező büntetőjogi elítélése szatirikus véleménynyilvánítása miatt, továbbá a portugál bíróságok által kiszabott büntetés aránytalan volt az elérni kívánt céllal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (30. bek.). Ezért a Bíróság egyhangúlag megállapította a 10. cikk sérelmét (31. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vereinigung Bildender Künstler v. Austria (33., 34. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága, polgármester; szatirikus véleménynyilvánítás, karikatúra[20]

Renaud v. France
(Application no. 13290/07., 2010. február 25-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy helyi egyesület alapítója volt, amely egy Sens városa által tervezett nagy építési projektet ellenzett. Ennek érdekében egy internetes oldalt indított, ahol élesen bírálta a polgármestert, amiért az támogatta és segítette a projekt megvalósulását. A weboldalon a polgármester városi politikáját Ceausescu volt román kommunista diktátor politikájához hasonlította, és azt állította, hogy a polgármester ösztönözte és bátorította a bűnözést a város központjában, hogy ezzel legitimálja a közbiztonsággal kapcsolatos politikáját. Azzal is gyanúsította, hogy törvénytelenül tett zsebre közpénzt, illetve cinikusnak, skizofrénnak és hazugnak írta le őt. A kérelmezőt az 1881. július 29-i Sajtótörvény 29. és 31. cikke alapján rágalmazásért és közhivatalt viselő személy nyilvános becsmérléséért elítélték. Az indokolás szerint a sérelmezett állítások rágalmazóak, míg a polgármesterre tett jelzők nyilvános becsületsértést valósítottak meg. A kérelmezőt 500 euró pénzbírságra és 1.000 euró kártérítés megfizetésére ítélték.

Az eljáró szerv

V. Szekció

[20] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95154

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy bármely személy, aki egy közérdeklődésre számot tartó ügy nyilvános vitájában vesz részt, a véleménynyilvánítás szabadsága magas szintű védelmét érdemli (33. bek.). A Bíróság szerint a kifogásolt megjegyzések, figyelembe véve az általános hangvételüket, inkább értékítéletnek, semmint tényállításnak minősültek (37. bek.), amelyek elegendő ténybeli alappal rendelkeztek (38. bek.). Annak kapcsán, hogy a párizsi fellebbviteli bíróság szerint a kifogásolt megjegyzések túllépték a politikai kritika szabadságának határait, a Bíróság rámutatott, hogy a politika területén történő kirohanások gyakran csapnak át a személyes szférába. Ez a politikák és az eszmék szabad vitájának kockázatai, amelyek egy demokratikus társadalom biztosítékait jelentik (39. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező által használt egyes kifejezésmódok nagyon élesek és rosszindulatúak voltak, amikor közhivatalnokokat és politikusokat bírált, ám egy polgármester a nyilvános vita részeként köteles eltűrni az ilyen jellegű kritikát, amely nélkülözhetetlen egy demokráciában. Amikor a vita egy olyan érzelmi témához kapcsolódik, mint a helyi lakosok mindennapi élete és lakhatási lehetőségei, a politikusoknak különös toleranciát kell tanúsítaniuk a kritika felé, és el kell fogadniuk a verbális és írásbeli kirohanásokat (40. bek.).

A Bíróság szerint a francia bíróságok figyelmen kívül hagyták a véleménynyilvánítás szabadsága érdekét és fontosságát, és a beavatkozás nem felelt meg semmilyen „nyomós társadalmi érdeknek". E tekintetben nagyobb érdek fűződik a politikai vita szabadságának biztosításához, amely a demokratikus társadalom központi eleme (41. bek.). A véleménynyilvánítás szabadsága megsértése dermesztő hatással van az ilyen nyilvános vitákban való részvételre (42. bek.), és a kérelmező elítélése nem volt arányos az elérni kívánt törvényes céllal (43. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (58. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (34. bek.); Brasilier v. France (41-42. bek.); Mamère v. France (25. bek.); Almeida Azevedo v. Portugal (Application no. 43924/02., 2007. január 23.; 30., 32. bek.); Desjardin v. France (Application no 22567/03., 2007. november 22.; 42. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága, polgármester; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[21]

[21] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97515

Vellutini and Michel v. France

(Application no. 32820/09., 2011. október 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők az önkormányzati rendőrök szakszervezetének (USPPM) elnöke és főtitkára voltak. Egy rendőr vitába keveredett Vendays-Montalivet község polgármesterével, ahol szolgálatot teljesített. A polgármester fegyelmiben részesítette őt, ám az egyik kérelmező segítséget nyújtott a jogorvoslathoz, aki számos önkormányzati dolgozót jelentett fel, bűncselekményekkel vádolva őket. A polgármester emiatt az önkormányzati hírlevél két számában is kritizálta őt. A kérelmezők ezt követően egy szórólapot osztottak szét a városka lakói között, amely azt tartalmazta, hogy a polgármester rágalomhadjáratot folytatott velük szemben annak érdekében, hogy mint választott tisztségviselőket lejárassa a lakosok szemében. A polgármester a bordeaux-i büntetőbíróság előtt eljárást kezdeményezett a két kérelmezővel szemben. A bíróság az általuk felajánlott bizonyítékokat elutasította, és 1.000 euró pénzbírságra, valamint egyetemlegesen 2.500 euró kártérítés megfizetésére ítélte őket. A bordeaux-i fellebbviteli bíróság helybenhagyta az ítéletet. Az indokolás szerint a kérelmezők visszaéltek a szakszervezeti aktivistákként megillető véleménynyilvánítási szabadságukkal, és bántó szöveg használatával különösen súlyos cselekményeket állítottak.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők panasza szerint azzal, hogy a szakszervezeti tisztségviselői minőségükben tett kijelentéseik miatt elítélték őket közhivatalt viselő személy nyilvános becsmérlése miatt, megsértették az Egyezmény 10. cikkét (24. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a kérelmezők a nyilatkozataikat szakszervezeti tisztségviselői minőségükben tették a szakszervezet egyik tagjának munkaviszonyával kapcsolatban. A véleménynyilvánítás szabadsága ugyanis az egyik legfontosabb eszköz a 11. cikkben foglalt gyülekezési és az egyesülési szabadság tényleges élvezetének biztosítására is. Ez különösen igaz a szakszervezeti területen (32. bek.). A kérelmezők nem az önkormányzat politikáját bírálták általánosságban, hanem egy választott tisztségviselő munkáltatói szerepét kérdőjelezték meg. Mint ilyen egy közérdeklődésre joggal számot tartó kérdésre reagált a

hatóságok vezetésével és a hozzájuk kötődő szolgáltatások működtetésével kapcsolatban. A vita, amellyel összefüggésben a kijelentéseket tették, jelentős hatással volt a kérdéses közszolgálat működésére, és ezen túlmenően a polgármesterre és a helyi közvéleményre is. A polgármester maga is felhívta a figyelmet az ügyre, amikor kétszer is foglalkozott vele az önkormányzati hírlevélben, és az ügyről a sajtóban is beszámoltak (36. bek.). Ennek megfelelően a kifogásolt megjegyzéseket egy közérdekű vita keretében tették, egy olyan területen, ahol az Egyezmény kevés teret enged a véleménynyilvánítás szabadsága korlátozására. Ugyanakkor annak ellenére, hogy a kérelmezők egy szakszervezet képviselői, meghatározott határokon belül kell reagálniuk, tekintettel – többek között – a jó hírnév vagy mások jogainak védelmének érdekére. Ezért meg kell állapítani, hogy túllépték-e a elfogadható kritika határait (37. bek.).

A polgármestert a szórólapban – bár felismerhető volt – nem nevezték meg, és csupán a feladataival kapcsolatban kritizálták, az ellene irányuló állítások nem voltak magántermészetűek. A Bíróság megismételte, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (38. bek.). Továbbá, a helyi vita önmagában is nagyon élénk volt. A kérelmezők célja az volt, hogy válaszoljanak a polgármesternek a szakszervezet egyik tagjának szakmai és személyes magatartását érintő vádjaira. Ezért a kijelentések nem valósítottak meg indokolatlan személyes támadást a polgármester ellen. A Bíróság ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy bármely személy, aki egy közérdeklődésre számot tartó ügy nyilvános vitájában vesz részt, bizonyos fokú túlzás, vagy akár provokáció is megengedett számára, azaz kissé mértéktelen nyelvezetet is használhat. A politika területén történő kirohanások gyakran csapnak át a személyes szférába. A Bíróság szerint a vitatott megjegyzések nem voltak bántóak vagy sértő természetűek, amelyek meghaladták volna a szakszervezeti vita kereteit (39. bek.).

Ami a kijelentéseik ténybeli alapját illeti, a Bíróság rámutatott, hogy a kérelmezők a hazai eljárásban felajánlottak bizonyítékokat, ám azokat eljárási okokra hivatkozva elutasították (40. bek.). Bár a kérelmezők nem tettek eleget a bizonyítékok benyújtására vonatkozó eljárási szabályoknak, végig jóhiszeműen jártak el, és kellően komoly alappal állíthatták, hogy kijelentéseik igazak voltak, így azok nem voltak ténybeli alap híján. Meg kell azt is jegyezni, hogy a röplapok az önkormányzati hírlevelekre válaszul születtek, miután a kérelmezők ott nem kaptak válaszadási lehetőséget (41. bek.). A Bíróság végül kimondta, hogy az ítélet, figyelembe véve a szankciók természetét és súlyosságát, nem állt arányban a kifogásolt magatartásukkal (43. bek.). A kérelmezők szakszervezeti tisztségviselői minőségükben

gyakorolt véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban (44. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Nilsen and Johnsen v. Norway (44., 47. bek.); Sabou and Pircalab v. Romania (39. bek.); Brasilier v. France (37., 41. bek.); Mamère v. France (25. bek.); Renaud v. France (39. bek.); Papaianopol v. Romania (Application no. 17590/02., 2010. március 16.; 34. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága, polgármester; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések, szakszervezetek[22]

Brosa v. Germany
(Application no. 5709/09., 2014. április 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2005-ben egy német kisvárosban, Amöneburgban a polgármester választások előtt szórólapot terjesztett, amelyben azt állította, hogy a városban számos aktív neonáci szervezet létezik, és arra szólította fel a választókat, hogy ne szavazzanak az egyik polgármester-jelöltre, F. G.-re, mert városi tanácsnokként „fedezéket" nyújtott egy különösen veszélyes, általa szélsőjobboldalinak vélt egyesületnek. A kérelmező a városi tanácsnoknak a helyi újságban megjelent cikkére is hivatkozott, amelyben tagadta, hogy az egyesület szélsőjobboldali beállítottságú lett volna. A kerületi bíróság egy polgári jogi végzésben eltiltotta a kérelmezőt a szórólapok terjesztésétől, amit a két hónappal később meghozott ítéletében is helybenhagyott. A bíróság szerint annak állítása, hogy valaki neonáci szervezetet támogat, az egyén becsületének és társadalmi megítélésének, ezáltal az általános személyiségi joga (Allgemeines Persönlichkeitsrecht) megsértésének minősül. A kérelmező nem támasztotta alá állításait elegendő bizonyítékkal, ezért nem hivatkozhat az Alaptörvény (Grundgesetz) 5. cikkelyében foglalt véleménynyilvánítás szabadságára (Meinungsfreiheit). A kérelmező fellebbezését a regionális bíróság elutasította. A bíróság kifejtette, hogy a szórólap két állítást tartalmazott: az egyik, hogy az egyesület egy különösen veszélyes neonáci szervezet; a másik, hogy F. G. tudatában volt ennek, mégis támogatta azt. A tényállítás főszabály szerint a véleménynyilvánítás szabadsága alá eshet, amennyiben annak célja a közvélemény formálása. A védelemhez azonban az szükséges, hogy az állítás kellően

[22] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-106664

megalapozott legyen. A bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező által felhozott indokok nem minősültek „meggyőző bizonyítéknak”.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az ilyen esetek körülményeinek vizsgálatakor a következő tényezőket veszi figyelembe: a kérelmező helyzete, a felperes helyzete a hazai eljárásban, a publikáció tárgya, a vitatott közlések besorolása a hazai bíróságok által (38. bek.). A Bíróság megítélése szerint a hazai eljárások felperese az önkormányzat tagjaként és a polgármester választáson induló jelöltként egy helyi politikus volt. Az elfogadható kritika határai pedig szélesebbek a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében. Egy politikus elkerülhetetlenül és tudatosan teszi ki alapos ellenőrzésnek minden megnyilvánulását, ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania. Természetesen a jó hírnevének védelméhez joga van akkor is, ha nem magánszemélyként jár el, de a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (40-41. bek.).

Ami a kifogásolt közlések minősítését illeti, a Bíróság rámutatott, hogy míg a tényállítások léte igazolható, az értékítéletek valós volta nem bizonyítható. A tényállítás és az értékítélet közötti különbségtétel pedig végső soron a tényekkel való bizonyíthatóság fokában rejlik (43-44. bek.). A kijelentés első eleme – az egyesület egy különösen veszélyes neonáci szervezet – kapcsán a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a „neonáci” kifejezés használata eltérő értelmezést válthat ki az olvasóban annak tartalmát és jelentését illetően. Ezért a „neonáci” kifejezés nem tekinthető pusztán tényállításnak, mivel értékítéletet is magában hordoz, ami még inkább igaz a „különösen veszélyes” kitételre (45. bek.). Mindazonáltal, még ha egy állítás értékítéletnek minősül is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a közlésnek létezik-e elegendő ténybeli alapja, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott (46. bek.). A Bíróság rámutatott arra, hogy több dolog utalt az egyesület neonáci jellegére, így a kérelmező szórólapban kifejtett véleménye nem volt ténybeli alap híján. A német bíróságok azonban „meggyőző bizonyítékot”, ezáltal olyan pontosságot véltek szükségesnek, amelyet általában egy büntetőjogi vád megalapozottságának megállapításához írnak elő. A Bíróság leszögezte, amikor valaki a véleményét fejezi ki egy közérdekű ügyben, illetve egy személy politikai tevékenységét értékeli erkölcsi szempontból, az ilyen esetekre alkalmazandó mércék eltérnek attól, amelyek egy bűncselekmény büntetőjogi

megállapításához szükségesek. A német bíróságok ezért a tények aránytalanul magas fokú bizonyítását írták elő (47-48. bek.). Ami pedig a közlés második elemét illeti, a Bíróság úgy vélte, hogy a „fedezett" kifejezés F. G.-nek a levelében kifejtett álláspontjára utalt, amely szintén kellő ténybeli alapnak minősült, így a kérelmező állításai nem haladták meg az elfogadható kritika határait (50-51. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy kérelmező véleménynyilvánítási szabadságával szemben nem volt szükség F. G. személyiségi jogainak védelmére, és a német bíróságok túllépték a rendelkezésükre álló mérlegelési jogkört, és a beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt céllal (53. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.); Jerusalem v. Austria (35., 42-43. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (30., 40., 43. bek.); Karman v. Russia (33., 40-42. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; választási kampány; tényállítások és értékítéletek, valóság bizonyítása[23]

Mladina d.d. Ljubljana v. Slovenia
(Application no. 20981/10., 2014. április 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a „Mladina" nevű hetilap kiadója, amely 2005 júniusában egy cikket tett közzé, amelyben élesen bírálta az egyik parlamenti képviselő kijelentéseit, különösen az azonos neműek kapcsolatának elismeréséről szóló törvényjavaslat vitája alatt tanúsított magatartását. A képviselő kifejezte abbéli véleményét, hogy a homoszexuálisok általánosságban nem kívánatosak, ahogyan az azonos nemű párok és szülők sem. Ennek során egy homoszexuális férfit utánzott, nőies beszédet és gesztusokat felvéve. A cikk szerzője a képviselő hozzáállását „agyilag csődtömeg"-ként jellemezte, aki egy normális országban, ahol kevésbé korlátozottak az emberi erőforrások, még általános iskolai gondnokként se tudna elhelyezkedni. A képviselő becsületének és jó hírnevének megsértése miatt pert indított az újság kiadója ellen, azt állítva, hogy a sértő cikk miatt súlyos lelki traumát szenvedett. A ljubljana-i kerületi bíróság elismerte a kiadó véleménynyilvánítási szabadságának fontosságát, és a parlamenti képviselő kritizálásának jogát, ám úgy ítélte meg, hogy az „agyilag csődtömeg" kifejezés használata a képviselő személyes tulajdonságaira utalt, ezért az

[23] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-142422

objektíve sértő. A bíróság a kiadót kártérítés megfizetésére kötelezte. A kiadó fellebbezését elutasították.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a kifogásolt kijelentést egy közérdekű kérdés politikai vitájának keretében tették, ahol csak kevés korlátozás fogadható el a 10. cikk (2) bekezdése alapján, és amely egy politikus ellen irányult. Egy politikusnak nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania, mint egy magánszemélynek, különösen akkor, ha ő maga tesz olyan nyilvános kijelentéseket, amelyek kritizálhatók. Az újságírói szabadság pedig magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is, más szóval a némileg mértéktelen nyilatkozatokat (40. bek.). A Bíróság egyetértett azzal, hogy a képviselő magatartásának „agyilag csődtömegként" való jellemzése valóban szélsőséges volt, és joggal lehetett sértőnek tekinteni. Ugyanakkor a megjegyzés egy értékítélet volt, bár igaz, hogy ténybeli alap hiányában még az értékítélet is lehet túlzott. Mindazonáltal a cikk a tényeket, amelyeken a vitatott kijelentés alapult, figyelemre méltó részletességgel vázolta fel: a képviselő beszédét majdnem teljes egészében idézte, és a homoszexuálisokat utánzó viselkedéséről is beszámolt. A leírást a szerző kommentárja követte, amely a Bíróság szerint nem csupán értékítélet, hanem egy karakter metaforája. A heves vita fényében – ahol a véleményeket kevés visszafogottsággal fejezték ki – a kifogásolt kijelentés egy erős kifejezése az egyet nem értésnek, sőt a képviselő álláspontjának megvetésének, nem pedig a szellemi képességeinek ténybeli értékelése. Ennek fényében a képviselő beszédének és magatartásának leírása elégséges alapot nyújtott a szerző nyilatkozatának (43. bek.). Továbbá az ellentmondásos kijelentés a képviselő kijelentéseinek „ellenpontjaként" is értelmezhető. A Bíróság a képviselő gesztusainak használatáról úgy vélte, hogy az utánzás kigúnyolásnak tekinthető, amely negatív sztereotípiákat segít elő (44. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a cikk nemcsak a képviselő provokatív megjegyzéseit mérte össze, hanem a stílust is, amelyben azokat kifejezte. A szerző kritikai véleményét számos hangulatos, túlzó kifejezéssel színezte. Márpedig a 10. cikk a kifejezés tartalmát és formáját egyaránt védi, és a Bíróság úgy vélte, hogy még a sértő nyelvezet is – amely nem tartozik a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alá, ha egyedüli szándéka a sértegetés – a 10. cikk által védett lehet, ha pusztán stilisztikai célokat szolgál (45. bek.). A Bíróság

továbbá úgy ítélte meg, hogy a kontextus, amelyben a cikket írták, és a cikk által használt stílus nem kapott elegendő figyelmet a hazai bíróságok előtt. E két tényező fényében a kifogásolt nyilatkozat nem minősül a képviselő elleni indokolatlan személyes támadásnak. E tekintetben arra is rámutatott, hogy a politikai kirohanások gyakran csapnak át a személyes szférába. Ez a politikák és az eszmék szabad vitájának kockázatai, amelyek egy demokratikus társadalom biztosítékait jelentik (46. bek.).

A fentiekre tekintettel a Bíróság megállapította, hogy a hazai bíróságok nem indokolták meggyőzően semmilyen „nyomós társadalmi érdekkel" a képviselő jó hírnevének védelmét a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságával és e jog előmozdításához fűződő általános érdekkel szemben, amikor közérdekű kérdéseket érint. A Bíróság így kimondta, hogy a hazai bíróságok nem teremtettek igazságos egyensúlyt a versengő érdekek között. Ezt a következtetést nem befolyásolja az sem, hogy a panaszolt eljárás polgári és nem büntető természetű volt (47. bek.). A beavatkozás ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 1.) (57. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (30., 34. bek.); Mamère v. France (25. bek.); Tuşalp v. Turkey (48. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság, újságírói szabadság; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[24]

Axel Springer AG v. Germany (No. 2.)
(Application no. 48311/10., 2014. július 10-i ítélet)

Tényállás

2005. december 9-én bejelentették, hogy Gerhard Schröder korábbi német szövetségi kancellár – aki nem sokkal korábban vesztette el az előrehozott parlamenti választásokat – lett egy német-orosz gázkonzorcium felügyelő bizottságának elnöke. A konzorcium célja – amelynek élén az orosz Gazprom állt – az Északi Áramlat nevű gázvezeték megépítése volt. A csővezeték megépítéséről szóló megállapodást 2005. április 11-én, míg a szerződést 2005. szeptember 8-án, 10 nappal az előrehozott választások előtt írták alá. 2005. december 12-én az egyik legnagyobb példányszámú napilap, a Bild egy első oldalas cikket tett közzé. A cikk a

[24] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-142424

liberális FDP frakcióvezető-helyettesének azon gyanújáról és kétségéről számolt be, amely szerint Schröder azért mondott le minden politikai tisztségéről, mert egy jól jövedelmező állást ajánlottak fel neki a konzorciumban, és az előre hozott választásokról szóló döntésének is ez volt az egyetlen önző célja. A volt kancellár keresetet nyújtott be a hamburgi regionális bírósághoz a cikk további közzétételének megtiltása végett. A bíróság megtiltotta az újságnak a cikk vitatott részének újraközlését, amit a fellebbviteli bíróság is helybenhagyott. A német bíróságok úgy vélték, hogy bár a volt kancellárt nem gyanúsították bűncselekmény elkövetésével, a Bild komoly és sértő gyanút fogalmazott meg vele szemben. Bírálták az újságot az objektivitás és a kiegyensúlyozottság hiánya miatt, és amiatt, hogy a közzététel előtt nem szerezte be Schröder álláspontját. A fellebbviteli bíróság elismerte, hogy elegendő ténybeli alapja volt a kancellár magatartásával kapcsolatos gyanúnak. Ám az újság csak megemlítette a gyanút alátámasztó bizonyítékokat, és nem voltak olyan információk, amelyek enyhítették vagy ellensúlyozták volna azokat. A Bild alkotmányjogi panaszát elutasították.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy az újság cikkének témája egyértelműen egy jelentős közérdekű kérdést vetett fel (58. bek.). A cikk nem Schröder magánéletével volt kapcsolatos, hanem szövetségi kancellárként tanúsított magatartásával, valamint a gázkonzorcium élére történő ellentmondásos kinevezésével nem sokkal azután, hogy kancellári hivatali ideje megszűnt (60. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy az FDP frakcióvezető-helyettese által felvetett kérdések közelebb álltak egy értékítélet kifejezéséhez, mint egy bizonyítani szükséges tényállításhoz, amely kérdéseket nehéz lenne bizonyítani. E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a mások indokaira és lehetséges szándékaira vonatkozó feltételezés értékítélet, nem pedig bizonyítást igénylő tényállítás (63. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a vitatott kérdések egy közérdeklődésre számot tartó politikai ügy kapcsán merültek fel, és a volt kancellárt nem vádolták bűncselekmény elkövetésével. A frakcióvezető-helyettes által felvetett kérdéseket számos tényre lehetett alapozni, Schröder kinevezéséről pedig a sajtóban is széles körben beszámoltak, és a Bundestagban is vitatkoztak róla. Továbbá a cikk nemcsak a politikus kérdéseit elevenítette fel, hanem különböző politikai szereplők és pártok nyilatkozataival is kiegészítette. Ezzel kapcsolatban a Bíróság leszögezte, hogy sem a Bíróság, sem a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtót helyettesítve kiválasszák, hogy a

tájékoztatás milyen módszerét kell alkalmazni egy adott esetben, illetve, hogy milyen információkat kell tartalmaznia vagy sem egy riportnak (65. bek.). A Bíróság ezért nem fogadta el a hazai bíróságok érvét, hogy a cikknek a volt kancellárt támogató elemeket is tartalmaznia kellett volna. Leszögezte, hogy az egykori kancellárnak – amely Németország egyik legmagasabb politikai funkciója – nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania, mint egy magánszemélynek (67. bek.).

A Bíróság hozzátette, bár a vitatott kijelentéseket a Bild újságban tették közzé, azokat politikusok és a Bundestag képviselői tették. Egy újságíró megbüntetése, amiért elősegíti egy másik személy által tett kijelentés terjesztését, súlyosan akadályozza a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához (68-69. bek.). A Bíróság leszögezte azt is, hogy egy újság nem kötelezhető arra, hogy a közzététel előtt szisztematikusan ellenőrizze egy politikus másik politikusról tett valamennyi kijelentésének igazságát, ha azokat nyilvános politikai vita keretében tette. Figyelembe véve a volt kancellárral kapcsolatos információk időszerűségét és a hírek múlandó jellegét, a Bíróság nem látott arra utaló jelet, hogy az újság csak akkor tehette volna közzé az észrevételeket, miután további előzetes ellenőrzéseket végzett (70. bek.). Ami a kiszabott szankció súlyosságát illeti, bár a közzététel további megtiltása csupán polgári jogi tilalom, a Bíróság úgy vélte, hogy a tiltás dermesztő hatással lehetett a véleménynyilvánítás szabadságára (76. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező nem lépte át az újságírói szabadság határait. A német bíróságok nem indokolták meggyőzően a „nyomós társadalmi érdek" létét a volt kancellár jó hírneve védelme érdekében a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságával és ezen szabadság előmozdításához fűződő általános érdekkel szemben, amikor közérdekű kérdéseket érint. A beavatkozás ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (77. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Jersild v. Denmark (31., 35. bek.); Brasilier v. France (41., 43. bek.); A/S Diena and Ozolinš v. Latvia (Application no. 16657/03., 2007. július 12.; 81., 87. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság, újságírói szabadság; tényállítások és értékítéletek; híresztelés; szankció arányossága[25]

Pinto Pinheiro Marques v. Portugal
(Application no. 26671/09., 2015. január 22-i ítélet)

[25] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-145361

Tényállás

A kérelmező egy kulturális egyesület elnökeként megállapodást írt alá Montemor-o-Velho portugál kisváros önkormányzati tanácsával arról, hogy kiadják egy költő, Alfonso Duarte költeményeit. Az induló kötet 2003-ban jelent meg, majd 2005-ben a városi tanács a költő műveiből egy másik könyvet jelentetett meg. A kérelmező ezután egy cikket tett közzé egy helyi lapban, amelyben úgy vélte, azzal, hogy a tanács saját maga adta ki a könyvet, megsértette a kiadóval kötött megállapodást. Szerinte a könyv az ISBN száma alapján valójában egy magáncég számára hozott hasznot, amivel a tanács hamisításban vett részt, és ki kell vizsgálni a közpénzek és a magánérdekek keveredését. A cikk miatt a tanács büntetőjogi panaszt nyújtott be a kérelmező ellen a büntető törvénykönyv 187. § (1) bekezdése alapján közhatalmat gyakorló jogi személy megsértéséért.[26] A helyi bíróság szerint a kérelmező „tudta, vagy tudnia kellett volna", hogy a „hamisítás" használatával aláássa a tanács jó hírnevét. A kérelmezőt összesen 2.320 euró pénzbírságra, valamint 1000 euró kártérítés megfizetésére kötelezték. A coimbra-i fellebbviteli bíróság úgy ítélte meg, hogy a tanács jó hírnevének védelméhez fűződő joga felülmúlja a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát, mivel nem járt el jóhiszeműen, és rossz szándékkal ártani akart Montemor-o-Velho település imázsának.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a „törvényben meghatározott" kifejezés nemcsak azt írja elő, hogy a kifogásolt beavatkozásnak legyen jogi alapja a hazai jogban, hanem a törvénynek a felek számára hozzáférhetőnek és hatásait tekintve előreláthatónak kell lennie (33. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező helyesen hívta fel a figyelmet a könyvvel kapcsolatos hibára, így a tette nem esett a 187. § hatálya alá, mivel nem terjesztett semmilyen „hamis tényeket" (37. bek.). Ennélfogva úgy ítélte meg, hogy a 187. § nem jelentett elegendő alapot a kérelmező elítélésére, ezért az nem volt „törvényben meghatározott" (38. bek.). A Bíróság ugyanakkor

[26] A portugál büntető törvénykönyv 187. § (1) bekezdése szerint „aki olyan hamis tényeket – rosszhiszeműen vagy tudatában azok valótlanságával – állít vagy terjeszt, amelyek hatással lehetnek egy közhatalmat ellátó vállalat, intézmény, társaság, szerv vagy szolgáltató hitelességére, presztízsére vagy a beléje vetett közbizalomra, hat hónapig terjedő szabadságvesztéssel vagy […] pénzbírsággal büntetendő".

elfogadta, hogy az önkormányzat hitelességének és tekintélyének, valamint az intézménybe vetett közbizalomnak a védelme legitim célnak minősül az Egyezmény értelmében (41. bek.).

Még ha a kérelmező nem is volt politikus, sem újságíró, egy kulturális egyesületet vezetett, és kétségkívül egy közérdeklődésre számot tartó vitában vett részt (42. bek.). A Bíróság szerint amennyiben a kérelmező a polgármesternek megkérdőjelezhető motivációkat vagy szándékokat tulajdonít, azok nem tényállításoknak, hanem a személyes véleményének kinyilvánításának minősülnek, amelyek inkább hasonlítanak értékítéletekhez (43. bek.). Ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak egy közintézménnyel szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében, különösen akkor, ha az a végrehajtó hatalom része. Egy demokratikus társadalomban egy közintézmény intézkedéseit vagy mulasztásait nem csupán a törvényalkotó vagy az igazságszolgáltatás, de a sajtó és a közvélemény szigorú vizsgálatának is alá kell vetni (44. bek.). Ilyen körülmények között a kérelmező nyilatkozata nem lépte túl a 10. cikk alapján elfogadható kritika határait (45. bek.). Mindenesetre a kérelmező pénzbírságra ítélése nyilvánvalóan túlzott és aránytalan terhet jelent, amely alkalmas arra, hogy dermesztő hatással legyen a közintézményekkel szembeni kritika kinyilvánításának szabadságára (46. bek.). A beavatkozás ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (47. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (46. bek.); Nilsen and Johnsen v. Norway (50. bek.); Gaweda v. Poland (39. bek.); Tønsbergs Blad AS and Haukom v. Norway (102. bek.); Renaud v. France (33. bek.).

Címkék: közhatalmi szervek jó hírneve; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; törvényben meghatározottság[27]

Morar v. Romania
(Application no. 25217/06., 2015. július 7-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíróként dolgozott az Academia Caţavencu nevű szatirikus hetilapnál, ahol 2004 februárjában és márciusában a 2004-es elnökválasztás kapcsán több cikket tett közzé a hetilap három egymást követő számában. A cikkek az egyik potenciális elnökjelölt politikai tanácsadóját is érintették, és arra célozgattak, hogy a tanácsadó a kommunista éra

[27] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150639

titkosszolgálatának, a Securitate kémje volt, és pénzmosóként dolgozott egy művészeti galéria vezetőjeként Washingtonban. 2004 áprilisában a tanácsadó rágalmazás miatt büntetőjogi panaszt nyújtott be a hetilap három újságírója, köztük a kérelmező ellen. A megyei bíróság végül felfüggesztett pénzbírságra ítélte, továbbá 10.000 dollár nem vagyoni kártérítés megfizetésére és 16.000 dollár perköltség viselésére kötelezte. A bíróság kimondta a hetilapot kiadó társaság és az újságíró egyetemleges polgári jogi felelősségét is. Az indokolás szerint az újságíró „közvetett szándékkal" rágalmazást követett el. Az pedig, hogy a sértett az egyik elnökjelölt kampánycsapatához csatlakozott, még nem tette őt politikussá.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a kérdéses riportok közérdekű témákat érintettek, azaz a választásokon induló jelöltek különböző stratégiáit és politikai környezetét, különös tekintettel a Securitate-val való együttműködésük kérdésére, amely a román társadalom számára különösen aktuális volt néhány hónappal a 2004-es elnökválasztás előtt (53. bek.). A Bíróság ezúttal is leszögezte, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében. Ez az elv nem nemcsak a politikusokra vonatkozik, hanem bármely közszereplőre, vagyis bárkire, aki a nyilvánosság szférájában tevékenykedik vagy pozíciót tölt be (55. bek.). Ezért az elnökjelölt politikai tanácsadóját – bár maga nem volt politikus – közszereplőnek kell tekinteni, és a vele szemben elfogadható kritika határainak is tágabbnak kell lennie (57. bek.). A média számára pedig egy jelentős közérdekű kérdés tekintetében bizonyos fokú túlzás, vagy akár provokáció is megengedett (58. bek.).

A kifogásolt cikkek általános információkat és célozgatásokat tartalmaztak, de nem fogalmaztak meg közvetlen vádakat (60. bek.). A Bíróság elismerte, hogy egyes állításokat nem támasztottak alá megfelelő bizonyítékokkal, ám a titkosszolgálattal való állítólagos kapcsolatnak volt némi alapja (61. bek.). A Bíróság korábbi esetekben már kimondta, hogy egy ilyen gyanú megfogalmazása nem lépi túl a véleménynyilvánítás szabadságát, mivel az egykori Securitate aktáihoz való nyilvános hozzáférés körüli nehézségek nem teszik lehetővé a gyanú ellenőrzését (62. bek.). Bár a sértő cikkekben használt kifejezések némelyike „nem megfelelő" volt, azok a megengedett túlzás vagy provokáció határain belül maradtak (65. bek.). A Bíróság szerint a megyei bíróság nem fordított figyelmet a kontextusra, amelyben a

cikkek megjelentek (66. bek.). Ami a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás arányosságát illeti, a pénzbüntetés végrehajtását felfüggesztették. Sőt, 2006 júliusa óta a rágalmazás már nem minősült bűncselekménynek Romániában (68. bek.). E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a részes államok joga, sőt kötelessége, hogy szabályozzák a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlását, hogy biztosítsák az egyén jó hírnevének megfelelő jogi védelmét. Mindazonáltal el kell kerülni az olyan intézkedések elfogadását, amelyek visszatartják a médiát és a közvéleményt formálóit attól, hogy felhívják a nyilvánosság figyelmét olyan közérdeklődésre számot tartó kérdésekre, mint például a közszereplők kapcsolatai az 1989 előtti elnyomó román kormánnyal (69. bek.).

A Bíróság végül rámutatott, hogy a megítélt kártérítés mértéke különösen magas volt, mivel az meghaladta az akkori átlagkereset ötvenszeresét, nem beszélve a kiemelkedően magas összegű perköltségről, amelynek megfizetésére kötelezték a kérelmezőt (70. bek.). Tekintettel a fentiekre, és a közérdekű vita fontosságára, amelyben a kifogásolt megjegyzések elhangzottak, a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás nem alapult „megfelelő és elégséges" indokokon. A 10. cikket így megsértették (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Krone Verlag GmbH and Co. KG v. Austria (37. bek.); Mamère v. France (25. bek.); Ieremeiov v. Romania (No. 2.) (Application no. 4637/02., 2009. november 24.; 42. bek.); Andreescu v. Romania (Application no. 19452/02., 2010. június 8.; 90., 94., 100. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága[28]

Genner v. Austria
(Application no. 55495/08., 2016. január 12-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy menedékkérőket és menekülteket segítő egyesületnek dolgozott, aki 2007. január 1-jén az egyesület honlapján egy nyilatkozatot tett közzé Liese Prokop osztrák belügyminiszter asszonyról, aki előző nap váratlanul elhunyt: „Jó hír az új évre: Liese Prokop, a kínzás és a deportálás minisztere halott." A közlemény menedékkérők egyedi történeteiről számolt be, majd kifejtette, hogy a miniszter „egy íróasztali háborús bűnös volt

[28] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155808

(Schreibtischtäterin), mint sokan mások voltak ennek az országnak a kegyetlen történelmében", aki „a megfelelő eszköz a rasszizmussal szennyezett bürokráciának", és hogy „tisztességes ember egy könnycseppet sem hullat a halála felett". A jogvédő néhány nappal később egy napilapban megjelent közleményben kért bocsánatot a miniszter családjától. A néhai miniszter férje rágalmazás miatt magánvádas büntetőeljárást kezdeményezett a jogvédő ellen. 2007 szeptemberében a bécsi tartományi büntetőbíróság (Landesgericht für Strafsachen Wien) az osztrák büntető törvénykönyv 111. és 117. cikk (5) bekezdése alapján 1200 euró pénzbírságra ítélte, amelynek felét három évre felfüggesztette. Az indokolás szerint a nyilatkozat azt sugallta, hogy az egykori belügyminiszter különösen aljas módon gyakorolta politikai tisztségét, közömbös volt a menedékkérők tekintetében, és tettei mögött rasszista, szadista, idegengyűlölő és náci indítékok húzódtak. A közelmúltban elfogadott külföldiek és menedékkérők státuszát meghatározó törvény módosítása nem indokolta a miniszter náci és rasszista kontextusban való elhelyezését. A bíróság ezért megállapította, hogy a vádak – egy nappal a halálát követően – túllépték az elfogadható kritika határait. Az ítéletet a bécsi fellebbviteli bíróság (Oberlandesgericht Wien), majd a legfelsőbb bíróság is helybenhagyta.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is megismételte, nem kétséges, hogy a 10. cikk (2) bekezdése lehetővé teszi mások – azaz minden egyén – jó hírnevének védelmét, ám ilyen esetekben a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (32. bek.). A Bíróság szerint az elhunyt iránti megfelelő tisztelet, tekintettel az elhunyt rokonainak érzéseire, a 8. cikk hatálya alá tartozik. Másrészt az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében (35. bek.). Ám függetlenül a politikai küzdelmek hevességétől, az érintetteknek meg kell próbálniuk minimális mértékletességet és illendőséget tanúsítani. Egy politikus jó hírnevének – még egy ellentmondásosnak – is élveznie kell az Egyezmény által biztosított védelmet. Továbbá, világosan különbséget kell tenni a kritika és a sértés között. Ha bármely kifejezési forma egyedüli célja egy személy megsértése, a megfelelő szankció elvben nem jelenti a 10. cikk megsértését (36. bek.).

A Bíróság egyetértett azzal, hogy a beavatkozás a jó hírnév vagy mások, nevezetesen a miniszter és a közeli családtagjai, különösen a férj jogainak védelmét célozta (41. bek.). A kérelmező nyilatkozata egy közérdekű kérdést – a menedékkérők és a külföldiek helyzete –

érintett, amely egy közérdekű politikai vitához járult hozzá (42. bek.). Nem volt vitatott, hogy az egykori szövetségi belügyminiszter közszereplő volt, és az emberek még így emlékeztek rá a nyilatkozat közzétételekor. Ám a sajtóközleményt a halálát követő napon adták ki, amely tény fokozta a használt szavak hatását. Azt a családi gyász közvetlen időszakában tették közzé, és valószínűleg jelentős kárt okozott a néhai miniszter hírnevének (44 bek.). A Bíróság szerint a kifogásolt nyilatkozat időzítése lényeges körülmény, amit figyelembe kell venni a 8. és a 10. cikkben foglalt jogok mérlegelésekor. A sértegetésnek a sértett személy halálát követő napon történő kifejezése ellentmond az elemi tisztességnek és az emberek iránti tiszteletnek, és ez az alapvető személyiségi jogok elleni támadás (45. bek.).

Ami a nyilatkozat tartalmát illeti, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezőt nem egy kérdést tárgyalt általánosságban, hanem közvetlenül egy személyes támadást indított a néhai miniszter ellen. Először elégedettségét fejezte ki a halála felett, arra utalva, hogy tisztességes ember nem érezhet emiatt fájdalmat, majd háborús bűnöket elkövető magas rangú nácikkal hasonlította össze, „íróasztali háborús bűnösnek" nevezve őt. A kérelmező még a Bíróság előtt is ragaszkodott ahhoz, hogy a náci háborús bűnösökkel való összehasonlítás helyes és indokolt volt. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy – még ha értékítéletnek is tekinthető – ilyen súlyos és különösen sértő összehasonlítás közvetlenül a miniszter halálát követően különösen szilárd ténybeli alapot kíván meg (46. bek.). Ám a kérelmező által benyújtott bizonyítékok – civil szervezetek vezetőivel készült sajtóinterjúk és újságcikkek, miszerint a menedékkérők helyzete folyamatosan romlott Ausztriában – nem nyújtottak elegendő ténybeli alapot a belügyminiszterrel szemben megfogalmazott személyes vádjainak (47. bek.). Ennélfogva úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak (48. bek.). A pénzbírság összege pedig mérsékeltnek tűnik, figyelembe véve a kérelmező nyilatkozatának természetét, és hogy azt milyen körülmények között tette, ezért a kiszabott büntetés nem tekinthető aránytalannak (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France (46. bek.); A. v. Norway (64. bek.); Putistin v. Ukraine (33. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; magánszféra védelme, elhunytak jó hírneve[29]

1.2. Állam- és kormányfők bírálhatósága

[29] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-159886

Colombani and Others v. France

(Application no. 51279/99., 2002. június 25-i ítélet)

Tényállás

1995-ben a Le Monde napilap főszerkesztője egy cikket tett közzé, amely részletesen beszámolt egy, a marokkói kábítószer-termelésről és -kereskedelemről szóló jelentésről. A jelentést egy kábítószerek terjedését vizsgáló szervezet készítette az Európai Bizottság megbízásából, miután Marokkó felvételét kérte az Európai Unió tagjai közé. A „Marokkó a világ első hasis exportőre – Titkos jelentés vet gyanút II. Hasszán király környezetére" című cikk a jelentésre hivatkozva kritizálta a marokkói hatóságok fellépését a kábítószer kereskedelemmel szemben, mert nem tettek semmit annak megakadályozása érdekében. Azt állította, hogy a hatóságok és a marokkói király a színfalak mögött valójában nem akadályozzák a csempészetet, sőt támogatják azt. A cikk miatt a marokkói király hivatalos kérést nyújtott be a francia külügyminisztériumhoz, hogy indítsanak büntetőeljárást a Le Monde ellen. A kérelmezőket az 1881. július 29-i Sajtótörvény 36. cikke alapján külföldi államfő becsmérlése miatt[30] vád alá helyezték. A párizsi büntetőbíróság felmentette a kérelmezőket, megállapítva jóhiszeműségüket, a párizsi fellebbviteli bíróság ellenben pénzbüntetésre és kártérítésre ítélte őket. Az indokolás szerint a közlés rossz szándékkal hívta fel a közvélemény figyelmét a király személyére és környezetére, magatartásuk bemutatása „nem volt mentes az ellenséges indulatoktól", az „rossz szándékkal volt fertőzött". A bíróság megállapította az újságíró jóhiszeműségének hiányát is, mert nem próbálta ellenőrizni a jelentés pontosságát, ehelyett egy súlyos vádakat tartalmazó, sértő elméletet terjesztett, kétségbe sem vonva a forrás megbízhatóságát. A kérelmezők semmisségi kérelmet nyújtottak be a Semmítőszékhez, amely azt elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[30] A 36. cikk egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel vagy mindkettővel rendelte büntetni, aki nyilvánosan megsértett külföldi államfőt, kormányfőt vagy egy külföldi kormány külügyminiszterét. A külföldi államfők becsmérlését bármely sértő vagy becsmérlő kifejezéssel el lehetett követni, amely az államfők becsületével, méltóságával, magánéletével vagy funkciójának gyakorlásával volt kapcsolatos. A tényállást végül egy 2004. május 9-ei törvénnyel hatályon kívül helyezték.

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a sajtó alapvető szerepet játszik egy demokratikus társadalomban. Bár nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel a jó hírnév és mások jogainak védelmére, valamint a bizalmas információk felfedésének megakadályozására –, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben. Nemcsak a sajtó feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ellenkező esetben ugyanis a sajtó nem lenne képes betölteni a „társadalom éber őre" alapvető szerepét (55. bek.). Hozzátette, első körben a tagállami hatóságok értékelhetik, hogy a véleménynyilvánítás korlátozásának fennáll-e „nyomós társadalmi érdeke", és a vizsgálat során rendelkeznek bizonyos mérlegelési szabadsággal. A sajtót érintő ügyekben azonban ez a mérlegelési jogkör kisebb, a demokratikus társadalomnak a szabad sajtó biztosításához és fenntartásához fűződő érdeke miatt (57. bek.). Továbbá az elfogadható kritika határai tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében. Természetesen egy politikusnak is joga van a jó hírnév védelmére, akkor is, ha nem magánszemélyként jár el, de a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével, miután a véleménynyilvánítás szabadsága alóli kivételeket szűken kell értelmezni (56. bek.).

A kérelmezők elítélése kétségkívül beavatkozást jelentett véleménynyilvánítási szabadságuk gyakorlásába, amely a jó hírnév és mások jogainak védelmét, azaz a marokkói király védelmét szolgálta (60., 62. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a közvéleménynek jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy tájékoztassák a marokkói kábítószer-termelés és -kereskedelem problémájáról (64. bek.). A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában rejlő „kötelezettségek és felelősség" révén a 10. cikk védelme azzal a feltétellel terjed ki az újságírókra a közérdeklődésre számot tartó kérdések tárgyalásakor, ha jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtanak az újságírói etikai normáknak megfelelően. Másrészt, amikor a sajtó jogos aggodalmakat felvető ügyek nyilvános vitájában vesz részt, kell hogy joga legyen ahhoz, hogy hivatalos jelentések tartalmára támaszkodhasson anélkül, hogy további önálló kutatást kelljen végeznie. Ellenkező esetben aláásnák a sajtó létfontosságú „társadalom éber őre" szerepét. A Bíróság szerint a jelentésben szereplő információkat nem vitatták, és az állításokat joggal tekinthették hitelesnek. A Le Monde alappal támaszkodott a jelentésre anélkül, hogy ellenőrizte volna a benne foglalt információk pontosságát. Nincs ok kételkedni abban sem, hogy a kérelmező jóhiszeműen járt el (65. bek.).

A kérelmezőket azért ítélték le, mert a cikk megsértette a marokkói király jó hírnevét és jogait. Ám a külföldi államfő becsmérlése – ellentétben a rágalmazás tényállásával – nem

tette lehetővé a kérelmezők védekezését, azaz az állítások igazságának bizonyítását, és nem mentesülhettek a büntetőjogi felelősség alól. A valóság bizonyításának tilalma túllépett azon a mértéken, amely más személyek jó hírneve és jogainak védelméhez szükséges, még akkor is, ha ez a személy egy állam- vagy kormányfő volt (66. bek.). A Bíróság külön rámutatott, hogy a párizsi büntető törvényszék (Tribunal de grande instance) 2001. április 25-i ítélete óta a hazai bíróságok a 1881. július 29-i törvény 36. cikkét úgy kezdték értelmezni, ami sérti a véleménynyilvánítás szabadságát. A bíróságok elfogadták, hogy a 36. cikk alkalmazása nem szükséges egy demokratikus társadalomban, mivel a rágalmazás bűncselekménye – amely arányos az elérni kívánt céllal – kellő védelmet nyújt az államfők és a hétköznapi állampolgárok számára az olyan megjegyzésekkel szemben, amelyek kárt okoznak becsületükben vagy jó hírnevükben (67. bek.).

A tényállás ráadásul az államfőket különleges jogállással ruházta fel, megvédve őket a kritikától pusztán funkciójuk vagy státusuk alapján, függetlenül attól, hogy a kritika igazolható volt-e. Ez a kiváltság nem egyeztethető össze a modern gyakorlattal és politikai felfogással. Bármilyen érdek is fűződik az egyes államok bizalmon alapuló baráti kapcsolatainak fenntartásához más államok vezetőivel, az ilyen kiváltság több, mint ami a cél eléréséhez szükséges (68. bek.). Ennélfogva a külföldi államfő becsmérlésének bűncselekménye úgy gátolta a véleménynyilvánítás szabadságát, hogy az nem felelt meg a korlátozást igazoló „nyomós társadalmi érdeknek” (69. bek.). A francia állam által felhozott indokok így nem voltak elegendőek annak igazolására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”. A Bíróság szerint nincs ésszerű arányossági kapcsolat a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása és az elérni kívánt törvényes cél között (70. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (58-59. bek.); Thorgeir Thorgeirson v. Iceland (63. bek.); Goodwin v. United Kingdom (40. bek.); De Haes and Gijsels v. Belgium (37., 47. bek.); Worm v. Austria (47. bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (62. bek.).

Címkék: politikai szereplők, államfők bírálata; sajtószabadság, újságírói szabadság; felelős és jóhiszemű újságírás[31]

[31] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60532

Pakdemirli v. Turkey

(Application no. 35839/97., 2005. február 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy ellenzéki párt elnöke és parlamenti képviselő volt, aki egy sajtórendezvényen az akkori török köztársasági elnököt keményen kritizálva hazugnak, politikailag tehetetlennek és rágalmazónak nevezte. Azt állította, hogy az elnök hatalmával visszaélve arra utasított két tisztviselőt, hogy előléptetésükért cserébe számára megfelelő jelentést készítsenek egy autópálya-építésről. A kijelentések a nyomtatott sajtóban és a televízióban is széles körben megjelentek. A köztársasági elnök pert indított személyét és hivatalát ért rágalmazás miatt. A kérelmező azzal védekezett, hogy kritikáját kizárólag az elnök személyével szemben fogalmazta meg egy politikai természetű vita részeként, és nem állt szándékában a köztársasági elnöki hivatal megsértése. A kérelmező idézeteket is csatolt az elnök korábbi beszédeiből, amelyekben az egyik párttársát hasonló módon minősítette. A török bíróságok mintegy 55.000 eurónak megfelelő nem vagyoni kártérítésre kötelezték, amely a kérelmező bevallott vagyonának felét tette ki, és amely a bíróságok gyakorlatában az addig kiszabott legmagasabb összeg volt. Az indokolás szerint az, hogy az államfő hasonló hangnemet ütött meg korábbi vitái során, nem mentség a kifejezések használatára. Mivel a kérelmező magas társadalmi státuszt töltött be, elvárható tőle a példamutató magatartás tanúsítása, ezzel szemben súlyosan megsértette a felperes személyiségi jogait. Hozzátette, ha a kérelmező mentelmi jogát felfüggesztették volna – amit a török országgyűlés nem tett meg – , büntetőjogi szankciók is alkalmazhatóak lettek volna.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága különösen fontos a nép választott képviselője számára, ezért egy ellenzéki országgyűlési képviselő véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről (33. bek.). Hozzátette, a polgári rágalmazási eljárások is beavatkozást jelentenek a véleménynyilvánítás szabadságába (37. bek.). Ugyanakkor a jó hírnév megsértése miatt megítélhető kártérítés összegének hazai szabályozásánál a 10. cikk kritériumai nem követelik meg, hogy a kérelmező minden bizonyossággal előre láthassa a kártérítés összegét,

amit ügyében szabhatnak ki rá (40. bek.). A török jogszabályok ugyan nem állapították meg a kártérítés legmagasabb összegét, de a bíróságoknak a kártérítés kiszabásakor figyelembe kellett venniük a felek foglalkozását, társadalmi és anyagi helyzetét (41-42. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a két fél politikai élet aktív szereplője volt – ellenzéki képviselő, köztársasági elnök –, és az eset tényei is politikai kontextusban helyezhetőek el (44. bek.). Az elfogadható kritika határai pedig tágabbak egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében. Egy politikus elkerülhetetlenül és tudatosan teszi ki minden megnyilvánulását és tettét az újságírók és a közvélemény alapos ellenőrzésének egyaránt, és még inkább a politikai ellenfeleknek, ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania, különösen akkor, ha ő maga tesz olyan nyilvános kijelentéseket, amelyek kritizálhatók (45. bek.). A Bíróság ugyanakkor elismerte, hogy a kérelmező által használt kifejezések – „hazug", „rágalmazó", „kövér", „korlátolt szellemiségű" – inkább minősültek sértegetésnek, mint politikai kritikának. Az ilyen szavak nehezen tekinthetők egy politikai vitában kifejtett véleménynek – még ha a felek politikusok is –, azok célja egyértelműen a provokáció és az erőteljes reakciók kiváltása volt (46-47. bek.).

A Bíróság különösen aggályosnak vélte, hogy a polgári bíró szerint – idézve a büntető törvénykönyv rendelkezéseit – a büntetőjog is alkalmazható lett volna, ha a kérelmező nem élvez mentelmi jogot (50. bek.). A Bíróság már kimondta, hogy egy államfő kiemelt védelme a jó hírnév megsértésére vonatkozó speciális szabályokon keresztül nem áll összhangban az Egyezmény szellemiségével (52. bek.). A Bíróság a kiszabott polgári jogi kártérítést sem találta arányosnak. Leszögezte, hogy a polgári jogi eljárásokban megállapított kártérítés önmagában is a 10. cikk megsértésének minősülhet, és a megítélt kártérítés összegének mindig ésszerűnek és arányosnak kell lennie a hírnév sérelmével (55. bek.). A kártérítés pedig kifejezetten büntető jellegű, „polgári jogi bírság" volt, amit büntetőjogi felelősségre vonás hiányában állapítottak meg, márpedig polgári bíróság nem helyezheti magát a büntetőbíróság funkciójába (57-58. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező ilyen összegű kártérítés fizetésére való kötelezése nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban", mert nem volt ésszerű arányossági kapcsolat az összeg nagysága és a jogsértő kijelentések relatív súlya között, illetve nem állt arányban a hazai jogszabályok által elérni kívánt célokkal (60. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Tolstoy Miloslavsky v. United Kingdom (35., 41. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.); Jerusalem v. Austria (36. bek.); Colombani and Others v. France (67. bek.).

Címkék: politikai szereplők, államfők bírálata; képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága, kártérítés mértéke[32]

Gutiérrez Suárez v. Spain

(Application no. 16023/07., 2010. június 1-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a Diario 16 című napilap igazgatója volt. 1995-ben egy cikket tettek közzé „Öt tonna hasist találtak egy II. Hasszán társaságához tartozó szállítmányban" címen, az első oldalon „II. Hasszán egy családi vállalkozása érintett a kábítószer-kereskedelemben" szalagcímmel. A cikk szerint több tonna hasist foglaltak le a marokkói királyi család érdekeltségébe tartozó társaság egyik gyümölcsöt szállító teherautójában. A madridi elsőfokú bíróság 1997-ben kimondta, hogy megsértették a király jó hírnévhez fűződő alapvető jogát. Az indokolás szerint a cikk címe tendenciózus volt, és rámutatott arra, hogy egy 1996-os bírósági ítélet már megállapította, hogy a kábítószer-csempészek semmilyen kapcsolatban nem álltak a királyi családhoz köthető vállalkozással. A bíróság a cikk szerzőjét, a kérelmezőt és a kiadót pénzbírságra ítélte, valamint elrendelte az ítélet újságban történő közzétételét. A kérelmező sikertelenül fellebbezett. A tartományi bíróság kimondta, hogy a közzétett információkat nem ellenőrizték a vizsgálatok eredményeivel. A Legfelső Bíróság pedig megállapította, hogy a rágalmazó kijelentéseket a cikk szalagcíme tartalmazta, amely az átlagos olvasóban azt a meggyőződést kelthette, hogy a marokkói királyi család bűnrészes volt a hasis illegális kereskedelmében. A kérelmező fellebbezést (ún. amparo) nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amely arra következtetésre jutott, hogy a szalagcímek – amelyek természetüknél fogva rövidek – azt célozták, hogy kétséget ébresszenek a közvéleményben a királyi család hírnevét illetően, ezért a fellebbezést elutasította.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás „törvényben meghatározott" volt – a spanyol Alkotmány 18. cikke[33] és az 1982.

[32] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68374

május 5-i törvény a becsület, a személyes és családi magánszféra és a képmás védelméről – amely a marokkói király jó hírneve és jogai védelmének legitim célját szolgálta (31. bek.). A Bíróság szerint a kérdéses információk közérdekűek voltak. A spanyol közönségnek, így a napilap olvasóinak is joga van ahhoz, hogy tájékoztatást kapjon a kábítószer-kereskedelemről, amelyben a marokkói királyi család is érintettnek tűnt, és amely kérdést a spanyol büntető bíróságok is a vizsgálták. Megerősítette, hogy a bíróságok elé kerülő ügyek a vita tárgyát képezhetik a sajtóban vagy a közvélemény körében általában (34. bek.).

A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában rejlő „kötelezettségek és felelősség" révén a 10. cikk védelme azzal a feltétellel terjed ki az újságírókra a közérdeklődésre számot tartó kérdések tárgyalásakor, ha jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtanak az újságírói etikai normáknak megfelelően. A spanyol bíróságok nem tagadták, hogy a cikkben közzétett információk megfeleltek a valóságnak (35. bek.). A Legfelső Bíróság megállapította, hogy a szalagcímek és nem maga az információ volt az uralkodóra nézve rágalmazó. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a szalagcímre és a cikk tartalmára mint egészre kell tekinteni, figyelembe véve a tények valódiságát. Bár a szalagcímek célja az volt, hogy felkeltse az olvasók figyelmét, a cikkben foglalt információk igazak voltak. A Bíróság ennek kapcsán leszögezte egyrészt, hogy nem a hazai bíróságok feladata annak meghatározása, hogy milyen újságírói technikát kell használni, másrészt, hogy az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét (36. bek.). Továbbá, az újságíró cikke az akkor elérhető információkra támaszkodott, és nem követelhető meg a szerzőtől, hogy egy folyamatban lévő büntetőeljárás jövőbeni kimenetelét tudja két hónappal az ítélet kihirdetése előtt (37. bek.). Amikor a sajtó jogos aggodalomra okot adó kérdések nyilvános vitájában vesz részt, elvileg azonosítatlan forrásokra is támaszkodhat anélkül, hogy további önálló kutatást kelljen végeznie, feltéve, hogy az általa terjesztett információk igazak. Ellenkező esetben a sajtó nem lenne képes betölteni a „társadalom éber őre" létfontosságú szerepét. Nincs ok kételkedni abban, hogy az újságíró e tekintetben jóhiszeműen járt el (38. bek.). Összefoglalva, a spanyol állam által felhozott indokok fontosak, de nem elégségesek annak bizonyítására, hogy a beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban". A Bíróság szerint nincs ésszerű arányossági kapcsolat a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása és az elérni kívánt törvényes cél között. A kérdéses információ

[33] „18. cikk 1. Biztosított a becsülethez való jog, a személyes és családi magánszférához és a képmáshoz való jog."

nem okozott a személyes hírnévben olyan súlyos sérelmet, amely széles mérlegelést tenne lehetővé a 10. cikk (2) bekezdése szerinti szükségességi teszt alapján (39. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (63. bek.); Tourancheau and July v. France (66. bek.); Tønsbergs Blad AS and Haukom v. Norway (93. bek.).

Címkék: politikai szereplők, államfők bírálata; sajtószabadság, újságírói szabadság; felelős és jóhiszemű újságírás[34]

Otegi Mondragon v. Spain
(Application no. 2034/07., 2011. március 15-i ítélet)

Tényállás

2003 februárjában házkutatást tartottak egy napilap telephelyén, amelynek során az újság főszerkesztőit is őrizetbe vették, akik 5 napos őrizetük után azt állították, hogy a rendőrségen bántalmazták őket. A kérelmező a Baszk Autonóm Közösség parlamentjének baloldali baszk szeparatista frakciójának képviselője és szóvivője, aki 2003. február 26-án egy sajtótájékoztatót tartott, amikor János Károly spanyol király Baszk tartományban tett látogatást. A kérelmező egy újságíró kérdésére azt válaszolta, hogy az ünnepség Bourbon János Károllyal „valódi politikai szégyen" volt, mivel a király „a Guardia Civil (rendőrség) és a spanyol fegyveres erők legfőbb vezetőjeként" a parancsnoka azoknak, akik az őrizetbe vett személyeket megkínozták. Szerinte a király az, „aki felelős a kínzásokért, aki megvédi a kínzást, és kínzás és erőszak révén erőlteti népünkre monarchikus rendszerét". A kérelmező ellen a spanyol büntető törvénykönyv 490. § (3) bekezdése alapján „minősített felségsértés" miatt eljárást indítottak. A kérelmezőt a Baszk Tartományi Felsőbíróság felmentette. A bíróság szerint a kérelmező megjegyzései ugyan egyértelműen támadóak és megalázóak voltak, ám azokat nyilvánosan, politikai kontextusban, illetve „az egyéni méltóságnak a harmadik személy bármely beavatkozása ellen törvény által védett legbelsőbb magján kívül" tette. A Legfelső Bíróság ellenben kimondta a kérelmező bűnösségét, és egy év szabadságvesztésre, valamint közügyektől eltiltásra ítélte. Az indokolás szerint bár a kifogásolt közlések értékítéletek és nem tényállítások, a „megalázó" megjegyzések a király méltóságának „legbelső magját" érintették, függetlenül attól, hogy azokat milyen

[34] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98844

összefüggésben tették. Egyrészt a bántalmazás vádja elegendő bizonyíték hiányában megdőlt, másrészt az észrevételek amúgy sem értelmezhetők a királlyal folytatott politikai vitában adott válaszként. Az Alkotmánybíróság a kérelmező fellebbezését elfogadhatatlannak nyilvánította. A testület szerint a kifogásolt megjegyzések megalázónak, zaklatónak és méltatlannak minősültek, még akkor is, ha egyébként közszereplővel kapcsolatban hangzottak el. Ez még inkább igaz a király esetében, aki az alkotmány szerint „nem felelős", „az állam egységének és állandóságának jelképe", és „az intézmények törvényes működésének döntőbírája és közvetítőjeként" semleges pozíciót foglal el a politikai vitában. A kérelmező kijelentései egyértelműen megvetést fejeztek ki a király és az általa képviselt intézmény iránt, megsértve a király méltóságának „lényegi magját", amire nyilvánvalóan nem terjed ki a véleménynyilvánítás szabadsága.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás „törvényben meghatározott" volt, amely a jó hírnév és mások jogainak védelmét, jelen esetben a spanyol király jó hírnevének védelmét célozta (46-47. bek). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az Egyezmény 10. cikkének (2) bekezdése kevés teret enged a politikai beszéd vagy vita – ahol a véleménynyilvánítás szabadsága különösen fontos – vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására. Bár a véleménynyilvánítás szabadsága mindenki számára fontos, ez különösen igaz a nép választott képviselőjére, ezért egy országgyűlési képviselő véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről (50. bek.). A kérelmező egy frakció képviselőjeként és szóvivőjeként beszélt, kijelentései a politikai véleménynyilvánítás egyik formája volt, amiket egy közérdeklődésre számot tartó ügyben tett (51. bek.).

A Bíróság ezúttal is leszögezte, hogy egy értékítéletnek is elegendő ténybeli alappal kell bírnia, ennek hiányában túlzott lehet. A kérelmező észrevételei és az újság főszerkesztőjének bántalmazására vonatkozó állítás között azonban kellően erős kapcsolat volt. Továbbá a kérelmező közlése úgy is értelmezhető, mint ami egy szélesebb körű nyilvános vitához járult hozzá az állambiztonsági erők bántalmazási eseteivel kapcsolatban (53. bek.). A kérelmező szóhasználatát ugyan provokatívnak lehetett tekinteni, ám aki egy általános érdeklődést keltő ügy nyilvános vitájában vesz részt, bár nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel

a jó hírnév és mások jogainak tiszteletben tartását –, bizonyos fokú túlzás, vagy akár provokáció is megengedett számára. A Bíróság szerint bár egyes kifejezések negatív és ellenséges képet festettek a király intézményéről, az nem uszított erőszakra és nem minősült gyűlöletbeszédnek, amit a spanyol hatóságok sem igazoltak (54. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy az államfők fokozott védelmével kapcsolatos ügyekben lefektetett alapelvek a monarchikus rendszerekre is érvényesek, mint Spanyolországra, ahol a király különleges intézményi pozíciót foglal el. Az, hogy a spanyol király egy semleges pozíciót foglal el a politikai vitában, és az állam egységének szimbóluma, nem védheti meg őt az intézményi felelősségéről szóló vitától, vagy azoktól a személyektől, akik legitim módon vitatják az állam alkotmányos berendezkedését. A véleménynyilvánítás szabadságából nem zárható ki az alkotmányos berendezkedés vitatása. Az a tény, hogy a király a spanyol Alkotmány szerint – különösen büntetőjogilag – „nem felelős" nem akadályozhatja meg a szabad vität az esetleges, akár jelképes intézményi felelősségéről, feltéve, hogy személyes jó hírnevét tiszteletben tartják (56. bek.). A Bíróság hozzátette, a kérdéses megjegyzések nem érintették a király magánéletét vagy személyes becsületét, és a személye elleni indokolatlan támadásnak sem minősült. A kérelmező kijelentései kizárólag a király – mint az állam és a fegyveres erők feje és jelképe – intézményi felelősségét érintették, de nem vádolták konkrét bűncselekménnyel (57. bek.).

A Bíróság a kiszabott büntetést is különösen súlyosnak találta. Leszögezte, hogy a politikai vita területén elkövetett bűncselekményért történő szabadságvesztés kiszabása csak kivételes körülmények között egyeztethető össze a véleménynyilvánítás szabadságával, különösen akkor, ha más alapvető jogok súlyosan károsodtak, mint például a gyűlöletbeszéd, vagy erőszakra uszítás esetében (59. bek.). Jelen esetben semmilyen körülmény nem indokolja a börtönbüntetést. Egy ilyen szankció természeténél fogva elkerülhetetlenül dermesztő hatással bír, annak ellenére, hogy annak végrehajtására nem került sor. Bár ez enyhítette a kérelmező helyzetét, az nem változtatott az elítélés tényén vagy a bűnügyi nyilvántartásban való szereplés hosszú távú hatásain (60. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a felhozott indokok nem elégségesek annak bizonyítására, hogy a beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban". A kérelmező elítélése ezért aránytalan volt az elérni kívánt céllal (61. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (42. bek.); Mamère v. France (20., 25. bek.); Artun and Güvener v. Turkey (Application no. 75510/01., 2007. június 26.; 33. bek.); Marchenko v. Ukraine (52. bek.).

Címkék: politikai szereplők, államfők bírálata; képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; tényállítások és értékítéletek[35]

Tuşalp v. Turkey

(Application nos. 32131/08., 41617/08., 2012. február 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2005 decemberében és 2006 májusában két cikket jelentetett meg egy napilapban, amelyekben keményen kritizálta Recep Tayyip Erdogan akkori török miniszterelnököt. A második, „Jobbulást" című cikkben többek között azt állította, hogy a miniszterelnök több kritikára is káromkodással válaszolt, aki így egy „idegronccsá" válik, és arra a következtetésre jutott, hogy „agresszív pszichopata betegségben szenved". A török miniszterelnök a cikkek miatt polgári kártérítési pert indított. Az ankarai elsőfokú polgári jogi bíróság az újságírót arra kötelezte, hogy fizessen kártérítést a miniszterelnök részére. Az indokolás szerint Erdogan jó hírnevéhez fűződő személyes érdeke felülmúlta az újságíró véleménynyilvánítás szabadságához való jogát. A cikkekben szereplő kijelentések túllépték az elfogadható kritika határait, és indokolatlanul sértették a felperes személyiségi jogait. A második cikk egészében véve azt állította, hogy a miniszterelnök elmebeteg volt. Az ilyen megjegyzések lekicsinylik a miniszterelnököt a nyilvánosságban és a politika színterén, és az ilyen állítások nem olyanok, amiket egy miniszterelnökre lehet tenni. A Semmitőszék elutasította az újságíró fellebbezését.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a kártérítésre kötelező jogerős ítélet a miniszterelnök személyiségi jogainak védelmében beavatkozást jelentett a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába, amelynek legitim célja a jó hírnév és mások jogainak védelme (38., 40. bek.). A Bíróság szerint a kifogásolt cikkekben a kérelmező észrevételei és nézetei aktuális eseményeket és olyan kérdéseket érintettek, mint például magas rangú politikusok és közszereplők állítólagos jogellenes magatartása és korrupciója, valamint a miniszterelnök

[35] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103951

állítólag agresszív válaszai a különböző eseményeken. Nem kétséges, hogy ezek fontos kérdések voltak egy demokratikus társadalomban, ahol a nyilvánosságnak jogos érdeke fűződik ahhoz, hogy tudomást szerezzen róluk, és amelyek a politikai vita körébe tartoznak. A Bíróság e tekintetben emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban betöltött alapvető funkciójára (44. bek.). A kártérítési eljárás felperese a török miniszterelnök, egy nagyon magas rangú politikus volt. Az elfogadható kritika határai pedig tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében, ezért ebben az összefüggésben nagyobb fokú toleranciát volt köteles tanúsítani. Ugyanakkor egy politikus jó hírnevének – még egy ellentmondásosnak – is élveznie kell az Egyezmény által biztosított védelmet (45. bek.).

A Bíróság figyelembe vette, hogy a kérelmező újságíró, aki a nyilvánosság felé közvetítette nézeteit az aktuális eseményekről, és hangot adott Erdogan politikájával szembeni kritikájának. Még ha feltételezzük is – ahogyan azt a török bíróság tette –, hogy a kérdéses cikkekben használt nyelvezet és kifejezések provokatívak és nyersek voltak, és bizonyos kifejezéseket joggal lehetett sértőnek minősíteni, azok többnyire bizonyos tényeken, eseményeken vagy incidenseken alapuló értékítéletek voltak, amelyek a közvélemény számára már ismertek voltak. A Bíróság szerint a török bíróságok nem próbálták meg a tényállításokat megkülönböztetni az értékítéletektől, és nem tűnik úgy, hogy megvizsgálták volna a cikk közzétételének jóhiszeműségét (47. bek.). Ami a kifejezések formáját illeti, a szerző úgy döntött, hogy erős kritikáját, saját politikai véleményével és felfogásával szinesítve, a szatirikus stílus használatával közvetíti. A Bíróság hozzátette, hogy a sértő nyelvezet nem tartozik a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alá, ha az eléri a féktelen becsmérlés szintjét, például amikor a sértő kijelentés egyetlen szándéka a sértegetés; de a vulgáris kifejezések használata önmagában nem meghatározó egy sértő kifejezés megítélésekor, mivel pusztán stilisztikai célokat is szolgálhat. A stílus a kifejezés formájaként a kommunikáció részét képezi, és mint ilyen, a kifejezés tartalmával együtt védett (48. bek.). A Bíróság ezért úgy vélte, hogy a különféle erős kijelentéseket – különösen azokat, amiket a hazai bíróságok kiemeltek – nem lehet úgy értelmezni, mint ami egy öncélú személyes támadás Erdogan miniszterelnök ellen. Ezenkívül az ügy irataiban semmi nem jelezte, hogy a cikkek bármilyen hatással lettek volna Erdogan politikai karrierjére, a szakmai vagy magánéletére (49. bek.).

A fentiekre tekintettel a Bíróság megállapította, hogy a török bíróságok nem indokolták meggyőzően semmilyen „nyomós társadalmi érdekkel” a miniszterelnök személyiségi jogainak védelmét a kérelmező jogaival és a sajtószabadság előmozdításához fűződő általános érdekkel szemben, amikor az közérdekű kérdéseket érint. A kérelmezővel szemben hozott

ítéletek aránytalanok voltak az elérni kívánt törvényes céllal. Az a tény, hogy az eljárás polgári és nem büntetőjogi természetű volt, nem változtat a Bíróság megállapításain. Továbbá, a megítélt kártérítés összege jelentős volt, és az ilyen összegek elriaszthatnak másokat a köztisztviselők kritizálásától, és korlátozza az információk és eszmék szabad áramlását. Ezért a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlásába történő beavatkozás nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban" a jó hírnév és mások jogainak védelmében (50. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (57. bek.); Skałka v. Poland (34. bek.); Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France (57. bek.); Fedchenko v. Russia (Application no. 33333/04., 2010. február 11.; 33. bek.).

Címkék: politikai szereplők, miniszterelnök bírálata; sajtószabadság, újságírói szabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; sértő kifejezések[36]

Eon v. France
(Application no. 26118/10., 2013. március 14-i ítélet)

Tényállás

2008. augusztus 28-án Nicolas Sarkozy akkori francia köztársasági elnök látogatást tett egy Laval nevű francia kisvárosban, ahol a kérelmező – egy politikai aktivista – egy transzparenst tartott az elnöki konvoj felé, amin a következő felirat volt olvasható: „Húzz el, te szerencsétlen barom!" („Casse toi pov'con"). A felirat Sarkozy azon ismertté vált kijelentésére utalt, amelyet pár hónappal korábban, 2008. február 23-án egy nemzetközi mezőgazdasági kiállításon intézett válaszul egy mezőgazdasági termelőnek, amiért az nem volt hajlandó kezet fogni vele („Akkor húzz el, te szerencsétlen barom!"). Az esetről – amiről videofelvétel is készült – a média széles körben beszámolt, és az interneten is sokan kommentálták, továbbá a későbbi tüntetéseken szlogenként használták. A kérelmezőt azonnal letartóztatta a rendőrség, az ügyészség pedig vádat emelt ellene. 2008 novemberében a helyi büntetőbíróság bűnösnek mondta ki a köztársasági elnök megsértéséért (inzultálásáért) az 1881. július 29-i Sajtótörvény 26. cikke alapján, és 30 euró felfüggesztett pénzbírságra ítélte. A bíróság szerint az a tény, hogy a közlésnek maga a köztársasági elnök szerzett „hírnevet", nem változtat annak sértő és támadó jellegén, és a kifejezés nyilvánosság előtti

[36] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109189

megismétlésével a kérelmezőnek egyértelműen az volt a célja, hogy sérelmet okozzon az államfőnek. Az ítéletet 2009 márciusában az angers-i fellebbviteli bíróság is helybenhagyta, és úgy vélte, hogy a kérelmező szocialista aktivistaként és korábbi önkormányzati képviselőként nem hivatkozhatott arra, hogy jóhiszeműen járt el. A bíróság külön kiemelte, hogy a jogsértő mondat egy nyilvános transzparensen jelent meg (23. cikk). A Semmitőszék ugyancsak elutasította a jogorvoslati kérelmet.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány szerint a kérelmező elítélése azért szükséges egy demokratikus társadalomban, mert meg kell védeni az államot megtestesítő egyik legfőbb intézmény képviselőjét, a köztársasági elnököt a verbális és fizikai támadásoktól, amelyek magát az intézményt ássák alá. A részes államok továbbá nagyobb mérlegeléssel rendelkeznek, ha a szóban forgó megjegyzés nem kapcsolódik közérdeklődésre számot tartó kérdések megvitatásához vagy politikai véleménynyilvánításhoz, és nem tartozik az újságírói tevékenység gyakorlásához (41-42. bek.). A kérelmező nem választott tisztviselő, nincs funkcionális kapcsolatban a sajtóval, és szavai nem tekinthetők olyannak, amelyek hozzájárulnának a közügyek vitatásához (43. bek.).

A strasbourgi Bíróság elismerte, hogy a beavatkozás törvényben meghatározott (1881. július 29-i Sajtótörvény 23. és 26. cikke), amelynek törvényes célja a jó hírnév és mások jogainak védelme (48-49. bek.). Elfogadva, hogy a szóban forgó kifejezés szó szerint véve sértő volt a francia köztársasági elnökre nézve, a Bíróság hangsúlyozta, hogy az ügyet általános kontextusba helyezve kell megvizsgálni (53. bek.). A köztársasági elnök által használt kifejezés megismétlése nem az ő magánéletét vagy becsületét célozta, és nem értékelhető úgy, hogy az egy indokolatlan támadás lenne az elnök személye ellen (57. bek.). A kérelmező kritikája politikai természetű volt. A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására a politikai véleménynyilvánítás és a közérdekű kérdésekben folytatott viták terén. Az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében (59. bek.). Másrészt a vitatott kifejezést maga az államfő használta, amiről a sajtó is széles körben beszámolt, és a nyilvánosság körében is elterjedt, sokszor humoros hangvételben kommentálva.

A kérelmező az ismertté vált mondat ismétlésével egy szatirikus megközelítést választott kritikájának kifejezésére. A Bíróság többször is hangsúlyozta, hogy a szatíra egyfajta művészi és társadalmi kifejezési forma, amelynek természetes célja a provokálás és a megbotránkoztatás, ezért az ilyen véleménynyilvánításba történő bármilyen beavatkozást különös gonddal kell megvizsgálni (60. bek.). A Bíróság megítélése szerint a kérelmező viselkedésének büntetőjogi szankcionálása valószínűleg elrettentő hatással van a közérdeklődésre számot tartó kérdések szatirikus megvitatására, márpedig az ilyen vita szabadsága is alapvető egy demokratikus társadalom (61. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a kérelmező büntetőjogi szankcionálása a francia köztársasági elnök megsértéséért aránytalan az elérni kívánt céllal, és nem „szükséges egy demokratikus társadalomban" (62. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (30. bek.); Vereinigung Bildender Künstler v. Austria (33. bek.); Alves da Silva v. Portugal (27., 29. bek.).

Címkék: politikai szereplők, államfők bírálata; sértő kifejezések; szatirikus véleménynyilvánítás[37]

1.3. Választási kampány

Salov v. Ukraine

(Application no. 65518/01., 2005. szeptember 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező ügyvéd az 1999-es ukrán elnökválasztások idején egy újság hamisított különkiadásában azt terjesztette, hogy a hivatalban lévő elnök és elnökjelölt Leonyid Kucsma meghalt. A kérelmezőt hamis információk terjesztéséért letartóztatták, és végül öt év felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték, valamint eltiltották az ügyvédi hivatás gyakorlásától.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

[37] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117742

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás törvényes célja a választók valódi információkkal való ellátása volt az elnökválasztás során (110. bek.). A kifogásolt cikk, amit egy újság hamisított példányával terjesztettek, egy közérdekű és aggodalomra okot adó kérdést – az elnökválasztáson induló jelölt állítólagos halálát – érintett, a választásokat és egy konkrét jelölt támogatásának kérdését. A Bíróság szerint ezek fontos kérdések, amelyek komoly nyilvános vitára adnak okot a választások során. Ezért a politikai vitára vonatkozó elveket a jelen ügyben is alkalmazni kell (111. bek.). A kifogásolt cikk valótlan tényállítást tartalmazott (112. bek.), ám a hazai bíróságok megállapításaiból látható, hogy a kérelmező ezt a tényállítást nem maga hozta létre vagy tette közzé, hanem inkább a másokkal folytatott beszélgetésekre hivatkozott, amelyek valóságában kételkedett. A hazai bíróságok nem bizonyították, hogy szándékosan megpróbálta becsapni a szavazókat, és megakadályozni őket abban, hogy szavazhassanak az 1999-es elnökválasztáson. Az Egyezmény 10. cikke nem tiltja az olyan vitát vagy megismert információ terjesztését még akkor sem, ha erősen gyanítható, hogy ez az információ nem igaz. Ennek felvetése ugyanis megfosztaná az emberek jogát attól, hogy kifejtsék véleményüket és álláspontjukat a tömegmédiában tett nyilatkozatokról, és ez a véleménynyilvánítás szabadsága indokolatlan korlátozását jelentené (113. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező nem tudta, hogy az információ igaz-e vagy hamis, miközben azt másokkal megvitatatta, és ellenőrizni is próbálta. Az újságban lévő információ hatása kicsi volt, a hamisított újságból csupán 8 példány készült, így az nem terjedt el széles körben, csak néhány ember tudomására jutott. A hazai bíróságoknak a kérelmező esetében figyelembe kellett volna venniük a véleménynyilvánítás és az információk megvitatása szabadságának követelményét, szem előtt tartva az elnökválasztás sajátos kontextusát (114. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni. Az 5 év felfüggesztett börtönbüntetés és az ügyvédi hivatás gyakorlásától való eltiltás nagyon súlyos büntetés (115. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy az alperes állam által felhozott indokok nem megfelelőek és elégségesek annak alátámasztására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”, és a kérelmező elítélése nyilvánvalóan aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal (116. bek.). Ennek megfelelően az Egyezmény 10. cikkét megsértették (117. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Ceylan v. Turkey (49. bek.); Skałka v. Poland (41-42. bek.); Ukrainian Media Group v. Ukraine (39-41. bek.).

Címkék: tényállítások és értékítéletek; választási kampány; szankció arányossága[38]

Malisiewicz-Gasior v. Poland

(Application no. 43797/98., 2006. április 6-i ítélet)

Tényállás

1992 júniusában a szejm (a lengyel parlament alsóháza) akkori alelnöke panaszt nyújtott be a kérelmező ellen azt állítva, hogy elrabolta a 17 éves lányát. A kérelmező szerint a lány valójában csak elszökött otthonról a barátjával, az ő fiával. Ezt követően az ügyészség a kérelmező lakásán házkutatást tartott, majd emberrablás vádjával előzetes letartóztatásba helyezték. A büntetőeljárást végül megszüntették, és az ügyben érintett ügyészek ellen fegyelmi eljárást indítottak. Az állítólagos emberrablás nagy sajtóvisszhangot kapott Lengyelországban. A kérelmező 1993-ban úgy döntött, hogy független jelöltként elindul a parlamenti választásokon. A kampánya alatt két cikket írt egy hetilapba, és az alelnököt az eset miatt hatalommal való visszaéléssel vádolta meg. Emellett a szenátusban (a lengyel parlament felsőháza) végzendő munkájáról szóló elképzeléseit is leírta. A kijelentéseit később a helyi rádiók és televíziók is közvetítették. Az alelnök az akkor hatályos, 1969. évi büntető törvénykönyv 178. § (2) bekezdése alapján rágalmazás miatt magánvádas büntetőeljárást indított a kérelmező ellen. A hazai bíróságok úgy találták, hogy a kijelentések rágalmazóak és valótlanak voltak, mert lealacsonyították őt a közvélemény előtt. Úgy vélték, hogy a kérelmező inkább a saját, semmint a köz érdekében járt el. A fellebbviteli bíróság elfogadta, hogy a kérelmező „minden kétséget kizáróan" úgy érezhette, hogy a bűnüldöző hatóságok túl aktívak voltak. Ezért a kiszabott felfüggesztett szabadságvesztést 18 hónapról 12 hónapra csökkentette, és a kérelmezőt bocsánatkérésre, valamint az ítélet szövegének egy országos napilapban történő közzétételére kötelezte. A lengyel ombudsman utólag megállapította, hogy az ügyészek megsértették a törvényt, és a bíróságok ezt nem vették figyelembe.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[38] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70096

A kérelmezőt azért ítélték el, mert két cikket jelentetett meg egy hetilapban, azt állítva, hogy egy jól ismert politikus visszaélt a hatalommal (63. bek.). A jelen esetben különös fontosságú a politikai vita szabadságának előmozdítása, amely a demokratikus társadalom központi eleme (64. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező a kijelentéseit a választási kampány során tette a szenátus képviselőjelöltjeként, emellett a politikai meggyőződését és a szenátusban végzendő munkájáról szóló elképzeléseit is kifejtette. Az alelnökről szóló kijelentései pedig az ellene indított büntetőeljárás során szerzett személyes tapasztalatain alapultak (65. bek.). A fentiek fényében a Bíróság úgy vélte, hogy a hatalommal való visszaélésről szóló állítás nem egy indokolatlan személyes támadás volt, hanem egy politikai vita része. Még ha kijelentések némelyike kemény szavakat is tartalmazott, azokat egy jól ismert politikussal szemben tették, akivel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint egy magánszemély esetében. A Bíróság megismételte, hogy rendkívül meggyőző érvek szükségesek a politikai beszéd korlátozásának igazolásához. A politikai beszéd egyedi esetekben előforduló széleskörű korlátozásai kétségtelenül hatással vannak arra, hogy az érintett állam mennyire tartja tiszteletben a véleménynyilvánítás szabadságát (66. bek.).

A Bíróság nem fogadta el a hazai bíróságok nézetét, miszerint a kérelmező csak a saját érdekében járt el. Az általa hivatkozott ügyek közérdekű kérdéseket érintettek. Egy választáson jelöltként való indulás joga alapvető elv a hatékony politikai demokrácia számára, ennek megfelelően elsődleges fontosságú az Egyezmény rendszerében, és elengedhetetlen egy hatékony és a jogállamiság által uralt demokrácia létrehozásához és fenntartásához. A hazai bíróságok nem vették figyelembe azt a tényt, hogy a sértettnek, politikus lévén, nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania a kritikával szemben. Következésképpen a Bíróság úgy találta, hogy a hazai hatóságok nem vették figyelembe a szabad politikai vita döntő fontosságát egy demokratikus társadalomban, különösen a szabad választásokkal összefüggésben (67. bek.).

Végül a Bíróság rámutatott, hogy a kérelmezőt egy év felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték. A kormány azzal érvelt, hogy a kérelmező nem szenvedett hátrányt, mivel a börtönbüntetést nem hajtották végre. A Bíróság szerint azonban nem az számít, hogy a büntetését nem hajtották végre, hanem hogy egyáltalán elítélték. A határozat végre nem hajtása nem törölte az elítélés tényét, és nem érvénytelenítette a büntetett előéletet sem. Az ügy körülményei – egy politikus rágalmazása egy fűtött politikai vita keretében – nem indokolják a börtönbüntetés kiszabását. A kérelmező elítélése a parlamenti választási kampánya során a sajtóban és a rádióban tett, az ország egyik legerősebb politikusának állítólagos hatalommal való visszaélésére vonatkozó állításai miatt „dermesztő hatással” volt a véleménynyilvánítás szabadságára a nyilvános vitákban (68. bek.). A Bíróság ezért

kimondta, hogy nem volt ésszerű arányossági kapcsolat a hazai bíróságok által alkalmazott intézkedések és az elérni kívánt cél között. A hatóságok nem teremtettek méltányos egyensúlyt a releváns érdekek között. A beavatkozás így nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban (69. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (58. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (36. bek.); Feldek v. Slovakia (63. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (116. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; közérdekű ügyek; választási kampány; szankció arányossága, felfüggesztett szabadságvesztés[39]

Kwiecien v. Poland

(Application no. 51744/99., 2007. január 9-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 1998-ban közvetlenül a helyi választások előtt egy nyílt levelében azt terjesztette, hogy az egyik kerületi hivatal vezetője – aki indult a választásokon – alkalmatlan, és törvénytelenül látta el a feladatait, „gyakran megszegte a törvényt", ezért a jelöltségről való lemondásra szólította fel. Állítása szerint a kerületi hivatal több olyan határozatot is hozott vele szemben, amiket később a fellebbezés során megsemmisítettek, amiből arra következtetett, hogy rosszhiszeműen járt el vele szemben. A tisztviselő válaszul a helyi választásokról szóló törvény alapján eljárást indított jó hírnevének megsértése miatt. A lengyel bíróságok szerint a nyílt levélben foglalt kijelentések valótlanak voltak, amivel a kérelmező megsértette a hivatalvezető személyiségi jogait, és a képviselővé választását próbálta megakadályozni. A kérelmezőt arra kötelezték, hogy javítsa ki a valótlan információkat, és kérjen bocsánatot, valamint 2.500-2.500 eurónak megfelelő pénzbírságra és nem vagyoni kártérítés megfizetésére ítélték.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a tisztességes eljárás, az eljárási garanciák, valamint a kiszabott szankciók természete és súlyossága olyan tényezők, amelyeket figyelembe kell

[39] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-73081

venni a beavatkozás arányosságának értékelésekor (46. bek.). A Bíróság azt is megismételte, hogy a szabad választások és a véleménynyilvánítás szabadsága, különösen a politikai vita szabadsága együttesen alkotják valamennyi demokratikus rendszer alapját. Ezért különösen fontos a választásokat megelőző időszakban, hogy mindenfajta vélemény és információ szabadon áramolhasson. Ezt az elvet az országos és helyi választásokra egyaránt alkalmazni kell (48. bek.). A kérelmező nyílt levelének általános célja az volt, hogy felhívja a választók figyelmét a hivatalvezető alkalmatlanságára. A levélben foglalt kijelentések így a helyi közösség számára közérdekű kérdést érintettek. A Bíróság szerint főszabályként minden, akár helyi, akár országos választáshoz tartozó véleményt és információt – amiket a választási kampány során terjesztenek – közérdekű kérdésekről szóló vita részeként kell tekinteni, kivéve, ha bizonyítják annak ellenkezőjét. A közérdekű ügyek esetében pedig a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását megszorítóan kell értelmezni (51. bek.).

A Bíróság szerint a lengyel bíróságok nem ismerték el a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelme közötti konfliktus meglétét, és így nem végezték el a megfelelő mérlegelést. Nem vették figyelembe azt sem, hogy az elfogadható kritika határai a helyi közigazgatási hivatal fejével szemben szélesebbek, mint egy magánszemély esetében. A Bíróság szerint azzal, hogy a tisztségviselő elindult a helyi választáson, belépett a politika arénájába, ezáltal nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania. Sőt, a kormány is elfogadta, hogy a sértett egy helyi politikus volt (52. bek.). Ami a kérelmező kijelentéseinek kategorizálását illeti, azokat a lengyel bíróságok fenntartás nélkül ténybeli alapot nélkülöző tényállításoknak minősítették. A Bíróság szerint azonban a kérelmező nyílt levelének lényege az volt, hogy kétségbe vonta a sértett alkalmasságát, így az erre vonatkozó kijelentések értékítéletnek tekinthetők, amelyek nem voltak ténybeli alap híján. E tekintetben megismételte, hogy egy demokratikus társadalomban a hatóságok és annak képviselői az állampolgárok folyamatos ellenőrzésének vannak kitéve, ezért – feltéve, hogy jóhiszeműen jár el – mindenkinek lehetővé kell tenni, hogy felhívhassa a közvélemény figyelmét az általa törvénytelennek tartott helyzetekre. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a kérelmező kijelentései nem valósítottak meg indokolatlan személyes támadást, hanem a közérdekű ügyekről folyó vita részét képezték (54. bek.).

A Bíróság rámutatott a helyi választásokról szóló törvény alapján folyó eljárás sajátosságaira is. Az ilyen eljárások nagyon rövid határidőkkel zajlanak, amelyek a választási kampány megfelelő lefolyását kívánják biztosítani, megelőzve a jelöltek személyiségi jogainak megsértését, amelyek befolyásolhatják a választások végeredményét. Az ilyen természetű jogorvoslati eljárások a választási kampányok (helyi és országos) időszakában a

tisztességes választási folyamat biztosításának jogos célját szolgálják. Azonban a választásokkal kapcsolatos viták gyors vizsgálata sem eredményezheti a feleknek biztosított eljárási garanciák indokolatlan megnyirbálását. A kérelmező esetében azonban a bíróságok nem vizsgálták meg kellően az általa előterjesztett bizonyítékokat, amelyek, legalábbis részben, igazolták a sértettről tett kritikus megjegyzéseit (55. bek.).

A kérelmezőt pénzbírságra és nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezték. Mindkét összeg – amely összesen több mint 16 havi átlagbérnek felelt meg – a legmagasabb volt, amit a választási törvény alapján ki lehetett szabni. A hazai bíróságok nem indokolták semmivel a maximális pénzbírság kiszabását, és arányossági értékelést sem végeztek. A Bíróság szerint ezért a kérelmezővel szemben kiszabott pénzügyi szankciók túlzottak voltak (56. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy az ítéletek és a kiszabott szankciók nem álltak arányban az elérni kívánt törvényes céllal, és a hazai bíróságok által felhozott indokok nem voltak „megfelelőek és elégségesek" (57. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bowman v. United Kingdom (42. bek.); Ceylan v. Turkey (37. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (33. bek.); Jerusalem v. Austria (38. bek.); Vides Aizsardzibas Klubs v. Latvia (46. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (95. bek.); Independent News & Media and Independent Newspapers Ireland Limited v. Ireland (132. bek.).

Címkék: tényállítások és értékítéletek; választási kampány; szankció arányossága[40]

Filatenko v. Russia
(Application no. 73219/01., 2007. december 6-i ítélet)

Tényállás

1999. december 15-én, négy nappal az oroszországi általános és regionális választások előtt a Tuvai Köztársaság állami televíziós és rádiós csatornája egy élő televíziós választási műsort közvetített. A műsorban a kérelmező műsorvezető a nézők kérdéseit tette fel három párt képviselőjelöltjének. Az egyik kérdés egy incidensre vonatkozott, amelynek során a Tuvai Köztársaság zászlaját letépték az egyik jelölt mellett kampányoló autóról. Az incidens egy másik rivális párt, az Edinstvo politikai mozgalom kampányközpontjának közelében történt. A kérelmező és a műsorszolgáltató társaság ellen rágalmazás miatt eljárás indult. A felperesek szerint az újságíró úgy mutatta be az esetet, hogy a zászlót a párt

[40] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78876

kampányközpontjának emberei tépték le. A kérelmező tagadta, hogy ilyen állítást tett volna, csupán arra utalt, hogy az incidensre a kampányközponthoz közel került sor. A kizil-i kerületi bíróság szerint a kérelmező eltorzítva tette fel a kérdést. A bíróság tanúvallomásokra támaszkodott, és a kampányközpont tanúiról úgy vélte, hogy nem volt ok kételkedni azok objektivitásában. Elutasította viszont az újságíró kollégáinak vallomásait, amelyeket a műsorszolgáltatóval fennálló kapcsolatukra hivatkozva megbízhatatlannak ítélt. A kerületi bíróság kimondta, hogy a nézők által megfogalmazott kérdés nem volt rágalmazó jellegű, az viszont igen, ahogyan azt a kérelmező feltette. Nem a nézői kérdés felolvasásáért tehető felelőssé, hanem azért, mert attól független tényállítást tett. A bíróság a kérelmezőt rágalmazás miatt kártérítés megfizetésére kötelezte. Az ítéletet másodfokon is helybenhagyták.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság leszögezte, hogy főszabályként minden, akár helyi, akár országos választáshoz tartozó véleményt és információt – amiket a választási kampány során terjesztenek – közérdekű kérdésekről szóló vita részeként kell tekinteni (40. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a műsor formátumának célja, hogy ösztönözze az eszmecserét oly módon, hogy a kifejtett vélemények ellensúlyozzák egymást, és a viták fenntartsák a nézők figyelmét. A kérelmező műsorvezetőként tette fel a közönségtől kapott kérdéseket a résztvevőknek. A műsort élőben közvetítették a televízióban, így a kérelmezőnek csak korlátozott lehetősége volt bármely nyilatkozat újrafogalmazására, finomítására vagy visszavonására, mielőtt azok nyilvánosságra kerültek. Egy újságíró megbüntetése amiatt, mert különleges módon fogalmaz meg egy kérdést, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak kivételesen indokolt esetben szabad célként kitűzni (41. bek.).

A jelen eset középpontjában az állt, hogy a felek nem értettek egyet abban, mit is mondott valójában a kérelmező (42. bek.). A Bíróság szerint az orosz bíróságok a tanúvallomásokat nem kezelték egyenrangúan. Az a megállapítás, hogy a kérelmező megvádolta a kampányközpont aktivistáit, kizárólag a mozgalmat támogató tanúk vallomásain alapult, ám a kerületi bíróság nem vizsgálta azok megbízhatóságát. A Bíróság szerint ezért elmulasztotta a releváns tények elfogadható értékelését, és nem indokolta megfelelően, hogy a kérelmező kérdése egy független tényállítást tartalmazott a felperesekkel szemben (44. bek.). A Bíróság

hozzátette, ahhoz, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás arányos legyen mások jó hírneve védelmének legitim céljával, a kifogásolt kijelentés és a rágalmazási eljárást megindító személy között objektív kapcsolatnak kell léteznie. Puszta személyes feltételezések, vagy egy kijelentés szubjektív alapon rágalmazónak történő minősítése nem elegendő annak megállapításához, hogy a publikáció az illetőt közvetlenül érinti. Az ügy körülményeiben olyasminek kell lennie, amitől az átlagos olvasó azt érzi, hogy a kijelentés közvetlenül a felperes személyére reflektál, vagy a kritika őt célozza. Ezek az elvek a televíziós és rádiós műsorszolgáltatás körében is érvényesek (45. bek.). Ám egyik felperest sem említették név szerint vagy más azonosítható módon a televíziós műsorban. A tanúk mindegyike azon általános felháborodásának adott hangot, hogy a kampányközpontot a zászló-incidenssel kapcsolatban említették. Nem volt jele annak, hogy az állítás bárkinek a személyes jó hírnevét támadta volna. Ezt az értelmezést az is megerősíti, hogy a rágalmazási keresetet eredetileg a párt, mint jogi személy nyújtotta be (46. bek.).

Nem férhet komoly kétség a kérelmező jóhiszeműségéhez sem, mivel nem volt jele annak, hogy bárkit is bűncselekmény elkövetésével szándékozott volna megvádolni. Nem lehet felróni azt sem, hogy nem ellenőrizte a kérdés ténybeli alapját, tekintettel egy élő televíziós műsor nyilvánvaló korlátaira. Az Edinstvo mozgalom egyik képviselője pedig jelen volt a műsor résztvevői között, így azonnal cáfolhatta volna bármely valótlannak vélt állítást (47. bek.). Az orosz bíróságok nem ismerték fel azt, hogy az eset a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelme közötti konfliktust foglalja magában, és nem végezték el a megfelelő mérlegelést. Nem vették figyelembe a szabad politikai vita döntő fontosságát egy demokratikus társadalomban a szabad választásokkal összefüggésben, vagy a kritika tágabb határait, amit a politikusoknak el kell viselniük (48. bek.). A fentieket figyelembe véve a Bíróság kimondta, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás nem volt indokolt. Az, hogy az eljárás polgári és nem büntetőjogi természetű volt, nem változtat azon a tényen, hogy az orosz bíróságok által alkalmazott mércék nem voltak összhangban a 10. cikk elveivel, és a beavatkozás nem állt arányban az elérni kívánt céllal (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Fuentes Bobo v. Spain (46. bek.); Gündüz v. Turkey (49. bek.); Malisiewicz-Gasior v. Poland (67. bek.); Kwiecien v. Poland (51-52. bek.); Colaço Mestre and SIC – Sociedade Independente De Comunicação, S.A. v. Portugal (31. bek.); Dyuldin and Kislov v. Russia (Application no. 25968/02., 2007. július 31.; 44. bek.).

Címkék: választási kampány; audiovizuális média; sértett azonosíthatósága[41]

Andrushko v. Russia

(Application no. 4260/04., 2010. október 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a 2002-es regionális választásokon Omszk régióban indult jelöltként, és a választásokat közvetlenül megelőzően egy olyan nem általa szerkesztett szórólapot terjesztett, amely ellenfele erkölcsi természetét bírálta (pl. „szörnyű ember", „vagyonát az egyszerű emberek bajaiból és könnyeiből szerezte", „bármit elvállalt azaz átkozott"), valamint kétségbe vonta alkalmasságát a törvényhozói testületbe, és arra hívta fel a választókat, hogy ne szavazzanak rá. A sértett a polgári törvénykönyv 152. cikke alapján rágalmazás miatt polgári peres eljárást indított a kérelmező ellen, az orosz bíróságok pedig a kifogásolt szórólapok közzététele miatt nem vagyoni kártérítésre ítélték.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a szabad választások és a véleménynyilvánítás szabadsága együttesen alkotják valamennyi demokratikus rendszer alapját. Ezért a választásokat megelőző időszakban különösen fontos, hogy mindenfajta vélemény és információ szabadon áramolhasson. Ezt az elvet az országos és helyi választásokra egyaránt alkalmazni kell (41. bek.). Főszabályként minden választáshoz tartozó véleményt és információt – amiket a választási kampány során terjesztenek – közérdekű kérdésekről szóló vita részeként kell tekinteni. A 10. cikk (2) bekezdése kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására (45. bek.). A sértett pedig a választásokon indulva a politika színpadára lépett, ezért nagyobb fokú toleranciát kellett tanúsítania (46. bek.). Kétségtelen azonban, hogy egy vélemény kinyilvánítása vagy közzététele is lehet túlzott, különösen, ha annak egyedüli célja a sértegetés. Világos különbséget kell tenni tehát a bírálat és a sértés között. Szem előtt kell tartani ugyanakkor, hogy a politika területén történő kirohanások gyakran csapnak át a személyes szférába. A Bíróság szerint bár a szórólap

[41] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83830

kétségtelenül súlyos kritikát fogalmazott meg, annak kifejezései nem minősültek sértegetőnek vagy indokolatlan személyes támadásnak, mert a szerzők objektív magyarázatot adtak rá (48. bek.).

Az orosz bíróságok elemzésüket a sértett jó hírnevében okozott kár megvitatására korlátozták anélkül, hogy figyelembe vették volna a fent tárgyaltakat, vagy azt, hogy a felperes egy profi politikusként vett részt a választásokon (49. bek.). Ráadásul a rágalmazásra vonatkozó orosz jog nem tett különbséget tényállítások és értékítéletek között, hanem egységesen „kijelentéseket" használt, és minden ilyen kijelentés támadható volt a polgári jogi eljárásokban. Függetlenül a „kijelentések" tényleges tartalmától, aki azokat terjesztette, annak bizonyítania kellett azok igazságát is. A hazai bíróságok semmilyen elemzést nem végeztek ezzel kapcsolatban (50. bek.), hanem úgy ítélték meg, hogy a kérelmező köteles bizonyítani a kijelentései igazságát, amely bizonyítási tehernek nyilvánvalóan nem lehetett eleget tenni (52. bek.). Ráadásul a sértett csak bizonyos kijelentések miatt perelt, és a kérelmező is csak a szórólap vitatott részeire korlátozta védekezését. A fellebbviteli bíróság azonban a szórólap teljes tartalmát megvizsgálta, és az egészet valótlannak találta. A bíróság jogerős ítélete olyan kijelentésekre is hivatkozott, amiket a felperes nem is említett keresetében. Ezek esetében a kérelmezőnek az eljárás során nem nyílt lehetősége annak bizonyítására, hogy igazak voltak-e, vagy elegendő ténybeli alapjuk volt-e (54. bek.). A Bíróság ebből arra következtetett, hogy a kérelmező eljárási jogait a 10. cikkel összeegyeztethetetlen mértékben korlátozták (56. bek.).

Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező által közzétett szórólap elegendő ténybeli alapon nyugodott, nem lépte túl a megengedett kritika határait. Az, hogy az eljárás polgári és nem büntetőjogi természetű volt, nem változtat azon a tényen, hogy az orosz bíróságok által alkalmazott mércék nem voltak összhangban a 10. cikk elveivel. Nem mérlegeltek a felperes jó hírnevének védelme és a kérelmező joga között, hogy közzétegye a közérdekű kérdésekről szóló információkat, valamint nem tettek különbséget értékítéletek és tényállítások között. Végül, a kérelmezőnek nem biztosítottak reális lehetőséget annak bizonyítására, hogy az általa közzétett állítások elegendő ténybeli alappal bírtak. Ezért túllépték a közérdekű viták korlátozásának terén biztosított szűk mérlegelési jogkört, és a beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt céllal (57. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lopes Gomes da Silva v. Portugal (34. bek.); Skałka v. Poland (34. bek.); Grinberg v. Russia (29. bek.); Kwiecien v. Poland (48., 52. bek.); Krasulya v. Russia (38. bek.); Filatenko v. Russia (40. bek.); Dyundin v. Russia (33. bek.).

Címkék: választási kampány; tényállítások és értékítéletek; valóság bizonyítása[42]

Erdogan Gökce v. Turkey

(Application no. 31736/04., 2014. október 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a török Munkáspárt helyi elnökeként indulni kívánt Balıkesir városának polgármesteri tisztségéért a 2004 márciusában megrendezendő önkormányzati választásokon. 2003 márciusában egy szakszervezeti tüntetésen egy írásbeli nyilatkozatot osztott szét a sajtó képviselőinek, amelyben nagy vonalakban ismertette választási programját. 2003 októberében az ügyész azzal vádolta meg, hogy a nyilatkozat szétosztásával megsértette a választási kampányra vonatkozó törvényi előírásokat, és nem tartotta be a helyhatósági választásokon a kampányolásra megállapított, a szavazás napját megelőző 10 napos időszakot. A bíróság 2003 decemberében három hónap szabadságvesztésre ítélte, amit később pénzbüntetésre mérsékeltek. A kérelmező fellebbezett azzal érvelve, hogy a jogszabály nem tartalmazott semmilyen korlátozást az ilyen nyilatkozatok sajtónak történő átadására a választási kampány időszakán kívül. A fellebbezést elutasították, és mivel a kérelmező a pénzbírságot nem tudta kifizetni, azt az ügyész indítványára szabadságvesztésre változtatták át, és ténylegesen 13 napot töltött börtönben.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy az önkormányzati választásokon a választási propaganda része a véleménynyilvánítás szabadságának (26. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a kérelmezőt azért ítélték el, mert átadott a riportereknek a terveire vonatkozó írásos nyilatkozatot, ami az egy évvel későbbi önkormányzati választások megnyerése esetén valósulna meg. Nem vitatott, hogy a dokumentum kiosztása a választási kampány egyik eszköze volt. Ezért a kérelmező elítélése beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságába (27. bek.). A Bíróság megismételte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására a közérdekű kérdésekben

[42] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100954

folytatott viták terén (35. bek.). Kétségkívül e kérdések közé tartozik az önkormányzatok és az általuk nyújtott közszolgáltatások működése, és a polgármester-jelöltek minden olyan javaslata, amely a meglévő szolgáltatások javítását célozza (36. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy bizonyos körülmények között a véleménynyilvánítás szabadsága összeütközésbe kerülhet a szabad választások biztosításának céljával. Ez szükségessé tehet bizonyos intézkedéseket választási időszakban az olyan kockázatokkal szemben, amelyek veszélyeztethetik a nyilvános viták pluralizmusát, a választásokat és a demokratikus folyamatot. Azonban nem szabad elfelejteni, hogy a demokratikus folyamatot, illetve a szabad és plurális nyilvános vita lehetőségét folyamatosan, választási időszakon kívül is biztosítani kell (39. bek.). A Bíróságnak ezért azt kellett ellenőriznie, hogy a kérelmező közérdekű információk és eszmék közléséhez fűződő jogának – amelyekhez a nyilvánosságnak joga van hozzáférni – korlátozását indokolhatja-e a hatóságok azon törekvése, hogy megakadályozzák a demokratikus vita és folyamat torzulását a választási kampány során, biztosítva ezáltal a jelöltek közötti tisztességes versenyt (40. bek.).

Jelen esetben nem volt vitatott az, hogy az írásbeli nyilatkozat közérdekű volt a polgárok számára, amelynek szövege más személyekre vagy a helyhatósági választások más jelöltjeire nézve nem volt becsületsértő (41. bek.). Kérdés, hogy a választási kampány 10 napra való korlátozása indokolttá teszi-e a beavatkozást (44. bek.). A jogalkotónak a választási kampány 10 napos időszakra történő korlátozásával az volt a célja, hogy megkönnyítse a jelöltek számára, hogy nézeteiket a széles közönségnek közvetíthessék (47. bek.). Nem bizonyított, hogy a 10 napos választási kampányidőszak és a véleménynyilvánítás korlátozása biztosította volna a fenti célokat. A választási törvény 2010-es módosítása kimondja, hogy választási kampányt választási időszakban – általában három hónappal a választások előtt – végig ingyenesen lehet folytatni a sajtóban és az interneten, illetve a politikai pártok választási időszakban szabadon terjeszthetnek szórólapokat, brosúrákat és egyéb, pártok szimbólumait viselő promóciós termékeket (49. bek.). Ugyanakkor a módosítást megelőzően a hatóságok büntetőjogilag szankcionálták az önkormányzati választásokról szóló bármilyen véleménynyilvánítást, ha arra a választási időszak előtt került sor (50. bek.). Ez azzal a hatással járt, hogy a kérelmezőt megakadályozta, hogy ezen az időszakon kívül kifejthesse véleményét az önkormányzati közszolgáltatásokkal kapcsolatban, miközben azt tervezte, hogy elindul az egy évvel később esedékes önkormányzati választásokon (51. bek.). Másrészt a hatóságok más helyhatósági választásokon induló jelöltekkel szemben, akik csaknem 6 hónappal a választások előtt mutatták be programjaikat, nem indítottak eljárást (52. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság úgy vélte, hogy nincs „nyomós társadalmi érdeke” annak,

hogy 10 nappal a választások előtti időszakra korlátozzák, hogy a kérelmező szabadon beszélhessen városi szolgáltatásokkal kapcsolatban, még ha az a helyhatósági választásokkal össze is függ (53. bek.). Továbbá, a Bíróság szerint a szabadságvesztés kiszabása aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, az pedig, hogy a pénzbírságot – amit a kérelmező nem tudott kifizetni – változtatták át 13 napig tartó börtönbüntetésre nem változtat a kiszabott büntetés súlyosságán (54. bek.), ezért az nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Wingrove v. United Kingdom (58. bek.); Bowman v. United Kingdom (42-43. bek.); Animal Defenders International v. United Kingdom (102., 111-112. bek.).

Címkék: választási kampány; közérdekű ügyek; szankció arányossága[43]

1.4. Egyéb közérdekű ügyek, viták

Nilsen and Johnsen v. Norway

(Application no. 23118/93., 1999. november 25-i ítélet)

Tényállás

1981-ben Norvégiában a bergeni egyetemen egy tanulmányt adtak ki a bergeni rendőrség által elkövetett túlkapásokról, rendőri brutalitásról. A könyv hatására egy vizsgálóbizottságot hoztak létre, amely megállapította, hogy a rendőri erőszak általános jelenség volt. A vizsgálat befejezése után a bizottság volt elnöke, Anders Bratholm büntetőjogász professzor önálló kutatóként tovább folytatta a rendőri brutalitásról szóló munkáját, és 1986-ban meg is jelent a „Rendőri brutalitás" című könyve, emellett több hasonló jellegű munkája és cikke is megjelent. Ennek hatására a legfőbb ügyész vizsgálatot rendelt el, amely megállapította, hogy a rendőri túlkapásokra vonatkozó állítások alaptalanok voltak. Ezután 15 interjúalannyal szemben a rendőrök elleni hamis vád miatt vádat emeltek, és 10-et közülük el is ítéltek az ún. „bumeráng-esetekben". Mindezek hatására a bergeni rendőregyesület két vezetője – a későbbi kérelmezők – többször is nyilatkoztak szóban és írásban, amelyekben támadták Bratholm professzort. A nyilatkozatok miatt a professzor rágalmazásért eljárást indított ellenük. Az oslói városi bíróság megállapította, hogy a kijelentések rágalmazóak, és kimondta azok semmisségét, és az első kérelmezőt nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. A norvég

[43] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147008

Legfelső Bíróság helybenhagyta az ítéletet. Az indokolás szerint a kérelmezők nyilatkozatai rágalmazóak, jogellenesek voltak Bratholmra nézve és nem bizonyultak igaznak. A nyilatkozatok szándékos hazugsággal vádolták meg a professzort, rosszindulatú és tisztességtelen indítékokat tulajdonítottak neki. Az a mód, ahogyan a professzor kifejtette nézeteit a könyvében és más publikációiban, nem jogosította fel őket arra, hogy megkérdőjelezzék tisztességét.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 12:5 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmezőket olyan nyilatkozatok miatt szankcionálták, amelyeket rendőri szervezetek képviselőiként tettek, válaszul az állítólagos rendőri túlkapásokat megállapító jelentésekre. Nem kétséges, hogy a rendőri túlkapásokkal kapcsolatos információk megismerésének és közlésének joga bármely korlátozása szigorú vizsgálatot igényel a Bíróság részéről, és ugyanez vonatkozik az ilyen állításokat kétségbe vonó beszédre is, mivel ugyanazon vita részét képezi. Ez különösen igaz ebben az esetben, ahol a kérdéses nyilatkozatokat szakmai testületek választott képviselői tették, válaszul a vádakra. Továbbá a véleménynyilvánítás szabadsága az egyik legfontosabb eszköz a gyülekezési és az egyesülési szabadság tényleges élvezetének biztosítására is (44. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a kérdéses nyilatkozatok alkalmasak voltak Bratholm jó hírnevének kedvezőtlen befolyásolására, így a hazai bíróságok által felhozott indokok relevánsak voltak az érintett jó hírneve védelmének legitim céljából (45. bek.). A közvélemény körében komoly aggodalmat keltő ügyekben folyó vitában is kell, hogy legyen korlátja a véleménynyilvánítás szabadságának. Annak ellenére, hogy a kérelmezők a szakmai szervezetek képviselőiként különleges szerepet játszottak, illetve az Egyezmény az ilyen jellegű beszédnek kiemelt védelmet biztosít, a kérelmezőknek tekintettel kellett volna lenniük – többek között – „a jó hírnév vagy mások jogainak védelmére”. A kérdés ezért az, hogy a kérelmezők túllépték-e a megengedett kritika határait (47. bek.).

A Bíróság egyetértett azzal, hogy a professzort szándékos hazugsággal megvádoló állítás túllépte a megengedett kritika határait, amelynek nem volt ténybeli alapja (49. bek.). A többi kijelentésről viszont úgy vélte, hogy azok a kérelmezők véleményét közvetítették, így inkább értékítéletek voltak (50. bek.). Számos objektív tény alátámasztotta a sértett vizsgálatának megkérdőjelezhetőségét, és figyelemmel kell lenni a rendőri erőszakról megfogalmazott

kemény kritikájára is. A kérelmezők ezért nem állították indokolatlanul, hogy jogosultak voltak „hasonló módon visszavágni”. Tekintettel arra, hogy szakmai egyesületek választott képviselőiként reagáltak hivatásuk módszereinek és etikájának kritizálására, a Bíróság úgy vélte, hogy nagyobb hangsúlyt kell helyezni a kérelmezők nyilvános vitában való aktív részvételére, mint azt a hazai bíróságok tették a nemzeti jog alkalmazásakor. A Bíróság szerint egy bizonyos fokú túlzásnak tolerálhatónak kell lennie egy ilyen, általános problémákat felvető ügy heves és folyamatos nyilvános vitája során, ahol mindkét oldal szakmai reputációja forog kockán (52. bek.). A Bíróság ezért nem volt meggyőződve arról, hogy a kérdéses nyilatkozatok túllépték a megengedett kritika határait. Ennek megfelelően kimondta, hogy a beavatkozás nem volt megfelelően alátámasztott, és aránytalan volt a sértett jó hírneve védelmének törvényes céljával (53. bek.). Az ítélethez két különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Observer and Guardian v. United Kingdom (59. bek.); Castells v. Spain (43. bek.).

Címkék: közszolgálatot teljesítők véleménynyilvánítási szabadsága, rendőrök; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek[44]

Marônek v. Slovakia
(Application no. 32686/96., 2001. április 19-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező számára 1991-ben kiutaltak egy állami bérlakást, amit azonban nem sikerült birtokba vennie, mert egy másik személy időközben elfoglalta azt. Az ügyről egy napilap is beszámolt. 1992 februárjában a kérelmező egy nyílt levelet írt a miniszterelnöknek, amit több busz- és villamosmegállóba is kihelyezett. A levél szerint az illető jogellenesen foglalta el a lakást, amelyben az ügyész felesége is támogatta. Hozzátette, „amennyiben az újonnan született demokráciánkban ilyenek képviselik a jogot, akkor nem éli túl a gyermekkort, és hamar eltemethetjük azt”. A levél a pontos címet és a két személy teljes nevét is tartalmazta. A nyílt levél miatt a két személy a kérelmező ellen polgári jogi keresetet indított, akit rágalmazás miatt kártérítés megfizetésére kötelezték.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

[44] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58364

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint megsértették a véleménynyilvánítási szabadságát azzal, hogy figyelmen kívül hagyták az általa felajánlott bizonyítékokat, és szerinte a kijelentései igazak voltak. Azt is állította, hogy a megítélt kártérítés túlzott volt, mivel annak összege 25 havi akkori szlovák átlagbérnek felelt meg (46., 49. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a beavatkozás legitim célja a jó hírnév vagy mások jogainak védelme volt (47. bek.). A hazai bíróságok érve szerint a kérelmező számára más és megfelelőbb eszköz is a rendelkezésére állt, hogy jogorvoslatot találjon lakhatási problémájára (55. bek.). A Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy a kérelmező nyílt levelének nem kizárólag a saját egyéni problémájának megoldása volt a célja. Tény, hogy a levél végén felszólította a hasonló problémával küzdő más személyeket, hogy lépjenek fel közösen. Azon nézetét fejezte ki – láthatóan jóhiszeműen –, hogy a probléma megoldása fontos a jogállamiság megerősítése szempontjából egy újonnan született demokráciában. A levél tehát vitathatatlanul közérdeket érintő kérdéseket vetett fel, nevezetesen a lakáspolitikát egy olyan időszakban, amikor az állami tulajdonú lakásokat privatizálták (56. bek.).

Figyelembe véve a kérelmező levelének egészét, a kijelentései nem tűntek túlzottnak. A legtöbb eseményt, amelyekre a kérelmező hivatkozott, már korábban nyilvánosságra hozták egy újságcikkben (57. bek.). Továbbá, a Bíróság rámutatott a kifogásolt intézkedések és az orvosolni szándékolt viselkedés közötti egyenlőtlenségre. A hazai bíróságok által hivatkozott indokok nem tűntek kellően meggyőzőnek, hogy igazolják a felpereseknek megítélt viszonylag magas kártérítési összeget. Az ügyész felesége ellen például fegyelmi eljárást indítottak még a nyílt levél közzétételét megelőzően. Az olyan kár, amelyet az illető esetleg ebben az összefüggésben szenvedett, nem róható fel ezért a kérelmezőnek (58. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy nincs ésszerű arányossági kapcsolat a hazai bíróságok intézkedései és az elérni kívánt törvényes cél között (59. bek.). A 10. cikket így megsértették (60. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: közérdekű ügyek; szankció arányossága, kártérítés[45]

[45] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59414

Vides Aizsardzibas Klubs v. Latvia

(Application no. 57829/00., 2004. május 27-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy lett környezetvédő egyesület, civil szervezet, amely állásfoglalásában azt állította, hogy egy kisváros városi tanácsának elnöke olyan dokumentumokat és határozatokat írt alá, amely lehetővé tette egy golfklub építését, ami kárt okozott a Rigai-öböl tengerpartjának egy szakaszában. A városi tanács elnöke a környezetvédelmi hivatal felszólítására sem állította le az illegális építkezést. Az állásfoglalást a környezetvédelmi miniszternek és a legfőbb ügyésznek is elküldték, valamint egy helyi lapban is közzétették. A polgármester kártérítési pert indított az egyesület ellen, a lett bíróság pedig megállapította, hogy nem bizonyították az állítások igazságát, ezért helyreigazító közlemény közzétételére, valamint polgári jogi kártérítés megfizetésére kötelezte az egyesületet. Az egyesület fellebbezését a hazai bíróságok elutasították.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a kérelmező állásfoglalásának fő célja az volt, hogy felhívja a hatóságok figyelmét egy kényes közérdekű kérdésre, egy helyi hatóságok által irányított fontos terület zavaraira. Leszögezte, hogy az egyesület a környezetvédelemre szakosodott nem-kormányzati szervezetként az adott terület „éber őre” szerepét gyakorolta. Egy egyesületnek ez a fajta részvétele alapvető fontosságú egy demokratikus társadalomban, amely hasonló a sajtó szerepéhez. Ezért annak érdekében, hogy egy egyesület hatékonyan láthassa el feladatát, képesnek kell lennie arra, hogy közölhesse a közérdeklődésre számot tartó tényeket és az értékeléseit, hogy ezáltal hozzájáruljon a hatóságok tevékenységének átláthatóságához (42. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között, ugyanakkor bizonyos helyzetekben nehéz meghúzni a kettő közötti határvonalat. A határozatot azért hozták a kérelmező szervezet ellen, mert azt állította, hogy a városi tanács elnöke írta alá a dokumentumokat, és szándékosan nem tett eleget a környezetvédelmi hivatal utasításainak, hogy állítsák le az építkezést a tengerparton. A Bíróság szerint az ilyen állításokat kétféleképpen is lehet elemezni (43. bek.). Tekintettel arra, hogy ez egy ténybeli állítás volt egy konkrét személy ellen, a kérelmező szervezettől várták el, hogy alátámassza

állításai igazságát, ami meg is történt. A Bíróság nem látta, a kérelmezőnek milyen további bizonyítékokat kellett volna adnia (44. bek.). Az állásfoglalást azért találták rágalmazónak, mert a polgármestert személyében támadta, miközben a városi tanács döntéseit testületi úton hozták meg. Ezzel kapcsolatban a Bíróság elismerte, hogy rosszhiszeműen torzítja a valóságot, és sérti elfogadható kritika határait, ha a valós állítás olyan kiegészítő megjegyzésekkel, értékítéletekkel, feltételezésekkel és célozgatásokkal párosul, amelyek félrevezethetik a közvéleményben kialakult képet. A Bíróság azonban rámutatott, hogy egy lett polgármester viszonylag kiterjedt hatáskörökkel rendelkezik, és megvétózhatja a városi tanács által elfogadott határozatokat. A Bíróság így – anélkül hogy értelmezné a lett jogot – megállapította, hogy a városi tanács elnöke korántsem „első az egyenlők között" a tanácsban. Tekintettel a polgármester hatásköreire a határozatok elfogadásánál, illetve egy közszereplővel szemben megengedhető kritika határaira, a Bíróság úgy vélte, hogy a polgármester kritizálása az egész helyi önkormányzat politikájáért nem tekinthető a véleménynyilvánítás szabadságával való visszaélésnek (45. bek.).

Emellett a kérelmezővel szemben hozott határozat is „illegálisnak" írta le a polgármester magatartását. A Bíróság szerint a kérelmező egy értékítéletnek minősülő személyes jogi álláspontot fejtett ki, ezért nem kell bizonyítania az értékelés pontosságát. E tekintetben rámutatott, hogy egy demokratikus társadalomban a hatóságok az állampolgárok folyamatos ellenőrzésének vannak kitéve, ezért – amennyiben jóhiszeműen jár el – mindenkinek lehetővé kell tenni, hogy felhívhassa a közvélemény figyelmét az általa törvénytelennek tartott helyzetekre (46. bek.). A Bíróság ezért a nemzeti hatóságok mérlegelési jogköre ellenére úgy vélte, hogy nem volt ésszerű arányossági kapcsolat a kérelmező szervezet véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása és az elérni kívánt törvényes cél között (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Markt Intern Verlag GmbH and Klaus Beerman v. Germany (35. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; civil szervezetek[46]

Chauvy and Others v. France
(Application no. 64915/01., 2004. június 29-i ítélet)

Tényállás

[46] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-66349

A kérelmező 1997-ben megjelentette az „Aubrac – Lyon 1943” című könyvét, amely a II. világháború francia ellenállási mozgalmáról szólt. A könyv szerint 1943. június 21-én Klaus Barbie, a helyi Gestapo vezetője Lyon külvárosában letartóztatta az ellenállás legfontosabb irányítóit, amikor azok titkos összejövetelen találkoztak. Az egyik letartóztatottnak 1943 őszén sikerült megszöknie a fogságból. A szerző kutatásai alapján arra következtetett, hogy az illető a feleségével együtt valójában az ellenállás árulói voltak, és a szökése sem volt véletlen. Az Aubrac család rágalmazási pert indított a kérelmezők ellen, az elsőfokú bíróság (Tribunal de grande instance) pedig kártérítést ítélt meg, valamint elrendelte a bírói határozat elhelyezését a könyv példányaiban. A bíróság szerint a szerző túlzott fontosságot tulajdonított Barbie emlékiratainak, miközben figyelmen kívül hagyta az eseményben résztvevők beszámolóit, ezért nem járt el jóhiszeműen. A párizsi fellebbviteli bíróság szerint pedig a könyv egésze arra célozgatott, hogy az érintettek áruló magatartást tanúsítottak a II. világháború során, megkérdőjelezve az ellenállásban betöltött szerepüket, utalva arra, hogy az általuk elmondottak valótlan tényeken alapultak.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság a kérelmezőknek is tisztában kellett lenniük a rájuk irányadó jogszabályokkal és jogalkalmazással. Tekintettel a könyv természetére, tudatában lehettek azzal a kockázattal, ami azzal járt, hogy a szerző megkérdőjelezte a korábban vitathatatlan történelmi tényeket, így azzal is, milyen kockázatokkal járhat a könyv megjelentetése, illetve, hogy a történelmi bizonyítékokból levont következtetések a rágalmazás bűncselekményét valósíthatják meg azokkal szemben, akiknek a becsületét vagy hírnevét a könyv csorbítja (48. bek.). A beavatkozás így törvényben meghatározott volt (49. bek.). A vitatott határozatok célja kétségkívül a megvádolt család jó hírnevének védelme volt (52. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem tiltja a forgalomba hozatal előzetes korlátozását vagy a terjesztés tilalmát, de az előzetes korlátozásban rejlő veszélyek a Bíróság részéről a leggondosabb ellenőrzést kívánják meg (66. bek.). A Bíróság már számos alkalommal hangsúlyozta a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepét, és azt, hogy a hazai mérlegelési jogkört korlátozza a demokratikus társadalom azon érdeke, hogy lehetővé tegyék a sajtó számára, hogy gyakorolhassa a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét (67. bek.). Ezeket az elveket a könyvekre vagy más írott anyagokra – mint például

folyóiratokra – is alkalmazni kell, amelyeket már közzétettek, vagy közzé fognak tenni, amennyiben közérdekű kérdéseket érintenek (68. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának szerves része a történelmi igazság keresése, és a Bíróságnak nem feladata, hogy mögöttes történelmi kérdésekről döntsön, amelyek folyamatos vita tárgyát képezik a történészek között, véleményt formálva a megtörtént eseményekről és azok értelmezéséről. Az ún. Barbie-emlékiratok kérdése nem tartozik az egyértelműen megállapított történelmi tények kategóriájába – mint például a holokauszt –, amelynek tagadása vagy felülvizsgálata nem tartozik a 10. cikk védelme alá. Ugyanakkor több mint fél évszázaddal az események után fennáll a veszélye annak, hogy a könyv által felvetett kérdések súlyosan csorbítják az érintettek becsületét és a jó hírnevét (69. bek.).

A Bíróság szerint a hazai bíróságok a könyv részletes és nagyon alapos vizsgálatát folytatták le, különösen ahogyan a tényeket és az érveket bemutatták a kérelmezők bűnösségének alátámasztására (76. bek.). Az ítéletek megfelelő és elégséges indokokon alapultak, és a Bíróság nem látott okot arra, hogy eltérjen a hazai bíróságok megállapításaitól, vagy hogy úgy vélje, túlságosan szűken értelmezték a véleménynyilvánítás szabadságát és túl tágan a jó hírnév vagy mások jogai védelmének célját (77. bek.). Ami a kiszabott büntetés arányosságát illeti, nem rendelték el a könyv bezúzását vagy tiltották meg annak közzétételét. Az pedig, hogy a bírói határozat egy-egy példányát csatolni kellett a könyv egyes példányaihoz, nem tűnik ésszerűtlennek vagy a véleménynyilvánítás szabadsága indokolatlan korlátozásának (78. bek.). A Bíróság hozzátette, a szerzők publikációinak kiadásával a kiadók éppúgy részt vesznek a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában, amelynek következménye, hogy alá vannak vetve azoknak a „kötelezettségeknek és felelősségnek", amely a szerzőkre is vonatkozik, amikor a nyilvánosság felé terjesztik véleményüket. Így az a tény, hogy a kérelmezők felelősségét egyetemlegesen állapították meg, önmagában nem összeegyeztethetetlen a 10. cikk követelményeivel (79. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a beavatkozás nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal (80. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Zana v. Turkey (51. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (63. bek.); C.S.Y. v. Turkey (Application no. 27214/95., 2003. március 4.; 42. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; történelmi kérdések megvitatása; szankció arányossága[47]

[47] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61861

Urbino Rodrigues v. Portugal

(Application no. 75088/01., 2005. november 29-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró egy helyi újság szerkesztőjeként egy cikket tett közzé a szocialista párt által kinevezett oktatási államtitkárról, akit éles szavakkal kritizált. A cikkre válaszul egy másik újság helyettes szerkesztője „szemérmetlen hazugsággal" vádolta meg őt, illetve, hogy a kérelmező „ostoba kijelentéseket" tett. A kérelmező erre válaszképpen elítélte a szerkesztő által használt „maffia-típusú módszereket", amelyeket az ő elhallgattatására használt. A szerkesztő büntetőjogi panaszt nyújtott be. A bragancai városi bíróság a kérelmezőt rágalmazás miatt 120 napi szabadságvesztésre átváltható pénzbírságra ítélte, valamint kártérítés megfizetésére kötelezte. A kérelmező sikertelenül fellebbezett.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező büntetőjogi felelősségre vonásával beavatkozás történt a véleménynyilvánítás szabadságába (27. bek.). Jelen eset mögött lényegében két újságíró közötti vita állt, amely abból fakadt, hogy a kérelmező kritizálta egy politikai szereplő lehetséges kinevezését az oktatási minisztériumba. A Bíróság szerint ez egyértelműen közérdeklődésre számot tartó kérdés (29. bek.). Továbbá, a kérelmező és a felperes egyaránt újságírók voltak, és az elfogadható kritika határai tágabbak egy nyilvános minőségben eljáró újságíróval szemben, mint egy magánszemély esetében (30. bek.). A kérelmező cikke a felperes korábbi, szintén élesen megfogalmazott cikkére válaszolt. A Bíróság szerint a felperesnek, aki maga is újságíró volt, nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania, különösen akkor, ha maga is olyan nyilvános kijelentéseket tesz, amelyek kritizálhatók. Természetesen egy újságírónak is joga van a jó hírneve védelmére, akkor is, ha nem magánszemélyként jár el, de a védelem követelményeit össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (31. bek.).

A portugál bíróságok úgy vélték, hogy két kifejezés minősült rágalmazónak: a „maffia-típusú módszerekre" való hivatkozás, és annak vádja, hogy a felperes szándékosan kihagyott bizonyos tényeket. A Bíróság szerint az első kifejezés egyértelműen értékítélet, amely nem bizonyítható, és amely kontextusában nem igazolhatja a sajtószabadságba való beavatkozást.

A második kifejezés kapcsán a Bíróság egyetértett a portugál bírósággal abban, hogy az támadás volt a felperes újságíró szakmai jó hírneve ellen, de rámutatott, hogy az állítást a felperes vádjaira válaszul tette (33. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság úgy ítélte meg, hogy bár a portugál bíróságok által a kérelmező elítélésének igazolására felhozott indokok relevánsnak tekinthetők, azok nem voltak elégségesek, ezért nem felelt meg semmilyen „nyomós társadalmi érdeknek". Ennek kapcsán rámutatott, közérdek fűződik ahhoz, hogy biztosítsák az információk szabad áramlását és az eszmék cseréjét a politikai ügyekben, és arra is, hogy az ilyen ítéletek visszatartó hatással lehetnek másokra (34. bek.). Végül a Bíróság hangsúlyozta, hogy nem az számít, hogy a kérelmezőt kismértékű büntetésre ítélték, hanem maga az elítélés ténye (35. bek.). Az újságíró elítélése nem volt arányos az elérni kívánt céllal, tekintettel a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére, ezért a 10. cikket megsértették (36. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (30., 36. bek.).

Címkék: újságírók bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[48]

Monnat v. Switzerland
(Application no. 73604/01., 2006. szeptember 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró az állami televíziós csatorna egy hírműsorának szerkesztője volt, amely 1997-ben levetített egy kritikus dokumentumfilmet Svájc II. világháborúban betöltött szerepéről. A film az uralkodó felfogástól eltérve azt állította, hogy Svájc és vezetői valójában rokonszenveztek a németekkel, és svájci bankokban mosták tisztára a náci pénzeket. A film a gazdátlan zsidó vagyonok kapcsán a svájci bankok és biztosítók szerepét is firtatta. A műsor heves reakciókat váltott ki a nézők körében, és a rengeteg panasz hatására a svájci médiahatóság, a Független Műsorszolgáltatási Panaszbizottság eljárást indított. A bizottság megállapította, hogy a műsor megsértette a médiatörvény 4. szakaszát, amely előírta a hírműsorok objektivitását oly módon, hogy tükrözzék a vélemények sokszínűségét. A svájci szövetségi bíróság az újságíró műsorral kapcsolatos eljárását is vitatta. Indokolás szerint a riport nem adott egyértelmű jelzést annak „szubjektív" természetéről és tartalmáról. Az

[48] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71395

újságírónak tájékoztatnia kellett volna a nézőket arról, hogy a dokumentumfilm nem abszolút igazságokat tartalmaz, hanem csupán a történelmi események egy lehetséges értelmezését.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a történelmi igazság keresése a véleménynyilvánítás szabadságának szerves részét képezi, és nem feladata, hogy arról a kérdésről döntsön, hogy Svájc milyen szerepet játszott valójában a II. világháborúban, amely folyamatos vita tárgyát képezi a történészek között (57. bek.). A szóban forgó műsor kétségkívül rendkívül komoly közérdeklődésre számot tartó kérdést vetett fel, és az ezzel kapcsolatos információk sugárzása szerves részét képezi a média demokratikus társadalomban betöltött feladatának (58. bek.). A műsort egy olyan nyilvános vita részeként sugározták, amely nagy teret kapott a svájci médiában, és amely mélyen megosztotta az ország közvéleményét (59. bek.). Ami a hatóságoknak a műsor szankcionálásához fűződő érdekét illeti, a Bíróság úgy vélte, az a tény, hogy a dokumentumfilm sugárzását követően számos néző nyújtott be panaszt, akiknek az nem tetszett vagy meglepődtek rajta, önmagában nem elégséges ok az intézkedés igazolására. A véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak azokat az „információkat” és „eszméket” védi, amelyeket kedvezően fogadnak, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartanak, hanem azokat is, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak. Ez az elv a történelmi vitákra is igaz, főleg „egy olyan területen, ahol nem valószínű, hogy létezik bármilyen bizonyosság”, és ahol a vita még folyamatban van (63. bek.). A Bíróság hozzátette, a műsor több mint 50 évvel korábban történt eseményekkel foglalkozott. Bár a kérelmező kijelentései még mindig újranyithatják a vitát a nyilvánosság körében, az eltelt idő miatt az ilyen kijelentéseket nem célszerű ugyanolyan súllyal kezelni, mint 10 vagy 20 évvel korábban. Ez részét képezi azoknak az erőfeszítéseknek, amelyeket minden országnak meg kell tennie, hogy nyíltan és szenvedélymentesen vitathassák meg saját történelmüket (64. bek.).

Ami az újságíró feladatait és kötelezettségeit illeti, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy az újságírók a 10. cikk által nyújtott védelem alapján elvileg nem mentesülnek azon kötelezettségük alól, hogy tiszteletben tartsák az általános büntetőjogi rendelkezéseket. Ez akkor is érvényes, amikor a sajtó a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyeket tárgyal (66. bek.). Továbbá az adott médium potenciális hatása is fontos tényező: figyelembe kell venni, hogy az audiovizuális média gyakran sokkal közvetlenebb és erősebb hatással

rendelkezik, mint a nyomtatott sajtó. Ennek megfelelően a hazai hatóságok a televíziós riport tekintetében elvben szélesebb mérlegelési jogkörrel rendelkeznek. Mindazonáltal a Bíróság kétségbe vonta, hogy a műsort készítő újságírónak valóban világossá kellett volna tennie, hogy a műsor a saját „szubjektív" nézeteit tükrözi és nem az „egyetlen történelmi igazságot", amely egyébként nem létezik egy történelmi vita vonatkozásában (68. bek.). A fentiek alapján a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a hazai bíróság által felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek" voltak a panaszok elfogadására (69. bek.).

Ami a beavatkozás arányosságát illeti, a panaszok elfogadása ugyan nem akadályozta meg a kérelmezőt nézetei kifejtésében, a határozat egyfajta cenzúraként mégis eltántoríthatta attól, hogy a jövőben hasonló kritikát fogalmazzon meg. Egy ilyen szankció visszatarthatja az újságírókat, hogy részt vegyenek a közösség életét érintő kérdések nyilvános megvitatásában, továbbá alkalmas arra, hogy akadályozza a médiát az információt szállító és ellenőrző szerepének ellátásában (70. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy ítélte meg – különös tekintettel a demokratikus társadalomnak véleménynyilvánítás szabadságának biztosításához és fenntartásához fűződő érdekéhez –, hogy a svájci hatóságok intézkedése nem volt arányos az elérni kívánt céllal (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (44. bek.); Jersild v. Denmark (31., 35. bek.); Hertel v. Switzerland (50. bek.); Lehideux and Isorni v. France (47., 55. bek.); Radio France and Others v. France (34., 37., 39. bek.); Éditions Plon v. France (53. bek.); Chauvy and Others v. France (69. bek.).

Címkék: sajtószabadság; audiovizuális média; közérdekű ügyek; történelmi kérdések megvitatása[49]

Backes v. Luxembourg
(Application no. 24261/05., 2008. július 8-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy újságíróval közösen írta a Révélation$ című könyvet, amely 2001 márciusában jelent meg Luxemburgban, Franciaországban és Belgiumban. A könyv az ún. Clearstream-ügy feltárása kapcsán azt állította a luxemburgi ügyvédi kamara korábbi elnökéről, hogy gyaníthatóan kapcsolatokat épített ki a szervezett bűnözéssel az Egyesült

[49] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76947

Államokban. A vitatott kijelentés a könyv egyik lábjegyzetében szerepelt, amely egy „iraki pénzember” maffiakapcsolatait taglalta, és ennek kapcsán említette az ügyvéd szerepét. „N. S. ismert volt arról, hogy kapcsolatban állt a vatikáni maffia korábbi bankáraival, és az a gyanú merült fel vele szemben, hogy kapcsolatokat épített ki a szervezett bűnözéssel, különösen az Egyesült Államokban.” 2001 áprilisában az ügyvéd feljelentése nyomán a kérelmező ellen rágalmazásért és becsületsértésért büntetőeljárás indult. A luxemburgi bíróságok a szervezett bűnözéssel kapcsolatos kitételről megállapították, hogy az becsületsértő vélemény, és emiatt 1.500 euró pénzbüntetésre ítélték, valamint jelképes 1 euró sérelemdíj megfizetésére kötelezték. A kérelmező fellebbezését a fellebbviteli bíróság, majd a Semmítőszék is elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás az ügyvéd jó hírnevének védelmét szolgálta (41. bek.). Ezúttal is hangsúlyozta, hogy különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. Egy kijelentés tényállításnak vagy értékítéletnek minősítése olyan kérdés, amelynek eldöntése elsősorban a nemzeti hatóságok, különösen a hazai bíróságok mérlegelési jogkörébe esik. Ugyanakkor, még ha egy kijelentés értékítéletnek is minősül, elegendő ténybeli alappal kell bírnia, ennek hiányában túlzott lehet. A Bíróság szerint ebben az esetben a vitatott kijelentést, kontextusában nézve, értékítéletként kellett olvasni (45. bek.). A kérelmező jelezte, hogy a kijelentése az „iraki pénzemberről” szóló jegyzetén alapult. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy ez a jegyzet – amelyet se nem kelteztek, se nem írtak alá – kétségeket vetett fel, tekintettel a kérelmező által szolgáltatott eltérő információkra. Ami a hazai bíróságoknak benyújtott többi dokumentumot – újságcikkek, könyvek és az olasz parlament vizsgálóbizottságának egy jelentése – illeti, a bíróságok arra a következtetésre jutottak, hogy azok nem szolgáltattak tényleges alapot arra, hogy az ügyvédet a szervezett bűnözéssel fennálló kapcsolatokkal lehessen gyanúsítani. A hazai bíróságokhoz hasonlóan a Bíróság is úgy vélte, hogy a kérelmezőnek nem volt elegendő ténybeli alapja annak leírására, hogy az ügyvéddel szemben a fenti gyanú merült fel (46. bek.).

Igaz, hogy a kérelmező által tett kijelentések egy közérdekű kérdést érintettek, hiszen az ún. „árnyék finanszírozás” területével foglalkozott. Azonban még egy nagy közérdeklődésre számot tartó kérdésekről folyó vitában is kell, hogy legyen korlátja a véleménynyilvánítás

szabadságának. A kérelmezőnek tekintettel kellett volna lennie – többek között – „a jó hírnév vagy mások jogainak védelmére”. A kérdés ezért az, hogy túllépte-e a megengedett kritika határait (47. bek.). A hazai bíróságok szerint a kérelmező az ügyvédet azzal gyanúsította, hogy kapcsolatokat alakított ki a szervezett bűnözéssel, amivel megsértette a becsületét. Mindezt homályosan és kétértelműen fogalmazta meg, azt sugallva, hogy maffia-bankárok egykori ügyvédjeként maga is illegális tevékenységekben vett részt (48. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a kérelmezőnek a vitatott kijelentések terjesztéséhez fűződő érdeke nem múlta felül a sértett ügyvéd becsületének és jó hírnevének védelméhez fűződő vitathatatlan érdekét. A kérelmezőnek lehetősége volt arra, hogy hozzájáruljon a könyvben leírt probléma szabad megvitatásához a nyilvánosságban anélkül, hogy az ügyvédről a fentieket állította volna (49. bek.). Következésképpen úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok által hivatkozott indokok, miszerint a kérelmező csorbította a sértett jó hírnevét, „megfelelőek és elégségesek” voltak (50. bek.). Tekintettel a kiszabott büntetés szerény természetére és a vitatott kijelentések tartalmára, a Bíróság kimondta, hogy a kérelmezővel szemben meghozott intézkedések nem voltak aránytalanok az elérni kívánt törvényes céllal (51. bek.).

Sajó András különvéleménye szerint nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az ügy tárgya, egy hosszú, komoly oknyomozó újságírást eredményét jelentő könyv egyik rövid lábjegyzete. A könyvet így a sajtónak a 10. cikk alapján nyújtott magas szintű védelemben kell részesíteni. Az oknyomozó újságírás komoly fegyvert jelent a civil társadalom számára egy demokratikus társadalomban. Az állítások a luxemburgi ügyvédi kamara korábbi elnökére vonatkoztak, aki maga is fontos szerepet játszik az igazságszolgáltatásba vetett közbizalom fenntartásában. Sajó arra is felhívta a figyelmet, hogy a Bíróság védelemben részesíti a jóhiszemű tényállításokat, márpedig nem merült fel olyan ok, amely cáfolta volna a kérelmező jóhiszeműségét a vitatott kijelentések tekintetében. Rámutatott arra is, hogy a hazai bíróságok értékítéletnek minősítették a kifogásolt állítást, és erre hivatkozva állapították meg a jogsértést, miközben ezzel lehetetlenné tették a kérelmező számára, hogy bizonyítékokat terjesszen elő, habár azok – jórészt nyilvános forrásból – rendelkezésre álltak. Az a jog, hogy a szerző bizonyíthassa a jóhiszeműségét, elválaszthatatlan része a 10. cikk által védett véleménynyilvánítás szabadságának.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Nilsen and Johnsen v. Norway (47. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; valóság bizonyítása[50]

Csánics v. Hungary

(Application no. 12188/06., 2009. január 20-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező az Értékszállítási és Őrzésvédelmi Dolgozók Szakszervezetének elnöke és egy biztonsági cég alkalmazottja volt, amely jogellenesen felmondott neki. 2002 júniusában a szakszervezet aktívvá vált egy másik cégnél is, amely társaságot később meg akarta venni az a cég, ahonnan a kérelmezőt korábban kirúgták. A szakszervezet demonstrációt szervezett a Parlament épületéhez. 2002. december 14-én a Színes Mai Lap interjút készített a kérelmezővel, aki a céget az alkotmányos és munkajogok lábbal tiprásával, embertelen vezetéssel vádolta meg, és felemlegette a cég vezetőjének korábbi kijelentéseit is (a kérelmező „a szárnyai alá vette a cégnél dolgozó bűnözőket"). A cég vezetője ezért a jó hírnév megsértése miatt pert indított. A városi bíróság kimondta, hogy a kérelmező a kifogásolt nyilatkozatokkal megsértette a felperes jó hírnevét, és arra kötelezte, hogy tegyen közzé bocsánatkérést. A bíróság az állításokat tényállításnak és nem értékítéletnek minősítette. A kérelmező nem kapott lehetőséget állításainak igazolására sem, mivel a bíróság úgy vélte, hogy a bizonyítás sem tenné jogossá a túlzott és sértő kijelentéseit. A másodfokon eljáró Pest Megyei Bíróság elutasította a kérelmező fellebbezését. Az indokolás szerint a kérdéses állítások valós ténybeli állításokon alapuló értékítéletek voltak, amelyek azonban jogellenes módon, „indokolatlanul bántó, sértő, és durva módon" hangzottak el. A kérelmező felülvizsgálati kérelmét a Legfelsőbb Bíróság 2005. szeptember 8-án elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány szerint a korlátozás mások jogainak, nevezetesen a sértett jó hírnevének védelmét szolgálta (28. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy a kérelmező kijelentései – amelyek közvetlenül a korábbi munkáltatójára vonatkoztak – tényállítások voltak, nem pedig

[50] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87438

értékítéletek. Mivel a nyilatkozatok olyan tényállítások voltak, amelyek alkalmasak a sértett jó hírnevének megsértésére, a kérelmező túllépte a véleménynyilvánítás szabadságának határait (31. bek.). A kormány úgy vélte továbbá, hogy irreleváns volt a kérelmező állításainak bizonyítása, mivel azok túlságosan nyersek és túlzóak voltak egy nem közszereplő és nem politikus személy esetében (32. bek.). A kérelmező arra hivatkozott, hogy állításai igaz információn alapuló értékítéletek voltak, mégis megfosztották annak lehetőségétől, hogy bizonyítsa állításainak valóságát (33. bek.). Szerinte a kijelentései nem önálló, lejárató vagy megalázó kritikát fogalmaztak meg, hanem a munkavállalók jogai védelmének megnyilvánulásai voltak. Igaz, hogy a felperes nem volt közszereplő, de az érintett munkavállalók nagy száma a kérdést jelentős közérdekű témává tette (34. bek.).

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. Míg a tények fennállása igazolható, az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. Egy kijelentés tényállításnak vagy értékítéletnek minősítése olyan kérdés, amelynek eldöntése elsősorban a nemzeti hatóságok, különösen a hazai bíróságok mérlegelési jogkörébe esik. Ugyanakkor, még ha egy kijelentés értékítéletnek is minősül, elegendő ténybeli alappal kell bírnia, ennek hiányában túlzott lehet (39. bek.). A Bíróság szerint az ügy két egymással összefüggő állítást érintett. Azt az állítást, amely szerint a cég megsértette a munkavállalók jogait, és embertelen vezetési módszereket alkalmazott, értékítéletnek minősítette. A másik állítás – a cég vezetője bűnözőnek nevezte a kérelmezőt és munkatársait – tekintetében a Bíróság nem látott okot arra, hogy a hazai bíróságok megállapításától eltérő következtetésre jusson, azaz a nyilatkozat lényegében ténybeli volt. Az ilyen megnyilatkozások, legalább részben, bizonyíthatóak (40. bek.).

A Bíróság meglepőnek találta, hogy a hazai bíróságok „indokolatlanul bántónak, sértőnek és durvának" tartották azt a módot, ahogyan a kérelmező kifejezte nyilatkozatait, és egyáltalán nem adtak neki lehetőséget, hogy bizonyíthassa állításai igazságát (41. bek.). A Bíróság hozzátette, az alkalmazottak nagy száma miatt a szóban forgó vita közérdekű kérdésekben folytatott vitának minősült, ahol a korlátozásoknak kevés tere van (42. bek.). Következésképpen a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai hatóságoknak lehetőséget kellett volna adniuk a kérelmezőnek, hogy kijelentéseit alátámassza. Ellentétes lenne a 10. cikk szellemével, ha lehetővé tennék az alátámasztott nyilatkozatok korlátozását pusztán azon alapon, hogy azoknak milyen módon adtak hangot (43. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező állításaiban megfogalmazott vád súlyos volt, azonban azt elegendő ténybeli alap támasztotta alá. Továbbá, a kérelmező a kifogásolt nyilatkozatokat közérdekű kérdésekkel kapcsolatos vitában, egy kollektív munkaügyi vita

során tette. Ezek a viták, mivel a munkavállalók alapvető érdekeit érintik, 10. cikk alapján magas szintű védelmet igényelnek (44. bek.). A kérelmező, aki szakszervezeti vezető volt, a munkaügyi vitákban megszokott módon fogalmazta meg nyilatkozatait. A Bíróságot ezért nem győzte meg a hazai bíróságok megállapítása, hogy a kérelmező túllépte a tolerálható kritika határát, mivel ez elfogadhatatlan korlátozást jelentene nemcsak a kérelmező véleménynyilvánítás szabadságához fűződő joga, hanem a szakszervezetek hatékony működése tekintetében is. A hazai bíróságok így nem találták meg a megfelelő egyensúlyt a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága védelmének szükségessége és a felperes jogainak és jó hírneve védelmének szükségessége között (45. bek.). Végezetül a Bíróság rámutatott, hogy bár a hazai bíróságok viszonylag enyhe szankciót szabtak ki, az enyhe szankció sem teszi összeegyeztethetővé a korlátozást az Egyezménnyel, ha az önmagában nem „szükséges egy demokratikus társadalomban" (46. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (46. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 1.) (63. bek.); Wingrove v. United Kingdom (58. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (88., 90. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek[51]

Karsai v. Hungary
(Application no. 5380/07., 2009. december 1-i ítélet)

Tényállás

2004-ben nyilvános vita folyt Magyarországon arról, hogy vajon kell-e szobrot emelni Teleki Pál egykori miniszterelnöknek, aki részt vett a zsidótörvények elfogadásában. Karsai László történész az Élet és Irodalom hetilap 2004. március 12-i számában „Érvek a Teleki szobor mellett" címmel cikket publikált, amelyben kritizálta a jobboldali sajtót, köztük Török Bálint történészt, amiért dicsőítették a politikus szerepét. A cikk szerint a jobboldali és szélsőjobboldali média képviselői felmentették Teleki Pált a zsidóüldözésért való felelősség alól, ami szerinte felért egy „óvatos zsidózással". A cikk miatt Török Bálint jó hírnevének megsértéséért személyiségi jogi pert indított a történésszel szemben. A Fővárosi Ítélőtábla másodfokon a kérelmezőt helyreigazítás közzétételére és az eljárás költségeinek viselésére kötelezte. Az ítélőtábla úgy látta, hogy a cikk egészét vizsgálva a kifogásolt rész a felperes

[51] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90704

személyére is vonatkoztatható. Az „óvatos zsidózás” pedig olyan tényállítás, amely alkalmas arra, hogy Török Bálintot hamis színben tüntesse fel, amely alkalmas volt a jó hírnévhez fűződő jogának megsértésére. A döntést 2006-ban a Legfelsőbb Bíróság is helybenhagyta. A bíróság megerősítette, hogy a kifogásolt nyilatkozat „amely általános megfogalmazásban a jobboldali (és szélsőjobboldali) sajtóval kapcsolatban került megtételre – a felperest érintőnek is tekinthető”.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező lényegében azzal érvelt, hogy állításai elegendő ténybeli alappal rendelkező, bizonyítás alá nem eső értékítéletek voltak. Megtételükre a sajtóban, egy jelentős közérdekű kérdéssel kapcsolatos nyilvános vitában került sor, amelyet korábban nem megfelelően vitattak meg. A felperes aktív részese volt egy közérdekű, erős politikai következményekkel járó vitának, és a nyilvánosság kritikájának vetette alá magát, amikor e területre lépett (23. bek.). A Bíróság elfogadta a hazai bíróságok azon megállapítását, hogy a kifogásolt kijelentések, illetve az „óvatos zsidózás” kifejezés közvetett módon ugyan, de utalt a felperes személyére (29. bek). A magyar bíróságok a kérelmező állítását a sértettet hamis színben feltüntető tényállításnak minősítették. Egy kijelentés tényállításnak vagy értékítéletnek minősítése olyan kérdés, amelynek eldöntése elsősorban a nemzeti hatóságok, különösen a hazai bíróságok mérlegelési jogkörébe esik. Azonban a minősítés ésszerűtlen vagy önkényes voltával nem zárhatja ki a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét (31. bek.). A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy míg a tények fennállása igazolható, az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. Ha egy kijelentés értékítéletnek minősül, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a kifogásolt állítás elegendő ténybeli alappal bír-e, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott. A különbség a tényekkel való bizonyíthatóság fokában rejlik (32. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező érve ténybeli állítást tartalmazott, amely a sértettet Teleki Pál történelmi szerepének megszépítésében aktív személyként mutatta be. Ez a tényállítás azonban értékkel volt terhelt (33. bek.). A Bíróság ezért nem fogadta el a hazai bíróságok azon megállapítását, hogy a vita tisztán tényállítással volt kapcsolatos; egy ilyen következtetés korlátozná az Egyezmény 10. cikke alapján járó védelmet. A kérelmező következtetései nem tekinthetők túlzottnak, vagy ténybeli alappal nem rendelkezőnek –

tekintettel a sértett Teleki Pált mentegető írásaira, amelyekre a kérelmező a cikkében utalt, valamint Teleki Pálnak a magyarországi antiszemita jogszabályok meghozatalában játszott szerepére (34. bek.). A Bíróság megállapította továbbá, hogy a kérelmező a kifogásolt cikket egy olyan vita során írta, amely egy totalitárius történelmi epizódokkal rendelkező ország saját múltjának feldolgozásával kapcsolatos szándékairól szólt. A vita így a legnagyobb mértékben közérdekű volt. A Bíróság ezért leszögezte, hogy a publikáció a sajtónak biztosított magas szintű védelmet érdemli meg. Megismételte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására. A Bíróság figyelembe vette azt is, hogy a felperes a vita részeként széles körben, népszerű napilapokban megjelentetett cikkek szerzője volt, ezáltal önként tette ki magát a nyilvános kritikának. A kérelmező a sértett nézeteivel való egyet nem értését közvetett módon fogalmazta meg. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a jelen kontextusban még a durva kritika is védett lenne a 10. cikk alapján, függetlenül attól, hogy közvetlenül vagy közvetve kerülne kifejezésre (35. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni. Igaz, hogy a kérelmezőt polgári jogi, nem pedig büntetőjogi szankcióval sújtották. Azonban a kérelmezőre kiszabott intézkedés, véleményének visszavonására való kötelezése egy olyan kérdésben, amely történészként szakmai hitelességét érinti, dermesztő hatás keltésére alkalmas. Egy tényállítás nemzeti bíróság által elrendelt helyreigazítása önmagában is maga után vonja a 10. cikk által biztosított védelem alkalmazását (36. bek). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy az Ítélőtábla és a Legfelsőbb Bíróság nem támasztotta alá meggyőzően semmilyen „nyomós társadalmi érdekkel” egy nyilvános vitában résztvevő személyiségi jogainak védelmét a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságával és ezen szabadság előmozdításához fűződő általános érdekkel szemben, amikor közérdekű kérdéseket érint. A nemzeti hatóságok ezért nem találták meg a megfelelő egyensúlyt a releváns érdekek között (37. bek.). A beavatkozás így nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (38. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Ceylan v. Turkey (37. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Feldek v. Slovakia (74. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (30., 40. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (76. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[52]

Hoffer and Annen v. Germany

(Application nos. 397/07., 2322/07., 2011. január 13-i ítélet)

Tényállás

1997 októberében a kérelmező aktivisták abortuszellenes szórólapokat osztogattak egy nürnbergi gyógyászati központ előtt. A szórólapok az abortuszról tartalmaztak információkat, és az egyik ott dolgozó orvost a „gyilkosság specialistájának" nevezték. Emellett „az anyák méhében elkövetett gyermekgyilkosságok" megállítására szólítottak fel, az alábbi kijelentést is magában foglalva: „Akkoriban: Holokauszt – Ma: Babykauszt". A gyógyászati központ és az orvos nevében Nürnberg városa rágalmazás miatt büntetőeljárást indított. A kerületi bíróság a kérelmezőket felmentette, ám a nürnbergi tartományi bíróság pénzbírságra ítélte őket. A bíróság megállapította, hogy az „Akkoriban: Holokauszt – Ma: Babykauszt" kifejezés a szórólapban tett más kijelentésekkel együtt nézve egy jogszerűen végzett orvosi tevékenységet helyezett egy szintre a holokauszttal, „a legiszonyatosabb emberiség ellenes bűncselekménnyel". Bár a kérelmezők számára megengedett, hogy politikai céljaik érdekében túlzott kritikát használjanak, a kijelentésre nem terjed ki a véleménynyilvánítás szabadsága, mivel az orvost oly módon alacsonyította le, ami nem volt szükséges véleményük kifejezéséhez, így az indokolatlan sértegetésnek minősült. Az ítéletet a bajor fellebbviteli bíróság is helybenhagyta. A kérelmezők 2000 januárjában alkotmányjogi panaszt nyújtottak be. A Szövetségi Alkotmánybíróság 2006 májusában hatályon kívül helyezte a tartományi bíróság ítéletét a rágalmazásért való elítélés tekintetében, ezt meghaladóan azonban a panaszt elutasította. Az Alkotmánybíróság szerint a kérelmezők nem szorítkoztak az abortusz általános bírálatára, kijelentéseik közvetlenül az orvos ellen irányultak. Úgy ítélte meg, hogy bár a holokausztról szóló kijelentés nem minősül gyalázkodó sértegetésnek, az súlyosan sértette az orvos személyiségi jogait. Ezt követően a nürnbergi tartományi bíróság új eljárásban pénzbírságot szabott ki.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

[52] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95920

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint a szórólapok terjesztése miatti büntetőjogi elítélés megsértette a véleménynyilvánítás szabadságát. Azzal érveltek, hogy a büntető bíróságok tévesen értelmezték a kijelentést, amely nem egy meghatározott személy ellen, hanem általánosságban az abortusz ellen irányult (29. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás „törvényben meghatározott" volt, amely a német büntető törvénykönyvön alapult – Strafgesetzbuch, StGB 185. § –, és amelynek célja jó hírnév és mások jogainak, azaz az orvos személyiségi jogainak védelme volt (41-42. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a német bíróságok kifejezetten elismerték, hogy a kérelmezők kijelentései közérdekű kérdéseket érintettek, és politikai céljaik elérése érdekében még túlzott és éles kritika használata is megengedett volt számukra. Elfogadták, hogy a röpiratban foglalt minden kijelentés – az „Akkoriban: Holokauszt – Ma: Babykauszt" szlogent leszámítva – egy nyilvános vita elfogadható elemét képezte, amely a véleménynyilvánítás szabadsága körébe tartozik. A Bíróság ezért csak az utóbbi kijelentést vizsgálta (45. bek.). A hazai bíróságok véleménye szerint a kérelmezők azzal, hogy az abortuszt a holokauszt során elkövetett tömeggyilkosságokhoz hasonlították, súlyosan megsértették az orvos személyiségi jogait, és elvárható lett volna, hogy kritikájukat oly módon fejezzék ki, amely kevésbé sérelmes az orvos becsületére (46. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy egy véleménynyilvánításnak a másik személy személyiségi jogaira gyakorolt hatása nem választható el a történelmi és társadalmi kontextustól, amelyben a kijelentést tették. Ezért a holokausztra való utalást a német múlt összefüggésében kell megvizsgálni. A Bíróság ezért elfogadta a hazai bíróságok következtetését, hogy a kifogásolt kijelentés az orvos személyiségi jogainak nagyon súlyos megsértését jelentette (48. bek.). Következésképpen úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok megfelelően mérlegelték a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságát az orvos személyiségi jogaival szemben. Továbbá, a viszonylag szerény büntetőjogi szankciók kiszabása is arányosak voltak (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések; abortusz[53]

Ungváry and Irodalom Kft. v. Hungary

(Application no. 64520/10., 2013. december 3-i ítélet)

[53] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-102804

Tényállás

2007. május 18-án az Élet és Irodalom közzétette Ungváry Krisztián történész „Egy eljárás genezise: a Dialógus Pécsett” című tanulmányát. A történész többek között megállapította, hogy a Kádár-rendszerben az állambiztonság munkáját segítve a legtöbb besúgást nem a tényleges ügynökök, hanem az ún. alkalmi, társadalmi és „hivatalos kapcsolatok” végezték. Utóbbiak közé sorolta Kiss László alkotmánybírót is. Állítása szerint Kiss a pécsi egyetem jogi karának párttitkár-helyetteseként együttműködött a pártállami titkosszolgálatokkal, az állambiztonsági szervek ún. „hivatalos kapcsolata” volt, és besúgóként, illetve ügynökként szerepet játszott az 1980-as évek egyetemi diákmozgalmának, az ún. „Dialógus-csoport” felszámolásában. A történész az Állambiztonsági Szolgálat Történeti Levéltárának rendelkezésre álló dokumentumaira hivatkozott. A cikkre válaszul az Élet és Irodalom következő számában megjelent Kiss nyilatkozata, amelyben tagadta a vádakat. Néhány nappal később egy televíziós csatorna interjút sugárzott Ungváryval, ahol megismételte állításait, az alkotmánybírót pedig „szemétnek”, illetve „főszemétnek” nevezte. A tanulmány egy részletét a történész egy 2008 áprilisában megjelent könyve is tartalmazta.

A cikk megjelenését követően Kiss több eljárást, így a jó hírnevének megsértése miatt személyiségi jogi pert is indított mindkét kérelmezővel szemben. A Fővárosi Bíróság kimondta, hogy Ungváry megsértette Kiss személyiségi jogait az Élet és Irodalomban megjelent tanulmányban, a televíziós interjúban és a könyvben foglalt állításaival, a kiadó pedig a cikk közzétételével sértette meg. A Fővárosi Ítélőtábla ellenben elutasította Kiss keresetét, megállapítva, hogy a kifogásolt közlések kellő ténybeli alappal rendelkező értékítéletek, tényekből levont következtetések voltak. A Legfelsőbb Bíróság szerint azonban a másodfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy a történész kutatásain alapuló következtetései véleményt tükröznek. Az, hogy a sértett a Dialógus-ügyben az állambiztonsági szervekkel „hivatalos kapcsolatként” ténylegesen együttműködött, tényállításnak minősül, amely hamis színben tünteti fel, ezáltal sérti a jó hírnévhez való jogát. A kérelmezők ezen tényállítások igazságát nem bizonyították. Mindezek alapján a Legfelsőbb Bíróság megváltoztatta a másodfokú bíróság döntését, és a kérelmezőket összesen 3 millió forint nem vagyoni kártérítésre kötelezte.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát kell összevetni a magánélethez való joggal, a következő szempontokat kell figyelembe venni: a) hozzájárulás a közérdekű vitához; b) az érintett személy mennyire ismert; c) az érintett személy korábbi magatartása; d) az információ megszerzésének módja és annak hitelessége; e) a közzététel tartalma, formája és következményei; f) a kiszabott szankció súlyossága (45. bek.). Az első kérelmező esetében a Bíróság megállapította, hogy a kifogásolt tényállításokat egy közhivatalnok vonatkozásában tették. Bár a cikk szerint a sértett az állambiztonság „hivatalos kapcsolataként" együttműködött velük, az csupán az akkori szerepét kritizálta, és nem az alkotmánybíró szakmai hitelére összpontosított. E tekintetben közszereplőként erőteljesebb kritikát kell elviselnie a történész minőségben eljáró első kérelmezőtől (51. bek.). A Bíróság ugyanakkor nem vitatta a kijelentések tényállításoknak való minősítését. A „hivatalos kapcsolat" egy tág fogalom, amely alkalmas arra, hogy az olvasóban eltérő értelmezést váltson ki annak tartalma és jelentése tekintetében (52. bek.).

A Bíróság úgy vélte, a cikk célja annak bizonyítása, hogy a „hivatalos kapcsolat" keretében kifejtett tevékenység az állambiztonsággal való speciális, operatív utasítások nélküli együttműködést jelentette. A cikk azt kívánta bizonyítani, hogy a Belügyminisztérium és a „társadalmi szervezetek" szorosan együttműködtek, illetve, hogy milyen szoros kapcsolat volt a pártfunkcionáriusok és a belügy között (55. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra is, hogy a pontosság azon foka, amely egy büntetőjogi vád megalapozottságának bíróság általi megállapításához szükséges, nehezen hasonlítható össze azzal, amihez egy újságírónak vagy egy történésznek kell magát tartania, amikor a véleményét fejezi ki egy közérdekű ügyben. Egy személy múltbéli magatartásának erkölcsi szempontból történő értékelésére alkalmazandó mércék teljesen eltérnek attól, amelyek egy bűncselekmény büntetőjogi megállapításához szükségesek (56. bek.). A Legfelsőbb Bíróság nem értékelte a sértett személyiségi jogaira gyakorolt hatást a sajtó szerepének fényében, és nem alkalmazta a „leggondosabb vizsgálatot" sem (57. bek.). Figyelmen kívül hagyta a tanulmány alapvető tételét, nevezetesen, hogy egy „hivatalos kapcsolat" jelentései valóban hozzájárultak az állambiztonság munkájához (58. bek.). A Bíróság szerint ez az értékelés ténybeli alappal rendelkező értékítélet. Bár a kérelmező nem bizonyította, hogy a sértett a jelentéseit ténylegesen az állambiztonság megbízásából készítette, az vitathatatlan tény, hogy párttitkárként készített jelentéseket a Dialógus-ügyben (59. bek.).

Ami a közérdekű vitához való hozzájárulást illeti, a Bíróság szerint a kérelmező nyilatkozatainak célja az volt, hogy új megvilágításba helyezze a pártállami titkosszolgálat működését, annak állami és a párt-tisztségviselőkre való támaszkodását (62. bek.). A

kommunista rezsimmel kapcsolatos különböző kérdések még mindig folyamatos vitát képeznek a kutatók között és a közvéleményben, és mint ilyen közérdeklődésre számot tartó kérdés a mai magyar társadalomban. A véleménynyilvánítás szabadságának szerves része a történelmi igazság keresése, és a Bíróságnak nem feladata, hogy mögöttes történelmi kérdésekről döntsön, amelyek folyamatos vita tárgyát képezik a történészek között, véleményt formálva a megtörtént eseményekről és azok értelmezéséről (63. bek.).

Arról a kérdésről, hogy az érintett személy mennyire ismert, és mi volt publikáció tárgya, a Bíróság úgy vélekedett, egy magas rangú tisztviselő személyes erkölcsi integritása szigorú nyilvános vizsgálat alá eső kérdés egy demokratikus társadalomban. A legmagasabb rangú tisztségviselőknek – akiket politikai eljárásban választanak meg – el kell fogadniuk, hogy a korábbi állami és politikai magatartásuk továbbra is folyamatos nyilvános vizsgálatnak van kitéve. A közzététel nem a magánéletét, hanem a múltbéli közéleti viselkedését érintette, ami bizonyos mértékig kapcsolódott a 2007-2008-as helyzetéhez. Miután aktívan, hivatalos minőségében tevékenykedett a nyilvánosság előtt, nagyobb toleranciát kellett volna tanúsítania a kritikával szemben (64. bek.). Az információ megszerzésének módja és annak hitelessége szempontjából a történész levéltári kutatásokra hivatkozott, és támaszkodhatott bizonyos, nem vitatott tényekre (66. bek.). Ami a közzététel tartalmát, formáját és következményeit illeti, a kifogásolt cikket egy heti irodalmi folyóiratba, tudományos szempontból írták, vitát képezve a történészek között – noha túlzott nyelvezetet használt –, szenzációhajhászás nélkül. A sértettet nem vádolták bűncselekmény elkövetésével, és nincs jele annak, hogy negatív következményeket szenvedett volna a szakmai tevékenységében (67. bek.).

A kiszabott szankció súlyosságát tekintve a kérelmezőt – bár polgári jogi és nem büntetőjogi szankció keretében – jelentős összegű pénzbeli kártérítésre és az ügyvédi költségek megfizetésére kötelezték. Sőt, a Bíróság szerint az alkalmazott intézkedés befolyásolhatja a kérelmező szakmai hitelességét történészként, amely dermesztő hatást válthat ki. A hazai bíróságok már elrendeltek helyreigazítást, így az ezt követő szankciók nem feltétlenül szükségesek a megfelelő jogorvoslat nyújtására (68. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok nem teremtettek megfelelő egyensúlyt a közszereplő személyiségi jogai és az első kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága között – amely jog közvetlenül közérdeket szolgált azáltal, hogy előmozdította a vitát egy fontos közérdeklődésre számot tartó kérdésben (69. bek.).

A Bíróság megítélése szerint a jogok közötti megfelelő egyensúly hiánya a második kérelmező vonatkozásában is igaz annak ellenére, hogy a kiszabott szankció önmagában nem

adna aggodalomra okot (71. bek.). A kérelmező egy közérdeklődésre számot tartó kérdést megvitató cikket tett közzé. Ebben bizonyos mértékig tényállítások szerepeltek, amiket bizonyítani szükséges. Meg kell tehát vizsgálni, hogy az újság ésszerűen tekinthette-e úgy, hogy az ismert történész által írt tanulmány megbízható alappal rendelkezik, és mi indokolta, hogy az újság eltekintett azok ellenőrzésétől (73. bek.). A kiadókat érthető megfontolások, például a jövedelmezőség szempontjai motiválják, és a közzétételért való felelősség gyakran eredményez tulajdonosi beavatkozást a szerkesztési folyamatba. Annak érdekében, hogy a sajtó gyakorolhassa a „társadalom éber őre szerepét", a kiadói felelősség szabályainak olyannak kell lenniük, hogy a kiadókat ne kényszerítse a publikációk cenzúrázására (74. bek.). A Bíróság elismerte, hogy az állambiztonsági archívumokhoz való hozzáférés korlátozott volt. Továbbá a levéltári források használata speciális szakmai ismereteket is igényel. A Bíróság ezért úgy vélte, hogy a kérelmezőnek nincs oka megkérdőjelezni a tanulmány pontosságát, amit egy állambiztonsági ügyekre szakosodott történész írt, így az újságírás etikai szabályai szerint járt el. Az Élet és Irodalom a sértett álláspontját is közzétette, lehetővé téve az olvasók számára, hogy kialakíthassák saját véleményüket (75. bek.). Az ítélethez két, egy részben párhuzamos és egy részleges különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Feldek v. Slovakia (86. bek.); Chauvy and Others v. France (69. bek.); Karman v. Russia (42. bek.); Koprivica v. Montenegro (73. bek.); Axel Springer AG v. Germany (90-109. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések; történelmi kérdések megvitatása; szankció arányossága[54]

Tierbefreier E.V. v. Germany
(Application no. 45192/09., 2014. január 16-i ítélet)

Tényállás

Egy újságíró titokban felvételeket készített egy, a gyógyszeripar számára állatkísérleteket végző cég telephelyén, amelyekből különböző hosszúságú dokumentumfilmeket készített, hogy kritizálja az állatokkal való bánásmódot. A filmek különböző televíziós csatornákon is bemutatták. Az újságíró felvételei alapján a kérelmező német állatvédő egyesület is készített egy kb. 20 perces filmet „Mérgezés a profit érdekében" címen, amit a honlapján hozzáférhetővé tett. A film azzal vádolta meg a céget, hogy figyelmen kívül hagyta az

[54] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-138568

állatkísérletekre vonatkozó jogszabályokat, és azzal a kijelentéssel zárult, hogy a gyógyszerek nem lesznek biztonságosabbak a majmok megmérgezésével. A cég keresetére a bíróság a személyiségi jogaira hivatkozva – amely azt a jogot is magában foglalja, hogy senki ne kémkedhessen rejtett kamerák használatával – polgári jogi végzésben arra kötelezte az egyesületet, hogy álljon el a felvételek nyilvános terjesztésétől, és azokat ne tegye hozzáférhetővé harmadik személyek számára. Az indokolás szerint az egyesület nem tartotta be a „gondolatok szellemi megvívásának szabályait".

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a polgári jogi végzéssel beavatkoztak a kérelmező egyesület véleménynyilvánítási szabadságába, amelynek legitim célja a társaság jó hírnevének védelme volt (47., 49. bek.). A Bíróság figyelembe vette a közérdekű ügyek vitája során kifejezett véleményeknek nyújtott védelem speciális mértékét (51. bek.). A hazai bíróságok gondosan megvizsgálták, hogy a kérdéses végzés elfogadása sértené a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát a közérdekű ügyekben. A véleménynyilvánítás szabadsága a filmfelvételek terjesztését is védi, és az anyag közérdekű kérdésekhez kapcsolódott (52. bek.). A német bíróságok úgy vélték, hogy a felvételek további terjesztése súlyosan sérti a társaság jogait, különösen azért, mert a felvételeket egy volt alkalmazott segítségével készítették el, aki lehetővé tette a cég magánterületén a felvételek titokban történő elkészítését (53. bek.). A Bíróság hozzátette, nincs bizonyíték arra, hogy a filmben megfogalmazott vádak igazak voltak, miszerint a társaság megsértette a német állatvédelmi törvényeket (54. bek.). Bár a hazai bíróságok az újságírónak lehetővé tették a felvételek más kontextusban történő használatát és terjesztését, a kérelmező esetében a szélesebb tilalmat azzal indokolták, hogy az egyesület tisztességtelen eszközöket alkalmazott a társaság tevékenységével szemben, és várhatóan a jövőben is így járnának el, ha megengednék a felvételek felhasználását. (56. bek.). A Bíróság elfogadta a bűnismétlés kockázatára való hivatkozást (57. bek.). Végül megállapította, hogy a vitatott beavatkozás nem érintett semmilyen büntetőjogi szankciót: a polgári jogi végzés ugyan megakadályozta a kérelmezőt a felvételek további terjesztésében, ám a kritikáját más módon is kifejezhette az állatkísérletekről teljes joggal, akár egyoldalú módon is (58. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a német bíróságok megfelelő egyensúlyt

teremtettek az egyesület véleménynyilvánítási szabadsága és a társaság jó hírnevének védelméhez fűződő érdeke között (59. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Hoffer and Annen v. Germany (44. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; civil szervezetek[55]

Braun v. Poland

(Application no. 30162/10., 2014. november 4-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező filmrendező és történész, aki 2007 áprilisában egy átvilágításról szóló rádiós vitában kijelentette, hogy egy jól ismert nyelvész professzor a kommunista időkben a tikos politikai rendőrség informátora volt. A professzor a polgári törvénykönyv 23. és 24. §-a alapján a személyiségi jogainak védelme érdekében keresetet nyújtott be. A regionális bíróság a kérelmezőt a professzor jó hírnevének megsértéséért pénzbírság megfizetésére, és bocsánatkérés közzétételére kötelezte. Az indokolás szerint a Nemzeti Emlékezet Intézet (Institute of National Remembrance – IPN) archívuma jelezte, hogy bár a professzort a titkosszolgálati nyilvántartásban „együttműködőként" volt feltüntetve, az aktáját már nem lehet fellelni. A bíróság így arra a következtetésre jutott, hogy a történész nem tudta bizonyítani, hogy a professzor szándékosan és titokban együttműködött a diktatúrával a lengyel átvilágítási törvénynek megfelelően. A kijelentést ezért valótlannak kell tekinteni. A kérelmező fellebbezését a legfelső bíróság is elutasította. A bíróság szerint amíg egy újságíró egy közérdekű kérdésről szóló tudósítása esetén nem köteles minden kijelentés valóságát bizonyítani, addig a történész nem tekinthető újságírónak, és a kijelentése is magántermészetű volt.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a lengyel bíróságok határozatai megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát, és azzal érvelt, hogy évek óta újságíróként is aktív volt, és gyakran vett részt

[55] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-140016

Lengyelország történelmével kapcsolatos nyilvános vitákban (27., 33. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése értelmében e szabadság gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel" jár, amely különös fontossággal bír, amikor egy megnevezett egyén jó hírneve elleni támadásról és mások jogainak megsértéséről van szó. Nem kétséges, hogy a 10. cikk (2) bekezdése lehetővé teszi mások – azaz minden egyén – jó hírnevének védelmét; ám ilyen esetekben a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (39. bek.). Az újságírók jóhiszemű eljárásának elvét azokra is alkalmazni kell, akik nyilvános vitában vesznek részt (40. bek.).

A kérelmező komoly vádat fogalmazott meg a professzorral szemben, amely a hírneve elleni támadásnak minősült. Valakit a kommunista éra titkosszolgálatai besúgójának nevezni negatív értékelést hordoz a múltbéli viselkedésére vonatkozóan, és az minden bizonnyal a jó hírnevét támadja. A Bíróság megismételte, hogy a jó hírnév védelméhez való jog a 8. cikk által védett magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi. A hazai hatóságok szembesültek azzal a nehéz feladattal, hogy egyensúlyozzanak a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága és a professzor jó hírnév tiszteletben tartásához fűződő joga között (44. bek.). A lengyel legfelső bíróság különbséget tett az újságírókra alkalmazandó mércék és azok között, amelyeket a többi nyilvános vitában résztvevőkre kell alkalmazni. A bíróság szerint a kellő gondosság és a jóhiszeműség mércéjét csak az újságírókra lehet alkalmazni, akik egy különösen fontos társadalmi funkciót teljesítettek. Más személyeknek magasabb mércének kell megfelelniük, és kötelesek bizonyítani állításaik valóságát. Ez esetben a kellő gondosság kérdését csak a szankciók megállapításakor lehet figyelembe venni. A hazai bíróságok szerint a kérelmező az utóbbi kategóriába tartozott, és mivel nem tudta bizonyítani kijelentésének igazságát, arra a következtetésre jutottak, hogy megsértette a professzor személyiségi jogait (46. bek.).

A kérelmező ugyanakkor ragaszkodott ahhoz, hogy évek óta aktív volt újságíróként. A Bíróság szerint viszont a 10. cikk szempontjából nincs különösebb jelentősége annak, hogy a kérelmező a lengyel jog szerint újságírónak minősült-e vagy sem. Az Egyezmény a közérdeklődésre joggal számot tartó ügyekről szóló viták valamennyi résztvevőjének védelmet kínál (47. bek.). Azt a lengyel bíróságok is elismerték, hogy a kérelmező az átvilágítás témájának szakértője volt, akit meghívtak a kérdésről szóló rádióműsorba, ennek ellenére a kérelmező beavatkozását magántermészetűnek találták (48. bek.). A Bíróság azonban leszögezte, hogy a kérelmező egyértelműen egy fontos kérdés nyilvános vitájában vett részt. Ezért nem fogadta el a lengyel bíróságok megközelítését, amely a kérelmezőnek előírta állításai valóságának bizonyítását, és hogy ezt magasabb mércék szerint volt köteles

teljesíteni, mint ahogyan az az újságíróktól elvárható, pusztán azon az alapon, hogy a nemzeti jog alapján nem minősült újságírónak. A Bíróság szerint ezzel ténylegesen megfosztották a 10. cikk által nyújtott védelemtől (50. bek.). Az indokokat, amelyekre a hazai bíróságok támaszkodtak, nem lehet „megfelelőnek és elégségesnek" tekinteni az Egyezmény értelmében, amely következtetésen a viszonylag enyhe szankció sem változtat (51. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Chauvy and Others v. France (70. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (90. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek[56]

Niskasaari and Otavamedia Oy v. Finland
(Application no. 32297/10., 2015. június 23-i ítélet)

Tényállás

Az első kérelmező az egyik legnagyobb országos hetilap újságírója volt, amelynek a második kérelmező volt a kiadója. 2002 májusában a magazin közzétette az újságíró egy cikkét, amelyben bírálta két, 1998 márciusában és 2001 novemberében sugárzott televíziós dokumentumfilm készítésének módját. A dokumentumfilmek a penésszel fertőzött házak és az erdők védelmének kérdésével foglalkoztak. Az újságíró azt állította, hogy a dokumentumfilmekben felhasznált néhány statisztikát kitalálták, és az egyik riporter tudta, hogy egy kutató vallomása hamis volt, mégis bekerült az egyik dokumentumfilmbe, és hazugnak nevezte a riportert. Az újságíró emellett két internetes vitafórumon is bírált. A tv riporter kártérítési pert indított az újságíró és a magazin kiadója ellen, majd ezt követően az ügyész rágalmazás vádjával eljárást indított az újságíróval szemben. A kerületi bíróság megállapította, hogy bár a panaszos által készített dokumentumfilmek nyilvános vitát provokáltak, figyelembe véve a bemutatásuk módját, kemény kritikát provokáltak. Ezért indokolt alapja volt a kritikus és oknyomozó újságírás határait megvitatni a nyilvánosság előtt. A helsinki fellebbviteli bíróság azonban rágalmazás miatt bűnösnek találta az újságírót, és 240 euró pénzbírságra, valamint 2.000 euró kártérítésre ítélte, a kiadót pedig 4.000 euró kártérítés és 25.500 euró perköltség megfizetésére kötelezte. Az indokolás szerint nem bizonyított, hogy a panaszos téves vagy félrevezető információkat terjesztett a dokumentumfilmben, ezért az újságírónak nem volt nyomós indoka vagy lehetséges oka arra,

[56] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147676

hogy a saját vádjait igaznak tartsa, és arra sem volt joga, hogy a panaszost hazugnak nevezze. A legfelsőbb bíróság elutasította a kérelmező fellebbezését.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint habár ez jelenti a legjobb módját annak, hogy biztosítsák az Egyezmény betartását, mégsem szükséges, hogy a nemzeti hatóságok – különösen a bíróságok – kifejezetten hivatkozzanak az Egyezményre, vagy idézzék a Bíróság ítélkezési gyakorlatát, feltéve, hogy tartalmilag megfelelően egyensúlyoznak a releváns kritériumok alapján a két ütköző érdek között. Amennyiben a hazai hatóságok által gyakorolt, a magánszféra és a média szabadságához kapcsolódó érdekek közötti mérlegelés összhangban van a Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott kritériumokkal, a Bíróságnak komoly érvekre van szüksége, hogy saját álláspontjával helyettesítse a hazai bíróságok érveit (49. bek.).

A Bíróság mindenekelőtt rámutatott, hogy a kérelmezőt újságírói minőségében ítélték el rágalmazás miatt, és kötelezték kártérítés megfizetésére a panaszosnak, aki szintén újságíró volt (50. bek.). A cikk és az internetes viták általános tárgyának középpontjában a kritikus és oknyomozó újságírás határai voltak, amely egyértelműen egy közérdeklődésre joggal számot tartó kérdés. A kérelmező által kritizált újságírás a televíziós dokumentumfilmekkel volt kapcsolatos (53. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a vitában mindkét fél hivatásos újságíró volt, akik viszonylag jól ismertek voltak a nyilvánosság számára. Továbbá, a magazin lehetőséget nyújtott a dokumentumfilmet készítő riportereknek, beleértve a panaszost, hogy válaszoljanak a kérelmező kritikájára, amire válaszul a magazin egy egész oldalas ellen-választ tett közzé a kérelmezőtől (54. bek.). Nincs utalás arra, hogy a cikk részleteit kifogásolható vagy más törvénytelen módon szerezték volna meg. Éppen ellenkezőleg, a részletek a filmek készítésének módján, illetve azon alapultak, hogy a két dokumentumfilmet a finn nemzeti közszolgálati műsorszolgáltató sugározta néhány évvel korábban (55. bek.). Ami az információk hitelességét illeti, a különböző statisztikai adatok léteztek, ezért nem lehet azt mondani, hogy a panaszos által nyújtott adatokat kitalálták (56. bek.).

Bár a fellebbviteli bíróság hivatkozott némileg az Egyezmény 10. cikkére és az ítélkezési gyakorlatra, azonban nem megfelelően értékelte az elítélésnek az újságíró véleménynyilvánítási szabadságára gyakorolt tényleges hatását, és különösen nem mérlegelte azt a panaszos jó hírnévhez való jogával. Nem derült ki a fellebbviteli bíróság érveléséből,

hogy milyen „nyomós társadalmi érdek” igazolja azt, hogy a panaszos jó hírnévhez való jogának védelme felülmúlja a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságát. A Bíróság ennek kapcsán leszögezte, hogy az újságírókra, akik információkat terjesztenek vagy közérdekű kérdéseket kommentálnak, valamint azok kiadóira úgy kell tekinteni, mint akik magasabb szintű védelmét élvezik a véleménynyilvánítás szabadságának, például azoknál a személyeknél, akik egy magánvitában fejezik ki magukat. Jelen esetben az a tény is releváns, hogy a panaszos maga is egy oknyomozó újságíró volt, aki vitás kérdésekről szóló televíziós dokumentumfilmek készítésében vett részt a közszolgálati televízió számára, azaz olyan tevékenységgel foglalkozott, amely nagyon is a nyilvánosság előtt zajlott, és olyan körülmények között, ahol magát is alapos vizsgálat tárgyának, kommentálásnak és kritikának teheti ki a szakmai magatartását illetően. Nem lehet azt mondani, hogy a fellebbviteli bíróság kellő figyelmet fordított volna az eset „újságírói” árnyalatára (58. bek.). Tekintettel a fenti tényezőkre, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok nem végezték el azt az értékelést, amely megfelelő egyensúlyt teremt az egymással versengő érdekek között. A bíróságok által hivatkozott indokok nem voltak elégségesek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (59. bek.). A 10. cikket így mindkét kérelmező vonatkozásában megsértették (60. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (68. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (107. bek.).

Címkék: újságírók bírálhatósága; közérdekű ügyek; szankció arányossága[57]

1.5. Az igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága

Barfod v. Denmark

(Application no. 11508/85., Series A no. 149., 1989. február 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy újságcikkben elfogultsággal vádolt meg két laikus bírót (ülnököt), akik egy grönlandi helyi adórendeletet jogszerűnek találtak. A két ülnök annak a helyi önkormányzatnak az alkalmazottja volt, amelyik a perben alperesként szerepelt. A kérelmező megkérdőjelezte, hogy a két bíró képes volt-e pártatlanul dönteni a munkáltatójuk adóbevételeiről, rámutatva, hogy a dán alkotmány szerint nem is vehettek volna részt az

[57] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155372

eljárásban. A három tagú bíróság hivatásos bírája úgy vélte, hogy a cikk megjegyzései károsították a két ülnök jó hírnevét a nyilvánosság szemében, és általánosságban aláásta a jogrendszerbe vetett bizalmat, ezért rágalmazás miatt büntetőeljárást kezdeményezett. A kérelmezőt a grönlandi bíróság bűnösnek találta, és kimondta, hogy a cikkben olyan szavakat használt, amelyek alapján a két bíró joggal vélhette úgy, hogy becsületük sérelmet szenvedett. A kérelmezőt a fellebbviteli eljárás során is elmarasztalták, és pénzbüntetésre ítélték.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bizottság még úgy ítélte meg, hogy a cikk az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatos közérdekű témát dolgozott fel, és bár a cikk értelmezhető úgy, amely sértő a két ülnökre nézve, nagyobb érdek fűződik az igazságszolgáltatás működéséről szóló nyilvános vitához, mint a laikus bírák kritikával szembeni védelméhez. A kérelmező vádjait egy politikai vita részeként kell tekinteni, amelyben az elfogadható kritika határai tágabbak (31., 35. bek.).

A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, nem hagyható figyelmen kívül annak fontossága, hogy a közvéleményt büntetőjogi és más szankcióktól való félelemmel ne riasszák el attól, hogy hangot adjanak véleményüknek a közérdeklődésre számot tartó kérdésekről (29. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező cikke két elemből állt: az egyik a bíróság összetételét kritizálta, a másik egy állítás, amely szerint az ülnökök „tették a dolgukat”, azaz a helyi önkormányzat alkalmazottaiként, nem pedig független és pártatlan bíróként szavaztak. A kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozást csak a második elem váltotta ki (30-31. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a beavatkozásnak nem az volt a célja, hogy korlátozzák a kérelmező azon jogát, hogy nyilvánosan kritizálja a bíróság összetételét (32. bek.). A bíróság összetételét anélkül is lehetett volna bírálni, hogy azzal egyidejűleg a két laikus bíró személyét támadta volna, ráadásul a kérelmező az állításait nem támasztotta alá bizonyítékokkal, holott neki kellett volna a vádjait tényekkel megalapoznia (33. bek.). A Bíróság szerint az államnak a két ülnök jó hírnevének védelméhez fűződő legitim érdeke nem állt ellentétben a kérelmező azon érdekével, hogy részt vehessen a bíróság pártatlanságának kérdéséről folytatott szabad nyilvános vitában (34. bek.). A sértettek bírói feladatot láttak el, és a kifogásolt kijelentés nem egy kritika, hanem sokkal inkább egy a laikus bírák személyét támadó becsületsértő vád, amely alkalmas volt arra, hogy lejárassa őket a közvélemény előtt,

amit a kérelmező anélkül terjesztett elő, hogy azt bizonyítékokkal támasztotta volna alá. Emiatt az arányosság kérdésében a politikai kontextus nem tekinthető relevánsnak (35. bek.).

Az ítélethez fűzött különvélemény szerint a kérelmező kritikájában arra a tényre hívta fel a figyelmet, hogy a két ülnök kormányzati tisztviselő volt, vagyis állami alkalmazottak ültek egy bíróságban, amelynek függetlennek és pártatlannak kellene lennie (2. bek.). Bár a szó szoros értelemben véve nem voltak politikusok, az esetnek politikai felhangjai vannak, mivel az az igazságszolgáltatási rendszer kritikáját foglalta magában. A különvéleményt megfogalmazó bíró álláspontja szerint nemcsak a politikusok kötelesek nagyobb fokú kritika elviselésére. A Bíróság bizonyosan nem úgy gondolja, hogy nyilvános politikai kritikát kizárólag politikusok felé lehetne megfogalmazni, illetve, hogy az állami intézmények vizsgálatát – amelyek alkalmazottai szigorúan véve nem politikusok, de részt vesznek a közéletben – ki kellene zárni a szabad és demokratikus vita területéről (3. bek.). A beavatkozás ezért szerinte nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban", és úgy vélte, hogy a 10. cikket megsértették (Gölcüklü bíró).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák[58]

Prager and Oberschlick v. Austria
(Application no. 15974/90., Series A no. 313., 1995. április 26-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező bécsi újságíró 1987-ben „Vigyázat, rosszindulatú bírák!" címmel újságcikket jelentetett meg a Fórum című magazinban. A cikk 13 oldalon keresztül részletesen kritizálta az osztrák büntetőbírák tevékenységét. Forrásként az egyes tárgyalásokról tájékoztatást adó személyeken kívül ügyvédi beszámolókat, igazságügyi tudósítókat és egyetemi kutatók felméréseit jelölte meg. A cikk a bécsi tartományi büntetőbíróság tevékenységét is elemezte, és konkrétan megnevezett egy bírót, akiről többek között a következőket írta: „Úgy kezeli az összes vádlottat, mintha már el lennének ítélve. […] A bíró arrogáns megfélemlítése semmihez sem volt hasonlítható. […] Veszett fajta." A bíró az osztrák büntető törvénykönyv 111. cikke alapján rágalmazás miatt beperelte az újságírókat, az elsőfokú bíróság pedig pénzbüntetésre, illetve kártérítés megfizetésére kötelezte őket. A bíróság szerint a cikk a

[58] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57430

sértettet egy aljas karakternek tűntette fel, valamint becstelen és tisztességtelen magatartással vádolta, amely objektíve alkalmas volt arra, hogy a közvélemény előtt befeketítse. A bíróság az állítások alátámasztására felajánlott bizonyítékokat nem találta kielégítőnek, és úgy vélte, hogy az újságíró a cikk írása során nem az elvárható újságírói gondosságnak megfelelően járt el. A bécsi fellebbviteli bíróság helybenhagyta az ítéletet, mindössze a kártérítés összegét mérsékelte.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 5:4 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a kérdéses határozatok mások jó hírnevének védelmét – jelen esetben egy bíróét –, és a bíróságok tekintélyének fenntartását célozták (31. bek.). Emlékeztetett arra, hogy a sajtó kiemelkedő szerepet játszik a jogállamiságban. Bár nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel a jó hírnév és mások jogainak védelmére –, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket politikai kérdésekben és más közérdekű ügyekben oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével. Ez kétségkívül magában foglalja az igazságszolgáltatás működésének kérdéseit is, amely intézmény minden demokratikus társadalom alapvető feltétele. A sajtó az egyik eszköz, amellyel a politikusok és a közvélemény ellenőrizni tudják, hogy a bírák megfelelően látják-e el a rájuk bízott alkotmányos feladatokat. Figyelembe kell venni azonban az igazságszolgáltatás társadalomban betöltött különleges szerepét. Mivel az igazságosság garantálása egy alapvető érték a jogállamban, az állampolgárok bizalmát kell élveznie, hogy sikeresen végezhesse el feladatait. Ennélfogva meg kell védeni a bizalmat romboló megalapozatlan támadásoktól, különös tekintettel arra a tényre, hogy a kritizált bírák diszkrécióra kötelesek, ami kizárja válaszadásukat (34. bek.).

A Bíróság szerint a kérdéses kitételek tényállításnak vagy értékítéletnek minősítése a hazai bíróságok mérlegelési jogkörébe tartozik. Elismerte, hogy az állítások vádjai rendkívül súlyosak, amelyeket a szerzőnek kell megmagyaráznia. A kérelmező közvetve azzal vádolta meg a bírákat, hogy törvény sértettek, vagy legalábbis megszegték a szakmai kötelezettségeiket. Ezzel nemcsak a jó hírnevüket károsította, hanem a bírói kar egészébe vetett közbizalmat is aláásta (36. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező nem támasztotta alá állításai igazságát, illetve, hogy értékítéletei tisztességes véleménynek minősültek. Amint arra a Bizottság is rámutatott, hogy a hazai bíróságok ítéletei nem az ellen irányultak, hogy a

kérelmező a véleménynyilvánítási szabadságát az igazságszolgáltatás vonatkozásában használta, vagy mert egyes név szerint megnevezett bírókat kritizált, hanem inkább a túlzott mértékű vádak ellen, amelyek megfelelő ténybeli alap hiányában szükségtelenül sérelmesnek tűntek. A Bíróság szerint a kérelmező nem hivatkozhat sem a jóhiszeműségére, sem az újságírói etika tiszteletben tartására. Az általa végzett kutatás nem volt elegendő a súlyos vádak alátámasztására, továbbá – saját bevallása szerint – nem vett részt a bíró egyetlen tárgyalásán sem, és a bírónak sem adott lehetőséget arra, hogy az ellene felhozott vádakról kifejthesse véleményét (37. bek.). Igaz, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak azokat az „információkat" és „eszméket" védi, amelyeket kedvezően fogadnak, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartanak, hanem azokat is, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak az állam vagy a közösség bármely része számára. A Bíróság tudatában van annak is, hogy az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is. Ugyanakkor a fentiek alapján a kifogásolt beavatkozás nem tűnik aránytalannak az elérni kívánt törvényes céllal, az „szükséges egy demokratikus társadalomban" (38. bek.). Az ítélethez két különvéleményt csatoltak.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (43. bek.); Vereinigung Demokratischer Soldaten Österreichs and Gubi v. Austria (36. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; sajtószabadság, újságírói szabadság; tényállítások és értékítéletek[59]

De Haes and Gijsels v. Belgium

(Application no. 19983/92., Reports 1997-I, no. 30., 1997. február 24-i ítélet)

Tényállás

1986-ban két újságíró egy heti magazinban 5 cikket jelentetett meg, amelyekben az antwerpeni fellebbviteli bíróság három bíráját és egy főügyészt elfogultsággal vádoltak meg, amiért egy válóperben az apa felügyeletére bízták gyermekét, aki gyermekmolesztálás hírébe keveredett. Az újságírók szerint azért született ilyen döntés, mert az egyik bíró szélsőjobboldali nézeteket vallott, akárcsak az apa. A cikkek közzétételét követően az érintett bírák és a főügyész polgári jogi kártérítési pert indítottak. A brüsszeli elsőfokú bíróság a

[59] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57926

felperesek javára döntött, megállapítva becsületük és jó hírnevük sérelmét. A bíróság szerint a magánélethez, és különösen a becsülethez és a jó hírnévhez való jog azt jelenti egy újságcikk esetében, hogy a sajtónak (1) arra kell törekednie, hogy tiszteletben tartsa az igazságot; (2) nem lehet indokolatlanul sértő; és (3) tiszteletben kell tartania az egyén magánéletét. Az újságírók a felelőtlen vádaskodással és sértő gyanúsítgatással megsértették a felperesek becsületét és jó hírnevét. Az eljárás során a kérelmezők mindvégig sikertelenül próbálták meg állításaikat bizonyítani. Fellebbezésüket a Semmitőszék is elutasította.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 7:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben – beleértve az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatosakat – oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével. Másrészt a bíróságoknak – az igazságosság garantálói, amelyeknek alapvető szerepük van egy jogállamban – az állampolgárok bizalmát kell élvezniük. Ezért meg kell védeni őket a romboló, megalapozatlan támadásoktól, különös tekintettel arra, hogy a bírák diszkrécióra kötelesek, ami kizárja, hogy a kritikára válaszolhassanak (37. bek.).

A Bíróság az ügy körülményeit megvizsgálva arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezők nem vádolhatók azzal, hogy szakmai kötelezettségeiket be nem tartva tették közzé mindazt, amit az ügyről tudtak. A sajtó feladata a közérdekű információk és eszmék közlése. Nemcsak a sajtó feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ez különösen igaz erre az esetre, tekintettel az állítások súlyosságára, amely egy gyermek sorsát és az antwerpeni igazságszolgáltatási rendszer működését egyaránt érintette (39. bek.). A bírák és a főügyész elsősorban amiatt panaszkodtak, hogy az újságírók rágalmazó és becsületsértő kijelentéseket tettek, továbbá – az egyik bírót szélsőjobboldali beállítottsággal megvádolva – durván megsértették a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogukat. A fellebbviteli bíróság lényegében azért találta a kérelmezőket bűnösnek, mert bizonyítatlan kijelentéseket tettek a magukat pártatlannak valló bírák és a főügyész magánéletéről és politikai nézeteiről (41 bek.). Ami a politikai szimpátiával kapcsolatos kijelentéseket illeti, a brüsszeli fellebbviteli bíróság ítéletéből nyilvánvaló volt, hogy még ha az állítások pontosak is lettek volna, a kérelmezők nem

kerülhették volna el a felelősségre vonást. Ám a kérelmezők által összegyűjtött információk igazolják a bírók által és a főügyész közreműködésével meghozott határozat kritikáját. Az általuk hitt tények alapján abban a helyzetben voltak, hogy a politikai szimpátiájukra olyan állításokat tegyenek, amelyek potenciálisan alkalmasak annak elhitetésére, hogy e rokonszenv nem volt lényegtelen a határozat meghozatala szempontjából (43-44. bek.). A Bíróság szerint ugyanakkor az egyik ilyen politikai rokonszenvvel kapcsolatos utalás elfogadhatatlan volt (45. bek.).

A Bíróság az ügy hátterét megvizsgálva úgy ítélte meg, hogy a kérdéses vádak összességében véleménynek minősültek, amelynek igazsága definíciójából következően nem bizonyítható. Bár az ilyen vélemény is lehet túlzott, különösen ténybeli alap hiányában, de jelen esetben ez nem így volt (47. bek.). Habár a kérelmezők megjegyzései kétségkívül nagyon kritikusak voltak, az újságírók agresszív hangvétele kapcsán a Bíróság leszögezte, hogy a 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát, hanem azok megjelenési formáit is védi (48 bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy ítélte meg – figyelembe véve az körülményeinek súlyosságát –, a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás szükségessége nem látható (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (46. bek.); Jersild v. Denmark (35. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); Goodwin v. United Kingdom (39. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; sajtószabadság, újságírói szabadság; tényállítások és értékítéletek[60]

Lesnik v. Slovakia
(Application no. 35640/97., 2003. március 11-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező levelet írt a kassai kerületi ügyésznek, akit azzal vádolt, hogy „kommunista állambiztonsági ügynökök módszerével” koncepciós eljárást indított ellene. Azt is írta, hogy nem engedi magát megfélemlíteni, főleg nem olyan egyének által, akik kétes – kommunista – múlttal rendelkeznek. A levél szerint a törvények őt is kötik, és felhívta az ügyész figyelmét, hogy ő nem „a Tátra és a Vág ura”, aki „bárkit elérhet”. A levelet a kerületi ügyész továbbította felettesének, aki arról tájékoztatta a kérelmezőt, hogy az ügyész nem járt el vele

[60] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58015

szemben jogellenesen. A kérelmező ezután a pozsonyi főügyésznek is levelet írt, amelyben a kerületi ügyészt hatalommal való visszaéléssel vádolta meg: nem indított büntetőeljárást a kérelmező által feljelentett személy ellen, és ebben szerepet játszott az a pénz, amit annak ügyvédjétől kapott. A főügyészség a kerületi ügyész rágalmazása miatt eljárást indított a kérelmező ellen, a szlovák bíróságok pedig a büntető törvénykönyv 156. § (3) bekezdése szerinti hivatalos személy megsértése[61] miatt négy hónap felfüggesztett szabadságvesztésre ítélték. Az indokolás szerint a kérelmező a levelében foglalt állításokkal megsértette az ügyészt, és nem bizonyította, hogy az ügyész nem a törvényeknek megfelelően járt el. A kérelmező állításai rágalmazóak és durván sértőek voltak. Fellebbezését a kassai megyei bíróság is elutasította.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a kijelentései értékítéletek voltak, amelyeket nem lehetett bizonyítani. Leveleinek célja nem a köztisztviselő megsértése volt, hanem annak jogellenesnek vélt intézkedéseit kritizálta (49. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező ellen az ügyészre tett kritikus kijelentések miatt indult büntetőeljárás, amely az ügyész jó hírnevének védelmét és azt a célt szolgálta, hogy ügyészi feladatait zavartalanul végezhesse (48. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy az elfogadható kritika határai a hatalmukat gyakorló köztisztviselők tekintetében bizonyos körülmények között tágabbak, mint a magánszemélyek esetében. Azt azonban nem lehet mondani, hogy a köztisztviselők ugyanolyan tudatosan teszik ki minden szavukat és tettüket alapos ellenőrzésnek, ahogyan a politikusok, illetve utóbbiakkal ugyanúgy kellene kezelni őket, amikor tevékenységüket kritizálják. Sőt, a köztisztviselőknek az állampolgárok bizalmát kell élvezniük, hogy sikeresen végezhessék el feladataikat, ezért meg kell őket védeni a sértő és gyalázkodó verbális támadásokkal szemben (53. bek.). A Bíróság szerint az ügyészek is köztisztviselők: feladatuk, hogy hozzájáruljanak a megfelelő igazságszolgáltatáshoz, és ebből a szempontból a tágabb értelemben vett bírósági szervezet részét képezik. Közérdek fűződik ahhoz, hogy az ügyészek – mint a bírósági tisztviselők – az állampolgárok bizalmát élvezzék. Ezért szükséges, hogy az állam megvédje őket a

[61] A szlovák Btk. 156. § (3) bekezdése szerint: „Aki durván sértő vagy rágalmazó kijelentéseket tesz egy hivatalos személyre hivatali jogkörének gyakorlásával kapcsolatban, egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő."

megalapozatlan vádakkal szemben (54. bek.). Nem kétséges, hogy egy demokratikus társadalomban az egyének jogosultak arra, hogy véleményezzék és kritizálják az igazságszolgáltatást és az abban résztvevőket, ám az ilyen kritika nem léphet túl bizonyos határokat (55. bek.).

A kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába azért avatkoztak be, mert a leveleiben tett kijelentéseivel indokolatlanul súlyosan megsértette az ügyészt. A Bíróság feladata annak vizsgálata, hogy méltányos egyensúlyt teremtettek-e az egymással versengő jogok és érdekek között: egyrészt a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága, másrészt az ügyész személyiségi jogainak védelme között (56. bek.). A levelek az ügyész jogellenes magatartására vonatkozó vádakat is megfogalmaztak (megtagadta a büntetőeljárás indítását, visszaélt hatalmával, vesztegetésben vett részt, törvénytelenül rendelte el a kérelmező telefonjának lehallgatását). A Bíróság szerint ezek az állítások tényállítások, és a hazai bíróságok joggal hívták fel a kérelmezőt, hogy azokat támassza alá bizonyítékokkal, amit nem tett meg (57. bek.). A többször megismételt vádak súlyosak voltak, amelyek alkalmasak voltak az ügyész becsületének megsértésére, feladatai ellátásának befolyásolására, illetve a főügyésznek küldött levél az ügyész jó hírnevének károsítására is (59. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a hazai bíróságok megfelelően vizsgálták a körülményeket, amelyekben a sértő kijelentéseket tették, és a felhozott indokok is elegendőek és megfelelőek voltak (58. bek.). A kiszabott szankcióról pedig megállapította, hogy bár önmagában nem jelentéktelen, az csak a kiszabható büntetés alsó mértékét érte el (63. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a beavatkozás nem aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, és „szükségesnek” lehet tekinteni (64. bek.).

Az ítélethez két bíró (Nicolas Bratza és R. Maruste) fűzött különvéleményt. Szerintük jelen esetben köztisztviselőkkel folytatott magánlevelezésről van szó: a kérelmező az egyik levelet a sértett ügyésznek, a másikat a főügyésznek címezte. A köztisztviselőknek a nagyobb fokú kritikát akkor is el kell viselniük, ha nekik címzett magánlevél tartalmazza, még akkor is, ha a kritikát gyalázkodóan, erős vagy mértéktelen módon fejezték ki, vagy ha súlyos és megalapozatlan vádakat tartalmaz. Ha az állításokat egy köztisztviselőhöz intézett személyes levél tartalmazza, csak a legkivételesebb körülmények miatt lehet büntetőeljáráshoz folyamodni. Jelen esetben nem található ilyen különleges körülmény. Továbbá a magánszemélyeknek szabadon kell, hogy panaszt tehessenek a köztisztviselőkkel szemben anélkül, hogy rágalmazás vagy becsületsértés miatt indult büntetőeljárás veszélyével kellene szembenézniük. A két bíró szerint ezért a szlovák hatóságok indokolatlanul avatkoztak be a véleménynyilvánítás szabadságába.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[62]

Perna v. Italy

(Application no. 488898/99., 2003. május 6-i ítélet)

Tényállás

1993-ban egy újságíró egy olasz napilapban egy palermói főügyész kommunista kapcsolatairól írt, politikai elfogultsággal vádolva őt, és azt állította, hogy félre kívánta állítani szakmai és politikai ellenfeleit. A cikk szerint a főügyész az Olasz Kommunista Párt (PCI) szimpatizánsaként („fanatikus pártaktivista", „harcos kommunista") munkája során a párt utasításait hajtotta végre. A főügyész hivatalba lépésekor valójában „hármas hűségesküt" tett: Istennek, a törvénynek és a kommunista pártnak. Az írás a főügyész egyik eljárását is bírálta, amit a volt miniszterelnök ellen indított, amelyben a politikust korrupcióval és maffiakapcsolattal vádolta meg. Az újságíró szerint az eljárások célja nem a tények felderítése, hanem a politikai életben meghatározó szerepet játszó személyek ellehetetlenítése, valamint a hatalom nem politikai eszközökkel való megszerzése volt. Ennek érdekében a kommunista párt szisztematikusan szerezte meg az igazságszolgáltatás, elsősorban az ügyészség kulcspozícióit, hogy aztán a politikai ellenfeleit a közvélemény előtt olyan ügyészségi vizsgálatokkal, büntetőeljárások megindításával lehetetlenítse el, amelyek az érintett politikusok karrierjét tönkreteszi.

A főügyész az újságírót hivatalos személy sérelmére hivatali feladatainak ellátásával összefüggésben sajtó útján elkövetett rágalmazással vádolta meg. A monza-i kerületi bíróság ítélete szerint a cikk rágalmazó jellege „teljesen nyilvánvaló" volt, mivel azt állította, hogy a főügyész a hivatását kizárólag politikai célok elérésére használta. Az írás kategorikusan kizárta annak lehetőségét, hogy az ügyész hű lenne hivatása etikai és szakmai szabályaihoz, és tagadta, hogy betartotta volna a pártatlanság, a függetlenség és az objektivitás követelményét. Az újságíró a súlyos állításokat semmilyen bizonyítékkal nem támasztotta alá, amelyek nem mások mint „indokolatlan támadás a sértett ellen, amely aljasul bemocskolta becsületét és jó hírnevét". A bíróság a kérelmezőt az olasz sajtótörvény alapján pénzbüntetésre ítélte. A

[62] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60974

milánói fellebbviteli bíróság hozzátette, hogy nem minden tényállítás minősült rágalmazónak. Így nem volt rágalmazó az ügyész politikai meggyőződésére való utalás. A politikai meggyőződés szabadsága ugyanis a bírákra is vonatkozik, amennyiben azt hivatásuk körén kívül gyakorolják. A bíróság a „hűségesküre" vonatkozó állítást, és azt, hogy a főügyész hivatali feladatainak ellátása során egy politikai párt utasításait követte, nem véleménynyilvánításnak, hanem tényállításnak tekintette, amelyek sértették az ügyész becsületét. Az újságíró a tények ellenőrzése nélkül fejtette ki véleményét, és állításait semmiféle konkrét bizonyítékkal nem támasztotta alá. Sőt, az újságíró még a lehetőségét is kizárta annak, hogy az ügyész nem megfelelő eljárását tévedés vagy félreértés is okozhatta, egyedül szándékos magatartásban gondolkozott. Az ítéletet az olasz Semmítőszék is helybenhagyta.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 16:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kormány azzal érvelt, hogy a bíróságok ítéleteinek célja mások, vagyis a főügyész jó hírnevének védelme, valamint az igazságszolgáltatás tekintélyének fenntartása. A kérelmező állításai messze túlmentek egy ügy nyilvános vitáján, azok az ügyészt személyében sértették. Tekintettel az igazságszolgáltatás társadalomban elfoglalt különleges helyzetére, meg kell védeni a megalapozatlan támadásoktól, különösen, amikor a diszkréció kötelezettsége a célba vett bírákat megakadályozza a válaszadástól. Az ügyész törvénysértéssel való vádolásával nem csak a jó hírneve sérült, hanem a közvélemény állami jogszolgáltatásba vetett bizalma is (35. bek). A kérelmező ezzel szemben azzal védekezett, hogy egy magas rangú köztisztviselő politikai aktivitása, harciassága elkerülhetetlenül befolyásolja őt feladatai ellátása során (37. bek.).

A Bíróság emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben – beleértve az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatosakat (39. bek.). Elismerte, hogy az ítéletek legitim célt, a jó hírnév és mások jogainak, azaz a palermói főügyész védelmét szolgálták (42. bek.). A Bíróság kimondta, hogy a 10. cikk megsértése nem zárható ki eleve olyan esetekben, ahol a hazai bíróságok a vádlottat egy cikkben tett különböző kijelentései alapján ítélték el. Jelen esetben azonban az egyes kijelentéseket nem szabad önmagukban vizsgálni, mert azzal szem elől tévesztenék a cikk teljes tartalmát és lényegét. A kérelmező

nem szorítkozott arra, hogy az ügyész megnyilvánuló politikai meggyőződése jogos kételyeket ébreszthet a pártatlanságáról feladatainak ellátása során. A cikk azt a világos és teljesen egyértelmű üzenetet közvetítette a nyilvánosság felé, hogy tudatosan visszaélt hatalmával, hogy előmozdítsa a kommunista párt állítólagos stratégiáját, az olasz ügyészségek feletti ellenőrzés megszerzését. Ebben az összefüggésben a „hűségesküre" vonatkozó kijelentésnek nem csupán jelképes, szimbolikus értelme volt. Ráadásul a kérelmező soha nem próbálta meg bizonyítani, hogy az ügyész ténylegesen ilyen magatartást is tanúsított (47. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező elítélése a rágalmazó cikk miatt és a rá kiszabott büntetés nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, és az olasz bíróságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek. A beavatkozás ezért szükségesnek tekinthető egy demokratikus társadalomban mások jó hírneve védelme érdekében (48. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

De Haes and Gijsels v. Belgium (37. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; sajtószabadság, újságírói szabadság; tényállítások és értékítéletek[63]

Skałka v. Poland
(Application no. 43425/98., 2003. május 27-i ítélet)

Tényállás

A szabadságvesztésre ítélt kérelmező börtönbüntetésének ideje alatt levelet írt a lengyel katowicei regionális bíróság büntetés-végrehajtási osztályának. Mivel a válasszal nem volt megelégedve (feltételes szabadlábra helyezési kérelem elutasítása), panaszlevelet írt a bíróság elnökének, amelyben a bíróság tagjait „felelőtlen bohócoknak", míg a korábbi levelére válaszoló, meg nem nevezett bírót „kreténnek", „bolondnak", „korlátolt személynek", „analfabétának", valamint „hülyének" nevezte. A kérelmező ellen állami hatóság megsértése[64] miatt eljárást indítottak, és a kerületi bíróság 8 hónap börtönbüntetésre ítélte. Az indokolás szerint a kérelmező egyértelműen sértő és gyalázkodó módon kritizálta a bíróság összes bíráját, és különösen sértő módon szólt az egyik meg nem nevezett bíróról. A levél kifejezett célja a bíróság, mint állami hatóság sértegetése, a bíróság közmegbecsülésének csökkentése

[63] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61075

[64] A lengyel 1969. évi Btk. 237. §-a szerint: „Aki állami hatóságot feladata ellátásának helyszínén vagy nyilvánosan megsért, két évig terjedő börtönbüntetéssel, a személyes szabadság korlátozásával vagy pénzbüntetéssel büntetendő."

volt. Bár a kérelmezőnek alkotmányos joga az állami hatóságok kritizálása, a levél nagymértékben túllépett az elfogadható kritika határain. A lengyel bíróságok elutasították a panaszos fellebbezését.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány azzal érvelt, hogy a kérelmező nyilvánvalóan sértő és gyalázkodó módon kritizálta a regionális bíróságot. A levél semmilyen konkrét kérést nem fogalmazott meg, annak célja az egyik bíró és a regionális bíróság összes bírájának sértegetése volt. A kérelmező elítélésének célja kizárólag a bíróság védelme volt a sértő és gyalázkodó verbális támadásokkal szemben (26-27. bek.). A kérelmező szerint bár levelében erős kritikát fogalmazott meg az egyik bíróval szemben, a sértő kifejezéseket nem lehet az igazságszolgáltatás megsértésének tekinteni, mivel azokat nem a bíróság hivatalos cselekményei ellen, hanem egy, a bíróságon dolgozó személy ellen intézte (28. bek.).

Az nem volt vitatott, hogy a beavatkozás legitim célja az igazságszolgáltatás tekintélyének fenntartása volt (31. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a bíróságok munkájának – amelyek az igazságosság garantálói és alapvető szerepük van a jogállamiságban – közbizalmat kell élvezniük, ezért meg kell védeni a megalapozatlan támadásokkal szemben. A bíróságok, mint minden más közintézmény, nem lehetnek védettek a kritikától és az ellenőrzéstől. A fogva tartott személyek e területen ugyanolyan jogokat élveznek, mint a társadalom többi tagja. Azonban világos különbséget kell tenni a bírálat és a sértés között. Ha bármely kifejezési forma egyedüli célja a bíróság vagy a bíróság egy tagjának megsértése, a megfelelő büntetés elvben nem jelenti a 10. cikk megsértését (34. bek.). Nem kétséges, hogy a kérelmező sértő szavakat használt a második levelében, és a levél egészének hangneme is egyértelműen lekicsinylő volt. Nem fogalmazott meg semmilyen konkrét panaszt: kifejezte dühét és frusztrációját, de nem írta le világosan, hogy a panaszolt levél miért érdemelt ilyen erőteljes reakciót (36-37. bek.).

A kontextus kapcsán, amelyben a kifogásolt állítások elhangzottak, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy „az igazságszolgáltatás tekintélye” kifejezés elsősorban azt foglalja magában, hogy a bíróságok – a széles közvélemény által elfogadott módon – a megfelelő fórumai a jogviták elrendezésének és egy személy bűnösségének vagy ártatlanságának megállapítására büntetőügyekben. Az igazságszolgáltatás tekintélye védelmének tétje egy

demokratikus társadalomban a vádlottnak, valamint a széles közvéleménynek a bíróságokba vetett bizalma (40. bek.). Jelen esetben a Bíróság úgy vélte, hogy a vitatott beavatkozás által védett érdek elég fontos volt a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásához. Ennélfogva a bíróság, mint intézmény és egy meg nem nevezett, de azonosítható bíró megsértéséért kiszabott megfelelő ítélet nem jelenti az Egyezmény 10. cikkének megsértését. A kérdés ezért nem az, hogy a kérelmezőt meg kellett-e volna büntetni a levele miatt, hanem az, hogy a büntetés megfelelő vagy „szükséges" volt-e a 10. cikk alapján (41. bek.).

A hazai bíróságok úgy vélték, hogy a büntetés arányos a kérelmező bűnösségének mértékével, illetve a jogsértés súlyosságával. A Bíróság azonban nem találta elegendőnek a hazai bíróságok érvelését, hogy miért tekintették a kérelmező bűnösségét, illetve a jogsértést olyan súlyosnak, ami 8 hónap szabadságvesztésre ítélést tesz indokolttá (39. bek.). A Bíróság a kérelmezővel szemben kiszabott 8 hónapos börtönbüntetést szigorú intézkedésnek találta, amely aránytalanul súlyos volt. Még ha elsősorban a hazai bíróságok feladata a büntetés és annak időtartamának meghatározása is, léteznek olyan közös standardok, amelyek alkalmazásával a Bíróságnak biztosítania kell az arányosság elvét. Ilyen standardok a bűnösség súlya, a sérelem súlyossága és az állítólagos bűncselekmények ismétlődése (41. bek.). A Bíróság álláspontja szerint az ügyben alkalmazott büntetés szigorúsága meghaladta a bűncselekmény súlyosságát. Az nem egy nyílt és átfogó támadás volt az igazságszolgáltatás tekintélye ellen, hanem egy belső levélváltás, amelynek tartalmáról a közvélemény nem szerzett tudomást. A bűncselekmény súlya sem volt olyan mértékű, ami indokolná a kérelmezőre kirótt büntetést. Ráadásul a kérelmezőt első alkalommal ítélték el amiatt, hogy túllépett az elfogadható kritika határain. Ezért, bár egy kevésbé súlyos büntetés igazolható lett volna, a hazai bíróságok túlmentek azon, ami a véleménynyilvánítás szabadsága „szükséges" kivételének minősülhet (42. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); De Haes and Gijsels v. Belgium (37. bek.); Worm v. Austria (40. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések; szankció arányossága[65]

Rizos and Daskas v. Greece

(Application no. 65545/01., 2004. május 27.-i ítélet)

[65] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61105

Tényállás

A kérelmező újságírók egy napilap cikkében részletesen beszámoltak a városi ügyészek visszaéléseiről, és arról, hogy már három ügyész ellen is vizsgálat indult. Arra is céloztak az ügyészek politikai kapcsolataira utalva, hogy a büntetőeljárás során biztonságban érezhetik magukat. Az egyik ügyész becsületsértés miatt eljárást indított. A szaloniki elsőfokú bíróság megállapította, hogy míg a cikk első része valós vádakat tartalmazott, addig a második rész az ügyész becsületét és jó hírnevét becsmérelte, ezért az újságírókat kártérítés megfizetésére kötelezte. Az ítéletet a másodfokú bíróság is helybenhagyta.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a leggondosabb vizsgálatot kell lefolytatnia, amikor a hazai hatóságok által meghozott intézkedések vagy kiszabott szankciók alkalmasak arra, hogy elbátortalanítsák a sajtót a közérdeklődésre joggal számot tartó problémákról folytatott vitában való részvételtől. Ez kétségkívül magában foglalja az igazságszolgáltatás működésének kérdéseit is, amely intézmény minden demokratikus társadalom alapvető feltétele. A sajtó az egyik eszköz, amellyel a politikusok és a közvélemény ellenőrizni tudja, hogy a bírák megfelelően látják-e el a rájuk bízott alkotmányos feladatokat (42. bek.). Figyelembe kell venni azonban az igazságszolgáltatás társadalomban betöltött különleges szerepét. Mivel az igazságosság garantálása egy alapvető érték a jogállamban, az állampolgárok bizalmát kell élveznie, hogy sikeresen végezhesse el feladatait. Ennélfogva meg kell védeni a bizalmat romboló megalapozatlan támadásoktól (43. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy mind a kerületi, mind a fellebbviteli bíróság különbséget tett a közzétett információk között, ám úgy vélte, hogy a cikk azon része, amely miatt a kérelmezőket elítélték, nem lépte túl a kommentálás megengedett határait egy aktuális témáról (46-47. bek.). A Bíróság e tekintetben megismételte, hogy bizonyos körülmények között az elfogadható kritika határai tágabbak lehetnek a hatalmukat gyakorló köztisztviselőkkel szemben, mint a magánszemélyek esetében (48. bek.). Tekintettel az eset tényeire, a Bíróság nem találta úgy, hogy az ügyész jó hírnév védelméhez fűződő kétségtelen érdeke felülmúlná az ahhoz fűződő létfontosságú közérdeket, hogy a nyilvánosságot tájékoztassák az igazságszolgáltatás működésének helyzetéről (49. bek.). A Bíróság ezért

kimondta, hogy a nemzeti hatóságok nem teremtettek ésszerű egyensúlyt a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadsága és az elérni kívánt cél között (50. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); Nikula v. Finland (48. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; közérdekű ügyek; sajtószabadság[66]

Hrico v. Slovakia
(Application no. 49418/99., 2004. július 20-i ítélet)

Tényállás

1994-95-ben egy kassai hetilap három cikkben is beszámolt az egykori belügyminiszter és Feldek újságíró között folyó perről.[67] A cikkek kritizálták az ügyet elbíráló Legfelső Bíróság tanácsának egyik bíráját, az általuk meghozott ítéletet „gyalázatosnak" és „jogi bohózatnak" minősítették, és az egyik cikk arra is utalt, hogy a bíró korábban az egyik párt választási listáján jelöltként indult, amely az ügy tárgyával összefüggő nézeteit is befolyásolta. A bíró az újság főszerkesztője ellen polgári jogi keresetet nyújtott be személyiségi jogainak megsértéséért. Állítása szerint a cikkek súlyosan megsértették a személyes és szakmai becsületét, valamint bírói tekintélyét. A szlovák bíróságok szerint a vitatott kijelentések beavatkoztak a felperes személyiségi jogaiba, amelynek révén a méltósága és személye iránti társadalmi megbecsülés jelentősen csökkent. A használt kifejezések célja egyértelműen a kritizált személy sértegetése, megalázása és lejáratása volt, amelyek nem álltak arányban az elérni kívánt céllal, a bíróság határozatának és a bíró közéleti szerepvállalásának bírálatával. A kassai megyei bíróság ezért a kérelmezőt a sértett részére történő nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

---

[66] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-66347

[67] Lásd: Feldek v. Slovakia (Application no. 29032/95., 2001. július 12-i ítélet).

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás legitim célja az igazságszolgáltatás tekintélyének fenntartása és az érintett bíró jó hírnevének védelme volt (41. bek.). A Bíróság rámutatott, vitathatatlan tény, hogy a bíró egy politikai párt választási listáján szerepelt jelöltként, amely pártnak egyértelmű és széles körben ismert álláspontot képviselt a szlovák hatóságok 1939 és 1945 közötti tevékenységéről. A cikkek azt fejezték ki, hogy egy bírót, aki nyilvánosságra hozta a politikában való részvételi szándékát, ki kellett volna zárni a rágalmazási eljárásból. A kassai bíróság is elismerte, hogy ha egy bíró nem zárja ki magát egy olyan ügy elbírálásából, amely eset a politikai nézeteihez is kapcsolódik, úgy szándékosan teszi ki magát a nyilvános kritika veszélyének. A Bíróság szerint ezt a véleményt egy közérdekű kérdésben tett értékítéletnek kell tekinteni, amely nem volt ténybeli alap híján (45. bek.).

Kétségtelen, hogy a kifogásolt cikkben használt kifejezések, különösen az ítélet „jogi bohózat”-ként való leírása – amelynek meghozatalában a bíró részt vett –, erősek voltak. Azonban az elfogadható kritika határai szélesebbek egy olyan bíróval szemben, aki belép a politikai életbe. A Bíróság leszögezte, a 10. cikk védelme a sokkoló vagy sértő véleményekre is kiterjed, de az újságírói szabadság is magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét. Egyébként pedig ez volt az egyetlen kifejezett utalás a bíró személyére a kérdéses cikkben, amely más hasonló természetű kifejezéseket nem tartalmazott (46. bek.). Figyelembe véve a szöveg egészét, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kijelentések célja nem a kritizált személy megsértése, lealacsonyítása és lejáratása volt (47. bek.). Ráadásul a bírósági eljárás, amelyben a kritizált bíró részt vett, és amit a cikk kommentált, egy olyan általános aggodalmat keltő kérdéssel volt kapcsolatos, amiről politikai vita folyt (48. bek.). Ilyen körülmények között a szlovák bíróságok által alkalmazott mércék nem voltak összhangban a 10. cikk elveivel, és a beavatkozás igazolására felhozott indokok sem tekinthetők elégségesnek, és ezen a felperesnek megítélt viszonylag kis összeg sem változtat (49. bek.). A 10. cikket így megsértették (50. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Feldek v. Slovakia (81. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; sértő kifejezések[68]

Sabou and Pircalab v. Romania

(Application no. 46572/99., 2004. szeptember 28-i ítélet)

[68] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61930

Tényállás

1997-ben két újságíró egy cikksorozatot jelentetett meg, amelyben korrupcióval vádolták meg a román nagybányai kerületi bíróság elnöknőjét. A cikkek szerint a kerületi bíróság elnökének édesanyja jogellenesen szerzett meg egy földet, a bíró pedig megfenyegette a korábbi tulajdonost. A cikkek a bírónő saját ingatlanügyeit is részletezték, amely szerint a bírónő a szomszédját próbálta megfosztani jogos tulajdonától, illetve meg is fenyegette, és végül hamis dokumentumok alapján meg is fosztotta tulajdonától. Az újságírók arról is beszámoltak, hogy a bírónő ellen közokirat-hamisítás miatt eljárás indult, amit az ügyészség végül megszüntetett. A román bíróság az újságírókat rágalmazás miatt 10 hónap végrehajtandó szabadságvesztésre, illetve pénzbüntetésre ítélte, továbbá mindkettőjüket az újsággal együtt kártérítés megfizetésére kötelezték. Az indokolás szerint a kérelmezők megállapításai hamis dokumentumokon alapultak, a rágalmazást megvalósító állítások súlyosak és alaptalanok voltak. Az újságírók fellebbezését azzal utasították el, hogy a cikkek tartalma nem felelt meg a valóságnak, és nem jártak el jóhiszeműen, mert valójában a bíró jó hírnevének csorbítását kívánták elérni. Az indokolás szerint ahhoz, hogy egy állítás ne minősüljön rágalmazónak, két feltételnek kell megfelelnie: valósnak kell lennie és jogszerű cél védelmére kell irányulnia. Egy kijelentést akkor lehet rágalmazónak tekinteni, ha az a célja, hogy másnak kárt okozzon vagy bosszút álljon, még akkor is, ha az állítások valósak. Az egyik újságírót be is börtönözték, akit később a köztársasági elnök részesített kegyelemben.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben, beleértve az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatosakat (33. bek.). A Bíróság szerint a kifogásolt cikkek a román társadalomban közérdeklődésre számot tartó témáról számoltak be: az ingatlanok, földek visszaszolgáltatását, valamint igazságügyi tisztviselők állítólagos korrupciógyanús ügyeit érintették. Amellett, hogy gyakran szükséges megvédeni a bírákat a súlyos és alaptalan támadásokkal szemben, a bírói tevékenységükön kívül sem kerülhetik el a sajtó érdeklődését, különösen akkor, ha bírói minőségüket felhasználva cselekednek. A sajtó ezzel hozzájárulhat az igazságszolgáltatás működéséről zajló vitához. Ezért a Bíróságnak a

leggondosabb vizsgálatot kell lefolytatnia, amikor – mint ebben az esetben – a nemzeti hatóságok által meghozott intézkedések vagy kiszabott szankciók alkalmasak arra, hogy elbátortalanítsák a sajtót a közérdeklődésre joggal számot tartó problémákról folytatott vitában való részvételtől (38. bek.). Igaz, hogy a kérelmezők állításai súlyos vádnak minősültek, de a Bíróság szerint elegendő ténybeli alapjuk volt. Nincs bizonyíték arra, hogy a leírt tények teljesen valótlanok voltak, és csupán a bíró lejáratására irányuló kampány céljára szolgáltak volna. A vitatott cikkek nem a bírónő magánéletét tárgyalták, hanem bíróként tanúsított magatartását, viselkedését (39. bek.). A Bíróság szerint a román bíróságok nem vizsgálták meg kellő körültekintéssel a kérelmezők által benyújtott bizonyítékokat. Megállapítható a kérelmezők jóhiszeműsége is, miután többször is megpróbáltak interjút készíteni a bírónővel és közölni álláspontját, ám ő ettől elzárkózott (40-41. bek.). A Bíróság a kiszabott büntetéseket is különösen súlyosnak vélte. A fizetendő kártérítés mértéke 12 havi átlagbérnek felelt meg (42. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők elítélése aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal, és hogy a hazai hatóságok által felhozott indokok nem voltak megfelelőek és elégségesek (43. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

De Haes and Gijsels v. Belgium (37. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (64. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; sajtószabadság, újságírói szabadság[69]

Raichinov v. Bulgaria
(Application no. 47579/99., 2006. április 20-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 1993-ban az igazságügyi minisztérium osztályvezetőjeként a bolgár legfelsőbb igazságszolgáltatási tanács költségvetési ügyeket tárgyaló ülésén a helyettes legfőbb ügyészt bírálva azt mondta, hogy „számomra ő nem egy tiszta személy”, amit bizonyítani is tud. A kijelentés miatt az ülést elnapolták, néhány nappal később pedig a legfőbb ügyész nyomására büntetőeljárást indítottak. A szófiai kerületi bíróság a kérelmezőt a bolgár büntető törvénykönyv 148. § és a 146. § (1) bekezdése alapján hivatalos személy

[69] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-66714

becsületsértése miatt nyilvános megrovásra és pénzbírságra elítélte, megállapítva, hogy a fenti megjegyzéssel megsértette az ügyész méltóságát.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a helyettes legfőbb ügyészről tett személyes véleményének kifejezéséért történt elítélésével megsértették a 10. cikket (32. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás az ügyész jó hírneve védelmének legitim célját szolgálta. Tekintettel azonban arra, hogy a kérelmező megjegyzése egy közigazgatási szerv zárt ajtók mögött tartott ülésén hangzott el, és az nem került nyilvánosságra, a korlátozás az igazságszolgáltatás tekintélyének és pártatlanságának fenntartását nem szolgálta (45. bek.). A sértés áldozata egy magas rangú tisztviselő, a helyettes legfőbb ügyész volt. Ezért, bár a felé irányuló elfogadható kritika határai nem korlátlanok, tágabbak, mint egy magánszemély esetében. Igaz, hogy nem tette ki magát a nyilvánosság ellenőrzésének, és az állampolgárok bizalmát kell élveznie anélkül, hogy jogosulatlanul zavarják, amikor feladatát végzi. Ugyanakkor annak szükségessége, hogy a köztisztviselők az állampolgárok bizalmát élvezzék, csak akkor indokolja a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozást, ha e tekintetben valós veszély áll fenn. A kérelmező megjegyzése pedig nyilvánvalóan nem jelentett ilyen veszélyt, és nem gátolta az ügyészt hivatali feladatainak ellátásában. A Bíróság arra is rámutatott, hogy ellentétben a Janowski v. Poland üggyel – ahol két közterület-felügyelőt a nyílt utcán sértegettek rendészeti feladataik ellátása közben –, a megjegyzését szűk közönség előtt, egy zárt ajtók mögött tartott ülésen tették. Sem a sajtó, sem a nyilvánosság más formája nem volt érintett. A kérelmező szavainak az ügyész jó hírnevére gyakorolt negatív hatása ezért – ha van ilyen – meglehetősen korlátozott (48. bek.). Ezenfelül a kérelmező véleményét, amit a legfelsőbb igazságszolgáltatási tanács költségvetési kérdésekkel foglalkozó ülésén fejtett ki, úgy is lehet értelmezni, mint amely egy közérdeklődésre számot tartó ügyben folytatott vita részét képezi (49. bek.).

Egy másik tényező, amely a Bíróság szerint jelentőséggel bírt, hogy a kérelmezőt nem polgári vagy fegyelmi szankcióval sújtották, hanem büntetőjogival. Bár annak lehetősége, hogy egy személy jó hírnevének védelme – vagy a 10. cikk (2) bekezdése alapján más elérni kívánt törvényes cél – érdekében büntetőeljárást folytassanak le, nem tekinthető automatikusan egyezménysértőnek, mivel bizonyos súlyos esetekben – például az erőszakra

uszító beszéd esetében – arányos válasznak bizonyulhat. Azonban a védett jogokba történt beavatkozás arányosságának értékelése sok esetben attól függ, hogy a hatóságok a büntetőjogi szankciók helyett igénybe vettek-e más eszközöket, mint például a polgári és a fegyelmi jogorvoslatokat. A kérelmezővel szembeni büntetőeljárás lefolytatásához a legfőbb ügyész ragaszkodott, aki a helyszínen a megjegyzést azonnal bűncselekménynek minősítette, és nem sokkal ezután utasította is a szófiai városi ügyészséget az eljárás megindítására. A helyettes legfőbb ügyész nem vett részt az eljárásban félként, és nem vagyoni kártérítést sem követelt (50. bek.).

Meg kell azt is jegyezni, hogy a kérelmező megjegyzését nyilvánvalóan egy szóbeli megbeszélés során tette, és nem írásban, alapos megfontolás után. Ennek fényében az ügyész reakciója, valamint a kérelmező ellen indított büntetőeljárás aránytalan válasznak tűnik. A Bíróság e tekintetben megismételte, hogy a hatalmi pozícióban lévőknek önmérsékletet kell tanúsítaniuk a büntetőeljárások megindításakor, különösen akkor, ha más eszközök is rendelkezésükre állnak, hogy válaszoljanak ellenfeleik jogtalan kritikáira. Bár a kérelmezőre kiszabott büntetés – pénzbírság és nyilvános megrovás – a kiszabható szankciók alsó tartományában voltak, az ítéletet a büntető törvénykönyv alapján hozták, ami a kérelmező bűnügyi nyilvántartásban való regisztrálását eredményezte (51. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy nem léteztek elégséges indokok a kérdéses beavatkozásra, és a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása nem tekinthető „nyomós társadalmi érdekre” adott válasznak (52. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (46. bek.); Lehideux and Isorni v. France (51., 57. bek.); Janowski v. Poland (33. bek.); Ceylan v. Turkey (34. bek.); Fuentes Bobo v. Spain (48. bek.); Nikula v. Finland (52. bek.); Steur v. the Netherlands (40-41. bek.); Yankov v. Bulgaria (Application no. 39084/97., 2003. december 11.; 142. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (115. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; sértő kifejezések; szankció arányossága[70]

Kobenter and Standard Verlags GmbH v. Austria
(Application no. 60899/00., 2006. november 2-i ítélet)

Tényállás

[70] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75104

1997 októberében egy osztrák napilap egy fotókkal illusztrált, negatív hangvételű cikket közölt egy homoszexuális demonstrációról. Emiatt 44 személy magánvádas büntetőeljárást kezdeményezett a cikk szerzője és a lap kiadója ellen. Az ügyben eljáró bíró a fényképeken felismerhető 4 személy részére kártérítést ítélt meg, míg a többi felperes kártérítési igényét elutasította, és a szerzőt is felmentette. Az ítélet indokolása sértő megállapításokat is tett. A bírót több politikus és szervezet is nyilvánosan kritizálta az ítélet szövege és stílusa miatt, a bíró ellen pedig fegyelmi eljárás indult, aminek eredményeként figyelmeztetésben részesült. A bíróról a Der Standard osztrák napilap 1998 szeptemberében három cikket is közölt. Az egyik cikk kommentárja szerint a per „nem sokban különbözött a boszorkányperek középkori tárgyalásaitól", a bíró pedig „a homofóbok dühödt gyűlöletkampányát az állatok birodalmából vett példákkal támogatta, ami kételyeket támaszt az érintett bíró szellemi és erkölcsi tisztessége tekintetében". A bíró a büntető törvénykönyv 111. cikke alapján rágalmazás miatt magánvádas büntetőeljárást indított a cikket író újságíró ellen, a lap kiadójával szemben pedig a médiatörvény alapján kártérítési igénnyel lépett fel. A tartományi bíróság a kérelmezőket pénzbüntetésre, illetve kártérítés megfizetésére ítélte. Az indokolás szerint a kifogásolt nyilatkozatok – amelyek azt is a bíró szemére vetették, hogy figyelmen kívül hagyta az alapvető eljárási garanciákat – valótlan tényállítások. A bécsi fellebbviteli bíróság a kérelmezők fellebbezését elutasította.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett a sajtó azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben, beleértve az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatosakat is (29. bek.). A Bíróság szerint a szóban forgó kommentár, különösen a kifogásolt részek értékítéletet képeztek, amelynek volt ténybeli alapja. Először is az ítélet indokolását keményen kritizálták a médiában, ideértve a Der Standard két másik cikkét. Másodszor, az a kijelentés, miszerint a per „nem sokban különbözött a boszorkányperek középkori tárgyalásaitól", egyértelművé tette, hogy a kritika az ítéletre, és nem a bíró által lefolytatott eljárás hiányosságaira vonatkozott, amint azt a hazai bíróságok megállapították (30. bek.). A kérdés egy közérdekű ügyet érintett. Ellentétben a kormánnyal és a hazai bíróságokkal, amelyek a bíró és általánosságban a bíróság jó hírnév védelméhez fűződő érdekét tartották fontosabbnak, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők

információ terjesztéséhez fűződő érdeke az ügy tárgyáról – igaz, hogy provokatív és eltúlzott hangvételben fogalmazta meg – felülmúlja az előbbi érdekeket. Az a tény, hogy a bírót az ítélethozatalt követő fegyelmi eljárásban figyelmeztetésben részesítették, bizonyította, hogy feladatait nem a bírókra rótt célokkal összhangban látta el. A kérelmezők a nyilvánosság „házőrzőiként" kötelezettségeikkel és felelősségükkel összhangban gondosan jártak el, és a kritika nem minősült a bíróval vagy az igazságszolgáltatással szembeni indokolatlan és ártalmas támadásnak (31. bek.).

A Bíróság ezért kimondta, hogy az osztrák bíróságok által alkalmazott mércék nem álltak összhangban a 10. cikk elveivel, és a hazai bíróságok nem hoztak fel „megfelelő és elégséges" indokokat a beavatkozásra. Tekintve, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására, a Bíróság megállapította, hogy a hazai bíróságok túllépték szűk mérlegelési jogkörüket, és a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (32-33. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); De Haes and Gijsels v. Belgium (37. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[71]

July and Sarl Libération v. France
(Application no. 20893/03., 2008. február 14-i ítélet)

Tényállás

2000-ben a Libération nevű francia napilap „Egy bíró halála: az özvegy támadása a bírák és a rendőrség ellen" címen cikket közölt, ami egy bíró 5 évvel korábban vitatott körülmények között bekövetkezett haláláról tartott sajtótájékoztatóról tudósított. A sajtótájékoztatón a bíró özvegye nyilvános felhívást intézett az igazságügy-miniszterhez, hogy indítsanak vizsgálatot a nyomozásért felelős két bíró ellen. A sajtótájékoztatón számos kritikát is megfogalmaztak a nyomozás lefolytatásával kapcsolatban [az eljáró bírák előítélettel kezelték az ügyet; a nyomozást „abnormális" módon folytatták le; az eljárást lassan folytatták le]. A nyomozással megbízott két bíró hivatalos személy ellen nyilvánosan elkövetett rágalmazás bűncselekménye miatt[72] eljárást indított az újságírók ellen. A bíróság elsőfokon felmentette a

[71] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77786

[72] Az 1881. július 29-i Sajtótörvény 30. cikke a bíróságok, hadsereg, közintézmények és hatóságok ellen elkövetett rágalmazást 45 ezer euróig terjedő pénzbírsággal rendeli büntetni.

kérelmezőket, és csak az előítéletekre utaló megállapítást találta rágalmazónak. Elismerte jóhiszeműségüket is, miután a nyomozás kritikájáról szóló tudósításukkal a közvéleményt tájékoztatták. A versailles-i fellebbviteli bíróság ellenben úgy ítélte meg, hogy az „abnormális" kitétel használata rágalmazást valósított meg, és a kérelmezők megsértették a két bíró becsületét és jó hírnevét. A bíróság nem fogadta el a jóhiszeműségre való hivatkozást sem, mivel az újságírók nem biztosítottak lehetőséget arra, hogy két bíró kifejtse az üggyel kapcsolatos álláspontját. A bíróság az újságírót pénzbüntetésre, míg a lap kiadóját kártérítésre ítélte. A Semmítőszék elutasította fellebbezésüket.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a beavatkozás „törvényben meghatározott" volt (53-57. bek.), amely a jó hírnév vagy mások jogainak védelmét, valamint a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartását szolgálta. A döntések célja az volt, hogy a nyomozásban résztvevő bírókat a rágalmazástól megvédjék (58-59. bek.). A Bíróság rámutatott arra, hogy a közvéleménynek jogos érdeke fűződik a büntetőeljárásokkal kapcsolatban elérhető információkhoz. A Miniszteri Bizottság Rec (2003)13. számú ajánlása a büntetőeljárásokkal kapcsolatos médián keresztül történő tájékoztatásról[73] is hangsúlyozza a büntetőeljárásokról szóló tudósítások fontosságát, hogy tájékoztassák a közvéleményt, és lehetővé tegye a büntető igazságszolgáltatási rendszer működése feletti ellenőrzést. A sajtó közérdekű kérdésekről szóló tudósításai kétségkívül magukban foglalják az igazságszolgáltatás működésére vonatkozókat. A sajtó az egyik eszköz, amellyel a politikusok és a közvélemény ellenőrizni tudja, hogy a bírák megfelelően látják-e el a rájuk bízott alkotmányos feladatokat (66. bek.). Ez különösen igaz a mostani esetben, mivel a sajtótájékoztató egy büntetőügyben folyó nyomozást érintett, amely kezdetektől fogva jelentős figyelmet kapott a médiában (67. bek.).

Ami az újságírók felelősségét illeti a harmadik féltől származó információk közzétételéért, a Bíróság hangsúlyozta azt az elvet, hogy egy újságíró megbüntetése, amiért elősegíti a harmadik személyek által tett kijelentések terjesztését, súlyosan akadályozná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért arra csak különösen komoly indokok alapján kerülhet sor (69. bek.). A fellebbviteli bíróság úgy találta, hogy a tudósítás

[73] Recommendation Rec(2003)13 of the Committee of Ministers to member states on the provision of information through the media in relation to criminal proceedings. https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=51365

formája miatt nem lehetett tudni, hogy a cikk mely részei tudhatók be a szerzőnek. A Bíróság szerint azonban az újságírók számára általános követelményként előírni, hogy szisztematikusan és formálisan is határolják el magukat egy olyan idézet tartalmától, amely sérthet vagy provokálhat másokat, vagy sértheti a jó hírnevüket, nem egyeztethető össze a sajtó azon szerepével, hogy tájékoztasson az aktuális eseményekről, véleményekről és gondolatokról. A Bíróságot ezért nem győzték meg a versailles-i fellebbviteli bíróság által felhozott indokok (71. bek.). Hozzátette, a cikk több helyen használt idézőjelet a forrás és az újság elemzésének megkülönböztetésére, minden alkalommal feltüntette az idézett személy nevét, egyértelművé téve az olvasó számára, hogy a kijelentés kitől származott (73. bek.).

Továbbá, a sértettek az igazságszolgáltatás tagjai. Bár nem lehet azt mondani, hogy ugyanolyan tudatosan teszik ki minden szavukat és tettüket alapos ellenőrzésnek, ahogyan a politikusok, illetve utóbbiakkal ugyanúgy kellene kezelni őket; amikor tevékenységüket kritizálják, a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkkel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint a magánszemélyek esetében. A sértett személyek, mint „alapvető állami intézményhez" tartozó köztisztviselők e minőségükben voltak kitéve a személyes kritikának „az elfogadható" határokon belül (74. bek.). Végül a Bíróság az „abnormális" kifejezés kapcsán úgy vélte, hogy bár a jelző használata kétségkívül nem túl hízelgő, de az hosszú ideje a mindennapi nyelvhasználat része, amit a sajtótájékoztató egyik résztvevője használt, és nem az újságíró személyes megnyilvánulása volt (75. bek.). A Bíróság sértő kijelentéseket – amelyekről tudósítottak – nem találta „nyilvánvalóan gyalázkodónak", és a hazai bíróságok megállapítása a jóhiszeműség hiányáról sem egyeztethető össze a véleménynyilvánítás szabadságával és a sajtó „társadalom éber őre" szerepével (76. bek.). Mindezek alapján a kérelmezők rágalmazás miatt történő elítélése nem tekinthető arányosnak és „szükségesnek egy demokratikus társadalomban" (77. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); Janowski v. Poland (33. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (64. bek.); Thoma v. Luxembourg (62., 64. bek.); Mamère v. France (26-27. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; sajtószabadság, újságírói szabadság; híresztelés; bírósági eljárások tudósítása[74]

[74] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85084

Aleksandr Krutov v. Russia

(Application no. 15469/04., 2009. december 3-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2003 januárjában egy cikket jelentetett meg, amely a Szaratov régió politikai erői közötti összefonódásokat elemezte. Ebben azzal vádolta meg a régió főügyészét, hogy „ajándékokért" cserébe támogatást nyújtott a helyi városháza tagjainak, és a büntetőeljárásoktól is megvédte őket. Az ügyész a polgári törvénykönyv 152. cikke alapján eljárást indított az újságíróval szemben arra hivatkozva, hogy a cikk csorbította a becsületét, a méltóságát és a szakmai jó hírnevét. A bíróság elismerte ugyan a cikk által bemutatott tényeket – csak egyetlen városházi tag ellen indult büntetőeljárás, akit később felmentettek –, ám úgy ítélte meg, hogy az rágalmazó volt, mivel a kérelmező az ügyészre vonatkozó tényállításokat nem bizonyította. Ezért az újságírót és a lapot pénzbüntetésre, valamint helyreigazítás közzétételére ítélte.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás az ügyész jó hírnevének és jogainak védelmének legitim célját szolgálta azzal, hogy lehetővé tegyék számára feladatainak ellátását anélkül, hogy indokolatlanul zavarnák (23. bek.). A Bíróság kiemelte, hogy a kérelmező egy újságíró volt (25. bek.). A kifogásolt cikk a régió politikai helyzetéről tartalmazott egy áttekintést, valamint vezető politikusok és köztisztviselők politikában játszott szerepére is utalt. A Bíróság szerint a cikk fontos kérdéseket vetett fel, és a kérelmezőnek joga volt azokra a közönség figyelmét a sajtón keresztül felhívni (26. bek.). A kritikája a regionális ügyész ellen irányult, akinek köztisztviselőként feladata, hogy hozzájáruljon a megfelelő igazságszolgáltatáshoz, amelyhez az állampolgárok bizalmát kell élveznie, ezért az államnak meg kell őt védenie a megalapozatlan vádakkal szemben. A Bíróság ugyanakkor emlékeztetett arra, hogy az elfogadható kritika határai a hatalmukat gyakorló köztisztviselőkkel szemben tágabbak, mint a magánszemélyek esetében, és a hazai mérlegelési jogkör a jó hírnevük védelme tekintetében kisebb a demokratikus társadalomnak a szabad sajtó biztosításához és fenntartásához fűződő érdeke miatt (27. bek.). A hazai bíróságok arra szorítkoztak, hogy elemezzék az ügyész érdekei védelmének fontosságát

anélkül, hogy bármilyen módon tekintetbe vették volna az Egyezmény mércéjét, amely nagyon erős indokokat követel meg a sajtó képviselői által kezdeményezett közérdekű kérdésekkel kapcsolatos viták korlátozásának igazolásához. Nem ismerték el a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelméhez való jog közötti konfliktus meglétét (28. bek.).

A hazai bíróságok nem fogadták el a kérelmező azon érvét, hogy a kifogásolt kijelentés – ami azt sejtette, hogy az ügyész jogellenesen járt el – értékítélet, hanem azt tényállításnak tekintették, amit a kérelmező nem bizonyított. Azt azonban már nem vizsgálták meg, hogy a kijelentés minősíthető-e értékítéletnek, sem azt, hogy milyen objektív bizonyítékok támaszthatják alá annak igazságát. A Bíróság megjegyezte, annak megállapítása, hogy egy kijelentés értékítéletnek vagy tényállításnak minősül-e, sok esetben nem könnyű feladat. A Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján azonban az értékítéletnek is elegendő ténybeli alappal kell bírnia ahhoz, hogy megengedhető kritikának minősüljön (29. bek.). A kérelmező azt sugallta, hogy politikai összefonódás állt fenn a városháza és a regionális ügyészség között. Ezt a következtetést számos tényből vonta le – például egyes politikusok ellen indított büntetőeljárások eredménye –, így feltételezésének ténybeli alapja volt. Semmi nem utalt arra, hogy a kérelmező a kijelentéseit nem jóhiszeműen és nem azzal a céllal tette, hogy felkeltse a közvélemény figyelmét a térség politikai helyzetére, és hogy abban az ügyészség milyen szerepet játszott (30. bek.).

Végül a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező nem folyamodott sértő, erőteljes vagy mértéktelen nyelvezethez; azt lehet mondani, hogy a használt kifejezések hajlottak a túlzásra és a provokációra, de tekintettel a publikáció céljára és a tervezett hatására, a nyelvhasználat nem tekinthető rendkívülinek (32. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy vélte, hogy a hazai hatóságok túllépték mérlegelési jogkörüket, amikor a kérelmezőt felelősnek találták rágalmazásért. Az a tény, hogy az eljárás polgári és nem büntetőjogi természetű volt, valamint a kártérítés összege is viszonylag csekély volt, nem változtat azon a tényen, hogy az orosz bíróságok által alkalmazott mércék nem álltak összhangban a 10. cikk elveivel. Így a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt céllal (33. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lesnik v. Slovakia (54-55. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (40. bek.); Godlevskiy v. Russia (Application no. 14888/03., 2008. október 23.; 41. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; közérdekű ügyek; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek[75]

Zugic v. Croatia
(Application no. 3699/08., 2011. május 31-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező jogász ellen 2000 decemberében a kifizetetlen vízszámlái miatt végrehajtási eljárást indítottak a zágrábi városi bíróságon. A bíróság fizetési meghagyást bocsátott ki, amellyel szemben a kérelmező ellentmondást terjesztett elő, így az eljárás polgári perként folytatódott tovább. Az elsőfokú ítélet ellen a kérelmező fellebbezést nyújtott be, amelyben az eljáró bíróról azt írta, hogy nem megfelelő módon kommunikált a felekkel, és a törvényeket sem ismerte. Emiatt a zágrábi városi bíróság az 1977. évi polgári perrendtartásról szóló törvény 110. § (1) bekezdése alapján bíróság megsértéséért pénzbírságot szabott ki a kérelmezőre, amit a zágráb megyei bíróság is helybenhagyott. Az indokolás szerint a bíró tudásának és szakértelmének megkérdőjelezése a személyének közvetlen megsértését jelentette, mert arra utalt, hogy tudatlan és alkalmatlan a bírói feladatának ellátására. A kérelmező sikertelenül fellebbezett.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a kérelmező bíróság megsértése miatt történő bírságolása beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságába (40. bek.). Megismételte, hogy a 10. cikk nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát, és e jog gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár. Így a felek véleménynyilvánítási szabadsága a tárgyalóteremben nem korlátlan, és bizonyos érdekek, mint például a bíróságok tekintélye, elég fontosak ahhoz, hogy igazolják e jog korlátozását (41. bek.). E tekintetben a beavatkozás az igazságszolgáltatás tekintélyének fenntartásának legitim célját szolgálta (42. bek.). „Az igazságszolgáltatás tekintélye” kifejezés elsősorban azt foglalja magában, hogy a bíróságok – a széles közvélemény által elfogadott módon – a megfelelő fórumai a jogok és

[75] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96011

kötelezettségek megállapításának, a jogviták elrendezésének. Miközben a felek a jogaik védelme érdekében minden bizonnyal jogosultak kommentálni az igazságszolgáltatást, a kritikájuk nem léphet túl bizonyos határokat. Világos különbséget kell tenni a bírálat és a sértés között. Ha bármely kifejezési forma egyedüli célja a bíróság vagy a bíróság egy tagjának megsértése, a megfelelő szankció elvben nem jelenti a 10. cikk megsértését (45. bek.).

A Bíróság nem látott okot arra, hogy eltérjen a hazai bíróságok megállapításaitól, miszerint a kérelmező nyilatkozatai sértőek voltak. A kifogásolt kijelentések, amelyek lealacsonyító és a tárgyhoz nem tartozó kifejezésekből álltak, nemcsak az elsőfokú ítélet és a bíró eljárásának kritikáját jelentették, hanem azt is magukban foglalták, hogy a bíró tudatlan és alkalmatlan volt. Semmi sem utal arra, hogy a kérelmező ne tudta volna érdemi bírálatát a kifogásolt nyelvezet használata nélkül megfogalmazni (47. bek.). Ami a kiszabott szankció természetét és súlyosságát illeti, a kérelmezőre a polgári perrendtartás alapján kiszabható legenyhébb büntetést szabták ki (48. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság úgy vélte, hogy a hazai bíróságok indokai „megfelelőek és elégségesek" voltak, és a kiszabott bírság sem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, az igazságszolgáltatás tekintélyének fenntartásával. Ezért a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban". A 10. cikket így nem sértették meg (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Skałka v. Poland (34. bek.); A. v. Finland (Application no. 44998/98., 2004. január 8.); Saday v. Turkey (Application no. 32458/96., 2006. március 30.; 43. bek.); Europapress Holding D.O.O. v. Croatia (58. bek.); Mariapori v. Finland (62. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; sértő kifejezések; szankció arányossága[76]

Falter Zeitschriften GmbH v. Austria (No. 2.)
(Application no. 3084/07., 2012. szeptember 18-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező hetilap 2005 májusában egy cikket tett közzé, amely egy tiszt ellen folyó büntetőeljárást kommentált, akit azzal vádoltak, hogy megerőszakolt egy kameruni

[76] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104933

menedékkérőt a Traiskirchen-i menekülttáborban, de végül felmentették a vád alól. A cikk szerzője hosszasan elemezte az eljárásban figyelembe vett és értékelt bizonyítékokat, és kemény szavakkal bírálta a vádlott felmentését. A cikk a bírót elfogultsággal és rasszista indítékkal vádolta, amiért figyelmen kívül hagyott egyes bizonyítékokat, az ítéletet pedig „botrányosnak" nevezte, hozzátéve, hogy a bírónak az áldozattal „befejezetlen ügye van". A bíró a kiadóval szemben az osztrák büntető törvénykönyv (Strafgesetzbuch) 111. cikke és a médiatörvény (Mediengesetz) 6. §-a alapján rágalmazás miatt eljárást indított, és a bíróság 7.000 euró kártérítés megfizetésére, valamint az ítélet összefoglalójának közzétételére ítélte.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta a sajtó alapvető funkcióját egy demokratikus társadalomban, és azon felelősségét, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben (37. bek.). Bár az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei jelentősen eltérhetnek, és nem a Bíróság, illetve a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtó helyett kiválasszák, hogy a tudósítás milyen technikáját kell alkalmazni, a szerkesztői szabadság nem korlátlan. Nemcsak a sajtó feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ez kétségkívül magában foglalja az igazságszolgáltatás működésének kérdéseit is, amely intézmény minden demokratikus társadalom alapvető feltétele. A sajtó az egyik eszköz, amellyel a politikusok és a közvélemény ellenőrizni tudja, hogy a bírák megfelelően látják-e el a rájuk bízott alkotmányos feladatokat. A bírák és az igazságszolgáltatás kritizálásának szabadsága egyértelműen a 10. cikk hatálya alá tartozik (38. bek.). Figyelembe kell venni azonban az igazságszolgáltatás társadalomban betöltött különleges szerepét. Mivel az igazságosság garantálása egy alapvető érték a jogállamban, az állampolgárok bizalmát kell élveznie, hogy sikeresen végezhesse el feladatait. Ennélfogva meg kell védeni a bizalmat romboló megalapozatlan támadásoktól, különös tekintettel arra a tényre, hogy a kritizált bírák diszkrécióra kötelesek, ami kizárja válaszadásukat (39. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a kifogásolt cikk egy közérdekű kérdést érintett, ám hozzátette azt is, hogy az nem csupán az eljárást kritizálta, hanem keményen bírálta az eljáró bírót azzal, hogy elfogultnak nevezte őt (43. bek.). Bár a kérelmező azzal érvelt, hogy a kifogásolt kijelentések értékítéletek voltak, a Bíróság szerint – nem tévesztve szem elől a cikk teljes

tartalmát és lényegét – azokat tényállításnak kell tekinteni, amelyek igazságát a kérelmezőnek nem sikerült bizonyítania a hazai bíróságok előtt (44. bek.). A kérdéses kijelentések egyértelműen azt az üzenetet hordozták, hogy a bíró szándékosan alulértékelt egyes bizonyítékokat, míg másoknak túlságosan nagy jelentőséget tulajdonított. Az ilyen állítások különösen súlyosak, és nagyon megbízható ténybeli alapra van szükség, amellyel a kérelmező nem rendelkezett (45. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező információ közléséhez fűződő jogába való beavatkozás arányos volt. A társaságra nem pénzbírságot szabtak ki a büntetőeljárásban, hanem kártérítés megfizetésére kötelezték a cikk által okozott kár miatt. A kártérítés összege pedig – még ha jelentős is – ésszerűnek tűnik, figyelembe véve a kifogásolt cikk hosszát és tartalmát, amely különösen becsmérlő volt, és csorbította a bíró hírnevét (46. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a rágalmazás miatt megítélt kártérítéssel az alperes állam a mérlegelési jogkörén belül járt el, és a beavatkozás arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal (47. bek.). Ennek megfelelően az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg (48. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.); Perna v. Italy (47. bek.); Flinkkilä and Others v. Finland (73. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága, kártérítés mértéke[77]

Błaja News Sp. z o. o. v. Poland
(Application no. 59545/10., 2013. november 26-i ítélet)

Tényállás

2007-ben egy cikk jelent meg egy magazinban, amely azt állította egy helyi ügyészről – akit „Anna” álnéven nevezett –, hogy részt vett a kábítószer-kereskedelemben, a volt férje bűnözői körökkel állt kapcsolatban, és az ügyész maga is jelen volt egy kábítószer ügylet helyszínén, hogy garantálja annak biztonságát. Azt is állította, hogy a bűnüldöző hatóságok tudtak a feltételezett kábítószer ügyletben való részvételéről, de nem emeltek ellene vádat. Arra is célozgatott, hogy ő maga is drogfüggő volt, és a kollégáinak drogot terjesztett. A sértett ügyész – arra hivatkozva, hogy személye könnyen azonosítható volt – a polgári törvénykönyv személyiségi jogokat védő 23. és 24. §-a alapján polgári jogi igényt nyújtott be

[77] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113137

az újsággal szemben. A magazint bocsánatkérés közzétételére, valamint 30 ezer zloty kártérítés megfizetésére kötelezték. A fellebbezést a legfelső bíróság elutasította.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett a sajtónak nyújtott biztosítékok fontosságára, és hangsúlyozta az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát (50-51. bek.), valamint a tényállítások és értékítéletek közti különbségtételt. Míg a tények fennállása igazolható, az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. Minél komolyabb az állítás, annál szilárdabb ténybeli alapja kell, hogy legyen (52. bek.). A Bíróság már több alkalommal leszögezte, hogy az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatos kérdések közérdekű kérdéseket képeznek. Az ügyészek köztisztviselők, akiknek feladata, hogy hozzájáruljanak a megfelelő igazságszolgáltatáshoz, és ebből a szempontból a tágabb értelemben vett bírósági szervezet részét képezik. A Bíróság figyelembe vette a kérelmező érvét, miszerint az ügyész közfunkciójának természete indokolja a nyilvánosság szigorú ellenőrzését. Az ügyészek személyes integritása olyan téma, amely joggal tarthat számot a közvélemény érdeklődésére. Ugyanakkor meg kell őket védeni a sértő, gyalázkodó és rágalmazó támadásokkal szemben, amelyek érinthetik a feladataik ellátása során, és károsíthatják a beléjük és az általuk betöltött tisztségbe vetett közbizalmat. Hogy milyen mértékű védelmet lehet szükségesnek tartani, az eset körülményeitől függ. Bár a kérelmező társaság úgy ítélte meg, hogy kötelessége figyelmeztetni a nyilvánosságot egy fontos közérdekű kérdésről, az a tény, hogy a cikk egy ügyészt érintett, nem mentesíti azon kötelessége alól, hogy állításainak elegendő ténybeli alapot nyújtson (60. bek.).

Ami a cikk állításainak kategorizálását illeti, a lengyel bíróságok figyelembe vették, hogy az ügyletre vonatkozó kijelentések nem voltak ténybeli alap híján. Azonban úgy találták, hogy ugyanez nem mondható el arról a kijelentésről, amely szerint az ügyész tudatában volt, és részt vett az ügyletben, még kevésbé arról, hogy a volt férje „védelmében” járt el. Összességében véve a bíróságok úgy találták, hogy a kérelmező a felperes magatartására utaló kijelentéseket – a kábítószer-kereskedelemmel való kapcsolata, és az ügyletben való részvételére vonatkozó gyanúsítgatások – nem támasztotta alá bizonyítékokkal (61. bek.). Az elsőfokú bíróság utalt az újságírók gondosságát előíró kötelezettségre, és megállapította, hogy az újságírók nem jártak el elegendő gondossággal. Figyelembe vették azt is, hogy kutatásaik

során nem tettek erőfeszítéseket arra, hogy kapcsolatba lépjenek az ügyésszel (62. bek.). A legfelső bíróság ugyancsak különbséget tett tényállítások és értékítéletek között, és gondos mérlegelést végzett az egyes érdekek között (64. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a bíróságok megközelítése összhangban van a 10. cikkel (65. bek.).

Ami a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás igazolására felhozott indokokat illeti, a bíróságok megállapították, hogy a vádak a felperes kábítószer-ügyletben való állítólagos részvételére vonatkoztak, és ennek vizsgálatára fókuszáltak (66. bek.). A Bíróság rámutatott, annak megállapítására, hogy a cikk milyen hatást gyakorolt az ügyész szakmai életére és jó hírnevére, az elsőfokú bíróság hét tanút is meghallgatott, és okirati bizonyítékokat is összegyűjtött annak felderítése céljából, hogy az újságírók milyen intézkedéseket tettek annak érdekében, hogy a közzététel előtt kapcsolatba lépjenek a felperessel (67. bek.). A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a hazai hatóságok által felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek" voltak (68. bek.). A kérelmező társaság nem érvelt azzal, hogy a bíróságok nem voltak hajlandóak az ügy kimenetele szempontjából relevánsnak tartott bizonyítékokat összegyűjteni. A lengyel bíróságok a kérelmezőnek bőséges lehetőséget adtak, hogy bizonyítsa, állításainak elegendő ténybeli alapja volt (69. bek.).

Továbbá, a kérelmező társaságnak csak a polgári jogi felelősségét állapították meg, az ügyészi szervek nem indítottak büntetőeljárást (70. bek.). Csupán bocsánatkérés közzétételére kötelezték a saját újságjában, amiért rágalmazó természetű, pontatlan információkat tett közzé. A Bíróság megismételte, bizonyos körülmények között a becsületsértésért való kivételes és különösen magas összegű kártérítés megítélése is kérdéseket vethet fel a 10. cikk alapján. Jelen esetben azonban a bíróságok, amikor döntést hoztak a fizetendő kártérítés összegéről, figyelembe vették a kérelmező pénzügyi helyzetét. Nem állították, hogy ekkora összeg bármilyen módon is veszélyeztetné a társaság gazdasági alapjait (71. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kifogásolt beavatkozásra úgy lehet tekinteni, mint amely „szükséges egy demokratikus társadalomban" (72. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

De Haes and Gijsels v. Belgium (47 bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Lesnik v. Slovakia (53-54. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.); Kudeshkina v. Russia (86. bek.); Kania and Kittel v. Poland (Application no. 35105/04., 2011. június 21.; 36. bek.); Semik-Orzech v. Poland; Application no. 39900/06., 2011. november 15.; 63. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága, kártérítés mértéke[78]

Mustafa Erdoğan and Others v. Turkey

(Application nos. 346/04, 39779/04., 2014. május 27-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező alkotmányjogász professzor 2001-ben egy cikket publikált egy negyedévente megjelenő jogi folyóiratban, amely a török Alkotmánybíróságnak egy politikai párt feloszlatását kimondó döntéséről számolt be. A cikk kritizálta a döntést, megkérdőjelezve, hogy a párt feloszlatásának jogszabályokban foglalt feltételei teljesültek-e. A cikk a bírók hozzá nem értésére is célozgatott, kétségbe vonva szakértelmüket és pártatlanságukat. Három bíró eljárást indított a kérelmezőkkel szemben azt állítva, hogy a cikk egy súlyos személyes támadást valósított meg a becsületükre és az integritásukra nézve. A török bíróságok megállapították, hogy a cikkben használt kifejezések, amelyek az Alkotmánybíróság bíróinak függetlenségének és szakértelmének hiányát sugallták, rágalmazónak minősültek. A kérelmezőket rágalmazás miatt kártérítés megfizetésére kötelezték.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők a 10. cikkre hivatkozva azt panaszolták, hogy a hazai bíróságok döntései sértették a véleménynyilvánítási szabadságukat (27. bek.). A Bíróság megismételte, hogy az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatos kérdések olyan közérdekű kérdéseket, vitát képeznek, amelyek a 10. cikk védelmét élvezik. Hangsúlyozta a tudományos szabadság és a tudományos munkák fontosságát. A tudományos szabadságnak a kutatásban és a képzésben garantálnia kell a véleménynyilvánítás szabadságát és az információk terjesztését, valamint a kutatás végzésének szabadságát, illetve, hogy a tudás és az igazság terjesztésére korlátozás nélkül kerülhessen sor.[79] A Bíróság ítélkezési gyakorlatából következően szigorú vizsgálatot igényel a tudósok szabadságába – hogy kutatásokat végezhessenek és közzétehessék

[78] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-138567

[79] Recommendation 1762 (2006) Academic freedom and university autonomy. http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17469&lang=en

eredményeiket – történő bármely beavatkozás. Ez a szabadság azonban nem korlátozódik az akadémiai vagy tudományos kutatásra, hanem a tudósok azon szabadságára is kiterjed, hogy kifejezhessék nézeteiket és véleményüket – akkor is, ha ellentmondásos vagy népszerűtlen – a kutatásuk, szakértelmük és szaktudásuk területén. Ez magában foglalhatja egy adott politikai rendszer intézményeinek működésének vizsgálatát és azok kritizálását (40. bek.).

A kérdéses cikk, amit egy tudós írt, egy fontos és aktuális kérdést érintett egy demokratikus társadalomban, ahol a nyilvánosságnak jogos érdeke fűződik a tájékozódáshoz, ezért a cikk egy közérdekű vitához járult hozzá. A közérdekű kérdések kétségkívül magukban foglalják az igazságszolgáltatás működésének kérdéseit is, amely intézmény minden demokratikus társadalom alapvető feltétele (41. bek.). A Bíróság a három alkotmánybíró vonatkozásában leszögezte, bár nem lehet azt mondani, hogy ugyanolyan tudatosan teszik ki minden szavukat és tettüket alapos ellenőrzésnek, ahogyan a politikusok, illetve utóbbiakkal azonos módon kellene kezelni őket; amikor tevékenységüket kritizálják, az igazságszolgáltatás hivatalos minőségben eljáró tagjaival szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint az egyszerű állampolgárok esetében (42. bek.). A hazai bíróságok úgy vélték, hogy a cikkben használt kifejezések a felperesekre nézve rágalmazóak voltak, és a szerző túllépte az elfogadható kritika határait (43. bek.).

A Bíróság figyelembe vette a kérelmező azon jogát, hogy a nyilvánosság felé közvetíthesse nézeteit egy aktuális közérdeklődésre számot tartó témában, mérlegelve a bírók azon érdekével, hogy mint igazságszolgáltatási feladatokat ellátó egyéneknek megvédjék a jó hírnevüket, és védve legyenek a személyes sértésekkel szemben. A Bíróság leszögezte, hogy a bíróságok, mint minden más közintézmény, nem mentesülnek a kritika és az ellenőrzés alól. Világos különbséget kell tenni a kritika és a sértés között. Ha bármely kifejezési forma egyedüli célja a bíróság vagy a bíróság egy tagjának megsértése, a megfelelő büntetés elvben nem jelenti a 10. cikk megsértését. A Bíróság elismerte, hogy a cikkben használt nyelvezet és kifejezések – különösen a hazai bíróságok által kiemeltek – durvák voltak, és azokat sértőnek lehetett tekinteni. Ám azok nagyrészt értékítéletek voltak, amelyekkel a szerző saját politikai véleményét és felfogását színesítette. A Bíróság hozzátette, az a mód, ahogyan az Alkotmánybíróság bizonyos kérdésekben döntött, és a döntések – beleértve a párt feloszlatását – már heves nyilvános vita tárgyát képezték. Ezért az értékítéletek elegendő ténybeli alappal rendelkeztek (44. bek.). A hazai bíróságok elmulasztották vizsgálni a vitatott kifejezések körülményeit is, amelyben azokat kifejezték. Figyelembe véve a cikk egészének tartalmát, és a körülményeket, a Bíróság úgy vélte, hogy az erős és durva megjegyzéseket tartalmazó cikket általánosságban véve nem lehet a három bíró elleni öncélú személyes

támadásnak tekinteni. Ezen túlmenően a cikk egy negyedéves jogi folyóiratban jelent meg, nem pedig egy népszerű újságban (45. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a beavatkozás igazolására felhozott indokok nem voltak elégségesek annak igazolására, hogy az „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" a jó hírnév és mások jogainak védelme érdekében (46. bek.). Az ítélethez három bíró, köztük Sajó András csatolt egy közös párhuzamos véleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); Skałka v. Poland (34. bek.); July and Sarl Libération v. France (74. bek.); Sapan v. Turkey (34. bek.); Aksu v. Turkey (71. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, bírák; tudományos kutatás szabadsága; értékítéletek[80]

Marian Maciejewski v. Poland
(Application no. 34447/05., 2015. január 13-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a Gazeta Wyborcza újságírója, aki 2000 novemberében egy cikket tett közzé a lapban, amely arról szólt, hogy értékes vadásztrófeákat loptak el a wrocław-i helyi bíróság korábbi végrehajtójának irodájából. A cikk a „Tolvajok az igazságszolgáltatásban" alcím alatt kifejtette, hogy a bíróság nem felügyelte megfelelően a végrehajtót, és egy ügyész vizsgálatot folytatott le ellene, amely vizsgálatot rosszul kezelt, illetve „maffiaszerű ügyész-bíró szövetségre" hivatkozott. Az újságíró ellen büntetőeljárást indítottak, és a büntető törvénykönyv 212. és 213. cikke alapján két rendbeli tömegmédium útján elkövetett becsületsértésért elítélték. A helyi bíróság megállapította, hogy a cikk alcíme rágalmazó volt a bírósági tisztviselőkre nézve, és úgy ítélte, hogy az ügyész helytelenül kezelte a volt végrehajtó elleni vizsgálatot. Mivel az igazságszolgáltatás bírákból áll, ezért az újságíró kijelentései a wrocław-i bíróságot általánosságban rágalmazták. A kérelmezőt 450 eurónyi pénzbírság megfizetésére kötelezték.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[80] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144129

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő, valamint a politikusokhoz vagy köztisztviselőkhöz kapcsolódó ügyek tárgyalásakor sem. Kiemelte az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát is (58. bek.). Különleges okok szükségesek ahhoz, hogy egy újság mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó ténybeli állítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Figyelembe kell venni további elemeket is, mint a forrás tekintélyét; az újság a közzététel előtt ésszerű mennyiségű kutatást folytatott-e; a történetet kiegyensúlyozott módon ismertette-e; valamint a megrágalmazott személyeknek megadta-e a védekezés lehetőségét. Ha viszont a nemzeti bíróságok túlságosan szigorú megközelítést alkalmaznak az újságírók szakmai magatartásának értékeléséhez, az indokolatlanul elriaszthatja őket a nyilvánosság tájékoztatása ellátásának funkciójától. A bíróságoknak ezért figyelembe kell venniük a döntéseik várható hatását nem csak az egyes esetekre, hanem általában a médiára is (69. bek.). A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy a sajtó az egyik eszköz, amellyel a politikusok és a közvélemény ellenőrizni tudja, hogy a bírák megfelelően látják-e el a rájuk bízott feladatokat. Figyelembe kell venni azonban az igazságszolgáltatás társadalomban betöltött különleges szerepét, és meg kell védeni a bizalmat romboló megalapozatlan támadásoktól (71. bek.).

Ami az első rendbeli rágalmazást illeti, a Bíróság a „Tolvajok az igazságszolgáltatásban” és a „maffiaszerű ügyész-bíró szövetség” kifejezések kapcsán megállapította, hogy a ténybeli alapot, amire a megjegyzéseket alapozták, nem vitatták, és egyértelműen voltak bizonyos szabálytalanságok a bíróságok és az ügyészség működésében. Az igazságszolgáltatás működésének szabálytalanságai közérdekű kérdést képeznek, amely joggal vitatható az újságírók vagy a nyilvános vitában részt vevő más személy által (74. bek.). Még ha a kifejezések durvának is tűntek, elfogadható határokon belül maradtak, szorosan kapcsolódva a cikk ténybeli információihoz. A Bíróság nem találta megalapozottnak, hogy a kifogásolt kifejezések használata és a cikk kétségtelenül kritikus hangvétele egészében destruktív, indokolatlan támadásnak minősült, amely aláássa az igazságszolgáltatás egészébe vetett közbizalmat. Nem kétséges, hogy egy demokratikus társadalomban az egyének, és még inkább az újságírók jogosultak arra, hogy véleményezzék és kritizálják az igazságszolgáltatást és az abban résztvevő tisztviselőket. A hazai bíróságok azonban nem vették kellően figyelembe a Bíróság ítélkezési gyakorlatában megállapított mércéket (79. bek.).

Ami a második rendbeli rágalmazást illeti, a Bíróság leszögezte, hogy a köztisztviselőket, így az ügyészeket is meg kell védeni a sértő, gyalázkodó és rágalmazó támadásokkal

szemben, amelyek érinthetik őket a feladataik ellátása során, és károsíthatják a beléjük és az általuk betöltött tisztségbe vetett közbizalmat. A szükségesnek ítélt védelem mértéke az ügy körülményeitől függ (80. bek.). Ám a hazai bíróságok számos, az ügyész magatartását érintő kérdést hagytak megválaszolatlanul, és számos szabálytalanság volt a vizsgálat során, amit szintén figyelmen kívül hagytak (81-83. bek.).

A Bíróság megismételte, azokban az esetekben, ahol egyrészt tényállítást tettek, és nem támasztották alá megfelelő bizonyítékkal, másrészt ahol az újságíró egy valódi közérdekű kérdést vitat meg, kiemelkedően fontossá válik annak ellenőrzése, hogy az újságíró szakmailag megfelelően és jóhiszeműen járt-e el (84. bek.). A Bíróság szerint a hazai bíróságok ezt sem vizsgálták. Szinte kizárólag az állítások igazságára koncentráltak annak elemzése nélkül, hogy a kérelmező gondosan járt-e el az információk összegyűjtésekor és közzétételekor (85. bek.). A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a kérelmező eleget tett az újságírás szakmai követelményeinek: széleskörű ismeretekkel rendelkezett a bíróság és az ügyészség működéséről; számos fontos dokumentumot gyűjtött össze; több személlyel beszélt a bíróságról és az ügyészségről; meghívta az érintett személyeket, hogy nyilatkozzanak a kérdésről. Összességében úgy járt el, mint egy gondos és felelős újságíró (86. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a lengyel bíróságok által alkalmazott mércék nem voltak összhangban a 10. cikk elveivel, és a beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánt céllal (87. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Prager and Oberschlick v. Austria (34., 37. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (65. bek.); Bergens Tidende and Others v. Norway (57-58. bek.); Lesnik v. Slovakia (53-55. bek.); Kobenter and Standard Verlags GmbH v. Austria (31. bek.); Kasabova v. Bulgaria; Application no. 22385/03., 2011. április 19.; 55., 63. bek.); Yordanova and Toshev v. Bulgaria (Application no. 5126/05., 2012. október 2.; 48., 55. bek.); Błaja News Sp. z o. o. v. Poland (60. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás[81]

1.6. Közszolgálatot teljesítők bírálhatósága

[81] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150228

Janowski v. Poland

(Application no. 25716/94., 1999. január 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró magánemberként szóban „bunkónak” és „idiótának” nevezett két közterület-felügyelőt, akik épp utcai árusokat bírságoltak meg, és arra szólították fel őket, hogy hagyják el a közterületet, és egy szomszédos piacon árusítsanak tovább. A kerületi bíróság a kérelmezőt a lengyel büntető törvénykönyv 236. cikke alapján köztisztviselő megsértéséért 8 hónap felfüggesztett börtönbüntetésre és pénzbüntetésre ítélte. A regionális bíróság a szabadságvesztés kiszabását hatályon kívül helyezte, ám a pénzbüntetést helybenhagyta.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 12:5 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a közterület-felügyelők megsértéséért való elítélésével megsértették a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogát (21. bek.). A kérelmező azzal érvelt, hogy nem állt szándékában megsérteni a felügyelőket, csupán azt kívánta kifejezni, hogy intézkedésük jogellenes, és mivel jogellenesen jártak el, nem élvezhetnek különleges védelmet a kritikával szemben (27. bek.). A kormány többek között rámutatott arra, hogy a kérelmező által kifejezett kritika nem élvezhet védelmet, mivel azt nem a médián keresztül fejtette ki, és nem volt része a fontos kérdésekről folytatott nyilvános vitának (29. bek.).

A kérelmezőt azért ítélték el, mert megsértette a közterület-felügyelőket, amelyre közterületen került sor, aminek a járókelők is tanúi voltak, és a felügyelők intézkedését érintette. A kérelmező megjegyzései ezért nem egy közérdeklődésre számot tartó téma nyílt megvitatásának részét képezték, és a sajtószabadsággal sem állt összefüggésben, mivel a kérelmező, bár újságíró volt, ez esetben magánszemélyként járt el. A kérelmezőt továbbá két sértőnek talált szó használata miatt ítélték el, és nem azért, mert kritizálta a közterület-felügyelőket, vagy mert azt állította, hogy intézkedéseik jogellenesek voltak. Ilyen körülmények között a Bíróságot nem győzte meg a kérelmező állítása, hogy elítélése a hatóságoknak a cenzúra visszaállítására tett kísérlete volt, és hogy a kritika jövőbeni kifejezésének elbátortalanítására irányult (32. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a hivatalos minőségükben eljáró köztisztviselőkkel szemben – mint a politikusok esetében – az

elfogadható kritika határai tágabbak. Igaz, hogy ezek a határok bizonyos körülmények között nagyobbak a hivatásukat gyakorló köztisztviselők számára, mint a magánszemélyek esetében. Azt azonban nem lehet mondani, hogy a köztisztviselők ugyanolyan tudatosan teszik ki minden szavukat és tettüket alapos ellenőrzésnek, ahogyan a politikusok, és ezért utóbbiakkal ugyanúgy kellene kezelni őket, amikor tevékenységüket kritizálják. Mi több, a köztisztviselőknek az állampolgárok bizalmát kell élvezniük ahhoz, hogy sikeresen végezhessék el feladataikat anélkül, hogy jogosulatlanul zavarnák őket. Ennélfogva a feladatuk végzése során meg kell védeni őket a sértő és gyalázkodó verbális támadásoktól. Jelen esetben az ilyen védelem követelményeit nem a sajtószabadság vagy a közérdeklődésre számot tartó témák nyílt megvitatásának érdekével kell összevetni, mivel a megjegyzések nem ilyen körülmények között hangzottak el (33. bek.).

Igaz, hogy a kérelmező a polgártársai iránt aggódva gyalázkodó szóhasználathoz folyamodott a heves vita során. Ám a kérelmező a közterület-felügyelőket nyilvános helyen a járókelők egy csoportja előtt sértegette, miközben feladatukat végezték. Márpedig a felügyelők intézkedése nem igazolta a sértő és gyalázkodó szóbeli támadáshoz való folyamodást (34. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság úgy vélte, hogy a hazai hatóságok által felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek" voltak, és a beavatkozás arányos az elérni kívánt törvényes céllal. Meg kell azt is jegyezni, hogy a kérelmező ítéletén a fellebbezés során jelentősen enyhítettek, és ami még fontosabb, a börtönbüntetését hatályon kívül helyezték. Összességében nem lehet azt mondani, hogy a hazai hatóságok túllépték volna mérlegelési jogkörüket (35. bek.).

Az ítélethez négy különvéleményt fűztek. Bratza bíró különvéleménye szerint – amelyhez Rozakis bíró csatlakozott – a kérelmező elítélése semmilyen „nyomós társadalmi érdeknek" nem tett eleget: (1) A közterület-felügyelők jogellenesen jártak el, ami bőségesen indokolta a kérelmező véleménynyilvánítását. Az a tény, hogy ennek folyamán két sértő szót is használt, nyilvánvalóan a felügyelők hozzáállása miatti felháborodását tükrözte. Ahogyan a Bizottság is rámutatott, noha a kérelmező által használt nyelvezet túlzónak tekinthető, nem minősül a közterület-felügyelők ellen intézett szándékos és indokolatlan személyes támadásnak. (2) Bár a kérelmező és a felügyelők között folyó vita tárgya nem volt nagy jelentőségű, a kérelmező olyan mértékű visszaélést tapasztalt a hatóság tisztviselői részéről, amely egyértelműen kiérdemelte a 10. cikk védelmét. (3) Semmi sem utal arra, hogy a két sértő szó használata bármely módon a közrend megzavarásának minősült, vagy akadályozta volna a közterület-felügyelőket hivatalos feladatuk ellátásában.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.).

Címkék: közszolgálatot teljesítők bírálhatósága; sértő kifejezések[82]

Savitchi v. Moldova

(Application no. 11039/02., 2005. október 11-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 1999-ben egy rendőrökről szóló cikket jelentetett meg egy orosz nyelvű újságban. Egy rendőr rágalmazás miatt polgári jogi keresetet nyújtott be a kérelmező és az újság kiadója ellen azt állítva, hogy a cikk rágalmazó kijelentéseket tartalmazott róla. A kérelmező és az újság azzal védekezett, hogy a cikk pusztán egy közúti balesetről szóló történetet mesélt el, amely egy tanú vallomásán alapult, és az semmilyen módon nem árthatott a rendőr hírnevének, mivel a teljes nevét nem jelölték meg. A moldovai bíróságok szerint a cikk egyes részei rágalmazóak és valótlanak voltak. Az újságot a cikk visszavonására, és a kérelmezővel együtt kártérítés megfizetésére kötelezték.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

Nem volt vitatott, hogy a beavatkozás a rendőr jó hírnevének védelmét szolgálta (42. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, amely a sajtóra is vonatkozik. Ez különös fontossággal bír, amikor magánszemélyek jó hírnevének megsértéséről és mások jogainak aláásásáról van szó (46. bek.). Továbbá, a köztisztviselőknek az állampolgárok bizalmát kell élvezniük ahhoz, hogy sikeresen végezhessék el feladataikat anélkül, hogy jogosulatlanul zavarnák őket. Ennélfogva a feladatuk végzése során meg kell védeni őket a sértő és gyalázkodó verbális támadásoktól. Jelen esetben azonban az ilyen védelem követelményeit a sajtószabadság vagy a közérdeklődésre számot tartó témák nyílt megvitatásának érdekével kell összevetni (48. bek.).

A kormány szerint a sértett rendőr egy közalkalmazott volt, ezért nagyobb fokú védelmet élvez az indokolatlan kritikával és ellenőrzéssel szemben (51. bek.). A Bíróság rámutatott,

[82] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58909

igaz, hogy a közalkalmazottakat meg kell védeni a sértő, gyalázkodó és rágalmazó támadásoktól, amikor szolgálatban vannak. Jelen esetben azonban – ellentétben a Janowski v. Poland üggyel – a kifogásolt kijelentések a közérdeklődésre számot tartó témák nyílt megvitatásának részét képezték, és a sajtószabadság kérdését foglalták magukban, mivel a kérelmező újságíróként és nem magánemberként járt el. Sőt, a cikkben használt nyelvezet nem jellemezhető „sértőnek és gyalázkodónak" (52. bek.). A Bíróság szerint mivel a sajtószabadság volt a tét, a moldovai hatóságok kisebb mérlegelési jogkört élveztek (53. bek.). Egy újságíró megbüntetése amiatt, mert elősegíti a más személy által, egy interjúban tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak rendkívül komoly érvek alapján lehet célként kitűzni. Szem előtt tartva a kérelmező által használt visszafogott nyelvezetet, és azt, hogy nem tűnik úgy, hogy rosszhiszeműen, azzal a céllal járt el, hogy rágalmazza a rendőrt, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem voltak ilyen különösen erős indokok (54. bek.).

A Bíróság szerint a moldovai bíróságok egy olyan megállapítást találtak rágalmazónak, amely csak értékítéletnek tekinthető, amely a tanú vallomása alapján valós ténybeli alappal bírt, ám a bíróságok szerint nem felelt meg a valóságnak, mivel a kérelmező nem tudta bizonyítani annak valóságát (55. bek.). Egy másik közlésnek pedig kétértelmű jelentése volt (56. bek.). A Bíróság kész volt feltételezni, hogy utóbbi tényállítást képezett, és ezért a kérelmező kötelessége, hogy bizonyítsa annak igazságát (57. bek.). A kérelmező egy tanú révén bizonyítékokat is próbált előterjeszteni, ám a nemzeti bíróságok nem fordítottak figyelmet a tanúvallomásra, azt irrelevánsként kezelték (58. bek.). A Bíróság szerint azzal, hogy a kérelmezőnek bizonyítania kellett kijelentésének igazságát, miközben megfosztották a hatékony bizonyítás lehetőségétől, a moldovai bíróságok beavatkozása a véleménynyilvánítás szabadságába nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (59. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Janowski v. Poland (33. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 88. bek.).

Címkék: közszolgálatot teljesítők bírálhatósága; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek, valóság bizonyítása[83]

Zakharov v. Russia
(Application no. 14881/03., 2006. október 5-i ítélet)

[83] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70530

Tényállás

A kérelmező panaszlevelet írt a moszkvai régió helyettes kormányzójának, amelyben kritikus megjegyzéseket („felháborító magatartás”, „antiszociális viselkedés”) tett egy önkormányzati tisztségviselőre, a városi tanács vezetőjére, azt állítva, hogy egy ingatlanügy kapcsán jogellenesen járt el vele szemben. A sértett polgári jogi keresetet nyújtott be becsületének és méltóságának megsértése miatt. Az orosz bíróságok a kérelmezőt az Orosz Föderáció polgári törvénykönyvének 152. cikke alapján nem vagyoni kártérítésre ítélték, mivel nem tudta bizonyítani állításainak valódiságát.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint megsértették az információ közléséhez fűződő jogát, amikor felelősnek találták egy közszereplőről alkotott véleményének terjesztéséért (18. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező állami szervekkel folytatott levelezést. A levelet privát módon küldte el, állításait nem tette közzé vagy a külvilág számára más módon elérhetővé, hanem a törvénynek megfelelően eljárva tette meg panaszát (22. bek.). A Bíróság már több esetben kimondta, hogy a köztisztviselőket meg kell védeni a sértő, gyalázkodó és rágalmazó támadásokkal szemben, amelyek a feladataik ellátása során érhetik őket, és amelyek károsítják a beléjük és az általuk betöltött tisztségbe vetett közbizalmat. Az, hogy az ilyen védelemre mennyire van szükség, függ az ügy körülményeitől. A kérelmező a sérelmeit magánlevelezésben és nem nyilvánosan terjesztette elő. Így az ilyen védelem követelményeit nem a sajtószabadság vagy a közérdeklődésre számot tartó témák nyílt megvitatásának érdekével kell összevetni, hanem a kérelmező azon jogával, hogy jelenthesse az állami tisztviselők szabálytalan magatartását az ilyen panaszok kivizsgálására illetékes szerveknél (23. bek.).

A Bíróság az esetet megkülönböztette a Lesnik v. Szlovákia ügytől: ott az érintett tisztviselő egy ügyész volt, és a visszaélésszerű kritika elhárításának szükségességére úgy tekintettek, amely tágabb értelemben hozzájárul az igazságszolgáltatás tekintélyének fenntartásához. Jelen esetben viszont a kritika egy városi tanács vezetője ellen irányult, aki közelebb állt egy hivatásos politikushoz, akinek tolerálnia kell a közvélemény szigorúbb ellenőrzését. Túl messzire menne, ha a bűnüldöző tisztviselőknek biztosított védelem minden

olyan személyre kiterjedne, aki az állam alkalmazottja (24-25. bek.). A Bíróság ezért leszögezte, az a tény, hogy a kérelmező a panaszát magánlevelezés útján intézte az illetékes állami hivatalhoz, döntő fontosságú a beavatkozás arányosságának értékelésekor. Az, hogy a polgárok számára lehetővé kell tenni, hogy értesíthessék az illetékes állami szerveket a köztisztviselők olyan magatartásáról, amelyet szabálytalannak vagy törvénytelennek tartanak, a jogállamiság egyik elve. A hazai bíróságok pedig nem azonosítottak semmilyen „nyomós társadalmi érdeket" a köztisztviselő személyiségi jogainak védelme mellett a kérelmező információ közléséhez való jogával és azon általános érdekkel szemben, hogy a köztisztviselők szabálytalan magatartását vizsgálják ki az illetékes hatóságok (26. bek.).

A Bíróság megállapította továbbá, hogy a kérelmező a levelében nem folyamodott sértő, erős vagy mértéktelen nyelvezethez, bár tartalmazott néhány érzelmileg túlzó és provokációba hajló kifejezést. A levél tartalma azonban nem lépte túl az elfogadható kritika határait, különösen azért, mert ezek a határok tágabbak a köztisztviselők tekintetében, mint a magánszemélyek esetében (27. bek.). További lényeges szempont, hogy a levél tényállításokat tartalmazott a városi tanács vezetőjének szabálytalan magatartásáról és értékítéletet az etikátlan viselkedéséről. Az orosz bíróságok azonban nem tettek különbséget tényállítások és értékítéletek között, kimondva, hogy a kérelmező nem bizonyította azok igazságát (28. bek.). A rágalmazásra vonatkozó orosz szabályozás nem tett különbséget tényállítások és értékítéletek között, hanem egységesen „kijelentéseket" használt, és minden ilyen kijelentés támadható volt polgári jogi eljárásokban. Függetlenül a „kijelentések" aktuális karakterétől, aki „kijelentéseket" terjesztett, bizonyítania kellett azok igazságát (29. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a tények fennállása igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. A kérelmező által használt kifejezések értékítéletek voltak, a kérelmező szubjektív értékelése a városi tanács viselkedésének morális dimenziójáról. A bizonyítási tehernek a kifejezések tekintetében nyilvánvalóan nem lehetett eleget tenni (30. bek.). Mindezekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy az orosz hatóságok nem szolgáltattak „megfelelő és elégséges" indokot a kérelmező információ közléséhez fűződő jogába való beavatkozáshoz (31. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Janowski v. Poland (33. bek.); Lesnik v. Slovakia (53. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 64. bek.); Grinberg v. Russia (29-30. bek.).

Címkék: közszolgálatot teljesítők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[84]

Mamère v. France

(Application no. 12697/03., 2006. november 7-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező parlamenti képviselő 1999 októberében a Zöld Párt szóvivőjeként részt vett a France 2 televíziós csatorna egyik műsorában. A műsor folyamán egy másik vendég megemlítette a csernobili nukleáris balesetet, és ehhez kapcsolódóan a kérelmező szóba hozta a francia Nukleáris Védelem (SCPRI) korábbi igazgatóját, akire szarkasztikus megjegyzéseket tett: „sötét karakternek" nevezte, aki „Asterix-komplexusban" szenved, aki szerint „Franciaország olyan erős volt, hogy a csernobili felhő nem lépte át a határokat". Emellett azzal vádolta meg, hogy a katasztrófa idején tudatosan eltorzította az igazságot a katasztrófa következményeiről, amivel veszélynek tette ki Franciaország lakosságát. A sértett rágalmazás miatt pert indított a kérelmező, a műsor rendezője és az interjút sugárzó csatorna ellen. A párizsi büntetőbíróság az 1881. július 29-i Sajtótörvény 29. és 31. cikke alapján köztisztviselő nyilvános becsmérlése miatt pénzbírság megfizetésére kötelezte őket. A párizsi fellebbviteli bíróság úgy vélte, hogy a politikus észrevételei rágalmazóak voltak, és kárt okoztak a volt igazgató becsületében és jó hírnevében. A bíróság szerint a „rágalmazó kijelentésekkel" kapcsolatos események túl régen történtek ahhoz, hogy a kérelmező mentesülhessen a büntetőjogi felelősség alól azzal, hogy bizonyítja azok igazságát. Hozzátette, a kérelmező nem járt el jóhiszeműen sem, mert határozottan ragaszkodott ahhoz, hogy a sértett szándékosan és ismételten hazudott, illetve folyamatosan és tudatosan torzította az igazságot, valamint „pejoratív jellemzőket" tulajdonított a sértettnek.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint azzal, hogy a francia bíróságok elítélték köztisztviselő nyilvános becsmérlésének bűnrészessége miatt, mert nyilatkozatokat tett a France 2 éjszakai televíziós

[84] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77266

műsorában, megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát (13. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy jelen esetben a 10. cikk két okból is magas szintű védelmet igényel. Egyrészt a kérelmező kijelentései közérdeklődésre számot tartó kérdéseket, a környezetvédelem és a közegészségügy területét érintették, illetve, hogy a francia hatóságok hogyan foglalkoztak a csernobili katasztrófával. Másrészt a kérelmező választott képviselői minőségében beszélt, aki elkötelezett ökológiai kérdésekben, így a hozzászólása is egyfajta politikai vagy „aktivista" véleménynyilvánítás volt. Ezért a hatóságok mérlegelési jogköre a kifogásolt intézkedés „szükségszerűségének" alátámasztására különösen korlátozott volt (20. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy azoknak az embereknek, akik ellen eljárást folytatnak egy közérdekű témáról tett véleményük miatt, lehetőséget kell adni arra, hogy mentesüljenek a felelősségre vonás alól, ha jóhiszeműen jártak el, és ha bizonyítják a tényállítások igazságát (23. bek.). A kérelmező számára azonban ezt nem tették lehetővé, mivel a kijelentései olyan eseményekre utaltak, amelyek több mint 10 évre nyúltak vissza, és ilyen esetben az 1881. évi Sajtótörvény 35. cikke kizárta, hogy az igazság védelmére (exceptio veritatis) lehessen támaszkodni. A Bíróság azonban úgy vélte, amennyiben történelmi vagy tudományos eseményekről van szó, az évek során új tények merülhetnek fel, amelyek gazdagíthatják a vitát, és elősegíthetik, hogy az emberek megértsék, mi is történt valójában. Ez egyértelműen igaz a csernobili baleset környezetvédelmi és közegészségügyi hatásaira, és arra, hogyan kezelték a hatóságok a válságot. A kérelmező bizonyítékai pedig alkalmasak lehettek arra, bizonyítsa a rágalmazó kijelentések igazságát (24. bek.). A Bíróságot nem győzte meg a fellebbviteli bíróság azon érvelése sem, hogy a kérelmező nem jóhiszeműen járt el. Az ítélkezési gyakorlat alapján bármely személy, aki egy közérdeklődésre számot tartó ügy nyilvános vitájában vesz részt, bár nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel a jó hírnév és mások jogainak tiszteletben tartására –, bizonyos fokú túlzás, vagy akár provokáció is megengedett számára. A Bíróság szerint a kifogásolt megjegyzések – bár szarkasztikusak – a megengedett túlzás vagy provokáció határain belül maradtak, és nyilvánvalóan sértő nyelvezetet sem látott bennük (25. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának kimagasló értéke, különösen a közérdeklődésre számot tartó ügyekben folytatott viták nem élvezhetnek minden körülmények között elsőbbséget, amikor mások becsületét vagy jó hírnevét kell megvédeni, legyenek azok egyszerű polgárok vagy köztisztviselők. A köztisztviselők vagy korábbi köztisztviselők ellen megfogalmazott vádak természete és súlya vezethet arra a következtetésre, hogy a meghozott intézkedések összeegyeztethetők a 10. cikkel. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a köztisztviselők feladataik ellátásával kapcsolatos minden kritika

büntetése automatikusan összeegyeztethető a 10. cikkel. Amint arra a Bíróság rámutatott, bizonyos esetekben a hivatalos minőségükben eljáró köztisztviselőkkel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak. Túl messzire menne, ha ez a megállapított elv fenntartás nélkül kiterjedne minden olyan személyre, aki az állam alkalmazottja, bármilyen minőségben is. Ráadásul a köztisztviselők védelmének követelményeit a sajtószabadság vagy a közérdeklődésre számot tartó témák nyílt megvitatásának érdekével kell összevetni (27. bek.). Jelen esetben a köztisztviselő már nem volt szolgálatban, továbbá a személyes és „intézményes" felelőssége egy közérdeklődésre számot tartó kérdés vitájának szerves részét képezte (28. bek.). A fentiek fényében a kérelmező rágalmazás miatt történő elítélése nem tekinthető arányosnak és „szükségesnek egy demokratikus társadalomban" (30. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Janowski v. Poland (33. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 64. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (88-90. bek.).

Címkék: köztisztviselők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek[85]

Haguenauer v. France
(Application no. 34050/05., 2010. április 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Lyon alpolgármestere volt, aki 2002-ben egy demonstráción vett részt, amikor a városban a Jean Moulin Lyon III. egyetem kancellárjának átadták a Francia Köztársaság Becsületrend Lovagja címét. A tüntetők szerint a kancellár elnéző hozzáállást tanúsított néhány egyetemi oktató által védett rasszista és történelmi revizionista, holokauszt-tagadó nézetek felé. Az egyik egyetemi oktató azt kiáltotta a tüntetők felé, hogy felháborító, amit mondanak, és büszke arra, hogy zsidó, és hogy a lyon-i egyetemen lehet. A kérelmező – maga is zsidó – erre azt válaszolta: „Te vagy a közösség szégyene!". Az oktató az 1881. július 29-i Sajtótörvény alapján köztisztviselő nyilvános becsmérlése miatt eljárást indított a kérelmező ellen. 2003-ban a lyon-i büntető bíróság kimondta, hogy a bűncselekmény büntetőjogi részére kiterjed a 2002-es amnesztia törvény, és a polgári jogi kártérítési igényt is elutasította. A fellebbviteli bíróság azonban hatályon kívül helyezte az ítélet polgári jogi részét, és a kérelmezőt kártérítés megfizetésére kötelezte. Az indokolás szerint a kérelmező nyilvánosan tett megjegyzése az oktatót egyetemi tanári minőségében, az egyetem tagjaként

[85] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77843

célozta, így ő a közigazgatás képviselője. A Semmítőszék elutasította a fellebbezést. 2001-ben az oktatási minisztérium egy történészekből álló bizottságot hozott létre az egyetemen tapasztalható rasszizmus kérdésének tanulmányozására, amely megállapította, hogy a probléma túlmutat az egyetem határain.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is megismételte, hogy bár nem lehet azt mondani, hogy a köztisztviselők ugyanolyan tudatosan teszik ki minden szavukat és tettüket alapos ellenőrzésnek, ahogyan a politikusok, az elfogadható kritika határai tágabbak lehetnek a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkkel szemben, mint a magánszemélyek esetében. Ugyanez igaz a sértett személyre, aki egyetemi tanári minőségében volt jelen (47. bek.). A köztisztviselők védelmének követelményeit a sajtószabadság vagy a közérdeklődésre számot tartó témák nyílt megvitatásának érdekével kell összevetni (48. bek.).

Jelen esetben a 10. cikk a véleménynyilvánítás szabadságának két okból is magas szintű védelmet követel meg: egyrészt a kérelmező megjegyzése egy közérdekű témával volt kapcsolatos – rasszizmus és történelmi revizionizmus, holokauszt-tagadás –, és egy rendkívül fontos nyilvános vita részét képezte – a lyon-i egyetem hozzáállása az olyan oktatók felé, akik a vitát keltő nézeteket védték –, másrészt a kérelmező választott képviselőként beszélt, így a megjegyzései egyfajta politikai vagy „aktivista” véleménynyilvánításnak tekinthetőek. Ezért a hatóságok rendelkezésére álló mérlegelési jogkör a kifogásolt intézkedés szükségességének alátámasztására különösen korlátozott volt. Bármely személy, aki egy közérdeklődésre számot tartó ügy nyilvános vitájában vesz részt, bár nem léphet túl bizonyos határokat, bizonyos fokú túlzás, vagy akár provokáció is megengedett számára (49. bek.). A Bíróság e tekintetben rámutatott, hogy a rágalmazásnak vagy sértésnek minősítéskor a sértett személy stílusát vagy hozzáállását is figyelembe kell venni. Így a professzor éles szavai is befolyásolhatták, hogy milyen hangnemben válaszolnak neki (50. bek.). Továbbá, a kérdéses megjegyzések szóban hangzottak el, egy tüntetés során, a kérelmező, az oktató és egy harmadik személy között folyó spontán és gyors szóváltás részeként, amely lehetetlenné tette a kérelmező számára, hogy átfogalmazza, finomítsa vagy eltávolítsa azokat (51. bek.).

Végül, de nem utolsósorban döntő fontosságú volt, hogy a kijelentések egy olyan vita keretében hangzottak el, amely abban az időben uralta Lyon-t, és az országos szintet is elérte.

Ezt bizonyítja az oktatási minisztérium döntése is, amely történészekből álló bizottságot hozott létre a kérdés tanulmányozására, valamint a bizottság jelentése is (52. bek.). A Bíróság tudomásul vette a 2002-es amnesztiát, és a büntetőeljárás megszüntetését, így csak a polgári per folytatódott, amelyben a kérelmezőt 3000 euró kártérítés megfizetésére kötelezték (54. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy a köztisztviselő nyilvános becsmérlése miatti elítélés nem tekinthető arányosnak és „szükségesnek egy demokratikus társadalomban" (55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Fuentes Bobo v. Spain (46. bek.); Mamère v. France (20., 25., 27. bek.); Boldea v. Romania (Application no. 19997/02., 2007. február 15.; 58. bek.); Brunet-Lecomte and Sarl Lyon Mag' v. France (Application no 13327/04., 2008. november 20.; 35. bek.).

Címkék: köztisztviselők bírálhatósága, egyetemi tanár; sértő kifejezések[86]

Mariapori v. Finland
(Application no. 37751/07., 2010. július 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező adószakértő a védelem tanújaként szerepelt egy adócsalás miatt indult eljárásban, ahol vallomásában szándékos hanyagsággal és szakmai hozzá nem értéssel vádolta meg az adóellenőröket. A bírósági eljárásról és a kérelmező állításairól több újságban is beszámoltak, de az adóellenőrök nevét egyik riportban sem említették. Egy évvel később egy adózásról szóló könyvet publikált, amelyben az esetet megemlítve tudatos és szándékos hamis tanúzással vádolta meg az egyik adóellenőrt. A könyvet 5.000 példányban nyomtatták ki. A kérelmezőt rágalmazásért a könyvében tett nyilatkozatai miatt 4 hónap felfüggesztett szabadságvesztésre és 5.000 euró nem vagyoni kártérítés megfizetésére ítélték, míg a bírósági eljárás során tett vallomása miatt 4.000 euró kártérítés megfizetésére kötelezték.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[86] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98346

A Bíróság ezúttal is megismételte, hogy bizonyos körülmények között az elfogadható kritika határai tágabbak lehetnek a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkkel szemben, mint a magánszemélyek esetében. Azt azonban nem lehet mondani, hogy a köztisztviselők ugyanolyan tudatosan teszik ki minden szavukat és tettüket alapos ellenőrzésnek, ahogyan a politikusok, és ezért utóbbiakkal ugyanúgy kellene kezelni őket, amikor tevékenységüket kritizálják (56. bek.). A Bíróság először a kérelmezőnek a bírósági eljárás során tett kijelentéseit vizsgálta meg (58. bek.). Az adócsalás miatt folyó eljárásban a kérelmezőt az ügyész és a vádlott ügyvédje kérdezte, amely kérdésekre ő tömören válaszolt (59. bek.). A kérelmező kritikája a köztisztviselő adóellenőrök ellen irányult, és a magatartásukat támadva hivatali bűncselekmény elkövetésével vádolta őket (61. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a felek véleménynyilvánítási szabadsága a tárgyalóteremben nem korlátlan, és bizonyos érdekek, mint például a bíróságok tekintélye, elég fontosak ahhoz, hogy igazolják e jog korlátozását. Ugyanakkor csak kivételes körülmények között fogadható el a védő véleménynyilvánítási szabadságának – akár egy enyhe büntetőjogi szankció útján történő – korlátozásáról, hogy az „szükséges egy demokratikus társadalomban". A Bíróság szerint hasonló megfontolásokat kell alkalmazni a tanúk bíróság előtt tett tanúvallomásaira is (62. bek.).

Ráadásul a véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás felveti a vádlottnak az Egyezmény 6. cikke által biztosított tisztességes eljárásához való jogának kérdését is. Bár a felek véleménynyilvánítási szabadsága nem korlátlan, a „fegyverek egyenlősége" és más méltányos szempontok szintén az érvek felek közötti szabad cseréje mellett szól (63. bek.). Ez az eljáró bíróságok és az elnöklő bíró feladata az eljárásban oly módon, hogy biztosítja a felek megfelelő magatartását és mindenekelőtt a tisztességes eljárást ahelyett, hogy az egyik fél tárgyalóteremben elhangzott kijelentésének helyénvalóságát vizsgálja. Jelen esetben a bíró nem lépett közbe, illetve szólította fel a kérelmezőt vallomásának visszavonására. A kontradiktórius eljárás pedig lehetővé tette a revizorok számára, hogy cáfolják a vádakat. A kérelmező a védelem tanújaként jelent meg, és csupán a feltett kérdésekre válaszolt (64. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy az eljárás keretében az adóellenőröktől ésszerűen volt elvárható, hogy elviseljék a kérelmező tanúként, eskü alatt tett nyilatkozatait, mivel a kérelmező köteles volt a feltett kérdésekre válaszolni. A Bíróság ezért nem volt meggyőződve arról, hogy a nemzeti bíróságok mérlegelési jogkörükön belül jártak el, és megfelelő egyensúlyt teremtettek az érdekek között (66. bek.).

Ami a kérelmező könyvében tett kijelentéseket illeti, a Bíróság szerint a könyvet egy olyan dokumentumnak vagy vitairatnak lehet tekinteni, amely egy nyilvános vitához próbált

meg hozzájárulni. A könyv nagy vonalakban leírta a kérelmezőnek az adóhatóság intézkedéseiről vallott nézeteit. A Bíróság leszögezte, hogy rágalmazás bűncselekményéért börtönbüntetés kiszabása a kérelmező 10. cikkben biztosított véleménynyilvánítási szabadságával csak kivételes körülmények között egyeztethető össze, különösen, ha más alapvető jogok súlyosan károsodtak, például gyűlöletbeszéd vagy erőszakra uszítás esetében (67. bek.). A Bíróság szerint az ügy körülményei egyáltalán nem indokolták a börtönbüntetés kiszabását. Egy ilyen szankció természeténél fogva elkerülhetetlenül dermesztő hatással van a nyilvános vitára, és az a tény, hogy a kérelmező büntetését felfüggesztették – és azt nem töltötte le –, nem változtat ezen a következtetésen. Bár a nemzeti hatóságok beavatkozását indokolhatja az a törekvés, hogy megfelelő egyensúlyt teremtsenek a különböző érdekek között, a rá kiszabott büntetőjogi szankció és az azt kísérő kártérítés fizetési kötelezettség természetüknél és súlyosságuknál fogva nyilvánvalóan aránytalanok (68. bek.).

Megjegyzendő, hogy az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 1577 (2007) számú állásfoglalása is sürgeti azokat a tagállamokat, amelyek a rágalmazást még mindig börtönbüntetéssel szankcionálják, hogy – még ha ténylegesen nem is alkalmazzák – azokat haladéktalanul töröljék el (69. bek.). A szankciók súlyossága önmagában túlment a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának „szükséges” korlátozásán (70. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sürek and Özdemir v. Turkey (63. bek.); Nikula v. Finland (48-49., 51., 53-55. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (115. bek.); Kyprianou v. Cyprus (174. bek.).

Címkék: köztisztviselők bírálhatósága; bírósági eljárások, tanúvallomás[87]

Bargao and Domingos Correia v. Portugal
(Application nos. 53579/09., 53582/09., 2012. november 15-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők az egészségügyi minisztériumnak küldött panaszlevelükben azzal vádolták meg egy helyi egészségügyi központ adminisztratív asszisztensét, hogy a munkaidejében nem látta el a feladatait, és személyes haszonszerzés céljából kihasználta az ügyfelek sebezhetőségét. A levél egy részét a helyi újságban is közzétették. A levél nyomán a minisztérium fegyelmi eljárást indított annak kivizsgálására, hogy az illető betartotta-e a munkarendet vagy sem. A minisztérium végül intézkedés hiányában lezárta az ügyet. A

[87] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99778

kérelmezők ellen ezután a portugál büntető törvénykönyv 180. és 184. §-a alapján minősített rágalmazás miatt vádat emeltek, és miután nem tudták bizonyítani állításaik teljes igazságát, kártérítésre ítélték őket.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a beavatkozás törvényes célja a sértett hírnevének és jogainak védelme volt annak érdekében, hogy zavartalanul elláthassa adminisztratív asszisztensi feladatát az egészségügyi központban (31. bek.). Megismételte, hogy az elfogadható kritika határai a hatalmukat gyakorló köztisztviselők tekintetében bizonyos körülmények között tágabbak, mint a magánszemélyek esetében (34. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy bizonyos esetekben az állampolgároknak érdeke fűződik a közalkalmazottak – akár szerződés vagy jogszabály alapján fennálló jogviszonyuk van – feladatainak teljesítésével kapcsolatos bizalmas információk nyilvánosságra kerüléséhez vagy közzétételéhez, beleértve a titkosakat is. Ilyen körülmények között a munkavállalónak a közszférában tapasztalt jogellenes magatartás vagy a munkahelyen előforduló méltánytalanság miatti jelzésének bizonyos körülmények között védelmet kell élveznie. Ez különösen így van akkor, amikor az érintett munkavállaló azon személyek kis csoportjának része, akik tudatában vannak annak, mi történik a munkában, és ezáltal a legjobb helyzetben van ahhoz, hogy a köz érdekében fellépve figyelmeztesse a munkáltatót vagy a nagyközönséget. Ezek a megfontolások a közszolgáltatások felhasználóira is alkalmazhatók, amennyiben ismerik vagy használják a kérdéses szolgáltatást (35. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmezők által megfogalmazott vádakat nem hozták sem nyilvánosságra, sem a rendőrség tudomására, hanem egyszerű levél formájában küldték el az egészségügyi minisztériumnak, amely az egészségügyi szolgáltatások felügyeletéért felel Portugáliában. A Bíróság megítélése szerint a minisztériumnak felvetett kérdések – nevezetesen az egészségügyi központ tevékenységének minősége és a közalkalmazottak feladataik ellátása során elkövetett törvénysértések – joggal tartottak közérdeklődésre számot. Továbbá, a kérelmezők annak a településnek a polgáraiként jártak el, ahol az egészségügyi központ székhelye volt. Ugyanakkor a sértett hivatali visszaéléssel való megvádolása a hazai jogban nemcsak fegyelmi vétségnek, hanem súlyos bűncselekménynek minősült (40. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a kérelmezők állításainak elegendő ténybeli alapja volt, még

ha nem is tudták azokat teljesen bizonyítani, és jóhiszeműen jártak el. Ezért nem lépték túl a közalkalmazottal szemben megengedett kritika határait. A nemzeti bíróságok indokai így nem voltak „megfelelőek és elégségesek”, és a rágalmazás miatti elítélés nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban” (43. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Janowski v. Poland (33. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 64. bek.); Guja v. Moldova (72. bek.); Heinisch v. Germany (63. bek.).

Címkék: köztisztviselők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek[88]

1.7. A munkáltató jó hírneve

Fuentes Bobo v. Spain

(Application no. 39293/98., 2000. február 29-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a spanyol állami televízió, a TVE alkalmazásában állt, akinek műsorát 1992 végén megszüntették, és bár más feladatot nem kapott, mégis elvárták tőle, hogy a teljes munkaidejét a munkahelyén töltse. Egy évvel később a kérelmező néhány munkatársával együtt cikket írt egy újságba, amelyben bírálták a TVE igazgatóságának intézkedéseit. Nem sokkal ezután a kérelmező ellen az alkalmazottak között terjesztett dokumentuma miatt fegyelmi eljárást indítottak, amelynek eredményeként felfüggesztették, és ez idő alatt fizetésre sem volt jogosult. A kérelmező a fegyelmi határozat ellen a madridi munkaügyi bírósághoz fordult, amely elutasította a keresetét, ám a másodfokon eljáró madridi felsőbíróság érvénytelenítette a fegyelmi büntetést. Az indokolás szerint nem hagyható figyelmen kívül, hogy a TVE egyik alkalmazottja sem részesült semmilyen büntetésben, holott ők is egyetértésüket fejezték ki a kérelmező írásaival kapcsolatban. Mindeközben a kérelmező két rádióműsorban is nyilatkozott a büntetéséről és az állami televízió irányításáról, melynek során durván sértő megjegyzéseket tett a TVE vezetőire, többek között „piócáknak” nevezve őket. Emiatt újabb fegyelmi eljárást indítottak ellene, amelynek eredményeként elbocsátották. A madridi munkaügyi bíróság törvénysértőnek minősítette az elbocsátást, ám a madridi felsőbíróság már jogszerűnek ítélte azt. A legfelső bíróság elutasította a kérelmező felülvizsgálati kérelmét, majd az Alkotmánybíróság is az alkotmányjogi panaszát. Az

[88] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114466

indokolás szerint nem sértették meg az Alkotmány 20. cikke által garantált véleménynyilvánítás szabadságát, ellenben a kérelmező kijelentései egyértelműen sértő tartalmúak és indokolatlanok voltak. Az ilyen sértő kijelentések védelmét nem garantálja a véleménynyilvánítás szabadságának joga.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező a Bírósághoz fordulva azzal érvelt, hogy a két rádióműsorban tett nyilatkozata miatt történő elbocsátásával megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát (36. bek.). A kormány arra hivatkozott, hogy a spanyol állam nem tehető felelőssé a kérelmező elbocsátásáért, mert a TVE a magánjog hatálya alá tartozó társaság (37. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy a 10. cikk azokban az esetekben is alkalmazható, amikor a munkáltató és a munkavállaló közötti jogviszonyt nem a közjog, hanem a magánjog szabályozza. Továbbá, bizonyos esetekben az államnak pozitív kötelezettségei is vannak a véleménynyilvánítás szabadságának védelme során, még a magánszemélyek jogsértéseivel szemben is. A kifogásolt intézkedés ezért beavatkozást jelentett a 10. cikkbe (38. bek.). A Bíróság nem kérdőjelezte meg a spanyol bíróságok megállapítását, miszerint a kérelmező kijelentései ártottak mások hírnevének. Az Egyezmény 10. cikke nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát. A kérdés csak az, hogy a kérelmezővel szemben kiszabott szankció arányos-e az elérni kívánt törvényes céllal, és „szükséges-e egy demokratikus társadalomban” (45. bek.).

A Bíróság ennek során figyelembe vette különösen a nyilatkozatokban használt kifejezéseket és a kontextust, amelyben azokat nyilvánosságra hozták, beleértve azt a tényt, hogy a szóbeli kijelentések egy élő rádióadásban hangzottak el, ahol a kérelmezőnek nem volt lehetősége azok újrafogalmazására, finomítására vagy eltávolítására, mielőtt azok nyilvánosságra kerültek volna (46. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező a fegyelmi határozat alapjául szolgáló kijelentéseket egy munkaügyi jogvitával összefüggésben tette, amely a közszolgálati televízió gazdálkodását érintő nyilvános vitával párosult. Az Alkotmánybíróság határozata is elismerte, hogy a kérelmező kritikája közérdekű volt e tekintetben. Elismerte azt is, hogy a sértő és durva kifejezéseket először a rádióműsor házigazdái használták a kérelmező és az újságírók között folyó gyors és spontán beszélgetés során, amely kifejezéseket szinte „kiprovokálták” a kérelmezőből. Továbbá, a TVE és a sértő

megjegyzésekkel érintett személyek nem indítottak eljárást rágalmazás vagy becsületsértés miatt a kérelmezővel vagy a rádióval szemben (48. bek.).

Ami a kérelmezővel szemben kiszabott szankció súlyosságát illeti, a munkaviszony végkielégítés nélküli felmondása a törvény alapján alkalmazható legsúlyosabb fegyelmi büntetés volt (49. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a panaszolt beavatkozás nem tekinthető „nyomós társadalmi érdekre" adott válasznak, nem állt arányban az elérni kívánt céllal (50. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Nilsen and Johnsen v. Norway (48. bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; szankció arányossága, elbocsátás; sértő kifejezések[89]

De Diego Nafría v. Spain
(Application no. 46833/99., 2002. március 4-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a Spanyol Nemzeti Bank alkalmazottja volt, majd egy jelzálog-hitelintézetben töltött be vezetői állást. 1993 végén a Nemzeti Bank által lefolytatott ellenőrzés nyomán visszavonták a hitelintézet engedélyét, a kérelmezőt pedig két évre eltiltották. A kérelmező ezután újra munkába állt a Nemzeti Banknál. A legfelsőbb bíróság 1997-ben kimondta, hogy a közigazgatási eljárásban nem tartották tiszteletben a kérelmező védelemhez való jogát, ezért semmisnek nyilvánította a határozatot. Az ítélet tudatában a kérelmező tiltakozó levelet írt a Nemzeti Bank igazgatóhelyettesének (kormányzó), amelyben súlyosan szabálysértőnek minősítette a vizsgálatban részt vett személyek eljárását, és a bank több vezetőjét is név szerint megjelölte. A kérelmező a levél másolatát két munkatársának is elküldte, és a munkahelyén is kifüggesztette. Ezek után a Nemzeti Bank kormányzója felmondott a kérelmezőnek.

A kérelmező a madridi munkaügyi bírósághoz fordult, amely megsemmisítette a felmondó határozatot. Az indokolás szerint a kérelmező levele senkit sem vádolt bűncselekménnyel, csupán adminisztratív szabálytalanságokra célzott. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a spanyol Alkotmány 20. cikkében biztosított véleménynyilvánítás szabadsága olyan állításokra is kiterjed, amelyek zavarónak bizonyulnak, egészen addig, amíg nem sértik az emberi

[89] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-63608

méltósághoz való jogot. Ez utóbbi akkor sérül például, ha az állítások büntetendő cselekményekre utalnak. A kérelmező a levél elküldésével nem lépte át az alapvető jog gyakorlásának határait. Bár a levél tartalmának alkalmazottak közti nyilvánosságra hozatala vitathatatlanul árthatott a bankról kialakult képnek, a terjesztés azonban csak a bankon belülre korlátozódott.

A madridi felsőbíróság azonban hatályon kívül helyezte az ítéletet, a felmondást pedig összhangban állónak találta az Alkotmány 20. cikkével. Az indokolás szerint a levél tartalma nyilvánvalóan sértő és gyalázkodó véleményt tükrözött, mivel azt sejtette, hogy a bank működése és a vezetőinek tevékenysége ellentétes a jogszabályokkal. A bíróság döntő fontosságot tulajdonított annak, hogy a levélben használt kifejezések nem váratlan és hirtelen reakció megnyilvánulásai voltak, ami a szóbeli kirohanások jellemzője, hanem teljes nyugalomban és az ítélőképesség birtokában születtek. Az a tény, hogy a levelet nem terjesztették a bankon kívül, nem csökkenti a sérelem súlyosságát, amely a bankról kialakult képet érte az intézményen belül. A kérelmező ezért túllépte a véleménynyilvánítás szabadságát. A kérelmező alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál, amely megalapozatlanság miatt elutasította azt.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a Spanyol Nemzeti Bankból történő elbocsátása, amely az igazgatóhelyettesnek írt levél tartalma miatt történt, az Egyezmény 10. cikkének megsértését jelenti (29. bek.). A Bíróság nem vonta kétségbe a madridi felsőbíróság megállapításait, miszerint a kérelmező által megfogalmazott vádak olyan természetűek, amelyek ártanak mások jó hírnevének. A bíróság indokai megegyeztek azzal a legitim céllal, amely a levélben szereplő természetes vagy jogi személyek jó hírnevének védelmére irányul. Ezért ebben az esetben csak azt kell vizsgálni, hogy a kérelmezővel szemben kiszabott szankció arányos volt-e az elérni kívánt törvényes céllal, és „szükséges-e egy demokratikus társadalomban” (36. bek.).

A Bíróság figyelembe vette a levélben használt szavakat, és a kontextust, amelyben azt írták, beleértve azt a tényt, amit a kérelmező hangsúlyozott, hogy az írásos formát „átgondoltan, tartalmának teljes tudatában használta”. A Bíróság nem tévesztette szem elől azt sem, hogy bár a véleménynyilvánítás szabadsága a köztisztviselőkre is kiterjed, jogszerűnek

tűnik, hogy az állam státuszuknál fogva a diszkréció kötelességét várja el (37. bek.). A vitás kifejezések egy különleges kontextusban merültek fel, amely a Nemzeti Bank egy magán-hitelintézetben lefolytatott eljárása következtében a bank és a kérelmező között kialakult konfliktust jelentette. A Bíróság szerint „érthető" a kérelmező reakciója, ám a bank több vezetőjének súlyosan szabálysértő eljárására vonatkozó vádak nem illeszkedtek semmilyen, a Nemzeti Bank irányításának közérdekű kérdéseit érintő nyilvános vitába, amely területen a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásait megszorítóan kell értelmezni (38. bek.).

Igaz, hogy a 10. cikk a nézetek és információk tartalmán túl azok kifejezési formáit is védi, azonban figyelembe kell venni, hogy megfelelő egyensúlyt kell teremteni a különböző érdekek között (39. bek.). A Bíróság úgy ítélte meg – egyetértve a madridi felsőbírósággal –, hogy a kérelmező általánosságban, tényekre való hivatkozás vagy bizonyítás nélkül megfogalmazott vádjai, súlyosságuknál és hangnemüknél fogva indokolatlan személyes támadást jelentettek. Az ilyen viselkedés annál is inkább elítélendő, mert a kérelmezőnek az ország legfőbb pénzügyi intézményének magas rangú tisztviselőjeként nagyobb önmérsékletet kellett volna tanúsítania (40. bek.). Ráadásul – ellentétben a Fuentes Bobo üggyel – a vitatott szavak nem egy gyors és spontán beszélgetés során hangzottak el, hanem leírt, jól átgondolt állításokról volt szó, és a kérelmező is elismerte, hogy tökéletesen tisztában volt azok tartalmával (41. bek.). A spanyol bíróságok mérlegelésük nyomán arra a következtetésre jutottak, hogy a kérelmező a Spanyol Nemzeti Bank magas rangú tisztviselőjeként túllépte elfogadható kritika határait. A Bíróság szerint a madridi felsőbíróság ítélete nem tekinthető ésszerűtlennek vagy önkényesnek, és a hazai hatóságok a kérelmező szankcionálásával nem nem lépték túl a mérlegelési jogkörüket (42. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vogt v. Germany (53. bek.); De Haes and Gijsels v. Belgium (48. bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; sértő kifejezések; szankció arányossága, elbocsátás[90]

Guja v. Moldova
(Application no. 14277/04., 2008. február 12-i ítélet)

Tényállás

[90] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-64881

A kérelmező a moldovai legfőbb ügyészség sajtófőnöke volt, aki 2003 januárjában két levelet adott át a sajtónak. Az egyik levelet a parlament alelnöke küldte a legfőbb ügyésznek, amelyben arra kérte a legfőbb ügyészt, hogy személyesen járjon közben négy rendőr ügyében, akiket jogtalan fogvatartással vádoltak. Az alelnök szerint a rendőrök a belügyminisztérium egyik „legjobb csapatához" tartoztak, amely a legfőbb ügyészség alkalmazottai miatt a működésében volt akadályoztatva. Az egyik napilapban egy cikk jelent meg arról, hogy az alelnök megfélemlíti az ügyészeket, megjegyezve, hogy a hatalommal való visszaélés széles körű problémává vált Moldovában. Az újság szerint az alelnök nyilvánvalóan kísérletet tett a négy rendőr megvédésére, és a két levélről fotókat is közzétett. Ezt követően a legfőbb ügyész kérdőre vonta a kérelmezőt, amiért a levelek napvilágot láttak a sajtóban. 2003 márciusában a kérelmezőt elbocsátották azon az alapon, hogy a levelek titkosak voltak, és azok átadása előtt nem konzultált a legfőbb ügyészség más szervezeti egységeivel, megsértve a sajtóosztály belső szabályzatát. A kérelmező a visszahelyezése végett sikertelen polgári pert indított.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a 10. cikk védelme általánosságban a munkahelyekre is kiterjed, és a köztisztviselőknek is joga van a véleménynyilvánítás szabadságához. Elismerte ugyanakkor, hogy a munkavállalók a munkáltatójuk felé bizonyos mértékig lojalitással és diszkrécióval tartoznak. Ez különösen így van a köztisztviselők esetében, mivel a közszolgálat természeténél fogva megköveteli a lojalitás és a diszkréció kötelességét (52., 70. bek.). Tekintettel a pozíciójuk természetére, a köztisztviselők gyakran olyan információkhoz férnek hozzá, amelyeknél a kormánynak különféle törvényes okok miatt érdeke fűződhet azok bizalmasságához vagy titkosságához (71. bek.). A Bíróság szerint egy köztisztviselő a munkája során házon belüli információk – beleértve a tikosakat – birtokába kerülhet, amelyek kisziváragtatásához vagy közzétételéhez erős közérdek fűződik. Ezért egy köztisztviselőnek vagy egy munkavállalónak a közszférában tapasztalt jogellenes magatartás vagy a munkahelyen előforduló méltánytalanság miatti jelzésének bizonyos körülmények között védelmet kell élveznie (72. bek.). Figyelembe véve a diszkréció kötelességét, a felfedést először a felettes személynél vagy más illetékes hatóságnál vagy szervnél kell megtenni, és ha ez nyilvánvalóan megvalósíthatatlan, lehet csak az információt végső esetben a nyilvánosságnak felfedni. A Bíróságnak ezért figyelembe kell vennie, hogy a kérelmező

számára elérhető volt-e bármilyen más hatékony eszköz a méltánytalanság orvoslására (73. bek.).

Annak meghatározása során, hogy a köztisztviselő véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás arányos volt-e, a Bíróságnak számos más tényezőt is figyelembe kell vennie. Először is, hogy a nyilvánosságra hozott információk közérdekűek-e. A nyilvánosságnak az adott információhoz fűződő érdeke néha olyan erős lehet, hogy még a jogilag előírt titoktartási kötelezettséget is felülmúlhatja (74. bek.). Ilyen tényező a közzétett információk hitelessége is (75. bek.). A Bíróságnak mérlegelnie kell továbbá a kárt – ha van ilyen –, amit a hatóság a közzététel eredményeként szenvedett el, és hogy az felülmúlja-e a nyilvánosság információk feltárásához fűződő érdekét (76. bek.). Egy másik tényező a munkavállaló cselekedetének indítékai. Így például a cselekményt motiváló személyes sérelem vagy ellentétek, illetve a várható személyes előny – ideértve a pénzbeli nyereséget – nem tesz indokolttá magas szintű védelmet. Fontos, hogy a nyilvánosságra hozatal során az egyén jóhiszeműen és abban a hitben járjon el, hogy az információ igaz volt, valamint hogy a nyilvánosságra hozatalhoz közérdek fűződjön, és ne álljon rendelkezésére más enyhébb eszköz a méltánytalanság orvoslására (77. bek.). Végül vizsgálni kell a kérelmezőre kiszabott büntetést és annak következményeit (78. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy sem a hazai jogszabályok, sem a legfőbb ügyészség belső szabályzatai nem tartalmaztak olyan rendelkezést, amely a szabálytalanságok munkavállalók általi jelentését érintette. Ezért úgy tűnt, hogy a kérelmező felettesein kívül nem volt más hatóság, amelyeknek jelezhette aggályait, és nem volt az ilyen bejelentésekre vonatkozó eljárás (81. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy az adott körülmények között egy külső szereplőnek, akár egy újságnak történő beszámoló indokolt lehetett (84. bek.). Miután megvizsgálta az alelnök legfőbb ügyésznek írt feljegyzését, a Bíróság nem fogadta el, hogy annak nem volt más célja, minthogy továbbítsa a rendőrök levelét az illetékes szervnek. Figyelemmel a kontextusra és az alelnök által alkalmazott nyelvezetre, nem zárható ki, hogy a feljegyzés nyomást gyakorolt a legfőbb ügyészségre (86. bek.). Mindezek fényében a kérelmező által nyilvánosságra hozott levelek olyan kérdéseket hordoztak, mint a hatalmi ágak szétválasztása, vagy egy magas rangú politikus helytelen magatartása. Nem kétséges, hogy ezek nagyon fontos kérdések egy demokratikus társadalomban, amelyekről való tájékozódás a nyilvánosság jogos érdeke, és amelyek a politikai vita körébe tartoznak (88. bek.).

A Bíróság szerint a jogtalan nyomásgyakorlásról és az ügyészségen belüli méltánytalanságról szóló információk felfedéséhez fűződő közérdek olyan fontos egy

demokratikus társadalomban, hogy felülmúlja a legfőbb ügyészségbe vetett közbizalom fenntartásához fűződő érdeket. A közérdeklődésre számot tartó témák nyílt megvitatása létfontosságú egy demokráciában, és figyelembe kell venni annak jelentőségét, hogy a nyilvánosság tagjait ne riasszák el attól, hogy hangot adjanak véleményüknek az ilyen ügyekben (91. bek.). A Bíróság nem hitte, hogy a kérelmezőt a személyes előny vágya, illetve a munkáltatójával vagy az alelnökkel szembeni személyes sérelem motiválta, vagy hogy cselekedeteit más hátsó szándék ösztönözte, ennélfogva jóhiszeműen járt el (93-94. bek.).

A Bíróság végül megállapította, hogy a kérelmezővel szemben a lehető legsúlyosabb szankciót, az elbocsátást alkalmazták, amely kétségkívül egy nagyon szigorú intézkedés. Ez nemcsak a karrierjére volt negatív befolyással, de súlyosan dermesztő hatással lehetett a legfőbb ügyészség többi alkalmazottjára is, és elriaszthatta őket bármely szabálytalanság jelentésétől. Mivel az eset a médiában is megjelent, a szankció számos más köztisztviselőre és alkalmazottra is dermesztő hatással lehetett (95. bek.). Tekintettel a véleménynyilvánítás szabadságának fontosságára a közérdekű ügyekben; a köztisztviselők és más alkalmazottak jogára, hogy jelezzék a jogellenes magatartást vagy a munkahelyen előforduló méltánytalanságot; és mérlegelve a különböző érdekeket a kérelmező esetében, a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába, különösen az információk terjesztéséhez fűződő jogába történő beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (97. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Barfod v. Denmark (29. bek.); Hadjianastassiou v. Greece (45. bek.); Vogt v. Germany (53. bek.); Ahmed and Others v. United Kingdom (56. bek.).

Címkék: köztisztviselők véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; közérdekű ügyek; szankció arányossága, elbocsátás[91]

Marchenko v. Ukraine
(Application no. 4063/04., 2009. február 19-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező tanár és a szakszervezet vezetője volt abban az iskolában, ahol dolgozott. A tanár az iskolaigazgatót az iskola vagyonával való visszaéléssel vádolta meg, és több alkalommal is panaszt nyújtott be a közpénzek állami szervezetek általi felhasználásának

[91] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85016

vizsgálatáért felelős könyvvizsgáló szervezetnek. Azt állította többek között, hogy az igazgató elsikkasztotta az iskolának nyújtott humanitárius segélyt, és magáncélra használta az iskola berendezéseit. A szervezet nem talált hűtlen kezelésre utaló bizonyítékot. A tanár két büntetőjogi feljelentést is tett az igazgató ellen, amiket bizonyítékok hiányában elutasítottak. Ezt követően a kérelmező szakszervezetének képviselői „sztrájkőrséget" szerveztek a helyi közigazgatási hivatal elé, ahol transzparensekkel és szlogenekkel szakmai kötelességszegéssel és hivatali visszaéléssel vádolták az igazgatót. Az igazgató ezek után magánvádas büntetőeljárást kezdeményezett a kérelmezővel szemben, aki ellen végül a büntető törvénykönyv 125. § (3) bekezdése és a 126. §-a alapján hamis vád és becsületsértés miatt emeltek vádat. A bíróságok bűnösnek találták, és egy év felfüggesztett szabadságvesztésre, pénzbírságra, valamint kártérítés megfizetésére ítélték, amiért az iskolaigazgatót alaptalanul vádolta közpénzek elsikkasztásával.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elöljáróban leszögezte: a hazai hatóságok két dologra hivatkoztak a kérelmező elítélésének alapjául: a levelekre, amelyeket a könyvvizsgálónak és az ügyészségnek küldött, követelve az igazgató elleni nyomozás megindítását, illetve a sztrájkőrségre, amit ő szervezett, és amelyen részt is vett (43. bek.). A kérelmező az igazgatót közpénzek és köztulajdon hűtlen kezelésével vádolta, illetve azzal, hogy az iskola igazgatójaként visszaélt hivatalával. Annak ellenére, hogy a kérelmező egy szakszervezet képviselőjeként fontos szerepet játszik, illetve kijelentései egy közalkalmazott hivatali magatartásával kapcsolatosak, és mint ilyen közérdeklődésre számot tartó ügy, a Bíróság úgy vélte, hogy meghatározott határokon belül kell reagálnia, tiszteletben tartva mások jó hírnevét, ideértve az ártatlanság vélelmét. Ezen túlmenően a kérelmezőnek kötelessége lett volna figyelembe venni, hogy lojalitással és diszkrécióval tartozik a munkáltatója felé (45. bek.).

Ugyanakkor a munkavállalónak a közszférában tapasztalt jogellenes magatartás vagy a munkahelyen előforduló méltánytalanság miatti jelzésének védelmet kell élveznie. Ez különösen így van akkor, amikor az érintett munkavállaló tudatában van azzal, mi történik a munkában, és ezáltal a legjobb helyzetben van ahhoz, hogy a köz érdekében fellépve figyelmeztesse a munkáltatót vagy a nagyközönséget. Figyelembe véve a diszkréció kötelességét, a felfedést először a felettes személynél vagy más illetékes hatóságnál vagy

szervnél kell megtenni, és ha ez nyilvánvalóan megvalósíthatatlan, lehet csak az információt végső esetben a nyilvánosságnak felfedni (46. bek.). Ezen elvek fényében a Bíróság megállapította, hogy a kérelmezőnek nem lehet felróni azt, hogy rosszhiszeműen tette, főleg hogy a szakszervezet nevében járt el. Így ha a beavatkozás az illetékes hatóságoknak címzett levelekre hivatkozva történt, úgy annak szükségességét nem támasztották alá (47. bek.).

A kérelmező elítélése azonban a sztrájkőrségben való részvételén is alapult, amit a hazai bíróságok számos bizonyítékkal támasztottak alá (48. bek.). Ráadásul a kérelmező meg sem kísérelte kihasználni a rendelkezésre álló jogi eszközöket annak érdekében, hogy vitassa a vizsgálatok eredménytelenségét és a büntetőeljárás megindításának elutasítását (49. bek.). Ehelyett a sztrájkőrségen a szlogenekkel, különösen erős kifejezések megfogalmazásával hűtlen kezeléssel vádolta az igazgatót. A Bíróság szerint ezek a vádak tényállításoknak minősültek, amiket elegendő bizonyíték hiányában rágalmazónak lehetett tekinteni, és amely aláásta az igazgató ártatlanság vélelméhez fűződő jogát (50. bek.). Figyelembe véve az igazgató ellen felhozott vádak természetét, a Bíróság elismerte, hogy a hazai hatóságok a mérlegelési jogkörükön belül jártak el a kérelmezőnek a sztrájkőrség szervezése és az abban való részvétele miatt történő elítélésével.

Kérdés, hogy a beavatkozás arányos volt-e az elérni kívánt törvényes céllal, tekintettel a kiszabott szankciókra (51. bek.). A Bíróság megismételte, bár a részes államoknak lehetőségük van szabályozni a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlását, ezt nem tehetik oly módon, ami indokolatlanul akadályozza az olyan közérdeklődésre számot tartó ügyekkel kapcsolatos nyilvános vitát, mint a közpénzek hűtlen kezelése. A Bíróság úgy vélte, hogy az ügy körülményei – egy személy rágalmazásának klasszikus esete egy közérdeklődésre számot tartó ügy vitájának kontextusában – egyáltalán nem indokolták a börtönbüntetés kiszabását. Egy ilyen szankció természeténél fogva elkerülhetetlenül dermesztő hatással van a nyilvános vitára, és az a tény, hogy a kérelmező büntetését felfüggesztették, nem változtat ezen a következtetésen, mivel magát az elítélést nem törölték el (52. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok a kérelmező hosszú felfüggesztett börtönbüntetésre való ítélésével túlmentek azon, ami a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozáshoz „szükséges” lett volna (53. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Constantinescu v. Romania (72. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (113., 116 bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; közérdekű ügyek; szankció arányossága, felfüggesztett szabadságvesztés[92]

Wojtas-Kaleta v. Poland
(Application no. 20436/02., 2009. július 16-i ítélet)

Tényállás

1999-ben egy országos napilap arról számolt be, hogy a lengyel közszolgálati televíziós műsorszolgáltató (Telewizja Polska Spółka Akcjna, TVP) két klasszikus zenei programot vett le a műsoráról. A cikk idézte egy újságíró véleményét is, aki a lengyel közszolgálati televíziós újságírók szakszervezetének elnökeként kritizálta a vezetőség döntését, és úgy vélte, hogy az negatív hatással lesz a zenei műsorok színvonalára a kereskedelmi műsorszolgáltatókkal való kiélezett versenyben. A munkáltató fegyelmi intézkedésként írásbeli megrovásban részesítette arra hivatkozva, hogy viselkedésével megsértette a munkáltató jó hírnevét. Az újságíró keresetét mind a kerületi, mind a fellebbviteli bíróság elutasította. Az indokolás szerint az újságíró jogellenes módon viselkedett, amely szükséges és elégséges feltétele volt a fegyelmi intézkedésnek, illetve a lojalitás kötelezettségének megszegésével a munkáltatója rovására járt el.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk a munkahelyekre is vonatkozik (42. bek.). A kérelmező – hasonlóan a Fuentes Bobo v. Spain ügyhöz – egy újságíró volt, aki nyilvánosan bírálta munkáltatója magatartását, amely egy közszolgálati, állami tulajdonban lévő műsorszolgáltató volt. Ez azt a problémát vetette fel, hogy hogyan húzhatók meg a közszolgálati televízióban dolgozó újságírók lojalitásának határai, és milyen korlátok vethetők ki rájuk a nyilvános vitában. A Bíróság tudatában volt annak, hogy az alkalmazottak a munkáltatójuk felé lojalitással és diszkrécióval tartoznak (43. bek.). Mivel a kérelmező a véleménynyilvánítás szabadságát gyakorolta, a Bíróság úgy vélte, nem szükséges különbséget tenni a kérelmező közszolgálati műsorszolgáltató alkalmazottjaként, szakszervezeti

[92] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91415

aktivistaként és újságíróként betöltött szerepe között (45. bek.). Tekintettel az újságírók társadalomban játszott szerepére, és azon felelősségére, hogy hozzájáruljanak és ösztönözzék a nyilvános vitát, a diszkréció és a tartózkodás kötelezettsége nem alkalmazhatók egyformán az újságírókra, miután funkciójuk természete az információk és eszmék közlése. Az eset egy közérdekű és aggodalmat keltő kérdést foglalt magában: a közszolgálati média műsorszerkesztési politikáját (46. bek.).

A Bíróság leszögezte, ha egy állam úgy dönt, hogy közszolgálati műsorszolgáltatási rendszert hoz létre, a hazai jognak és a gyakorlatnak garantálnia kell, hogy a rendszer biztosítja a plurális audiovizuális szolgáltatást. Lengyelországban a kommunista rezsim összeomlása után az 1990-es években a tömegmédia jelentős és gyors változáson ment keresztül, amely a műsorszolgáltatás állami monopóliumának megszűnésével járt. A jogalkotó azonban a közszolgálati televízió fenntartása mellett döntött. A jogszabályok a közszolgálati műsorszolgáltató küldetéseként határozták meg többek között, hogy segítse elő a kultúra fejlődését, különös hangsúlyt fektetve a lengyel szellemi és művészeti eredményekre. A kérelmező mind az interjúban, mind a nyílt levelében azzal érvelt, hogy a közszolgálati televízió műsorpolitikájának változásai nem illeszkedtek ebbe a szerepbe. A Bíróság elfogadta a kérelmező érvét, hogy újságíróként joga és kötelessége a közérdekű ügyekről nyilatkozni, és leszögezte, hogy a diszkréció és a lojalitás kötelezettségét a műsorszolgáltató közszolgálati karakterével szemben kell mérlegelni (47. bek.). A munkáltatói megrovás azon alapult, hogy igen tágan értelmezte az alkalmazottaknak a munkáltatójuk jó hírnevének védelmére vonatkozó kötelességét. Pusztán az a tény, hogy a kérelmező részt vett a műsorpolitikáját érintő nyilvános vitában, és kritizálta azt, elegendő volt annak megállapításához, hogy a munkáltatója kárára járt el (48. bek.).

A Bíróság szerint a hazai bíróságok nem vették figyelembe a kérelmező érvét, hogy a köz érdekében járt el, és csak annak megállapítására szorítkoztak, hogy megnyilvánulásaival a munkáltatója kárára tevékenykedett. Nem vizsgálták meg, hogy a kérelmező észrevételei és azok kontextusa befolyásolhatta-e a véleménynyilvánítási szabadsága megengedett körét (49. bek.). A Bíróságnak a nyilvánosságra hozott információk hitelességét is meg kellett vizsgálnia. Sem a munkáltató, sem pedig a bíróságok nem állították, hogy a kérelmező kijelentései ténybeli alap híján lettek volna. Sőt, azok értékítéleteknek minősültek, amelyek bizonyítása nem szükséges (50. bek.). Fontos azt is megjegyezni, hogy hazai szinten soha nem állították, hogy a nyilatkozatok indokolatlan személyes támadásnak minősíthetők, vagy hogy sértő szándékot lehet azoknak tulajdonítani. Az újságíró jóhiszeműségét szintén nem vitatta sem a munkáltatója, sem az eljárásban részt vevő hazai hatóságok (51. bek.).

Tiszteletben tartva a véleménynyilvánítás szabadságának fontosságát a közérdekű ügyekben, felmérve a kérelmező hivatásbéli kötelezettségeit és felelősségét újságíróként, valamint az alkalmazottak munkáltatójuk felé fennálló feladatait és felelősségét, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (52. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vogt v. Germany (53. bek.); Ahmed and Others v. United Kingdom (55-56. bek.); Fuentes Bobo v. Spain (38. bek.); Sokolowski v. Poland (47-48 bek.); Guja v. Moldova (52. bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; közszolgálati média; közérdekű ügyek[93]

Heinisch v. Germany
(Application no. 28274/08., 2011. július 21-i ítélet)

Tényállás

Egy berlini idősek otthonának ápolónője büntető feljelentést tett az intézményben tapasztalt ellátás hiányosságai miatt, miután többször is eredménytelenül jelezte azokat a vezetőségnek. A feljelentés miatt rendkívüli felmondással elbocsátották állásából. A kérelmező ezt követően a munkaügyi bírósághoz fordult, ám a fellebbviteli bíróság az elbocsátást nem találta jogellenesnek. A német polgári törvénykönyv 626. § (1) bekezdése ugyanis lehetővé teszi a munkaviszony bármely fél által történő azonnali hatályú megszüntetését, ha „kényszerítő ok" (wichtiger Grund) lehetetlenné teszi a munkaviszony folytatását. A német bíróságok gyakorlata szerint az elbocsátást a munkáltató ellen tett büntető feljelentés is megalapozhatja, ha azzal „súlyosan megsérti" a munkavállalótól elvárható lojalitást. Az ítéletet a szövetségi munkaügyi bíróság is helybenhagyta.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[93] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93417

Az nem volt vitatott, hogy a kérelmező büntető feljelentését a munkáltató jogellenes magatartása miatt ún. whistle-blowing-nak (közérdekű bejelentés) kell tekinteni, amely a 10. cikk hatálya alá tartozik, elbocsátása pedig beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságába (43., 45. bek.). A Bíróság ebben az összefüggésben utalt arra, hogy a 10. cikk általánosságban a munkahelyekre is vonatkozik (44. bek.). A munkavállalónak a közszférában tapasztalt jogellenes magatartás vagy a munkahelyen előforduló méltánytalanság miatti jelzésének bizonyos körülmények között védelmet kell élveznie. Ez különösen így van akkor, amikor az érintett munkavállaló vagy köztisztviselő az egyetlen, aki tudatában van annak, mi történik a munkában, és ezáltal a legjobb helyzetben van ahhoz, hogy a köz érdekében fellépve figyelmeztesse a munkáltatót vagy a nagyközönséget (63. bek.). A Bíróság ugyanakkor elfogadta a kormány azon álláspontját, hogy mérlegelni kell a munkavállaló véleménynyilvánítás szabadságához való jogát – a munkáltatója jogellenes magatartásának vagy méltánytalanságának jelzését – a munkáltató jó hírnevével és üzleti érdekével szemben (64. bek.). A Bíróság a beavatkozás arányosságának értékelésekor számos más tényezőt is figyelembe vett: a nyilvánosságra hozott információk közérdekűek-e; a közzétett információk hitelessége; a munkáltatónak a közzététel eredményeként okozott kár, és a kár felülmúlja-e a feltárt információkhoz fűződő közérdeket; a munkavállaló cselekedetének indítékai; a kérelmezőre kiszabott büntetés és annak következményei (66-70. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező által felfedett információk tagadhatatlanul közérdekűek voltak, különös tekintettel arra, hogy az érintett betegek gyakran nincsenek abban a helyzetben, hogy maguk hívják fel a hiányosságokra a figyelmet (71. bek.). A kérelmező számos alkalommal jelezte panaszait a feletteseinek (72. bek.), és nem volt bizonyíték arra, hogy a további belső panaszok hatékony eszközök lettek volna az ellátás hiányosságainak orvoslására (74. bek.). A Bíróság ezért úgy vélte, a büntetőjogi feljelentés igazolható volt (76. bek.). Ami a nyilvánosságra hozott információk hitelességét illeti, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, és minden olyan személynek, aki információ nyilvánosságra hozatala mellett dönt, gondosan ellenőriznie kell azok pontosságát és megbízhatóságát, különösen, ha az illető személy lojalitással és diszkrécióval tartozik a munkáltatója felé (77. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező állítása nem volt ténybeli alap híján, és semmi sem utalt arra, hogy szándékosan vagy gondatlanul téves információkról számolt be (79. bek.). A Bíróság az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének az ún. „whistle-blower”-ekre (közérdekű bejelentők) vonatkozó

alapelveire[94] is hivatkozott, amelyek értelmében a whistle-blower-ek eljárását jóhiszeműnek kell tekinteni, amennyiben ésszerűen feltételezhető, hogy a nyilvánosságra hozott információk igazak, akkor is, ha később annak ellenkezője derült ki (§ 80.). A Bíróság nem kételkedett abban sem, hogy a kérelmező jóhiszeműen és abban a hitben járt el, hogy közérdek fűződött ahhoz, hogy felfedje a munkáltatója által állítólag elkövetett méltánytalanságokat a bűnüldöző hatóságoknak, és hogy nem állt rendelkezésére más enyhébb eszköz a helyzet orvoslására (83. bek.).

Ami a munkáltató sérelmét illeti, a Bíróság elismerte, hogy a kérelmező állításai sértették a társaság üzleti hírnevét és érdekeit (88. bek.). Jelen esetben a munkáltató egy állami tulajdonú társaság volt. Bár a Bíróság elismerte, hogy az állami tulajdonban lévő cégek gazdasági életképességéhez is érdek fűződik, rámutatott, hogy az ilyen társaságok által nyújtott alapvető közszolgáltatások színvonalába vetett közbizalom védelme is döntő (89. bek.). Ezért a nyilvánosság érdeke, hogy megkapja az információkat az állami tulajdonú társaság által nyújtott ellátás hiányosságairól, olyan fontos egy demokratikus társadalomban, amely felülírja a társaság üzleti hírnevének védelméhez fűződő érdeket (90. bek.).

Továbbá, a kérelmezővel szemben a lehetséges legsúlyosabb munkajogi szankciót szabták ki. Ez nemcsak a karrierjére volt negatív hatással, de súlyosan dermesztő hatással lehetett a többi alkalmazottra is, és elriaszthatta őket az ellátás bármilyen hiányosságának jelentésétől, amely a társadalom egészére nézve káros (91. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a kérelmező azonnali hatályú elbocsátása aránytalanul súlyos volt (92. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező információ közléséhez fűződő jogába való beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (93. bek.). A hazai bíróságok ezért nem teremtettek megfelelő egyensúlyt a munkáltató jó hírnevének és a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának védelme között (94. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vogt v. Germany (53. bek.); Fuentes Bobo v. Spain (38. bek.); Guja v. Moldova (72., 76-77. bek.); Marchenko v. Ukraine (45-46. bek.); Kudeshkina v. Russia (85., 99. bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; közérdekű ügyek; közérdekű bejelentők[95]

---

[94] Resolution 1729 (2010) Protection of „whistle-blowers”. http://assembly.coe.int/main.asp?link=/documents/adoptedtext/ta10/eres1729.htm; Recommendation 1916 (2010) Protection of “whistle-blowers”. http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta10/EREC1916.htm

[95] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105777

Palomo Sanchez and Others v. Spain

(Application nos. 28955/06., 28957/06., 28959/06., 28964/06., 2011. szeptember 12-i ítélet)

Tényállás

A négy kérelmező többször is munkaügyi pert indított munkáltatójuk ellen, majd 2001-ben szakszervezetet alapítottak. A szakszervezet havonta megjelenő egyik hírlevele egy munkaügyi perben hozott ítéletről számolt be, amit a kérelmezők a munkaadójukkal szemben nyertek meg. A hírlevél címoldalán egy karikatúra volt, amin a cég két dolgozója szexuális szolgáltatást nyújtott a személyzeti osztály igazgatójának. Emellett két cikk trágár szóhasználattal kritizálta, hogy a címlapon szereplő két személy az eljárás során a cég mellett tanúskodtak. A hírlevelet a szakszervezet hirdetőtáblájára is kitették. A kérelmezőket súlyos fegyelmi vétség – a hírlevélben kritizált dolgozók és a személyzeti igazgató jó hírnevének megsértése – miatt elbocsátották. A kérelmezők bíróságon támadták meg a döntést. A spanyol bíróságok azonban úgy ítélték meg, hogy a karikatúra és a cikkek támadó jellegűek voltak, megsértették az érintett személyek becsületét és méltóságát, amivel túllépték a véleménynyilvánítás szabadságának határait, ezért az elbocsátásuk – összhangban a munkaügyi szabályokkal – igazolható volt. A bíróságok szerint a véleménynyilvánítás szabadsága a munkaügyi viszonyokban nem korlátlan, e viszonyok sajátosságait figyelembe kell venni, ezért egyensúlyt kell teremteni a munkavállalók szerződésben megállapított kötelezettségei és a véleménynyilvánítási szabadságuk között. A kérelmezők alkotmányjogi panaszát az Alkotmánybíróság arra hivatkozva nyilvánította elfogadhatatlannak, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos védelme nem terjed ki az olyan sértő vagy megalázó kijelentésekre, amelyek nem szükségesek ahhoz, hogy mások véleményt formáljanak a kérelmezők által panaszolt tényekről.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 12:5 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy bár az ügy a véleménynyilvánítás szabadságát érinti, a szakszervezettel összefüggésben szoros kapcsolatban áll az egyesülési szabadsággal. Így az ügyet a 10. cikk alapján kell megvizsgálni, amit a 11. cikk fényében kell értelmezni (52. bek.). Jelen esetben a kérelmezők elbocsátása nem a nemzeti hatóságok közvetlen beavatkozása volt (60. bek.). A fő kérdés az volt, hogy a spanyol bíróságoknak a

kérelmezők elbocsátásának érvénytelenítésével kellett volna-e biztosítani a véleménynyilvánítási szabadságukat (63. bek.). A Bíróság elfogadta a hazai bíróságok azon megállapítását, hogy a karikatúra és a két cikk sértőek és az érintettek jó hírnevének csorbítására alkalmas volt (66. bek.). Hangsúlyozta, hogy egyértelmű különbséget kell tenni a kritika és a sértés között, és utóbbi szankciókkal sújtható (67. bek.). A Bíróság így úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok által adott indokolás összhangban volt a kérdéses karikatúrával és szövegekkel megcélzott emberek jó hírneve védelmének legitim céljával, és egyetértett a spanyol bíróságok azon következtetésével, hogy a kérelmezők túllépték a munkaügyi viszonyokban elfogadható kritika határait (68. bek.).

Annak kapcsán, hogy a kérelmezőkre kiszabott szankció, az elbocsátás arányos volt-e a kifogásolt megjegyzések súlyosságával, a Bíróság rámutatott: a kifogásolt megjegyzések a szakszervezet azon munkahelyi ágazatának hírlevelében jelentek meg, amelyhez a kérelmezők is tartoztak, és a cég és a köztük zajló vitához kapcsolódott. Azonban nem közvetlenül a cég ellen fogalmaztak meg kritikát, hanem a munkáltatóval együttműködő munkavállalók és a személyzeti vezető ellen irányultak. A Bíróság e tekintetben leszögezte, hogy a magánszemélyek esetében az elfogadható kritika határai szűkebbek, mint a politikusok vagy a feladatukat ellátó köztisztviselők tekintetében (71. bek.). Ugyanakkor a vitatott cikkek tartalma nem tisztán a magántermészetűek, hanem legalább a cég dolgozói számára közérdekű tárgyú volt (72. bek.). Ennek ellenére a munkaügyi viszonyok terén még az ilyen jellegű vita sem igazolhatja a sértő karikatúrák és kifejezések használatát. Sőt, a kifejezések nem minősültek azonnali és meggondolatlan reakciónak, amelyek egy gyors és spontán szóbeli vita keretében hangzottak el, hanem írott állítások voltak, amiket a cég telephelyén tettek közszemlére (73. bek.).

A hazai bíróságok jóváhagyták a munkáltató által kiszabott szankciót, és úgy találták, hogy a kérdéses magatartás nem esett közvetlenül a kérelmezők szakszervezeti tevékenységébe, ellenben megsértette a jóhiszeműség elvét a munkaügyi viszonyokban. A Bíróság elfogadta a hazai bíróságok következtetéseit (74. bek.). Egyetértett abban, hogy a munkaügyi viszonyoknak – annak érdekében, hogy gyümölcsözőek legyenek – a kölcsönös bizalomra kell épülniük. Bár ez nem foglalja magában a feltétlen lojalitás kötelezettségét a munkáltatóhoz vagy a diszkréció kötelezettségét addig a pontig, amíg a munkavállalót alávetik a munkáltató érdekeinek, de a véleménynyilvánítás szabadságának bizonyos megnyilvánulásai – amelyek más kontextusban legitimek lehetnek – korlátozhatóak munkaügyi viszonyokban. Szakmai környezetben a személyek tisztességének durván sértő vagy támadó kifejezések használatával való támadása – tekintettel annak bomlasztó hatására –

igazolhatja a szigorú szankciókat is (76. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy találta, hogy a kérelmezők elbocsátása nem volt nyilvánvalóan aránytalan vagy túlzott szankció, amelyet az állam köteles lett volna orvosolni (77. bek.). Az ítélethez 5 bíró csatolt egy közös különvéleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vogt v. Germany (51., 59. bek.); Fressoz and Roire v. France (50. bek.); Skałka v. Poland (34. bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; sértő kifejezések[96]

Matúz v. Hungary
(Application no. 73571/10., 2014. október 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Matúz Gábor televíziós újságíró, aki 2001-től a közszolgálati televízió (Magyar Televízió Zrt.) alkalmazásában állva az „Éjjeli Menedék" című kulturális műsor szerkesztője és műsorvezetője, valamint a szakszervezet vezetője is volt. Az új kulturális igazgató kinevezését követően megpróbált kapcsolatba lépni a televízió elnökével, mivel az új igazgatónak a műsor módosítására és megvágására irányuló utasításairól úgy vélte, hogy az cenzúra. Panaszára nem kapott választ. Az ügy kapcsán 2003. június 19-én egy cikk jelent meg a Magyar Nemzet Online-on,[97] amely az Éjjeli Menedék főszerkesztőjének az MTV Közalapítványának kuratóriumához intézett levelét is közzétette. 2004-ben az újságíró kiadta „Az antifasiszta és a hungarista – Titkok a Magyar Televízióból" című könyvét, amely azon interjúk kivonatát is tartalmazta, amelyeket a műsor végül nem sugárzott. A könyv belső levélváltásokat, valamint a kérelmezőnek a műsorral szemben alkalmazott cenzúrával kapcsolatos véleményét is tartalmazta. A könyv megjelenését követően 2004 novemberében az újságírót azonnali hatállyal elbocsátották azzal az indokkal, hogy megsértette a munkaszerződésében foglalt titoktartási záradékot.

A kérelmező az elbocsátás ellen bírósághoz fordult. A Fővárosi Munkaügyi Bíróság szerint a kérelmező a munkáltatójáról szóló információ közzétételével megszegte a munkaszerződésében foglalt kötelezettségeit. A Fővárosi Ítélőtábla is úgy ítélte meg, hogy a

[96] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-106178
[97] Az Éjjeli Menedék tiltakozik a cenzúra miatt. Magyar Nemzet Online, 2003. június 19. http://mno.hu/migr/az-ejjeli-menedek-tiltakozik-a-cenzura-miatt-719786

vitatott intézkedés nem minősült joggal való visszaélésnek a munkáltató részéről, mivel a kérelmező a munkaszerződés aláírásával önként vállalta véleménynyilvánítási szabadságának korlátozását. A kérelmező a Legfelsőbb Bíróság előtt azzal érvelt, hogy a könyv megírása az utolsó lehetőség volt számára, mivel nem tudta elérni a cenzúrázási gyakorlat megváltoztatását, miután a közszolgálati televízió vezetősége nem indított vizsgálatot. A bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy az ügy hatálya csak arra terjedt ki, hogy a kérelmező megszegte titoktartási kötelezettségét, és visszautasította annak vizsgálatát, hogy az adott esetben a véleménynyilvánítás szabadsága felülírhatta-e azt.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy újságíróként és a közszolgálati televízió szakszervezetének elnökeként joga és kötelessége volt, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot a köztelevízió állítólagos cenzúrájáról. A könyvében tett kijelentéseket soha nem cáfolták (20. bek.). A kormány ezzel szemben azzal érvelt, hogy a kérelmezőt mint a közszolgálati televízió munkavállalóját munkaszerződés és titoktartási kötelezettség kötötte. Az, hogy a szakszervezet elnöke volt, nem mentesítette őt a munkaszerződésből eredő kötelezettségek teljesítése alól. A könyv előzetes engedély nélküli közzétételével, valamint a bizalmas információk feltárásával megszegte kötelezettségeit, ami indokolttá tette elbocsátását (22. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk általánosságban a munkahelyekre is vonatkozik. A kérelmező az állami tulajdonban lévő közszolgálati televízió alkalmazásában állt. E tekintetben a 10. cikk a magánjogi munkaviszonyokra is alkalmazandó (26. bek.). Jelen esetben a kérelmező újságíró a könyvében bírálta felettesei és munkáltatója magatartását. Ez felveti annak problémáját, hogy hogyan húzhatók meg az alkalmazásban álló újságírók lojalitásának határai, és milyen korlátok alkalmazhatóak rájuk a nyilvános vitában. A munkavállalók ugyanis lojalitással és diszkrécióval tartoznak a munkáltatójuk felé. Ennélfogva a kérelmező elbocsátása önmagában nem összeegyeztethetetlen a 10. cikkel (32. bek.). Ugyanakkor a közszolgálati televízió műsorszerkesztésének átláthatóságához fűződő közérdek minden esetben szükségessé teszi a vitatott intézkedés arányosságának hazai vizsgálatát (33. bek.).

Amikor egy személy véleménynyilvánítási szabadságát kell mérlegelni a munkáltatók jogával, a Bíróság szerint a következő kritériumokat kell figyelembe venni: a nyilvánosságra hozott információk közérdekűek-e; a közzétett információk hitelessége; a munkáltatónak a közzététel eredményeként okozott kár; a munkavállaló cselekedetének indítékai; a diszkréció kötelezettsége fényében az információ nyilvánosságra hozatalára végső esetben, a felettes vagy más illetékes szervnél történő felfedést követően került-e sor; a kiszabott szankció súlyossága (34. bek.). Szem előtt tartva a közszolgálati műsorszolgáltatók függetlenségének fontosságát, a Bíróság úgy vélte, még ha a könyv harmadik személyekről is tartalmazott információkat, lényegében közérdekű kérdést érintett (37. bek.). A Bíróság elfogadta a kérelmező azon érvét, hogy újságíróként és a szakszervezet elnökeként joga és kötelessége volt, hogy nyilvánosságra hozza a szóban forgó dokumentumokat, és kommentáljon egy közérdekű ügyet annak ellenére, hogy a munkaszerződése egy titoktartási záradékot tartalmazott (38. bek.). Tekintettel az újságírók társadalomban játszott szerepére, és azon felelősségére, hogy hozzájáruljanak és ösztönözzék a nyilvános vitát, a diszkréció kötelezettsége és a titoktartási korlátok nem alkalmazhatók ugyanúgy az újságírókra, mint másokra (39. bek.). Ezért a hazai hatóságoknak különös figyelmet kellett volna fordítania a kérelmező magatartásának közérdekűségére (40. bek.).

Ami a pontosság kritériumát illeti, sem a munkáltató, sem a bíróságok nem állították, hogy a kérelmező által közzétett dokumentumok nem hitelesek, vagy hogy a megjegyzései ténybeli alap híján voltak (41. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy bár a dokumentumok nyilvánosságra hozatala a titoktartási kötelezettség megsértése volt, a történet általánosságban már hozzáférhetővé vált egy online kiadványon keresztül, és sokak számára ismert volt (43. bek.). Ami a nyilvánosságra hozatal indítékait illeti, a cselekményt motiváló személyes sérelem vagy ellentétek, illetve a várható személyes előny – ideértve a pénzbeli nyereséget – nem tesz indokolttá magas szintű védelmet (45. bek.). Ám a kérelmező indítékait nem kérdőjelezték meg a hazai bíróságok előtt (46. bek.). A könyv megjelenésére csak azután került sor, miután a kérelmező úgy érezte, akadályozzák abban, hogy a közszolgálati televízión belül orvosolhassa az újságírói munkájába történt beavatkozást (47. bek.).

A Bíróság azt is megállapította, hogy a kérelmezőre meglehetősen szigorú szankciót szabtak ki: a munkaviszonyának azonnali hatállyal történő megszüntetését (48. bek.). A hazai bíróságok figyelmen kívül hagyták a kérelmező érvét, miszerint a véleménynyilvánítási szabadságát gyakorolta, és csupán szerződéses kötelezettségeinek megszegésére szorítkoztak (49. bek.). Tekintettel a véleménynyilvánítás szabadságának fontosságára a közérdekű ügyekben, a kérelmező szakmai kötelezettségeire és felelősségére egyfelől, valamint a

munkavállalók kötelezettségeire és felelősségére a munkáltatók felé másfelől, a Bíróság kimondta, hogy a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (50. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vogt v. Germany (43. bek.); Fuentes Bobo v. Spain (38. bek.); Guja v. Moldova (74-78. bek.); Marchenko v. Ukraine (46. bek.); Kudeshkina v. Russia (79., 95. bek.); Wojtas-Kaleta v. Poland (Application no. 20436/02., 2009. július 16.; 45-47. bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága; munkáltató jó hírneve; közszolgálati média; újságírói szabadság; bizalmas információk közzététele[98]

Rubins v. Latvia
(Application no. 79040/12., 2015. január 13-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező professzor a Rigai Stradina orvostudományi egyetem egyik tanszékvezetője volt. 2010 februárjában a kar szenátusa úgy döntött, hogy összevonja a kar két tanszékét, aminek következtében a tanszékvezető pozícióját megszüntették. A kérelmező emiatt több e-mailt is küldött a rektornak és a szenátus több tagjának, amelyekben bírálta az egyetem vezetését, és számos más egyetemi problémára is felhívta a figyelmet (állami forrásokkal való rossz gazdálkodás, a vezetés elszámoltathatóságának hiánya). A 2010. március 20-i, rektornak küldött e-mailjében azt ajánlotta, hogy visszavonja minden jogorvoslati kérelmét, ha a rektor megvétózza a szenátus döntését, ellenkező esetben viszont a nyilvánossághoz fordul. A rektor ezt megtagadta, majd március 23-án a nemzeti hírügynökség beszámolt a kérelmező nézeteiről. Az egyetem etikai bizottsága úgy ítélte meg, hogy a kérelmező az e-maillel súlyos kötelezettségszegést követett el, amely ellentétben állt a „jó erkölccsel”, ezért elbocsátották. A hazai bíróságok elutasították a professzor fellebbezését. A rigai fellebbviteli bíróság szerint a kérelmező az e-mailjében jogellenes cselekedetekre hívta fel a rektort, amivel megsértette a „jó erkölcsöt”. A bíróság hangsúlyozta, hogy a rektornak írt levele bizonyította azon szándékát, hogy önző módon kívánt eljárni abból a célból, hogy megtartsa a tanszékvezetői pozícióját.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

[98] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147276

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint az elbocsátásával megsértették a 10. cikket, mert azért büntették, amiért kifejezte legitim véleményét az egyetemen uralkodó problémákról, és megkísérelte megoldani a foglalkoztatását (52. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a munkaügyi vita középpontjában az állt, hogy a kérelmező etikátlan módon fejezte ki magát a munkáltatójával folytatott kommunikációban (45. bek.). Ezért a 10. cikk alkalmazható az esetre (47. bek.), és a kérelmező elbocsátása beavatkozásnak minősült a 10. cikk értelmében (70. bek.).

A Bíróság szerint a jóhiszemű eljárás követelménye sem foglalja magában a feltétlen lojalitás kötelezettségét a munkáltatóhoz vagy a diszkréció kötelezettségét addig a pontig, amíg a munkavállalót alávetik a munkáltató érdekeinek, de a véleménynyilvánítás szabadságának bizonyos megnyilvánulásai – amelyek más kontextusban legitimek lehetnek – korlátozhatóak munkaügyi viszonyokban (73. bek.). A Bíróságnak azt kellett megvizsgálnia, hogy a nemzeti hatóságok a beavatkozás szükségességének értékelésekor megfelelően biztosították-e a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát a munkaügyi viszonyok keretében (74. bek.). Megismételte, hogy az alkalmazottak a munkáltatójuk felé lojalitással és diszkrécióval tartoznak (78. bek.). A hazai bíróságok számára a döntő kérdés az volt, hogy a kifogásolt e-mail tartalma megsértette-e a munkajog és az egyetem belső szabályzatának azon előírásait, amelyek a munkavállalók számára előírták, hogy feladataikat a „jó erkölcsöknek” megfelelően végezzék. A bíróságok pedig arra a következtetésre jutottak, hogy a kérelmező magatartása ellentétes volt a „jó erkölcsökkel” (80. bek.). A Bíróság relevánsnak tartotta ezt az érvet, tekintettel a munkaügyi kapcsolatok sajátosságaira (81. bek.).

Figyelembe kell venni a munkaügyi vita természetét, valamint a kifogásolt e-mail általános hátterét is (82. bek.). A Bíróság szerint az e-mail tartalmát nem lehet elszigetelten értékelni, és különös figyelmet kell fordítani arra is, hogy a kérelmező milyen információkat hozott nyilvánosságra. Az információk igazságát és hitelességét nem vitatták a hazai bíróságok előtt (84. bek.). A kérelmező által felvetett kérdések közérdekűek voltak, a fellebbviteli bíróság ítélete azonban ezeket a szempontokat (a közérdek és az információk valósága) egyáltalán nem értékelte (85. bek.). Az is fontos, hogy a kérelmező a kérdést először az egyetemi hierarchián belül próbálta meg megoldani (88. bek.).

Bár a kormány azzal is érvelt, hogy a szakmai környezetben használt sértegető vagy bántó kifejezések igazolhatják a szankciókat (90. bek.), azokat mégsem hozták fel a hazai eljárásban, és a bíróságok sem értékelték a használt nyelvezetet. A kérelmező sem a kifogásolt

e-mailben, sem az azt követő közzétételben nem hozott nyilvánosságra olyan személyes adatot, amely károsíthatja a kollégái vagy a munkáltatója becsületét és méltóságát (91. bek.). Végül a Bíróság rámutatott, hogy az elbocsátás az elérhető legkeményebb szankció volt, amely – függetlenül attól, hogy a kérelmezőt hamarosan felvette egy másik egyetem – komoly dermesztő hatással volt az egyetem más alkalmazottaira, és elriaszthatta őket a kritika kinyilvánításától. Egy ilyen súlyos szankció alkalmazása nehezen indokolható (92. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (93. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lombardi Vallauri v. Italy (30. bek.); Heinisch v. Germany (64. bek.); Palomo Sanchez and Others v. Spain (61., 76. bek.).

Címkék: munkavállalók véleménynyilvánítási szabadsága, egyetemi tanárok; munkáltató jó hírneve; sértő kifejezések[99]

1.8. Tényállítások és értékítéletek, a jóhiszemű és felelős újságírás

Thorgeir Thorgeirson v. Iceland

(Application no. 13778/88., Series A no. 239., 1992. június 25-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező író 1983-ban egy reykjaviki újságíró bántalmazása kapcsán – amely miatt három rendőr ellen büntetőeljárás indult – két cikket tett közzé a vezető fővárosi napilapban az általa tapasztalt gyakori rendőri brutalitásról, amelyben kritikus hangot ütött meg. Az egyiket az igazságügy-miniszterhez intézett nyílt levélként fogalmazta meg. A cikkek azt állították, hogy a rendőrséget az állandósult törvénytelen akciók, a bizonyítékok hamisítása és a nyers erőszak alkalmazása jellemzik. Az író többek között a következő kifejezéseket használta az erőszakoskodó rendőrökről: „egyenruhás vadállatok", „egyenruhába bújt szörnyetegek", „perverziójukat kiélő szadisták". A rendőrség képviselői eljárást indítottak az író ellen. A reykjaviki büntetőbíróság az írót köztisztviselő rágalmazása[100] miatt bűnösnek találta, és pénzbüntetésre ítélte. Az izlandi Legfelső Bíróság szerint a tényállás az olyan

[99] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-149204

[100] Az izlandi Btk. 108. §-a szerint: „Aki köztisztviselőt szid, vagy más módon szavakban vagy tettekben megsért, vagy rágalmazó kifejezések tesz ellene, vagy róla feladata ellátása közben, vagy kötelezettségének teljesítése miatt, pénzbüntetéssel vagy három évig terjedő börtönbüntetéssel büntetendő. Egy állítás, még ha bizonyított is, pénzbüntetést vonhat maga után, ha azt arcátlan módon tették."

rágalmazó kijelentéseket is magában foglalja, amelyek nem meghatározott köztisztviselőkkel, hanem köztisztviselők név szerint meg nem határozott, de azonosítható csoportjával szemben hangzottak el.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 8:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány többek között azzal érvelt, hogy a politikai vitában az elfogadható kritika tág határai nem vonatkoznak ugyanolyan mértékben más közérdekű ügyekben folytatott vitákra. A kérelmező cikkei által felhozott közérdekű ügyek nem tartoznak a politikai vita kategóriájába, amely egy demokratikus társadalomban az állampolgároknak a döntéshozatali folyamatban való közvetlen vagy közvetett részvételét jelenti (61. bek.). A kérelmező cikkének nem volt objektív és ténybeli alapja. A szerző fő célja mindössze az volt, hogy megsértse a rendőrség egészének jó hírnevét azáltal, hogy állítólagos kötelességszegéssel, többek között súlyos bűncselekmények elkövetésével vádolta őket (62. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező úgy fejezte ki nézeteit, hogy azokat egy újságban jelentette meg. Figyelembe kell tehát venni a sajtó kiemelkedő szerepét a jogállamiságban. Miközben nem léphet túl bizonyos határokat – többek között mások jó hírnevének védelmét –, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket a közérdekű ügyekben. Nemcsak a sajtó feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ellenkező esetben ugyanis a sajtó nem lenne képes betölteni a „társadalom éber őre" (public watchdog) létfontosságú szerepét (63. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy ítélkezési gyakorlata nem tesz különbséget a politikai vita és a más közérdeklődésre számot tartó ügyek vitája között (64. bek.).

A Bíróság nem fogadta el a kormány azon érvét, hogy a cikkekben tett kijelentéseknek nem volt objektív és ténybeli alapja. Az első cikk alapján széles körű nyilvános vita bontakozott ki, és egy rendőr felelősségének megállapításához vezetett. Vitathatatlan, hogy a cikkben említett eset ténylegesen megtörtént. Ami a cikkekben foglalt többi „ténybeli elemet" illeti, azok lényegében olyan „történetekre" vagy „szóbeszédekre" hivatkoztak, amelyek más személyektől, illetve a közvéleménytől származtak. A kérelmező lényegében arról számolt be, amit mások mondtak a rendőri brutalitásról. Mégis részben amiatt ítélték el, mert nem igazolta a sajátjának tekintett állításokat. Amennyiben a kérelmező köteles ezen kijelentések igazságát igazolni, az a Bíróság szerint ésszerűtlen, ha nem lehetetlen feladat (65. bek.). A Bíróságot

nem győzte meg a kormány azon állítása sem, miszerint a cikkek fő célja a reykjaviki rendőrség egésze jó hírnevének megsértése. A kérelmező kritikáját nem lehet a rendőrség valamennyi vagy valamely tagja elleni támadásnak tekinteni. A fő célja csupán az volt, hogy arra ösztönözze az igazságügyi minisztert, hogy hozzanak létre egy független és pártatlan testületet a rendőri brutalitással kapcsolatos panaszok kivizsgálására (66. bek.).

Továbbá, a cikkek komoly közérdeklődésre számot tartó kérdéssel foglalkoztak. Igaz, hogy különösen erős kifejezéseket fogalmaztak meg, ám a céljukra és a hatásukra való tekintettel a használt nyelvezet nem tekinthető túlzottnak (67. bek.). Végezetül a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az elítélés és a büntetés alkalmas volt arra, hogy elriasszon a közügyekkel kapcsolatos nyílt vitától (68. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kormány által felhozott indokok nem elegendőek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal, ezért az nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (69. bek.). Az ítélethez egy részleges különvéleményt csatoltak.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Observer and Guardian v. United Kingdom (59. bek.); Castells v. Spain (43. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; híresztelés[101]

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway
(Application no. 21980/93., 1999. május 20-i ítélet)

Tényállás

1988 júliusában a Bladet Tromso nevű norvég lap a Norvég Halászati Minisztérium megbízásából egy Lindberg nevű fókavadász-felügyelő által készített jelentés alapján cikkeket közölt a norvég fókavadászok tevékenységéről. A beszámoló szerint a Harmoni nevű fókavadász hajó legénységének tagjai kegyetlenül bántak a fókákkal, többször elevenen megnyúzták őket, és a halászati szabályokat is megsértették, mivel néhány fókavadász grönlandi fókákat is lemészárolt, amely faj éppen vadászati tilalom alatt állt. A minisztérium a jelentés közzétételét elhalasztotta a hivatalos dokumentumok nyilvánosságáról szóló 1970-es törvényre hivatkozva, amely szerint a törvénysértésre utaló állításokat tartalmazó jelentéseket tilos volt nyilvánosságra hozni. Az újság később a teljes jelentést közzétette, a legénység érintett tagjainak nevét viszont törölték a szövegből. Utóbb egy állami vizsgálóbizottság több

[101] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57795

szabálytalanságot is megállapított, ám a jelentésben foglalt állításokat nem találta igazoltnak. Ezek után a hajó legénysége rágalmazás miatt pert indított az újság ellen. A kerületi bíróság szerint az állítások rágalmazóak, jogellenesek voltak, és nem bizonyultak igaznak, ezért azokat „semmisnek és érvénytelennek” nyilvánította, és a lapot kártérítés megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 13:4 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint a kerületi bíróság határozata jogtalanul korlátozta a véleménynyilvánítási szabadságukat (49. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy bár a sajtó nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel a jó hírnév és mások jogainak védelmére, valamint a bizalmas információk felfedésének megakadályozására –, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével. Jelen esetben a hazai mérlegelési jogkört korlátozza a demokratikus társadalom azon érdeke, hogy a sajtó gyakorolhassa a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét a közérdekű információk közlésében (59. bek.).

A Bíróság szerint figyelembe kell venni az általános hátteret, amelyben a kérdéses kijelentéseket tették. Így a vitatott cikkek tartalmát nem lehet elszigetelten szemlélni attól a vitától, amely a fókavadászatról szólt abban az időben Norvégiában (62. bek.). A Bladet Tromso cikkeit sem önmagukban, hanem szélesebb összefüggésben kell vizsgálni. Az újság szinte napi rendszerességgel tette közzé a különböző nézőpontokat – többek között a Halászati Minisztérium és a fókavadászok álláspontját –, beleértve az újság saját kommentárjait, ezért az kiegyensúlyozott volt. A kifogásolt cikkek elsődleges célja nem az volt, hogy egyes személyeket a fókavadászat szabályainak megsértésével vagy az állatokkal való kegyetlenkedéssel vádoljon meg. A cikkek egy folyamatban lévő, helyi, országos és nemzetközi érdeklődésre számot tartó vita részét képezték (63. bek.). A Bíróságnak a leggondosabb vizsgálatot kell lefolytatnia, amikor – mint ebben az esetben – a hazai hatóságok által meghozott intézkedések vagy kiszabott szankciók alkalmasak arra, hogy elbátortalanítsák a sajtót a közérdeklődésre joggal számot tartó ügyekről folytatott vitában való részvételtől (64. bek.). Az Egyezmény 10. cikke azonban nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében

komoly aggodalmat keltő ügyek tárgyalásakor sem. A 10. cikk (2) bekezdése értelmében e szabadság gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, amely a sajtóra is vonatkozik, és amely különös fontossággal bír, amikor magánszemélyek jó hírnevének megsértéséről és mások jogainak aláásásáról van szó. A 10. cikk védelme azzal a feltétellel terjed ki az újságírókra a közérdeklődésre számot tartó kérdések tárgyalásakor, ha jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtanak az újságírói etikai normáknak megfelelően (65. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a kérdéses kifejezések tényállítások voltak, amelyek nem az újságtól származtak, hanem a Lindberg-jelentést vették alapul, illetve közvetlenül abból idéztek, amit az újság nem ellenőrzött független kutatással. Ezért meg kell vizsgálni, volt-e olyan különleges ok, amely felmentette az újságot a tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettsége alól. Ez különösen függ a rágalmazás természetétől és mértékétől, valamint attól, hogy az újság mennyiben tekinthette a jelentést megbízhatónak (66. bek.). Az újság a legénység tagjai közül nem említette meg azok nevét, akiket az elítélendő cselekmények elkövetésével vádoltak. Így – bár a vádak viszonylag súlyosak voltak – a kifogásolt állítások lehetséges káros hatását a fókavadászok jó hírnevére vagy jogaira több tényező is jelentősen csökkentette. A kritika nem a legénység összes tagja vagy bármely meghatározott tagja elleni támadás volt (67. bek.). Ami a jelentés megbízhatóságát illeti, azt az ellenőr hivatalos minőségében készítette. A Bíróság leszögezte, amikor a sajtó jogos aggodalomra okot adó ügyek nyilvános vitájában vesz részt, általában jogában kell állnia, hogy hivatalos jelentések tartalmára támaszkodhasson anélkül, hogy további független kutatást kelljen végeznie. Ellenkező esetben aláásnák a sajtó létfontosságú „társadalom éber őre” szerepét (68. bek.). Nem az újság feladata, hogy ellenőrizze a jelentésben szereplő kritikus ténybeli állítások igazságát, mielőtt gyakorolná a véleménynyilvánítás szabadságát (70. bek.).

A Bíróság nagyobb jelentőséget tulajdonított a Halászati Minisztérium hozzáállásának. Az újság tisztában volt a minisztérium döntésével, hogy nem hozza nyilvánosságra a jelentést, ám azt sem állították, hogy az információk közzétételével az újság megsértette volna a titoktartásra vonatkozó jogszabályokat. Az sem derült ki, hogy a közzétételt megelőzően a minisztérium kétségbe vonta a jelentésben foglaltak igazságát. A Bíróság szerint ezért a minisztérium magatartása alapján az újság ésszerűen tekintette a jelentésben szereplő információkat megbízhatónak (71. bek.), és ésszerűen támaszkodott a hivatalos jelentésre anélkül, hogy további kutatásokat végzett volna. Nincs ok kételkedni abban, hogy az újság e tekintetben jóhiszeműen járt el (72. bek.). A Bíróság kimondta, hogy a legénység tagjainak a

jó hírnevük védelméhez fűződő kétségtelen érdeke nem elegendő, hogy ellensúlyozzák a tájékozódás biztosításához fűződő létfontosságú közérdeket egy helyi, országos és nemzetközi szinten is érdeklődésre számot tartó ügy nyilvános vitájában. A norvég állam által felhozott indokok, bár fontosak, nem elegendőek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban". Nincs ésszerű arányossági kapcsolat a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása és az elérni kívánt törvényes cél között (73. bek.).

Az ítélethez két különvélemény is megfogalmaztak. Az egyik különvéleményben a bírák – köztük Baka András – úgy vélték, hogy a Bíróság ítélete nem fordított kellő figyelmet a jó hírnév védelmére. A Bíróság első alkalommal szembesült azzal a kérdéssel, hogy egy történet közzététele kapcsán – amelyhez kétségkívül közérdek fűződik – hogyan egyeztethető össze az újságok szerepe a történet középpontjában álló magánszemélyek azonosítható csoportjának jó hírnevével. Véleményük szerint a közérdek sem eredményezheti az újságok saját etikai normájának vagy a rágalmazásra vonatkozó törvények alóli felmentését. Nem kétséges, hogy az eljárásban eljáró fókavadászok magánszemélyek voltak, ezért rájuk nem lehetne alkalmazni a közszereplőkre vonatkozó alacsonyabb felelősségszintet pusztán azért, mert akaratukon kívül egy közérdeklődésre számot tartó ügy résztvevőivé váltak. Úgy vélték továbbá, hogy az újság ésszerűen nem támaszkodhatott volna a jelentésre, mivel teljesen tisztában volt azzal, hogy a minisztérium elhalasztotta annak közzétételét. Az újságírónak minden esetben kötelessége volna ellenőriznie a tényeket, mielőtt azokat közzétenné. Még egy hivatalos jelentés esetében is elvárható lenne egy újságtól annak ellenőrzése, hogy az általa közzétett szöveg megfelel-e a hivatalosan közzétett szövegnek. Az újság viszont semmit sem tett a történtek ellenőrzésére, a jelentést úgy publikálta, hogy nem törődött azzal, hogy az állítások igazak vagy hamisak voltak-e, pusztán a jelentés „hivatalos" jellegére támaszkodott.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (62. bek.); Jersild v. Denmark (31., 35. bek.); Goodwin v. United Kingdom (39. bek.); De Haes and Gijsels v. Belgium (37. bek.); Fressoz and Roire v. France (45., 54. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; híresztelés[102]

Dalban v. Romania

(Application no. 28114/95., 1999. szeptember 28-i ítélet)

[102] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58369

Tényállás

Egy hetilap szerkesztője és tulajdonosa két leleplező cikket írt egy állami mezőgazdasági kombinát kárára elkövetett csalássorozatról, amelyben állítása szerint a vállalat igazgatója és a helyi kommunista nómenklatúra tagjai vettek részt. A cikk egy román szenátor felelősségét is felvetette, aki a társaság felügyelő bizottságának volt a tagja havi többszázezer lejért, és jogtalanul használt egy szolgálati gépkocsit. Az újságíró állításainak alátámasztására rendőrség csalási bűncselekményeket vizsgáló osztályának jelentéseire hivatkozott. A két érintett eljárást indított, a román bíróság pedig az újságírót rágalmazás miatt három hónap felfüggesztett szabadságvesztésre és kártérítés megfizetésére ítélte. A bíróság indokolása szerint az ügyészség a cikkeket megelőzően két vizsgálatot is folytatott az igazgató ellen, és az eljárást bűncselekmény hiányában megszüntette, ezért az újságíró egyik állítása sem felelt meg a valóságnak.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

Nem volt vitatott, hogy a kérelmező elítélése a „hatóság beavatkozását" jelentette a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába, amely mások jó hírneve védelmének legitim célját szolgálta (46. bek.). A cikkek egy közérdeklődésre számot tartó kérdéssel foglalkoztak: az állami vagyon kezelése, és a mód, ahogyan a politikusok teljesítik képviselői megbízatásukat (48. bek.). A Bíróság emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével. Jelen esetben a hazai mérlegelési jogkört korlátozza a demokratikus társadalom azon érdeke, hogy lehetővé tegyék a sajtó számára, hogy gyakorolhassa az őt megillető „társadalom éber őre" szerepét a közérdekű információk közlésében. Elfogadhatatlan lenne, ha egy újságírót elzárnának a kritikus értékítéletek kifejezésétől, hacsak nem tudja bizonyítani azok igazságát (49. bek.).

A Bíróság szerint nincs jele annak, hogy a cikkben leírt események teljesen valótlanok lettek volna, és hogy a sértettek ellen rágalmazási hadjáratot terveztek volna szítani. A kérelmező nem a szenátor magánéletéről, hanem a nép választott képviselőjeként tanúsított viselkedéséről és hozzáállásáról írt. Az a mód, ahogyan a kérelmező kifejezte véleményét a

szenátor praktikáiról, illetve arról, ahogyan választott képviselőként ellátta feladatát, a hazai bíróságok szerint nem tükrözte a valóságot, ezért rágalmazó volt. Ami a másik sértettet illeti, az ügyészség két ízben is úgy döntött, hogy nem történt bűncselekmény, ez pedig a bíróságok szerint elegendő volt annak megállapításához, hogy a cikkben foglalt információk valótlanok voltak. A bíróságok anélkül jutottak erre a következtetésre, hogy megvizsgálták volna a kérelmező által előterjesztett bizonyítékokat (50. bek.). A kormány sem vitatta a Bizottság következtetését, miszerint a kérelmező elítélése nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban" (51. bek.). A Bíróság ezért úgy döntött, hogy a kérelmező bűncselekmény miatt történő elítélése, és a börtönbüntetés kiszabása aránytalan beavatkozás az újságíróként gyakorolt véleménynyilvánítási szabadságába (52. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (46. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; sajtószabadság; szankció arányossága[103]

Bergens Tidende and Others v. Norway

(Application no. 26132/95., 2000. május 2-i ítélet)

Tényállás

Egy norvég napilap, a Bergens Tidende egy riportsorozatot közölt egy plasztikai sebész sikertelen műtéteiről. A riportalanyok elégedetlenek voltak a plasztikai beavatkozások eredményeivel, és kifogásolták, hogy a sebész az utókezelések során nem megfelelően látta el a pácienseit. A plasztikai sebész rágalmazás miatt beperelte az újságot. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a lap lényegében pontosan számolt be a páciensek tapasztalatairól, és valóban hiányosságok merültek fel az utókezelések során. A Legfelső Bíróság szerint azonban a cikkek az átlagolvasóban nemcsak azt a véleményt alakították ki, hogy a sebész hibát követett el azokban az esetekben, amelyekben nem biztosította a páciensei számára a tőle elvárható kezelést és gondozást, hanem azt is, hogy a cikkekben ismertetett és fényképekkel alátámasztott sikertelen műtétek a sebész hiányos orvosi felkészültségéből adódtak, amit az újság nem tudott bizonyítani. A bíróság ezért kártérítést ítélt meg.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

[103] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58306

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint a Legfelső Bíróság kártérítésre kötelező ítélete indokolatlanul beavatkozott a véleménynyilvánítási szabadságukba (32. bek.). A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a hazai mérlegelési jogkört korlátozza a demokratikus társadalom azon érdeke, hogy a sajtó gyakorolhassa a „társadalom éber őre" létfontosságú szerepét a közérdekű információk közlésében (49. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a kifogásolt cikkek témája az emberi egészség egy fontos területét érintette, és mint ilyen, a közérdeket érintő komoly kérdéseket vetett fel, illetve egy közérdeklődésre számot tartó témával foglalkozott (51. bek.). A Bíróságnak a leggondosabb vizsgálatot kell lefolytatnia, amikor – mint ebben az esetben – a hazai hatóságok által meghozott intézkedések alkalmasak arra, hogy elbátortalanítsák a sajtót a közérdeklődésre joggal számot tartó kérdésekkel kapcsolatos információk terjesztésétől (52. bek.). Az Egyezmény 10. cikke azonban nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tárgyalásakor sem. A 10. cikk (2) bekezdése értelmében e szabadság gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel" jár, amely a sajtóra is vonatkozik, és amely különös fontossággal bír, amikor magánszemélyek jó hírnevének megsértéséről és mások jogainak aláásásáról van szó (53. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a plasztikai sebészt joggal kritizáló cikkek jelentősen és hátrányosan érintették a szakmai hírnevét (54. bek.). Nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy az újság lényegében korrekt módon és pontosan rögzítette a páciensek beszámolóit. Igaz, hogy az orvos által kezelt nők szemléletes és erős kifejezéseket használtak, amiket kiemeltek az újságcikkek. Azonban a használt kifejezések a páciensek sikertelen plasztikai beavatkozások miatti elkeseredését tükrözték. Sőt, egyetlen cikk sem állította, hogy a nem kielégítő eredmények a sebész hanyagul elvégzett műtétjeinek tulajdoníthatók. A Bíróság ezért – a cikkeket egészében olvasva – a kijelentéseket nem találta túlzottnak vagy félrevezetőnek (56. bek.). Nem fogadta el azt sem, hogy a riportok nem voltak kiegyensúlyozottak. Az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei jelentősen eltérhetnek a kérdéses médiumtól függően. Nem a Bíróság és nem a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtót helyettesítve kiválasszák, hogy a tudósítás milyen technikáját kell alkalmaznia az újságírónak (57. bek.).

A Bíróság úgy találta továbbá, hogy az újság az orvosnak megadta a megfelelő védekezés lehetőségét, mivel meghívták, hogy kommentálja az interjúkban tett állításokat (58. bek.). Elismerte, hogy a cikkek közzététele súlyos következményekkel járt a sebész szakmai

praxisára, azonban a műtéteket követő utógondozással és utókezeléssel kapcsolatos jogos kritikák – amit a hazai bíróságok is kifejezetten elismertek – szükségszerűen károsították a szakmai hírnevét (59. bek.). A fentiek fényében a Bíróság nem találta úgy, hogy a sebész szakmai hírnevének védelméhez fűződő kétségtelen érdeke elegendő ahhoz, hogy ellensúlyozza a sajtó azon szabadságához fűződő közérdeket, hogy közölje a közérdeklődésre jogosan számot tartó kérdésekkel kapcsolatos információkat. Így a norvég állam által felhozott indokok, bár fontosak, nem elegendőek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban". Nincs ésszerű arányossági kapcsolat a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása és az elérni kívánt törvényes cél között (60. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31., 35. bek.); Goodwin v. United Kingdom (39. bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59., 65. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek[104]

McVicar v. United Kingdom
(Application no. 46311/99., 2002. május 7-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 1995 szeptemberében egy cikkében azt állította Linford Christie olimpiai bajnok atlétáról, hogy tiltott doppingszereket használ. Az atléta jó hírnevének megsértése miatt keresetet terjesztett elő az újságíró ellen. A kérelmező a perben többnyire személyesen járt el, mivel nem tudta fizetni az ügyvédi költségeket, az ingyenes jogsegélyt pedig a jogsegélyről szóló törvény (Legal Aid Act 1988) a rágalmazás miatt indult eljárásokban kizárta. A kérelmező két tanú vallomására hivatkozott: egy másik atléta állítólag a sértett révén ismerkedett meg a doppingszerekkel, a korábbi orvosa szerint pedig rendszeresen élt doppingszerekkel. A bíróság azonban elutasította a két tanú meghallgatását. Az indokolás szerint a vallomástételük méltánytalan lenne a sportoló védekezésére nézve, mivel nem tudott volna azonnal előállni a vallomásokat cáfoló bizonyítékaival. Ahhoz pedig, hogy elegendő időt biztosítsanak bizonyítékai előterjesztésére, el kellett volna halasztani a tárgyalást, ami viszont sértette volna a felperes érdekeit, hiszen az újságírónak nem volt elegendő pénze ahhoz, hogy megfelelő biztosítékot adjon a bizonyítási eljárás költségeire. Az

[104] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58797

esküdtszék így úgy határozott, hogy a kérelmező nem bizonyította állításait, ezért eltiltotta az állítások ismételt közlésétől, valamint a perköltségek megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint azzal, hogy a hazai jogszabályok nem tették lehetővé, hogy a bíróság a rágalmazás miatt indult perekben ingyenes jogsegélyt nyújtsanak, megsértették az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdését (tisztességes tárgyaláshoz való jog) és a 10. cikkét. A véleménynyilvánítás szabadságát a két tanú vallomásának kirekesztésével és a rá háruló bizonyítási teherrel is megsértették (63. bek.). Ami a jogsegély elérhetetlenségét és a tanúvallomások kizárását illeti, a Bíróság rámutatott: a kérelmezőt nem akadályozták abban, hogy hatékonyan védekezzen a bíróság előtt, és az eljárás a jogsegély kizártsága miatt sem tekinthető tisztességtelennek. Ez ebben az esetben nem tekinthető a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozásnak (75. bek.). A két tanú vallomásának bizonyítékok köréből történő kizárása pedig világos és egyértelmű szabályokon alapult (76. bek.). A bíróságok a tanúvallomásokat a versengő érdekek részletes elemzését és mérlegelését követően zárták ki, és nincs alap kritizálni, ahogyan a versengő érdekeket mérlegelték (77-78. bek.). Ennélfogva a tanúk meghallgatásának mellőzésével beavatkoztak ugyan a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába, az azonban a sportoló jogainak védelmére tekintettel igazolható (79. bek.).

Ami a perköltség megfizetésére kötelezést és az állítások megismétlésétől való eltiltást illeti, meg kell jegyezni, hogy a sértett nem követelt kártérítést. Az eltiltás nem tekinthető indokolatlanul széles intézkedésnek, tekintettel az állítások súlyosságára, amelyek lényegi igazságát a kérelmező nem bizonyította (80. bek.). Sem a perköltségek megfizetésére kötelezés, sem az állítások megismétlésétől való eltiltás nem tekinthető aránytalannak (81. bek.). Még ha az ilyen korlátozások alkalmasak is arra, hogy elriasszák a kérelmezőt és a többi újságírót attól, hogy a jövőben részt vegyenek a közérdeklődésre joggal számot tartó ügyek vitájában, a beavatkozás akkor is szükséges volt a sportoló jó hírnevének és jogainak védelme érdekében (82. bek.).

A Bíróság a bizonyítási teher kapcsán emlékeztetett arra, hogy különleges okok szükségesek ahhoz, hogy egy újság mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó ténybeli állítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Hogy léteznek-e ilyen okok, az

elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy az újság mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében (84. bek.). A Bíróság szerint a cikkben tett állítások tényállításnak minősültek, amelyek kifejezetten és kizárólag a sportoló ellen irányultak. A Bíróság szerint az állítások lehetséges következményei nagyon súlyosak lehetnek egy olyan személyre nézve, aki a hírnevét és a sikerét pusztán a sportteljesítményének köszönhetően érte el (85. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság úgy ítélte meg, hogy annak előírása, hogy a kérelmező bizonyítsa a cikkben tett állításai lényegi igazságát, a véleménynyilvánítás szabadságának indokolt korlátozásának tekinthető a sportoló jó hírnevének és jogainak védelme érdekében (87. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a jogsegély elérhetetlensége, a tanúvallomások kizárása, a perköltség megfizetésére kötelezés és az eltiltás, valamint a bizonyítási teher kérelmezőre való hárítása nem sértette a 10. cikket (88. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (66. bek.).

Címkék: sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; bizonyítási teher[105]

Krone Verlag GmbH & Co. KG and Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG v. Austria
(Application no. 42429/98., 2003. március 20-i döntés)

Tényállás

A kérelmezők a Neue Kronen Zeitung napilap tulajdonosai és kiadói. 1997 januárjában „Cato” álnéven egy cikk jelent meg „A megsemmisítés háborúja. A Wehrmacht bűncselekményei 1941-1944” című kiállításról, amit Salzburgban terveztek bemutatni, és amely vitatott volt az osztrák közvéleményben. A cikk a salzburgi egyetem történettudományi intézete professzorának a Salzburger Nachrichten újság vendégszerzői rovatában korábban megjelent kommentárjára válaszolt, és élesen bírálta az újságot. A cikk szerint a Salzburger Nachrichten a katyni gyilkosok mellé állt, és bemocskolta a II. világháború katonáit. Azt is közölte, hogy a lap már nem olyan színvonalú mint régen volt, folyamatosan csökkent a példányszáma, illetve a hazugságok cinkosává vált. Ezt követően a Salzburger Nachrichten tulajdonosa magánvádas büntetőeljárást indított az újság szerkesztője ellen – feltételezve, hogy ő az álnéven írt cikk szerzője – rágalmazás és becsületsértés miatt, továbbá a

[105] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60450

médiatörvény alapján kártérítést is követelt. A bécsi tartományi büntetőbíróság (Landesgericht für Strafsachen) felmentette a szerkesztőt, és a kártérítési igényt is elutasította. Az indokolás szerint nem állapítható meg kellő bizonyossággal, hogy a kifogásolt cikket a vádlott írta. A cikk egy politikai vita része volt a kiállításról és a Wehrmacht történelmi szerepéről folytatott újságírói vitában. A kijelentések valós tényeken alapuló értékítéletek voltak, és nem lépték túl a megengedett kritika határait.

Ezzel párhuzamosan a Salzburger Nachrichten tulajdonosa a polgári törvénykönyv 1330. §-a és a tisztességtelen versenyről szóló törvény (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb) alapján is kérte, hogy a kérelmező társaságokat tiltsák el a kijelentések megismétlésétől. A salzburgi tartományi bíróság megtiltotta a kifogásolt kijelentések megismétlését. Az indokolás szerint a kijelentések egyrészt valótlan tényállításoknak minősültek, másrészt olyan értékítéletek voltak, amelyek részrehajlást és a versenytárs szükségtelen becsmérlését tartalmazták. Az újsággal szemben megfogalmazott kritikát lehet úgy értelmezni, mint annak bírálatát, amiért fórumot adott egy vitatható véleményekkel bíró szerzőnek. Mivel azonban a Neue Kronen Zeitung a lap általános színvonalát is bírálta, nem volt jelentősége a szóban forgó politikai vitának, és a kritikát a kérelmezők versenyellenes szándékának kellett tekinteni. Ugyanez vonatkozott a becsmérlő és valótlan kijelentésekre is. 1997 decemberében a linzi fellebbviteli bíróság (Oberlandesgericht) helybenhagyta az ítéletet, és a kérelmezőket több állítás visszavonására kötelezte. A bíróság megállapította, hogy az újságok közötti vita hozzájárulhat a közvélemény formálásához. Ez azonban kevésbé fontos, ha az ilyen vitát versenyellenes szándékkal, valamint valótlan és becsmérlő tényállításokkal folytatják le. Mivel a jelen esetben ez így volt, a versenytárs jó hírnév védelméhez fűződő érdeke felülmúlja a kérelmező társaságok véleménynyilvánítási szabadságát. 1998 áprilisában a Legfelső Bíróság (Oberster Gerichtshof) elutasította a kérelmezők rendkívüli jogorvoslati kérelmét.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező társaságok szerint az osztrák polgári bíróságok határozatai megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát. Véleményük szerint önkényesnek kell tekinteni azt, hogy míg a büntetőbíróság ugyanazokat a kijelentéseket megengedett értékítéletnek találta a 10. cikk fényében, addig a polgári bíróságok ellenkező következtetésre jutottak. Mivel a cikk az

osztrák közvélemény számára nagy fontossággal bíró témáról szóló politikai vita része volt, a végzés szükségtelen volt. A Bíróság elismerte, hogy a cikk témája egy közérdekű ügyről folyó újságírói vita része volt, amely azonban a tisztességtelen verseny elemeit tartalmazta. A hazai bíróságok megállapították, hogy a kérelmezők versenyellenes célja felülmúlta a közérdekű vitához való hozzájárulás szándékát. A felek érdekeinek mérlegelésekor a bíróságok a Salzburger Nachrichten érdekeinek adtak elsőbbséget, hogy ne legyenek védtelenül kitéve a kérelmezők félrevezető nyilatkozatainak.

A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai polgári bíróságok „megfelelő és elégséges" indokokat adtak döntéseiknek. Leszögezte, hogy nem utal önkényességre az, hogy egy osztrák büntetőbíróság – párhuzamosan a másik eljárással – a kifogásolt kijelentéseket megengedett értékítéletnek tekintette. Mivel a jogsértés megállapításának feltételei eltérőek a büntető- és polgári jogban, nem tekinthető önkényesnek, ha egy polgári bíróság – amely a kifogásolt kijelentéseket a tisztességtelen verseny szemszögéből vizsgálta – más eredményre jut mint a büntetőbíróság. Igaz, hogy annak eldöntése, hogy egy adott kijelentés értékítélet vagy tényállítás-e, sok esetben nehéz lehet. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint azonban egy értékítéletnek elegendő ténybeli alappal kell bírnia ahhoz, hogy megengedett legyen a 10. cikk alapján, és a különbségtétel végső soron a tényekkel való bizonyíthatóságuk fokában rejlik.

A Bíróság figyelembe vette a beavatkozás természetét is, hogy nem került sor büntetés kiszabására. A kérelmezőknek csak megtiltották bizonyos, pontosan meghatározott kijelentések megismétlését. A hazai bíróságok így nem lépték túl a kereskedelmi ügyekben biztosított mérlegelési jogkörüket, és a beavatkozás nem volt aránytalan a jelen ügy körülményei között. A Bíróság ezért a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jerusalem v. Austria (42., 45-46. bek.).

Címkék: újságok közötti vita; tényállítások és értékítéletek; tisztességtelen verseny; büntető és polgári eljárás párhuzamossága[106]

Cumpana and Mazare v. Romania

(Application no. 33348/96., 2004. december 17-i ítélet)

[106] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-23121

Tényállás

A kérelmezők 1994-ben egy napilapban egy cikket publikáltak, amely megkérdőjelezte a konstancai városi tanács és egy magáncég között – tilosban parkoló autók elszállítására – létrejött szerződés törvényességét, és kenőpénz elfogadásával vádolta meg a város korábbi alpolgármesterét és a városi tanács jogi szakértőjét. A cikk egy rajzot is tartalmazott, amely a jogi szakértőt ábrázolta, amint az alpolgármester karját fogja, kezében egy bankjegyekkel teli táskával. A jogi szakértő az újságírókkal szemben a román büntető törvénykönyv 205-206. §-ai alapján becsületsértés és rágalmazás miatt eljárást indított arra hivatkozva, hogy a rajz azt a képzetet kelthette az olvasókban, hogy intim kapcsolatban állt a korábbi alpolgármesterrel. A román bíróság az újságírókat 7 hónap börtönbüntetésre, közügyektől eltiltásra, és 1 évre újságírói foglalkozástól való eltiltásra ítélte, továbbá nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte őket. Az újságírók fellebbezését elutasították, ugyanakkor elnöki kegyelemben részesültek, mentesülve a börtönbüntetés letöltésétől.

Az eljáró szerv

Bíróság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a cikk főleg bizonyos helyi választott képviselőknek és köztisztviselőknek a közpénzek kezeléséről tartalmazott információkat, különösen a szerződés aláírásával állítólagosan elkövetett szabálytalanságokról (94. bek.). Ez vitathatatlanul közérdeklődésre számot tartó kérdés a helyi közösség számára, amelyre a kérelmezők jogosultak a sajtón keresztül felhívni a közvélemény figyelmét (95. bek.). Az oknyomozó újságírók feladata, hogy pontosan tájékoztassák és figyelmeztessék a közvéleményt az ilyen nemkívánatos társadalmi jelenségekről, amint a megfelelő információ a birtokukba kerül (96. bek.). A Bíróság szerint a cikk egésze – beleértve a sértő rajzot – a sértett magatartására vonatkozó tényállításokat tartalmazott, amelyek szerint bűnrészes volt a jogellenes szerződés aláírásában, és kenőpénzt fogadott el. Az állítások azt sugallták az olvasóknak, hogy tisztességtelen és önző módon viselkedett, és azt hihették, hogy a „csalás” és a vesztegetés, amellyel őt és a korábbi polgármestert vádolták, megtörténtek és vitathatatlan tények (100. bek.). Bár a sajtó feladata, hogy figyelmeztesse és tájékoztassa a közvéleményt a helyi választott képviselők és a köztisztviselők feltételezett hűtlen kezeléseiről, az a tény, hogy meghatározott személyeket közvetlenül vádoltak nevük és betöltött pozíciójuk említésével, a

kérelmezőket arra kötelezte, hogy állításaiknak megfelelő ténybeli alapot nyújtsanak (101. bek.). A Bíróság figyelembe vette a kérelmezők magatartását is az ellenük folyt büntetőeljárás során, akik állításaikat nem támasztották alá bizonyítékkal vagy megfelelő ténybeli alappal (104. bek.). Ezért úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak, és szükségesnek vélte a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozását. Kérdés, hogy a beavatkozás arányos volt-e az elérni kívánt céllal, figyelembe véve a kiszabott szankciókat (109-110. bek.).

A kiszabott szankciók természete és súlyossága olyan tényezők, amelyeket figyelembe kell venni a beavatkozás arányosságának vizsgálata során. A Bíróságnak a legnagyobb óvatossággal kell eljárnia, ha a nemzeti hatóságok által megtett intézkedések vagy kiszabott szankciók eltántoríthatják a sajtót a közérdeklődésre joggal számot tartó kérdések megvitatásában való részvételtől (111. bek.). Bár a részes államoknak lehetőségük van szabályozni a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlását – így megfelelő jogi védelemmel biztosítani az egyének jó hírnevét –, ezt nem szabad oly módon, ami indokolatlanul elriasztja a médiát attól, hogy figyelmeztesse a közvéleményt a közhatalom nyilvánvaló vagy feltételezett visszaéléseiről. Az oknyomozó újságírókat gátolja a közérdeklődésre számot tartó ügyekről való tudósításukat, ha fennáll a veszélye, hogy magánszemélyek hírnevének indokolatlan támadásáért szankcióként börtönbüntetésre ítélik, vagy eltiltják foglalkozásuk gyakorlásától (113. bek.). Az ilyen szankcióktól való félelem dermesztő hatása az újságírói szabadság gyakorlására nyilvánvaló. Ez a hatás, amely a társadalom egészére nézve káros, szintén olyan tényező, amelyet figyelembe kell venni a kiszabott szankciók arányosságának megítélésekor (114. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy a börtönbüntetés kiszabása egy sajtóbűncselekményért az újságírók véleménynyilvánítási szabadságával csak kivételes körülmények között egyeztethető össze, különösen, ha más alapvető jogok súlyosan károsodtak, például gyűlöletbeszéd vagy erőszakra uszítás esetében (115. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy az ügy körülményei – egy személy rágalmazásának klasszikus esete egy közérdeklődésre számot tartó ügy vitájának kontextusában – egyáltalán nem indokolták a börtönbüntetés kiszabását. Egy ilyen szankciónak természeténél fogva elkerülhetetlenül dermesztő hatása van (116. bek.). Ami az újságírói foglalkozástól való eltiltást illeti, a Bíróság rámutatott, hogy az újságírói tevékenység előzetes korlátozása a Bíróság leggondosabb ellenőrzését teszi szükségessé, és csak kivételes esetekben igazolható. A különösen súlyos szankció pedig jelentős gyakorlati következményekkel járt a kérelmezőkre (118. bek.). A Bíróság szerint a kérelmezők eltiltása attól, hogy újságíróként dolgozhassanak – mint általános hatályú

megelőző intézkedés – megsértette azt az elvet, hogy a sajtónak képesnek kell lennie arra, hogy betölthesse a „társadalom éber őre szerepét” (119. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a kiszabott büntetőjogi szankció és a kísérő tilalmak természetükben és súlyosságukban nyilvánvalóan aránytalanok voltak az elérni kívánt törvényes céllal (120. bek.). A hazai bíróságok túllépték azt a mértéket, ami a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozásához „szükséges” lett volna (121. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Sürek and Özdemir v. Turkey (63. bek.); Colombani and Others v. France (65. bek.); Lesnik v. Slovakia (57. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; szankció arányossága, foglalkozástól eltiltás[107]

Pedersen and Baadsgard v. Denmark
(Application no. 49017/99., 2004. december 17-i ítélet)

Tényállás

A Denmarks Radio nevű országos televíziós csatorna két riportere két műsort készített egy gyilkossági ügyről. A műsorokban – amelyeket főműsoridőben sugároztak – kritizálták a rendőrségi nyomozást. A második adás egy taxisofőr tanúval készített interjút mutatott be, akinek tendenciózus kérdéseket tettek fel. A kérdéseken keresztül a nyomozást vezető főfelügyelőt azzal vádolták meg, hogy szándékosan tüntetett el fontos bizonyítékokat, amelynek következtében ártatlanul ítéltek el valakit gyilkosság miatt. A nyomozásért felelős főfelügyelőt meg is nevezték, és a fényképét is bemutatták, továbbá becsületsértő kifejezésekkel illették. A főfelügyelő a riportereket és a televíziós csatornát a rendőrség rágalmazásáért feljelentette. Időközben a televíziós műsorokat követően újabb rendőrségi nyomozás indult, végül a bíróság a vádlottat egy újabb tárgyaláson felmentette a gyilkosság vádja alól. A dán bíróságok a televíziós riportereket becsületsértésért elítélték a büntető törvénykönyv 267. cikkének (1) bekezdése[108] alapján. A Legfelső Bíróság pénzbírságra ítélte, valamint kártérítés megfizetésére kötelezte őket.

Az eljáró szerv

Bíróság, majd Nagykamara

[107] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67816

[108] A dán Btk. szerint: „267. cikk 1. Bármely személy, aki más becsületén foltot ejt sértő szavakkal, vagy magatartással, vagy olyan cselekedetekre vonatkozó állítások tételével vagy terjesztésével, amelyek becsmérlhetik őt polgártársai szemében, pénzbírsággal vagy elzárással büntetendő.”

A döntés

A Bíróság 9:8 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a műsorszámok által felvetett témák nyilvánvalóan közérdekűek voltak. A dán Legfelső Bíróság egyértelműen elismerte az újságírói szabadság súlyát egy demokratikus társadalomban, amikor kijelentette, hogy a kérelmezők szándéka a műsorok elkészítésével az volt, hogy a rendőrségi nyomozás kritikus értékelésére vállalkozzanak, amely legitim módon kapcsolódott a média „társadalom éber őre" szerepéhez (71. bek.). A kérelmező újságírókat nem is azért ítélték el, mert felhívták a közvélemény figyelmét a rendőrség nyomozásának általuk vélt hiányosságaira, illetve bírálták a rendőrség magatartását. A kérelmezőket egy megnevezett személyre tett állítás miatt ítélték el becsületsértésért (72. bek.). A kérelmezők nem elégedtek meg azzal, hogy a taxisofőr vallomása alapján értékítéleteket fogalmazzanak meg a rendőrségi nyomozásról és a vizsgálatot vezető főfelügyelő magatartásáról. A Bíróság szerint a főfelügyelő ellen megfogalmazott vád – bár azt közvetett módon és egy sor kérdés útján fogalmazták meg – tényállítás volt, ami bizonyításra szorult. Ám a kérelmezők egyáltalán nem törekedtek az állítás igazolására, és nem bizonyították annak valóságtartalmát (76. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy az interjúkon alapuló tudósításoknál különbséget kell tenni aszerint, hogy a kijelentések az újságírótól vagy másoktól idézve származnak-e, mert egy újságíró megbüntetése amiatt, mert elősegíti a más személy által, egy interjúban tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához. Jelen esetben viszont a vitatott kérdéseknek – ahogyan a kérdésekben rejlő tényállításoknak is – a szerzői a kérelmezők voltak (77. bek.). A Bíróság e tekintetben leszögezte, az újságírók azon jogának védelme, hogy a közérdekű kérdésekben közöljék az információkat, megköveteli, hogy jóhiszeműen és pontos tények alapján eljárva pontos és megbízható információkat nyújtsanak az újságírói etikai normáknak megfelelően. A 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága „kötelezettségekkel és felelősséggel" jár, amely a médiára is vonatkozik, még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tekintetében is. Sőt, ezek a „kötelezettségek és felelősség" különös fontossággal bírnak, amikor egy konkrét személy jó hírnevének és mások jogainak megsértéséről van szó. Ezért különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Hogy léteznek-e ilyen okok, az elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy a média mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait

megbízhatónak az állítások tekintetében. E kötelezettség értelmében a kérelmezőknek kellően pontos és megbízható ténybeli alapokra kell támaszkodniuk, amelyek arányosnak tekinthetők állításuk természetével és mértékével, mivel minél komolyabb az állítás, annál szilárdabb ténybeli alapja kell, hogy legyen (78. bek.). Ebből a szempontból lényeges, hogy az állítás egy országos televíziós csatorna főműsoridejében hangzott el, ezért azt széles közönség látta, valamint az audiovizuális média sokkal közvetlenebb és erőteljesebb hatással bír, mint a nyomtatott sajtó (79. bek.). Továbbá, bár a főfelügyelővel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint egy magánszemély esetében, egy köztisztviselő, egy magas rangú rendőrtiszt nem kezelhető a politikusokkal azonos szinten, amikor tevékenysége nyilvános megvitatására kerül sor (80. bek.). A kérelmezők mégis csupán egy tanú, a taxisofőr vallomására támaszkodtak (82. bek.). A rendőrségi nyomozás vizsgálata nem jelezte, hogy a rendőrségen belül bárki bármilyen bizonyítékot eltüntetett volna. A Bíróság ezért úgy vélte, hogy a taxisofőr nyilatkozata nem nyújtott kellő ténybeli alapot a kérelmezők vádjához (85., 87. bek.).

A Legfelső Bíróság egyértelműen elismerte, hogy az ügy az információk közléséhez fűződő jog és a jó hírnév vagy mások jogainak védelme közötti konfliktust foglalt magában (91. bek.). A Bíróság nem látott okot arra, hogy eltérjen a Legfelső Bíróság megállapításától, miszerint a kérelmezők televíziós műsorban tett állításának nem volt elegendő ténybeli alapja (92. bek.). A Bíróság a kiszabott büntetéseket sem találta túlzottnak, illetve olyannak, amely „dermesztő hatással" lenne a médiaszabadság gyakorlására (93. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmezők elítélése és a rájuk kiszabott büntetése nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, és a beavatkozás szükséges volt egy demokratikus társadalomban a jó hírnév és mások jogainak védelme érdekében (94. bek.). Az ítélethez 8 bíró fűzött egy részleges különvéleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Janowski v. Poland (33. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (66. bek.); Thoma v. Luxembourg (64. bek.); McVicar v. United Kingdom (84. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; felelős és jóhiszemű újságírás[109]

[109] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67818

Shabanov and Tren v. Russia

(Application no. 5433/02., 2006. december 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők lapjában egy cikk jelent meg, amely a Chernyakhovsk-i városi tanács alkalmazottainak bérét részletezte, és egy vezető-jogtanácsos nő fizetését azzal kommentálta, hogy az nem rossz fizetés 20 éves korban, épphogy az érettségi után. A nő becsületsértésért pert indított a lap ellen, amelynek során bebizonyította, hogy elvégzett egy felsőfokú jogi tanfolyamot, valamint 3 év releváns szakmai gyakorlattal is rendelkezett. A kalinyingrádi városi bíróság a pontatlan információk közlése miatt kártérítés megfizetésére kötelezte az újságot. Egy másik cikkben egy katonai egység parancsnokáról írtak kritikus hangvételű cikket, miután 200 katonája lett rosszul. A tiszt is beperelte a lapot valótlan információk terjesztéséért, és az eljárás során egy saját magáról készült pszichiátriai szakvéleményt csatolt bizonyítékként. A kérelmezők ekkor egy újabb cikket jelentettek meg, amelyben a szakvéleményre támaszkodva megírták, hogy a tiszt impotens. A sértett azzal egészítette ki a keresetét, hogy az egészségi állapotával kapcsolatos információk közzétételével nem tartották tiszteletben a magánélethez fűződő jogát. A bíróság a katonák betegségéről szóló cikket megalapozottnak találta, ám a polgári törvénykönyv 151. cikke alapján megállapította a tiszt magánélet sérthetetlenségéhez, valamint a magán- és családi titokhoz fűződő jog sérelmét, és nem vagyoni kártérítésre kötelezte az újságírókat.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag és 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt rámutatott, hogy a rágalmazási jog alkalmazása nem tűnt ésszerűtlennek, vagy előre nem láthatónak. A rendelkezések célja az egyének védelme a jó hírnevük csorbítását okozó valótlanságokkal szemben. Ez nem csak valótlan tény közlésével, hanem valós tények kihagyásával is elkövethető, ha olyan megállapításokat tartalmaznak, amelyek az ügy megítélését jelentősen megváltoztatják (39. bek.). A Bíróság a jogtanácsos nő esetében is megismételte az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát. A cikk a köztisztviselők javadalmazását tárgyalta, ami kétségkívül egy közérdekű kérdés (40. bek.). A kérelmezők azonban nem adtak lehetőséget a sértettnek, hogy véleményt

nyilvánítson a közzététel előtt, és nem ellenőrizték a tanulmányairól szóló információkat. Az újságírók hiányos tényeket mutattak be az olvasóközönségüknek, amik azt sugallták, hogy a sértettnek a poszt betöltéséhez nem volt megfelelő végzettsége. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a cikk nem egy tisztességes vélemény volt egy közérdekű témáról, hanem a sértett jó hírneve elleni öncélú támadás. Ilyen körülmények között a kártérítés összege nem tűnt túlzottnak (41. bek.). A panaszolt beavatkozás arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal, és a hazai bíróságok által felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek" voltak. Ez esetben a 10. cikket nem sértették meg (42. bek.).

A katonatiszt ügyében a Bíróság megállapította, hogy az általa önként szolgáltatott orvosi szakvélemény azt a célt szolgálta, hogy bizonyítsa az első cikkel neki okozott erkölcsi kárt egy nyilvános rágalmazási eljárásban, és nem kérte zárt tárgyalás elrendelését (45. bek.). A Bíróság feladata tehát annak megállapítása, hogy a hazai bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a sértett magánszférája védelmének szükségessége és a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadsága között. A magánélet tiszteletben tartásához fűződő igény automatikusan csökken annyiban, amennyiben az egyén a magánéletét kapcsolatba hozza a közélettel. Így a hatósági eljárások során tett nyilatkozatok közlése nem tekinthető olyannak, amely okot ad a magánéletbe történő beavatkozásra. Amikor az emberek tudatosan vagy szándékosan olyan tevékenységekben vesznek részt, amelyeket nyilvánosan rögzíthetnek vagy amelyekről tudósíthatnak, egy személy „jogos elvárása" a magánszférája védelmére jelentős lehet, de nem feltétlenül döntő tényező. Azt is fontos megvizsgálni, hogy az egyén önként szolgáltatta-e az információkat, és ésszerűen előreláthatta-e az anyag későbbi felhasználását (46. bek.).

Jelen esetben a kérelmezők az orvosi szakvéleményhez vádlotti minőségükben fértek hozzá, és abból kell kiindulni, hogy azt a bíróságon felolvasták. Így az információ nem csak a felek, hanem a tárgyalóteremben jelenlévő hallgatóság számára is hozzáférhetővé vált. Ugyanakkor annak közzététele és terjesztése egy újságban azzal az eredménnyel járt, hogy még a bírósági tárgyalás előtt felkeltette a nyilvánosság figyelmét. A Bíróság leszögezte, más egy bíróság előtt tett nyilatkozat, és más egy újságban történő közzététel nyilvánossága (47. bek.). Ami az újságcikk célját illeti, a Bíróság nem vonta kétségbe a fegyveres szolgálatok működéséről szóló nyilvános vita fontosságát, ám úgy vélte, hogy a cikk nem egy közérdekű kérdésre hívta fel a figyelmet, hanem a tiszt ellen valósított meg egy öncélú támadást (48. bek.). Végül az orosz bíróságok által megállapított kártérítés is szerény mértékű volt (49. bek.), így a beavatkozás nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, és

„szükségesnek tekinthető egy demokratikus társadalomban”. Mindezek alapján a Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy a 10. cikket nem sértették meg (50. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Fressoz and Roire v. France (54. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás[110]

Dabrowski v. Poland

(Application no. 18235/02., 2006. december 19-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró egy helyi napilapban három cikkben számolt be egy alpolgármester ellen folyó büntetőeljárásról, akit az eljárás végén el is ítéltek. Utolsó cikkében a kérelmező az elsőfokú ítéletet kommentálva a politikust „betörő polgármesternek” nevezte, és azt írta, hogy ha a fellebbviteli bíróság helybenhagyja az ítéletet „vége a helyi önkormányzatnál nyolc éve tartó viharos és nagyon jövedelmező karrierjének”. Válaszul az alpolgármester beperelte a kérelmezőt, akit elsőfokon elítéltek rágalmazásért, majd másodfokon a büntetőeljárást egy év próbaidőre feltételesen megszüntették.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására, továbbá hogy az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (28. bek.). A sajtószabadság a nyilvánosság egyik legjobb eszközét nyújtja a politikai vezetők nézeteinek és felfogásának feltárására, és az azzal kapcsolatos véleményalkotásra (29. bek.). A Bíróság szerint a cikkek tartalma és hangneme viszonylag kiegyensúlyozott volt. A kérelmező ugyan a sértettet „betörő polgármesternek” nevezte, de csak azt követően, hogy a bíróság bűnösnek találta őt. Nem állította, hogy az ítélet jogerős, és elismerte azt, hogy a fellebbviteli bíróság más döntést is hozhat (33. bek.). A kérelmező megállapításai közérdekű ügyben tett értékítéletek voltak, amelyek nem voltak ténybeli alap

[110] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-78569

híján, és nem valósítottak meg a politikussal szemben indokolatlan személyes támadást. Azt sem lehet mondani, hogy a kérdéses kijelentések megsértették vagy megalázták volna a kritizált személyt (34. bek.).

A hazai bíróságok nem vették figyelembe azt a tényt, hogy a kérelmezőnek újságíróként feladata, hogy közölje az információkat és eszméket a politikai kérdésekben és más közérdekű ügyekben, és ennek során bizonyos fokú túlzás igénybevételéhez is folyamodhat. Nem vették figyelembe azt sem, hogy a sértett egy politikus, akinek a kritikával szemben nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania. A Bíróság ezért azon a véleményen volt, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok nem tekinthetők megfelelőnek és elégségesnek a beavatkozás igazolására (35. bek.). Továbbá, bár a kérelmezőre kiszabott pénzbírság viszonylag csekély mértékű volt, és az eljárást próbaidőre megszüntették, a hazai bíróságok ennek ellenére megállapították, hogy a kérelmező a rágalmazás bűncselekményét követte el. Ennek következtében a kérelmezőt bűnügyi nyilvántartásba vették, sőt, a próbaidő tartama alatt bármikor folytathatták az eljárást, amennyiben a törvényben meghatározott körülmények indokolttá tették (36. bek.).

A Bíróság hozzátette, bár a büntetés nem akadályozta meg a kérelmezőt abban, hogy véleményt nyilvánítson, az elítélése mégis egyfajta cenzúrát valósított meg, amely valószínűleg visszatartja őt attól, hogy a jövőben hasonló kritikát fogalmazzon meg. Az ilyen ítélet egyrészt elriaszthatja az újságírókat, hogy részt vegyenek a közösség életét érintő témák nyilvános megvitatásában, másrészt a sajtó információt szállító és ellenőrző szerepének akadályozását jelentheti. Ezért, tekintettel a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére, a kérelmező elítélése aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal (37. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Barthold v. Germany (58. bek.); Lingens v. Austria (42., 44. bek.); Castells v. Spain (43. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[111]

Nikowitz & Verlagsgruppe News GmbH v. Austria

(Application no. 5266/03., 2007. február 22-i ítélet)

[111] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78562

Tényállás

A kérelmező újságíró 2001 szeptemberében a Profil hetilapban egy két oldalas cikket tett közzé egy közúti balesetről, amelyben egy jól ismert osztrák síbajnok sérült meg. A cikk azt sugallta, mintha az egyik vetélytárs világbajnok síelő örült volna annak, hogy a sérültet baleset érte, mert így végre képes lesz nyerni valamit, és azt remélte volna, hogy a versenytársnak a másik lába is eltörik. A cikk – különböző nyilatkozatokat idézve és kommentálva – szatirikus és ironikus stílusban íródott, válaszul a balesetet követő országos hisztériára. A vetélytárs síelő rágalmazás miatt magánvádas eljárást kezdeményezett az újságíró ellen, valamint a médiatörvény alapján kártérítési keresetet nyújtott be a kiadóval szemben. A bécsi tartományi büntetőbíróság az újságírót rágalmazás miatt felfüggesztett pénzbírságra ítélte, a kiadót pedig kártérítés megfizetésére, valamint az ítélet közzétételére kötelezte. Az indokolás szerint a sértő kitételt úgy kell értelmezni, ahogyan azt egy átlagos olvasó fogná fel. Egy olyan olvasó, aki gyorsan vagy felületesen olvassa el a szöveget, nem ismeri fel annak szatirikus jellegét, sem pedig az állítás fikciós természetét. A bécsi fellebbviteli bíróság hozzátette, bármely olvasó azt hihette, hogy a humoros túlzásnak valós háttere volt. A riport által közvetített reakció negatív képet festett az élsportolóról, aki tisztességes verseny helyett úgy szeretett volna nyerni, hogy a versenytárs súlyos sérülését kívánja. Ezért a sértett jó hírnevének védelméhez fűződő személyes érdeke felülmúlja a kérelmezők művészi kifejezés szabadságához fűződő jogát.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy nem felelős az olyan olvasókért, akik nem ismerik fel a szöveg tartalmát, és a véleménynyilvánítás szabadságát nem korlátozhatja az, hogy az olvasó esetleg félreérti a kifejezett gondolatokat (16. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a cikk, ami már a címéből és a fényképek melletti feliratokból is kitűnt, ironikus és szatirikus stílusban íródott, és egy humoros kommentárt jelentett. Ennek ellenére egy kritikus hozzájárulást tett egy közérdekű kérdéshez, azaz a társadalom hozzáállását egy sportcsillaghoz. A Bíróságot nem győzte meg a hazai bíróságok és a kormány indokolása, hogy egy „átlagos” olvasó nem lenne képes megérteni a szöveg szatirikus jellegét, és különösen a kifogásolt kitétel humoros elemét arról, amit a sértett elmondhatott volna, de valójában nem mondott. Ezt is legfeljebb

úgy lehet értelmezni, mint a szerzőnek a sértett karakteréről alkotott, vicc formájában kifejezett értékítéletét (25. bek.).

A Bíróság szerint a kifogásolt kijelentés a versenyző balesete kapcsán a sértett valódi érzéseiről spekulált, és azt sugallta, hogy ő egyrészt örült neki, arra számítva, hogy várhatóan hasznot húzhat az esetből, másrészt remélte, hogy a versenytársa tovább gyengül. A Bíróság elismerte, hogy az ilyen érzések, ha valóban kinyilvánítják, súlyosan érintenék és károsíthatnák bármely sportoló jó imázsát. Ám ugyanez nem mondható el a humoros kitételről, amely egyértelműen rögzítette, hogy a sportoló nem tett ilyen kijelentést, aki már korábban kommentálta a vetélytárs sportoló balesetét a nyilvánosságban. Összegezve, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kifogásolt szöveg az elfogadható szatirikus kommentálás határain belül maradt egy demokratikus társadalomban (26. bek.). A Bíróság nem fogadta el azon kormányt érvét sem, hogy az osztrák bíróságok mérsékelten avatkoztak be a kérelmezők jogaiba. Különösen az első kérelmező esetében, akinél nem az számít, hogy kisebb, felfüggesztett büntetésre ítélték, hanem hogy egyáltalán elítélték (27. bek.). A panaszolt beavatkozás ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (28. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lopes Gomes da Silva v. Portugal (36. bek.).

Címkék: sajtószabadság; sértő kifejezések; szatirikus véleménynyilvánítás[112]

Tønsbergs Blad AS and Haukom v. Norway
(Application no. 510/04., 2007. március 1-i ítélet)

Tényállás

2000-ben egy norvég napilap cikket közölt egy üzletemberről – aki Norvégia egyik legnagyobb vállalatának volt az ügyvezető alelnöke. A cikk Tjøme város építési főelőadójának információira hivatkozva azt állította, hogy az illető kénytelen eladni üdülőingatlanát, mert az nem felelt meg az állandó lakóhelyre vonatkozó építési előírásoknak. Az újság későbbi cikkei pontosították a történetet. Az üzletember rágalmazás miatt magánvádas büntetőeljárást indított az újság és annak szerkesztője ellen. A másodfokú bíróság a büntető törvénykönyv 253. cikke alapján a kifogásolt állításokat „semmisnek és érvénytelennek" (null and void) nyilvánította, és a kérelmezőket nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. A Legfelső Bíróság elutasította a kérelmezők fellebbezését. Az

[112] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79572

indokolás szerint a kifogásolt kijelentések középpontjában az az állítás állt, hogy az üzletember neve az önkormányzat listáján szerepelt, amely azokat a személyek tartalmazta, akikről úgy vélték, hogy megsértették az állandó lakóhelyre vonatkozó előírásokat. A bíróság kimondta, hogy az állítás hamis volt, ami az üzletember magatartásának nyilvános erkölcsi elítéléséhez vezetett, amely a büntető törvénykönyv 247. cikke értelmében rágalmazó volt.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság leszögezte, hogy a közzététel közérdeklődésre számot tartó kérdést érint-e vagy sem, a publikáció tárgyát és kontextusát szélesebb körben kell vizsgálni. Az újságcikk hátterében a helyi lakosok és politikusok azon aggodalmai álltak, hogy egyes ingatlantulajdonosok megfeleltek-e az állandó lakóhelyre vonatkozó előírásoknak. A cikk célja nem az volt, hogy károsítsa az üzletember hírnevét, hanem inkább az, hogy bemutasson egy olyan problémát, amelyhez a közönségnek érdeke fűződött, hogy tudomást szerezzen róla. A Bíróság azzal sem értett egyet, hogy az állítás kizárólag az üzletember magánéletéhez kapcsolódott. Ha egy közszereplő nem tartja be a törvényeket és a rendeleteket, az komoly közérdekű témának minősül, még a magánszférájában is, bizonyos körülmények között közérdeklődésre jogosan számot tartó témát képez (87. bek.). A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta az újságírók jóhiszemű eljárását. A 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága „kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, amelyek különös fontossággal bírnak, amikor egy konkrét személy jó hírnevének és mások jogainak megsértéséről van szó (89. bek.). Ezért meg kell vizsgálni, hogy a kérelmezők jóhiszeműen jártak-e el, és teljesítették-e a tényállítás ellenőrzésére vonatkozó újságírói kötelezettségüket (90. bek.).

A Bíróság kimondta, hogy a kifogásolt állítások tényállításokból és nem értékítéletekből álltak. A bíróságok úgy ítélték meg, hogy bár az üzletember magatartását helyileg valószínűleg sokak szerint elítélendőnek kell tekinteni erkölcsi és társadalmi szempontból, a vád nagy része nem volt rágalmazó jellegű (91. bek.). Annak ellenére, hogy a hírt kissé szenzációhajhász stílusban mutatták be, az újság tudósítása összességében kérdőjeleket vetett fel a tekintetben, hogy az üzletember megszegte-e az előírásokat, és hogy ezeket fenn kell-e tartani, módosítani vagy hatályon kívül helyezni (92. bek.). A Bíróság ezért úgy találta, hogy a kifogásolt vád nem volt alkalmas arra, hogy súlyos sérelmet okozzon a személyes hírnévben

(93. bek.). Nem állapította meg azt sem, hogy a beszámoló nem volt kiegyensúlyozott (94. bek.).

Ami a kérelmezők jóhiszeműségét és a tényállítások ellenőrzésére vonatkozó újságírói kötelezettség teljesítését illeti, a hazai bíróságok azzal érveltek, hogy a megfogalmazott vád egy névtelen forrástól eredt. Mivel lehetetlen feladat annak ellenőrzése, hogy az újságíró mennyiben járt el kellő gondossággal a névtelen forrásra támaszkodva, a rágalmazó állítást úgy kell tekinteni, mint az újság saját állítását. A Legfelső Bíróság abból a feltevésből indult ki, hogy a névtelen források használatánál szigorúbb gondossági kötelezettség alkalmazandó, és nagyrészt a lapot terheli annak kockázata, ha az ilyen forrásokból származó ténybeli információk hamisak. A Bíróság elfogadta ezt az érvelést (95. bek.). Ami az újságíró jóhiszemű eljárását illeti, az újságíró az önkormányzat egy hivatalos dokumentumára támaszkodott (96. bek.). Az önkormányzat abban az időben úgy vélte, hogy az üzletember megsértette az állandó lakóhelyre vonatkozó előírásokat (96-97. bek.), így lényeges bizonyíték támasztotta alá az újság állításait (99. bek.). Tekintettel a rágalmazás viszonylag kis természetére és korlátozott mértékére, valamint a benne foglalt fontos közérdekre, a lap megfelelő lépéseket tett a vitatott állítás igazságának ellenőrzésére, és jóhiszeműen járt el (101. bek.).

A Bíróság úgy vélte, hogy a rágalmazásért indított eljárás eredményeként túlzott és aránytalan teher hárult a kérelmezőkre, amely alkalmas volt arra, hogy dermesztő hatással legyen a sajtószabadságra a norvég államban (102. bek.). Röviden, a norvég állam által felhozott indokok, bár fontosak, nem elegendőek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”. Nincs ésszerű arányossági kapcsolat a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása és az elérni kívánt törvényes cél között (103. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Fressoz and Roire v. France (50. bek.); Bergens Tidende and Others v. Norway (52. bek.); McVicar v. United Kingdom (84. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás[113]

Colaço Mestre and SIC – Sociedade Independente De Comunicação, S. A. v. Portugal (Application nos. 11182/03., 11319/03., 2007. április 26-i ítélet)

[113] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79659

Tényállás

A kérelmező portugál újságíró 1996-ban egy televíziós műsorban interjút készített az UEFA akkori főtitkárával a portugál futballbírók állítólagos megvesztegetése kapcsán. Az újságíró az interjúban a Portugál Hivatásos Labdarúgó Liga és az F.C. Porto futballcsapatának elnökét a „játékvezetők főnökének" nevezte. Emiatt a sértett büntetőeljárást kezdeményezett a műsor készítői ellen nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmazás miatt. A büntető bíróság az újságírót vagylagosan pénzbüntetésre, illetve 86 nap börtönbüntetésre, a televíziós csatornát pedig az újságíróval egyetemlegesen kártérítés megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű kérdésben (23. bek.). A kérelmezőket azért ítélték el, mert az újságíró a sértettről egy televíziós interjúban becsületsértő kijelentéseket tett (25. bek.), a korlátozás így legitim célt, a jó hírnév és mások jogainak védelmét szolgálta (26. bek.). A Bíróság megállapította, hogy bár a kérdéses vita nem feltétlenül politikai, az kétségtelenül közérdekű volt. A labdarúgással kapcsolatos korrupciós ügyek akkoriban rendszeresen a mainstream sajtó címlapján szerepeltek, és maga az eljárás is jelentős médiavisszhangot keltett (27. bek.). A Bíróság megismételte, hogy alapvető különbséget kell tenni az olyan tényközlések között, amelyek – még ha vitathatóak is – hozzájárulhatnak a politikai szereplők funkcióik ellátásával kapcsolatos vitához egy demokratikus társadalomban, és az egyén magánéletének részleteiről szóló tudósítások között, aki nem tölt be ilyen funkciót. Igaz, hogy a sértett nem volt politikus, ám egy jól ismert közéleti személyiség volt, aki abban az időben fontos szerepet töltött be a hazai közéletben egy nagy labdarúgó klub és a labdarúgó szövetség elnökeként. A kérdéses interjú semmilyen módon nem kapcsolódott a sértett magánéletéhez, hanem kizárólag a labdarúgó klub és a liga elnökeként végzett közéleti szerepvállalásához, így az egy közérdekű kérdéssel függött össze (28. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező újságíró az interjú készítése során nem lépte túl az újságírói etika határait, beleértve a „játékvezetők főnöke" közlést (29. bek.). Az interjú elkészítése miatt – figyelembe véve a futballbírók megvesztegetéseire vonatkozó viták hevességét – az

újságíró nem marasztalható el. Az interjút egy olyan műsorban közvetítették, amely kifejezetten a portugál labdarúgással foglalkozott, és amelynek nézőit feltehetően érdekli a téma, és ismerik is azt. Továbbá a kérelmező az interjút nem az anyanyelvén készítette, ami hatással lehetett a vitatott kérdések megfogalmazására, ám ez utóbbi kérdéssel a hazai bíróságok egyáltalán nem foglalkoztak (30. bek.). A Bíróság ennek kapcsán emlékeztetett, hogy az interjúkból – függetlenül attól, hogy szerkesztett vagy sem – összeállított hírműsorok alkotják a legfontosabb eszközök egyikét, amellyel a sajtó képes betölteni „társadalom éber őre" létfontosságú szerepét. Egy újságíró büntető bírsággal való szankcionálása a kérdései megfogalmazásának módjáért súlyosan hátráltatná a sajtó közérdekű kérdések megvitatásához történő hozzájárulását. Nem az számít, hogy a kérelmezőt csekély mértékű büntetésre ítélték, hanem hogy egyáltalán elítélték (31. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok nem „megfelelőek és elégségesek", ezért a korlátozás nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek" (32. bek.). A kérelmező elítélése aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal, tekintettel a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére (33. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (34-35. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (36. bek.); Von Hannover v. Germany (63. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás[114]

Flux and Samson v. Moldova
(Application no. 28700/03., 2007. október 23-i ítélet)

Tényállás

2001-ben egy moldovai napilap egy cikket tett közzé egy korábbi kormánytag gyanúsnak vélt vagyongyarapodásáról. A cikk szerint a volt építésügyi miniszter a szomszédai életét megkeserítve folytatott építkezést, egy „kastélyt építve magának", és „úgy döntött, hogy mások nyomorúságából gazdagszik meg". A volt miniszter rágalmazás miatt kártérítési pert indított. Az elsőfokú bíróság elrendelte a cikk visszavonásának közzétételét, valamint kártérítés megfizetésére kötelezte. A másodfokú bíróság előtt a napilap azzal védekezett, hogy a legtöbb kijelentés értékítélet volt, amelyeket nem lehet bizonyítani.

Az eljáró szerv

[114] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80306

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, a hazai bíróságok nem reagáltak a kérelmező azon érvére, hogy a kijelentéseket értékítéletnek lehet-e tekinteni. Megismételte, hogy a tények fennállása igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. Az értékítéletek igazságának bizonyítási követelményének nem lehet eleget tenni, és ez sérti a véleménynyilvánítás szabadságát, habár az ilyen vélemény is lehet túlzott ténybeli alap hiányában (23. bek.). A vitatott kifejezések értékítéletek voltak, amelyek az újság véleményét fejezték ki a volt miniszter építkezéséről és annak szomszédokra gyakorolt hatásáról. E vélemények valós tényeken alapultak, amelyek közül néhányat maga a cikk, néhányat pedig az eljárás során hoztak fel. Ezért az újságtól nem volt elvárható, hogy bizonyítsa értékítéletei igazságát, és a vélemények sem voltak ténybeli alap híján (24. bek.). A Bíróság leszögezte, amiatt, hogy a kérelmezőnek előírják a kijelentések igazságának bizonyítását, miközben figyelmen kívül hagyják az általa felajánlott bizonyítékokat azok alátámasztására, a moldovai bíróságok megállapítását nem lehet úgy tekinteni, ami „szükséges egy demokratikus társadalomban" (25. bek.).

A Bíróság figyelembe vette a cikk kiegyensúlyozott hangnemét is, amely mindkét fél álláspontját bemutatta, illetve tájékoztatta az olvasót. A Bíróság így meggyőződött az újság jóhiszeműségéről, és hogy a felelős újságírás elveivel összhangban járt el, noha egy bizonyos fokú túlzáshoz és provokációhoz folyamodott (26. bek.). Végül meg kell jegyezni, hogy a cikk valódi közérdekű kérdést vetett fel: egy korábbi állami tisztviselő állítólagos visszaélését, és az igazságszolgáltatás tehetetlenségét, hogy arra megfelelően reagáljon. A cikk egyértelműen mások nézeteit közvetítette az olvasók számára. A Bíróság ezúttal is leszögezte, hogy egy újságíró szankcionálása amiatt, mert elősegíti a más személyek által tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak kivételesen indokolt esetben szabad célként kitűzni. A Bíróság nem látott komoly indokot az újság véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozásra, mivel a cikk kiegyensúlyozott hangvételű volt (27. bek.). A fentiekre tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek", és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban". Ennek megfelelően a 10. cikket megsértették (28. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (33. bek.); Jerusalem v. Austria (42., 45-46. bek.); Thoma v. Luxembourg (62. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 88. bek.); Savitchi v. Moldova (59. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás[115]

Rumyana Ivanova v. Bulgaria

(Application no. 36207/03., 2008. február 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező riporter 2001 augusztusában Bulgária egyik vezető napilapjában cikket írt egy jól ismert politikusról és országgyűlési képviselőről, akit pénzügyminiszter-helyettesi posztra jelöltek. A cikk azt állította, hogy a politikus szerepelt a Bolgár Nemzeti Bank által összeállított, a hiteltartozásukat több mint 6 hónapja nem törlesztő személyek ún. „hitel milliomosok" listáján annak révén, hogy három adósságbehajtó cég tulajdonosa volt. A politikus egy későbbi cikkben tagadta, hogy bármilyen kapcsolatban állt volna a társaságokkal. Nem sokkal ezután becsületsértés miatt büntetőeljárást indított a kérelmező ellen. Az újságíró azzal védekezett, hogy a cikk megírásakor két parlamenti képviselő információira támaszkodott, akik kétségüket fejezték ki a jelölése miatt, illetve egy másik vezető napilap kiadványát használta fel, ellenőrizve azokat. A kérelmezőt a szófiai kerületi bíróság becsületsértés miatt – büntetőjogi felelősségre vonás helyett – közigazgatási bírság és kártérítés megfizetésére kötelezte, amit másodfokon is helybenhagytak. A bíróságok szerint a kérelmező csak azt tudta bizonyítani, hogy a sértett rajta volt a rossz adósok listáján egy másik céggel kapcsolatban, de nem a cikkben hivatkozott társaságok révén. Annak állítása, hogy a sértett „hitel milliomos" volt, mert közvetett kapcsolatban állt egy társasággal, teljesen más, mint annak kijelentése, hogy az ő tulajdonában volt a három, listán szereplő cég. A határozatok azt is megállapították, hogy a kérelmező az információkat a közzététel előtt nem ellenőrizte kellő gondossággal, és nem megbízható forrásokból dolgozott.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

[115] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-82899

A Bíróság rámutatott, hogy a kérdéses cikk egy jelentős közérdeklődésre számot tartó kérdésről, egy jól ismert politikus pénzügyminiszter-helyettesi posztra történő jelöléséről számolt be (59. bek.). Mivel a tisztségre jelölt politikus volt, elkerülhetetlenül és tudatosan tette ki magát a közvélemény alapos ellenőrzésének, különös tekintettel a pénzügyi helyzetére (60. bek.). Az Egyezmény 10. cikke azonban nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek és politikai szereplők tárgyalásakor sem. A Bíróság kiemelte az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát is (61. bek.).

A politikust érintő kijelentés, miszerint három tulajdonában lévő társaság szerepelt az adósok listáján, egyértelműen tényállítás volt, és mint ilyet bizonyítani szükséges. A kérelmező a cikkben oly módon fogalmazta meg kijelentését, amely nem hagyott kétséget afelől, hogy az tőle és nem az általa hivatkozott országgyűlési képviselőktől származott. Egyértelműen azt sugallta, hogy az információ közvetlenül a nemzeti bank hivatalos listáján alapul, és nem más kiadványokon. Nem lehet tehát azt mondani, hogy a kérelmező arról tudósított, amit mások mondtak, és hogy elhatárolta magát attól. Miután a sértő állításokat a sajátjaként fogadta el, felelős volt azok valóságáért (62. bek.). A kérelmezőnek lehetővé tették, hogy bizonyítsa állításai igazságát, amely feladat nem volt ésszerűtlen vagy lehetetlen (63. bek.).

Meg kell azt is vizsgálni, hogy a kérelmező a valótlan tényállítás közzététele előtt jóhiszeműen járt-e el, és megfelelt-e a tényállítás ellenőrzésére vonatkozó újságírói kötelezettségnek. Minél komolyabb az állítás, annál szilárdabb ténybeli alapja kell, hogy legyen, főleg hogy ezeket az állításokat egy népszerű országos napilapban tették közzé. A Bíróság nem látott okot megkérdőjelezni a hazai bíróságok megállapítását, mely szerint a kérelmező az információit nem ellenőrizte megfelelően a közzététel előtt (64. bek.). Különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó ténybeli állítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. A Bíróság szerint nem volt olyan különleges ok, amely mentesítette volna a kérelmezőt az állításainak ellenőrzésére vonatkozó kötelezettsége alól. Nem hagyatkozhatott volna fenntartás nélkül egy olyan könyvből származó információra, ami nem tekinthető hivatalos jelentésnek, ahogyan a két parlamenti képviselő informális kijelentéseire sem. A kérelmező nem ellenőrizte megfelelően, hogy a tények megbízható forrásokból származnak-e, és nem felelt meg az oknyomozó újságírás szokásos szabályainak, hiszen olyan tényeket tett közzé, amelyekről tudta, vagy tudnia kellett volna, hogy kétségesek (65. bek.).

Bár a sértett válaszát is közzétették, akkora az eredeti cikk már számos olvasó tudomására jutott, és a sértett jó hírnevében történő károkozás is megtörtént (66. bek.). A szófiai bíróságok teljes egészében elismerték az információk közléséhez fűződő jog és a jó hírnév vagy mások jogainak védelme közötti konfliktus meglétét (67. bek.). A Bíróság ezért meggyőződött arról, hogy a bolgár bíróságok által a kérelmező elítélésére felhozott indokok a „megfelelőek és elégségesek" voltak. Nem fogadta el a kérelmező azon érvét, hogy a büntetőjogi szankciók alkalmazása a becsületsértési ügyekben sérti a 10. cikket. Figyelembe véve a részes államok rendelkezésére álló mérlegelési jogkört, a büntetőjogi intézkedés, mint rágalmazásra adott válasz nem tekinthető aránytalannak az elérni kívánt céllal. Az sem ellentétes az Egyezménnyel, ha arra kötelezik az alperest, hogy bizonyítsa állításai lényegi igazságát. Azt is meg kell jegyezni, hogy az eljárás a sértett és nem egy állami hatóság kezdeményezésére indult meg (68. bek.). A Bíróság különös súlyt tulajdonított annak, hogy a szófiai kerületi bíróság lemondott a büntetőjogi felelősség alkalmazásáról, és mindössze közigazgatási bírságot szabott ki (69. bek.). Mindezekre, valamint a kérelmező relatíve enyhe büntetésére tekintettel a Bíróság kimondta, hogy a hatóságok nem lépték túl a mérlegelési jogkörüket (70. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (65. bek.); McVicar v. United Kingdom (84. bek.); Radio France and Others v. France (40. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (77-78. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (90. bek.); Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France (59. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; valóság bizonyítása; szankció arányossága[116]

Flux v. Moldova (No. 6.)

(Application no. 22824/04., 2008. július 29-i ítélet)

Tényállás

2003 februárjában az újság egy névtelen levelet tett közzé, amelyben három szülő azzal vádolta meg egy gimnázium iskolaigazgatóját, hogy az iskola pénzügyi forrásait nem megfelelően használta fel, és megvesztegették annak érdekében, hogy több gyerek iratkozhasson be az iskolába. A levél közlése után a lap nem kereste meg az igazgatót, hogy

[116] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-85085

nyilatkozatot kérjen tőle, és a cikkre adott válaszlevelét sem volt hajlandó közzétenni, ami végül egy másik újságban jelent meg. Az igazgató jó hírnevének megsértése miatt pert indított. Az újság azzal védekezett, hogy a kijelentések nem arra irányultak közvetlenül, hogy az iskolaigazgatót vesztegetéssel vádolják, hanem hogy felhívják a nyilvánosság figyelmét az iskolai vesztegetés jelenségére. A bíróságok a lapot kártérítés megfizetésére, valamint bocsánatkérés közzétételére kötelezték.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az Egyezmény 10. cikke nem garantálja korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tárgyalásakor sem. Ahol a kérdés az egyének jó hírnevének megsértése, és ezzel a 8. cikkben biztosított jogaik aláásása, megfelelő egyensúlyt kell teremteni a versengő érdekek között. E mérlegelés során figyelembe kell venni az Egyezmény 6. cikk (2) bekezdését is, amely kimondja az ártatlanság vélelmét (25. bek.). A Bíróság megvizsgálta, hogy a kifogásolt cikket író újságíró jóhiszeműen járt-e el, összhangban az újságírói etikai normákkal. Ez különösen a rágalmazás természetétől és mértékétől, valamint a kifogásolt cikk írásának módjától függ, és attól, hogy az újság mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében. Ez utóbbi kérdést annak fényében kell meghatározni, amilyennek az a kérdéses időszakban az újságíró számára mutatkozott, nem pedig az utólag látható információk alapján (26. bek.).

A Bíróság szerint a cikkek egyértelműen azt sugallták az olvasók számára, hogy az iskolaigazgató bűnös volt a vesztegetés bűncselekményében (27. bek.). Annak ellenére, hogy a közzétett névtelen levél komoly vádakat fogalmazott meg az igazgatóval szemben, az újságíró kísérletet sem tett arra, hogy felvegye vele a kapcsolatot, és kikérje véleményét az ügyről. Sőt, a lap a névtelen levél kapcsán nem végzett semmilyen vizsgálatot, és az igazgató válaszadásának jogát is elutasították azzal az indokkal, hogy a válasza sértő lenne. A Bíróság ezzel szemben úgy vélte, hogy a sértett a kérelmezőt szakszerűtlen magatartással vádolta, de az ilyen reakció normális és arányos a cikk tartalmára (29. bek.). Hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nem adhat egy újság kezébe abszolút jogot arra, hogy felelőtlen módon eljárva ténybeli alap hiányában bűncselekményekkel vádoljon meg személyeket, és anélkül, hogy lehetőséget kínálna azok cáfolatára. Az információ

nyilvánosságnak történő közléséhez fűződő jognak vannak határai, és egyensúlyt kell teremteni ezen jog és a sértettek jogai között (31. bek.). A Bíróság figyelembe vette azt is, hogy a lapot polgári per keretében viszonylag szerény összegű kártérítés megfizetésére kötelezték (32. bek.). A fentiekre, valamint arra a tényre tekintettel, hogy a kérelmező újság a felelős újságírás kötelezettségeinek kirívó figyelmen kívül hagyásával járt el, a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás indokolt volt (34. bek.).

Az ítélethez három bíró fűzött különvéleményt. A bírák problémásnak találták, hogy a többségi döntés az újságírók szakmailag korrekt eljárását fontosabbnak tartotta egy korrupciós ügy leleplezésénél (10. bek.). A Bíróság valójában nem a valótlan tények, hanem az ún. „szakszerűtlen viselkedés" miatt tartotta arányosnak a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását (11. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (66. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás[117]

Bodrozic and Vujin v. Serbia
(Application no. 38435/05., 2009. június 23-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságírók 2004 áprilisában egy helyi magazinban erőteljesen bírálták az első kérelmező és egy másik újságíró rágalmazás miatti büntető elítéléseit. Az első kérelmező az ellene büntetőeljárást indító, jól ismert férfi ügyvédet egy „szőke nőhöz" hasonlította. A második kérelmező ugyanennek a számnak a szórakoztató rovatában az ügyvéd nevének anagrammájának kíséretében egy bugyiban látható szőke nő fényképét tette közzé. A kísérő szöveg nem említette kifejezetten, de tartalmazott bizonyos utalásokat rá. Az ügyvéd becsületsértés miatt büntetőeljárást indított. A nagykikindai városi bíróság az újságírókat bűnösnek találta és pénzbírságra ítélte.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[117] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88063

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága azokra az „információkra” és „eszmékre” is vonatkozik, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak (28. bek.). Az újságírói szabadság pedig magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (29. bek.). A Bíróság szerint habár a cikk szövege és a mellékelt kép kissé gúnyos volt, azt egészében olvasva nem lehetett úgy értelmezni, hogy az az ügyvéd indokolatlan személyes sértegetése, inkább a hazai bíróságoknak az újságírói véleménynyilvánítási szabadság büntetésének gyakorlatával kapcsolatos általános elégedetlenséget fejezte ki. Az első kérelmező ezzel egy fontos, közérdeklődésre számot tartó kérdést vetett fel, amely jelentősnek tekinthető a társadalom egésze számára, és ezért nyilvános vitára ad okot (32. bek.). A második kérelmező szövege teljes egészében humoros volt tartalmában, és inkább lehet érteni viccnek, mint egy direkt rosszindulatú kijelentésnek, amely az ügyvéd méltóságának megsértését célozza (33. bek.).

Annak kapcsán, hogy az ügyvédet közszereplőnek lehet-e tekinteni, a Bíróság megismételte, hogy egy magánszemély éppúgy kiteszi magát a nyilvánosság ellenőrzésének, ha belép a nyilvános vita arénájába. Jelen esetben a sértett ügyvéd egy fizetésképtelenné vált gyár menedzsmentjét képviselte, és ezzel a város jól ismert alakjává vált. Tekintettel arra, hogy a cikkeket a helyi újságban tették közzé, a Bíróság elfogadta az ügyvéd közszereplőnek való besorolását. A sértett belépett a „nyilvános vita arénájába”, és ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania az őt célzó kritika irányában (34. bek.). A hazai bíróságok először is azzal érveltek, hogy egy felnőtt férfi szőke nőhöz való hasonlítása támadás az illető integritása és méltósága ellen. Sőt, úgy vélték, hogy egy ilyen összehasonlítás objektíve sértő a társadalmon belül. A Bíróság azonban ezt az érvelést nevetségesnek és elfogadhatatlannak találta (35. bek.). Másodszor a bíróságok sértőnek értelmezték azt a tényt, hogy az ügyvédet a lap ugyanazon számának különböző részein említették. A Bíróság ezzel sem értett egyet. A kérelmezők szövegei nyilvánvalóan tartalmaztak egy bizonyos fokú gúnyt, de nem lehet olyan sértőnek tekinteni, hogy az súlyos büntetőjogi szankcionálást tegyen szükségessé (36. bek.). A fentiekre tekintettel úgy vélte, hogy a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek” (38. bek.).

Végezetül a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni. E tekintetben leszögezte, hogy a büntetőeljárás igénybevételét az újságírók állítólagos sértéseiért a nyilvános vita kérdéseinek felvetésekor – mint a jelen esetben – csak nagyon kivételesen, az egyén jogainak legsúlyosabb támadásával járó eseteiben lehet arányosnak tekinteni. Más különben elriasztja az újságírókat, hogy részt vegyenek a közösség életét érintő kérdések

nyilvános megvitatásában, és általánosabban, akadályozza a sajtó „társadalom éber őre” fontos szerepének betöltését (39. bek.). Jelen esetben tekintettel kell lenni arra a tényre, hogy a kérelmezőket nem csak büntetőjogilag elítélték, de a kiszabott pénzbírságról mindannyian tudhatták, hogy nem teljesítés esetén 60 napos elzárás lép a helyébe (40. bek.). Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás teljesen aránytalan volt. Következésképpen a 10. cikket megsértették (41. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Dalban v. Romania (49. bek.); Jerusalem v. Austria (38. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (111. bek.); Azevedo v. Portugal (33. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; sértő kifejezések; szankció arányossága[118]

Kulis and Rózycki v. Poland

(Application no. 27209/03., 2009. október 6-i ítélet)

Tényállás

1999-ben a Star Foods Company nevű élelmiszergyártó cég egyik reklámkampányában az általuk gyártott chips csomagolásán egy népszerű rajzfilmfigurát – egy Reksio nevű kiskutyát – helyeztek el, amit a mellette lévő felirat szerint gyilkosnak neveztek. Erre válaszul egy gyermekeknek készült hetilapban egy olyan karikatúra jelent meg „A lengyel gyerekeket sokkolja a chips-reklám” címen, ahol egy kisfiú volt látható kezében a termék dobozával és a következő aláírással: „Ne aggódj! Én is gyilkos lennék, ha megenném ezt a moslékot!” A társaság a hetilap kiadója és a magazin főszerkesztője ellen a polgári törvénykönyv 23. és 24. §-a alapján polgári pert indított, a lengyel bíróságok pedig bocsánatkérésre és jótékony célú kártérítésre kötelezték őket. Az indokolás szerint a cikkben használt erősen pejoratív szavak – amelyek undorodást és irtózást közvetítettek – alkalmasak voltak a cég termékeinek lejáratására, amivel megsértették a társaság személyiségi jogait. A kérelmezők fellebbezését elutasították.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[118] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93157

Nem kétséges, hogy a 10. cikk (2) bekezdése lehetővé teszi mások – azaz minden egyén – jó hírnevének védelmét, ám ilyen esetekben a védelmet össze kell vetni a politikai kérdések nyílt megvitatásának érdekével (29. bek.). Az újságírói szabadság pedig magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (30. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a felperes egy gazdasági társaság volt, amelynek joga van ahhoz, hogy megvédje magát a rágalmazó állításoktól. Az üzleti gyakorlatokkal kapcsolatos nyílt vitához fűződő közérdek mellett létezik egy, a gazdasági társaságok kereskedelmi sikerének és életképességének védelméhez fűződő, nemcsak a részvényesek és a munkavállalók, hanem a tágabb értelemben vett gazdaság érdekét szolgáló versengő érdek is. Az állam ezért bizonyos mérlegelési jogkört élvez, amikor a hazai jogban lehetővé teszi a gazdasági társaságok számára az olyan állítások megtámadását, és az okozott kár mérséklését, amelyek jó hírnevét kockáztatják (35. bek.).

A kérelmezők azzal érveltek, hogy a publikáció a cég meggondolatlan és káros reklámkampányával kapcsolatos nyilvános vitához járult hozzá. A Bíróság szerint a hazai bíróságok nem vették kellően figyelembe a kérelmezők érvét, hogy a szatirikus karikatúra a szerintük elfogadhatatlan reklámkampánynak vágott vissza, és a kisgyerekeket célozta. A kampány jelszavai nemcsak a karakterre, hanem szexuális és kulturális viselkedésre is utaltak, a gyermekek számára aligha megfelelő módon. Ez egyértelműen olyan kérdéseket vetett fel, amelyek a nyilvánosság számára érdekesek és fontosak (37. bek.). Továbbá, az ügy tárgya nem egy nem becsületsértő tényállítás, hanem egy értékítélet. A Bíróság szerint a közzététel a cég és a reklámkampány szatirikus megbélyegzésének minősült egy karikatúra formájában. A karikatúrát nyilvánvalóan a társaság reklámkampánya ihlette, mert azt a rajzfilmfigurát és szlogent használta, amely a chips csomagolásán is megtalálható volt. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a kérelmezőknek nem az volt az elsődleges céljuk, hogy a chips minőségét becsméreljék, hanem hogy felhívják a figyelmet a cég által használt jelszavak típusára, és az ilyen módszerek elfogadhatatlanságára az eladások növelése érdekében (38. bek.).

A Bíróság szerint a hazai bíróságok nem vették figyelembe azt a tényt, hogy a sajtó feladata, hogy közölje az információkat és eszméket a közérdekű ügyekben, és ennek során lehetősége van egy bizonyos fokú túlzás igénybevételére vagy akár provokációra is, más szóval némileg mértéktelen nyilatkozatokat is tehet. A kérelmezők által használt megfogalmazás túlzott volt ugyan, azonban a felperes reklámkampányában használt jelszavakra reagáltak, amely nem tanúsított sem érzékenységet, sem megértést a célba vett fogyasztók életkora és sebezhetősége, azaz a gyermekek iránt. A Bíróság ezért úgy vélte, hogy a kérelmezők véleménynyilvánításának stílusát a jelszavak típusa motiválta, ezért nem

lépték túl a szabad sajtónak megengedett határokat. A hazai bíróságok által felhozott indokok nem tekinthetők megfelelőnek és elégségesnek a beavatkozás igazolására (39. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a hatóságok reakciója a kérelmezők szatirikus karikatúrájára aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (40. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (34. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (94. bek.); Mamère v. France (25. bek.); Dabrowski v. Poland (35. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; szatirikus véleménynyilvánítás; sértő kifejezések[119]

Europapress Holding D.O.O. v. Croatia
(Application no. 25333/06., 2009. október 22-i ítélet)

Tényállás

1996 februárjában az egyik legtekintélyesebb horvát hetilap, a Globus egy cikkében azzal vádolta meg a pénzügyminisztert, aki miniszterelnök-helyettes is volt, hogy egy kormányzati épületben halálosan megfenyegetett egy újságírónőt a biztonsági őr pisztolyával. Az állítólagos incidensről két napilap is beszámolt. A pénzügyminiszter jó hírnév megsértése miatt polgári jogi pert indított a zágrábi városi bíróságon. Az eljárás során a bíróság több szemtanút is meghallgatott, és arra jutott, hogy a közzétett információ valótlan volt, és a cikk szerzője – aki nem volt jelen az incidensnél – nem megfelelően ellenőrizte annak pontosságát. A biztonsági őr valóban elővette a fegyvert, de önként és kiürített tárral, amit a miniszterelnök-helyettes nem vett kézbe, és mások jelenlétében viccelődve kérdezte: „Mit kezdjek magával? Lőjem le?". A bíróság a magazin kiadóját nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte, amit a zágráb megyei bíróság mintegy 8.000 eurónak megfelelő összegre csökkentett. A társaság alkotmányjogi panaszát az Alkotmánybíróság 2005 novemberében elutasította.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

[119] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94644

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság leszögezte, annak előírása, hogy bizonyítsák a tényállítások lényegi igazságát, nem mond ellent az Egyezmény 10. cikkének (54. bek.). A cikk egy jól ismert politikust érintő incidensről számolt be. Nem kétséges, hogy az egy jelentős közérdeklődésre számot tartó kérdés volt, és az ezzel kapcsolatos információk közzététele szerves részét képezi a média demokratikus társadalomban betöltött feladatának (56. bek.). Az Egyezmény 10. cikke azonban nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek és politikai szereplők tárgyalásakor sem. A Bíróság kiemelte az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát is (58. bek.).

A Globus cikke konkrét tényállításokat tett a politikusra, és mint ilyet bizonyítani szükséges. A kérelmező társaságtól – amely nem állította, hogy azok értékítéleteknek minősültek – ezért elvárható volt, hogy bizonyítsa azok valóságát (59. bek.). A cikk az olvasó számára nem hagyott kétséget a közzétett információk valódisága felől, valamint nem hivatkozott a forrására sem. Ezért nem lehet azt mondani, hogy a Globus újságírója pusztán arról tudósított, amit mások mondtak. Inkább a sajátjaként fogadta el a sértő állításokat, ezért a kérelmező társaság felelős volt azok valóságáért (60. bek.). Ami a bizonyítékok értékelését és a bizonyítás mércéjét illeti, a kérelmező lehetőséget kapott, hogy bizonyítsa a közzétett információk valóságát, amely feladat a Bíróság szerint az adott körülmények között nem volt ésszerűtlen vagy lehetetlen. A Bíróság ezért nem értett egyet a kérelmező azon érvével, hogy a bíróságok által alkalmazott bizonyítási mércét nem lehetett teljesíteni (61. bek.). Nem a Bíróság feladata, hogy a hazai bíróságokat helyettesítve maga értékelje a tényeket és a bizonyítékokat (62. bek.). Emlékeztetett arra is, hogy elvben nem összeegyeztethetetlen a 10. cikkel, ha a rágalmazási eljárásban az alperesre hárítják a rágalmazó állítások lényegi igazságának bizonyítását (63. bek.). Ami a szemtanúk vallomásának értékelését illeti, a Bíróság nem talált semmilyen okot arra, hogy eltérjen a hazai bíróságok megállapításaitól, miszerint a közzétett információk tévesek voltak (65. bek.).

Azt is meg kell vizsgálni, hogy a kérelmező a valótlan tényállítás közzététele előtt jóhiszeműen járt-e el, és megfelelt-e a tényállítás ellenőrzésére vonatkozó újságírói kötelezettségnek (66. bek.). Tekintettel a vádak súlyosságára – amelyeket egy nagy példányszámú hetilapban tettek közzé – a kérelmezőnek még inkább kötelezettsége lett volna azokat ellenőrizni. Azonban az eljárás egyik szakaszában sem nyújtott be bizonyítékot arra vonatkozólag, hogy a Globus újságírói megpróbálták volna felvenni a kapcsolatot a

pénzügyminiszter irodájával vagy a szemtanúkkal. Ehelyett azt állította, hogy az információt egy kormányzati forrás erősítette meg, aki azonban nyilvánvalóan nem lehetett az incidens szemtanúja, és a kilétét sem voltak hajlandóak felfedni a hazai bíróságok előtt. A Bíróság ezért egyetértett a hazai bíróságok megállapításával, mely szerint a kérelmező az információit a közzététel előtt nem ellenőrizte megfelelően (67. bek.). Nem volt olyan különleges ok sem, amely a kérelmezőt mentesítette volna a közzétett információk ellenőrzésének kötelezettsége alól. A Globus újságírói az újságírónőre támaszkodtak elsődleges információforrásként. Ahol egy vitában az egyik fél részéről különösen súlyos vádak hangoznak el, nagy elővigyázatosság szükséges. Ilyen helyzetekben az újságíróknak ahelyett, hogy automatikusan hitelt adnak az ilyen állításoknak, további információk beszerzésével meg kell győződniük arról, hogy azok igazak voltak-e, adott esetben a másik fél verziójának meghallgatásával. Kétségbe nem vonva az újságírónő szakmai és erkölcsi tisztességét, a Bíróság szerint nem tekinthető az incidens oly mértékben megbízható információforrásának, hogy ne lett volna szükség további ellenőrzésre (68. bek.). Elismerve az újságírók azon feladatát, hogy pontosan tájékoztassák és figyelmeztessék a közvéleményt a társadalmi jelenségekről, amint a megfelelő információ a birtokukba kerül, a Globus szerkesztőjének – ha már az információ közzététele mellett döntött – legalább világossá kellett volna tennie, hogy az az újságírónőtől származik, és nem kétségbevonhatatlan tényként kellett volna bemutatnia (69. bek.).

Ami a kártérítés megítélését és összegét illeti, a Bíróság kimondta, hogy a kártérítés fizetésének elrendelése „nyomós társadalmi érdeknek” felelt meg (72. bek.). A kártérítés összege nem borította fel a hetilap véleménynyilvánítási szabadsága és a pénzügyminiszter jó hírneve védelmének szükségessége közötti egyensúlyt, és nem tűnik túlzottnak. A Bíróság különös súlyt tulajdonított annak, hogy a kártérítést az ország legnagyobb lapkiadójával, és nem az újság szerkesztőjével vagy egy magánszemély újságíróval szemben rendelték el. Továbbá, a hazai bíróságok a sértett kártérítési igényének kevesebb, mint egyötödét ítélték meg. A határozataik így összhangban voltak a Bíróság rágalmazásért megítélt kártérítésre vonatkozó gyakorlatával, és arányosak voltak a jó hírnévben okozott kárral (73. bek.). A beavatkozás ezért „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (74. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (65. bek.); McVicar v. United Kingdom (87. bek.); Radio France and Others v. France (34. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (96. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (93. bek.); Rumyana Ivanova v. Bulgaria (62. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; valóság bizonyítása; szankció arányossága, kártérítés mértéke[120]

Ruokanen and Others v. Finland

(Application no. 45130/06., 2010. április 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők 2001-ben egy cikket tettek közzé, amely azt állította, hogy egy baseball csapat tagjai megerőszakoltak egy hallgatót egy partin, amelyen a finn bajnokság megnyerését ünnepelték. A cikk az áldozat nyilatkozatán alapult, amit több névtelen tanú is megerősített. A cikk közzététele után rendőrségi nyomozás indult, amit azonban felfüggesztettek, mivel az állítólagos nemi erőszak áldozata nem tudta azonosítani az elkövetőket. Az ügyész a kérelmezők ellen rágalmazás miatt vádat emelt, amelyhez kártérítési igénnyel a baseball csapat is csatlakozott. A bíróság a kérelmezőket bűnösnek találta, és pénzbírságra, valamint a csapat minden egyes tagjának fizetendő, összesen 80 ezer euró kártérítésre ítélte. A bíróság szerint az áldozat nyilatkozata nem volt megbízható, és arra a következtetésre jutott, hogy a cikkben foglalt vádak olyan súlyosak voltak, hogy a kérelmezőknek alaposabban meg kellett volna vizsgálniuk azok pontosságát. A fellebbviteli bíróság azt is megállapította, hogy a kérelmezők nem tudták alátámasztani, hogy elegendő okuk volt feltételezni, hogy a vádak igazak voltak.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is kiemelte az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát (40. bek.). Különleges okok szükségesek ahhoz, hogy az újság mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Hogy léteznek-e ilyen okok, az elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy az újság mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében. Ez utóbbi kérdést annak fényében kell meghatározni, amilyennek az a kérdéses időszakban az újságíró számára mutatkozott, nem pedig az utólag látható információk alapján

[120] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95329

(42. bek.). A kérdés az volt, hogy a hazai hatóságok megtalálták-e a megfelelő egyensúlyt a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadsága és a vélt bűnelkövetők elkövetők jó hírnévhez fűződő joga között (43. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a cikket objektív módon írták, és a stílusa sem volt szenzációhajhász. A cikk az incidensben érintett egyik személy nevét sem említette. Ugyanakkor a baseball játékosok könnyen azonosíthatók voltak a cikkből, mivel egy helyi sportklubhoz tartoztak, amit név szerint említettek, és a 2000-es bajnokság győztes csapatának tagjaiként ismertek lehettek a saját szülővárosukban, a baseball rajongók és a nagyobb nyilvánosság előtt, így a jó hírnevük kárt szenvedhetett (45. bek.). A kérelmezők azt állították, hogy egy közérdekű kérdésről írtak, egy súlyos bűncselekményről, amit magánszemélyek követtek el, és amelyben nem indult vizsgálat. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy az állítások súlyos természetűek, amelyek tényállításnak, semmint értékítéletnek minősülnek (46. bek.). A kérelmezők annak ellenére nem ellenőrizték azt, hogy a vádnak volt-e ténybeli alapja, hogy ezzel tisztázhatták volna az áldozatnak a játékosokhoz fűződő kapcsolatának kérdését (47. bek.). A Bíróság szerint a cikk, amely az állítólagos nemi erőszakról szóló nyomozás előtt íródott, nemcsak megsértette a játékosok ártatlanság vélelméhez fűződő jogát, de meg is rágalmazták őket olyasmivel, amit még nem állapítottak meg (48. bek.).

A kérelmezőket büntetőjogi szankcióval sújtották. Tekintettel a részes államok rendelkezésére álló mérlegelési jogkörre, a büntetőjogi intézkedés, mint rágalmazásra adott válasz nem tekinthető aránytalannak az elérni kívánt céllal. Mindazonáltal, amikor a hazai hatóságok egy nyilvános vita keretében tett kijelentést rágalmazónak vagy sértőnek minősítenek, a nyilatkozatot tevővel szembeni büntetőeljárás megindítása azzal a kockázattal jár, hogy börtönbüntetés is kiszabható. A Bíróság szerint sajtóbűncselekményért börtönbüntetés kiszabása az újságírók 10. cikkben biztosított véleménynyilvánítási szabadságával csak kivételes körülmények között egyeztethető össze, különösen, ha más alapvető jogok súlyosan károsodtak, például gyűlöletbeszéd vagy erőszakra uszítás esetében (50. bek.). A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a büntetések, bár elég súlyosak – tekintettel a kockán forgó versengő érdekekre és arra, hogy a rágalmazásra történő válaszadás az állam mérlegelési jogkörébe tartozik –, arányosak voltak. A Bíróság ítélkezési gyakorlata jól mutatja, hogy más érdekeket is mérlegelni kell, mielőtt a média egy eseményről tényként számol be. Az ártatlanság vélelme és a harmadik fél jó hírnevének védelme egyformán fontos, különösen, ha vádak szexuális erőszakkal kapcsolatosak (51. bek.). Összefoglalva, a hazai bíróságok által felhozott indokok elegendőek voltak annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”. A kiszabott szankciók is

arányosak voltak, így a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek a versengő érdekek között (52. bek.). Az ítélethez két különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (66. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Radio France and Others v. France (40. bek.); Selistö v. Finland (64. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (115. bek.); Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France (59. bek.); Rumyana Ivanova v. Bulgaria (68. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; szankció arányossága, kártérítés mértéke[121]

Brunet Lecomte and Lyon Mag v. France
(Application no. 17265/05., 2010. május 6-i ítélet)

Tényállás

2001 októberében a Lyon Mag nevű, havonta megjelenő magazin egy cikksorozatot tett közzé a lyoni radikális iszlamista hálózatokról. A magazin címlapján egy fénykép is szerepelt egy személyről a következő felirattal: „Lyon egyik legbefolyásosabb muzulmán vezetője". A cikk szerint 1995-ben testvérével együtt működtették a genfi iszlám központot, amely a francia hírszerzés szerint az európai iszlamisták egyik találkozási pontja lett, és elrendelték az illető beutazási tilalmát Franciaországba. A sértett feljelentése nyomán a lyoni büntetőbíróság megállapította, hogy a cikk rágalmazó, de a kérelmezőket jóhiszeműségre hivatkozva felmentette. A fellebbviteli bíróság hatályon kívül helyezte az ítéletet, és kimondta, hogy magánszeméllyel szemben elkövetett nyilvános rágalmazás bűncselekményét követték el, és a kérelmezőket kártérítés megfizetésére kötelezte. A bíróság a cikk tartalmát elemezve különösen aggályosnak találta a gyanúsítást, hogy a sértett vezető szerepet tölthet be a „frusztrált és érzékeny" fiatalok toborzásában, akik könnyedén befolyásolhatók „radikális szónoklatokkal". A Semmitőszék elutasította a kérelmezők fellebbezését.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[121] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98062

A Bíróság szerint a kifogásolt cikkek – amit röviddel a World Trade Center elleni 2001. szeptember 11-i terrortámadások után tettek közzé – egy közérdekű vitához járultak hozzá abban az időben, ennek megfelelően a hatóságok mérlegelési jogköre a kérelmezők elleni szankciók „szükségszerűségének" alátámasztására különösen korlátozott volt (41. bek.). Emlékeztetett az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságára, ám az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (42. bek.).

A Bíróság úgy vélte, hogy bár a hazai bíróságok elemezték a cikkek terminológiáját és célozgatásait, meg kell volna vizsgálni azok kontextusát is, tehát azt, hogy a cikksorozat a lyon-i iszlamista hálózat három hétig tartó vizsgálatából származik. A cikkek nem hivatkoztak szisztematikusan közvetlenül a sértettre, és kellő gondosságot is mutattak, így például különbséget tettek az iszlám és az iszlamizmus fogalma között, és az egyik interjúalany sajnálatát fejezte ki, amiért egyenlőséget tesznek a muszlimok és a terrorizmus közé (44. bek.). Bár a sértett a magazin címlapján lévő fényképével és a róla szóló cikkel kiemelt szerepet kapott az újságban, annak célja nem a sértett elleni személyes ellenségeskedés volt, így a kérelmezők nem lépték túl a bizonyos fokú túlzás vagy akár provokációnak az újságírói szabadságban elfogadható mértékét (45. bek.). Ráadásul a sértett abban az időben egy aktív szónok volt, különösen Lyonban. Ebből következően a professzori tevékenysége ugyan nem tette őt közszereplővé, ám újságírói kritikának tette ki magát azzal, hogy úgy döntött, megosztja saját gondolatait és meggyőződését, és számíthatott kijelentéseinek alapos vizsgálatára (46. bek.). A sértő megjegyzések nem voltak ténybeli alap híján, mert számos dokumentum mutatott a sértett „toborzásra" irányuló kijelentéseinek veszélyességére (47. bek.). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők érdeke a témával kapcsolatos információk közlésében és a közvélemény érdeke, hogy hozzáférjen azokhoz egy közérdekű témában, amely közvetlen hatással lehet Lyon egész körzetére, felülmúlta a sértett jó hírnevének védelméhez fűződő jogát. Ilyen körülmények a francia bíróságok által felhozott indokok nem voltak „megfelelőek és elégségesek" a beavatkozás igazolására (48. bek.). Végezetül a Bíróság megállapította, hogy a 2500 eurós kártérítés aránytalan volt (49. bek.). Mindezek alapján a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (50. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59., 65. bek.); Jerusalem v. Austria (38. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (111. bek.); Mamère v. France (20. bek.); Leroy v. France (41. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; szankció arányossága[122]

Wizerkaniuk v. Poland
(Application no. 18990/05., 2011. július 5-i ítélet)

Tényállás

2003 februárjában egy helyi lapnak dolgozó két újságíró interjút készített egy parlamenti képviselővel. Az interjúra, amit hangszalagra rögzítettek, a képviselő irodájában került sor. A képviselő azonban a megjelentetés előtt az interjú szövegét látva úgy döntött, hogy nem járul hozzá a közzétételhez. Két hónappal később az újság a hangfelvétel alapján szó szerint közölte az interjú egyes részeit. A képviselő feljelentésére az ügyész büntetőeljárást indított a kérelmező főszerkesztő ellen. A lengyel 1984. évi Sajtótörvény 49. cikke büntetőjogi szankció kiszabását írta elő abban az esetben, ha a 14. cikk értelmében az interjút az interjúalany engedélyének előzetes megszerzése, beleegyezése nélkül teszik közzé. A kérelmezőt bűnösnek találták, és pénzbírságra ítélték, amiért megsértette a képviselő személyiségi jogait. A kérelmező az Alkotmánybírósághoz fordult, ám a testület azt nem vizsgálta, hogy ebben az esetben a személyiségi jogok megsértése esetén elérhető polgári jogi eljárás hatékony jogorvoslatnak számít-e. Megállapította, hogy ha az újságíró úgy dönt, hogy összefoglalja az interjúalany nyilatkozatait, nem köteles hozzájárulást kérnie a közzétételhez. A közzététel előtti engedélyezésre vonatkozó előírások garanciát jelentenek az olvasók számára, hogy az interjúk során tett nyilatkozatok hitelesek. A döntéshez fűzött különvélemény szerint az engedélyezési kötelezettség valójában cenzúrával ér fel, amely lehetetlenné teszi az olvasó számára, hogy megtudhassa, mit is mondott eredetileg az interjúalany. Ez pedig eltántoríthatja az újságírókat a kellemetlen kérdések feltevésétől, attól tartva, hogy a közzétételt le fogják tiltani, és dermesztő hatással van a nyilvános vitára.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[122] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98486

A Bíróság nem fogadta el, hogy a beavatkozás a jó hírnév védelmének célját szolgálta. Nem állították, hogy az újságban közzétett interjú olyan információt vagy véleményt tartalmazott, amely alkalmas a politikus jó hírnevének csorbítására. A hazai bíróságok még csak nem is utaltak az interjú tartalmára (63. bek.). A lengyel bíróságok a kérelmezőt az 1984. évi Sajtótörvény alapján ítélték el, amiért az interjút a megkérdezett személy előzetes engedélye nélkül tette közzé (65. bek.). A Bíróság szerint az a kötelezettség, hogy a közzététel előtt ellenőrizzék, hogy a szöveg az interjúban elmondottakon alapszik-e, illetve ellenőrizzék az idézetek pontosságát, a nyomtatott sajtó számára az újságírói gondosság normális velejárója. A felelős tudósítás érdekében elvárható, hogy az újságíró megfelelő erőfeszítéseket tegyen annak érdekében, hogy az interjú megfeleljen a ténylegesen elhangzottaknak, és ez az újságírói munka természetes részét képezik. A Sajtótörvény alapvető célja az volt, hogy elkerüljék a pontatlan tudósítások esetleges kedvezőtlen hatását azoknak a jó hírnevére nézve, akiknek a nyilatkozatairól a sajtó beszámol (66. bek.). A kérelmező a képviselőt a politikai és üzleti tevékenységéről kérdezte. Ez vitathatatlanul közérdeklődésre számot tartó kérdés a helyi közösség számára, amelyre a kérelmező jogosult volt a közvélemény figyelmét felhívni a sajtón keresztül, és a helyi lakosságnak is joga volt az arról szóló információkat megismerni (72. bek.). Sőt, a politikai mandátum átlátható és felelősségteljes gyakorlása szükségessé teszi, hogy a helyi lakosságot tájékoztassák a médián keresztül a képviselő közéleti tevékenységéről, ha szükséges interjúk útján (75. bek.).

A Bíróság általában azt vizsgálja, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban, utalva a tényállítások vagy értékítéletek lényegére és tartalmára, amelyek miatt a kérelmezőt végül a polgári jog vagy a büntetőjog alapján megbüntették. Ebben az esetben viszont a bíróságok olyan okok miatt szabtak ki büntetést, amelyek teljesen függetlenek voltak a kifogásolt cikk tartalmától (76. bek.). A lap a képviselő által elmondottak tartalmát vagy formáját semmilyen módon nem torzította, azokat szó szerint tette közzé. Ennek ellenére a lengyel bíróságok a büntetőjogi szankciót automatikus büntetésként szabták ki az interjú engedély nélküli közzétételéért (77. bek.). A Sajtótörvény kifogásolt rendelkezéseit az interjúalany státuszától és a cikk tartalmától függetlenül alkalmazták (78. bek.). Ez a megközelítés nem tűnik összeegyeztethetőnek a Bíróság ítélkezési gyakorlatával. Sőt, a politikus nem volt köteles megindokolni az interjú közzététele engedélyezésének megtagadását (79. bek.). A Bíróság elfogadhatónak tartja az interjúalany elvárását, hogy hozzászólásait hűen adják vissza, és azt közvetítsék a közönség felé. Ez akkor is érvényes, amikor a megkérdezett személy egy politikus. Egy politikus interjúban tett, nyilvánosságnak kitett meggondolatlan vagy kínos megnyilatkozásai negatív

hatással lehetnek a karrierjére, vagy akár a politikai létére is (80. bek.). A törvény azonban szabad kezet adott az interjúalanyok számára, hogy meggátolják az újságírókat bármely interjú közzétételében, ha azt kínosnak vagy kellemetlennek vélték, függetlenül annak igazságától vagy pontosságától. Az előírások alkalmazása az információk nyilvánosság felé történő áramlásának lassulását eredményezheti. Egy újságíró általában nem kötelezhető arra, hogy elhalassza egy közérdekű ügyről szóló információ közzétételét a közérdekhez vagy mások jogainak védelméhez kapcsolódó kényszerítő indokok nélkül (81. bek.). Ráadásul az előírások eltántoríthatják az újságírókat a kellemetlen kérdések feltevésétől attól tartva, hogy a beszélő fél esetleg később megakadályozza az egész interjú közzétételét azáltal, hogy nem járul hozzá, ami a nyilvános vita minőségének rovására mehet (82. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a lengyel Sajtótörvényt csaknem három évtizeddel ezelőtt, a kommunista rendszer összeomlása előtt fogadták el, amikor az összes médium előzetes cenzúrának volt kitéve. A Bíróság szerint az a mód, ahogyan a törvényt a kérelmező esetében alkalmazták, nem volt összeegyeztethető a véleménynyilvánítás szabadságával egy demokratikus társadalomban (84. bek.). Paradoxnak találta azt is, hogy az újságírók minél pontosabban adták vissza az interjú alanyának kijelentéseit, annál inkább kitették magukat annak a kockázatnak, hogy büntetőeljárást indítanak velük szemben akkor, hogy ha nem ha nem szerzik be az engedélyt. Az, hogy a kérelmező szabadon körülírhatta a megkérdezett személy szavait nem teszi a büntetőjogi szankció kiszabását arányossá (86. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a kérelmező ellen indított büntetőeljárás és a büntetőjogi szankciók – tekintet nélkül a közzétett szöveg pontosságára és tárgyára – aránytalan volt az adott körülmények között (87. bek.). Az ítélethez két párhuzamos véleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Cumpana and Mazare v. Romania (94-95. bek.); Standard Verlags GmbH v. Austria (49. bek.); Kulis and Rózycki v. Poland (37. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; szankció arányossága[123]

Uj v. Hungary
(Application no. 23954/10., 2011. július 19-i ítélet)

Tényállás

[123] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105557

A kérelmező, Uj Péter újságíró 2008. január 2-án a Népszabadság „Vélemény” rovatában közzétett cikkében élesen bírálta egy jól ismert magyar borfajta minőségét, amelyet egy állami tulajdonú cég, a Tokaj Kereskedőház Zrt. készít. A következőket írta többek között: „magyarok százezrei isszák büszkén, sőt, áhítattal a szart; ez van megetetve (itatva) a sokat szenvedett néppel, és legalább kétszer (vö.: állami vállalat) meg kifizettetve vele”. A Tokaj Kereskedőház rágalmazás miatt feljelentést tett. Az elsőfokon eljáró II. és III. Kerületi Bíróság szerint a kijelentés „mindenképpen olyan, amely az újságírói szabadságot és a kritika szintjét jóval meghaladja, és alkalmas arra, hogy a nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmazás vétségét megvalósítsa.” A másodfokon eljáró Fővárosi Bíróság 2009 novemberében megállapította, hogy a kifogásolt kijelentés értékítélet, ezért rágalmazás helyett becsületsértést állapított meg, és megrovásban részesítette az újságírót. Az indokolás szerint a kérelmező jogosult volt ugyan véleményt nyilvánítani a borról, a „szar” minősítés azonban indokolatlanul bántó volt, és megsértette a bortermelő jó hírnévhez fűződő jogát. A jogerős ítéletet a Legfelsőbb Bíróság 2010 májusában helybenhagyta.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás „törvényben meghatározott” volt [Btk. 180. § (1) bek. b) pont], amely törvényes célt, a jó hírnév vagy mások jogainak védelmét szolgálta (16. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a sértés a véleménynyilvánítás szabadságának védelmén kívül eshet, ha az eléri a féktelen becsmérlés szintjét, például amikor a sértő kijelentés egyetlen szándéka a sértegetés; de a vulgáris kifejezések használata önmagában nem meghatározó egy sértő kifejezés megítélésekor, mivel pusztán stilisztikai célokat is szolgálhat. A stílus a kifejezés formájaként a kommunikáció részét képezi, és mint ilyen, a kifejezés tartalmával együtt védett (20. bek.). Az újságírói szabadság pedig magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (21. bek.). A Bíróság szerint a társaságnak kétségkívül joga van arra, hogy megvédje magát a rágalmazó állításokkal szemben. Az üzleti gyakorlatokkal kapcsolatos nyílt vitához fűződő közérdek mellett létezik egy, a gazdasági társaságok kereskedelmi sikerének és életképességének védelméhez fűződő, nemcsak a részvényesek és a munkavállalók, hanem a tágabb értelemben vett gazdaságot szolgáló versengő érdek is. Az állam ezért bizonyos mérlegelési jogkört élvez, amikor a hazai jogban

lehetővé teszi a gazdasági társaságok számára az olyan állítások megtámadását, és az okozott kár mérséklését, amelyek jó hírnevét kockáztatják. Ugyanakkor különbséget kell tenni az egyén – társadalmi státuszát érintő – jó hírneve, és egy gazdasági társaság kereskedelmi jó hírnévhez fűződő érdeke között. Míg előbbi kihathat az emberi méltóságra, utóbbinak nincs erkölcsi vetülete. Jelen esetben a jó hírnévvel kapcsolatos érdek egy állami tulajdonban lévő gazdasági társaság kereskedelmi érdeke (22. bek.).

Noha a kérelmező által használt kifejezés sértő volt, az ügy tárgya nem becsületsértő állítás, hanem értékítélet, vélemény. A Bíróság szerint a cikk elsődleges célja az volt, hogy felhívja a figyelmet az állami tulajdon hátrányaira, nem pedig az, hogy befeketítse a gazdasági társaság termékeinek minőségét az olvasók körében. Ezért a kérelmező véleménye közérdekű üggyel foglalkozott (23. bek.). A Bíróság szerint a hazai bíróságok nem vették figyelembe azt a tényt, hogy a sajtó feladata, hogy közölje a közérdekű ügyekkel kapcsolatos információkat és eszméket, és ennek során lehetősége van egy bizonyos fokú túlzás igénybevételére vagy akár provokációra is, más szóval némileg mértéktelen nyilatkozatokat is tehet. A kérelmező által használt megfogalmazás túlzott volt ugyan, de arra közügyekkel összefüggésben került sor; az alkalmazott kifejezés általánosan használt az alacsony minőségű borokra, így vulgaritása a kifejezési forma erőteljes részét képezte (24. bek.). A Bíróság úgy találta, hogy a fenti megfontolások fontosak a 10. cikkbe történő büntetőjogi alapú beavatkozás arányosságának értékeléséhez, ám azokat a hazai bíróságok nem vizsgálták. Enélkül nem állapíthatták meg, hogy a korlátozás arányos (25. bek.). Mivel a hazai hatóságok a beavatkozás szükségességét nem állapították meg meggyőző módon, a Bíróság megállapította, hogy az Egyezmény 10. cikkét megsértették (26. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Skałka v. Poland (34. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (94. bek.); Mamère v. France (25. bek.); Dabrowski v. Poland (35. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[124]

Ringier Axel Springer Slovakia, A.S. v. Slovakia
(Application no. 41262/05., 2011. július 26-i ítélet)

Tényállás

[124] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105715

1999. június 14-én este a Nový Čas napilap egyik újságírója névtelen telefonhívást kapott arról, hogy Jan Slota akkori parlamenti képviselő és pártelnök, a szlovák rendőrkapitány-helyettes társaságában egy nyilvános étterem teraszáról vizelt. A riporter a helyszínre kiérkezve arra a következtetésre jutott, hogy mindketten részegek voltak, és több szemtanút is kikérdezett. Az esetről ezután a napilap több cikket is közölt. A cikkek elsősorban Slota részegségét és viselkedését emelték ki, de a rendőrkapitány-helyettest is megemlítették. A főrendőr elismerte ugyan, hogy aznap este Slotával volt, és kis mennyiségű alkoholt is fogyasztottak, a többi állítást azonban tagadta, és polgári jogi rágalmazási pert indított a lap kiadója ellen. A szlovák helyi bíróság a lapot bocsánatkérésre és 1 millió korona (kb. 33 ezer euró) kártérítés megfizetésére kötelezte, amit a kerületi bíróság is helybenhagyott, csupán a kártérítés összegét mérsékelte a felére. A bíróságok megállapították, hogy a riporter személyesen nem volt tanúja Slota és a főrendőr viselkedésének, a lapnak pedig nem sikerült bizonyítania, hogy a közzétett információk megfeleltek a valóságnak. Bár az ügy közérdeklődésre tarthat számot, jelen esetben fontosabb érdek fűződik a rendőr magánszférájának tiszteletben tartásához. A kiadó ezt követően az Alkotmánybírósághoz fordult, a testület azonban elutasította a keresetet arra hivatkozva, hogy a kiadó nem használta ki a jogorvoslati lehetőségeket.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a sajtónak nyújtott biztosítékok alapvető fontosságúak (94. bek.), és megerősítette, hogy különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. Míg a tények fennállása igazolható, az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani (96. bek.). A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát. Továbbá, különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Hogy léteznek-e ilyen okok, az elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy a média mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében (97. bek.). A Bíróságnak arról is meg kell győződnie, hogy a hazai hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a 10. cikk által védett véleménynyilvánítás szabadsága, és az állítással érintett személyek jó hírnevének védelme között, amely jog a 8. cikk által védett magánélet egyik aspektusa (100. bek.).

A hazai bíróságok „az információ igazságtartalmának” elve alapján jártak el, amely lényegében annak megállapításából állt, hogy a cikkekben foglalt információk igazak voltak-e (101. bek.). Bár az elv más elemeire is hivatkoztak – például az újságírók jóhiszeműsége, a közérdek jelenléte az ügyekben, amelyről beszámoltak – nem tűnik úgy, hogy bármilyen releváns elemzést végeztek, vagy konkrét bírósági következtetést vontak le azok alapján (102. bek.). Pontosabban, a Bíróság megállapította, hogy a hazai bíróságok nem vizsgálták meg a 10. cikk (2) bekezdésében foglalt „kötelezettségek és felelősség” formáját vagy tartalmát. Semmilyen módon nem vizsgálták a tényeket, vagy hogy a cikkeket jóhiszeműen tették-e közzé annak érdekében, hogy pontos és megbízható információkat nyújtsanak az újságírói etikai normáknak megfelelően (103. bek.). A Bíróság elismerte, hogy az újság által közétett információk nem külső forrásból származtak, hanem maguk az újságírók alapozták meg. Ugyanakkor tettek önálló lépéseket a tények ellenőrzésére: a riporterek ellátogattak az incidens helyszínére, és megkérdezték a tanúkat és később magát a főrendőrt is. Ezek a lépések összhangban voltak a 10. cikk (2) bekezdésében foglalt „kötelezettségekkel és felelősséggel” (105. bek.).

A Bíróság azt is elismerte, hogy a szolgálatban lévő, közhatalommal felruházott köztisztviselők és közalkalmazottak nyilvánosság előtti viselkedése vitathatatlanul közérdeklődésre tarthat számot (108. bek.). A Bíróság döntő fontosságot tulajdonított annak, hogy a hazai bíróságok a közérdek jelenlétének és szintjének alapos értékelését végezzék el a kifogásolt információk közzétételében, egyensúlyt teremtve az ilyen közérdek és az érintettek egyéni érdekei között, mivel alapvetően a nemzeti bíróságok vannak kedvezőbb helyzetben, hogy megállapítsák a releváns tényeket és azok jogi elemzését (109. bek.). Mivel nem vizsgálták meg az ügy ezen elemeit, a hazai bíróságok nem mondhatják, hogy az „alkalmazott mércék összhangban álltak a 10. cikkben foglalt elvekkel”, és hogy „a releváns tények elfogadható mérlegelésére alapozták” (109. bek.). A Bíróság így megállapította, hogy a kérelmezőnek biztosított hazai jogi védelem nem egyeztethető össze a 10. cikk követelményeivel (110. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Observer and Guardian v. United Kingdom (59. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Standard Verlagsgesellschaft mbH (No. 2.) v. Austria (38. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (91. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; felelős és jóhiszemű újságírás[125]

Koprivica v. Montenegro

(Application no. 41158/09., 2011. november 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy montenegrói hetilap főszerkesztője volt, aki 1994-ben arról írt, hogy sok újságíró, köztük 16 montenegrói kerülhet háborús bűncselekményekre való felbujtás miatt a volt Jugoszláviával foglalkozó Nemzetközi Büntető Törvényszék (ICTY) elé. Az újságírók egyike kártérítési pert indított jó hírnevének megsértéséért. 2002 májusában az ICTY arról tájékoztatta a podgoricai elsőfokú bíróságot, hogy nincs semmilyen információjuk a felperes újságíróról. A kérelmező azzal védekezett, hogy a magazin hágai különleges tudósítója által faxon adott információkra támaszkodott. A bíróság a kérelmezőt 5000 eurónyi kártérítés megfizetésére kötelezte. Az indokolás szerint a közzétett állítások valótlanok voltak, és a kérelmező semmit sem tett állításai igazságának alátámasztására. 2009 novemberében a bíróság előírta, hogy a kérelmezőnek a kártérítést rendszeres átutalás révén, a nyugdíjának felének levonásával kell megfizetnie.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel" jár, amely a sajtóra is vonatkozik. Ez különös fontossággal bír, amikor magánszemélyek jó hírnevének megsértéséről és mások jogainak aláásásáról van szó. Ennek révén a 10. cikk védelme azzal a feltétellel terjed ki az újságírókra a közérdeklődésre számot tartó kérdések tárgyalásakor, ha jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtanak az újságírói etikai normáknak megfelelően (64. bek.). Rámutatott arra is, hogy a megítélt kártérítés összegének ésszerűnek és arányosnak kell lennie a felperes által elszenvedett (erkölcsi) kárral (65. bek.).

[125] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105825

A polgári bíróság ítélete kétségkívül beavatkozást jelentett a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába (66. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kifogásolt cikk egyértelműen tényállításon alapult, így elvárható volt annak bizonyítása. Meg kell tehát vizsgálni, hogy volt-e valamilyen különleges indok, amely alapján a kérelmező főszerkesztőnek ellenőriznie kellett, hogy az információnak volt-e ténybeli alapja. A közzétett információ súlyos vádat jelentett az újságíró ellen, amit csak nagyobbított a kérdés érzékenysége a Balkánon abban az időben. Ezért különös gondosságra lett volna szükség, mielőtt az érintett híreket továbbítják a nyilvánosságnak. Továbbá, a helyzetet olyanként kell vizsgálni, amilyennek az a kérdéses időszakban a kérelmező számára mutatkozott, nem pedig a hazai eljárás során utólag látható információk alapján (67. bek.). A kérelmező azt állította, hogy nem tudta ellenőrizni az információk valódiságát, mivel abban az időben nem létezett internet-kapcsolat, és nem volt hivatalos kapcsolat a Jugoszláv Szövetségi Köztársaság és az ICTY között (68. bek.). A Bíróság azonban úgy vélte, hogy ezek okok az nem igazolják, miért nem próbálta meg más módon felvenni a kapcsolatot az ICTY-vel annak érdekében, hogy ellenőrizze, volt-e az állításoknak ténybeli alapja. A Bíróság elismerte, hogy a hír múlandó árucikk, és közlésének még rövid ideig tartó késedelme is megfoszthatja minden értékétől és érdekességétől. Ám a kérdéses cikket egy heti magazinban tették közzé és nem egy napilapban, ami a kérelmezőnek több időt adott az ellenőrzésre (69. bek.).

A montenegrói bíróság elutasította a kérelmező által javasolt tanúk, különösen a magazin különleges tudósítójának meghallgatását, akitől a vitatott információ származott (70. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy elvben nem összeegyeztethetetlen a 10. cikkel, ha a rágalmazási eljárásban az alperesre hárítják a rágalmazó állítások igazságának bizonyítási terhét. Ehhez azonban az alperes számára reális lehetőséget kell biztosítani, hogy azt megtehesse (71. bek.). A Bíróság mégsem tartotta szükségesnek, hogy állást foglaljon ebben a kérdésben, mert az volt a véleménye – bár nem tett megfelelő lépéseket az információk ellenőrzésére –, hogy a kérelmezővel szemben megítélt kártérítés aránytalan volt (72. bek.). A kártérítés ugyanis jelentős, nagyjából 25-ször volt nagyobb, mint a nyugdíja. Bár a kormány vitatta, hogy a nyugdíja lenne az egyetlen jövedelme, ám ennek alátámasztására nem nyújtott be semmilyen bizonyítékot. Ám a fizetendő kártérítés összege még akkor is túlzott volt, ha azt a legmagasabb montenegrói jövedelmekkel hasonlítják össze (73. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a kártérítés aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal, ezért a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (74. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Tolstoy Miloslavsky v. United Kingdom (49. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (65. bek.); Dalban v. Romania (49. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (96-97. bek.); Rumyana Ivanova v. Bulgaria (61. bek.); Kasabova v. Bulgaria; Application no. 22385/03., 2011. április 19.; 58., 63. bek.); Bozhkov v. Bulgaria (Application no. 3316/04., 2011. április 19.; 48. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; szankció arányossága, kártérítés mértéke[126]

Mengi v. Turkey

(Application nos. 13471/05., 38787/07., 2012. november 27-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2003 októberében egy cikksorozatot írt egy napilapban, amelyekben bírálta az új büntető törvénykönyvet előkészítő bizottság tagjait amiatt, hogy az új tervezet több, nők és gyermekek ellen elkövetett bűncselekmény – például nemi erőszak – büntetési tételét is csökkenteni javasolta. Az újságíró álláspontja szerint ezek a rendelkezések diszkriminatívak lettek volna a nőkkel szemben, és ha elfogadnák, káros hatással volna rájuk és a gyermekekre. Ezenkívül afeletti szomorúságának is hangot adott, hogy a törvénytervezet elkészítésért felelős bizottság néhány tagja milyen nézeteket vallott. Szerinte a bizottsági tagok nézetei a mentalitásukat demonstrálják. A bizottság két tagja polgári jogi eljárást indított. A hazai bíróságok megállapították, hogy a felperesek jó hírnév védelméhez fűződő személyes érdeke felülmúlta az újságíró véleménynyilvánítási szabadságát. Az első, „Megszállott professzor" című cikk például a felperest megszállottnak és egy maradi, bigott személynek minősítette, aki diszkriminálta a nőket. A második cikk a felperest burkoltan lehülyézte, és mentális értelemben betegnek állította be, aki nem alkalmas arra, hogy professzor legyen. A hazai bíróságok mindkét cikk esetében megállapították, hogy a bennük foglalt megjegyzések túllépték az elfogadható kritika határait, és a felperes személyiségi jogait támadták. Ezért a kérelmezőt rágalmazás miatt jelentős kártérítés megfizetésére ítélték.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

[126] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-107541

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű kérdésben. Az újságírói szabadság pedig magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is (50. bek.). A Bíróság azt is megismételte, bár nem lehet azt mondani, hogy a köztisztviselők ugyanolyan tudatosan teszik ki minden szavukat és tettüket alapos ellenőrzésnek, ahogyan a politikusok, a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkkel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint a magánszemélyek esetében. Ezért nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítaniuk, különösen akkor, ha ők maguk tesznek olyan nyilvános kijelentéseket, amelyek kritizálhatók (53. bek.).

A kérelmező cikkei aktuális eseményeket kommentáltak, így a büntető törvénykönyv tervezetének vitás rendelkezéseit is. A Bíróság szerint a cikkek témája egy demokratikus társadalomban fontos kérdést érintett, ahol a közvéleménynek jogos érdeke fűződik a tájékozódáshoz, és amely a politikai vita körébe tartozik. A kérdéses cikkek így egy közérdekű vitához járultak hozzá (54. bek.). A kártérítési eljárások két felperese a büntető törvénykönyv kidolgozásáért felelős bizottság tagja volt. Ebből következően egy közfunkciót vállaltak magukra, és e tekintetben hivatalos minőségükben jártak el. Az egyik felperes a bizottság elnöke, aki jogász professzor és nemzetközileg elismert jogtudós volt, a másik felperes pedig az igazságügy-miniszter tanácsadója is volt, és mindketten szerepeltek a médiában. A Bíróság ezért úgy vélte, hogy kellőképpen ismertek voltak ahhoz, hogy közszereplőnek lehessen őket minősíteni. Így a felperesekkel szembeni elfogadható kritika szintje a kérdéses témával összefüggésben magasabb volt, mint bármely magánszemély esetében (55. bek.).

A Bíróság szerint figyelembe kell venni a kérelmező szakmai érdekét mint újságíró – hogy a nyilvánosságnak közvetíthesse nézeteit az aktuális közéleti eseményekről, illetve hangot adhasson kritikájának – a felperesek, mint közfunkciót gyakorló közszereplők jó hírnevének védelméhez fűződő érdekével szemben, illetve hogy védve legyenek a személyes sértésekkel szemben. A Bíróság szerint még ha feltételezik is, hogy a két cikkben használt nyelvezet és kifejezések durvák voltak, és sértőnek is felfoghatók, azok többnyire bizonyos tényeken, eseményeken, vagy a médiában elhangzott vitatott nézeteken alapuló értékítéletek voltak, amelyek a közvélemény előtt folyó éles vita tárgyai voltak, amit a kérelmező a hazai eljárásban igyekezett bizonyítani. A hazai bíróságok meg sem próbáltak különbséget tenni tényállítások és értékítéletek között, és azt sem értékelték, hogy a cikkeket jóhiszeműen tették-e közzé (57. bek.).

Ami a cikkek formáját illeti, a Bíróság rámutatott, hogy a szerző a nézeteit saját politikai véleményével és felfogásával színesítve közölte. A hazai bíróságok nem vizsgálták meg a kifogásolt megjegyzések kontextusát, sem azok kifejezési formáját. Ennek kapcsán a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a sértő nyelvezet a véleménynyilvánítás szabadságának védelmén kívül eshet, ha az eléri a féktelen becsmérlés szintjét, például amikor a sértő kijelentés egyetlen szándéka a sértegetés. A vulgáris kifejezések használata azonban önmagában nem meghatározó egy sértő kifejezés megítélésekor, mivel pusztán stilisztikai célokat is szolgálhat. A stílus a kifejezés formájaként a kommunikáció részét képezi, és mint ilyen, a kifejezés tartalmával együtt védett (58. bek.). Mindezek fényében a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" a jó hírnév és mások jogainak védelme érdekében (59. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (59. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59., 62. bek.); Skałka v. Poland (34. bek.); Dyundin v. Russia (26. bek.); Uj v. Hungary (20. bek.).

Címkék: sajtószabadság; köztisztviselők bírálhatósága; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések[127]

Bugan v. Romania
(Application no. 13824/06., 2013. február 12-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró egy hetilap szerkesztőségi igazgatója volt, aki 2005 februárjában és márciusában 4 cikket írt egy városi kórház igazgatójáról, amelyek panaszolták annak vezetési stílusát. A cikkek szerint a kórház igazgatója megfélemlítette a kórház orvosait, bezáratta a kórház intenzív osztályát, és a szociáldemokrata párttal fennálló kapcsolatát is bírálták. A kérelmező az igazgatót politikailag kedvelt vezetőként jellemezte, „akit ugyanabból a tésztából keltettek, mint doktor Mengelét", illetve egy „arrogáns, magabiztos személy, aki halkan, önelégült vigyorral beszél". A kórház igazgatója a kérelmezővel szemben rágalmazás miatt büntetőjogi panaszt és polgári jogi keresetet nyújtott be. A helyi bíróság szerint a kijelentések a felperes erkölcsi és szakmai helyzetét érintő értékítéletek voltak, ezért a kérelmezőt felmentette. A megyei bíróság azonban kártérítés megfizetésére, valamint a perköltségek viselésére kötelezte az újságírót. Az indokolás szerint az általa használt

[127] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114779

kifejezések megsértették az áldozat becsületét és jó hírnevét, aki közszereplőként a cikkek következtében kárt szenvedett. Bár a kérelmező büntetőjogilag nem felelős azért, amit írt, a mód, ahogyan a kifejezéseket leírta és alkalmazta, a sértettel szembeni undor érzését keltette.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy a sértett egy állami kórház igazgatójaként és egy párt tagjaként közszereplő volt, és a cikkek kizárólag a nyilvános életére utaltak, nem pedig a magánügyeire (19. bek.). A kormány szerint a kérelmező egy olyan kampányba kezdett, amelynek célja az áldozat befeketítése volt. Olyan kifejezéseket használt, amelyek túllépték a megengedett túlzás határait, és személyes sértésnek minősültek, amelyek a közérdek számára nem relevánsak (20. bek.). A Bíróság utalt az ítélkezési gyakorlatára, amelyben védelmet nyújt azoknak az újságíróknak, akik közérdeklődésre számot tartó ügyekkel foglalkoznak, illetve az elfogadható kritika határaira, amelyek tágabbak egy köztisztviselővel vagy egy közszereplőként fellépő politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (22. bek.). Hangsúlyozta azt is, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága azokra az „információkra" vagy „eszmékre" is alkalmazható, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak (23. bek.).

A Bíróság egyetértett a hazai bíróságok azon megállapításaival, miszerint a kérelmező egy közérdekű ügyről számolt be, és jóhiszeműen járt el. A sértett egy városi kórház igazgatója volt, és egy helyi közszereplő. Az intézmény vezetőjeként végzett tevékenysége befolyásolta a helyi lakosság egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférését. Ezért elfogadható, hogy a közéletben végzett tevékenysége és viselkedése alaposabb ellenőrzésnek volt kitéve. Igaz, hogy a kérelmező néhány megjegyzése a sértett magánéletére is utalt, ám az általános megfogalmazás az újságírói szabadság elfogadható határai között maradt (26. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a hazai bíróság szerint a sértettnek a kérelmező által használt szavak következtében – egy bizonyos mértékig – sérelme merült fel. Azonban nem adott megfelelő indokolást a kérelmező polgári jogi felelősségének megállapítására, amint azt az általános kártérítési jog előírta. Sőt, semmilyen új bizonyítékot nem terjesztettek elő a megyei bíróság előtt a polgári jogi felelősség tekintetében, és a felek sem tettek új nyilatkozatot. A Bíróság megismételte, hogy a hazai bíróságok csak indokolt döntések meghozatalával tesznek eleget a megfelelő igazságszolgáltatás követelményeinek. Úgy tűnik tehát, hogy a megyei bíróság a döntéséhez nem hozott fel megfelelő és elégséges indokokat (27. bek.). Figyelembe véve a

fenti következtetést, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy nem szükséges megvizsgálni a kérelmezővel szemben megítélt kártérítés és az eljárási költségek súlyosságát (28. bek.). Mindezek elegendőek voltak annak megállapításához, hogy a hazai bíróságok nem nyújtottak megfelelő és elégséges indokokat a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozásra, ezért az aránytalan volt (29. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 96. bek.); Ieremeiov v. Romania (No. 1.) (Application no. 75300/01., 2009. november 24.; 38. bek.).

Címkék: sajtószabadság; köztisztviselők bírálhatósága; közérdekű ügyek; sértő kifejezések[128]

Novaya Gazeta and Borodyanskiy v. Russia
(Application no. 14087/08., 2013. március 28-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők a Novaja Gazeta 500 ezres példányszámú országos napilap kiadója és az újság egyik regionális újságírója. 2006 novemberében az újságíró egy cikket tett közzé arról, hogy egyesek milyen csalárd eszközöket használtak fel ahhoz, hogy egy 147 millió eurós hitelt kapjanak meg egy banktól. A cikk Omszk régió kormányzójának és egy befolyásos kazahsztáni üzletember állítólagos kapcsolatát is említette, akinek jelentős üzleti érdekeltségei voltak Omszkban. Hozzátette, elképzelhetetlen, hogy bárki sikereket érjen el a kormányzó „jóindulata" nélkül, aki több mint 20 éve vezető tisztséget töltött be Kazahsztánban. A kormányzó polgári rágalmazási eljárást indított jó hírnevének megsértése miatt. Az eljárás eredményeként a kérelmezőket a vitatott nyilatkozatok helyesbítésére és 1.600 eurónyi nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezték. A bíróság szerint a cikk úgy jellemezte a kormányzó magatartását, mint amelynek célja, hogy biztosítsa egyes üzletemberek és kereskedelmi szervezetek kiváltságait, és a hatalmával visszaélve bizonyos személyek érdekeit képviselje.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

[128] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-116372

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy körültekintően különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. A tények fennállása igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani. Ám amikor az állítások egy harmadik fél magatartásával kapcsolatosak, néha nehéz megkülönböztetni a tényállításokat és az értékítéleteket (30., 39. bek.). A cikk témája minden kétséget kizáróan egy jelentős közérdeklődésre számot tartó kérdést képezett. Ez a sajtó alapvető szerepe egy demokratikus társadalomban, hogy foglalkozzon az ilyen ügyekkel, közvetítse az eseményeket a nyilvánosság felé, és hozzájáruljon a megvitatásukhoz (34. bek.). Emellett a sértett egy fontos politikai szereplő, egy régió kormányzója volt (35. bek.). A Bíróság ugyanakkor rámutatott, hogy a 10. cikk nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtónak még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tárgyalásakor sem. Miközben élvezik az Egyezmény által nyújtott védelmet, az újságíróknak a feladataik ellátása során be kell tartaniuk a felelős újságírás alapelveit, azaz, hogy jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtsanak, objektív módon tükrözve a nyilvános vitában résztvevők véleményét, és tartózkodjanak a színtiszta szenzációhajhászástól (37. bek.).

A kérelmezők nem mutattak be semmilyen bizonyítékot, hogy állításaiknak ténybeli alapja volt, mivel véleményük szerint egy értékítélet nem tesz szükségessé semmilyen bizonyítást (38. bek.). Ugyanakkor még ha egy kijelentés értékítélet is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy az állítás elegendő ténybeli alappal bír-e, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott (40. bek.). A Bíróság korábban az általánosan ismert tényeket, az alapvető ellenőrzést vagy független kutatást az értékítéletet tartalmazó kijelentések minimális ténybeli alapjának tekintette (41. bek.). Ezek a megfontolások fontos szerepet játszanak manapság, hiszen a média a kortárs társadalomban nemcsak tájékoztat, de az információk közvetítésével azt is sugallni tudja, hogy hogyan kell értékelni azokat. Egy olyan világban, ahol az egyén a hagyományos és az elektronikus médián keresztül hatalmas információáramlással szembesül, és a résztvevők száma egyre nő, az újságírói etika betartásának is nagy jelentősége van (42. bek.).

Ilyen körülmények között a Bíróság elfogadta az orosz bíróságok következtetését, mely szerint a kifogásolt szavak azt sugallták, hogy a kormányzó legalább bizonyos fokig részese volt a csalásoknak, és ezért ártott a jó hírnevének. A kérelmezők érvelése, hogy ilyen hatást nem terveztek, se nem kívántak, nem elégséges indok a „jóhiszemű” tudósítás elveinek mellőzésére. Mivel nem adtak legalább némi ténybeli alapot a kijelentéseknek, a Bíróság úgy

ítélte meg, hogy a beavatkozás „megfelelő és elégséges” indokokon alapult (43. bek.). Végül figyelembe véve a kijelentések természetét, a kártérítés összegét, valamint az újság széleskörű terjesztését, a Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok által kiszabott szankció arányos volt az elérni kívánt céllal (44. bek.). A 10. cikket így nem sértették meg (45. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (65. bek.); Lopes Gomes da Silva v. Portugal (34. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Stoll v. Switzerland; (102-104. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; felelős és jóhiszemű újságírás[129]

Welsh and Silva Canha v. Portugal
(Application no. 16812/11., 2013. szeptember 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők egy kéthetente megjelenő szatirikus újság főszerkesztői voltak. 2004-ben egy cikksorozatot jelentettek meg Madeira tartomány alelnökéről, akit illegális földvásárlással és más jogellenes tevékenységekkel hoztak összefüggésbe. Az egyik szám borítóján „Az ördög ügyvédje” felirat is szerepelt. A politikus a kérelmezőkkel szemben büntetőjogi panaszt nyújtott be. A kérelmezőket elsőfokon felmentették, ám a lisszaboni fellebbviteli bíróság a portugál büntető törvénykönyv 180. §-a alapján rágalmazás miatt pénzbírságra, valamint kártérítés megfizetésére ítélte őket. Az indokolás szerint nem tudták bizonyítani állításaik igazságát.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk védelme azzal a feltétellel terjed ki az újságírókra a közérdeklődésre számot tartó kérdések tárgyalásakor, ha jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtanak az újságírói etikai normáknak megfelelően, amelynek egyre fokozottabb jelentősége van (22. bek.). Továbbá, a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására a politikai beszéd

[129] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117683

vagy vita és a közérdekű kérdésekben folytatott viták terén. Az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében.

A Bíróság szerint a cikkben leírt vitatott tények egyértelműen közérdekűnek minősültek (27. bek.), a sértett pedig egy jól ismert politikus volt (28. bek.). Ezen túlmenően a kérelmezőket újságírói minőségükben ítélték el, egy szatirikus újságban megjelent cikkek miatt. A Bíróság többször is hangsúlyozta, hogy a szatíra egyfajta művészi és társadalmi kifejezési forma, amelynek sajátossága a túlzás és a valóság torzítása, természetes célja, hogy provokáljon és megbotránkoztasson. Ennek megfelelően bármely beavatkozást egy művész – vagy bárki más – azon jogába, hogy így fejezhesse ki magát, különös gonddal kell megvizsgálni (29. bek.). Ami a kérdéses cikkek tartalmát illeti, nem volt vitatott, hogy az állításokhoz vezető alapvető tények igazak voltak, és mivel a politikussal szemben büntetőeljárás is folyt, egyértelmű, hogy az újságírók állításainak volt ténybeli alapja. Az újságírók emellett számos alkalommal lehetőséget is adtak a politikusnak, hogy válaszoljon az állításokra, de ő nem élt ezzel. A Bíróság szerint ezért a kérelmezők jóhiszeműen jártak el, és a vitás cikkek közzétételének időpontjában a felelős újságírás elveinek megfelelően kezelték az ügyet (31. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a kérelmezők elítélésével a hazai bíróságok nem teremtettek megfelelő egyensúlyt az újságírók véleménynyilvánítási szabadsága és a sértett jó hírnévhez való joga között. Sőt, függetlenül a kiszabott büntetés súlyosságától, a büntető szankció léte elrettentő hatással járhat a sajtóra nézve, hogy hozzájáruljon a közérdekű kérdések megvitatásához (32. bek.). A kérelmezők elítélése így nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban (33. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Vereinigung Bildender Künstler v. Austria (Application no. 68354/01., 2007. január 25.; 33. bek.); Colaço Mestre and SIC – Sociedade Independente De Comunicação, S.A. v. Portugal (31. bek.); Stoll v. Switzerland; (104. bek.); Alves da Silva v. Portugal (27. bek.); Polanco Torres and Movilla Polanco v. Spain (43. bek.); Eon v. France (59-60. bek.).

Címkék: sajtószabadság; politikai szereplők bírálhatósága; tényállítások és értékítéletek; felelős és jóhiszemű újságírás; szatirikus véleménynyilvánítás[130]

Ringier Axel Springer Slovakia, A.S. v. Slovakia (No. 2.)
(Application no. 21666/09., 2014. január 7-i ítélet)

[130] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126356

Tényállás

2001 októberében Szlovákia egyik legolvasottabb napilapjában a Nový Čas-ban egy cikket tettek közzé, amely egy parkolóban történt balesetet mesélt el, melyben a sofőr elütött egy gyalogost, aki később belehalt a sérüléseibe. A gyalogos a helyi kerületi főügyész fia volt. A sofőrt az incidenst követően őrizetbe vették, és a cikk azt sugallta, hogy az alapvető jogait megsérthették, mivel a szlovák bíróságok túlságosan hosszú ideig foglalkoztak a sofőr óvadék iránti kérelmével. A cikk a főügyész és annak fia nevét is tartalmazta. Az ügyész becsületsértés miatt beperelte a kiadót arra hivatkozva, hogy a cikk fájdalmat és szorongást okozott neki. 2005 februárjában a szlovák bíróság a kérelmező társaságot bocsánatkérés közzétételére, valamint 2600 eurónyi kártérítés megfizetésére kötelezte. A Ringier többször is fellebbezett az ítélet ellen, de sikertelenül, és az utolsó beadványát 2009 áprilisában utasították el.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező társaság szerint az ellenük folyó becsületsértési eljárás kimenetele teljesen önkényes, mivel a szlovák bíróságok kizárólag a felperesek magánszférájának védelmére összpontosítottak, és teljesen figyelmen kívül hagyták a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát (41. bek.). A jelen eset is a sajtószabadság sajátos kérdéseit veti fel (47. bek.). A szlovák bíróságok azért döntöttek a kérelmező ellen, mert a baleset – amely tragédia volt a főügyész családja számára – leírásával együtt nyilvánosságra hozták az ügyész és néhai fiának személyazonosságát a hozzájárulása nélkül, és ezzel felkeltették a család szenvedését (51. bek.). A Bíróság szerint azonban a bírósági érvelés nem vette figyelembe a kifogásolt cikk kontextusát és általános tartalmát, vagyis nemcsak a baleset körülményeit érintő részét, de a járművet vezető sofőr őrizetbe vételének körülményeit sem (52. bek.). Nem szenteltek figyelmet annak sem, hogy a cikket jóhiszeműen tették-e közzé, a cikk közzétételének célját, a kockán forgó közérdeket összefüggésben az ügyész és néhai fia státuszával, illetve a kilétük felfedésének szükségességét (53. bek.). A Bíróság ezért úgy vélte, hogy mivel a szlovák bíróságok nem vizsgálták meg az eset ezen elemeit, amelyek annak értékeléséhez szükségesek, hogy a kérelmező megfelelt-e „kötelezettségeinek és felelősségének” a 10. cikk

alapján, nem mondható, hogy az „alkalmazott mércék összhangban álltak a 10. cikkben foglalt elvekkel”, és hogy „a releváns tények elfogadható mérlegelésére alapozták” (54. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Kommersant Moldovy v. Moldova (38. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás[131]

Stankiewicz and Others v. Poland
(Application no. 48723/07., 2014. október 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságírók 2003 májusában a Rzeczpospolita nevű lengyel napilapban egy cikket tettek közzé „Gyógyszerek dollármilliókért” címen, amelyben azt állították, hogy az egészségügyi miniszter kabinetfőnöke korrupciós ügyletekben vett részt. Állításuk szerint a kabinetfőnök több millió dolláros kenőpénzt követelt egy külföldi gyógyszeripari vállalat képviselőitől, cserébe a segítségéért, hogy a cég által gyártott gyógyszereket visszahelyezzék a nemzeti egészségügyi rendszer által támogatott gyógyszerek listájára. A cikk a gyógyszercég képviselői és a kabinetfőnök között lezajlott két találkozóról is beszámolt, és a cég vezérigazgatójának nyilatkozatára is hivatkozott. A kabinetfőnök ellen büntetőeljárás indult, de az eljárást végül elegendő bizonyíték hiányában megszüntették. A kabinetfőnök személyiségi jogainak megsértése miatt polgári peres eljárást indított. A fellebbviteli bíróság, majd a legfelső bíróság is bocsánatkérés közzétételére, valamint a költségek viselésére kötelezte az újságírókat. Az indokolás szerint az újságírók szakmailag nem megfelelően jártak el, mivel állításaikhoz nem végeztek kellő kutatást. A bíróság elismerte, hogy az újságírók nem rendelkeztek ugyanazokkal a forrásokkal, mint a hatóságok, de kötelesek kellő gondossággal eljárni ahhoz, hogy cáfolják állításaik jogellenességét. Amikor a körülmények azt jelzik, hogy nagyobb a valószínűsége annak, hogy az újságíró forrásaként szolgáló személyek információi pontatlanok, akkor az állítások különösen aprólékos ellenőrzésére van szükség.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

[131] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-139899

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is megismételte, hogy az Egyezmény 10. cikke nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő, valamint a politikai szereplőkhöz és köztisztviselőkhöz kapcsolódó ügyek tárgyalásakor sem. Kiemelte az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát is (62. bek.). Emlékeztetett arra is, hogy különleges okok szükségesek ahhoz, hogy egy újság mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó ténybeli állítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Hogy léteznek-e ilyen okok, az elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy az újság mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében. Vizsgálni kell továbbá a forrás tekintélyét; az újság a közzététel előtt ésszerű mennyiségű kutatást folytatott-e; a történetet kiegyensúlyozott módon ismertette-e; valamint a megrágalmazott személyeknek megadta-e a védekezés lehetőségét. Ezeket kell figyelembe venni az adott körülmények között. Ha viszont a nemzeti bíróságok túlságosan szigorú megközelítést alkalmaznak az újságírók szakmai magatartásának értékeléséhez, az indokolatlanul elriaszthatja őket attól, hogy ellássák a nyilvánosság tájékoztatásának funkcióját. A bíróságoknak ezért figyelembe kell venniük a döntéseik várható hatását nem csak az egyes esetekre, hanem általában a médiára is (63. bek.).

Jelen esetben a cikk egy közérdekű kérdést érintett (65. bek.). A sértett abban az időben fontos közhivatalt töltött be, ennélfogva az elfogadható kritika határai tágabbak egy közhivatalt betöltő személlyel szemben, mint a magánszemélyek esetében (66. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy azokban az esetekben, ahol egyrészt tényállítást tettek, és nem támasztották alá megfelelő bizonyítékkal, másrészt az újságíró egy valódi közérdekű kérdést vitat meg, kiemelkedően fontossá válik annak ellenőrzése, hogy az újságíró szakmailag megfelelően és jóhiszeműen járt-e el (69. bek.). A fellebbviteli bíróság elsősorban az újságírói gondosság egyik elemére koncentrált – arra, hogy nem beszéltek a találkozókon résztvevő valamennyi személlyel – és figyelmen kívül hagyták az újságírók szakmaiságának más elemeit. A Bíróság szerint azonban az újságírók vállalták a történet aprólékos ellenőrzését (70-71. bek.). Azt, hogy a kérelmezők mennyiben tekinthették ésszerűen megbízhatónak a cég képviselői által nyújtott információkat, annak fényében kell meghatározni, amilyennek az a cikk készítésének idejében mutatkozott, nem pedig az utólag látható információk alapján (72. bek.).

Tekintettel a tényekre és a cikk teljes tartalmára, a Bíróság megállapította, hogy a kérelmezők eleget tettek a felelős újságírás elveinek. Az általuk végzett kutatás az állításaik közzététele előtt jóhiszemű volt, és megfeleltek annak az újságírói kötelezettségnek, hogy a

tényállításokat megbízható forrásokból ellenőrizzék. Így a kabinetfőnök elleni állításokat kellő ténybeli alappal támasztották alá. Azt is meg kell jegyezni, hogy a cikk tartalma és hangvétele egészében véve kiegyensúlyozott volt. A kérelmezők több forrásból megközelítve, objektív képet adtak a sértettről, valamint lehetőséget adtak arra, hogy az eseményekről előadhassa a saját verzióját, és kommentálhassa az ellene felhozott vádakat (75. bek.). A hazai bíróságok nem vették figyelembe a sértett státuszát, mint magas rangú minisztériumi tisztviselő, és nem értékelték, hogy a cikk egy közérdekű kérdést érintett. Ennélfogva nem végezték el az információk közlésének joga és a jó hírnév vagy mások jogainak védelme közötti gondos mérlegelést (76. bek.). Ebből következően az alperes állam által felhozott érvek, bár megfelelőek ugyan, mégsem elégségesek annak bizonyítására, hogy a beavatkozás szükséges volt egy demokratikus társadalomban (77. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (65-66. bek.); Bergens Tidende and Others v. Norway (58. bek.); Mamère v. France (27. bek.); Kasabova v. Bulgaria; Application no. 22385/03., 2011. április 19.; 55., 63., 67. bek.); Yordanova and Toshev v. Bulgaria (Application no. 5126/05., 2012. október 2.; 48., 55. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás[132]

Erla Hlynsdottir v. Iceland (No. 2.)
(Application no. 54125/10., 2014. október 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2007-ben a DV című újságban egy cikket tett közzé egy nagy horderejű bűncselekményről, amelyben nyomozás folyt, és egy szenvedélybetegségekkel foglalkozó rehabilitációs központ igazgatóját és feleségét azzal gyanúsították, hogy szexuálisan zaklatták a női pácienseket. Az igazgatót később elítélték, míg a felesége ellen nem emeltek vádat. A cikk számos egykori női beteg nyilatkozatát tette közzé, leírva, hogy az igazgató felesége hogyan vett részt a szexuális zaklatásokban. A cikk azt is bírálta, hogy az illető tanársegédként dolgozott egy iskolában. A feleség becsületsértés miatt eljárást indított. A bíróság az újságírót bűnösnek találta az egykori páciensnek tulajdonított kijelentések miatt, és kártérítés megfizetésére kötelezte. Az ítéletet 2010 februárjában a legfelső bíróság egy rágalmazó kijelentés esetében helybenhagyta. Bár elutasította a keresetet egy sor kijelentés

[132] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147014

tekintetében, amelyek a feleség szexuális tevékenységekben való részvételét írták le a betegekkel, egy kijelentés – „nem helyénvaló, hogy az, aki áldozatokra vadászik, egy általános iskolában dolgozzon” – rágalmazó mivoltát helybenhagyta. Az indokolás szerint ezek a szavak, melyek igazságtartalma nem nyert bizonyítást, azt jelezték, hogy a sértett bűnös volt a bűncselekmény elkövetésében, és ez durva gyanúsítgatást jelentett vele szemben. Mivel az újságíró nem bizonyította, hogy a kijelentést helyesen idézte az interjúalanytól, a cikk szerzőjeként felelőssé tehető a cikk tartalmáért. A legfelső bíróság a büntető törvénykönyv 235. és 241. cikke alapján a kijelentést semmissé és érvénytelenné nyilvánította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező a cikket egy nagy horderejű bűncselekményben folyó nyomozás kapcsán tette közzé. Nem volt kétséges, hogy a cikk tárgya egészében véve a nyilvánosság körében komoly aggodalmat keltő kérdéssel volt kapcsolatos (60. bek.). A Bíróság megismételte, hogy különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Hogy léteznek-e ilyen okok, az elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ (62. bek.). Jelen esetben nincsenek ilyen különleges okok. A hazai bíróságok szerint nem nyert bizonyítást, hogy a kifogásolt kijelentés az interjúalany áldozattól eredtek, és ezt a Bíróság sem kérdőjelezte meg (63. bek.). Ezért azt kell megvizsgálni, hogy a nemzeti hatóságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak-e annak megállapítására, hogy a kérelmező nem járt el jóhiszeműen, és nem tett eleget a tényállítások ellenőrzésére vonatkozó szokásos újságírói kötelezettségének (64. bek.).

A Bíróság először is rámutatott, hogy az izlandi bíróságok következtetése, miszerint a rágalmazónak vélt mondat egy bűncselekményre utaló durva gyanúsítgatást tartalmazott, nem kifejezetten a mondatból származott, hanem a hazai bíróságok értelmezésének eredménye volt. A bíróságok azonban nem fejtették ki, hogy a „vadászik” szót hogyan fogná fel egy olvasó bűncselekményre célzásként, és az ítélet ennek kapcsán nem utalt semmilyen jogi rendelkezésre. Erre annál inkább szükség lett volna, mivel a legfelső bíróság egy sor más kijelentés esetében elutasította a rágalmazási keresetet. Ezért a hazai bíróságok által felhozott

indokok nem tűntek megfelelőnek a sértett jogainak és jó hírneve védelmének legitim célja érdekében (65. bek.).

A kérdéses kijelentés ténybeli elemet foglalt magában, nevezetesen, hogy az igazgató felesége a férjével együtt szexuális tevékenységekben vett részt a betegekkel. Mindazonáltal ezt az elemet a legfelső bíróság elismert ténynek tekintette, megjegyezve az igazgató elítélését is. A vitatott szavakat ily módon úgy lehet értelmezni, mint „egy elismert ténybeli esemény értékalapú jellemzését", semmint egy puszta ténybeli állításnak (67-68. bek.). Ugyanakkor még ha egy kijelentés értékítélet is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a kifogásolt állítás elegendő ténybeli alappal bír-e. A tényállítások és értékítéletek közötti különbség végső soron a tényekkel való bizonyíthatóságuk fokában rejlik (69. bek.). A kérelmező két személyt interjúvolt meg, akiket közvetlenül érintett a nyomozás, az egyikük az egykori beteg és feltételezett áldozat volt. A beteg a bíróság előtt nem tudta felidézni, hogy ő tette-e a kérdéses kijelentéseket, amikor az újságíróval beszélt (71. bek.). A Bíróság azonban meggyőződött, hogy az állításnak elegendő ténybeli alapja volt, ha a cikket egészében véve nézik (72. bek.). Sőt, a kérelmező a pár jogi képviselőjét – aki azt tanácsolta nekik, hogy ne beszéljenek a médiának – és egy nyomozásért felelős rendőrtisztet is meginterjúvolt, aki megerősítette, hogy az igazgató felesége is gyanúsított volt. Ezzel kiegyensúlyozottságra törekedett a riportjában. A Bíróság megismételte, hogy az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei jelentősen eltérhetnek a kérdéses médiumtól függően. Nem a Bíróság és nem a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtót helyettesítve kiválasszák, hogy a tudósítás milyen technikáját kell alkalmaznia az újságírónak (73. bek.).

A fentiek fényében a Bíróság megállapította, hogy az izlandi legfelső bíróság az ítéletét nem alapozta „megfelelő és elégséges" indokokra annak bizonyítására, hogy a kérelmező rosszhiszeműen járt el, vagy nem egy felelős újságírótól elvárható gondossággal tudósított egy közérdekű ügyről. A nemzeti bíróság nem mérlegelte az újságíró véleménynyilvánítási szabadságát és a feleség jó hírnévhez való jogát, összhangban a Bíróság ítélkezési gyakorlatában megállapított elvekkel (75. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (66. bek.); Bergens Tidende and Others v. Norway (57. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); McVicar v. United Kingdom (84. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (40. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.); Björk Eidsdóttir v. Iceland (70. bek.); Erla Hlynsdóttir v. Iceland (62. bek.)

Címkék: sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; felelős és jóhiszemű újságírás[133]

Armellini and Others v. Austria

(Application no. 14134/07., 2015. április 16-i ítélet)

Tényállás

2005 februárjában a Neue Vorarlberger Tageszeitung nevű helyi lap egy „Bregenz játékosokat vesztegettek meg 60.000 €-ért" című cikket tette közzé egy labdarúgó fogadási botrányról. A cikk annak gyanújáról számolt be, hogy a fogadási maffia 60.000 euróért megvesztegette a Casino SC Bregenz klub három profi labdarúgóját, hogy három mérkőzés eredményét is manipulálják, elveszítve azokat. A cikk közzétételét követően a három játékos rágalmazás miatt magánvádas büntetőeljárást indított a cikket író két újságíró és a lap kiadója ellen. A kérelmezők azzal védekeztek, hogy csupán a gyanújuknak adtak hangot, de az állítás igaz volt, vagy legalábbis igaznak tűnt. A Feldkirchi Tartományi Bíróság elismerte, hogy a történethez közérdek fűződött, de az újságírók nem jártak el kellő szakmai gondossággal. Nem végeztek semmilyen kutatást, csak szabadúszó újságírókra hivatkoztak, és nem vizsgálták meg a forrásaik megbízhatóságát sem. Ráadásul az érintetteknek válaszadási lehetőséget sem adtak. Röviden nem bizonyították az állítások igazságát. Ennek eredményeképpen a bíróság a két újságírót három év próbaidőre felfüggesztett pénzbírságra, a kiadót pedig az okozott sérelmekért 20.000 euró kártérítés megfizetésére ítélte. A fellebbviteli bíróság a kártérítés összegét 12.000 euróra mérsékelte.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett a sajtó azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben (39. bek.). A Bíróság megismételte, hogy a 10. cikk nem garantálja teljesen korlátlanul a véleménynyilvánítás szabadságát a sajtó tekintetében még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tárgyalásakor sem. Miközben élvezik az Egyezmény által nyújtott védelmet, az újságíróknak a feladataik ellátása során be kell tartaniuk a felelős újságírás

[133] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147272

alapelveit, azaz, hogy jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtsanak, objektív módon tükrözve a nyilvános vitában résztvevők véleményét, valamint tartózkodjanak a színtiszta szenzációhajhászástól (41. bek.). Jelen eset tárgya a sajtónak a 10. cikk alapján fennálló azon joga, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot a közérdeklődésre számot tartó és aggodalmat keltő ügyekről, valamint az államnak a 8. cikk alapján fennálló pozitív kötelezettsége, hogy megvédje azoknak a személyeknek a jó hírnevét, akikhez az eljárás kapcsolódik. Annak vizsgálatakor, hogy a hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e az Egyezmény által garantált két érték védelme során, a Bíróságnak mérlegelnie kell az információk közzétételéhez fűződő közérdeket és a személyek jó hírneve védelmének szükségességét. Az egyéni érdekek mérlegelése terén – amely ellentmondásosan nehéz dolog lehet – a részes államnak mérlegelési jogkört kell hagyni, hiszen a nemzeti hatóságok elméletben jobb helyzetben vannak a Bíróságnál annak értékelésére, hogy „nyomós társadalmi érdek" igazolhatja-e vagy sem valakinek az Egyezmény által garantált jogába történő beavatkozást (42. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a cikk tárgya – a sportjátékok manipulálása és elcsalása – közérdeklődésre számot tartó volt, és a közvéleménynek érdeke fűződik ahhoz, hogy tájékoztassák az ilyen eseményekről (44. bek.). A kérelmezők nem általánosságban vitattak meg egy aggodalmat keltő ügyet, hanem közvetlenül támadták a futballklub három focistáját, és azzal vádolták őket, hogy pénzt fogadtak el a labdarúgó-mérkőzések manipulálásáért cserébe. A tartományi bíróság gondosan megvizsgálta a cikk karakterét, és a megfogalmazás mellett figyelembe vette annak hátterét, elrendezését és a megjelenítését is. Különösen az a mód, ahogyan a szöveget nyomtatták, illetve ahogyan felkeltették az olvasók figyelmét a felhozott vádakra, valamint a fényképek használata és a vezető kérdések megalkotása azt a benyomást keltette, hogy a botrány tényként létezett, nem pedig egy gyanú kifejezése volt. E tekintetben a Bíróság megjegyezte, hogy a labdarúgó-mérkőzések manipulálásának vádja súlyosan károsíthatja a labdarúgók személyes és szakmai hírnevét, és jelentős pénzügyi következményekkel járhat számukra és az érintett klubokra nézve (45. bek.). Ezek a vádak rendkívül súlyosak voltak, és tekintettel azok konkrétságára, részletességére és az érintett személyek megnevezésére, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy azoknak szilárd tárgyi alappal kellett volna bírniuk (46. bek.).

A Bíróság szerint a tartományi bíróság kimerítően értékelte a kérelmezők által benyújtott bizonyítékokat, és arra a következtetésre jutott, hogy azok nem támasztották alá az állítások igazságát, így a kérelmezők nem támaszkodtak szilárd ténybeli alapokra. A hazai bíróságok nem feszítették túl az újságírói gondosság követelményét azzal, hogy előírták az állítások

valóságának bizonyítását (47. bek.). Végül a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők információk közléséhez fűződő jogába való beavatkozás arányos volt. A megítélt kártérítés összege ésszerűnek tűnt, figyelembe véve a cikk hosszát és tartalmát, valamint a közzétett részleteket és fényképeket, amelyek súlyos beavatkozást jelentettek a felperesek személyes és szakmai hírnevébe (48. bek.). Összegezve, a Bíróság kimondta, hogy az alperes állam a mérlegelési jogkörén belül járt el a felperesek jó hírneve védelmének szükségességének értékelésekor az általuk indított rágalmazási eljárásban. A bíróságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.); Pfeifer v. Austria (38. bek.); Egeland and Hanseid v. Norway (55. bek.); Axel Springer AG v. Germany (84. bek.); Novaya Gazeta and Borodyanskiy v. Russia (37. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek, valóság bizonyítása; felelős és jóhiszemű újságírás[134]

1.9. Harmadik féltől származó információk közzététele, híresztelés

Thoma v. Luxembourg

(Application no. 38432/97., 2001. március 29-i ítélet)

Tényállás

Egy rádiós újságíró az 1990-es viharokat követő erdőtelepítéssel kapcsolatos visszaélésekről beszélt egy rádióműsorban. Egy másik újságíró által írt cikket idézve kijelentette, hogy az ügy érintettjei – a luxemburgi Erdő- és Vízügyi Hatóság tagjai – szinte mind korruptak. A hatóság 63 alkalmazottja jó hírnevük megsértése miatt polgári pert indítottak. A kérelmező azzal védekezett, hogy a műsorban kizárólag idézeteket mondott egy másik újságíró cikkéből. A luxemburgi bíróság rágalmazásért elítélte az újságírót, és a polgári törvénykönyv 1382. és 1383. cikke alapján az alkalmazottak részére egy-egy frank névleges kártérítés megfizetésére kötelezte. Az indokolás szerint nem határolta el magát az idézett szövegtől, ezáltal magáénak ismerte el annak tartalmát, így a közönség azt hihette, hogy a hatóság valamennyi alkalmazottja korrupt. A fellebbviteli bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező nem mentesülhet a felelősség alól azzal, hogy csak idézett a cikkből. Egy újságíró,

[134] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-153803

aki egy már megjelent újságcikkből idéz, csak akkor mentesülhet a felelősség alól, ha formálisan elhatárolódik a cikktől és annak tartalmától. Hozzátette, a kérelmező az idézett cikkben lévő állítást – amit érdemben nem támasztott alá – fenntartás nélkül vette át. Azzal, hogy a kérelmező nem tett eleget a közvélemény jóhiszemű tájékoztatására vonatkozó követelménynek, mulasztást követett el és kárt okozott.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a luxemburgi bíróságok által felhozott indokok összhangban voltak az erdészek és vadőrök jó hírneve és jogai védelmének legitim céljával, illetve az őket megillető ártatlanság vélelmével, így a beavatkozás célja a jó hírnév és mások jogainak védelme volt (54. bek.). A Bíróság elöljáróban megjegyezte, hogy figyelembe kell venni az ország méretéből adódó sajátosságokat. Annak ellenére, hogy a kérelmező a műsorban senki nevét nem említette, a hallgatóság könnyen azonosíthatta őket, tekintettel a hatóságnál dolgozó tisztviselők korlátozott létszámára (56. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező által az érintett tisztviselőkről megfogalmazott egyes állítások komolyak voltak. A cikk idézése mellett arra is hivatkozott, hogy „az erdészeti hatóság emberei csábítást éreznek az alkalom kihasználására", és utalt a hatóság tisztviselőinek súlyos bűncselekményekben való érintettségére a magánkézben lévő erdők kereskedelmében. Ugyanakkor a köztisztviselőknek az állampolgárok bizalmát kell élvezniük annak érdekében, hogy elvégezhessék feladataikat (57. bek.). Meg kell azonban jegyezni, hogy a műsorban felmerült témát a luxemburgi sajtóban már széles körben megvitatták, és az közérdekű problémát, egy olyan kört érintett, ahol a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását szigorúan kell értelmezni. Következésképp a Bíróságnak körültekintően kell eljárnia, ha a nemzeti hatóságok által megtett intézkedések vagy kiszabott szankciók eltántoríthatják a sajtót a közérdeklődésre számot tartó kérdések megvitatásában való részvételtől (58. bek.).

A legfőbb kérdés az, hogy a nemzeti hatóságok megfelelően gyakorolták-e mérlegelési jogkörüket, amikor a kérelmezőt elítélték, mert megszegte a közvélemény jóhiszemű tájékoztatására vonatkozó kötelezettségét (59. bek.). Nem ésszerűtlen feltételezni, hogy a kérelmező – figyelembe véve műsor folyamán tett észrevételeit – legalább részben magáévá tette a kérdéses idézet tartalmát (60. bek.). Azonban annak vizsgálata során, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás valóban szükséges volt-e, elsősorban a

luxemburgi bíróságok által elfogadott indokolásból kell kiindulni. A fellebbviteli bíróság csak azt a tényt vette figyelembe, hogy a kérelmező az újságíró kollégájától idézett szakaszra hivatkozott, és egyedül erre alapozva vélte úgy, hogy az idézett szövegben található állítást magáénak ismerte el, mivel formálisan nem határolódott el tőle (61. bek.). A Bíróság leszögezte, egy újságíró szankcionálása amiatt, mert elősegíti a más személyek által tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak kivételesen indokolt esetben szabad célként kitűzni (62. bek.).

A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a fellebbviteli bíróság által felhozott érvek nem tekinthetők „különösen nyomós indoknak", amelyek igazolhatják az újságíróra kiszabott szankciót. Az újságírók számára általános követelményként előírni, hogy szisztematikusan és formálisan is határolják el magukat egy olyan idézet tartalmától, amely sérthet vagy provokálhat másokat, vagy sértheti a jó hírnevüket, nem egyeztethető össze a sajtó azon szerepével, hogy tájékoztasson az aktuális eseményekről, véleményekről és gondolatokról. A kérelmező minden esetben következetesen jelezte az idézetek elejét és végét. Megkérdezett továbbá egy kívülálló erdőtulajdonost is, hogy igaznak gondolja-e, amit a másik újságíró írt (64. bek.). A fentiek alapján a kérelmező felelősségére felhozott indokok nem elégségesek annak alátámasztására, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" (65. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Janowski v. Poland (33. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés[135]

Radio France and Others v. France
(Application no. 53984/00., 2004. március 30-i ítélet)

Tényállás

1997. január 31-én és február 1-jén a France Info nevű rádió egy hírösszefoglalóban – amit ugyanabban a formában vagy kissé eltérő megfogalmazásban 24 órán keresztül, összesen 62 alkalommal sugároztak –, azt állította, hogy egy önkormányzati politikus 1942-43-ban alprefektusként a körzetébe tartozó internálótáborokat felügyelve aktív szerepet játszott több ezer francia és külföldi zsidó Auschwitzba történő deportálásában. A műsor készítői a Le

[135] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59363

Point nevű hetilap cikkére hivatkoztak, amely korabeli jegyzőkönyveket és leveleket idézett szó szerint, és a politikussal egy interjút is közölt. A későbbi reggeli adásban az is elhangzott, hogy az illető cáfolta a hetilap által felhozott vádakat. A politikus az 1881. július 29-i Sajtótörvény 29. és 31. cikke alapján köztisztviselő nyilvános becsmérlése[136] miatt eljárást indított a rádió szerkesztői ellen. A párizsi büntetőbíróság a kérelmezőket pénzbüntetésre és kártérítés megfizetésére ítélte, valamint elrendelte, hogy az ítélet tartalmáról egy 24 órás periódusban két óránként számoljanak be a rádióban. Az indokolás szerint a kérelmezők állításai megsértették a sértett becsületét és a méltóságát, ezért azok rágalmazóak voltak. A kérelmezők jóhiszeműsége kapcsán megjegyezte, hogy egy másik médiumban már megjelent rágalmazó kijelentés ismétlése semmilyen módon nem biztosít védelmet annak, aki megismétli azokat. Az ilyen újságírói gyakorlatot helytelennek kell tekinteni, mert azt jelenti, hogy egy senki által nem igazolt kijelentést abszolút bizonyosságnak tüntetnek fel.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmezők többek között azzal érveltek, hogy a francia állam deportálásokban való részvétele a megszállás idején közérdekű kérdés a társadalom számára. A közlemények célja nem az volt, hogy megsértsék a sértett jó hírnevét, hanem hogy jobban megvilágítsák a történelem egy időszakát, amely a közvélemény érdeklődésére tarthat számot (27. bek.). A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepét, és rámutatott, hogy ezeket az elveket nemcsak a nyomtatott sajtóra, hanem az audiovizuális médiára is alkalmazni kell (33. bek.). A francia állam magas rangú közigazgatási tisztviselőjének viselkedése a német megszállás alatt a legmagasabb közérdekű kérdés, és az ezzel kapcsolatos információk sugárzása szerves részét képezi a média demokratikus társadalomban betöltött feladatának (34. bek.).

A Bíróság emlékeztetett az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságára, ám az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár provokációt is. Továbbá az újságírók számára általános követelményként előírni, hogy

[136] Az 1881. július 29-i Sajtótörvény 29. cikke szerint köztisztviselő nyilvános becsmérlésének számít minden olyan kijelentés vagy állítás, amely alkalmas arra, hogy károsítsa a becsületét vagy jó hírnevét annak a személynek vagy szervnek, akinek vonatkozásában a tény felmerül. Az ilyen kijelentések vagy állítások közvetlen vagy sokszorosítás útján történő közlése akkor is büntetendő, ha azt kísérletképpen teszik, vagy ha az érintett személy vagy szerv nincs megnevezve, de a körülményekből beazonosítható.

határolják el magukat egy olyan idézet tartalmától, amely sérthet vagy provokálhat másokat, illetve sértheti a jó hírnevüket, nem egyeztethető össze a sajtó szerepével. A vitatott közlemények egy hetilapban megjelent cikkről számoltak be, és tartalmazták a forrásra való hivatkozást. Ezért nem lehet azt mondani, hogy a kérelmezők a közlemények puszta sugárzásával nem teljesítették a jóhiszeműség kötelezettségét (37. bek.). Ugyanakkor a hírösszefoglalók olyan állítást tartalmaztak, amely nem szerepelt a hetilap cikkében. A Bíróság szerint ez nem a „bizonyos fokú túlzás" vagy „provokáció" példája, amely megengedhető az újságírói szabadság gyakorlása során, hanem valótlan információt terjesztettek a hetilap cikkéről (38. bek.). Tekintettel a sértettnek felrótt magatartás rendkívüli súlyosságára, és arra, hogy a közleményt többször közvetítették, a kérelmezőknek a legnagyobb gondossággal és mértékkel kellett volna eljárniuk. Ez annál is inkább fontos, mivel a közleményt egy olyan rádióállomáson sugározták, amely egész Franciaország területén fogható volt. A Bíróság e tekintetben megismételte, hogy az adott médium potenciális hatása is fontos tényező, és általánosságban elismert, hogy az audiovizuális média gyakran sokkal közvetlenebb és erősebb hatással rendelkezik, mint a nyomtatott sajtó. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a sértett becsületét és méltóságának megsértették, és a fellebbviteli bíróság indokai „megfelelőek és elégségesek" voltak (39. bek.).

Ami a beavatkozás arányosságát illeti, a kérelmezőket bűncselekmény miatt találták bűnösnek, és pénzbírságra ítélték, így e tekintetben az intézkedés már viszonylag komoly volt. Ám figyelembe véve a részes államok rendelkezésére álló mérlegelési jogkört, a büntetőjogi intézkedés, mint rágalmazásra adott válasz nem tekinthető aránytalannak az elérni kívánt céllal, a kiszabott pénzbírság összege pedig mérsékelt volt. A Bíróság a közzétételre való kötelezésről úgy vélte, hogy a hazai bíróságok célja az volt, hogy a sértettnek megfelelő jóvátételt találjanak a rágalmazással okozott kárért. A 118 szavas közlemény 12 alkalommal történő sugárzásának kötelezettsége pedig csak mérsékelt korlátozása a France Info szerkesztői szabadságának. Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kérelmezőkkel szemben meghozott intézkedések nem aránytalanok az elérni kívánt törvényes céllal (40. bek.). A panaszolt beavatkozást így „szükségesnek lehet tekinteni egy demokratikus társadalomban" (41. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.); Tolstoy Miloslavsky v. United Kingdom (45. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59., 65. bek.); Thoma v. Luxembourg (64. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés[137]

Selistö v. Finland

(Application no. 56767/00., 2004. november 16-i ítélet)

Tényállás

Egy újságírónő több cikket írt, amelyekben egy sebészt nevének említése nélkül azzal vádolt meg, hogy ittasan végzett el egy rutinműtétet, aminek következtében a páciens meghalt. Az orvos ellen büntetőeljárás indult, ám az ügyész bizonyítékok hiánya miatt végül nem emelt ellene vádat. Az újságíró azonban az elhunyt özvegyének nyilatkozata és a nyomozati anyag egyes kiragadott részei alapján közzétette cikkeit. A kerületi és a fellebbviteli bíróság egyaránt megállapította, hogy a cikkek azt az állítást tartalmazták, hogy a sebész részeg vagy másnapos volt a műtét közben, és ez vezetett a páciens halálához. Bár a sebészt nem nevezték meg, a cikkben szereplő információk annyira pontosak voltak, hogy azonosítani lehetett legalább a munkatársai, de a közvélemény előtt is. A bíróságok úgy találták, hogy mivel az újságíró tudta, hogy nem emeltek ellene vádat, a sebész részegségére vagy másnaposságára vonatkozó állítás alaptalan volt. Eszerint tehát az újságíró a tényeket nem ellenőrizte megfelelően, és a sebész sem kapott lehetőséget arra, hogy a vitatott cikkekre észrevételeket tehessen. A bíróságok ezért az újságírót rágalmazás miatt pénzbírságra ítélték.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság kimondta 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elöljáróban megjegyezte, hogy a kifogásolt cikkek a betegbiztonság kérdését, az egészségügyi ellátás fontos szempontját érintették, és mint ilyen, közérdeket érintő komoly kérdéseket vetett fel (51. bek.). A cikkek azt célozták, hogy megvitassák a munkavégzés közben történő alkoholfogyasztás problémáját, amely nyilvánvalóan nagy közérdeklődésre számot tartó kérdés. Az a tény, hogy a cikkek egy konkrét esettel is foglalkoztak, nem befolyásolja ezt a következtetést. Az újságírásban természetes, hogy egyedi esetek kiválasztásával illusztrálnak egy tágabb kérdést (52. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása

[137] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61686

„kötelezettségekkel és felelősséggel” jár, amely a sajtóra is vonatkozik. Ez különös fontossággal bír, amikor magánszemélyek jó hírnevének megsértéséről és mások jogainak aláásásáról van szó. Ennek révén a 10. cikk védelme azzal a feltétellel terjed ki az újságírókra a közérdeklődésre számot tartó kérdések tárgyalásakor, ha jóhiszeműen eljárva pontos és megbízható információkat nyújtanak az újságírói etikai normáknak megfelelően (54. bek.).

Az első cikk az özveggyel készített interjún alapult. A Bíróság rámutatott, hogy az interjúkon alapuló tudósítások alkotják a legfontosabb eszközök egyikét, amellyel a sajtó képes betölteni a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét. Az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei jelentősen eltérhetnek a kérdéses médiumtól függően. A Bíróság – a cikkeket egészében olvasva – a kijelentéseket nem találta túlzottnak vagy félrevezetőnek (59. bek.). Továbbá, a bemutatott események és idézetek egy nyilvános rendőrségi dokumentumból származtak. A Bíróság szerint az újságíróknak, valamint a média más tagjainak nem általános kötelessége, hogy ellenőrizzék az ilyen dokumentumokban foglalt kijelentések valódiságát, akiknek szabadon kell beszámolniuk az eseményekről a hivatalos forrásokból származó információk alapján (60. bek.). Bár az idézetek azt a benyomást keltették, hogy a beszámoló kissé egyoldalú volt, nem változtatott azon a tényen, hogy egy nyilvános nyomozati jegyzőkönyvben foglalt információkon alapult (61. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező által vett tények, a cikkek tartalma nem volt téves, és a tényeket megfelelően ellenőrizte (62. bek.). A riport pontos és megbízható tényeken alapult. Az első cikk szelektív idézetei nem tekinthetők elégséges és megfelelő indoknak arra, hogy igazolják a kérelmező elítélését. Az újságíróktól általában nem várható el, hogy teljesen kiegyensúlyozottan járjanak el, és lehetővé kell tenni egy bizonyos fokú túlzás vagy akár provokáció igénybevételét is (63. bek.).

A Bíróság jelentős súlyt tulajdonított annak is, hogy a cikkek nem említették a sebész nevét, életkorát vagy nemét. A Bíróság elismerte ugyan, hogy a két vitatott cikkben foglalt információk legalább néhány személy számára felfedhették a sebész személyazonosságát. Hangsúlyozta azonban, hogy azt egyértelműen soha nem közölték a közvéleménnyel (64. bek.). Kérdés az is, hogy a sebész lehetőséget kapott-e arra, hogy kifejthesse véleményét a cikkekkel kapcsolatban (65. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy bár a sebész a viszontválasz közzétételével felfedte volna személyazonosságát, az önmagában nem akadályozhatja meg egy közérdekű ügy közzétételét. Jelen esetben a sebész lehetőséget kapott arra, hogy észrevételeit közzétegye a cikkek közzétételét követően. A Bíróság ezért nem találta úgy, hogy a sértett nem kapott esélyt arra, hogy megvédje magát, illetve hogy a jóhiszemű újságírás etikai normáit megsértették volna (67. bek.). Nem állapítható meg az sem, hogy a

cikkben foglalt tényállítások túlzottak vagy félrevezetők voltak, és arra sincs utalás, hogy a kérelmező rosszhiszeműen járt el (68. bek.). A Bíróság nem fogadta el azt sem, hogy a bírság korlátozott természete döntő a szükségesség tekintetében, mert nagyobb jelentőségű az, hogy az újságírót elítélték (69. bek.). Mindezek alapján a Bíróság nem találta úgy, hogy a sértett szakmai hírnevének védelméhez fűződő kétségtelen érdeke elegendő ahhoz, hogy ellensúlyozza a közérdeklődésre jogosan számot tartó kérdést. A finn állam által felhozott indokok, bár fontosak, nem elegendőek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" (70. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31., 34. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (65. bek.); Bergens Tidende and Others v. Norway (51. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés[138]

Albert-Engelmann-Gesellschaft mbH v. Austria
(Application no. 46389/99., 2006. január 19-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező társaság a „Der 13. – Zeitung der Katholiken für Glaube und Kirche" magazin kiadója, amely 1996 novemberében különböző leveleket tett közzé az ún. egyházi népszavazási mozgalomról. Az egyik névtelen levél említette a salzburgi érsekség általános helynökét, aki a Salzburgi Egyetem kánonjogi professzora volt, és azt sugallta, hogy ő egy „rebellis", az „egyház kritizálója", és felrótta neki, amiért „nyilvánosan kritizálta és rendkívül sértő módon becsmérelte a pápát". Azt is kifejtette, hogy az egyházzal kritikus papokat el kell távolítani minden befolyásos pozícióból, és helyükre a pápához és az egyházhoz valóban hű személyeket kell ültetni. A kijelentések a székesegyház által 1988 decemberében kiadott sajtóközleményhez és a helynök 1989 januárjában adott rádiós interjújához kapcsolódtak, amelyben többek között azt mondta, hogy a Szentszék a salzburgi érsek öröklését érintő eljárását egy morális konfliktusokkal teli helyzetben folytatta le. A helynök a médiatörvény (Mediengesetz) 6. §-a alapján rágalmazási eljárást kezdeményezett. A hazai bíróságok úgy vélték, hogy a levélben tett kijelentések tényállítások, amelyek nem rendelkeztek elegendő

[138] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67475

ténybeli alappal, és megsértették a felperes jó hírnevét. A magazin nem tett eleget az újságírói etikának sem, mivel a felperesnek nem adott lehetőséget a kommentálásra, és a levél tartalmától sem határolódott el. A salzburgi tartományi bíróság ezért a kérelmező társaságot kártérítés megfizetésére kötelezte. Az ítéletet másodfokon is helybenhagyták.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság először is megállapította, hogy a kifogásolt kijelentéseket egy magazin írásában tették, amely egyházi kérdésekhez és egy vallási vitához – az ún. egyházi népszavazási mozgalomhoz, amely ellenezte a katolikusok „progresszív" eszméit – kapcsolódott, amely az érintett vallási közösség jelentős érdeklődésére tartott számot. Az osztrák bíróságok nem vették figyelembe ezt az összefüggést (30. bek.). További tényezőként figyelembe kell venni a tényállítások és az értékítéletek közötti különbséget. Ugyanakkor, még ha egy kijelentés értékítélet is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a kifogásolt állítás elegendő ténybeli alappal bír-e, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott (31. bek.). Jelen esetben a szerkesztőnek küldött levél a katolikus egyházon belüli változtatások szükségességéről fejezte ki véleményét, és ebben az összefüggésben sugallta, hogy a sértett egy „rebellis" és az „egyház kritizálója" volt. A Bíróság nem értett egyet a hazai bíróságok azon álláspontjával, hogy a kijelentések tényállítások voltak, és úgy vélte, azokat értékítéletként kell érteni. A kijelentéseknek létezett ténybeli alapja, mivel az osztrák bíróságok által beszerzett bizonyítékok bebizonyították, hogy a sértett korábban nyilvánosan fejezte ki kritikáját a Szentszékkel szemben. Kétségtelen, hogy a levélben használt kifejezések kissé túlzónak tűnhettek. A Bíróság azonban emlékeztetett arra, hogy a sajtószabadság egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségére vagy akár a provokációra is kiterjed. Így a kifogásolt megjegyzést megengedett értékítéletnek kell tekinteni.

A Bíróság nem értett egyet a nemzeti bíróságokkal abban sem, hogy az, hogy a kifogásolt kijelentések szerzőjét nem azonosították, és hogy a kérelmező nem határolódott el annak tartalmától, releváns tény volt az elítélésére. Amint azt a Bíróság korábban megállapította, a sajtó számára általános követelményként előírni, hogy szisztematikusan és formálisan is határolja el magát egy harmadik személy kijelentésének tartalmától, amely sérthet vagy provokálhat másokat, vagy sértheti a jó hírnevüket, nem egyeztethető össze a sajtó azon szerepével, hogy tájékoztasson az aktuális eseményekről, véleményekről és gondolatokról

(32. bek.). Következésképpen a Bíróság nem találta úgy, hogy a kijelentések, amelyeket egy egyházzal kapcsolatos vita kontextusában tettek, indokolatlan személyes támadást képeztek volna a sértett személye ellen. Ilyen körülmények között az osztrák bíróságok által felhozott indokok nem tekinthetők elégségesnek (33. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (46. bek.); Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Jerusalem v. Austria (43. bek.); Thoma v. Luxembourg (64. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés; sértő kifejezések[139]

Standard Verlags GmbH v. Austria
(Application no. 13071/03., 2006. november 2-i ítélet)

Tényállás

2000 márciusában a Der Standard osztrák napilap egy cikket tett közzé a Szabadságpárt (FPÖ) egyik volt parlamenti képviselőjéről, aki ellen csalás és sikkasztás vádjával büntetőeljárás folyt. A cikk azt állította, hogy az FPÖ parlamenti képviselőcsoportja korábbi vezetőjének tudomása volt egyes csalásokról, és az erre vonatkozó dokumentumokat is megkapta. A büntetőeljárás nagy sajtóvisszhangot kapott, és az egykori képviselőt végül elítélték. A cikk miatt 2000 augusztusában az egykori frakcióvezető a médiatörvény (Mediengesetz) 6. §-a alapján rágalmazás miatt eljárást indított, és a lap kiadóját mintegy 1090 eurónyi kártérítés megfizetésére, és az ítélet közzétételére kötelezték. Az osztrák bíróságok szerint a kifogásolt nyilatkozat tényállítás volt, amelyre a kérelmező nem terjesztett elő bizonyítékot. A vitatott cikk állításokat hozott fel a sértettel szemben más személyek állítólagos kijelentéseinek idézésével anélkül, hogy ezeket az idézeteket semleges módon mutatta volna be. A döntést másodfokon is helybenhagyták. A sértett a szerzői jogról szóló törvény 78. cikke alapján külön keresetet is indított a szöveghez csatolt fényképének közzétételének visszavonása végett. A kérelmező és a sértett a bécsi kereskedelmi bíróság előtt részleges egyezségre jutott, és a kérelmező vállalta, hogy a sértett fényképét nem teszi közzé semmilyen, a kifogásolt nyilatkozathoz hasonló szöveg kíséretében.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

[139] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72090

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a sajtó annak érdekében, hogy betölthesse a „társadalom éber őre" alapvető szerepét, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben (47. bek.). A sértett egy jól ismert politikus volt, aki abban az időben a Szabadságpárt parlamenti képviselőcsoportjának vezetője volt (48. bek.). Ami a cikk természetét és tárgyát illeti, a Bíróság szerint a cikk nem egy bírósági tudósítás volt, hanem inkább egy politikai szatíra. A célja nem az volt, hogy tájékoztassa az olvasót a volt parlamenti képviselő ellen indított büntetőeljárásról, hanem hogy felvesse és megvitassa azt a kérdést, vajon az egykori frakcióvezető vagy a Szabadságpárt más vezető képviselői tudták-e, vagy tudniuk kellett-e a pénzügyi machinációikról. A cikk tehát egy közérdekű témával foglalkozott, és egy olyan kört érintett, ahol a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását szigorúan kell értelmezni. Következésképp a Bíróságnak körültekintően kell eljárnia, ha a nemzeti hatóságok által megtett intézkedések eltántoríthatják a sajtót a közérdeklődésre számot tartó kérdések megvitatásában való részvételtől (49. bek.).

A Bíróságot nem győzte meg a hazai bíróságok megközelítése. Nem vették figyelembe a cikk természetét mint politikai szatírát, és hogy annak fő iránya az volt, hogy kétségbe vonja azt, hogy a Szabadságpárt nem tudott az ügyről (51. bek.). A hazai bíróságok különösen azt kritizálták, hogy a cikk az idézeteket nem semleges módon mutatta be. A Bíróság úgy vélte, hogy a cikk egészében nézve, legalább részben magáévá tette az idézetek tartalmát. Azonban az újságírók nem kötelesek szisztematikusan és formálisan is elhatárolni magukat egy olyan idézet tartalmától, amely sérthet vagy provokálhat másokat, vagy sértheti a jó hírnevüket, mivel egy ilyen kötelezettség nem egyeztethető össze a sajtó szerepével (53. bek.). A szóban forgó cikk a sértett verziójának is teret adott. Kérdéseket vetett fel, de nem állított semmilyen ténylegesen bizonyítandó tényt, és a végén az olvasókat arra hívta fel, hogy alakítsák ki saját véleményüket (54. bek.). Mindezekre tekintettel a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kifogásolt nyilatkozat a megfelelő kontextusban szemlélve egy tisztességes véleményt képezett egy közérdekű ügyről, ezért azt értékítéletnek, nem tényállításnak kell tekinteni. A lényegi tartalma annak felvetése volt, hogy a sértett tudott-e, vagy tudnia kellett volna-e a politikus machinációiról. Az értékítélet pedig nem volt túlzott, mivel volt bizonyos ténybeli alapja, a sértett által elismerten is (55. bek.). Következésképpen a Bíróság megállapította, hogy a hazai bíróságok indokai a beavatkozás igazolására nem voltak „megfelelőek és elégségesek", így az nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (56. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

De Haes and Gijsels v. Belgium (37. bek.); Jerusalem v. Austria (44. bek.); Thoma v. Luxembourg (58., 64. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; híresztelés[140]

Verlagsgruppe News GmbH v. Austria

(Application no. 76918/01., 2006. december 14-i ítélet)

Tényállás

2000. június 30-án a Kurier újság közzétett egy osztrák művész által írt nyílt levelet. A levél az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) több politikusát „lelkileg züllött politikai feltörekvőknek" nevezte, „akik a legkevésbé sincsenek tudatában annak, hogy milyen kínosak, aljasak és gyakran abszurdak". Ezt követően az FPÖ érintett politikusai rágalmazás miatt magánvádas büntetőeljárást indítottak a művész ellen, amitől később elálltak. 2000. szeptember 7-én a News nevű heti magazin egy cikket közölt az eljárásokról, mellékelve az egyik érintett politikus fényképét, és a cikk idézte a levél említett részletét. A politikus ezt követően kérelmet nyújtott be az újság szeptember 7-i számának forgalomból való visszavonására. Az elsőfokú bíróság a médiatörvény (Mediengesetz, Bundesgesetz vom 12. Juni 1981 über die Presse und andere Publizistische Medien) 33. § (2) bekezdése alapján helyt adott a kérelemnek, és megállapította, hogy a cikk sértő és rágalmazó volt a politikusra nézve. A magazint kiadó társaság sikertelenül fellebbezett. A fellebbviteli bíróság azzal érvelt, hogy a visszavonásra kötelezésre azért volt szükség, mert a cikk, legalábbis részben, elfogadta az idézet tartalmát.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező társaság szerint az osztrák bíróságok visszavonást elrendelő határozata megsértette a véleménynyilvánítás szabadságát (23. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a művész kijelentései vitathatónak tekinthetők. Ugyanakkor a cikk maga nem tett kifogásolható kijelentéseket, hanem azok idézésével segítette elő terjesztésüket. A kijelentéseket már széles körben terjesztették, miután néhány hónappal korábban a nyílt levél megjelent egy másik

[140] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77829

újságban. A kérelmező társaság a levelet azzal összefüggésben idézte, hogy a művésszel szemben rágalmazási eljárás volt folyamatban, amelyben egyrészt az FPÖ több politikusa is benne volt, másrészt egy jól ismert művész bírálta őket nyilvánosan, amely minden bizonnyal közérdekű tárgyú. A Bíróság emlékeztetett arra, a sajtó feladata, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben, kiterjed a bírósági eljárások tudósítására és kommentálására is. Nemcsak a média feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ez annál inkább így van, ahol – mint a jelen esetben – az érintett személyek, jól ismert politikusok, akik a közvélemény alapos ellenőrzésének tették ki magukat. A Bíróság osztotta a kérelmező azon érvelését, hogy a rágalmazási eljárásról való átfogó tudósítás jelentősen korlátozott lenne, ha nem tájékoztathatná az olvasókat az eljárás tárgyáról (30. bek.). Ilyen körülmények között a levél vitatott részleteinek utánközlése önmagában nem nyújt érvényes alapot a visszavonásra. Éppen ellenkezőleg, annak köszönhetően, hogy a művész kijelentéseinek közzététele hozzájárult egy közérdekű téma megvitatásához, és a címzettjei ismert politikusok voltak, rendkívül komoly érveket kell előterjeszteni ahhoz, hogy alátámasszák a kérelmező bármilyen büntetését azok terjesztésének elősegítése miatt (31. bek.).

A Bíróság szerint kétségtelenül igaz, hogy a cikk meglehetősen kritikus megközelítéssel reflektált a rágalmazási eljárásra. Ez azonban önmagában nem indokolja azt a következtetést, hogy a cikk elfogadta az idézett rész kijelentéseinek tartalmát. E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy az újságírók számára általános követelményként előírni, hogy szisztematikusan és formálisan is határolják el magukat egy olyan idézet tartalmától, amely sérthet vagy provokálhat másokat, vagy sértheti a jó hírnevüket, nem egyeztethető össze a sajtó azon szerepével, hogy tájékoztasson az aktuális eseményekről, véleményekről és gondolatokról. A Bíróság úgy vélte, hogy a cikk a bírósági eljárás elfogadható kommentálásának határain belül maradt (33. bek.). Arra is rámutatott, hogy az idézetet követő bekezdés élén az egyik idézett szó, az „aljas” szerepelt idézőjelbe és félkövér betűbe téve. A Bíróság nem találta úgy, hogy ez a fajta bemutatás bármilyen üzenetet sugallt a művész nyilatkozatának idézésén túl (34. bek.). Továbbá, az idézett rész egyértelműen megkülönböztethető a cikk többi részétől, mivel az idézőjelben, nyomtatott dőlt betűkkel jelent meg. További megjegyzést a politikus jellemére pedig nem tettek. A Bíróság ezért nem fogadta el, hogy a cikk a művész kritikáját a sajátjaként fogadta el (35. bek.). Ezért a hazai bíróságoknak a kérelmező társaság véleménynyilvánítási szabadságának korlátozására

felhozott indokok nem tekinthetők „megfelelőnek és elégségesnek”, és túlmentek azon, ami a véleménynyilvánítás szabadsága „szükséges” korlátozásának minősülhet (36. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

News Verlags GmbH & Co. KG v. Austria (56. bek.); Thoma v. Luxembourg (62., 64. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (30. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés; sértő kifejezések[141]

Radio Twist A.S. v. Slovakia
(Application no. 62202/00., 2006. december 19-i ítélet)

Tényállás

Egy pozsonyi székhelyű rádióállomás egyik hírműsora lejátszott egy ismeretlen forrásból megszerzett, az Igazságügyi Minisztérium államtitkára és a miniszterelnök-helyettes közötti telefonbeszélgetésről készült hangfelvételt. A felvételt a műsorvezető kommentálta, utalva egy állami biztosítótársaság privatizálása során kialakult hatalmi harcokra. Ezt követően az államtitkár személyiségi jogainak megsértése miatt pert indított a társaság ellen. A helyi bíróság a társaságot írásbeli bocsánatkérésre, és a bocsánatkérés szövegének 15 napon belüli, rádión keresztül történő közzétételére kötelezte. A társaságot emellett nem vagyoni kártérítés megfizetésére is kötelezte, mivel a bíróság úgy vélte, hogy az államtitkár méltósága és jó hírneve is csorbult. Az indokolás szerint a telefonbeszélgetés nem kerülhetett volna adásba, mivel a hangfelvételt jogtalanul szerezték meg. Ez pedig önmagában sérti az államtitkár személyiségi jogait, továbbá a magánszféra védelme a köztisztviselők telefonbeszélgetéseire is kiterjed.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező társaság szerint megsértették az információ közléséhez fűződő jogát (40. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására, továbbá az elfogadható kritika határai tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély

[141] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78561

esetében (52. bek.). A Bíróság megjegyezte, hogy a sértett abban az időben közszereplő volt, az Igazságügyi Minisztérium államtitkári tisztségét töltötte be, egy politikai posztot, amely nem a közszolgálat részét képezte. A hazai bíróságok álláspontja szerint még a közszereplőknek is joguk van a magánszférájuk jogi védelméhez, és úgy találták, hogy a rögzített és sugárzott telefonbeszélgetés magántermészetű volt, ezért nem lett volna szabad közvetíteni (57. bek.). A Bíróság nem fogadta el ezt a következtetést. A telefonbeszélgetés két magas rangú kormányzati tisztviselő között zajlott. A beszélgetés két csoport között zajló hatalmi harchoz kapcsolódott, amelyek egy állami biztosítótársaság privatizációjában voltak érdekeltek. A beszélgetés kontextusa és tartalma tehát egyértelműen politikai volt, és a vitatott eseményeknek nem volt semmilyen magánéleti dimenziója. Ugyanígy az állami tulajdonban lévő vállalatok irányítására és privatizációjára vonatkozó kérdések kétségtelenül egy közérdeklődésre számot tartó témát képviseltek (58. bek.).

A hazai bíróságok döntő jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy a sugárzott hangfelvételt törvénytelen eszközökkel szerezték meg (59. bek.). A Bíróság ebben az összefüggésben megjegyezte, nem állították, hogy a kérelmező társaság vagy annak alkalmazottai bármilyen módon felelősek lennének a felvételért, vagy hogy újságírói megszegték volna a büntetőjogi szabályokat, amikor megszerezték vagy közvetítették a felvételt. Ami a felvétel készítésének körülményeit illeti, az ügyben hazai szinten soha nem volt semmilyen vizsgálat. Ez meglepőnek tűnhet, tekintve, hogy a felvétel két magas rangú kormányzati tisztviselő közötti telefonbeszélgetést érintett, és mert nem zárható ki annak gyanúja, hogy a felvételt hivatali visszaéléssel készítették (60. bek.). Továbbá, a hazai bíróságok előtt nem nyert bizonyítást, hogy a felvétel bármilyen valótlan vagy eltorzított információt tartalmazott, vagy az ezzel kapcsolatban a kérelmező társaság újságírói által kifejezett információk és gondolatok különösebb kárt okoztak a felperes személyes integritásában és jó hírnevében (61. bek.). A kérelmezőt elsősorban egy olyan információ sugárzása miatt büntették meg, amit valaki más illegálisan szerzett meg. A Bíróság azonban nem volt meggyőződve arról, hogy az a puszta tény, hogy a harmadik személy a felvételt jogszabályba ütközően szerezte meg, megfoszthatja a kérelmezőt az Egyezmény 10. cikkének védelmétől (62. bek.).

A Bíróság végül leszögezte, semmi sem utalt arra, hogy a kérelmező társaság újságírói rosszhiszeműen jártak el, illetve bármely más céljuk lett volna azon kívül, hogy beszámoljanak egy olyan ügyről, amiről kötelességüknek érezték, hogy a közvélemény számára hozzáférhetővé tegyék (63. bek.). A fenti okok miatt nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a kérelmező a telefonbeszélgetés sugárzásával oly módon sértette meg a sértett jó hírnevét és jogait, amely igazolná a kiszabott szankciót. Az információ közléséhez fűződő

jogba való beavatkozás ezért nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek”, és nem volt arányos az elérni kívánt törvényes céllal. Ennélfogva nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (64. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (54. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (61. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés[142]

Standard Verlagsgesellschaft mbH (No. 2.) v. Austria
(Application no. 37464/02., 2007. február 22-i ítélet)

Tényállás

1999 júliusában a Der Standard napilap cikke azt állította, hogy Jörg Haider, Karintia tartomány akkori kormányzója szándékosan félrevezette a tartományi kormányt, és megsértette annak eljárási szabályzatát és a tartományi alkotmányt, amikor újból kinevezte a részben állami tulajdonban lévő karintiai villamosművek felügyelő bizottságának tagjait. A cikk többször idézett egy szakértőt, aki az esetről az Osztrák Szociáldemokrata Párt (ÖVP) felkérésére egy szakértői véleményt készített. Haider a médiatörvény (Mediengesetz) 33. §-a alapján eljárást indított. A tartományi bíróság szerint a vitatott állítások megvalósították a rágalmazás bűncselekményét, ezért elrendelte a kérdéses kijelentések törlését a még meglévő lapszámokból, és az ítélet közzétételét. Az indokolás szerint a kérelmező nem szolgáltatott elegendő bizonyítékot az állításaira. Semmi sem utalt arra, hogy Haider szándékosan félrevezette a tartományi kormányt, annak eldöntése pedig, hogy az alkotmányt megsértette-e vagy sem, az alkotmánybíróság feladata. A kérelmező sikertelenül fellebbezett. A bécsi fellebbviteli bíróság szerint a cikk a szakértői véleményt saját céljára, Haider jó hírnevének támadására használta. Utalt a cikk címének szövegére, és arra a tényre, hogy a cikk nem tette közzé a politikus semmilyen véleményét, és elhallgatta egy másik kedvezőbb szakértői vélemény létezését. Haider az osztrák polgári törvénykönyv (Bürgerliches Gesetzbuch) 1330. §-a alapján is végzést kért, aminek eredményeként a bécsi kereskedelmi bíróság (Handelsgericht) a kérelmezőt a vitatott kijelentések visszavonására kötelezte. A kérelmező fellebbezését 2002 novemberében elutasították.

Az eljáró szerv

I. Szekció

[142] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78603

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is utalt a sajtószabadsággal kapcsolatos általános elvekre a politikai kritikával összefüggésben (36. bek.). Különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét. Hogy léteznek-e ilyen okok, az elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy a média mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében (38. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a szóban forgó cikk Haider magatartásával, az egyik vezető politikussal foglalkozott, így az jelentős közéleti és politikai érdeket érintett. A jelentős köz- és politikai érdek létezése miatt a leggondosabb vizsgálatot kell lefolytatni, amikor – mint ebben az esetben – a nemzeti hatóságok által meghozott intézkedések alkalmasak arra, hogy elbátortalanítsanak egy napilapot az ilyen vitában való részvételtől. A Bíróság szerint ezért az az érv, mely szerint a kérelmező riportja egyoldalú és részleges volt, önmagában nem megfelelő a korlátozás igazolásához.

Ugyanakkor a cikk tévesen elevenítette fel az idézett szakértői véleményt (40. bek.). A cikk többször idézte a szakértőt, miután közölte, hogy Haider szándékosan megtévesztette a tartományi kormányt, utóbbira a cikk címében és szövegében is történt utalás. A kérdéses szakvélemény azonban nem tartalmazott ilyen állítást, és a Bíróság elfogadta, hogy az idézetek rágalmazóak voltak, mivel hamis tényállításoknak minősültek. Ezek az állítások azt sugallták, hogy a politikus tudatosan járt el jogellenesen, amely komoly vádat képezett vele szemben (41. bek.). A kérelmező azzal védekezett, hogy nem tehető felelőssé a cikk ezen hiányosságaiért, mivel a szociáldemokrata párt által kiadott sajtóközleményre támaszkodott, amely tévesen foglalta össze a szakértői véleményt. Amikor a sajtó jogos aggodalomra okot adó ügyek nyilvános vitájában vesz részt, általában jogában kell állnia, hogy hivatalos jelentések tartalmára támaszkodhasson anélkül, hogy további független kutatást kelljen végeznie. A Bíróság azonban nem fogadta el ezt az érvet, mivel kétségesnek látta, hogy egy politikai ellenfélről szóló nyilatkozatot össze lehet hasonlítani egy olyan hivatalos jelentéssel, amit egy kormányzat által megbízott szakértő készített el. Ráadásul a kérelmező nem is hivatkozott a téves forrásra, a sajtóközleményre. Tekintettel a vád komolyságára, a kérelmezőnek konzultálnia kellett volna magáról a szakértői véleményről is annak érdekében, hogy megfeleljen az újságírói gondosság követelményének, ahelyett, hogy további kutatások nélkül a szocialisták sajtóközleményére támaszkodott volna (42. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok érvelése „megfelelő és elégséges” volt.

Mivel a kérelmező társaságra nem szabtak ki büntetést, a beavatkozás arányos volt. Az alkalmazott intézkedések nem akadályozták meg a kérelmezőt abban, hogy a témát bármely más módon megvitassa (43. bek.). A panaszolt beavatkozás így „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" a jó hírnév és mások jogainak védelme érdekében (44. bek.). Az ítélethez három bíró fűzött közös különvéleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (68. bek.), Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés[143]

Gorelishvili v. Georgia
(Application no. 12979/04., 2007. június 5-i ítélet)

Tényállás

2000 júliusában egy újságírónő cikket jelentetett meg, amelyben számos politikust és kormányzati tisztségviselőt kritizált a vagyonnyilatkozatukkal kapcsolatban. A cikk részletesen bemutatta az egyik abháziai parlamenti képviselő anyagi helyzetét, és képet is közölt a nyaralójáról, kiemelve a képviselő vagyonnyilatkozata és a tényleges vagyona közötti ellentmondásokat. A képviselő becsületsértésért beperelte az újságírót és a cikket közlő újságot. A bíróság szerint az újságcikk szarkasztikus és megalázó stílusa elegendő volt ahhoz, hogy az olvasóban kétségeket ébresszen a képviselő vagyongyarapodásával kapcsolatban. Az újságírónő nem tudta bizonyítani, hogy nem akarta korrupcióval vádolni a képviselőt. A bíróság a polgári törvénykönyv 18. cikke alapján nem vagyoni kártérítés megfizetésére és helyreigazítás közzétételére kötelezte. Az ítéletet a legfelső bíróság is helybenhagyta, hozzátéve, hogy az újságcikk valótlanságot állított, és az újságírónő e tekintetben gondatlanul járt el.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[143] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79568

A Bíróság rámutatott: a kérelmező egy újságíró, az újságírói szabadság pedig magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár a provokációt is (34. bek.). A sértett egy abháziai parlamenti képviselő volt, az elfogadható kritika határai pedig tágabbak egy politikussal szemben, mint egy magánszemély esetében (35. bek.). A vitatott újságcikk tárgya, a képviselő vagyonnyilatkozatának egyik része sem volt bizalmas, és a közzététele sem volt tilos. A cikk egy olyan rovatban jelent meg, amely az olvasóit rendszeresen tájékoztatta a különböző politikai szereplők anyagi jólétéről. Így nem kétséges, hogy a kérelmező a véleménynyilvánítási szabadságát egy fontos közérdekű kérdés kapcsán gyakorolta (36. bek.).

A grúz legfelső bíróság a nyaralóval kapcsolatos kijelentéseket tényállításnak tekintette. A polgári törvénykönyv 18. cikke nem tett különbséget értékítéletek és tényállítások között, hanem egységesen „információkra" utalt, és az alperesnek minden ilyen információ igazságát bizonyítania kellett. A beszéd ilyen válogatás nélküli értékelése a Bíróság szemében önmagában összeegyeztethetetlen a véleménynyilvánítás szabadságával (38. bek.). A legfelsőbb bíróság által helytelenített kifejezések véleménynek minősültek, mivel az a kérelmező szubjektív értékelése volt a parlamenti képviselő vagyonnyilatkozatának hitelességéről. A bizonyítási tehernek egy ilyen értékelés tekintetében nyilvánvalóan lehetetlen eleget tenni (39. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező szarkasztikus és cinikus mondatai nem valósították meg a képviselő elleni indokolatlan személyes támadást, mivel azok nem voltak ténybeli alap híján. Más szóval, kellően szoros kapcsolat volt a kérelmező vitatott mondatai és az ügy körülményei között (40. bek.).

A Bíróságot nem győzte meg az az érv, hogy a kérelmezőnek meg kellett volna vizsgálnia, hogy a képviselő pontosan mikor és hogyan szerezte a nyaralóját. Ilyen információt a képviselő vagyonnyilatkozata sem tartalmazott. Jóllehet a kérelmezőről nem mondható el, hogy akár tudatosan torzította vagy gondatlanul figyelmen kívül hagyta a nyilvánosan hozzáférhető információkat a képviselő vagyonának eredetéről, újságíróként – amikor jogos aggodalmakat felvető ügyek nyilvános vitájában vesz részt – mégis joga volt a vagyonnyilatkozat tartalmára, vagyis egy hivatalos jelentésre támaszkodni anélkül, hogy további önálló kutatást kelljen végeznie. Ellenkező esetben aláásnák a sajtó létfontosságú „társadalom éber őre" szerepét (41. bek.). A fentiek fényében a Bíróság megállapította, hogy a legfelső bíróság által alkalmazott mércék nem álltak összhangban a 10. cikk elveivel, mivel nem hoztak fel „megfelelő és elégséges" indokokat a beavatkozás igazolására, így az nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (42. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Prager and Oberschlick v. Austria (38. bek.); Incal v. Turkey (54. bek.); Colombani and Others v. France (65. bek.); Zakharov v. Russia (29. bek.).

Címkék: sajtószabadság; politikai szereplők bírálhatósága; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés[144]

Flux v. Moldova (No. 3.)

(Application no. 32558/03., 2007. június 12-i ítélet)

Tényállás

1999 márciusában egy televíziós műsorban azzal vádolták meg a moldovai parlament alelnökét – aki az egyik párt vezetője is volt egyben –, hogy egy maffiacsoport vezetője volt, amely bűncselekmények elkövetésében részt vevő cégeket védett. A Flux nevű újság „A korrupcióellenes háború: N. A. ezredes kontra Matei elnök. Alexei szerint Valeriu Matei politikai védelmet nyújt egy maffiaklánnak" címmel szóról-szóra közölte a műsorban elhangzottakat. A megvádolt személy polgári jogi rágalmazás miatt eljárást indított a Flux ellen. A fellebbviteli bíróság szerint a cikk maga nem valósított meg rágalmazást, mivel a lap csupán idézte a műsorban elhangzottakat. A cikk címe ugyanakkor rágalmazó volt, mivel a műsorban nem hangzott el ilyen mondat, a lap pedig nem tudta bizonyítani, hogy a felperes valóban tagja lenne egy maffiaklánnak. Ezért a bíróság az újságot kártérítés megfizetésére, valamint bocsánatkérésre kötelezte.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a hazai bíróságok olyan kijelentést – az újságcikk címét – találtak rágalmazónak, amit a sértett az eljárások során nem kifogásolt, ami önmagában elegendő az egyezménysértés megállapításához. Még ha így is lett volna, a kifogásolt kijelentés tényállításnak minősült, amely nagyon pontosnak tűnt. A sértettet valóban szervezett bűnözői csoportok védelmével vádolták meg, amit a felek sem vitattak (23. bek.). Figyelembe véve, hogy az újságíró a kijelentést egy közérdekű kérdésről szóló vita keretén belül tette, és hogy a felperes egy magas rangú politikus volt, valamint tekintettel a használt

[144] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80865

nyelvezetre, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek”, és így nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (24. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: sajtószabadság; politikai szereplők bírálhatósága; közérdekű ügyek; híresztelés[145]

Dyundin v. Russia

(Application no. 37406/03., 2008. október 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2002-ben egy cikket jelentetett meg, amely egy interjút tartalmazott két korábban lopással gyanúsított személlyel, akik azt állították, hogy a rendőrség kínvallatás alá vetette őket. Az interjút az újságíró kommentárja követte, amelyben azzal vádolta a hatóságokat, hogy nem vizsgálták ki az állítólagos bántalmazást, és a felelősöket nem állították bíróság elé. Emiatt a rendőrség egy magas rangú tisztje a polgári törvénykönyv 152. cikke alapján polgári peres eljárást indított a kérelmező és az újság kiadója ellen rágalmazás miatt. A bíróságok a rendőrtiszt keresetének helyt adva 2000 orosz rubel kártérítést ítéltek meg. Az indokolás szerint a vitatott kijelentések tényállítások voltak, amelyek valóságát az újságíró nem bizonyította.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az interjúkon alapuló tudósításoknál különbséget kell tenni aszerint, hogy a kijelentések az újságírótól vagy másoktól idézve származnak-e. Egy újságíró megbüntetése amiatt, mert elősegíti a más személy által, egy interjúban tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához (29. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a rendőri brutalitás vádja nyilvánvalóan nagy közérdeklődésre számot tartó kérdés, és a kérelmező jogosult volt felhívni

[145] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-80998

rá a nyilvánosság figyelmét a sajtón keresztül. Azonban arra nincs bizonyíték a hazai ítéletekben, hogy a bíróságok elvégezték a mérlegelést a rendőrök jó hírneve védelmének szükségessége és az újságírók azon joga között, hogy közzétegyék a közérdekű kérdésekről szóló információkat. Elemzésüket a felperes jó hírnevében okozott kár megvitatására korlátozták anélkül, hogy figyelembe vették volna a kérelmező újságírói szabadságát. Az orosz bíróságok nem ismerték el a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelme közötti konfliktus meglétét (33. bek.). Nem tettek különbséget a szerző saját beszéde és mások idézésétől, holott egyértelmű volt, hogy a kifogásolt kijelentések más személyektől származtak (34. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a cikk komoly vádakat fogalmazott meg a rendőrséggel szemben. Ám ha egy tudósításban az újságíró által tett megállapítások harmadik féltől származnak, a döntő kérdés nem az, hogy az újságíró bizonyítani tudja-e a kijelentés valóságát, hanem hogy a kellően pontos és megbízható ténybeli alap arányban áll-e az állítás természetével és mértékével. A kérelmező pedig számos bizonyítékot nyújtott be (35. bek.).

A hazai bíróságok döntő súlyt tulajdonítottak a gyanúsítottak bántalmazásáról szóló ügyészségi vizsgálat eredményeinek, és elutasították a büntetőeljárás megindítását a rendőrök ellen, mivel a kérelmező bizonyítékai nem győzték meg őket a közzétett nyilatkozatok valóságáról. A Bíróság ennek kapcsán leszögezte, hogy a bizonyítás mércéje egy büntetőjogi vád megalapozottságának hatóság általi megállapításához nehezen hasonlítható össze azzal, amihez egy újságírónak kell magát tartania, amikor a véleményét fejezi ki egy közérdekű ügyben. A Bíróság ezért nem volt meggyőződve arról, hogy az orosz bíróságok megfelelő és elégséges indokot adtak a bizonyítékok elutasítására. A rendelkezésre álló bizonyítékok elegendő ténybeli alapot szolgáltak a rendőri brutalitás megállapítására. A Bíróság a kormány azon érvelését sem fogadta el, hogy a kérelmező számára nem volt megengedett, hogy közzétegye az embertelen bánásmódról szóló állításait, miután a hatóságok megtagadták a büntetőeljárás megindítását a rendőrök ellen. A kérelmező a cikkében azt is említette, hogy az ügyészség nem volt hajlandó vizsgálatot indítani a két gyanúsított feljelentésére sem. Bírálta a hatóságok passzív hozzáállását a gyanúsítottak bántalmazásáról szóló hitelt érdemlő állításokhoz, amivel a véleményét fejezte ki egy közérdeklődésre számot tartó ügyről (36. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező hűen, azok torzítása nélkül számolt be a tényekről. Igaz, hogy az interjút nem tette közzé teljes egészében, hiszen egyes részeket kihagyott, míg másokat túlhangsúlyozott, hogy fokozza a publikáció érzelmi hatását, de nem lépett túl az általában elfogadható mértékű túlzáson vagy provokáción (37. bek.).

A fentiekre tekintettel, valamint figyelembe véve az újságírók és a sajtó szerepét az információk és eszmék terjesztésében a közérdeklődésre számot tartó ügyekről, a Bíróság

megállapította, hogy a kérelmező publikációja egy tisztességes vélemény volt egy elegendő ténybeli alapon nyugvó közérdeklődésre számot tartó ügyről, és nem lépte túl az elfogadható kritika határait. Az ítélettel megsértették a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát, mivel nem végezték el a mérlegelést a felperes jó hírneve védelmének szükségessége és a kérelmező azon joga között, hogy közzétegye a közérdekű kérdésekről szóló információkat, továbbá megtagadták a kérelmező saját beszéde és az interjú során mások által tett kijelentések idézése közötti különbségtételt, illetve elmulasztották a releváns tények elfogadható értékelését. Az orosz bíróságok nem hoztak fel „megfelelő és elégséges" indokokat a vitatott beavatkozás igazolására, ezért túllépték a közérdekű viták korlátozásának terén biztosított szűk mérlegelési jogkört, és a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (38. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Unabhängige Initiative Informationsvielfalt v. Austria (46. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (77. bek.); Karman v. Russia (42. bek.); Kwiecien v. Poland (52. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés[146]

Romanenko and Others v. Russia
(Application no. 11751/03., 2009. október 8.)

Tényállás

A kérelmezők két cikket tettek közzé lapjukban, amelyek bírálták Primorskiy régió állami forrásokkal való gazdálkodását, különös tekintettel a fák törvénytelen kitermelésére és illegális értékesítésére. A cikkek egy nyílt levelet is idéztek, amely a visszaéléseket a város rendőrségének, valamint a bíróságok igazgatási osztályának tulajdonította. A levelet 17 állami és önkormányzati alkalmazott is aláírta, amelyet a régió elnöki megbízottjának címeztek, és egy sajtó-konferencián is bemutattak. A kérelmezők ellen az orosz polgári törvénykönyv polgárok és jogi személyek jó hírnevének védelmét tartalmazó 152. cikke alapján két polgári eljárás is indult rágalmazás miatt. A hazai bíróságok mindkét esetben kártérítés megfizetésére kötelezték őket. A bíróságok szerint a közzétett információt nem lehetett a kérelmezők véleményének vagy értékítéletének tekinteni, mert anélkül terjesztették azokat, hogy ellenőrizték volna annak igazságtartalmát. A levél ugyanis egy önálló, nem-kereskedelmi

[146] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88965

szervezettől, nem pedig egy állami hatóságtól vagy szervtől származott, ezért a kérelmezőknek ellenőrizniük kellett volna az információ valóságát annak közzététele előtt.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a beavatkozás szükségességének vizsgálata során a következő elemeket veszi figyelembe: a publikáció tárgya, a kérelmezők helyzete, annak a személynek a helyzete, aki felé a kritika irányult, a vitatott kijelentések minősítése a hazai bíróságok által, a kérelmezők szóhasználata, és a rájuk kiszabott büntetés (41. bek.). A Bíróság szerint a kérdéses cikkek olyan kérdéssel foglakoztak, amely közérdeklődésre tarthattak számot a vidék lakosai között, és a kérelmező újságíróknak joguk volt erről tudósítani. A Bíróság már számos alkalommal kimondta, hogy az olyan ügyekről, amelyek az állami források elosztásával és kezelésével kapcsolatosak, a sajtó felelőssége és a közvélemény joga, hogy tájékoztatást kapjon. Jelen esetben azonban nincs bizonyíték a hazai ítéletekben arra, hogy a bíróságok mérlegeltek volna a jó hírnév védelme és sajtó képviselőinek joga között, hogy közöljék az információkat a közérdekű kérdésekről. Az orosz bíróságok nem ismerték el a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelme közötti konfliktus meglétét (42. bek.).

A Bíróság megismételte, különbséget kell tenni a közlések között aszerint, hogy az állítás az újságírótól ered-e, vagy másoktól idézi-e, mivel egy újságíró megbüntetése amiatt, mert elősegíti egy másik személy által tett nyilatkozat terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához. Ám az orosz bíróságok a kérelmezők felelősségre vonásánál irrelevánsként kezelték azt a tényt, hogy a kifogásolt állítások forrásai nem ők voltak (44. bek.). Az ilyen felelősségre vonás az orosz tömegtájékoztatási törvény 57. §-ával is ellentétben áll, amely kimondja, hogy a személy mentesül a felelősség alól, ha a kérdéses nyilatkozat állami tisztviselőktől, szervektől, szervezetektől, intézményektől, vállalatoktól vagy közhasznú társaságoktól származik. Ez a mentesség tökéletesen egybevág a Bíróság saját megközelítésével, és kétséges, hogy a helyi önkormányzat szerveit és azok tisztviselőit ki kellene zárni a kivétel alól (45. bek.).

A Bíróság szerint fontos tény, hogy a nyílt levél köztisztviselőktől származott, és nem állították, hogy a kérelmezők torzították, vagy más módon módosították volna az eredeti levél szövegét. A nem bizalmas, hivatalos dokumentum utánközlésével a kérelmezők jóhiszeműen

jártak el, szem előtt tartva a sajtó tagjainak 10. cikk (2) bekezdésében foglalt „kötelezettségeit és felelősségét” (46. bek.). A Bíróság leszögezte, ha egy tudósításban az újságíró által tett megállapítások harmadik féltől származnak, a döntő kérdés nem az, hogy az újságíró bizonyítani tudja-e a kijelentés valóságát, hanem hogy a kellően pontos és megbízható ténybeli alap arányban áll-e az állítás természetével és mértékével. Ha a közlés helyi közérdekű vitával kapcsolatos, a választott képviselők és az újságírók széles szabadságot élveznek a tekintetben, hogy kritizálják a helyi hatóságok tevékenységét akkor is, ha a közlés nem rendelkezik egyértelmű ténybeli alappal. Összegezve, a vitatott állítás nem lépte túl az újságírói szabadság határait, szem előtt tartva, hogy az állami szervekkel és a hivatalos minőségükben eljáró köztisztviselőkkel – akik közhatalmat gyakorolnak, mint a politikusok – szemben az elfogadható kritika határai szélesebbek, mint a magánszemélyek esetében (47. bek.). Tekintettel a kérelmezőkkel szemben kiszabott súlyos szankciókra – a büntetés összege a kérelmezők négy havi bére –, a Bíróság kimondta, hogy az orosz bíróságok nem hoztak fel megfelelő és elégséges indokokat a beavatkozás igazolására. Ezért az nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (48-49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Cumpana and Mazare v. Romania (94-95. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (77-78. bek.); Busuioc v. Moldova (Application no. 61513/00., 2004. december 21.; 64. bek.); Krasulya v. Russia (35. bek.); Lombardo and Others v. Malta (60. bek.); Dyundin v. Russia (29., 33-35. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; közérdekű ügyek; híresztelés[147]

Gazeta Ukraina-Tsentr v. Ukraine
(Application no. 16695/04., 2010. július 15-i ítélet)

Tényállás

2002 júniusában a kirovográdi polgármester választással kapcsolatos egyik sajtótájékoztatón – amelyről az Ukrán Független Hírügynökség (UNIAN) is beszámolt – egy helyi újságíró azzal vádolta meg az egyik jelöltet – aki a kirovográdi regionális bírói tanács elnöke volt –, hogy 5.000 dollárért meg akarta őt öletni. A kérelmező társaság szerint hasonló információkat közölt ugyanaznap az STB TV csatorna is. 2 nappal később egy cikk jelent meg a Ukraina-Tsentr újságban, amely a sajtótájékoztatót ismertette, és beszámolt a vádakról. A

[147] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94843

jelölt kifogásolta a cikkben foglalt kijelentést, és a polgári törvénykönyv 7. §-a alapján jó hírnév megsértése miatt polgári pert indított. A bíróság megállapította, hogy a kérelmező és az újságíró közösen egy súlyos bűncselekménnyel vádolták meg a sértettet, amely információ rágalmazó és valótlan volt. Elutasította azt is, hogy a kérelmező a sajtótörvény alapján mentesüljön a valótlan és rágalmazó információk terjesztéséért való felelősség alól. Az indokolás szerint a kérelmezőnek nem volt formális szerződése a hírügynökséggel, és nem bizonyította, hogy a közzétett információk hivatalos forrásból származtak. A bíróság ezért pénzbírságra, valamint nem vagyoni kártérítés megfizetésére ítélte. A kérelmező fellebbezett a határozat ellen, azzal érvelve, hogy az információk már a közkincs részét képezték, és a hírügynökség honlapján is elérhetőek voltak, amit a bíróság figyelmen kívül hagyott. A fellebbezést elutasították.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy az interjúkon alapuló tudósításoknál különbséget kell tenni aszerint, hogy a kijelentések az újságírótól vagy másoktól idézve származnak-e, mert egy újságíró megbüntetése amiatt, mert elősegíti a más személy által tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához (46. bek.). A Bíróság elismerte, hogy az újságíró által tett állítások nagyon súlyosak voltak, különösen a polgármester választás széles körben vitatott kérdéseinek kontextusában. Emellett a politikai újságírók sebezhetősége egy fontos közérdekű téma volt, tekintettel arra, hogy a politikailag érzékeny témával foglalkozó újságírók kiszolgáltatott helyzetben voltak a hatalmon lévőkkel szemben (1991 óta Ukrajnában 18 újságíró halt meg) (51. bek.).

A hazai bíróságok megállapították, hogy a kérelmező társaság pontosan tudósított az újságíró fellépéséről a sajtótájékoztatón anélkül, hogy eltorzította volna azt. Az információkat semleges módon, kommentár vagy indokolatlan hangsúly nélkül mutatta be a választásokkal kapcsolatos sajtótájékoztatóról szóló szélesebb riport keretében. A hazai bíróságok azonban nem tettek különbséget az újságíró által tett vád és a kérelmező vádról szóló tudósítása között, hanem együttesen és egyformán felelősnek találták őket a kijelentésért, ami nem a kérelmezőtől származott, hanem egyértelműen egy másik személytől. Így nem fejtették ki, hogy a kérelmezőnek tulajdonított rágalmazás a beszámolt vád tartalmán, vagy azon alapult, hogy azt a kérelmező tette. A hazai jog bizonyos körülmények között mentesíti a médiát a

felelősség alól, ha valótlan információkat tett közzé. Azonban nem világos, hogy a bíróságok miért pont ezt a kérdést tárgyalták meg részletesen, miközben maguk állapították meg, hogy a terjesztett információ igaz volt (52. bek.).

A Bíróság nem látott bizonyítékot arra, hogy a hazai bíróságok elvégezték a mérlegelést a sértett jó hírnévhez fűződő joga és a kérelmező azon joga között, hogy terjessze a választási vitákkal kapcsolatos közérdekű információkat. Nem nyújtottak elegendő indokot arra, hogy az újságírót – aki egy rágalmazó kijelentést tett – és a kérelmezőt – aki arról beszámolt – miért kezelték egyformán. Figyelmen kívül hagyták azt a tényt is, hogy a kifogásolt információt már széles körben terjesztették a közzétételt megelőzően. Nem vitatták meg a beavatkozás arányosságának kérdését, és azt sem, hogy a kérelmező lehetőséget nyújtott a felperesnek, hogy válaszoljon a cikkre (53. bek.). Ilyen körülmények között az ukrán bíróságok beavatkozása nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (54-55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Thorgeir Thorgeirson v. Iceland (65. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (77. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; híresztelés; választási kampány[148]

Editorial Board of Pravoye Delo and Shtekel v. Ukraine
(Application no. 33014/05., 2011. május 5-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újság 2003 szeptemberében egy internetes hírportálról letöltött névtelen levelet tett közzé, amit állítólag az ukrajnai Nemzetbiztonsági Szolgálat egyik munkatársa írt. A levél a titkosszolgálat egyik főtisztviselőjét korrupcióval és bűncselekményben való részvétellel, valamint azzal vádolta, hogy bűnszervezetekkel tartott fent kapcsolatokat. A levél szerint a nemzeti Thai Boksz Szövetség elnöke is egy bűnözői csoport tagja volt, amely gyilkosságokat támogatott. Az újság hivatkozott az információ forrására, a levéllel kapcsolatban a szerkesztőség pedig hozzátette, hogy az hamis lehet, ezért az ügyhöz kapcsolódó további információkat, észrevételeket kért. A levél közlése miatt a Thai Boksz Szövetség elnöke rágalmazás miatt pert indított, sérelmezve, hogy a rá vonatkozó állítások valótlanok és sértik a méltóságát és a jó hírnevét. A bíróság 2004 májusában nem vagyoni kártérítést ítélt meg, és arra kötelezte az újságot, hogy vonja vissza a cikknek azt a részét,

[148] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-99854

amely súlyos vádakkal illette a sértettet. Emellett azt is elrendelte, hogy az újság főszerkesztője nyilvánosan kérjen bocsánatot. A kérelmezők sikertelenül fellebbeztek.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság leszögezte, hogy az Egyezmény 10. cikkének első és legfontosabb követelménye, hogy a hatóságok beavatkozásának a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásába jogszerűnek kell lennie: bármely korlátozásnak „törvényben meghatározottnak" kell lennie (51. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy az akkori ukrán jog szerint a jó hírnevében sértett fél a valótlan és rágalmazó nyilatkozat visszavonását és kártérítést követelhetett. A hazai bíróságok azonban azt is elrendelték, hogy az újság főszerkesztője tegyen közzé hivatalos bocsánatkérést, amely intézkedést a hazai jog nem ismerte (54. bek.). A bíróságok nem adtak magyarázatot a belső jogtól való eltérésre (57. bek.). Továbbá, a bírói gyakorlat a későbbi esetekben a rágalmazásért kiszabott bocsánatkérési kötelezettséget ellentétesnek találta a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos garanciájával (58. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a főszerkesztővel szemben elrendelt bocsánatkérés nem volt „törvényben meghatározott", ezért e tekintetben a 10. cikket megsértették (59. bek.).

A kérdéses publikáció egy, a nyilvánosság számára szabadon hozzáférhető internetes folyóiratban megjelent anyag szó szerinti utánközlése volt (60. bek.). Az ukrán sajtótörvény pedig mentesítette az újságírókat a polgári jogi felelősségre vonás alól a sajtóban megjelent anyagok szó szerinti utánközléséért (61. bek.). Az ukrán bíróságok azonban úgy vélték, hogy a felelősség alól nem mentesülnek az újságírók, ha a forrás olyan internetes oldal, amely a sajtótörvény értelmében nincs regisztrálva. Márpedig nem volt olyan szabályozás, amely az internetes média állami nyilvántartásba vételéről rendelkezett, illetve az internetről szerzett információk felhasználásáról (62. bek.).

A Bíróság szerint az internet egy olyan információs és kommunikációs eszköz, amely jelentősen különbözik a nyomtatott sajtótól különösen abban, hogy képes az információk tárolására és továbbítására. A világszerte milliárdnyi felhasználót kiszolgáló elektronikus hálót nem lehetett és potenciálisan soha nem is lesz lehetséges ugyanolyan szabályozás és ellenőrzés alá vonni. A sérelem kockázata, amit az internetes tartalom és kommunikáció okozhat az emberi jogok és szabadságok gyakorlásában és élvezetében, különösen a magánélet tiszteletben tartásában, bizonyosan magasabb, mint amit a nyomtatott sajtó

okozhat. Ezért a nyomtatott sajtóból és az internetről származó tartalmak sokszorosításának szabályozására vonatkozó politikák is eltérhetnek egymástól. Utóbbi esetében tagadhatatlanul a technológiai sajátosságaihoz kell igazítani annak érdekében, hogy biztosítsák az érintett jogok és szabadságok védelmét és előmozdítását (63. bek.). Mindazonáltal – tekintettel az internetnek a professzionális médiában játszott fontos szerepére és a véleménynyilvánítás szabadságának fontosságára általában – a megfelelő hazai szintű jogi szabályozás hiánya, amely lehetővé tenné az újságírók számára, hogy az internetről szerzett információkat a szankcionálástól való félelem nélkül használják fel, súlyosan akadályozza a sajtót a „társadalom éber őre" létfontosságú funkciójának gyakorlásában (64. bek.).

A Bíróság arra is rámutatott, hogy az ukrán jogszabályok szerint az újságíró nem volt köteles kártérítés megfizetésére a rágalmazási esetekben, ha nem szándékosan terjesztett valótlan információt, és ellenőrizte azt. A kérelmezők kifejezetten hivatkoztak erre, ám a hazai bíróságok ezeket teljes egészében figyelmen kívül hagyták (65. bek.). A Bíróság így kimondta, mivel a hazai jogban nem voltak megfelelő biztosítékok az újságírók számára az internetről származó információk felhasználása tekintetében, a kérelmezők nem láthatták előre megfelelő mértékben a következményeket, amelyeket a vitatott publikáció maga után vonhat. Ezért a 10. cikk (2) bekezdésének jogszerűségre vonatkozó követelményei nem teljesültek (66. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Observer and Guardian v. United Kingdom (59. bek.); Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France (41. bek.); Times Newspapers Ltd v. United Kingdom (Nos. 1 and 2) (27. bek.).

Címkék: sajtószabadság, újságírói szabadság; internet; híresztelés; törvényben meghatározottság[149]

Björk Eidsdóttir v. Iceland
(Application no. 46443/09., 2012. július 10-i ítélet)

Tényállás

2007-ben az izlandi médiában vita alakult ki arról, hogy a sztriptízbárokra vonatkozó szabályokat szigorítani kell-e, vagy az ilyen bárokat be kell tiltani. 2007 augusztusában a Vikan nevű hetilap cikket közölt egy sztriptízbár munkakörülményeiről, amely a kérelmező

[149] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104685

újságíró által készített interjún alapult, amit egy sztriptíztáncos adott. Az illető azután vette fel a kapcsolatot a hetilappal, hogy az három interjút közölt olyan táncosokkal, akik a bárban végzett munkájukról kedvező képet adtak. A cikkben a bár volt alkalmazottja azt állította, hogy a bártulajdonos saját nyereségére prostitúciót szervezett a bárban, megfenyegette az ott dolgozó nőket, és gyakorlatilag házi őrizetben tartotta őket. A bár tulajdonosa jó hírnév megsértése miatt eljárást indított a kérelmező, a hetilap szerkesztője és a volt alkalmazott ellen. Az eljárás során a bártulajdonos és volt alkalmazottja között egyezség született. A kerületi bíróság kimondta, hogy a volt táncos több kijelentése ugyan sértette a jó hírnevet, az újságíró és a szerkesztő nem vonható ezek miatt felelősségre. A Legfelső Bíróság azonban helyt adott a bártulajdonosnak egyes állítások tekintetében, és a kérelmezőt sérelemdíj megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróságot nem győzte meg a kormány érve, hogy a bártulajdonos bemutatása a cikkben „nyilvánvalóan nem volt szükséges hozzájárulás az említett nyilvános vitához". Hogy a közzététel közérdeklődésre számot tartó kérdést érint-e vagy sem, a publikáció tárgyát és kontextusát szélesebb körben kell vizsgálni. Az izlandi médiában már jóval a cikk közzététele előtt vita zajlott a sztriptízbárok szabályainak szigorításáról, illetve a bárok betiltásáról. Nem volt tehát kétséges, hogy a cikk egészében véve egy komoly közérdeklődésre számot tartó ügyhöz kapcsolódott (67. bek.). A Bíróság e tekintetben leszögezte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága „kötelezettségekkel és felelősséggel" jár, amely a médiára is vonatkozik, még a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyek tekintetében is. Sőt, ezek a „kötelezettségek és felelősség" különös fontossággal bírnak, amikor egy konkrét személy jó hírnevének és mások jogainak megsértéséről van szó. Ezért különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét (70. bek.).

A Bíróság egyetértett az izlandi Legfelső Bírósággal abban, hogy a kifogásolt állítások tényállítások és nem értékítéletek, amelyek büntetendő magatartást tulajdonítottak a bártulajdonosnak. Ezek a vádak olyan természetűek és súlyosságúak, amelyek alkalmasak voltak arra, hogy jelentős kárt okozzanak az ő becsületében és a jó hírnevében (72. bek.). A

vitatott kijelentések ugyanakkor az interjúalanytól származtak. A Legfelső Bíróság megállapítása szerint a cikk – ha nem is szó szerint – pontosan adta vissza kijelentéseinek lényegét (73. bek.). Az izlandi jog a sértett rágalmazó vádakkal szembeni védekezéshez fűződő legitim érdekét a rágalmazási eljárás megindításának lehetőségével megóvta. A Bíróság rámutatott, hogy a bártulajdonos később visszavonta keresetét a volt alkalmazottjával szemben és megegyezett vele, így az újságíró lehetősége arra, hogy állításait alátámassza, jelentősen csökkent (74. bek.). A kérelmező ennek ellenére bizonyítékot szolgáltatott állításai alátámasztására, többek között az amerikai nagykövetség izlandi emberkereskedelemről szóló jelentését (75. bek.). A Legfelső Bíróság mégis elmulasztotta megfontolni ezeket az érveket. Ezért megkérdőjelezhető, hogy a kérelmezőnek valódi lehetőséget adtak-e arra, hogy mentesítse magát a felelősségre vonás alól azzal, hogy alátámasztja jóhiszemű eljárását, és bizonyítja a tényállítások igazságát (76. bek.). A Bíróság ezért nem fogadta el a kormány érvét, hogy a kérelmező nem győződött meg arról, hogy a volt alkalmazott vádjainak volt-e ténybeli alapja (78. bek.).

A kérelmezőt azért sem érheti kritika, mert nem tartott távolságot a volt alkalmazott állításaitól vagy mert azokat nem ellensúlyozta. A bártulajdonosnak felajánlotta a hozzászólás lehetőségét, és a cikk idézte is válaszát. A cikk kifejezetten utalt a hetilapban néhány héttel korábban közölt interjúkra is, amelyek a bár kedvező munkakörülményeiről számoltak be. Az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei pedig jelentősen eltérhetnek a kérdéses médiumtól függően. Bár a volt alkalmazott állításai alkalmasak voltak arra, hogy kárt okozzanak a bártulajdonos jó hírnevében, a Bíróság nem látott okot arra, hogy felrója a kérelmezőnek, amiért nem határolta el magát a kijelentéseitől (79. bek.). E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a szerkesztett vagy nem szerkesztett interjúkon alapuló tudósítások alkotják a legfontosabb eszközök egyikét, amellyel a sajtó képes betölteni a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét. Egy újságíró megbüntetése amiatt, mert elősegíti a más személyek által, egy interjúban tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak rendkívül komoly érvek alapján lehet célként kitűzni. A Bíróság a jelen esetben nem volt meggyőződve ilyen erős indok meglétéről (80. bek.). A fentiekre tekintettel a kérelmező újságírónak nem lehet felróni, amiért nem vizsgálta meg a vitatott állítások igazságát, és a Bíróság meggyőződött arról, hogy jóhiszeműen, egy közérdekű ügyről beszámoló felelős újságírótól elvárható gondosságnak megfelelően járt el (81. bek.). Ennek megfelelően az alperes állam által felhozott érvek, bár megfelelőek, nem elégségesek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (83. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31., 34., 35. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (66. bek.); McVicar v. United Kingdom (84. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.); Standard Verlags GmbH v. Austria (53. bek.); Mamère v. France (23. bek.); Tønsbergs Blad AS and Haukom v. Norway (87. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés[150]

Erla Hlynsdóttir v. Iceland

(Application no. 43380/10., 2012. július 10-i ítélet)

Tényállás

2009 februárjában a DV nevű napilap közölte a kérelmező egyik cikkét, amelyben egy sztriptízbár tulajdonosa azt állította, hogy a bárjában rátámadt egy vendég. Az újságíró felkereste a vendéget is, és a cikkében idézte a nyilatkozatát is, amely szerint a bártulajdonos azt híresztelte, hogy a „litván maffia a bárjában van". A cikk alcíme a „maffiahíresztelés" volt. A bártulajdonos jó hírnév megsértése miatt eljárást indított, kérte a nyilatkozat és az alcím visszavonását, valamint kártérítést követelt. A kerületi bíróság úgy vélte, hogy a cikk ezen elemei azt a benyomást keltethették az olvasóban, hogy a bártulajdonos „egy nemzetközi bűnszervezet megbízottja", amelynek igazságát a kérelmező nem bizonyította, illetve támasztotta alá, ezért kártérítés megfizetésére kötelezte. A Legfelső Bíróság az újságíró fellebbezését elutasította.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a kerületi bíróság a kijelentéseket nem a használt kifejezés formája, hanem azok általános hangvétele alapján vélte rágalmazónak. Azonban elmulasztotta megmagyarázni, hogy a cikkben idézett állítás miképpen érthető úgy, hogy azt sugallják, hogy a bártulajdonos nemzetközi bűnszervezet megbízottja. A „litván maffia a bárjában van" kifejezés jelentheti azokat a személyeket is, akik a bár helyiségeiben jelen voltak. Nem történt egyértelmű utalás arra, hogy a bártulajdonos a bűnszervezet megbízottja lenne. Ezért a

[150] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112091

kerületi bíróság által felhozott indokok nem tűnnek sem megfelelőnek, sem elégségesnek a sértett jogainak és jó hírnevének legitim célja érdekében (62-63. bek.). A Bíróság nem tartotta meggyőzőnek a kormányzat azon érvét, miszerint a cikk tárgya és a kifogásolt kijelentések nem érintettek fontos társadalmi kérdést, és nem voltak szükségesek egy folyamatban lévő nyilvános vitához. Nem kétséges, hogy a cikk egészében véve egy Izlandon közérdeklődésre jogosan számot tartó kérdéshez kapcsolódott. Azonban a kerületi bíróság semmilyen súlyt nem tulajdonított ennek a körülménynek (64. bek.).

Noha a kerületi bíróság nem foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a célozgatás tényállítás-e vagy értékítélet, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kijelentések alkalmasak voltak arra, hogy kárt okozzanak a bártulajdonos becsületében és jó hírnevében (66. bek.). Az állítások azonban nem a kérelmezőtől származtak, hanem a vendégtől, akit azután interjúvolt meg, miután meghallgatta a bártulajdonos változatát az erőszakos incidensről. A kerületi bíróság megállapítása szerint a cikk – némi szerkesztéstől eltekintve – szó szerint adta vissza kijelentéseinek lényegét (67. bek.). Az izlandi jog a sértett interjúban tett rágalmakkal szembeni védekezéshez fűződő legitim érdekét a rágalmazási eljárás megindításának lehetőségével megóvta. A Bíróság fontosnak vélte, hogy a bártulajdonos csak az újságíróval szemben indított rágalmazási eljárást, aminek hatására jelentősen csökkent az újságíró lehetősége arra, hogy állításait alátámassza (68. bek.). Ráadásul a sértett vette fel először a kapcsolatot a kérelmezővel. Világosnak kellett lennie számára, hogy észrevételeit meg fogják mutatni a vendégnek, akinek lehetőséget fognak adni arra, hogy az eseményekről előadja a saját változatát. Azzal, hogy a sértett úgy döntött, hogy nyilvánosan fejezi ki magát, tudatosan tette ki magát a kritikának, ezért e tekintetben nagyobb fokú toleranciát kellett tanúsítania (69. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező egyensúlyra törekedett beszámolójában. Az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei pedig jelentősen eltérhetnek a kérdéses médiumtól függően. Bár a kijelentések alkalmasak voltak arra, hogy kárt okozzanak a bártulajdonos jó hírnevében, a Bíróság nem látott okot arra, hogy felrója a kérelmezőnek, amiért nem határolta el magát azoktól (70. bek.).

E tekintetben a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a szerkesztett vagy nem szerkesztett interjúkon alapuló tudósítások alkotják a legfontosabb eszközök egyikét, amellyel a sajtó képes betölteni a „társadalom éber őre” létfontosságú szerepét. Egy újságíró megbüntetése amiatt, mert elősegíti a más személyek által, egy interjúban tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak rendkívül komoly érvek alapján lehet célként kitűzni. A Bíróság a jelen esetben nem volt meggyőződve ilyen erős indok meglétéről (71. bek.). A fentiekre tekintettel a kérelmező

újságírónak nem lehet felróni, amiért nem vizsgálta meg a vitatott állítások igazságát, és a Bíróság meggyőződött arról, hogy jóhiszeműen, egy közérdekű ügyről beszámoló felelős újságírótól elvárható gondosságnak megfelelően járt el (72. bek.). Ennek megfelelően az alperes állam által felhozott érvek, bár megfelelőek, nem elégségesek annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" (74. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31., 34., 35. bek.); Nilsen and Johnsen v. Norway (52. bek.); Bergens Tidende and Others v. Norway (52. bek.); Standard Verlags GmbH v. Austria (53. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; híresztelés[151]

Belpietro v. Italy
(Application no. 43612/10., 2013. szeptember 24-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező az Il Giornale nevű országos napilap szerkesztője volt, aki 2004-ben közzétette egy olasz szenátor cikkét. A cikkben a szenátor azon véleményének adott hangot, miszerint a palermói maffia elleni küzdelem nem hozott eredményt, bírálta az olasz igazságszolgáltatást, és azzal vádolta meg a palermói ügyészség néhány tagját, hogy politikai játszmákat folytattak a maffia elleni küzdelemben. Két ügyész úgy ítélte meg, hogy a cikk néhány állítása csorbítja a szakmai és személyes jó hírnevüket, ezért rágalmazásért büntetőjogi panaszt nyújtottak be a szenátor és a szerkesztő ellen. Ami a szerkesztő felelősségét illeti, az ügyészek a büntető törvénykönyv 57. cikkére hivatkoztak, amely szerint az újság szerkesztője felel az olyan rágalmazó kijelentések közzétételéért, amelyek nem rendelkeznek elegendő ténybeli alappal. A szenátor ellen – aki az olasz Alkotmány 68. cikkének (1) bekezdése alapján mentelmi jogot élvezett – egy másik eljárás indult, amely 2007-ben azzal a megállapítással ért véget, hogy a szenátor a szenátus tagjaként a nézeteit fejezte ki. A szenátus elfogadta, hogy a szenátor kijelentései a parlamenti funkcióinak gyakorlásához kapcsolódtak. A szerkesztőt azonban a milánói fellebbviteli bíróság 4 hónap felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte, és arra kötelezte, hogy kártérítésként fizessen meg 110.000 eurót jótékony célra.

Az eljáró szerv

II. Szekció

[151] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112088

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére (47. bek.), és hangsúlyozta az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságát. Különleges okok szükségesek ahhoz, hogy egy újság mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó ténybeli állítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét (52. bek.). Továbbá, bizonyos körülmények között az elfogadható kritika határai tágabbak lehetnek a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkkel szemben, mint a magánszemélyek esetében (48. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a szenátor cikke egy közérdeklődésre számot tartó kérdést érintett, nevezetesen a palermói ügyészség és csendőrség sajátos kapcsolatát a maffia elleni harcban. A milánói fellebbviteli bíróság is elismerte, hogy a nyilvánosságnak érdeke fűződik ahhoz, hogy tájékozódhasson az állami szervek közötti lehetséges konfliktusokról (55. bek.). A Bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy az ügyészek elleni egyes állítások nagyon súlyosak voltak anélkül, hogy elegendő objektív bizonyítékkal rendelkeztek volna (56. bek.). E tekintetben az eset a Perna v. Italy ügyre hasonlított, ahol a cikk szerzőjét ítélték el, míg a mostani eset az újság szerkesztőjének elítélését érintette, aki úgy tette közzé a cikket, hogy elmulasztotta a szükséges ellenőrzést annak megelőzése érdekében, hogy a sajtón keresztül kövessenek el bűncselekményeket (57. bek.). Az a tény, hogy a cikk szerzője egy szenátor volt, nem mentesíti a kérelmezőt azon kötelezettsége alól, hogy a rágalmazó kijelentések közlésének megakadályozása érdekében ellenőrizze, hogy mit tesz közzé. Ez a kötelezettség nem szűnik meg akkor sem, ha egy országgyűlési képviselő által írt cikkről van szó, máskülönben ez a sajtó abszolút szabadságát jelentené, hogy a parlamenti képviselők mandátumuk gyakorlása során tett bármilyen kijelentéseit közzétegye és terjessze, függetlenül azok rágalmazó vagy sértő jellegétől. A Bíróság e tekintetben rámutatott arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a nép képviselői számára sem korlátlan, és nem igazolhatja az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés teljes megtagadását, ha a parlamenti képviselő által tett, rágalmazónak tartott kijelentések és a parlamenti tevékenysége között nincs egyértelmű kapcsolat. Tény, hogy a szenátort korábban már elítélték köztisztviselők rágalmazása miatt. A kérelmező ezért nem mentesült az ellenőrzési kötelezettsége alól (58. bek.). Ráadásul a lap kiemelt helyet szentelt a szenátor újságcikkének (59. bek.). A Bíróság ezért úgy vélte, hogy a kérelmező elítélése önmagában nem ellentétes a 10. cikkel (60. bek.).

Ugyanakkor a kiszabott szankciók természete és súlyossága olyan tényezők, amelyeket figyelembe kell venni a beavatkozás arányosságának értékelésekor. A Bíróság szerint a szabadságvesztés büntetésnek – akkor is, ha felfüggesztett – jelentős dermesztő hatása lehet, és az elítélés alapvetően azért történt, mert a kérelmező nem végezte el a megfelelő ellenőrzést a rágalmazó cikk közzététele előtt. Nem voltak olyan rendkívüli körülmények, amelyek egy ilyen súlyos szankciót indokolnának (61. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a kérelmezőre kiszabott szankciók aránytalanok voltak az elérni kívánt törvényes célokkal (62. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

De Haes and Gijsels v. Belgium (37 bek.); Janowski v. Poland (33. bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Ceylan v. Turkey (37. bek.); McVicar v. United Kingdom (84. bek.); Koprivica v. Montenegro (74. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; sajtószabadság; szankció arányossága, felfüggesztett szabadságvesztés[152]

Print Zeitungsverlag GmbH v. Austria
(Application no. 26547/07., 2013. október 10-i ítélet)

Tényállás

2006 januárjában a Bezirksblatt nevű tiroli hetilap a helyi turisztikai egyesület elnökének közelgő választása kapcsán egy névtelen levélről számolt be, amit mintegy 300 példányban terjesztettek helyi szinten, és amely erősen kritizált két ügyvédet. Egyikük a helyi turisztikai egyesület elnöke volt, aki újra jelöltette magát, míg a másikuk annak testvére, egy helyi politikus volt, aki több tisztséget is betöltött. A levél több kérdést tett fel, és megkérdőjelezte a köztisztségre való alkalmasságukat. Az újság a riport részeként a levelet is leközölte. Az ügyvédek a médiatörvény 6. §-a alapján rágalmazási eljárást kezdeményeztek a lap kiadója ellen. Az innsbrucki tartományi bíróság a kiadót kártérítés megfizetésére, és az ítélet közzétételére kötelezte. Az indokolás szerint a névtelen levél közzétételével rágalmazást követtek el. Elutasította a kérelmező azon érvét, hogy csupán idézte a más által tett nyilatkozatot. A médiatörvény 6. § (2) és (4) bekezdése értelmében egy harmadik személy kijelentésének idézése csak akkor megengedett, ha az idézet igaz volt, és annak közzétételéhez nyomós közérdek fűződött. Ez a szabály arra az esetre is alkalmazandó,

[152] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126450

amikor a nyilatkozatot tevő személy kiléte ismeretlen. Jelen esetben nem fűződött ilyen közérdek a névtelen levél utánközléséhez. A kérelmezők fellebbezését az innsbrucki fellebbviteli bíróság elutasította.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett azokra a releváns elvekre, amelyeket akkor kell alkalmazni, amikor a jó hírnév vagy mások jogainak védelme érdekében történő beavatkozás szükségességét vizsgálják (31-33. bek.). A hazai bíróságok elfogadták, hogy a cikk maga hozzájárult egy közérdekű vitához, amely a helyi turisztikai egyesület elnökének közelgő választásáról, illetve az ügyvédek ellen folyó kampányról szólt (35. bek.). Azt is figyelembe vették, hogy a sértettek a helyi nyilvánosságban és a médiában jól ismert személyek voltak. A cikk az ellenük irányuló névtelen levélről objektív módon számolt be (36. bek.). Ami az érintett személyek korábbi magatartását illeti, a levél terjesztése előtt a magatartásuk nem képezte nyilvános vita tárgya tárgyát, nem vádolták őket semmiféle kötelességszegéssel (37. bek.). Bár az újságíró a sértetteknek a közzététel előtt lehetőséget biztosított észrevételeik megtételére, a levelet a tiltakozásuk ellenére tette közzé. Ami az információk valódiságát illeti, a kérelmező társaság nem állította, hogy a névtelen levélben elhangzott állítások igazak voltak, vagy bármilyen ténybeli alapjuk volt. Azzal érvelt, hogy a levél leközlése nem volt több, mint amikor valaki más kijelentését idézik. A hazai bíróságok azonban úgy vélték, hogy egy névtelen levél közzétételét meg kell különböztetni egy harmadik személy nyilatkozatának idézésétől, és minden esetben meg kell vizsgálni, hogy a közzétételhez fűződik-e nyomós közérdek (38. bek.).

A Bíróság úgy ítélte meg, hogy ez a megközelítés nem ellentétes az ítélkezési gyakorlatával. Emlékeztetett arra, hogy egy újságíró szankcionálása amiatt, mert elősegíti a más személyek által tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához. A legtöbb eset harmadik személyek által tett kijelentéseket érintett, akiknek a személyazonossága ismert volt. A Bíróság a vizsgálata során a hír vagy újságcikk egészét is értékeli az ítélkezési gyakorlatában kialakított szempontoknak megfelelően. Így vizsgálja a tudósítás kiegyensúlyozottságát és a kontextust, amelyben a sértő idézeteket tették. Tény, hogy az újságírók és a szerkesztők idézhetnek anonim nyilatkozatokat (39. bek.). Jelen esetben azonban a névtelen levél közzététele előtt a sértettek ellen nem volt

semmilyen állítás, és nem volt jele annak, hogy a magatartásuk bármilyen ténybeli alapot nyújtott volna a névtelen levélben foglalt értékítéletek számára, amelyek nem többek a jó hírnevükkel szembeni indokolatlan személyes támadásnál. Ilyen körülmények között komoly érvek szóltak amellett, hogy a névtelen levél közzétételével megszegték a tudósítás megengedett határait (40. bek.). A hazai bíróságok tekintettel voltak arra, hogy a kifogásolt cikk nem csak beszámolt a levélről, de le is közölte azt, amely által az eredeti címzettek korlátozott körénél jóval nagyobb nyilvánosságnak terjesztették, ami a sértettekre nézve negatív következményekkel is járt (41. bek.).

Továbbá, a Bíróság szerint a kiszabott szankció nem olyan súlyosságú, amitől a beavatkozás aránytalan lenne (42. bek.). Mindezek alapján megállapította, hogy a hazai bíróságok megfelelően alkalmazták a Bíróság ítélkezési gyakorlata által megállapított szempontokat, amikor a kérelmező társaságot kártérítés megfizetésére kötelezték. Megfelelő és elégséges indokát adták annak a következtetésnek, hogy bár a cikk közzététele maga közérdekű vitához járult hozzá, a névtelen levél utánközlése már rágalmazó volt (43. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Thoma v. Luxembourg (62. bek.); Albert-Engelmann-Gesellschaft mbH v. Austria (32. bek.); Verlagsgruppe News GmbH v. Austria (31. bek.); Axel Springer AG v. Germany (84. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; híresztelés[153]

Soltész v. Slovakia
(Application no. 11867/09., 2013. október 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2003 júniusában egy cikket tett közzé egy községi önkormányzati hivatal vezetőjének 1997-ben történt eltűnéséről. Az újságíró még 2001 májusában megszerezte egy korábbi rendőr nyilatkozatát, aki az eltűnés idején a keresésért volt felelős. A nyilatkozat több olyan kijelentést is magában foglalt, amelyek szerint az illető eltűnésében egy ügyvéd is szerepet játszott. Az újságíró a cikkében kijelentette, hogy a lap birtokában volt a nyilatkozat, és felvázolta, hogy az mit állított az ügyvéd érintettségéről. A sértett az újságíró ellen személyiségi jogainak megsértése miatt polgári pert indított. A bíróság megállapította az

[153] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126629

újságíró felelősségét, és összesen 13.000 euró kártérítés megfizetésére kötelezte. A kérelmező fellebbezett a döntés ellen, ám azt a szlovák Alkotmánybíróság 2008 júniusában elutasította.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy az ügy a sajtószabadság sajátos kérdéseit veti fel, azaz a sajtó „kötelezettségeit és felelősségét", amikor harmadik felek állításait teszi közzé (41. bek.). A hazai bíróságok ezúttal is „az információ igazságtartalmának" elve alapján jártak el, amely lényegében annak megállapításából állt, hogy a cikk ténybeli alapja igaz volt-e, és az milyen következményekkel járt a sértett jó hírnevére (44-45. bek.). Más szavakkal, noha a kérelmező azzal érvelt, hogy a cikk egy közérdeklődésre számot tartó ügyhöz kapcsolódott, mégsem tűnt úgy, hogy a bíróságok bármilyen értékelést végeztek volna, vagy konkrét következtetést vontak volna le ez alapján. Nem szenteltek figyelmet annak sem, hogy a kérelmező jóhiszeműen járt-e el vagy sem, sem bármely más releváns kritériumnak, hogy megfelelt-e a 10. cikk (2) bekezdésében foglalt „kötelezettségeknek és felelősségnek" (46. bek.). Ebből a szempontból a hazai bíróságok a kérdéses információforrás szándékára, gondatlanságára utaltak, függetlenül attól, hogy idézték-e azt vagy sem, és erre alapozva – valódi elemzés híján – utasították el a kérelmezőnek a forrás hitelességére vonatkozó érvét (47. bek.).

A Bíróság e tekintetben emlékeztetett arra, hogy azt, hogy a kérelmező mennyiben tekinthette ésszerűen megbízhatónak az információforrását, annak fényében kell meghatározni, amilyennek az a kérdéses időszakban a kérelmező számára mutatkozott, nem pedig a hosszú időt követően utólag látható információk alapján (49. bek.). A Bíróságnak vizsgálnia kell például azt a helyzetet és időszakot, amikor a kifogásolt cikk megjelent; a kockán forgó közérdek létét és fontosságát a sértett státuszával összefüggésben; a személyazonosság felfedésének szükségességét; a kérelmező jóhiszeműségét; a cikk közzétételével az általa elérni kívánt valódi célt; hogy mennyiben támaszkodhatott a forrás hitelességére, annak fényében nézve, hogy az milyen szerepet játszott az eltűnt személy keresésében; valamint a megítélt kártérítés összegének megfelelőségét (50. bek.). A Bíróság hozzátette ugyanakkor, hogy nem az ő feladata, hogy a hazai bíróságokat helyettesítve maga értékelje a tényeket és a bizonyítékokat (51. bek.).

Ilyen körülmények között a Bíróság döntő fontosságot tulajdonított annak, hogy a hazai bíróságok végezzék el a közérdek jelenlétének és szintjének alapos értékelését a kifogásolt

információk közzétételében, egyensúlyt teremtve az ilyen közérdek és az érintettek egyéni érdekei között, mivel alapvetően a hazai bíróságok vannak kedvezőbb helyzetben ahhoz, hogy megállapítsák a releváns tényeket és azok jogi elemzését (52. bek.). Mivel nem vizsgálták meg az ügy ezen elemeit, a hazai bíróságok nem mondhatják, hogy az „alkalmazott mércék összhangban álltak a 10. cikkben foglalt elvekkel", és hogy „a releváns tények elfogadható mérlegelésére alapozták" (53. bek.). A Bíróság így megállapította, hogy a kérelmezőnek biztosított hazai jogi védelem nem egyeztethető össze a 10. cikk követelményeivel (55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (66. bek.); Kommersant Moldovy v. Moldova (38. bek.); Europapress Holding D.O.O. v. Croatia (62. bek.); Ringier Axel Springer Slovakia, A.S. v. Slovakia (101., 106., 109. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; híresztelés[154]

1.10. Valóság bizonyítása, kártérítés arányossága

Constantinescu v. Romania

(Application no. 28871/95., 2000. június 27-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy pedagógus szakszervezet elnöke volt, aki csalónak, sikkasztónak („delapidatori" – orgazda) nevezett három tanárt, korábbi szakszervezeti tisztségviselőt, akiket az állítólagos jogsértések miatt váltottak le, és az új elnökség megválasztását követően megtagadták a szakszervezetet megillető pénzek visszaadását. A szakszervezet feljelentést tett a három személlyel szemben, az eljárást azonban megszüntették. A bukaresti megyei bíróság az akkori büntető törvénykönyv 206. cikke[155] alapján rágalmazás miatt elítélte a kérelmezőt tekintettel arra, hogy a nyilatkozat megtételekor már tudnia kellett arról, hogy az ügyészség megszűntette az eljárást a három személlyel szemben.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

[154] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-127115

[155] „206. cikk: Aki olyan kijelentést vagy állítást tesz nyilvánosan egy meghatározott személyről, amely, ha igaz, az illető büntetőjogi, közigazgatási vagy fegyelmi felelősségre vonását eredményezné, vagy nyilvános szégyennek teszi ki, három hónaptól egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő."

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy a bukaresti megyei bíróság nem engedte, hogy bizonyítsa állításainak valóságát (63. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező rágalmazás miatti elítélése „hatóságok általi beavatkozást" jelentett a véleménynyilvánítási szabadságába (66. bek.). A kérelmező kijelentései két részből álltak össze: az egyik a rendőrség és az ügyészség kritikája, melyeket a kérelmező azért bírált, mert nem akarták befejezni a három tanár ellen indult nyomozást; a másik a kérelmező állítása, hogy utóbbiak „orgazdák" voltak (70. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának megsértése csak a második részből fakadhat. A bukaresti megyei bíróság az ítéletét a kérelmezőnek a három pedagógusra alkalmazott, és rágalmazónak ítélt kifejezésére alapozta, és nem arra a tényre, hogy kifejezte a bíróságok működésének kritikáját, ahogyan a szakszervezeti konfliktust kezelték (71. bek.).

A Bíróság hozzátette, még ha a kontextus – amelyben a kérelmező a megjegyzéseit tette – egy a szakszervezetek függetlenségéről és a bíróságok működéséről szóló, tehát közérdekű vita is volt, a véleménynyilvánítás szabadságának vannak korlátai. Annak ellenére, hogy a kérelmezőnek egy szakszervezet képviselőjeként fontos szerepe van, meghatározott határokon belül kell reagálnia, tiszteletben tartva mások jó hírnevét, ideértve az ártatlanság vélelmét. Ezért meg kell állapítani, hogy túllépte-e a megengedhető kritika határait (72. bek.). A Bíróság véleménye szerint a „delapidatori" kifejezés, amely az orgazdaság bűncselekménye miatt elítélt személyekre utalt, egyfajta sértés volt a három pedagógussal szemben, tekintettel arra, hogy a bíróság nem ítélte el őket (73. bek.). A Bíróság leszögezte, a kérelmező anélkül is tökéletesen kifejezhette volna kritikáját – hozzájárulva ezáltal a szakszervezeti ügyek szabad, nyilvános vitájához –, hogy a vitatott kifejezést használta volna (74. bek.).

Ennélfogva az államnak a három tanár jó hírnevének védelméhez fűződő törvényes érdeke nem ütközik a kérelmező azon érdekével, hogy részt vegyen a fent említett vitában (75. bek.). A Bíróság meggyőződött arról, hogy a nemzeti hatóságok által hivatkozott indokok „megfelelőek és elégségesek" voltak. A kiszabott pénzbüntetés, valamint az egyes pedagógusok számára megítélt nem vagyoni kártérítés nem volt aránytalan (76-77. bek.). A bukaresti megyei bíróság nem lépte túl a nemzeti hatóságok számára biztosított mérlegelési jogkört, és nem állapítható meg az Egyezmény 10. cikkének megsértése (78. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: közérdekű ügyek; sértő kifejezések, szakszervezetek[156]

Tolstoy Miloslavsky v. United Kingdom

(Application no. 18139/91. Series A no. 316-B., 1995. július 13-i ítélet)

Tényállás

1987-ben Lev Tolsztoj unokája történészként egy röpiratot terjesztett, amelyben egy lordot azzal vádolt, hogy a II. világháború végén háborús büntettet követett el, amikor az Ausztriát megszálló brit csapatok tisztjeként 70.000 menekültet (hadifoglyokat, kozákokat és jugoszláv menekülteket) átadott a szovjet kommunistáknak, akik valamennyiüket lemészárolták. A szerző szerint a lord kezéhez 70.000 ember vére tapad. A lord rágalmazás miatt pert indított, a brit esküdtszék pedig a kérelmezőt a valaha kiszabott legnagyobb kártérítésre, 1,5 millió font megfizetésére kötelezték, valamint eltiltották a becsületsértő állítások megismétlésétől, ami miatt a felperes bűnösségével kapcsolatos meggyőződés kialakult. A kérelmező fellebbezését elutasították.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Bíróság

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a megítélt kártérítés és az eltiltás beavatkozást valósítottak meg a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába (35. bek.). A „törvényben meghatározott" fogalmánál kiemelte, hogy a követelménynek a common law is megfelel (37. bek.). Az esküdtszék által megállapított rágalmazás kivételesen súlyos volt (40. bek.). A Bíróság ugyanakkor úgy vélte, hogy a „törvényben meghatározott" fogalmának nem lehet követelménye, hogy a kérelmező – akár megfelelő jogi tanácsokkal – bármilyen fokú bizonyossággal előre láthassa a vele szemben megítélt kártérítés összegét (41. bek.). Az esküdtszék mérlegelési jogköre a kártérítés megállapításánál nem volt korlátlan, figyelembe kellett vennie bizonyos tényezőket, így az – bár a hazai jog az arányosság elvét nem ismerte el – számos korlátozás és biztosíték alá volt vetve (42. bek.). A Bíróság szerint ezen a területen magas fokú rugalmasság indokolt, ezért úgy vélte, hogy a rágalmazás miatt megítélhető

[156] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58737

kártérítésre vonatkozó jogszabályok megfelelő pontossággal voltak megfogalmazva, így a kártérítés megítélése „törvényben meghatározott” volt (44. bek.).

A bírósági felülvizsgálat az esküdtszék által megállapított kártérítésre korlátozódott, és nem terjedt ki az általa megállapított rágalmazásra. Ennek kapcsán a Bíróság rámutatott, hogy a részes államok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek annak megítélésében, hogy mi lehet a társadalom által adott megfelelő válasz az olyan beszédre, amely nem élvezi az Egyezmény 10. cikkének védelmét (48. bek.). A Bíróság ugyanakkor leszögezte, hogy a rágalmazás miatt megítélt kártérítés összegének ésszerűnek és arányosnak kell lennie a hírnévben keletkezett sérelemmel. A megítélt összeg háromszorosa volt annak, amit korábban rágalmazás miatt valaha is megítéltek Angliában, és azóta sem állapítottak meg hasonló összeget. A Bíróság szerint az ehhez hasonló mértékű kártérítés különösen vitatható, ha az elbíráláskor alkalmazandó hazai jog maga sem írta elő az arányosság követelményét (49. bek.). Ezzel kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a hazai jog az elbíráláskor az esküdtszéknek nagy mozgásteret tett lehetővé. A fellebbviteli bíróság nem semmisíthette meg a kártérítés összegét azon az alapon, hogy az túlzottan magas, csak akkor, ha az annyira ésszerűtlen volt, hogy „értelmes ember nem szabott volna ki ilyen összeget”, illetve ha szeszélyes, felelőtlen vagy irracionális módon tették (50. bek.). Tekintettel a kártérítés összegére, valamint az aránytalanul nagy kártérítéssel szembeni megfelelő és hatékony biztosítékok hiányára, a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmező 10. cikkben biztosított jogait megsértették (51. bek.).

Ami a rágalmazó állítások megismétlésétől való eltiltást illeti, senki nem állította, hogy a rágalmazás megállapítása összeegyeztethetetlen lett volna a 10. cikkel. Az eltiltás csupán ennek logikus következménye volt, és pontosan arra szolgált, hogy megakadályozza a kérelmezőt, hogy megismételje a lord elleni rágalmazó állításokat. Semmi sem utalt arra, hogy az intézkedés túllépett volna ezen a célon. Annak sincs alapja, hogy az intézkedés akár önmagában, akár a kártérítéssel együtt vizsgálva a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való aránytalan beavatkozásnak minősüljön (54. bek.). Összegezve, a Bíróság kimondta, hogy a kártérítés „törvényben meghatározott” volt, de nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” tekintettel annak összegére, és nem volt arányos az elérni kívánt törvényes céllal. Ugyanakkor az eltiltás nem sértette meg a 10. cikket (55. bek.). Az ítélethez egy részben eltérő különvéleményt csatoltak.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (47. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; szankció arányossága, kártérítés mértéke; törvényben meghatározottság[157]

Steel and Morris v. United Kingdom

(Application no. 68416/01., 2005. február 15-i ítélet)

Tényállás

1986-ban a londoni Greenpeace két környezetvédelmi aktivistája egy „Mi a baj a McDonalds-al?" című 6 oldalas szórólapot készített és terjesztett a McDonald's gyorsétterem-lánc elleni kampány részeként, amelyben sértő állításokat fogalmaztak meg az ételeik minőségére és a cég piaci viselkedésére. A McDonald's rágalmazás miatt kártérítési pert indított a két aktivistával szemben. A per minden idők leghosszabb angol rágalmazási perévé vált, melynek során a cég 40 ezer oldalnyi írásos bizonyítékot, valamint 130 tanút vonultatott fel. Az alperesek viszont nem tudtak állandó jogi képviselőt fogadni – munkanélküliek, illetve alacsony fizetéssel rendelkeztek –, viszont jogsegélyt sem kaptak, így főleg saját magukat védték. A bíróságok valótlannak találták azt az állítást, miszerint a McDonald's ételei egészségtelenek, és 40.000 font összegű kártérítést ítélt meg a McDonald's számára.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők a tisztességes eljáráshoz fűződő jog sérelme [Egyezmény 6. cikk (1) bekezdése] mellett arra hivatkoztak, hogy az eljárás aránytalanul korlátozta a véleménynyilvánítási szabadságukat (77. bek.). Szerintük elviselhetetlen terhet jelentene az aktivisták számára, és elfojtaná a nyilvános vitát, ha rájuk – akik csak terjesztik a szórólapot – hárítanák minden kijelentés igazságának bizonyítási terhét (91. bek.). A kormány hangsúlyozta, hogy a kérelmezők nem újságírók, ezért nem illetik meg a 10. cikk alapján a sajtónak biztosított magas szintű védelem. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy egy demokratikus társadalomban még a kis és informális kampánycsoportoknak is képesnek kell lenniük arra, hogy hatékonyan folytathassák tevékenységüket, és erős közérdek fűződik ahhoz, hogy lehetővé tegyék az ilyen csoportoknak és egyéneknek, hogy a közérdekű

[157] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57947

információk és eszmék terjesztésével hozzájáruljanak a nyilvános vitához a közérdeklődésre számot tartó kérdésekben (89. bek.). A Bíróság ugyanakkor már többször rámutatott arra, hogy még a sajtó sem léphet túl bizonyos határokat, különös tekintettel a jó hírnév és mások jogainak védelmére. Az újságírók jóhiszemű eljárásának elvét pedig azokra is alkalmazni kell, akik nyilvános vitában vesznek részt. Jelen esetben az állítások nagyon súlyosak voltak, amelyek tényállításnak minősültek (90. bek.).

Ami a bizonyítási terhet illeti, a Bíróság szerint elvben nem összeegyeztethetetlen az Egyezmény 10. cikkével, hogy a rágalmazási eljárásban az alperesre hárítsák a rágalmazó állítások igazságának bizonyítását (93. bek.). A Bíróság leszögezte, az a tény, hogy a felperes egy nagy multinacionális vállalat, elvben nem fosztja meg attól a jogtól, hogy megvédje magát a rágalmazó állításoktól. Igaz, hogy a nagyvállalatok elkerülhetetlenül és tudatosan teszik ki tevékenységüket alapos ellenőrzésnek, és az elfogadható kritika határai tágabbak az ilyen társaságokkal szemben. Ugyanakkor az üzleti gyakorlatokkal kapcsolatos nyílt vitához fűződő közérdek mellett létezik egy, a gazdasági társaságok kereskedelmi sikerének és életképességének védelméhez fűződő, nemcsak a részvényesek és a munkavállalók, hanem a tágabb értelemben vett gazdaság érdekét szolgáló versengő érdek is. Az állam ezért mérlegelési jogkört élvez, amikor a hazai jogban lehetővé teszi a gazdasági társaságok számára az olyan állítások megtámadását, és az okozott kár mérséklését, amelyek jó hírnevét kockáztatják (94. bek.).

A Bíróság leszögezte, a szabad véleménynyilvánítás és a nyílt vita védelme érdekében elengedhetetlen, hogy biztosítsák a tisztességes eljárást és a „fegyverek egyenlőségét". Az angol törvények alapján a kérelmezők választhattak, hogy visszavonják a szórólapokat és bocsánatot kérnek a McDonald's-tól, vagy jogi segítség nélkül viselik az állítások igazságának bizonyítási terhét. Tekintettel a vállalat nagyságára, a Bíróság úgy vélte, hogy nem volt helyes egyensúly a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága védelmének és a McDonald's jogainak és jó hírneve védelmének szükségessége között. E tekintetben figyelembe kell venni az erős gazdasági szereplők tevékenységével kapcsolatos információk és eszmék szabad áramlásának előmozdításához fűződő általános érdeket és a lehetséges „dermesztő hatást" is, szem előtt tartva azt a legitim és fontos szerepet, amelyet a kampánycsoportok játszhatnak nyilvános vita ösztönzésében. A tisztességes eljárás és az egyenlőség hiánya ezért a 10. cikk megsértéséhez vezetett (95. bek.).

A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy a rágalmazás miatt megítélt kártérítés összegének ésszerűnek és arányosnak kell lennie a hírnévben keletkezett sérelemmel. Bár a megítélt összegek viszonylag mérsékeltek voltak az angol becsületsértési esetekben, a két kérelmező

szerény jövedelmével és forrásaival összehasonlítva nagyon jelentősek voltak. Ráadásul a felperes – az angol jog elveivel összhangban – nem volt köteles alátámasztani, hogy valójában mekkora pénzügyi veszteség érte a szórólap néhány ezer példányban történő terjesztésének eredményeként (96. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság kimondta, hogy a kártérítés aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal (97. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Tolstoy Miloslavsky v. United Kingdom (35., 49. bek.); Hertel v. Switzerland (49. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.); McVicar v. United Kingdom (84., 87. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; szankció arányossága, kártérítés mértéke[158]

Independent News & Media and Independent Newspapers Ireland Limited v. Ireland (Application no. 55120/00., 2005. június 16-i ítélet)

Tényállás

1992-ben a Sunday Independent nevű ír hetilap egy cikket közölt „A jó pénz becstelen célokra történő elköltése" címmel. A cikk azt állította, hogy a Szovjet Kommunista Párt jogellenesen támogatta az Ír Munkáspártot, amelyben jelentős szerepet töltött be az ír parlament egyik képviselője, aki abban az időben aktívan részt vett a kormányalakítási tárgyalásokban is. A cikk szerint a politikus tevékenységének büntetőjogi vonatkozásai is voltak, és antiszemitizmussal, valamint az erőszakos kommunista elnyomás támogatásával is megvádolta őt. A képviselő rágalmazási pert indított az Independent News and Media Plc. ellen. Az esküdtszék a cikket rágalmazónak minősítette, és a politikusnak nagy összegű, mintegy 300 ezer ír font (kb. 381 ezer euró) kártérítést ítélt meg. Az ír legfelső bíróság szerint a rágalmazás súlyossága, az újságcikket közlő lap magatartása és a személyiségi jogaiban megsértett politikus 3 évig tartó hosszú és nehéz pereskedése miatt a kiszabott kártérítés összege – amely több mint háromszorosa volt annak, amit korábban rágalmazás miatt valaha is megítéltek Írországban – nem volt aránytalanul nagy.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

[158] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-68224

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint a kivételesen magas összeg megítélésével, és az aránytalan kártérítéssel szembeni biztosítékok hiánya miatt megsértették a 10. cikkben foglalt jogaikat (87. bek.). Nem volt vitatott, hogy a kártérítés megítélése beavatkozást jelentett a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába, amely a politikus jó hírneve védelmének legitim célját szolgálta (109. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a rágalmazás miatt megítélt kártérítés összegének „szükségesnek kell lennie egy demokratikus társadalomban", valamint ésszerűnek és arányosnak kell lennie a hírnévben keletkezett sérelemmel (110. bek.). A Bíróság ennek kapcsán a Tolstoy Miloslavsky v. United Kingdom ügyben megfogalmazott elvekre utalt vissza, és a kártérítés összegét is annak megfelelően vizsgálta meg (111-112., 116. bek.). A kérdés az volt, hogy a hazai jogban az aránytalan kártérítéssel szemben léteztek-e megfelelő és hatékony garanciák, amelyek biztosították a kártérítés és a hírnévben keletkezett sérelem közti arányosságot (113. bek.). A Bíróság nem tartotta hasznosnak a jelen eset kártérítési összegének összehasonlítását a Tolstoy-eset összegével, mivel az esetek országonként és jogrendszerenként is eltérőek lehetnek (116. bek.). Az ír legfelső bíróság gyakorlata mindenesetre azt mutatta, hogy az összeg mértéke nem volt annyira rendkívüli, mint a Tolstoy-esetben, ám ahhoz eléggé, hogy azt a Bíróság felülvizsgálja (117-118. bek.).

A Bíróság megvizsgálta, hogy az eljáró bíró egyértelmű útmutatást adott-e az esküdtek számára, illetve a legfelső bíróság felülvizsgálata megfelelőnek tekinthető-e (119. bek.). Az ügyben eljáró bíró az esküdtek számára két konkrét javaslatot tett a kártérítés összegére – vagyis hogy bizonyos súlyú cselekmények elkövetése esetén milyen súlyú kártérítés kiszabására van lehetőség –, amely tisztességesen és ésszerűen kompenzálja a sértett felet (121. bek.). A Bíróság szerint az eljáró bíró egyértelműbb útmutatást adott az esküdtek számára, mint a Tolstoy-esetben (124. bek.). Az ír jog az arányosság vonatkozásában megfelelő szabályokat tartalmazott arra az esetre, ha olyan alapvető alkotmányos jogok kerülnek ellentétbe egymással, mint a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnévhez való jog. Az ír jog speciális szabályt tartalmazott arra az esetre is, ha a legfelső bíróság azt állapítja meg, hogy az esküdtszék által kiszabott kártérítés aránytalan. A brit joggal ellentétben az ír rendelkezések a bíróság számára lehetővé tették annak felülvizsgálatát (126., 128. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy az ír legfelső bíróság számos releváns tényezőt figyelembe vett: többek között a rágalmazás súlyát; hogy milyen hatással volt a politikus életére és pályafutására, különösen, hogy a közzététel időpontjában kormányalakítási tárgyalásokban vett részt; valamint a publikáció mértékét; a lap magatartását; és azt a tényt, hogy a sértettre három évig tartó hosszú pereskedés várt. A Bíróság ezen tényezőket figyelembe véve arra a

következtetésre jutott, hogy a kiszabott kártérítés összege nem volt aránytalanul nagy, mivel a rágalmazó állítások komolyak és súlyosak voltak (129. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a jelen ügyben nem bizonyított, hogy az esküdtszék aránytalan kártérítésével szemben nem léteztek megfelelő és hatékony garanciák (132. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Tolstoy Miloslavsky v. United Kingdom (48-51., 55. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; szankció arányossága, kártérítés mértéke[159]

Makarenko v. Russia
(Application no. 5962/03., 2009. december 22-i ítélet)

Tényállás

2002. május 16-án a kérelmező – aki Szmolenszk régió korábbi kormányzója volt – autójára többször is rálőttek. Ugyanezen a napon a kérelmező egy sajtótájékoztatót tartott, ahol gyilkossági kísérlettel vádolta meg a kormányzói választáson induló politikai ellenfelét, vagyis hogy ő próbálta meg megöletni. Nem sokkal ezután a kérelmező egy másik sajtótájékoztatón elismerte tévedését és bocsánatot kért. A kérelmező ellen a szmolenszki regionális ügyész büntetőjogi rágalmazás miatt büntetőeljárást indított. A békebíró az orosz büntető törvénykönyv 129. cikke alapján minősített rágalmazásért bűnösnek találta és egy év próbaidőre bocsátotta. Az ítéletet a kerületi és a regionális bíróság is helybenhagyta.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

Nem volt vitatott, hogy a beavatkozás a politikus jogainak és jó hírnevének védelmét célozta (148. bek.). A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. A tények fennállása igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani (150. bek.). Az a kijelentés, miszerint a sértett állt a kérelmező elleni gyilkossági kísérlet mögött, nyilvánvalóan tényállítás, és mint ilyet bizonyítani szükséges. A vitatott kijelentés egyértelmű és kizárólagos ok-okozati összefüggést hozott létre a sértett cselekvése és a kérelmező ellen irányuló gyilkossági kísérlet között.

[159] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-69398

Függetlenül attól, hogy egy cselekmény okozati összefüggésben áll-e egy másikkal vagy sem, a tényállítás igazságát bizonyítani kell. Miután a sértő állításokat a kérelmező tette, felelős azok volt igazságtartalmáért (152. bek.).

A Bíróság hozzátette, a kérelmezőnek lehetővé tették állításai igazságának bizonyítását, amely – tekintettel az állítás természetére – nem volt ésszerűtlen vagy lehetetlen. A kérelmező azonban nem terjesztett elő ilyen bizonyítékot. Egyetlen érvelése a sértett állítólagos fenyegetése volt a gyilkossági kísérlet előtt két nappal, amit azonban a tárgyaláson tanúkkal cáfoltak (153. bek.). A Bíróság szerint bár a kérelmező nem sokkal később egy másik sajtótájékoztatón elismerte tévedését, és bocsánatot is kért, ez mégsem változtat azon a tényen, hogy a kérelmező nyilatkozatai széles körben ismertté váltak, beleértve a tömegtájékoztatás képviselőit és azok olvasóit. Továbbá, a bocsánatkérés – miközben jelzi a kérelmező szándékát a helyzet orvoslására – sem képes teljesen megszüntetni a sértett hírnevében okozott kárt. Az állítások lehetséges következményei a sértett személyre nézve – aki abban az időben választásokon indult – súlyosak voltak. Mindenesetre, a kérelmező nem ellenőrizte a rágalmazó természetű állítások igazságát vagy megbízhatóságát (154. bek.).

A hazai bíróságok teljes mértékben elismerték a véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév vagy mások jogainak védelme közötti konfliktust, amely konfliktus a releváns szempontok mérlegelésével oldható fel (155. bek.). A Bíróság nem fogadta el a kérelmező érvét, hogy a büntetőjogi szankciók rágalmazási esetekben történő alkalmazása sérti a 10. cikket. Figyelembe véve a részes államok rendelkezésére álló mérlegelési jogkört, a büntetőjogi intézkedés, mint rágalmazásra adott válasz nem tekinthető aránytalannak az elérni kívánt céllal. Az sem ellentétes az Egyezménnyel, ha arra kötelezik az alperest, hogy bizonyítsa – ésszerű mércék alapján –, állításai lényegüket tekintve igazak. Ráadásul az eljárás a sértett és nem egy állami hatóság kezdeményezésére indult. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a nemzeti bíróságok által a kérelmező elítélésére felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak (156. bek.). A kérelmezőre kiszabott szankció – egy év próbaidő, holott a büntető törvénykönyv 129. cikke akár három év szabadságvesztés kiszabását is lehetővé tette – az adott körülmények között nem volt túlzott (157. bek.), és nem borította fel az ő véleménynyilvánítási szabadsága és a sértett jó hírnevének védelme közötti egyensúlyt. Összességében a Bíróság meggyőződött arról, hogy a hatóságok nem lépték túl mérlegelési jogkörüket, és nem sértették meg az Egyezmény 10. cikkét (158-159. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Unabhängige Initiative Informationsvielfalt v. Austria (39. bek.); McVicar v. United Kingdom (83., 85. bek.); Radio France and Others v. France (40. bek.); Steel and Morris v.

United Kingdom (90. bek.); Pfeifer v. Austria (47. bek.); Rumyana Ivanova v. Bulgaria (62., 65. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; valóság bizonyítása; szankció arányossága, próbaidőre bocsátás[160]

Tešic v. Serbia

(Applications nos. 4678/07 and 50591/12., 2014. február 11-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező nyugdíjas egy újságcikkben azt állította ügyvédjéről, hogy szándékosan nem képviselte őt megfelelően egy folyamatban lévő polgári perben. 2006-ban bűnösnek találták rágalmazásban, és kártérítés megfizetésére, valamint a perköltségek viselésére ítélték összesen mintegy 4.900 euró összegben. 2009 júliusában a városi bíróság végrehajtást rendelt el, amelynek értelmében a kérelmező nyugdíjának kétharmadát az ügyvéd bankszámlájára utalták havonta, amíg az összeget ki nem fizette teljes egészében. A levonások után a kérelmezőnek mindössze havi 60 euró nyugdíja maradt, amelyből meg kellett élnie.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság már többször elismerte az információk jóhiszeműen történő terjesztésének jogát a közérdekű ügyekben, még akkor is, ha az magánszemélyeket károsító kijelentéseket foglal magában (62. bek.). A megítélt kártérítés összegének ésszerűnek és arányosnak kell lennie a felperes által elszenvedett (erkölcsi) kárral (63. bek.). A polgári jogi bíróság végrehajtási végzése kétségtelenül beavatkozást jelentett a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába (64. bek.). A kártérítés összege, valamint a perköltségek törlesztése a havi nyugdíjának több mint 60%-át tette ki. Ez az összeg hasonló mértékű volt ahhoz, amit egy másik polgári perben ugyanezen ügy kapcsán egy újsággal és a Vajdaság Autonóm Tartománnyal szemben ítéltek meg, amelyek pénzügyileg bizonyosan életképesebb jogi személyek (65. bek.). Bár a kérelmező nem tudta bizonyítani a rágalmazó kijelentés igazságát, nem lehet azt mondani, hogy kijelentése az egykori tanácsadója tekintetében pusztán egy indokolatlan személyes

[160] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96484

támadás volt. A hazai hatóságok is láttak némi alapot az állításokban. A kormány érve pedig, hogy egy praktizáló ügyvéd szakmai magatartásának vitája egyértelműen nem közérdekű ügy, önmagában kétséges volt, szem előtt tartva különösen az ügyvédek szerepét a megfelelő igazságszolgáltatásban (66. bek.).

Végül, de nem utolsósorban a kérelmező nyugdíjának kétharmadát az ügyvéd bankszámlájára utalták havonta. Mindezt annak ellenére, hogy az alkalmazandó jog szerint az adós nyugdíjának legfeljebb kétharmadát lehetett visszatartani, egyértelműen teret engedve ezáltal egy mérsékeltebb megközelítésnek. A kérelmező 2013. június 30-ig összesen mintegy 4350 eurót fizetett ki, ám a felhalmozódott kamatok miatt még további 2 évig kellett volna törlesztenie. 2012 májusában a havi nyugdíja 170 euró volt, ám a levonások után csak kb. 60 eurója maradt, amelyből meg kellett élnie, és ki kellett váltania a 44 euróba kerülő havi gyógyszereket, amit nem engedhetett meg magának. A Bíróság szerint ez különösen bizonytalan helyzet egy számos súlyos betegségben szenvedő idős ember számára (67. bek.). A fentiekre tekintettel a szóban forgó beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (68. bek.). Az ítélethez Sajó András fűzött különvéleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Tolstoy Miloslavsky v. United Kingdom (49. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (96. bek.).

Címkék: szankció arányossága, kártérítés mértéke[161]

1.11. A jó hírnév védelme az Egyezmény 8. cikke alapján

Pfeifer v. Austria

(Application no. 12556/03., 2007. november 15-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező „antifasiszta" újságíró 1995 februárjában egy kommentárjában kemény szavakkal bírált egy német professzort, amiért az osztrák Szabadságpárt évkönyvében azt állította, hogy valójában a zsidók üzentek hadat Németországnak 1933-ban, és ez jelentéktelenné teszi a náci rezsim bűncselekményeit. A professzor rágalmazásért pert indított az újságíró ellen, de a bíróság felmentette őt, az ügyészség pedig eljárást indított a professzor ellen a nemzeti szocializmus tilalmáról szóló törvény alapján. Röviddel ezután a professzor

[161] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140771

öngyilkos lett. A Zur Zeit nevű jobboldali hetilap 2000 júniusában megjelent „Az erény halálos terrorja” (Tödlicher Tugendterror) című cikke szerint a „zsidó újságíró” kommentárjával „embervadászatot” indított a professzor ellen, és valójában ez vezetett a halálához. A cikk úgy vélte, hogy baloldali politikusok, újságírók és más közéleti személyiségek „vadásztársaságba” tömörülve üldözték a Szabadságpárthoz közelállókat, és közzétette a „vadásztársaság tagjainak”, köztük Pfeifer fényképét is. A kérelmező beperelte az újságot rágalmazásért, ám a bécsi fellebbviteli bíróság úgy találta, hogy a cikkben megfogalmazott állítások nem tényállításnak, hanem értékítéletnek minősülnek, amelyek nem voltak túlzottak, és nem lépték át az elfogadható kritika határait. A hetilap az állításokat az előfizetőkhöz intézett levelében is megismételte, és a kérelmező keresetét ez esetben is elutasították.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező az Egyezmény 8. cikkére hivatkozva azt kifogásolta, hogy az osztrák bíróságok nem védték meg a jó hírnevét a vitatott állításokkal szemben (25. bek.). A Bíróság a 8. cikk alkalmazhatósága kapcsán emlékeztetett arra, hogy a „magánélet” fogalma a személyes identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy neve, fényképe, és magában foglalja az egyén fizikai és szellemi integritását is (33. bek.). A kérdés az, hogy a közzététel befolyásolta-e a kérelmező jó hírnevét. A Bíróság már kimondta, hogy egy személy jó hírnevének védelme a 8. cikk által védett magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi, amit a véleménynyilvánítás szabadságával szemben kell mérlegelni. Egy személy hírneve – még ha egy nyilvános vita keretében bírálják is – az illető személyes identitásának és szellemi integritásának részét képezi, ezért az a magánéletének körébe tartozik, és a 8. cikket kell alkalmazni (35. bek.). A kérelmező nem egy állami intézkedést panaszolt, hanem azt, hogy az állam nem védte a jó hírnevét másokkal szemben (36. bek.). A Bíróság szerint az államnak a 8. cikk alapján tevőleges kötelezettsége, hogy biztosítsa a magán- és családi élet tényleges tiszteletben tartását, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is. E tekintetben az állam rendelkezik bizonyos mérlegelési jogkörrel (37. bek.). A kérdés az, hogy az állam a 8. cikkből fakadó tevőleges kötelezettsége révén megfelelő egyensúlyt teremtett-e a kérelmező jó hírnevének védelme és a másik fél véleménynyilvánítási szabadsága között (38. bek.).

A Bíróság szerint az államnak a 8. cikk alapján fennálló kötelezettsége, hogy megvédje a kérelmező jó hírnevét, akkor is fennállhat, amikor a kijelentések túllépik az elfogadható kritika határait. A Bíróságnak ezért azt kell megvizsgálnia, hogy az osztrák bíróságok a kérelmezőt megvédték-e a túlzott kritikától vagy sem (44. bek.). A kérelmező maga is egy a nyilvánosság előtt ismert személy volt, aki a professzor publikációját erős kifejezésekkel kritizálta (45. bek.). A Bíróság ennek kapcsán emlékeztetett arra, hogy még ha egy kijelentés értékítélet is, a beavatkozás arányossága attól függ, hogy a kifogásolt állítás elegendő ténybeli alappal bír-e, hiszen még a ténybeli alapot nélkülöző értékítélet is lehet túlzott. A tényállítások és értékítéletek közötti különbség végső soron a tényekkel való bizonyíthatóságuk fokában rejlik (46. bek.).

A Bíróságot nem győzte meg a hazai bíróságok értékelése, miszerint a kérdéses kijelentések értékítéletek voltak. Nincs arra bizonyíték, hogy bármilyen okozati összefüggés lenne a kérelmező cikke és a professzor halála között. Igaz, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a nyilvánosságot vagy egy személyt sértő vagy sokkoló kijelentéseket is védi. A vitatott kijelentés azonban arra célzott, hogy a kérelmező kergette a professzort a halálba. Az újság az előfizetőkhöz intézett levelével túllépte az elfogadható határokat, mert a kérelmezőt ténylegesen bűncselekmény elkövetésével vádolta (47. bek.). Még ha kijelentést értékítéletnek is kell tekinteni – amennyiben arra utalt, hogy a kérelmező morálisan felelős a professzor haláláért –, a Bíróság szerint nincs elegendő ténybeli alapja. Az újságíró mindössze egy újságcikket írt a professzor kijelentéséről, és ezt követően nem tett semmilyen további lépést (48. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok felülmúlták a kérelmező jó hírnév védelméhez fűződő jogát. A Bíróság ezért kimondta, hogy a hazai bíróságok nem teremtettek megfelelő egyensúlyt az egymással versengő érdekek között. Ennek megfelelően az Egyezmény 8. cikkét megsértették (49. bek.). Az ítélethez két különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Feldek v. Slovakia (75-76. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (40. bek.); Von Hannover v. Germany (50., 57. bek.); Chauvy and Others v. France (70. bek.).

Címkék: sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek, sértő kifejezések; magánszféra védelme[162]

[162] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83294

Petrina v. Romania

(Application no. 78060/01., 2008. október 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező román politikusról egy szarkasztikus hetilapban megjelent újságcikk azt állította, hogy együttműködött az egykori Securitate-val. Az állítást egy másik cikk és egy másik újságíró is megismételte. A kérelmező becsületsértés és rágalmazás miatt pert indított a két újságíró ellen, a bíróság azonban felmentő ítéletet hozott azzal indokolva, hogy a vitatott kijelentések túlságosan „általánosak és határozatlanok" voltak. A román hatóságok később egyértelműen igazolták, hogy a kérelmező nem szerepelt azon személyek listáján, akik együttműködtek a Securitate-val, és annak tagja sem volt.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező a 8.cikk alapján arra hivatkozott, hogy megsértették a becsületét és a jó hírnevét (19. bek.). A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy egy személy jó hírnevének védelme a 8. cikk által védett magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi (28-29. bek.). A kérelmező nem egy állami intézkedést panaszolt, hanem azt, hogy az állam nem védte a jó hírnevét (34. bek.). Kérdés, hogy az állam a 8. cikkből fakadó tevőleges kötelezettsége révén megfelelő egyensúlyt teremtett-e a kérelmező jó hírnevének védelme és a véleménynyilvánítás szabadsága között (36. bek.). E pozitív kötelezettség akkor jöhet számításba, amikor a kérdéses kijelentések túllépik az elfogadható kritika határait (39. bek.). A kérelmező egy politikus volt, akivel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint egy magánszemély esetében (40. bek.). Ugyanakkor az a tény, hogy egy meghatározott személyt közvetlenül vádolnak, azzal a kötelezettséggel jár, hogy az állításoknak megfelelő ténybeli alapot nyújtsanak (42. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy a témáról – politikusok együttműködése az egykori Securitate-val, illetve, hogy hozzák nyilvánosságra az együttműködők névsorát – szóló nyilvános vitát a közvélemény is szoros figyelemmel kísérte, és rendkívül fontos és érzékeny társadalmi problémát jelentett a román társadalomban, figyelembe véve Románia történelmét (43. bek.). A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a hetilap szatirikus jellege ellenére a kérdéses cikkekben megsértették a kérelmezőt, mivel nem volt semmilyen bizonyíték arra,

hogy valaha is a szervezethez tartozott volna. A cikkekben foglalt üzenet világos és közvetlen volt, ironikus vagy humoros elemek nélkül (44. bek.). Bár a sajtónak a ráruházott szerepénél fogva valóban kötelessége figyelmeztetni a nyilvánosságot, amikor választott helyi képviselők és köztisztviselők állítólagos törvénysértéseiről értesül, az a tény, hogy meghatározott személyeket közvetlenül vádolnak nevük és funkciójuk feltüntetésével, az újságírókat arra kötelezi, hogy állításaiknak megfelelő ténybeli alapot nyújtsanak (45. bek.). Továbbá a kifogásolt megjegyzések közvetlenül a kérelmező személye ellen, és nem a hivatásbeli képességei ellen irányultak (46. bek.).

A Bíróság nem vélte úgy, hogy az újságírói szabadság gyakorlásra során megengedhető „túlzás" vagy „provokáció" használatáról lenne szó a kérdéses cikkekben, és úgy vélte, hogy a kijelentések a valóságot hamis színben tüntették fel, minden ténybeli alapot nélkülözve (48., 50. bek.). Az újságírók állításai túllépték az elfogadható határokat azzal a váddal, hogy a kérelmező ahhoz a politikai rendőrséghez tartozott, amit az előző rendszer az elnyomás és a terror eszközeként használt. Ráadásul abban az időben még nem volt jogszabályi alapja a Securitate-aktákhoz való nyilvános hozzáférésnek, amely helyzet nem róható fel a kérelmezőnek (49. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a hazai bíróságok által a véleménynyilvánítás szabadsága védelmére felhozott indokok felülmúlták a kérelmező jó hírnév védelméhez fűződő jogát. Ennek megfelelően a Bíróság kimondta, hogy a román hatóságok megsértették a 8. cikket (52. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Feldek v. Slovakia (74. bek.); Von Hannover v. Germany (58. bek.); Chauvy and Others v. France (70. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (101. bek.); Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue v. Belgium (67. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű kérdések; tényállítások és értékítéletek; magánszféra védelme[163]

A. v. Norway
(Application no. 28070/06., 2009. április 9-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező – aki eredetileg emberölésért és késelés miatt testi sértésért ült börtönben – azt megelőzően szabadult a börtönből, hogy két kiskorú lányt megerőszakoltak és halálra

[163] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88963

szurkáltak azon a környéken, ahol szabadulását követően ő is rendszeresen megfordult (ún. Baneheia-eset). A rendőrségnek a kérelmező iránt tanúsított érdeklődése a média figyelmét is jelentősen felkeltette. Több országos lap is beszámolt a kihallgatásáról és a büntetett előéletéről, de a személyazonosságát nem hozták nyilvánosságra. 2000 májusában a Fœdrelandsvennen, Norvégia déli részének egyik nagy lapja két cikket is közzétett az esetről. A cikkek felfedték a kérelmező korábbi elítélésének részleteit, és kijelentették, hogy állítólag tanúk látták őt a környéken akkor, amikor a lányokat megölték. A címlap azt is hozzátette, hogy a kérelmező volt „talán a legérdekesebb az elítélt személyek közül, akiknek a mozgását a rendőrség most ellenőrzi". A cikk nem nevezte meg őt, de olyan elemeket tartalmazott, amelyek elegendőek voltak a kérelmező azonosítására: egy interjút, amelyben ragaszkodott ártatlanságához, a munkahelyének, lakóhelyének és környezetének leírását, valamint egy róla készült, távoli és kissé homályos fényképet. Szintén 2000 májusában a TV2 televíziós csatorna is beszámolt egy hírről, miszerint a sajtó képviselői követték a gyilkost a városban.

A kérelmező rágalmazás miatt pert indított az újság és a TV2 ellen. A hazai bíróságok a TV2 riportja tekintetében kártérítést ítéltek meg. Az újságcikkek kapcsán a Legfelső Bíróság megállapította, hogy a publikációk olyannyira rágalmazóak voltak, hogy képesek voltak az átlagos olvasóban azt a benyomást kelteni, hogy a kérelmező a gyilkosságok legvalószínűbb elkövetője. Azonban mégis úgy vélte, hogy az újság jogosult volt közzétenni a cikkeket, mivel a közvélemény érdekében járt el, amelynek joga volt ahhoz, hogy tájékoztassák a vizsgálat fejleményeiről.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság már elismerte, hogy a 8. cikk értelmében a jó hírnév és a becsület védelme a magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi. Egy személy hírneve – még ha egy nyilvános vita keretében bírálják is – az illető személyes identitásának és szellemi integritásának részét képezi, ezért az a magánéletének körébe tartozik. Ugyanezeket a megfontolásokat kell alkalmazni egy személy becsületére is. Ahhoz, hogy a 8. cikk számításba jöjjön, a becsület és a jó hírnév sérelmének el kell érnie egy bizonyos komoly szintet, és oly módon kell kárt okoznia, ami „sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes élvezetét" (64. bek.). A Bíróság figyelembe vette az állam 8. cikk alapján fennálló pozitív kötelezettségét az érintett személy magánszférájának védelmére a folyamatban lévő

büntetőeljárásokban. Figyelembe kell venni ugyanakkor a sajtó jogát is, hogy közölje az információkat a közérdeklődésre számot tartó kérdésekről, beleértve a folyamatban lévő büntetőeljárásokat is (65. bek.). Kérdés, hogy az alperes állam teljesítette-e azon pozitív kötelezettségét, hogy megvédje a kérelmező becsületét és jó hírnevét a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jog részeként (67. bek.).

A hazai bíróságok szerint a közzétett cikkek rágalmazó jellegűek voltak, mivel azt a benyomást keltették az átlagos olvasóban, hogy a kérelmező volt az első számú gyanúsított a gyilkossági ügyben. A cikkek a kérelmező kijelentését is tartalmazták, miszerint ártatlan, és a rendőrfőnök is tisztázta, hogy tanúként hallgatták ki és nem gyanúsítottként (69. bek.). Bár nem említették név szerint, a fényképek, valamint a munkahelyével és a lakóhelyével kapcsolatos részletek lehetővé tették azok számára, akik már ismerték őt, hogy egy különösen súlyos bűncselekmény lehetséges gyanúsítottjaként azonosítsák. Hasonlóképpen, bár a nyomozásról közzétett ténybeli információk nagyrészt igazak voltak, a tudósítás tévesen közvetítette azt a gondolatot, hogy a tények a kérelmező gyanúsítására utaltak (70. bek.). Vitathatatlan, hogy a sajtónak joga van információkat szállítani a nyilvánosságnak, és utóbbinak is joga van ezeket az információkat megkapni egy ilyen komoly ügyről, ám ezek a szempontok nem igazolják a kérelmezővel szembeni rágalmazó állításokat, és az ezzel neki okozott sérelmet (71. bek.). Sőt, újságírók üldözték a kérelmezőt annak érdekében, hogy megszerezzék a képeit és a nyilatkozatát, és különösen súlyos ez az életének egy olyan időszakában, amikor a börtönbüntetését befejezve rehabilitáción és társadalmi reintegráción ment keresztül. A kérelmező az újságírói tudósítások eredményeként képtelen volt folytatni a munkáját, el kellett hagynia az otthonát is, illetve részben társadalmi kirekesztésbe került (72. bek.).

A Bíróság így kimondta, hogy a vitatott publikációk súlyosan károsították a kérelmező jó hírnevét és becsületét, és különösen ártalmas volt az ő erkölcsi és lelki integritására, valamint a magánéletére (73. bek.). A Bíróság szerint nem volt ésszerű arányossági kapcsolat a hazai bíróságok által az újság véleménynyilvánítási szabadságának védelmére felhozott érdekek és a kérelmező becsületének, hírnevének és a magánszférájának védelme között (74. bek.). A nemzeti bíróságoknak nem sikerült megfelelő egyensúlyt teremteniük az újság véleménynyilvánítási szabadsága és a kérelmező magánélethez való joga között (75. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

White v. Sweden (26. bek.); Pfeifer v. Austria (35. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme[164]

Karakó v. Hungary

(Application no. 39311/05., 2009. április 28-i ítélet)

Tényállás

A 2002-es választások második fordulója előtt Karakó László fideszes országgyűlési képviselőről a választókörzetében a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei közgyűlés akkori elnöke egy szórólapon azt terjesztette, hogy a képviselő rendszeresen a megye érdekei ellen szavazott, például nem támogatta az M3-as autópálya építését. A kérelmező 2002 májusában rágalmazás miatt feljelentette a közgyűlés elnökét. A nyíregyházi városi bíróság az ügyet két évvel később hatáskör hiányában áttette a városi ügyészséghez, amely megszüntette az eljárást. A kérelmező panaszát a megyei és a Legfőbb Ügyészség is elutasította. A kérelmező panaszát a megyei és a Legfőbb Ügyészség is elutasította. Az indokolás szerint a kifogásolt cselekményt választási kampány idején követték el, és a kérelmezőt jelöltként nem lehetett hivatalos személynek tekinteni, ezért a cselekmény nem volt közvádra üldözendő. A kérelmező 2005 januárjában magánvádas eljárást kezdeményezett a városi bíróságon hivatalos személlyel szemben, közfeladat ellátásával kapcsolatban elkövetett rágalmazás miatt. A bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a vitatott kijelentés egy értékítélet volt, tekintettel arra, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusok számára, akiknek nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítaniuk.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező panaszolta, hogy a hatóságok nem védték meg az Egyezmény 8. cikke alapján számára biztosított jogokat, mivel nem folytatták le az őt rágalmazó politikai ellenfele ellen indított büntető rágalmazási eljárást (12. bek.). A kérelmező szerint a hazai hatóságok a feljelentését nem vizsgálták meg alaposan, emiatt a jó hírnévhez fűződő jogát – amit a magyar hatóságok a 8. cikk alapján kötelesek voltak megvédeni – megsértették. Hangsúlyozta, hogy a kifogásolt kijelentés inkább hivatalos személyként, nem pedig politikusként vette őt célba, de

[164] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92137

ezt a megfontolást a hazai hatóságok figyelmen kívül hagyták (16. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy a kérelmezőnek polgári kártérítési pert kellett volna indítania, amely az adott körülmények között hatékony jogorvoslatnak minősült (13. bek.). A Bíróság ennek kapcsán rámutatott, hogy ha több jogorvoslati lehetőség áll rendelkezésre, akkor nem szükséges egynél több jogorvoslatot kimeríteni, és rendszerint a kérelmező választására van bízva, hogy melyiket kívánja igénybe venni. Így a kérelmezőtől nem volt elvárható, hogy polgári per formájában egy újabb jogi utat is igénybe vegyen (14. bek.).

A Bíróság kimondta, hogy a jó hírnév védelme kapcsán az Egyezmény 8. és 10. cikke közötti konfliktus csupán látszólagos (17. bek.). A kérelem azon a feltételezésen alapult, hogy a jó hírnévhez való jog a 8. cikk alapján önállóan védett jog, amelynek védelme az állam pozitív kötelezettsége (18. bek.). A Bíróság szerint az állam pozitív kötelezettségének léte attól függ, hogy a magánélet mely aspektusáról van szó. Az állam a megfelelő eszközök megválasztásában mérlegelési szabadsággal rendelkezik, de minimálisan rendelkeznie kell egy hatékony jogrendszerrel, amely alkalmas a magánélet részét képező jogok védelmére (19. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy azokban az esetekben, amelyekben a 8. cikk megsértését állítják, és a beavatkozás egy közlésből fakad, az állam által biztosított védelmet úgy kell érteni, hogy figyelembe veszik a 10. cikk alapján fennálló kötelezettségeket is (20. bek.). A magánélet védelme magában foglalja a személyes integritás és a személyiség szabad fejlődésének fogalmát is (21. bek.). Ám míg a személyes integritáshoz fűződő jogok nem az egyén külső megítélésével kapcsolatosak, a jó hírnévvel kapcsolatos ügyekben az ilyen megítélés döntő fontosságú: az ember – esetleg jogosan – elveszítheti a társadalom megbecsülését. A Bíróság főként olyan esetekben tartja önálló jognak a jó hírnevet, amikor a tényállítások olyan súlyosan sértőek voltak, hogy közzétételük elkerülhetetlen közvetlen hatást gyakorolt a kérelmező magánéletére. Jelen esetben azonban a kérelmező nem bizonyította, hogy a közzététel olyan súlyos beavatkozást jelentett magánéletébe, ami aláásta személyes integritását. A Bíróság szerint ezért a kérelmezőnek egyedül a jó hírneve forgott kockán (23. bek.).

A 10. cikk (2) bekezdése elismeri, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága a jó hírnév védelme érdekében is korlátozható (24. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy bár a kérelmező a 8. cikk megsértését állította, meg kellett azt is vizsgálni, hogy a magyar hatóságok megfelelően alkalmazták-e a 10. cikkben foglalt elveket (26. bek.). A hatóságok a kifogásolt kijelentést értékítéletnek, a magyar jog alapján védett kifejezésnek találták. Figyelembe vették, hogy a kérelmező a közéletben aktív politikus volt, hogy a nyilatkozat megtételére választási kampány során került sor, amelyben jelöltként a kérelmező is részt vett, és a közéleti

tevékenységével kapcsolatban fogalmaztak meg negatív véleményt. Ezen indokok alapján a hatóságok úgy találták, hogy a kijelentés alkotmányos védelemben részesült. A Bíróság meggyőződött arról, hogy a határozat összhangban állt az Egyezményben foglalt követelményekkel (27. bek.). A fentiek fényében megállapította, hogy a kérelmező állítása – miszerint politikusként a jó hírneve kárt szenvedett – a 8. cikk alapján nem fenntartható igény. A véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása a kérelmező jó hírneve kedvéért az adott körülmények között aránytalan lett volna a 10. cikk alapján (28. bek.). Az ítélethez egy részben párhuzamos véleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; magánszféra védelme[165]

Petrenco v. Moldova
(Application no. 20298/05., 2010. március 30-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a Moldovai Történészek Egyesületének elnöke és egyetemi tanár volt. 2002 áprilisában a Moldova Suverana nevű újság egy cikket jelentetett meg, amely negatív megjegyzéseket tett a történész szakmai hozzáértésére. A szerző azt is állította, hogy egyetemi tanári kinevezését és történészi karrierjét annak köszönhette, hogy korábban együttműködött a szovjet titkosszolgálattal, a KGB-vel. A kérelmező rágalmazás miatt beperelte az újságot. Az elsőfokú bíróság kimondta, hogy a kérelmező KGB-vel fennálló kapcsolata még nem jelenti azt, hogy ténylegesen együtt is működött volna velük, amely együttműködés egyébként rendkívül elítélendő. Nincs bizonyíték arra, hogy sor került volna ilyesmire, ezért a cikk rágalmazó volt. A fellebbviteli bíróság, majd a legfelsőbb bíróság azonban arra a következtetésre jutott, hogy az újság csak véleményét, értékítéletét fejezte ki, amelynek elegendő ténybeli alapja volt, ezért nem vonható felelősségre. A bíróság szerint a szerző a cikket jóhiszeműen tette közzé, és nem állt szándékában a kérelmezőt megalázni vagy lealacsonyítani, ezért a történész keresetét el kell utasítani. A fellebbviteli bíróság hangsúlyozta, hogy a cikkben írt mondatok a szerző „szubjektív véleményét" képviselték, és egy személy nem tehető felelőssé véleménye vagy bizonyos események valóságáról szóló nézetei kifejezéséért, amely nem bizonyítható.

[165] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-92500

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező a 8. cikk alapján arra hivatkozott, hogy a cikk megjelenésével megsértették a jó hírnévhez fűződő jogát (44. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy az ügy az államnak a 8. cikk alapján fennálló tevőleges kötelezettségéhez kapcsolódik, vagyis hogy biztosítsa a jó hírnév tényleges tiszteletben tartását. Ennek során megfelelő egyensúlyt kell teremteni a kérelmező jó hírnévhez fűződő joga és az újság véleménynyilvánítási szabadságának védelme között (52. bek.). Elvben a nemzeti bíróságok jobb helyzetben vannak ahhoz, hogy értékeljék a cikkben kifogásolt mondatok mögöttes szándékát, és megítéljék, hogy a moldovai közvélemény az ilyen mondatokat hogyan értelmezné, illetve hogyan reagálna rájuk. Ezért sajnálatos, hogy a későbbi bírósági ítéletek nem foglalkoztak ezzel a kérdéssel. A Bíróság szerint a cikk szerzője azt kívánta sugallni, hogy a kérelmező együttműködött a KGB-vel. A kérdés tehát az, hogy ezek az állítások az elfogadható kritika vagy vélemény határain belülre estek-e (58. bek.).

A kifogásolt cikket egy olyan vita részeként írták, amely valószínűleg a közvélemény jelentős érdeklődésére tartott számot. A moldovai állampolgárok szovjet titkosszolgálatokkal való együttműködésének kérdése – különösen azoké, akik hatalmi pozícióval rendelkeznek vagy köztiszteletben állnak – rendkívül érzékeny társadalmi és morális kérdés Moldáviában (59. bek.). Másrészt a kérelmező a történészek egyesületének elnökeként közszereplőnek minősült, aki egy történelem tankönyv szerzője is volt. Ennélfogva, a vele szemben elfogadható kritika szintje a vita kapcsán viszonylag magas volt (60. bek.). Ráadásul a kifogásolt cikk szerzője is történész volt és egykori oktatási miniszterhelyettes. A kérelmező és a szerző között egy élénk vita folyt a történelmi tankönyvek tartalmáról, amely hozzájárulhatott az általános vitához és a közvélemény tájékoztatásához (61. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság úgy vélte, hogy a cikk általános hangvétele és a szerző által használt sértő nyelvezet az élénk vita kontextusában önmagában nem ad okot a kérelmező jó hírneve megsértésének megállapítására (63. bek.).

Ugyanakkor más megfontolások érvényesek azokra a konkrét állításokra, amelyek azt sugallták, hogy a kérelmező együttműködött a szovjet titkosszolgálatokkal. A hazai bíróságok a kijelentéseket értékítéletnek minősítették (64. bek.). A Bíróság azonban nem volt meggyőződve arról, hogy azokat pusztán értékítéleteknek lehet tekinteni. Az, hogy egy személy együttműködött a KGB-vel, nem csupán spekuláció, hanem egy történelmi tény,

amely megfelelő bizonyítékokkal támasztható alá, ezért az egyértelműen tényállításnak minősül (65. bek.). A Bíróság hangsúlyozta az állítások káros természetét, amelyek komolyan alkalmasak arra, hogy lejárassák a kérelmezőt és a nézeteit a kérdésről folyó vitában. Leszögezte, hogy egy személy politikusi vagy más közszereplői státusza még nem szünteti meg annak szükségességét, hogy az olyan kijelentések, amelyek károsítják a jó hírnevet, elegendő ténybeli alappal rendelkezzenek, akkor is, ha azokat értékítéletnek és nem tényállításnak kell tekinteni, mint a jelen esetben. A Bíróság szerint nincs jele annak, hogy a kérelmező együttműködött a szovjet titkosszolgálatokkal. Ezért nem helyénvaló a sajtótermékeknek általában megengedett „provokációra" vagy „túlzásra" hivatkozni ott, ahol a cikkek közszereplőket érintenek. Jelen esetben a valóságot hamis színben tüntették fel, amelynek nem volt ténybeli alapja, hanem az pusztán a szerző spekulációja volt, amivel túllépte az elfogadható kritika határait (66. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a cikk meghaladta a közérdekű viták keretében elfogadható közlés határait. Figyelembe véve, hogy az állítások különösen súlyosak, a hazai bíróságok indokai az újság és a szerző véleménynyilvánítási szabadságának védelmére nem elegendőek ahhoz, hogy ellensúlyozzák a kérelmező jó hírnévhez való jogát (68. bek.). Az ítélethez egy párhuzamos és egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Pfeifer v. Austria (47. bek.); Petrina v. Romania (43., 48. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű kérdések; tényállítások és értékítéletek; történelmi kérdések megvitatása; magánszféra védelme[166]

Polanco Torres and Movilla Polanco v. Spain
(Application no. 34147/06., 2010. szeptember 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők egy magas rangú bíró felesége és lánya, aki a kantábria-i felsőbíróság elnökeként halt meg 1998-ban. 1994 májusában az El Mundo országos napilap egy cikke azzal vádolta a bíró feleségét, hogy jogellenes ügyletekben vett részt egy céggel. Az újság a beszámolóját egy névtelen forrástól kapott floppy lemezekre alapozta, amely a cég számviteli adatait tartalmazta. A napilap a könyvelési adatok valóságát a cég egykori könyvelőjével ellenőriztette – akit elbocsátottak, és büntetőeljárást indítottak ellene – idézőjelbe téve

[166] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97991

nyilatkozatát. A cikk a kérelmező nyilatkozatát is tartalmazta, aki kategorikusan tagadta, hogy bármilyen kapcsolata lenne a céggel. Szerinte mindez valószínűleg a Kantábria Autonóm Közösség elnöke „manőverének" eredménye – aki ellen büntetőeljárás folyt a bíróság előtt –, hogy ezáltal tegyék hiteltelenné a férjét. A kérelmező és a férje becsületük védelmére hivatkozva eljárást indítottak az El Mundo napilap kiadója, annak vezetője és a cikket író újságíró ellen.

A madridi kerületi bíróság megállapította, hogy a napilap jogellenesen avatkozott be a becsületük tiszteletben tartásához fűződő jogukba. Az indokolás szerint az újságíró nem ellenőrizte forrásait, mivel információit kizárólag a könyvelő nyilatkozatára alapozta. Ezért az alpereseket mintegy 24.000 eurónyi kártérítés megfizetésére kötelezte. Az ítéletet a tartományi és a legfelsőbb bíróság is helybenhagyta. Az Alkotmánybíróság azonban 2006 februárjában hatályon kívül helyezte a bíróságok határozatait. A testület úgy ítélte meg, hogy az újságíró valamennyi „hatékony" lehetőséget kihasznált az információk ellenőrzésére, miután a kifogásolt beszámolók hitelességét az az információforrás erősítette meg, amely a legmegbízhatóbb volt ebben a kérdésben: a társaság korábbi könyvelője. Hozzátette, a könyvelő elbocsátása nem kérdőjelezheti meg megbízhatóságát. Az Alkotmánybíróság figyelembe vette azt is, hogy a cikk a kérelmező cáfolatát is magában foglalta.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmezők a 8. cikkre hivatkozva azt állították, hogy az Alkotmánybíróság döntése megsértette a becsület és jó hírnév védelméhez fűződő jogukat (25. bek.). A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy egy személy hírneve – még ha egy politikai vita keretében is bírálják – az illető személyes identitásának és morális integritásának részét képezi, ezért az a magánszférája körébe tartozik. Ugyanezek vonatkoznak egy személy becsületének tiszteletben tartására is. A jó hírnév sérelméhez az is szükséges, hogy az állítások kellően súlyosak legyenek, és azok közzététele közvetlen hatással legyen az egyén magánéletére (40. bek.). Kérdés, hogy az állam a 8. cikkből fakadó tevőleges kötelezettsége révén megfelelő egyensúlyt teremtett-e a kérelmező jó hírnevének védelme és a másik fél véleménynyilvánítási szabadsága között (41. bek.).

A Bíróság szerint jelen esetben a 8. cikk alkalmazható, mivel az újságcikkben foglalt, „piszkos pénzre" vonatkozó állítások olyan súlyúak voltak, amelyek sérthették az érintettek

személyes integritását (44. bek.). A Bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az alperes állam eleget tett-e azon pozitív kötelezettségének, hogy megvédje a kérelmező és elhunyt férje becsületét és jó hírnevét. Ennek kapcsán figyelembe kell venni a 10. cikk által támasztott követelményeket is (45. bek.). A Bíróság megjegyezte, az El Mundo cikke kétségtelenül közérdekű tárgyú volt a spanyol olvasók számára, hiszen a kérelmezők egyike egy magas rangú bíró felesége volt, akit a cikkben pontosan azonosítottak (46. bek.). Tekintettel arra, hogy a nevüket feltüntetve vádoltak egyéneket, a cikket író újságírónak kötelessége volt biztosítani, hogy az állításoknak elegendő ténybeli alapja legyen. A cikk lényegében könyvelési adatokon alapult, amelyek hitelességét a cég egykori könyvelőjével igazolták. Ugyanazon az oldalon az első kérelmező által mondott cáfolatot is közzétették, lehetővé téve a nyilvánosságnak, hogy összehasonlítsák a felek különböző verzióit. A Bíróság ezért osztotta az Alkotmánybíróság álláspontját, hogy a cikket a semleges tudósítás elemei jellemezték (47. bek.). E tekintetben megismételte, hogy az interjúkon alapuló tudósításoknál különbséget kell tenni aszerint, hogy a kijelentések az újságírótól származnak-e vagy másoktól idézik (48. bek.).

Kérdés, hogy az újságíró jóhiszeműen járt-e el, és teljesítette-e a tényállítás ellenőrzésére vonatkozó kötelezettségét (49. bek.). Az újságíró meggyőződött a számviteli adatok hitelességéről. Az Alkotmánybíróság is rámutatott, hogy a cég korábbi könyvelőjével készített interjúval az összes „hatékony” lehetőséget kihasználta az információk ellenőrzésére. Ezen kívül a riporter a cikk megjelenése előtt felvette a kapcsolatot a kérelmezővel, lehetőséget adva neki, hogy nyilatkozzon a kérdéses információról. A Bíróság is úgy ítélte meg, hogy az újságíró eleget tett a gondosság kötelezettségének (50. bek.). Azt, hogy a cikket író újságíró mennyiben tekinthette ésszerűen a forrását hitelesnek, a Bíróság az Alkotmánybíróséghoz hasonlóan úgy ítélte meg, hogy a könyvelő elbocsátása és az ellene folyó büntetőeljárás nem kérdőjelezte meg kijelentései megbízhatóságát (51. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy az újságíró ésszerűen támaszkodott a rendelkezésre álló forrásra, azaz nincs ok kételkedni abban, hogy elegendő lépést tett-e a vitatott állítások valóságának ellenőrzésére (52. bek.). A Bíróság szerint az Alkotmánybíróság indokolása elegendő volt annak megállapítására, hogy az információ közléséhez fűződő jognak közérdekű ügyekben nagyobb súlyt kell tulajdonítani, mint a kérelmezők jó hírneve és becsülete védelméhez fűződő jogának (53. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (72. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.); Pfeifer v. Austria (35., 38. bek.); Petrina v. Romania (36. bek.); A. v. Norway (64. bek.); Karakó v. Hungary (23. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű kérdések; felelős és jóhiszemű újságírás; magánszféra védelme[167]

Pauliukienė and Pauliukas v. Lithuania

(Application no. 18310/06., 2013. november 5-i ítélet)

Tényállás

A második kérelmező egy litván város polgármesteri hivatalának tisztviselője volt, akiről 2003 novemberében egy cikk jelent meg a Respublika nevű napilapban. A cikk a kérelmezők és a szomszédaik között fennálló vitákról szólt, miután az első kérelmező feleség megszerzett egy telket. A feleség számos közigazgatási és polgári eljárásban vett részt az egyik szomszéddal és a helyi hatóságokkal a telek határai és a házuk felújítása miatt. A cikk többek között kifejtette, hogy a kérelmezők illegálisan építkeztek a földjükre, melynek során más tulajdonosok és az állam telkeinek egy részét is elfoglalták. A második kérelmező a cikket tévesnek és jó hírnevet sértőnek vélve helyreigazítási eljárást kezdeményezett, valamint kártérítést követelt. A hazai bíróságok a keresetét elutasították, amit a Legfelső Bíróság is helybenhagyott. Az indokolás szerint a kifogásolt kijelentések nem voltak rágalmazóak, így nem sértették meg a magánszférához való jogát.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt rámutatott arra, hogy a cikkben a második kérelmezőt egy közhivatalt betöltő személyként nevezték meg, aki többször törvényt sértett. Egy személy hírneve – még ha egy nyilvános vita keretében bírálják is – az illető személyes identitásának és szellemi integritásának részét képezi, ezért az a magánéletének körébe tartozik. Ahhoz, hogy a 8. cikk számításba jöjjön, a becsület és a jó hírnév sérelmének el kell érnie egy bizonyos komoly szintet, és oly módon kell kárt okoznia, ami „sérti a magánélet tiszteletben

[167] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100510

tartásához való jog személyes élvezetét" (44. bek.). A második kérelmező nem egy állami intézkedést panaszolt, hanem azt, hogy az állam nem védte meg a jó hírnevét más személyek beavatkozásától. Az államnak pedig a 8. cikk alapján tevőleges kötelezettsége, hogy biztosítsa a magánélet tényleges tiszteletben tartását, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is. E tekintetben az állam rendelkezik bizonyos mérlegelési jogkörrel. A Bíróság kiemelte, hogy az állam jó hírnév védelmére vonatkozó kötelezettsége akkor merülhet fel, amikor a kijelentések túllépik a 10. cikk alapján elfogadható kritika határait (46. bek.). Továbbá, egy beadvány kimenetele elvileg nem változhat attól függően, hogy azt benyújtotta-e már a jogsértő cikk kiadója az Egyezmény 10. cikke alapján, vagy pedig a cikk által érintett személy a 8. cikk alapján. Az elv az, hogy ezek a jogok egyenlő tiszteletet érdemelnek, ezért a mérlegelési jogkör elvileg mindkét esetben ugyanakkora (51. bek.).

A hazai bíróságok kiemelték a kérelmező városban betöltött pozíciója és a cikk tárgya – a hatalommal való visszaélés, és a beavatkozás mások jogaiba köztisztviselőként a tulajdona kezelésekor – közötti kapcsolatot. Tekintettel a pozíciójára, a nyilvánosságnak joga volt tájékozódni egy önkormányzati tisztviselő magatartásáról, amely nyíltan ellentmondott pozíciójával. A bíróságok szerint ezért a közzététel egy közérdekű vitához járult hozzá (54. bek.), és a Bíróság egyetértett ezzel az értékeléssel. Az, hogy mi minősül közérdekű ügynek, az eset körülményeitől függ. A Bíróság már elismerte az ilyen érdek létét, ahol a publikáció politikai kérdéseket vagy bűncselekményeket érint (55. bek.). Az érintett személy szerepe vagy funkciója és a cselekmények természete, amelyek a riport tárgyát képezik, ugyancsak fontos szempontok. Míg egy nyilvánosság előtt ismeretlen magánszemély a magánélethez való jogának különleges védelmére tarthat igényt, ugyanez nem mondható el a közszereplők esetében. Alapvető különbséget kell tenni az olyan tényközlések között, amelyek hozzájárulhatnak a politikusok funkcióinak ellátásával kapcsolatos vitához egy demokratikus társadalomban, és az egyén magánéletének részleteiről szóló tudósítások között, aki nem tölt be ilyen funkciót. Tekintettel a közigazgatási jog megsértésének vádjára, és a kérelmező pozíciójára a helyi önkormányzatban, a Bíróság egyetértett azzal, hogy a riporthoz fűződő közérdek egyértelműen felülmúlta a kérelmező magánéletének és a jó hírnevének védelméhez fűződő érdekét (56. bek.).

Fontos tényező az információ megszerzésének módja és annak valóságtartalma is. A hazai bíróságok a közzétett információkat tényállításnak és nem értékítéletnek vélték, ez pedig nagyobb pontosságot követelt az újságírótól. Ám úgy vélték, hogy az újságíró jóhiszeműen járt el. Nem csak a szomszédokat, de a kérelmezőt is megkérdezte, továbbá a tények összegyűjtésekor az állami és önkormányzati hatóságok által kibocsátott hivatalos

dokumentumokra támaszkodott. Az újságírónak nem volt oka kételkedni az információk valóságában. Ennek kapcsán a Bíróság megismételte, amikor a sajtó jogos aggodalomra okot adó ügyek nyilvános vitájában vesz részt, általában jogában kell állnia, hogy hivatalos jelentések tartalmára támaszkodhasson anélkül, hogy további független kutatást kelljen végeznie (57. bek.). A Bíróság egyetértett azzal, hogy azt az állítást, hogy a kérelmező jogellenesen kezelte ingatlanát, elegendő bizonyíték támasztotta alá. Az erre való hivatkozás önmagában nem lépte túl az újságírói gondosság határait (58. bek.). Összegezve, a hazai bíróságok megállapították, hogy a közzétett cikk egy közérdekű ügyről szóló tudósítás megengedett határain belülre esett. A Bíróság nem látott okot arra, hogy eltérjen a hazai bíróságok megállapításaitól, amelyek alaposan megalapozott tényeken és az ellentétes érdekek részletes értékelésén alapultak (59. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (68. bek.); Von Hannover v. Germany (57. bek.); Pfeifer v. Austria (35. bek.); A. v. Norway (64. bek.); Mikolajová v. Slovakia (Application no. 4479/03., 2011. január 18.; 55. bek.); Mosley v. United Kingdom (111. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (102. bek.); Rothe v. Austria (55. bek.).

Címkék: sajtószabadság; köztisztviselők bírálhatósága; közérdekű kérdések; felelős és jóhiszemű újságírás; magánszféra védelme[168]

Putistin v. Ukraine
(Application no. 16882/03., 2013. november 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a Dinamo Kijev labdarúgó klub egykori, időközben elhunyt játékosának fia. Az apja 1942. augusztus 9-én részt vett a hírhedt ún. „Halálmeccsen”, amely az ukrán, akkoriban egy pékségben dolgozó, labdarúgókból álló FC Star és a német Luftwaffe tagjaiból, pilótákból, katonákból és technikusokból álló Flakelf csapata között zajlott Kijevben. Bár a mérkőzést egy SS-tiszt vezette, a német csapat 5:3 arányban vereséget szenvedett. A győzelem miatt a csapat ellen állítólag megtorlást hajtottak végre. Több ukrán játékost egy helyi koncentrációs táborba küldtek, ahol négyüket kivégezték. 2002-ben a kijevi hatóságok megemlékeztek a mérkőzés 60. évfordulójáról, amely a médiában is visszhangot kapott. 2001 áprilisában a Komsomolska Pravda napilapban „Az igazság a Halálmeccsről” címen egy cikk

[168] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-127610

jelent meg. Az írás interjút tartalmazott egy rendezővel és egy producerrel, akik a meccs megfilmesítésének lehetőségéről beszéltek, illetve a mérkőzés plakátjáról is közölt egy képet. A plakát felsorolta a játékosok nevét – köztük a kérelmező apjáét –, de azok nem voltak olvashatók az újságban. A cikk a producertől is idézett, aki kijelentette, hogy csak a négy pékségben dolgozó játékost végezték ki, a többi játékos a rendőrségen dolgozva együttműködött a Gestapoval. 2001 júliusában a kérelmező beperelte az újságot és a cikket író újságírót, és a cikk helyesbítését kívánta elérni. Állítása szerint az írás azt sugallta, hogy az apja együttműködött a Gestapoval. Bizonyítékul felhozta, hogy a levéltár birtokában nincs arra utaló információ, hogy a náciknak dolgozott, és a dokumentumok szerint őt is koncentrációs táborba vitték. A helyi bíróság elutasította a keresetet, úgy találva, hogy a kérelmezőt közvetlenül nem érinti a közzététel: az apját nem említették közvetlenül a szövegben, és a mérkőzés plakátjáról készült fényképen sem lehetett kiolvasni a nevét. A fellebbviteli bíróság helybenhagyta az ítéletet.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint azzal, hogy elutasították a cikk helyesbítésére vonatkozó kérelmét az apjáról közzétett rágalmazó információk tekintetében, az ukrán bíróságok nem védték meg a saját és a családja jó hírnevét (27. bek.). A Bíróság számára az első kérdés az volt, hogy a kérelmező családjának jó hírnevének sérelme a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogba történő beavatkozásnak tekinthető-e. Elfogadta azt az elvet, hogy egy személy elhunyt családtagjának jó hírneve bizonyos körülmények között érintheti az adott személy magánéletét és identitását, ezért az a 8. cikk hatálya alá tartozik (33. bek.). A Bíróság szerint jelen esetben a kérdés nem az állam egy cselekménye, hanem a hazai bíróságok által a kérelmező magánéletének nyújtott védelem elégtelensége. Az államnak a 8. cikk alapján tevőleges kötelezettsége, hogy biztosítsa a magánélet tényleges tiszteletben tartását, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is. Ugyanakkor az, hogy a keresetet a megrágalmazott személy maga vagy annak örököse indítja, releváns lehet a beavatkozás arányosságának értékelésekor (34. bek.).

A Bíróság szerint a cikk által ismertetett „Halálmeccs” eseményei közérdekűek voltak az ukrán olvasóközönség számára, különösen a meccs 60. évfordulójával összefüggésben, és hozzájárult a kérdéssel kapcsolatos nyilvános vitához. A kérelmező apjának neve szerepelt a

mérkőzés plakátjának fotóján, amely a cikkben is megjelent, ám az újságban kinyomtatva túl kicsi volt ahhoz, hogy olvasható legyen (36. bek.). A Bíróság az ukrán bíróságokhoz hasonlóan úgy találta, hogy a kérelmezőt a publikáció nem érintette közvetlenül. A cikk ugyanis nem sugallta azt, hogy az apja együttműködött a Gestapoval. Igaz, hogy felidézte a filmproducer szavait, amely szerint a csapat mindössze négy Dinamo játékosból állt, és a többiek együttműködtek a Gestapoval. Azonban sem a producer szavai, sem a cikk nem utalt a kérelmező apjára. Ahhoz, hogy a cikket úgy lehessen értelmezni, az olvasónak tudnia kéne, hogy az apja neve feltűnt az eredeti plakáton. Egyértelmű azonban, hogy a neve nem volt azonosítható, mert a poszterről megjelent fénykép olvashatatlan volt (37. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a kérelmezőt érintette a cikk, de csak közvetett módon, mert csupán egy olyan olvasó, aki tudta, hogy a név rajta volt az 1942-es poszteren, vonhatott le kedvezőtlen következtetéseket. A hatás tehát igen távoli volt (38. bek.). A hazai bíróságok kötelesek voltak figyelembe venni az újság és az újságíró jogait, és azokat a kérelmező jogaival szemben mérlegelni. Bár a cikk nem járult hozzá közvetlenül egy történelmi vitához, mégis az ukrán kulturális életben való részvétel egy formájának minősült azzal, hogy tájékoztatta a nyilvánosságot egy történelmi témájú tervezett filmről, és az nem volt sem provokatív, sem szenzációhajhász (39. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmező 8. cikkben foglalt jogait kis mértékben és csak közvetett módon érintette a cikk, amely egy tervezett történelmi film készítőinek nyilatkozatait adta vissza. Az ukrán bíróságok tisztességes egyensúlyt teremtettek a kérelmező, valamint az újság és az újságíró jogai között (40. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

John Anthony Mizzi v. Malta (Application no. 17320/10., 2011. november 22.; 39. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (98. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, elhunytak jó hírneve[169]

Lavric v. Romania
(Application no. 22231/05., 2014. január 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező ügyész rágalmazás miatt büntetőjogi panaszt nyújtott be egy újságíró ellen, aki két cikket tett közzé egy országos napilapban az általa kezdeményezett büntetőeljárásban

[169] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-128204

tanúsított szakmai magatartásáról. Az újságíró azzal vádolta, hogy meghamisított két vádiratot, illetve többször is „hamisítónak” és „csaló ügyésznek” nevezte őt. A büntetőeljárás vádlottjának panasza nyomán a kérelmező ellen fegyelmi eljárás is indult, amit a Legfelsőbb Bíróság azzal zárt le, hogy nem követett el semmilyen fegyelmi vétséget. A cikkek akkor jelentek meg, amikor a fegyelmi eljárás még folyamatban volt. Az elsőfokú bíróság az újságíró állításait megalapozatlannak találta és rágalmazás miatt pénzbírságra, valamint kártérítés megfizetésére kötelezte. A fellebbviteli bíróság ellenben felmentette őt. Az indokolás szerint az újságíró bemutatta a vádlott helyzetét, és csupán megismételte a vádlott panaszában foglaltakat. A bíróság az újságíró kijelentéseit értékítéletnek minősítette, hozzátéve, hogy egy újságíró igénybe kell hogy vehessen egy bizonyos fokú túlzást vagy akár provokációt is.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező ügyész az Egyezmény 8. cikkére hivatkozva úgy vélte, hogy a sértő és rágalmazó újságcikkek közzétételével, valamint a büntetőjogi panaszának elutasításával megsértették a jó hírnév védelméhez és a méltósághoz való jogát (21. bek.). A Bíróság leszögezte, a jelen esetben az államnak a 8. cikk alapján tevőleges kötelezettsége, hogy biztosítsa a kérelmező magánszférájának tényleges tiszteletben tartását, különösen a jó hírnév védelméhez való jogát. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a „magánélet” fogalma a személyes identitás és a jó hírnév szempontjaira is kiterjed. Ahhoz viszont, hogy a 8. cikk számításba jöjjön, a személyes becsület és a jó hírnév sérelmének el kell érnie egy bizonyos komoly szintet, és oly módon kell kárt okoznia, ami „sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes élvezetét” (31. bek.). Megfelelő egyensúlyt kell teremteni az egymással versengő érdekek között, azaz a kérelmező jó hírnév védelméhez fűződő joga, valamint az újság és a vádlott véleménynyilvánítási szabadsága között (32. bek.).

A kifogásolt cikkek a kérelmező ügyész szakmai tevékenységével foglalkoztak. Az ügyészek köztisztviselők, a bírósági rendszer részei, akiknek feladata, hogy hozzájáruljanak a megfelelő igazságszolgáltatáshoz (34. bek.). Kétségtelen, hogy egy demokratikus társadalomban az egyénnek joga van véleményeznie és kritizálnia az igazságszolgáltatást és annak tisztviselő tagjait. Azonban ez a kritika nem léphet túl bizonyos határokat, hiszen közérdek fűződik ahhoz, hogy az ügyészek – ahogyan a bírák – az állampolgárok bizalmát

élvezzék. Ezért szükséges, hogy az állam megvédje őket a megalapozatlan vádakkal szemben (35. bek.). A Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy az újságíró kijelentései pusztán értékítéletek. Az újságíró azt állította, hogy az ügyész hatalmával visszaélve jogellenesen tett feljelentést, és részt vett a vádlott vádiratának meghamisításában. A Bíróság szerint ezek az állítások tényállítások, ám a hazai bíróság nem találta szükségesnek, hogy azokat megfelelő bizonyítékokkal támasszák alá (40. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmezőt érintő, állítólagos korrupcióra és hozzá nem értésre vonatkozó vádak súlyos természetűek voltak, és hatással lehettek feladatának ellátására, és károsította a jó hírnevét (41. bek.). Egy személy státusza – legyen az politikus vagy más közszereplő – nem szünteti meg annak szükségességét, hogy az olyan kijelentéseknek, amelyek károsítják valakinek a jó hírnevét, elegendő ténybeli alapjuk legyen, még abban az esetben is, ha azokat értékítéletnek és nem tényállításnak kell tekinteni. Az elsőfokú bíróság is hangsúlyozta, hogy nincs bizonyíték arra, hogy a kérelmező fegyelmi vagy büntetőjogi jogsértést követett el (42. bek.). Az újságíró a vádjait a hazai bíróságok előtt nem támasztotta alá semmilyen bizonyítékkal, és azzal is tisztában volt, hogy a kérelmező elleni fegyelmi vizsgálat a cikk megjelenésekor még folyamatban volt (44. bek.). A hazai bíróság szerint az újságíró a két cikkében egyszerűen megismélte a vádlott állításait, aki panaszt nyújtott be a kérelmezővel szemben. A Bíróság azonban a két cikket megvizsgálva úgy ítélte meg, hogy az újságíró nem határolta el magát a vádlott álláspontjától, és nem tette világossá, hogy cikkei csupán megismételték állításait. Az újságíró a vádlott panaszait objektív igazságként állította be, nem tett lépéseket a kijelentések valóságtartalmának ellenőrzésére, és nem kínált lehetőséget a kérelmezőnek, hogy válaszoljon az ellene felhozott vádakra (47. bek.). Az újságíró nem tudta bizonyítani, hogy a cikkét az újságíróktól megkövetelt szakmai gondossággal írta. Ezért nem helyénvaló arra hivatkozni, hogy az újságírók számára általában a provokáció vagy túlzás is megengedett, ha a cikkek közszereplőket érintenek (48. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a közzétett cikkek túllépték az elfogadható kritika határait. Figyelembe véve a különösen súlyos állításokat, a hazai bíróság által az újságíró és a vádlott véleménynyilvánítási szabadságának védelmére felhozott indokok nem voltak elegendőek, hogy felülmúlják a kérelmező jó hírnevének védelméhez fűződő jogát (49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lesnik v. Slovakia (54. bek.); Pfeifer v. Austria (35. bek.); Petrina v. Romania (27-29., 40-41.,45., 50. bek.); A. v. Norway (64. bek.); Axel Springer AG v. Germany (83. bek.).

Címkék: igazságszolgáltatás szereplőinek bírálhatósága, ügyészek; sajtószabadság; tényállítások és értékítéletek; magánszféra védelme[170]

Jalbă v. Romania

(Application no. 43912/10., 2014. február 18-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Galati polgármesteri hivatalának magas rangú köztisztviselője volt, akiről 2008 áprilisában egy cikk jelent meg a helyi online újságban, amely korrupcióval vádolta őt. A hírportál szerint egy taxi-vállalkozás volt a tulajdonában, amely nem egyeztethető össze a köztisztviselői státuszával. A kérelmező ezután rágalmazás miatt kártérítési pert indított a cikket író újságíróval szemben, azt állítva, hogy megrágalmazta őt minden bizonyíték nélkül. Az elsőfokú bíróság szerint a cikk utalásait csak akként lehet értelmezni, hogy a sértettnek egy saját üzleti vállalkozás volt a tulajdonában, amely állapot nem egyeztethető össze a közszolgálati státuszával. Hozzátette, a kijelentések – amennyiben igaznak bizonyulnak – nagyon komoly szakmai és személyes következményeknek tennék ki a kérelmezőt. Ám nem volt bizonyíték a vádakra, vagyis arra, hogy részt vett bármilyen, hivatásbéli tevékenységével összeférhetetlen magán- vagy jogellenes vállalkozásban. A bíróság az újságírót nem vagyoni kártérítés megfizetésére kötelezte. A másodfokú bíróság ellenben a szóban forgó kijelentéseket értékítéletnek minősítette. Véleményük szerint a nyilvánosság azon joga, hogy tájékoztatást kapjon a közpénzek kezeléséről, fontosabb, mint a kérelmező személyiségi jogai, ezért a rágalmazási keresetét el kell utasítani.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a cikk közzétételével megsértették a jó hírnévhez és az emberi méltósághoz való jogát, beleértve a magánélet tiszteletben tartását (16. bek.). A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta a sajtóban megjelent cikkek közérdekű vitához való hozzájárulását. A közérdekű vitákat vagy kérdéseket érintő esetekben az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal vagy más közszereplőkkel szemben, mint a magánszemélyek esetében (30.

[170] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140006

bek.). Továbbá, különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. A tények fennállása igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani (31. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy bár az ügyet a másodfokú bíróság is megvizsgálta, az ítélete nem tartalmazott olyan megállapítást, hogy a cikket az elsőfoktól eltérően kellene értelmezni. A Bíróság leszögezte, hogy a nemzeti bíróságok elvben jobb helyzetben vannak ahhoz, hogy értékeljék a cikkben kifogásolt mondatok mögöttes szándékát, és megítéljék, hogy a közvélemény az ilyen mondatokat hogyan értelmezné, illetve hogyan reagálna rájuk. A jogerős bírósági ítélet azonban nem foglalkozott ezzel a kérdéssel. Tekintettel a cikk kifejezéseire a Bíróság szerint a cikk szerzője azt kívánta sugallni, hogy a kérelmező a közszolgálati pozíciójával összeférhetetlen tevékenységben vett részt. A kérdés tehát az, hogy ezek az állítások az elfogadható kritika vagy vélemény határain belülre estek-e (33. bek.). A cikk a helyi tömegközlekedés működésének és irányításának problémáit, és hallgatólagosan a közpénzek kezelését vitatta meg. Ennélfogva olyan kérdést vitatott meg, amely valószínűleg a közvélemény jelentős érdeklődésére tartott számot (34. bek.). A kérelmező magas rangú helyi köztisztviselőként közszereplő volt, akinek tevékenységével szemben az elfogadható kritika határai szélesebbek (35. bek.).

A Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a kérdéses kijelentéseket pusztán értékítéletnek lehet tekinteni. Az, hogy valakinek volt-e saját vállalkozása vagy sem, és ez összeegyeztethető-e a karrierjével, nem csupán egy kérdés spekulációja, hanem egy megfelelő bizonyítékokkal alátámasztható tény. A másodfokú bíróság nem terjesztett elő meggyőző érveket a kérdéses kijelentések természetére nézve. Ilyen körülmények között – a hazai bíróságoknak a kijelentés minősítése tekintetében biztosított mérlegelési jogkör ellenére – a Bíróság kimondta, hogy az állítások egyértelműen tényállítást képeztek (37. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező állítólagos korrupt és jogellenes tevékenységére vonatkozó vádak súlyos természetűek voltak, alkalmasak voltak arra, hogy hátráltassák őt a feladatai ellátásában, és károsítsák a jó hírnevét. Megismételte, hogy egy személy politikusi vagy más közszereplői státusza még nem szünteti meg annak szükségességét, hogy elegendő ténybeli alappal rendelkezzenek az olyan kijelentések, amelyek károsítják a jó hírnevet, akkor is, ha azokat értékítéletnek és nem tényállításnak kell tekinteni (38. bek.).

A Bíróság szerint nincs jele annak, hogy a kérelmező elkövetett volna, vagy részt vett volna bármilyen újságíró által állított cselekményben (40. bek.). Az utalás, hogy a hivatásával összeférhetetlen tevékenységekben és vállalkozásokban vett részt, pusztán a szerző spekulációja volt, amivel túllépte az elfogadható kritika határait (42. bek.). A Bíróság azt is megállapította, hogy az újságíró nem tette lehetővé a kérelmező számára, hogy válaszolhasson

a vádakra, illetve azt, hogy közzétehesse válaszát (43. bek.). Figyelembe véve az állítások természetét, a másodfokú bíróság indokai az újságíró véleménynyilvánítási szabadságának védelmére nem elegendőek ahhoz, hogy felülmúlják a kérelmező jó hírnévhez való jogát (44. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (60. bek.); Standard Verlags GmbH v. Austria (No. 2.) (46. bek.); Timciuc v. Romania (150. bek.).

Címkék: sajtószabadság; köztisztviselők bírálhatósága; közérdekű kérdések; tényállítások és értékítéletek; magánszféra védelme[171]

Firma EDV für Sie, EfS Elektronische Datenverarbeitung Dienstleistungs GmbH v. Germany
(Application no. 32783/08., 2014. szeptember 2-i döntés)

Tényállás

A kérelmező gazdasági társaság egy szoftver vállalkozás volt, amely a német orvosok által széles körben használt adatbázisokhoz biztosított ügyfélszolgálatot. Egy orvosi folyóirat cikkében azt sugallták, hogy a társaság szoros kapcsolatban állt egy „Univerzális Élet” nevű vallási közösséggel. Erre a Bajorországi Evangélikus-Lutheránus Egyház képviselője kiadott egy sajtóközleményt „Biztonsági rés az orvosi praxisok szoftvereiben – A betegek adatai elérhetőek az Univerzális Élet pszicho-szekta számára” címmel. A közlemény arra figyelmeztetett, hogy „elképzelhető veszélye” van annak, hogy a társaság visszaélhet a betegek adataihoz való hozzáféréssel, és a vallási közösség céljai érdekében használhatja fel azokat. A kérdés később a sajtóban is megjelent, amely megismételte a sajtóközleményben kifejezett félelmeket. Ezt követően a sajtóbeli kritikákra hivatkozva felmondták a kérelmezőnek a szoftver forgalmazására és az ügyfélszolgálat nyújtására vonatkozó szerződését. Miután ezzel elvesztette fő bevételi forrását, a társaság megszüntette tevékenységét. A kérelmező eljárást indított a hazai bíróságok előtt. 2001 májusában a müncheni tartományi bíróság elutasította a kártérítési igényt. Úgy ítélte meg, hogy sem a társaság személyiségi jogait, sem az üzleti érdekeit nem sértette meg a Bajorországi Evangélikus-Lutheránus Egyház képviselője.

Az eljáró szerv

[171] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140927

V. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező társaság szerint az egyház képviselőjének nyilatkozata csorbította a jó hírnevét (19. bek.). A Bíróság szerint a kérdés az, hogy a 8. cikk alkalmazható-e a jelen esetre, amelyben egy jogi személy jó hírnevének állítólagos megsértését panaszolja (20. bek.). Megismételte, hogy a 8. cikk magánéletre vonatkozó aspektusai egy természetes személy jó hírnevét is felölelik. Ami a jogi személyeket illeti, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy egy gazdasági társaság jó hírnevének védelme legitim korlátozási cél lehet a 10. cikk (2) bekezdése alapján (21. bek.). Hozzátette, az ilyen esetekben, ahol megfelelő egyensúlyt kell teremteni a kérelmező társaság jogai és a véleménynyilvánítás szabadsága között, a beadvány kimenetele elvileg nem változhat attól függően, hogy azt benyújtotta-e már a jogsértő cikk kiadója az Egyezmény 10. cikke alapján, avagy a cikk által érintett személy a 8. cikk alapján (22. bek.). A Bíróság szerint a kérelem szándékai nyitva hagyhatják azt a kérdést, hogy a társaság jó hírneve a magánélet fogalma alá tartozik-e, ám tekintettel a fenti alapelvekre, a feltételezés az, hogy a 8. cikk alkalmazható (23. bek.).

A kérdés nem az állam egy cselekménye, hanem a hazai bíróságok által a társaság hírnevének nyújtott védelem elégtelensége (24. bek.). A Bíróságnak ezért meg kellett vizsgálnia, hogy megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a társaság magánélet tiszteletben tartásához fűződő joga és a Bajorországi Evangélikus-Lutheránus Egyház véleménynyilvánítási szabadsága között (25. bek.). Meghatározta azokat a kritériumokat is, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor ezeket az érdekeket kell mérlegelni (26. bek.).

A Bíróság szerint az egyház képviselőjének kifogásolt nyilatkozata egy közérdekű vitához járult hozzá, nevezetesen az adatbiztonságról az egészségügyi adatok védelmének érzékeny területén, amely vita már a közzététel előtt is létezett. A kijelentések – amennyiben arra utaltak, hogy az Univerzális Élet hozzáfért a betegek adataihoz – olyan tényekre támaszkodtak, amelyeket a hazai bíróságok igaznak találtak. Az adatokkal való visszaélés veszélyére vonatkozó megjegyezés pedig értékítélet volt, amely elegendő ténybeli alappal bírt. Az egyház képviselője maga sem állította, hogy az Univerzális Élet ténylegesen visszaélt az adatokhoz való hozzáférésével. Ami a kérelmező társaság „kétes szervezetként” való leírását illeti, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy e negatív értékítéletnek elegendő ténybeli alapja volt, mivel utalt arra, hogy a társaság de facto egy másik vallási közösség irányítása alatt állt, amelynek az orvosi kezelésekről vallott szokatlan nézeteit a hazai bíróságok előtt sem

vitatták, és nem volt sértegető. Az pedig, hogy a társaságnak meg kellett szüntetnie üzleti tevékenységét, lényegében a mások által kezdeményezett nyilvános vita következménye volt (28. bek.). A német bíróságok így minden tényezőt tekintetbe vettek, és nem lépték át a mérlegelési jogkörüket a 8. cikk tekintetében. A Bíróság ezért a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította (29. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Steel and Morris v. United Kingdom (94. bek.); Heinisch v. Germany (64. bek.); Axel Springer AG v. Germany (83., 87. bek.).

Címkék: jogi személy jó hírneve; tényállítások és értékítéletek; magánszféra védelme[172]

Ion Cârstea v. Romania
(Application. no. 20531/06., 2014. október 28-i ítélet)

Tényállás

2001-ben a Republica Oltenia nevű román újság cikket jelentetett meg a kérelmező egyetemi tanárról „Egy professzor szex-zsarolásának története" címen. A cikk részletesen beszámolt egy 19 évvel korábban történt incidensről, és vesztegetéssel, zsarolással, gyermekek szexuális zaklatásával, valamint szexuális devianciákkal vádolta meg. A cikk két fényképet is mellékelt, amely egy meztelen férfit és egy nőt ábrázolt szex közben. A férfi arca nem volt látható, a fényképeken a kérelmező neve volt kézírással. A kérelmező rágalmazásért büntetőjogi eljárást indított az újságíró és az újság főszerkesztője ellen, valamint kártérítést követelt a jó hírnevében okozott súlyos károkért. 2002-ben kerületi bíróság a két vádlottat felmentette. Az indokolás szerint nem állt szándékukban az egyetemi tanár rágalmazása, csupán a közvélemény figyelmét kívánták felhívni bizonyos, mások által említett tényekre. Nem volt egyértelmű az sem, hogy a fényképen szereplő személy a kérelmező volt. A kerületi bíróság 2005-ben elutasította a kártérítési igényt is. A bíróság rámutatott, hogy az egyetemi tanár egy közszereplő volt, és ezáltal ki volt téve a kritikának. 2005 novemberében a kérelmező fellebbezését is elutasították arra hivatkozva, hogy bár a cikk becsületsértő, a benne írtak egy közszereplő, egy egyetemi tanár viselkedésére hívták fel a figyelmet, illetve arra, hogy mi folyik a színfalak mögött egy felsőoktatási intézményben.

Az eljáró szerv

[172] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-146851

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező az Egyezmény 8. cikkére hivatkozva panaszolta, hogy a kérdéses cikk és az azt kísérő fényképek közzététele megsértették a jó hírnevét, amit a hazai bíróságok nem védtek meg (20. bek.). A Bíróság szerint a kérdés jelen esetben a publikáció hatása a kérelmező jó hírnevére. A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a „magánélet" fogalma a személyes identitás és a jó hírnév szempontjaira is kiterjed. Sőt, egy személy fényképének közzététele is a magánélet körébe tartozik, akkor is, ha az érintett személy egy közszereplő (29. bek.). A kérelmező nem egy állami intézkedést panaszolt, hanem azt, hogy az állam nem védte meg a jó hírnevét más személyek beavatkozásától. A Bíróság szerint jelen esetben az államnak a 8. cikk alapján tevőleges kötelezettsége, hogy biztosítsa a kérelmező magánszférájának tényleges tiszteletben tartását, különösen a jó hírnév védelméhez való jogát (30. bek.).

Az első fontos szempont, hogy a sajtóban megjelent cikkek vagy fényképek hozzájárultak-e egy közérdekű vitához, például a politika, a bűncselekmények, a sport vagy az előadóművészek kérdéseihez (33. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a hazai bíróságok nem végezték el annak komoly értékelését, vajon a teljes anyag hozzájárult-e egy közérdekű vitához, illetve megfelelt-e a valóságnak az, amit közzétettek. Egyáltalán nem vizsgálták meg azt sem, hogy a fényképekben szereplő információ „kortárs társadalmi eseményhez" kapcsolódott-e, vagy hozzájárult-e a közérdekű vitához (34. bek.). A Bíróság szerint az a tett, hogy ilyen súlyos vádakkal illessenek egy neve és foglalkozása alapján azonosítható személyt mint a kérelmezőt, magában foglalja az újságíró azon kötelezettségét, hogy elegendő ténybeli alapot nyújtson kijelentései számára. A Bíróság korábban komoly jelentőséget tulajdonított annak, hogy a hazai bíróságok elemezték-e, hogy az újságíró az információkat jogszerűen szerezte-e meg, ellenőrizte-e azokat a közzététel előtt, és biztosította-e a válaszadás jogát a kérelmező számára ugyanabban a cikkben. A hazai bíróságok az újságíró forrásait automatikusan hitelesnek tekintették, és feltételezték, hogy jóhiszeműen járt el. Az eljárásban nem merült fel olyan anyag, amely alátámasztotta a cikkben tett állításokat (35. bek.).

Fontos szempont az érintett személy szerepe vagy funkciója és tevékenységének természete is. A Bíróság már korábban kimondta, hogy alapvető különbséget kell tenni az olyan ténybeli kérdésekről szóló beszámolók, amelyek hozzájárulnak a vitához egy

demokratikus társadalomban – mint amelyek a politikusok hivatali feladatainak ellátásával kapcsolatosak –, és az egyén – aki nem töltött be ilyen tisztséget – magánéletének részleteiről szóló riportok között, amelyek egyedüli célja a közönség kíváncsiságának kielégítése. Utóbbi esetben a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb értelmezése szükséges (36. bek.). A kérelmező egyetemi tanár ismeretlen volt a szélesebb nyilvánosság előtt. Ám a hazai bíróságok nem vizsgálták a kérelmező lehetséges közszereplői mivoltát, csupán feltételezték, hogy egyetemi tanári pozíciója folytán jobban ki van téve a kritikának (37. bek.). A Bíróság leszögezte, nem volt kétséges, hogy a cikk és azt kísérő fényképek súlyosan sértették a kérelmező becsületét és jó hírnevét, valamint ártalmasak voltak a lelki épségére és magánéletére. Mindezek alapján a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a hazai bíróságok kellő jelentőséget tulajdonítottak-e annak, hogy a cikk hozzájárult-e egy közérdekű vitához, és a kérelmezőt közszereplőnek kell-e tekinteni. A hazai bíróságok nem mérlegeltek gondosan a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélet tiszteletben tartásához való jog között (38. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (50., 60., 63-65. bek.); Pfeifer v. Austria (35. bek.); Petrina v. Romania (27-29., 34-36. bek.); Standard Verlags GmbH v. Austria (No. 2.) (47. bek.); Polanco Torres and Movilla Polanco v. Spain (47., 50-52. bek.); Axel Springer AG v. Germany (90. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közszereplők; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[173]

Dzhugashvili v. Russia
(Application no. 41123/10., 2014. december 9-i döntés)

Tényállás

2009-ben a Novaja Gazeta napilap „Berija kifejezetten bűnös” címen cikket tett közzé a lengyel hadifoglyok 1940-ben történt katyni lemészárlásáról, és az akkori szovjet vezetőknek a tragédiában játszott szerepéről. A cikk azzal vádolta őket – beleértve Sztálint –, hogy a mészárlás miatt sok vér tapad hozzájuk. A cikk Sztálint egy „vérszomjas kannibálként” írta le, és azt állította, hogy a szovjet vezetők „elkerülték az erkölcsi felelősséget a rendkívül súlyos bűncselekményekért”. A kérelmező – Sztálin unokája – szerint a cikk rágalmazó volt a nagyapjára nézve, ezért rágalmazás miatt kártérítési pert indított a napilap és a cikk szerzői

[173] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147601

ellen. A moszkvai kerületi bíróság elutasította a keresetet, megállapítva, hogy a cikk egy mély történelmi kérdésről szóló ténybeli vitához járult hozzá, és a kérelmezőnek felmenője, Sztálin – egy világszerte hírhedt figura – szerepe folytán nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítania a közvélemény vizsgálata és kritikája felé. Az ítéletet a moszkvai városi bíróság is helybenhagyta. Az újság az ítéletet követően egy újabb cikket jelentetett meg a rágalmazási eljárás hátteréről. A kérelmező ismét pert indított, de a keresetét a kerületi bíróság elutasította azon az alapon, hogy a cikk a szerző véleményének kifejezését jelentette a korábbi eljárásról.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza szerint a moszkvai bíróságok nem védték meg a jól ismert felmenőjét a jó hírnevét érő támadásoktól (19. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a kérelmező nem rendelkezik jogi alappal, hogy a nagyapja 8. cikkben foglalt jogaira támaszkodjon, mivel azok természetüknél fogva nem átruházhatóak (24. bek.). Ugyanakkor elfogadta azt az elvet, hogy egy személy elhunyt családtagjának jó hírneve bizonyos körülmények között érintheti az adott személy magánéletét és identitását, ezért az a 8. cikk hatálya alá tartozik (27. bek.). Helyénvaló viszont különbséget tenni a magánszemélyeket támadó rágalmazás – akik jó hírneve a családjuk jó hírnevének szerves része, és a 8. cikk hatálya alá tartozik – és a közszereplők jogos kritikája között, akik azáltal, hogy vezető szerepet töltöttek be, külső ellenőrzésnek tették ki magukat (30. bek.).

Az első publikáció a katyni eseményekről szóló történelmi vitához járult hozzá, többek között a korábbi szovjet vezetők abban játszott feltehető szerepével foglalkozott. A második cikk a szerzőnek az értelmezését tartalmazta a hazai bíróságok megállapításairól az első vitával kapcsolatban, amit ily módon ugyanazon vita folytatásának lehet tekinteni (31. bek.). A Bíróság szerint az olyan nagy jelentőségű történelmi események, amelyek emberek tömegeinek sorsát befolyásolják, illetve az abban résztvevő és azokért felelős történelmi alakok elkerülhetetlenül ki vannak téve a közvélemény történeti vizsgálatának és ellenőrzésének, mivel azok egy közérdekű kérdést mutatnak be a társadalom számára (32. bek.). Tekintettel arra, hogy az ilyen esetekben a magánélethez való jogot a véleménynyilvánítás szabadságával szemben kell mérlegelni, a Bíróság megismételte, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának szerves része a történelmi igazság keresése, és a Bíróságnak nem feladata, hogy mögöttes történelmi kérdésekről döntsön, amelyek folyamatos

vita tárgyát képezik a történészek között. Egy ezzel ellentétes megállapítás megnyitná az utat a bíróságok beavatkozásához a történelmi vitákba, ami az adott történelmi vitát a nyilvános fórumokról elkerülhetetlenül a tárgyalótermekbe tolná (33. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a hazai bíróságok figyelembe vették a vitatott publikáció hozzájárulását a közérdekű vitához; az érintett személy ismertségét, valamint a témát; a közzététel tartalmát, formáját és az információinak értékességét. Először is arra a feltevésre támaszkodtak, hogy a cikkek egy kivételesen közérdekű és fontosságú eseményről szóló ténybeli vitához járultak hozzá. Másodszor úgy találták, hogy a kérelmező felmenőjének történelmi szerepe nagyobb fokú toleranciára szólít fel a nyilvánosság vizsgálata, valamint az ő személyiségének és tetteinek kritizálása tekintetében. Végül megállapították az egyes állítások érzelmi túlfűtöttségét, de úgy találták, hogy azok az elfogadható kritika határain belül maradtak. Ennek megfelelően a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek az újságíró véleménynyilvánítási szabadsága és a kérelmező 8. cikkben foglalt jogai között (35. bek.). A Bíróság ezért a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította (36. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Chauvy and Others v. France (69. bek.); Putistin v. Ukraine (33., 39. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; történelmi kérdések megvitatása; magánszféra védelme[174]

Fürst-Pfeifer v. Austria
(Application nos. 33677/10., 52340/10., 2016. május 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező pszichiátert 2000-től pszichológiai szakértőként vettek nyilvántartásba – különösen a felügyeleti és kapcsolattartási jogokkal kapcsolatos bírósági eljárásokhoz –, aki gyermekek és fiatalkorúak pszichológiai vizsgálatát végezte. 2008 decemberében egy cikk jelent meg róla egy regionális hírportálon és egy nyomtatott hetilapban, amit ingyenesen terjesztettek a tartomány minden háztartása számára. A cikk azt állította, hogy a kérelmező korábban mentális problémákkal küzdött – hangulatingadozások, pánikrohamok, öngyilkosságra való hajlam és hallucinációk –, ennek ellenére évek óta bírósági szakértőként

[174] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150568

dolgozott. A cikk arra is utalt, hogy 1993-ban egy polgári eljárás során egy pszichológiai szakvélemény készült róla, ami nyilvánosságra is került. A kérelmező 2009 januárjában a hírportált üzemeltető társasággal szemben személyes szférájának megsértése miatt keresetet nyújtott be a St. Pölten-i tartományi bírósághoz kártérítést követelve. Azzal érvelt, hogy a cikk miatt nyilvánosan kompromittálódott. A bíróság a keresetnek helyt adva a kiadót kártérítést megfizetésére, valamint az ítélet rendelkező részének közzétételére kötelezte. A bécsi fellebbviteli bíróság azonban az ítéletet hatályon kívül helyezte. A bíróság elismerte, hogy a mentális állapotáról szóló részek a magánéletét érintették, azonban a cikk tartalma igaz volt, mivel csupán megismételte azokat az információkat, amelyeket ő sem vitatott. Ezenkívül a cikk közvetlenül kapcsolódott közfunkciójához, mint bíróság által kijelölt szakértő. A kérelmező ezzel párhuzamosan a nyomtatott hetilap kiadója ellen is kártérítési keresetet nyújtott be az innsbrucki tartományi bírósághoz, ám végül az innsbrucki fellebbviteli bíróság elutasította azt.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a hatóságok nem védték meg a 8. cikkben foglalt jogait, mivel a bíróságok elutasították a kártérítésre irányuló keresetét a magánéletére vonatkozó tények jogellenes közzététele miatt (27. bek.). A Bíróság megismételte, hogy a jó hírnévhez való jog a 8. cikk alapján önállóan védett jog, amelynek védelme az állam pozitív kötelezettsége (35. bek.). Azokban az esetekben, amelyekben a 8. cikk megsértését állítják, és a beavatkozás egy közlésből fakad, az állam által biztosított védelmet úgy kell értelmezni, hogy figyelembe veszik a 10. cikk alapján fennálló kötelezettségeket is (36. bek.). Az újságokban közzétett publikációkkal kapcsolatos esetekben a Bíróság már kimondta, hogy a magánszféra védelmének egyensúlyban kell lennie az Egyezmény 10. cikkében biztosított véleménynyilvánítás szabadságával (37. bek.). Annak ellenére, hogy a kérelmező a 8. cikk megsértését állítja, a Bíróságnak meg kell vizsgálnia, hogy az osztrák bíróságok a 10. cikk alapelveit megfelelően alkalmazták-e, amikor a kérelmező kereseteiről döntöttek (42. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy egy személy egészségi állapotáról szóló információk a magánélet fontos részét képezik. Mindkét fellebbviteli bíróság elismerte, hogy a vitatott cikk a kérelmező magánéletének egy fontos elemét érintette, és kompromittálta őt a nyilvánosság előtt, mindazonáltal arra hivatkozva utasították el a kártérítési igényeit, hogy a közzétett

tények igazak voltak, és közvetlenül kapcsolódtak a nyilvánosság szférájához. A cikk szerzői arról is beszámoltak, hogy az orvosi jelentés politikai reakciókat is provokált, és ezáltal egy folyamatban lévő nyilvános vitához járult hozzá (43. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a cikk nem utalt folyamatban lévő vagy a közelmúltban véget ért bírósági eljárásra, hanem azt vitatta meg, hogy a kérelmezőnek az 1993-as szakértői jelentés szerinti pszichológiai állapota nem tenné lehetővé a bírósági szakértővé történő kinevezését. Ami az információ megszerzésének módját illeti, a kérelmező soha nem állította, hogy a kérdéses orvosi szakvéleményt jogellenesen szerezték meg, ahogyan a cikk tartalmának igazságát sem vonta kétségbe az eljárás során (44. bek.).

A Bíróság szerint egy pszichológiai szakértő mentális egészségi állapotáról szóló komoly vitát indokolt közérdekűnek tekinteni, mivel bírósági szakértőként fizikai és pszichológiai előírásoknak kell megfelelnie. Ez annál is fontosabb, mivel egy pszichológiai szakértő – mint a kérelmező – fontos és néha döntő szerepet játszik a gyermekvédelmi eljárásokban, és ezáltal nemcsak a családok sorsát, hanem a gyermekek személyes fejlődését is nagyban befolyásolja. Az eljárásban részt vevő felek és a közvélemény szemében nem merülhet fel semmilyen kétség egy ilyen szakértő mentális alkalmasságáról annak érdekében, hogy fenntartsák az igazságszolgáltatásba vetett közbizalmat (45. bek.). A Bíróság már kimondta, hogy a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkkel szemben az elfogadható kritika határai tágabbak, mint a magánszemélyek esetében. A kérelmezőt – a bírósági eljárásokban gyakran igénybe vett szakértőként a gyermekpszichológia érzékeny területén – a hivatalos minőségben eljáró köztisztviselőkhöz hasonlóan kell kezelni, amikor azt vizsgálják, hogy megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a versengő köz- és magánérdekek között (46. bek.). Jelen esetben a köztisztviselőknek a sértő és gyalázkodó verbális támadásokkal szembeni védelem követelményeit nem a sajtószabadság vagy a közérdeklődésre számot tartó témák nyílt megvitatásának érdekével kell összevetni, mivel a cikk nem tartalmazott sértő vagy gyalázkodó verbális támadásokat (47. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a bécsi és az innsbrucki fellebbviteli bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek a versengő érdekek között (48. bek.). Az ítélethez egy párhuzamos és két különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Janowski v. Poland (33. bek.); July and Sarl Libération v. France (74. bek.); Karakó v. Hungary (18., 20. bek.); Wegrzynowski and Smolczewski v. Poland (56. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű kérdések; közszolgálatot teljesítők bírálhatósága; magánszféra védelme; személyes adatok[175]

2. Emberi méltóság védelme – gyűlöletbeszéd

2.1. Holokauszt-tagadás, történelmi tények tagadása, rasszista uszítás

Glimmerveen and Hagenbeek v. the Netherlands
(Application nos. 8348/78., 8406/78., 1979. október 11-i döntés)

Tényállás

A kérelmező a holland Nederlandse Volks Unie párt elnöke volt, amely programjában egy „homogén holland társadalom" létrehozását hirdette. Joop Hagenbeek ugyanennek a pártnak az elnökhelyettese volt. A párt elnökét és annak helyettesét 1977-ben börtönbüntetésre ítélték a párt programját hirdető röplapok terjesztése miatt, amelyeken többek között a „holland fehér ember, fehér polgártársak, a mi fehér népünk" kifejezés gyűlöletkeltő módon szerepelt. A párt azt ígérte, hogy amennyiben politikai hatalomra tesznek szert, eltávolítják a török és más bevándorló munkásokat Hollandiából. Az elnököt és az elnökhelyettest a párt nézetei miatt a választási listáról is törölték. Az ítélet ellen a párt elnöke fellebbezett, azonban a fellebbviteli bíróság helybenhagyta az ítéletet. A kérelmezők ezt követően a legfelső bírósághoz fordultak, de az a kérelmet elutasította.

Az eljáró szerv

Bizottság

A döntés

A Bizottság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmezők a Bizottsághoz fordultak többek között az Egyezmény 10. cikkében foglalt véleménynyilvánítási szabadsághoz való joguk sérelme miatt. A Bizottság kifejtette, hogy a párt egyértelműen egyes csoportokat faji alapon megkülönböztető nézeteket vall, amelyet az Egyezmény 14. cikke, és annak Negyedik Kiegészítő Jegyzőkönyve is tilalmaz. A 14. cikk értelmében az Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés nélkül kell biztosítani. A Negyedik Kiegészítő Jegyzőkönyv szerint senki

[175] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162864

nem utasítható ki az állampolgársága szerinti országból, és a külföldiek kollektív kiutasítása sem megengedett. Az Egyezménnyel, valamint a faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről szóló ENSZ egyezménnyel (1965) kapcsolatban a Bizottság kifejtette: ha a holland hatóságok szabadon és büntetés nélkül engedték volna kifejezni a kérelmezők gyűlöletkeltő nézeteit, az az említett egyezményekben foglalt diszkrimináció tilalmába ütközött volna.

A Bizottság döntésében a Handyside v. the United Kingdom esetet idézte, amelyben korábban a Bíróság a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogot a demokratikus társadalom, valamint az emberi fejlődés és a társadalmi haladás alapvető feltételeként ismerte el. A Bizottság azt is kifejtette, hogy a gyűlöletkeltő tartalmat hordozó szólás a 17. cikk értelmében ellentétes az Egyezmény szövegével és szellemével, ezért a panaszosok nem alapozhatják kérelmüket az Egyezmény 10. cikkében foglalt véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogukra.

A kérelmezők kérelme a holland hatóságok döntése ellen irányult, amely a „faji alapon történő megkülönböztetésre uszítást" tartalmazó röplapok terjesztése miatt hozott marasztaló ítéletet. A röplapok a „nem fehér emberek" Hollandiából való kitoloncolására irányultak, figyelmen kívül hagyva állampolgárságukat, tartózkodási idejüket, családi kötelékeiket, valamint egyéb gazdasági, szociális körülményeket. A Bizottság indokolásában kifejtette, hogy a kérelmezők politikájának célja egyértelműen a faji megkülönböztetés volt, amelyet az Egyezmény és más nemzetközi szerződések – így az 1965-ben New Yorkban elfogadott „A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről" szóló nemzetközi egyezmény – is tilalmaznak.

A 17. cikk értelmében az Egyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, mint amely az abban foglalt jogok és szabadságok megsértésére vagy túlzott korlátozására irányul. Jelen eset kapcsán – a Lawless v. Ireland döntést felidézve – a Bizottság kiterjesztette a 17. cikkben foglaltak értelmét, és megállapította, hogy az lényegében azon rendelkezések értelmezésére utal, amelyekre hivatkozva levezethető egy olyan jog, amely alapján valaki személyes tevékenysége során az Egyezményben foglalt más jogokat semmisíthetne meg. A 17. cikk rendelkezéseit alapul véve a Bizottság kimondta azonban, hogy a 10. cikkben foglalt véleménynyilvánítási szabadság korlátozható, ha az a faji megkülönböztetést gerjesztő ideológiák terjesztésére vonatkozik. Az említett cikk általános célja, hogy megakadályozza a szélsőséges eszméket valló csoportokat abban, hogy kihasználják az Egyezményben kifejezett elveket. A döntésben a 17. cikket alapul véve a Bizottság kimondta, hogy a gyűlöletkeltő

tartalmat hordozó szólás ellentétes az Egyezmény szellemével, és a kérelmezők nem hivatkozhatnak az Egyezmény 10. cikkére.

A kérelmező választási listájának hátterében álló politikai célok a Nederlandse Volks Unie párthoz tartoztak, amely nyilvántartásba vételére irányuló kérelmét korábban a választási testület a bíróság megállapításainak megfelelően (többek között a párt faji diszkriminációt valló nézetei miatt) visszautasított, és megállapította, hogy bár a kérelmezők nem a Nederlandse Volks Unie párt nevében vettek volna részt a választásokon, nem állt szándékukban a politikai platformról kivonni magukat. Ezen megállapítás ellenkezőjének bizonyítására a kérelmezők semmiféle ellenérvet nem szolgáltattak, ezért a Bizottság kimondta, hogy a holland hatóságoknak a kérelmezők választási listáról való törléséről szóló döntése nem volt önkényesnek nevezető.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Handyside v. United Kingdom (49. bek.).

Címkék: gyűlöletbeszéd; rasszizmus[176]

Jersild v. Denmark

(Application no. 15890/89., Series A no. 298., 1994. szeptember 23-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező dán újságíró a „Søndagsavisen" című vasárnapi hírmagazin munkatársa volt, amely egyik adásában egy dán rasszista fiatalokból álló csoportot mutatott be. A magukat Zöldkabátosoknak nevező közösség három tagjával készített interjúban a fiatalok rasszista és lealacsonyító megjegyzéseket tettek a bevándorlókra és egyes faji közösségekre. A három fiatal és a kérelmező ellen a dán büntető törvénykönyv 266. § b) bekezdése alapján eljárás indult, amely végén el is ítélték őket. A koppenhágai városi bíróság Jersildet 1000 dán korona pénzbüntetésre ítélte. Az indokolás szerint a kérelmező előre tudhatta, hogy a beszélgetés során rasszista kijelentések fognak elhangozni, sőt az interjú során viselkedésével hasonló megjegyzések megtételére bíztatta a fiatalokat. Azzal pedig, hogy az újságíró nem vágta ki az interjúból a vitatott kifejezéseket – és a gyűlölködő megnyilvánulásokkal szemben nem hangzott el ellenvélemény –, bűnsegédként maga is megvalósította a cselekményt, hiszen az interjú sugárzása nélkül ezek a megnyilvánulások nem kaphattak volna nagy nyilvánosságot. A döntés ellen Jersild fellebbezett, azonban a fellebbviteli, majd a legfelső bíróság is

[176] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-74187

elutasította kérelmét, arra hivatkozva, hogy nem volt kellőképpen kiegyensúlyozott a műsorszám a szélsőséges kijelentéseket tekintve. A bíróság szerint a megsértett csoportok érdekei fontosabbak a társadalom tájékoztatásához való jogánál. A rasszista sértések egy jelentéktelen kis csoport megjegyzései voltak, amelyek az emberek túlnyomó többségének az érdeklődésére sem tartott számot, ennélfogva hír- és információértéke sem volt, ami igazolhatná a közlést.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 12:7 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező panaszt nyújtott be a Bizottsághoz, amely a kérelmet elfogadta, és megállapította a 10. cikk sérelmét. A kormány azonban a Bírósághoz fordult, hogy vizsgálja felül, sérült-e a 10. cikkben foglalt rendelkezés. A Bíróság szerint az egyetlen vitás pont az volt, hogy az intézkedés szükséges-e egy demokratikus társadalomban (27. bek.). Hangsúlyozta mindenekelőtt, hogy tudatában van a faji megkülönböztetés elleni küzdelem minden formája és megnyilvánulása elleni harc fontosságának (30. bek.). A jelen eset lényeges jellemzője, hogy a kérelmező a kifogásolható kijelentéseket nem maga tette, hanem a hírműsorért felelős televíziós újságírói minőségében segített azok terjesztésében. A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepét, és rámutatott, hogy ezeket az elveket nemcsak a nyomtatott sajtóra, hanem az audiovizuális médiára is alkalmazni kell. Figyelembe véve az újságíró feladatait és kötelességeit, általánosságban elismert, hogy az audiovizuális média gyakran sokkal közvetlenebb és erősebb hatással rendelkezik, mint a nyomtatott sajtó. Az audiovizuális média az üzeneteket képeken keresztül közvetíti, amire a nyomtatott sajtó nem képes. Ugyanakkor nem a Bíróság és nem a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtót helyettesítve kiválasszák, hogy a tudósítás milyen technikáját kell alkalmaznia vagy sem az újságíróknak (31. bek.).

A Bíróság egészében véve úgy vélte, hogy a riport objektíve nem tűnhetett úgy, mint amelynek célja a rasszista nézetek és gondolatok propagálása. Éppen ellenkezőleg azt célozta – egy interjú segítségével –, hogy bemutassa, elemezze és megmagyarázza a fiatalok ezen csoportjának hátrányos szociális helyzetét és erőszakos magatartását (33. bek.). A hazai bíróság szerint a szerkesztőnek, tekintve, hogy nem élő, hanem utólag megvágott műsorszámról volt szó, további intézkedéseket kellett volna tenni a gyűlöletkeltő kijelentések tekintetében. A Bíróság ezzel szemben hangsúlyozta, hogy a szerkesztő bevezetőjében utalt

arra, hogy Dániában a rasszizmusról nyilvános vita folyik, és a műsorszám e nagy közérdeklődésre számot tartó téma hátterét próbálta bemutatni. Az újságíró tolmácsolásában több alkalommal is megjelentek a szélsőséges nézeteket ellenpontozó vélemények a műsorszámban, így például utalt arra, hogy az egyik tag szerepel a bűnügyi nyilvántartásban, továbbá, hogy vannak fontos pozíciókat betöltő színes bőrű személyek, és a kijelentések egészére nézve megállapította az antiszociális hozzáállást – így a Bíróság az elővigyázatossági mozzanatok hiányára vonatkozó érvelést elutasította (34. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy az interjúkból összeállított hírműsorszám – függetlenül attól, hogy szerkesztett vagy nem szerkesztett – az egyik legfontosabb eszköz a sajtó számára, amellyel képes betölteni „társadalom éber őre" létfontosságú szerepét. Egy újságíró szankcionálása amiatt, mert elősegíti a más személyek által, egy interjúban tett nyilatkozatok terjesztését, súlyosan hátráltatná a sajtó hozzájárulását a közérdekű kérdések megvitatásához, ezért azt csak kivételesen indokolt esetben szabad célként kitűzni (35. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a beavatkozásra nem volt szükség egy demokratikus társadalomban, ezért a bírság összegének minimalizálására vonatkozó érvelést elutasította; döntésében pedig kimondta, hogy az elítélés ténye, és nem a szankció mértéke volt relevánsnak tekinthető (35. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező elítélésére nem adott elegendő okot a felvétel készítése és vágása során tanúsított magatartása, így arra a következtetésre jutott, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának a fentiekben alkalmazott korlátozása „nem szükséges egy demokratikus társadalomban", valamint, hogy a mások jó hírnevének és jogainak védelme érdekében alkalmazott szankciók nem voltak megfelelő mértékűek (37. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Glimmerveen and Hagenbeek v. the Netherlands; Observer and Guardian v. United Kingdom (59. bek.).

Címkék: sajtószabadság; audiovizuális média; gyűlöletbeszéd; rasszizmus; bevándorlók[177]

Honsik v. Austria
(Application no. 25062/94., 1995. október 18-i döntés)

Tényállás

[177] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57891

A kérelmező osztrák újságíró cikkeiben tagadta a koncentrációs táborokban lévő gázkamrák létezését és a tömeggyilkosságokat. A cikkek hatására eljárás indult ellene, melynek során a nyomozóbíró szakértői véleményeket kért a gázkamrák és a táborok létére vonatkozóan. A szakértői jelentések nem készültek el időben, azonban az eljárás végén az újságírót elítélték. 1992. május 5-én az esküdtbíróság a nemzetiszocialista eszmék tilalmáról szóló 1945. évi május 8-i törvény alapján ítélte el az újságírót, amely a nemzetiszocialista eszméket valló különböző tevékenységeket börtönbüntetéssel szankcionálja. Az ítélet ellen Honsik fellebbezéssel élt, azonban a legfelső bíróság a fellebbezést elutasította. Az indokolás szerint a gázkamrák létezése és a tömeggyilkosságok köztudomású tények, amelyeket szükségtelen bizonyítani. Ezen történelmi tények tagadása és az azokat kétségbe vonó cikkek elkészítése, mint hamis propaganda a nemzetiszocialista eszmék tilalmáról szóló törvény értelmében bűncselekménynek minősült.

Az eljáró szerv

Bizottság

A döntés

A Bíróság kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bizottság megjegyezte, hogy amennyiben az Egyezmény 10. cikkének (2) bekezdésében foglaltak alapján nem igazolják a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jog korlátozásának jogszerűségét, akkor a beavatkozások a 10. cikk sérelmét valósítják meg. A Bizottság szerint a kérelmező elítélése a nemzetiszocialista eszmék tilalmáról szóló 1945. évi május 8-i törvény 3g cikke alapján történt, a korlátozás tehát törvényben került meghatározásra, amely a 10. cikk (2) bekezdésében foglaltaknak megfelel. A Bizottság a korábbi esetjogra is hivatkozott, amely értelmében a nemzetiszocialista eszmék kifejezésével járó cselekmények tilalma jogszerűnek minősül, ha törvényen alapul, és tekintettel a történelmi múltra, a korlátozás szükséges lehet egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a területi sértetlenség, valamint a bűnmegelőzés érdekében. Ezért e cselekmény a 10. cikk (2) bekezdése alá tartozik. A véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jog magában foglalja annak a lehetőségét, hogy valaki olyan jogosultságot vezessen le belőle, amely olyan tevékenység folytatásához járul hozzá, amely egy, az Egyezményben lefektetett másik jogosultság csorbítására irányul. Ugyanakkor a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása nem lehet ellentétes a 17. cikkben foglaltakkal.

A Bizottság szólt az esküdtbíróság és a legfelső bíróság megállapításairól, miszerint a kérelmező vitatható módon tette közzé cikkét, amely a tudományos objektivitással

ellentétesen tagadta a koncentrációs táborok létezését. A legfelső bíróság esetjogára hivatkozva kifejtette, hogy a nemzetiszocialista eszmék tilalmáról szóló 1945. évi május 8-i törvény 3g cikkébe ütközik a történelmi tények fennállásának tagadása és a hamis propaganda folytatása. A Bizottság már előzetesen kimondta, hogy az olyan típusú megállapítások, amelyeket a kérelmező is közzétett, az Egyezmény alapeszméjével ellentétesek, és ahogyan azt annak preambuluma is kifejezésre juttatja, az igazság, a béke, valamint a faji vagy vallási diszkrimináció tilalmának elvébe ütközik. Ilyen körülmények között a Bizottság megállapította, hogy a beavatkozás „szükséges egy demokratikus társadalomban" a 10. cikk (2) bekezdése alapján. Ezért a kérelem nyilvánvalóan megalapozatlan.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: gyűlöletbeszéd; holokauszt-tagadás; történelmi tények tagadása[178]

Lehideux and Isorni v. France
(Application no. 24662/94., 1998-VII, no. 92., 1998. szeptember 23-i ítélet)

Tényállás

1984-ben a Le Monde nevű napilapban egy egész oldalas hirdetés jelent meg „Franciaország népe, rövid az emlékezeted!" címmel, amelyben a vichy-i Franciaország egykori államfőjét, Pétain marsallt – akit 1945-ben halálra ítéltek mint háborús bűnöst – pozitív színben tüntették fel, fátylat borítva a náci rezsimmel történő együttműködésére, a szöveg pedig a rehabilitációjára vonatkozó felhívással zárult. A két szerzőt az 1881. július 29-i Sajtótörvény 23. cikke alapján ellenséggel való együttműködés bűntettének nyilvános védelme elkövetése miatt elítélték.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 15:6 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság az eset összes körülményének fényében úgy döntött, hogy állást foglal a 17. cikk alkalmazásáról (joggal való visszaélés), és egyben a 10. cikknek való megfelelés szempontjából mérlegeli a kérdést, amelynek kívánalmait azonban a 17. cikk

[178] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-2362

figyelembevételével állapítja meg (38. bek.). A Bíróság először is megjegyezte, hogy a kormány szerint az a méltatás, amelyben a kérelmezőt bűnösnek találták, két különböző módszerrel valósult meg. A kérdéses publikáció szerzői esetenként úgy próbálták igazolni Pétain döntéseit, hogy különböző jelentést adtak neki, míg máskor egyszerűen elmulasztottak megemlíteni olyan történelmi tényeket, amelyek köztudomásúak, alapvető fontosságúak és kikerülhetetlenek voltak a szóban forgó politika objektív megítéléséhez (46. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy nem feladata állást foglalni, amely a történészek között egy folyamatban lévő vita része a kérdéses eseményekről és azok értelmezéséről. Mint ilyen nem tartozik az egyértelműen megállapított történelmi tények kategóriájába – mint például a holokauszt –, amelynek tagadása vagy felülvizsgálata nem tartozik a 10. cikk védelme alá. A kérelmezők kifejezetten helytelenítették a „náci atrocitásokat és üldöztetéseket", a „német mindenhatóságot és barbarizmust" (47. bek.).

A szerzők a fellebbviteli bíróság által is legitimnek tartott cél, Pétain ítéletének felülvizsgálata érdekében tették közzé a kérdéses szöveget. Továbbá a kérelmezők nem a saját nevük alatt jártak el, mivel a kérdéses szöveg alatt csak a Pétain Marsall Emlékének Védelmére Alakult Szövetség és a Nemzeti Pétain-Verdun Szövetség neve jelent meg, mely testületek a nekik való levélírásra hívták fel az olvasókat. Mivel ezek a szövetségek törvényesen jöttek létre, Philippe Pétain rehabilitációjának előmozdítása céljából, aligha meglepő, hogy fizetett hirdetésben azt a rivális történelmi elméletet támogatták, mely a legkedvezőbb azon ember számára, akinek az emlékét kívánták megvédeni (48. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a szöveg egyoldalúnak tekinthető, mivel nem említette azokat a bűncselekményeket, amelyekkel Pétaint vádolták, és amiért halálra ítélték, így azt minden kétséget kizáróan polemikusnak kell tekinteni. A párizsi fellebbviteli bíróság ítélete azon alapult, hogy a szerzők Pétain magatartásának bizonyos elemeit nem kritizálták vagy nem határolódtak el azoktól. A Bíróságnak ennek megfelelően azt kellett megfontolnia, hogy ez a kritika igazolhatja-e a panaszolt beavatkozást (52. bek.). Kétségtelen, hogy – mint minden más, az Egyezmény alapvető értékei ellen irányuló kijelentés – egy nácibarát politika igazolása nem élvezheti a 10. cikk védelmét. Jelen esetben viszont nem annyira egy politikát, mint inkább egy embert dicsértek, és ezt olyan célért – Pétain elítélésének revíziójáért – amelynek legitimitását legalábbis a fellebbviteli bíróság is elismerte (53. bek.).Az, hogy a szöveg nem tett említést emberiség elleni bűntettel kapcsolatos tényekről, morálisan elítélendő, de az eset összes körülményeit figyelembe véve értékelendő (54. bek.). A Bíróság megjegyezte, hogy az írás a kollektív emlékezet fájdalmas epizódját idézte fel, és így rossz érzést kelthetett a társadalomban annak ellenére, hogy az események óta már több mint 40 év

telt el. Bár az olyan kijelentések, amilyeneket a kérelmezők tettek, mindig alkalmasak arra, hogy újabb vitákat nyissanak, és visszahozzák a múlt szenvedéseinek emlékét, az eltelt idő miatt nem lehet ugyanolyan komolysággal kezelni az ilyen kijelentéseket 40 évvel később, mint 10 vagy 20 évvel korábban. Ez részét képezi azoknak az erőfeszítéseknek, amelyeket minden országnak meg kell tennie, hogy nyíltan és szenvedélymentesen vitathassák meg saját történelmüket (55. bek.).

A Bíróság végül értékelte a kollaboráció bűncselekményének nyilvános védelméért történő büntetőjogi elítélés komolyságát is, tekintettel arra, hogy a beavatkozásra vagy a cáfolatra más eszközök is léteznek, különösen polgári jogi jogorvoslatok (57. bek.). Röviden, a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmezők büntetőjogi elítélése aránytalan, és mint ilyen szükségtelen egy demokratikus társadalomban. Ennélfogva az Egyezmény 10. cikkét megsértették. Miután erre a következtetésre jutott, a Bíróság hozzátette, hogy a 17. cikket nem célszerű alkalmazni (58. bek.). Az ítélethez két párhuzamos véleményt, egy részleges és két különvéleményt csatoltak.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.).

Címkék: történelmi kérdések megvitatása; szankció arányossága[179]

Witzsch v. Germany
(Application no. 41448/98., 1999. április 20-i döntés)

Tényállás

A kérelmező 1994 novemberében és 1995 februárjában leveleket írt bajor politikusoknak, amelyekben tiltakozását fejezte ki a német büntető törvénykönyv (Strafgesetzbuch, StGB) 130. §-ában szabályozott gyűlöletre uszítás tervezett módosítása miatt, amely büntetendővé tette a holokauszt tagadását. A levelek holokausztot tagadó kijelentéseket is tartalmaztak: a kérelmező „történelmi hazugságnak” nevezte az „úgynevezett gázkamrák” létezését, kétségbe vonva 6 millió zsidó halálát, és szerinte arra sem volt bizonyíték, hogy Hitler elrendelte a zsidók kiirtását. A kérelmezőt a fürth-i kerületi bíróság (Amtsgericht) felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte az StGB 189. §-ában szabályozott „elhunytak emlékének becsmérlése” (Verunglimpfung des Andenkens Verstorbener) miatt. A bíróság megállapította, hogy a zsidók és más személyek ellen a gázkamrákban – többek között az auschwitzi koncentrációs

[179] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58245

táborban – elkövetett tömeggyilkosságok történelmi ténynek (historische Tatsache) minősülnek. A bíróság szerint ennek tagadása az elhunytak méltóságának becsmérlését is jelenti. A kérelmező fellebbezését a Nürnberg-Fürth Tartományi Bíróság (Landgericht), majd a bajor legfelsőbb bíróság (Bayerisches Oberstes Landesgericht) is elutasította. Az indokolás szerint a levél tartalma objektíve tartalmazta a gázkamrák létének tagadását, különösen a „történelmi hazugság" kifejezés használatával. Mivel ez történelmi tény, ezért bizonyítás felvételére nincs szükség. A kérelmező alkotmányjogi panaszát a Szövetségi Alkotmánybíróság (Bundesverfassungsgericht) elutasította.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint elítélésével történészként megsértették a véleménynyilvánítási szabadságát. A Bíróság elismerte, hogy beavatkozás történt, amely „törvényben meghatározott" – StGB 189. § – volt, és amely a zavargás és a bűnözés megelőzését, valamint a jó hírnév vagy mások jogainak védelmének legitim célját szolgálta. A Bíróság az Egyezmény 17. cikkére[180] utalva emlékeztetett arra, hogy az egyértelműen megállapított történelmi tények tagadása vagy felülvizsgálata – mint például a holokauszt – nem tartozik a 10. cikk védelme alá. Ennek fényében a Bíróság megállapította, hogy a becsmérlő kijelentések miatt a bűnözés és a zavargás megelőzéséhez fűződő közérdek – tekintettel a holokausztra és a náci rezsim áldozatainak érdekeinek védelmének követelményére – felülmúlja a kérelmezőnek a gázkamrák létezésének és az ott történt tömeggyilkosságok tagadására vonatkozó nézetei terjesztésének szabadságát. Ezek „megfelelő és elégséges indokok voltak a kérelmező elítélésére. A vitatott beavatkozás ezért „szükségesnek tekinthető egy demokratikus társadalomban", és a 10. cikket nem sértették meg. Mindezek alapján a Bíróság a kérelmet megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lehideux and Isorni v. France (47. bek.).

[180] „Az Egyezmény egyetlen rendelkezését sem lehet úgy értelmezni, hogy az bármely állam, csoport vagy személy számára jogot biztosítana olyan tevékenység folytatására vagy olyan cselekedet végrehajtására, amely az Egyezményben foglalt jogok és szabadságok megsértésére vagy pedig az Egyezményben meghatározottnál nagyobb mértékű korlátozására irányul."

Címkék: gyűlöletbeszéd; holokauszt-tagadás; történelmi tények tagadása[181]

Garaudy v. France
(Application no. 65831/01., 2003. június 24-i döntés)

Tényállás

Roger Garaudy „Az izraeli politika alapvető mítoszai" című könyv szerzője, művét kétszer is megjelentette saját költségén, amelyben többek között tagadta a holokauszt megtörténtét. Különböző szervezetek több büntetőjogi panaszt is benyújtottak ellene, művében megvalósított „emberiség elleni bűncselekmények tagadása", „faji rágalmazás" és „gyűlöletre uszítás" elkövetése miatt. Ennek eredményeként öt büntetőeljárás indult Garaudyval szemben. A párizsi fellebbviteli bíróság mind az öt ügyben elítélte a kérelmezőt emberiség elleni bűncselekmények tagadása, személyek egy csoportjának – a zsidó közösség – nyilvános becsmérlése és gyűlöletre izgatás miatt. Revizionistának minősítette a művet és a kérelmezőt az egyik panasz tekintetében maximális, hat hónap időtartamú felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte, a többi ügyben pedig pénzbüntetést szabott ki. A Semmítőszék helybenhagyta az ítéleteket és elrendelte a szabadságvesztés azonnali végrehajtását.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A Bíróság hangsúlyozta, hogy nem ő dönt a francia jog szerinti gyűlöletre uszítás, rágalmazás és rasszizmus bűncselekményének tényállási elemeinek megvalósulásáról, az a tagállami hatóságok, jelen esetben a francia bíróság hatáskörébe tartozik. A Bíróságnak az a feladata, hogy a 10. cikk tekintetében megvizsgálja, hogy a döntést a releváns tények elfogadható értékelésére alapozták-e. A Bíróság kimondta, hogy nem fér kétség ahhoz, hogy a nácibarát politika nem élvezheti a 10. cikk védelmét, és a 17. cikk a világosan meghatározott történelmi tények tagadását, így például a holokauszt-tagadást kivonja a 10. cikkben foglalt szabály alól.

A kérelmező a könyvben kétségbe vonta ezen történelmi események mértékét és súlyosságát, amelyek nem a vitatottak történészek között, hanem éppen ellenkezőleg,

[181] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-4868

egyértelműen alátámasztottak. A hazai bíróságok megállapították, hogy a kérelmező valójában módszeresen tagadta a nácik által a zsidók ellen elkövetett emberiség elleni bűncselekményeket. Nem kétséges, hogy az egyértelműen megállapított történelmi tények – mint például a holokauszt – tagadása, amit a kérelmező is tett könyvében, nem tekinthető az igazság keresésére irányuló történelmi kutatásnak. Az emberiség ellen elkövetett bűncselekmények tagadása az egyik legsúlyosabb formája a zsidóság faji alapon történő rágalmazásának és a velük szembeni gyűlöletre uszításnak. A mű valódi célja a nemzetiszocialista rendszer rehabilitálása és az áldozatok azzal való megvádolása volt, hogy maguk hamisították meg a történelmet. Mint ilyen, a legsúlyosabb közösség elleni becsületsértés, a zsidókkal szemben megvalósuló gyűlöletkeltés. Az egyértelműen megállapított történelmi tények tagadása nyilvánvalóan összeegyeztethetetlen azokkal az alapvető értékekkel, amelyek előmozdítására az Egyezmény törekszik. Az Bíróság szerint az ilyen jellegű cselekedetek a rasszizmus és az antiszemitizmus alapjául szolgálnak, és súlyos veszélyt jelentenek a közrendre, illetve összeegyeztethetetlenek a demokráciával és az emberi jogokkal, mert sértik mások jogait, így azokat ki kell vonni a 10. cikkben foglalt védelem hatálya alól. A Bíróság ennek megfelelően kimondta, hogy a 17. cikk értelmében a kérelmező nem hivatkozhat a 10. cikkre, amiért elítélték emberiség elleni bűncselekmények tagadása miatt. Mindezek alapján a Bíróság a kérelmet megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította.

A kérelmező kifogásolta, hogy sajtóhadjárat áldozata lett, de ezt nem tudta megfelelően bizonyítani. A Bíróság szerint a könyv eleve olyan témát dolgozott fel, amely esetében fokozottabb médiaérdeklődésre lehetett számítani, ez azonban semmilyen módon nem befolyásolta döntését, így ezt a kifogást is elutasította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Glimmerveen and Hagenbeek v. the Netherlands; Lehideux and Isorni v. France (47., 53. bek.).

Címkék: gyűlöletbeszéd; holokauszt-tagadás; történelmi tények tagadása; rasszizmus; antiszemitizmus[182]

Norwood v. United Kingdom

(Application no. 23131/03., 2004. november 16-i döntés)

[182] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-23829

Tényállás

A kérelmező egy szélsőjobboldali párt regionális vezetőjeként 2001 novembere és 2002 januárja között lakása ablakába kitett egy képet, amely a New York-i World Trade Center lángoló tornyait, az iszlámot jelképező áthúzott félholdat és csillagot, valamint a „Távozzon az iszlám! Védd meg a briteket!" feliratot ábrázolta. A rendőrség később eltávolította a képet, majd másnap behívta a panaszost kihallgatásra, aki azonban nem jelent meg. A Public Order Act 1986 5. cikke alapján faji vagy vallási közösség ellenes magatartás tanúsítása miatt eljárás indult ellene, majd a bíróság el is marasztalta emiatt. A fellebbviteli bíróság fenntartotta az ítéletet, mondván, hogy a plakát felhívás volt a muszlim közösség elleni támadásra, és azt fejezte ki, hogy az iszlám vallású emberek fenyegetést jelentenek a brit polgárokra nézve.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az Egyezmény 17. cikkének általános célja, hogy megakadályozza a totalitárius célokat valló egyéneket vagy csoportokat, hogy az Egyezmény elveit saját érdekeik szerint kihasználják. A Bíróság és azt megelőzően a Bizottság kifejtette, hogy a 10. cikkben foglalt véleménynyilvánítás szabadsága nem hívható fel a 17. cikkbe ütközően. A Bíróság egyetértett a nemzeti bíróság állításával, miszerint a kifüggesztett képre írt kifejezések nyilvános támadásnak értékelhetők az Egyesült Királyság területén élő muszlimok ellen. Egy ilyen általános, indulatos támadás egy vallási csoport ellen, amely a csoport egészét egy súlyos terrorcselekménnyel köti össze, összeegyeztethetetlen az Egyezmény által hirdetett és garantált értékekkel, így különösen a toleranciával, a társadalmi békével és diszkrimináció tilalmával. A kérelmező cselekedete az Egyezmény 17. cikkébe ütköző cselekmény, amely ezért nem élvezi az Egyezmény 10. cikkében foglaltak védelmét. Mindezek alapján a Bíróság a kérelmet megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Glimmerveen and Hagenbeek v. the Netherlands; Jersild v. Denmark (35. bek.); Garaudy v. France.

Címkék: gyűlöletbeszéd; rasszizmus; iszlamofóbia[183]

[183] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67632

Witzsch v. Germany

(Application no. 7485/03., 2005. december 13-i döntés)

Tényállás

1999 szeptemberében egy német hetilap egy jól ismert történész, egyetemi tanár azon véleményét tette közzé, miszerint Hitler rendelte el a zsidók meggyilkolását, és minden bizonnyal tudott is róla. A kérelmező a cikkre válaszul levelet írt a történésznek, amelyben a kijelentéseit hamisnak és történelmileg tarthatatlannak nevezte, és hozzátette, hogy semmi sem utalt a Német Nemzetiszocialista Munkáspárt (NSDAP) programjában arra, hogy a párt és Hitler célja a zsidók megölése lett volna. A történész a levelet a rendőrségnek továbbította, és a kérelmező ellen büntetőeljárás indult. 2001-ben a fürth-i kerületi bíróság (Amtsgericht) három hónap börtönbüntetésre ítélte az StGB 189. §-ában szabályozott „elhunytak emlékének becsmérlése" miatt. A bíróság szerint történelmileg bizonyított, hogy a zsidók koncentrációs táborokban történő tömeges meggyilkolását Hitler és az NSDAP tervezte és szervezte meg. Ennek megfelelően nincs szükség bizonyítási eljárásra. Noha a kérelmező nem tagadta a holokausztot, Hitler és a náci párt felelősségének tagadása e tekintetben egy negatív értékítélettel volt egyenértékű. Ezzel pedig tagadta az áldozatok rendkívül kegyetlen és egyedülálló sorsát, amivel az elhunytak méltóságát becsmérelte. A kérelmező fellebbezését a Nürnberg-Fürth Tartományi Bíróság (Landgericht), majd a bajor legfelsőbb bíróság is elutasította. A bíróság szerint a zsidók gázkamrákban történő kiirtása egyértelműen megállapított történelmi tény, ahogyan az is, hogy Hitler kezdeményezte a németországi zsidók meggyilkolását, ezért bizonyítás felvételére nincs szükség. Hozzátette, a kérelmező azon kijelentésével, hogy a történész véleménye a háborús propaganda és a háború utáni rémpropaganda része volt, azzal együtt, hogy tagadta Hitler és a náci párt felelősségét a zsidók kiirtásában, megvetését fejezte ki a zsidókkal szemben. A kérelmező alkotmányjogi panaszát a Szövetségi Alkotmánybíróság is elutasította.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát, különösen azért, mert a német bíróságok nem vették figyelembe, hogy a kérdéses kijelentéseket egy

magánlevélben tette. A Bíróság és korábban a Bizottság már kimondta, hogy nem lehet hivatkozni a 10. cikk által garantált véleménynyilvánítás szabadságára az Egyezmény 17. cikkével való konfliktus esetén, különösen a holokauszt tagadásával kapcsolatos esetekben. A véleménynyilvánítás szabadságával való visszaélés összeegyeztethetetlen a demokráciával és az emberi jogokkal, és sérti mások jogait. Jelen esetben a kérelmező nem tagadta a holokausztot, sem a gázkamrák létezését. Azonban tagadta a holokauszt egy hasonlóan jelentős és megalapozott körülményét azzal, hogy hamisnak és történelmileg tarthatatlannak vélte, hogy Hitler és az NSDAP tervezte, kezdeményezte, és szervezte meg a zsidók tömeges meggyilkolását. A Bíróság egyetértett azzal, hogy a kérelmező a kijelentéseivel megvetést mutatott a holokauszt áldozatai felé. Az általa kifejtett nézetek ellentétesek az Egyezmény szövegével és szellemével. Ezért a 17. cikkel összhangban nem hivatkozhat a 10. cikk rendelkezéseire. Az a tény pedig, hogy a kijelentéseket egy magánlevélben és nem nagyobb nyilvánosság előtt tette, irreleváns. Mindezek alapján a Bíróság a kérelmet megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Glimmerveen and Hagenbeek v. the Netherlands; Witzsch v. Germany.

Címkék: gyűlöletbeszéd; holokauszt-tagadás; történelmi tények tagadása[184]

Erbakan v. Turkey
(Application no. 59405/00., 2006. július 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező politikus 1996-1997-ig Törökország miniszterelnöke és abban az időszakban annak a Refah Partisi (Jóléti Párt) elnöke volt, amelyet 1998-ban feloszlattak szekularizmus-ellenes tevékenység folytatása miatt. 1994-ben az önkormányzati választási kampányidőszakban a kérelmező beszédet mondott Bingölben, Délkelet-Törökországban, amelyről nem hivatalos felvétel készült. 1998 júliusában büntetőeljárást indítottak a kérelmező ellen előadásában tanúsított gyűlöletkeltés, faji és vallási közösségekkel szemben tett ellenségeskedő megjegyzései miatt. A diyarbakıri Nemzetbiztonsági Bíróságon a kérelmező vitatta az ellene felhozott vádakat, különösen a beszédét tartalmazó videokazetta hitelességét. 2000. március 10-én a Nemzetbiztonsági Bíróság elítélte Erbakant, határozatában

[184] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72786

egy évig terjedő szabadságvesztést és pénzbüntetést szabott ki, tekintettel arra, hogy Bingöl város lakói szélsőséges szervezetek terrorcselekményeinek áldozatául estek, és ebben a helyzetben a kérelmező beszédében a hívők és nemhívők megkülönböztetése túllépte a szabad politikai vita határait. 2000. július 5-én a Semmítőszék elutasította a kérelmező fellebbezését és helybenhagyta a korábbi ítéletet. 2001 januárjában a 4454. és 4616. számú törvények értelmében a Nemzetbiztonsági Bíróság felfüggesztette az ítélet végrehajtását.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány azzal érvelt, hogy a politikai iszlám valós veszélyt jelentett és – figyelembe véve a közzétételkori körülményeket – a vitatott beszéd valós idejű kockázatot és azonnali veszélyt jelentett a török államra és társadalomra. Tekintettel a politikai iszlámnak az emberi jogokra épülő rendszerre jelentett fenyegetésére, a kormány úgy érvelt, hogy jogában áll minden szükséges védelmi intézkedést megtenni (48. bek.). A kérelmező ezzel szemben azt kifogásolta, hogy ha azonnali veszélyt jelentett a vitatott beszéd a nemzet biztonságára, a közbiztonságra, akkor a büntetőeljárás miért öt évvel az eset után indult (54. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a szabad politikai vita védelme nagyon fontos jellemzője egy demokratikus társadalomnak. Kiemelt fontosságot tulajdonított a véleménynyilvánítás szabadságának a politikai vita keretében, és úgy vélte, hogy a politikai beszéd korlátozásának igazolásához rendkívül meggyőző érvek szükségesek (55. bek.). Hozzátette ugyanakkor, hogy minden ember egyenlő méltóságú személyként való elismerése és tisztelete a demokratikus és plurális társadalom alapját képezi. Így bizonyos demokratikus társadalmakban elvileg szükség lehet az olyan kifejezési formák szankcionálása, vagy akár megelőzése, amelyek az intolerancián alapuló gyűlöletkeltést – beleértve a vallási intoleranciát – terjesztik, arra uszítanak, támogatják vagy igazolják az intolerancián alapuló gyűlöletkeltést – beleértve a vallási intoleranciát – feltéve, hogy a korlátozások vagy büntetések arányosak az elérni kívánt céllal (56. bek.).

A Bíróság rámutatott arra, hogy bár a politikai vita szabad, a politikusok nyilvános beszédeiben alapvető fontosságú az intoleranciát elősegítő megnyilvánulások mellőzése (64. bek.), a társadalom vallási hovatartozás szerinti megosztása pedig ilyennek tekinthető, mely alkalmas társadalomban a sokszínűségének csökkentésére is. Mivel azonban a politikai vita szabadsága alapvető egy demokratikus társadalomban, meg kell vizsgálni, van-e olyan

kényszerítő ok, amely indokolja a súlyos büntetést a politikai diskurzus területén. Ez annál inkább így van, mivel a kérelmezőt nemcsak vallási gyűlöletkeltés miatt találták bűnösnek, de a beszéd egyes részeit faji alapú gyűlöletkeltésre alkalmasnak is találták (65. bek.). A Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a hatóságok nem próbálták meg rekonstruálni a beszéd tartalmát, hanem öt év távlatából kizárólag a videofelvételre hagyatkoztak, amelynek a hitelessége is vitatható. Így különösen nehéz felelőssé tenni a kérelmezőt a vádiratban felsorolt minden állításért (67. bek.). A Bíróság szerint nem állapítható meg, hogy a kérelmező beszéde azonnali és közvetlen veszélyt jelentett volna a társadalomra (68. bek.).

A Bíróság rendkívül súlyosnak ítélte meg a jól ismert politikussal szemben alkalmazott szankciót. Egy ilyen szankciónak természeténél fogva elkerülhetetlenül dermesztő hatása van, és az a tény, hogy a kérelmezőnek nem kellett végül letöltenie büntetését, nem változtat ezen a következtetésen (69. bek.). Következésképpen a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban". A politikus ellen lefolytatott büntetőeljárás a kijelentések elhangzása után öt évvel nem minősült ésszerűen arányosnak az elérni kívánt törvényes céllal, tekintettel a demokratikus társadalomnak a politikai vita szabadságának biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére (70. bek.). Az Egyezmény 10. cikkét ezért megsértették (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Feldek v. Slovakia (83. bek.); Scharsach and News Verlagsgesellschaft GmbH v. Austria (30. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (116. bek.).

Címkék: politikai véleménynyilvánítás; gyűlöletbeszéd; szankció arányossága[185]

Pavel Ivanov v. Russia
(Application no. 35222/04., 2007. február 20-i döntés)

Tényállás

A kérelmező a „Russkoye Veche" című, kb. ezer példányban megjelenő havilap alapítója, tulajdonosa és szerkesztője volt egy személyben. A kérelmezőt 2003-ban tömegmédiumon keresztül elkövetett etnikai, faji és vallási gyűlöletre izgatással vádolták meg a büntető törvénykönyv 282. § (1) bekezdése alapján. A vádat egy cikksorozatra alapozta az ügyész, melynek témája a zsidók társadalmi életből való kirekesztésére szólított fel, feltételezte, hogy oksági viszony áll fent a társadalmi, gazdasági és politikai rossz közérzet és a zsidók

[185] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76232

tevékenysége között, emellett a zsidóságot rosszindulatú etnikai csoportként írta le. A novgorodi városi bíróság előtt a vádlott ártatlanságát bizonyítva azzal védekezett, hogy „a zsidóság cionista-fasiszta vezetése” a forrása minden rossznak Oroszországban, és megbízható információk hiányában az orosz nép nem ismerhet rá a rossz helyzet indítékaira és okaira, „ő csupán tanítani akarta az oroszokat és a zsidókat, akik cionista-fasiszta ideológiától szenvednek.” A bíróság nem látta bizonyítottnak, hogy a kérelmező volt a cikk szerzője, így bizonyítottság hiányában felmentette őt, míg a novgorodi regionális bíróság hatályon kívül helyezte a döntést, és visszautalta az ügyet az elsőfokú bíróságra.

A kérelmező a novgorodi városi bíróságtól egy társadalom-történeti jelentés formájában kért bizonyítást, amely tisztázza a zsidóság pontos státuszát (pl. fajnak vagy nemzetnek számítanak-e, Oroszországban nemzetet alkotnak-e vagy diaszpórát stb.), mely kérelmet a bíróság elutasította. A bíróság 2004 februárjában bűnösnek találta a kérelmezőt etnikai, faji és vallási gyűlöletre izgatásban, és három évre eltiltotta mindennemű újságírástól, kiadástól és terjesztéstől a tömegmédiában. A bíróság az ítéletet szocio-humanitárius, szociálpszichológiai és más szóbeli szakvéleményekre alapozta. Az elítélt továbbra is tagadta az ellene felhozott vádat, mivel a zsidóság szerinte nem tekinthető sem fajnak, sem pedig nemzetnek. A regionális bíróság 2004 áprilisában fenntartotta az elsőfokú ítéletben foglaltakat. A másodfok ugyanakkor hatályon kívül helyezte a foglalkozástól való eltiltást, és helyette pénzbüntetést szabott ki.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A Bíróság gyakorlatában a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe mellett annak korlátaira is rámutatott. Így az olyan beszéd, amely nem egyeztethető össze az Egyezmény által hirdetett és garantált értékekkel, és a 17. cikk alapján nem élvezi a 10. cikk védelmét. Jelen ügyben a kérelmező a zsidóságot Oroszországban mint a gonoszság forrását ábrázolta. Azzal vádolta őket, hogy titkos összeesküvést szőnek az orosz néppel szemben, és a zsidó vezetésnek fasiszta ideológiát tulajdonított. Mind írásaiban, mind a tárgyaláson következesen tagadta a zsidóság nemzeti méltósághoz való jogát, mondván, nem alkotnak egy nemzetet. A Bíróság szerint a kérelmező antiszemita nézeteket vall, és – egyetértve a nemzeti bíróságokkal – gyűlöletre izgat a zsidó néppel szemben. Ilyen általános és vehemens támadás egy etnikai csoport ellen szemben áll az Egyezmény elveivel, nevezetesen a toleranciával, a

társadalmi békével, és a megkülönböztetés tilalmával. Így a Bíróság szerint a kérelmező a 17. cikk alapján nem élvezheti az Egyezmény 10. cikkében foglalt védelmet. Mindezek alapján a Bíróság a kérelmet megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva elutasította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lehideux and Isorni v. France (50. bek.); Garaudy v. France; Witzsch v. Germany.

Címkék: gyűlöletbeszéd; rasszizmus, antiszemitizmus[186]

Soulas and Others v. France
(Application no. 15948/03., 2008. július 10-i ítélet)

Tényállás

Az első kérelmező az „Európa gyarmatosítása" című könyvet írta, amelynek borítóján az „Igaz diskurzus a bevándorlásról és az iszlámról" felirat szerepelt. A könyvben a szerző azt kívánta hangsúlyozni, hogy „mi az ami összeférhetetlennek tekinthető az európai civilizáció és az iszlám között egy adott földrajzi területen". A szerző leírta, hogy miért tartja károsnak az Európába irányuló, nem európai emberek bevándorlását, különösen a muszlimokét. Szerinte az iszlám Franciaország és Európa ellenséges meghódításába kezdett, és a „fiatalok" bűnözése még csak a kezdete egy etnikai polgárháború megnyilvánulásának a területek feletti uralomért, aminek következtében a kontinens a káoszba süllyed. Látván ezt a komoly veszélyt, elítélte a tudatlan európaiakat és a többnemzetiségű, multikulturális társadalom utópiáját. A könyv azt is állította, hogy észak-afrikai és muszlim fiatalok a külvárosokban fiatal fehér lányok „nemi erőszak rituáléjával" voltak elfoglalva. A könyv kiadása miatt a kérelmezők ellen büntetőeljárás indult. Az első két kérelmezőt az 1881. július 29-i Sajtótörvény 23. és 24. cikke alapján – az Észak- és Közép-Afrikából származó muszlim közösségek elleni – gyűlöletre és erőszakra való felbujtás miatt, egyenként 7500 euró pénzbírság megfizetésére ítélték. Emellett a kérelmezőket arra is kötelezték, hogy fizessenek jelképes kártérítést a Rasszizmus- és Antiszemitizmus-ellenes Nemzetközi Ligának (LYCRA), valamint a Mozgalom a Rasszizmus ellen és a Népek közötti Barátságért (MRPA) nevű szervezeteknek.

Az eljáró szerv

V. Szekció

[186] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-79619

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a könyv közérdekű kérdésekkel foglalkozott: a bevándorlók betelepedésének és integrációjának problémái a befogadó országokban, amelyről jelenleg is élénk vita folyik az európai társadalmakban mind a politikában, mind a médiában (36. bek.). Ez különösen igaz Franciaországra, amely az elmúlt években sok külföldinek adott otthont, és próbálta őket integrálni. Ám az integráció hosszú és fáradságos folyamat vége lehet, amely hibákat és nehézségeket foglalhat magában, amelyek a külföldön született népesség egy részét sújthatják (37. bek.). A problémák, amelyekkel az államok szembesülnek a bevándorlási és integrációs politikájuk során, helyzetről helyzetre változnak. Ugyanez vonatkozik a politikának a bevándorló népességre és a helyi lakosságra gyakorolt hatására, amely több, történelmi, demográfiai és kulturális tényezőtől is függhet. A legmegfelelőbb, ha a problémákkal a nemzeti hatóságok foglalkoznak, akik alaposan ismerik az adott ország viszonyait. Ennek megfelelően széles mérlegelési jogkörrel kell rendelkezniük a beavatkozás léte és mértéke szükségességének megítélésében (38. bek.).

A könyv több fejezete is negatív képet mutatott, és a bevándorlás hatásait katasztrofálisnak mutatta be (41. bek.). A Bíróság megismételte a faji megkülönböztetés minden formája és megnyilvánulása elleni küzdelem fontosságát, és számos nemzetközi jogi dokumentumra is hivatkozott (42. bek.). A hazai bíróságok hangsúlyozták, hogy a könyvben használt kifejezések azt célozták, hogy az olvasókban az elutasítás érzését és ellentéteket keltsenek, súlyosbítva a militáns nyelvhasználattal a közösségek tekintetében, amelyeket fő ellenségként jelöltek meg, illetve az olvasókat arra vezette, hogy osszák a szerző által javasolt megoldást, az etnikai alapú, visszahódító háborút (43. bek.). A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok indokai „megfelelőek és elégségesek” voltak, és nem lépték túl a mérlegelési jogkörüket (44. bek.). A kérelmezőkre kiszabott pénzbüntetések mértéke ugyan magasnak tűnhet, ám elvben szabadságvesztés is kiszabható volt (46. bek.). A Bíróságot meggyőzték a kérelmezők elítélésének alátámasztására előterjesztett érvek, ezért a beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (47. bek.). Végül a Bíróság kimondta, hogy a könyv vitatott részei nem voltak elég súlyosak az Egyezmény 17. cikkének alkalmazásához (48. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (30. bek.).

Címkék: gyűlöletbeszéd, bevándorlók[187]

Leroy v. France
(Application no. 36109/03., 2008. október 2-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező francia karikaturistát a Bayonne-i bíróság egy karikatúra miatt ítélte el. A karikatúra, amely az Ekaitza című baszk hetilapban jelent meg 2001. szeptember 13-án, a 2001. szeptember 11-i terrortámadást ábrázolta a következő szöveggel: „Mindnyájan erről álmodoztunk… A Hamasz megtette!" A bíróság a kérelmezőt terrorizmus dicsőítésében (támogatásában) való bűnrészességgel, míg a lap főszerkesztőjét terrorizmus dicsőítésének elkövetésével vádolta. A bíróság 2002-ben mindkettőjüket 1.500 euró összegű pénzbüntetés megfizetésére, illetve a döntés saját költségükön való közzétételére kötelezte, az érintett lap mellett további két másik lapban. A fellebbviteli bíróság helybenhagyta az elsőfokú ítéletet, és indokolásában külön kiemelte, hogy „a Manhattant ért közvetlen támadásra utalás, a támadásoknak egy jól ismert terrorista szervezethez társítása és egy halálos terv idealizálása az »álom« szóval, valamint az, hogy [a szerző] többes szám első személy használatával azonosítja magát a pusztítás ezen módszerével, és mindezt úgy tálalja, mint egy álom beteljesedését, végső soron közvetve arra bátorítja a potenciális olvasót, hogy pozitívan értékelje egy sikeres bűncselekmény elkövetését." A kérelmező fellebbezését elutasították.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a karikatúra publikálásának napja – 2 nappal az eseményeket követően –, továbbá a támogató magatartás növelte a karikaturista felelősségét a tragikus eseménnyel kapcsolatban, akár művészi, akár újságírói perspektívából tekintünk is rá. Egy ilyen üzenet hatását egy politikailag olyan érzékeny régióban, mint Baszkföld, szintén nem lett volna szabad figyelmen kívül hagyni. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a karikatúra a közönségből élénk reakciót váltott ki (provokált), mely a régióban erőszak felkeltésére és a közrendre érzékelhető hatás kiváltására volt alkalmas (45. bek.). A francia kormány a 17. cikkre

[187] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87370

hivatkozva kérte, hogy a Bíróság ne fogadja be a panaszt, mivel a karikatúra a terrorizmus dicsőítését valósította meg, amely az Egyezményben garantált jogok és szabadságok lerombolását célozza, ezért a kérelmező nem hivatkozhat az Egyezmény 10. cikkében biztosított véleménynyilvánítási szabadságra (23. bek.). A Bíróság ezt arra hivatkozással utasította el, hogy a karikatúra üzenete – az amerikai imperializmus lerombolása – nem tekinthető úgy, mint az Egyezmény alapvető értékeinek megtagadása, ellenben például a rasszizmusra, antiszemitizmusra, holokauszt-tagadásra és iszlamofóbiára izgatással (27. bek.).

A kérelmező szerint a nemzeti bíróság figyelmen kívül hagyta az ő politikai és aktivista kifejezését, vagyis, hogy az szatirikus formában Amerika-ellenes volt, és az amerikai imperializmus hanyatlását mutatta be. Márpedig az ilyen véleménynyilvánítás a 10. cikk védelmét élvezi. Szerinte a karikatúra nem terrorista tevékenységet dicsőített, csupán bírálta a kapitalizmust és az amerikai imperializmust (34., 42. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a beavatkozás – tekintettel a terrorizmus elleni küzdelem érzékeny jellegére – a közbiztonság fenntartásának, illetve a zavargás megelőzésének legitim célját szolgálta (36. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy 2011. szeptember 11. globális káosznak adott teret, így az azzal kapcsolatos viták közérdeklődésre tartottak számot (41. bek.). Azonban a karikatúra nem csupán a kérelmező által mondottakra szorítkozott, hanem támogatta és dicsőítette a megtörtént erőszakos rombolást, a képhez kapcsolódó szövegre hivatkozva pedig megállapította, hogy a kérelmező morális támogatását fejezte ki az elkövetők felé. A kérelmező a használt kifejezésekkel helyeslően nyilatkozott a több ezer civil ellen elkövetett erőszakról, és ezzel csorbította az áldozatok emberi méltóságát (43. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy vélte, hogy a hazai bíróságok indokai „megfelelőek és elégségesek” voltak (46. bek.). A kérelmezőre kiszabott pénzbüntetés – tekintettel annak enyhe voltára, illetve a kontextusra, amelyben a vitatott rajz publikálásra került – arányban állt az elérni kívánt legitim céllal , így nem sérült az Egyezmény 10. cikke (47-48. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Norwood v. United Kingdom.

Címkék: gyűlöletbeszéd; karikatúrák; terrorizmus[188]

Balsyte-Lideikiene v. Lithuania

(Application no. 72596/01., 2008. november 4-i ítélet)

[188] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88657

Tényállás

A kérelmező egy kiadó tulajdonosa volt, aki egy „Litván kalendárium 2000” néven különböző történelmi eseményeket – a saját és más szerzők szemszögéből – leíró naptárat jelentetett meg és forgalmazott. 2001 márciusában a hazai bíróságok kimondták, hogy megsértette a közigazgatási kihágási kódex 214/12. cikkét, mivel több szakértői vélemény szerint a naptár etnikai gyűlöletet népszerűsített. A naptár antiszemita, lengyel- és orosz-ellenes kifejezéseket tartalmazott, valamint olyan állításokat, hogy a litvánok más etnikai csoportokhoz képest felsőbbrendűek. A kérelmezőt közigazgatási figyelmeztetésben részesítették, a naptár eladatlan példányait pedig elkobozták.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező kifogásolta, hogy a naptár elkobzásával és további forgalmazásának megtiltásával megsértették a 10. cikket (67-68. bek.). A Bíróság egyetértett azzal, hogy a büntetés célja a Litvániában élő etnikai csoportok jó hírnevének és jogainak védelme (73. bek.). Figyelembe vette a litván kormány magyarázatát, miszerint Litvánia függetlenségének helyreállása óta a területi integritás és a nemzeti kisebbségek kérdései érzékeny témák voltak. A kiadvány több diplomáciai képviselettől is negatív reakciókat kapott, továbbá a nemzetközi jog alapján Litvánia köteles volt megtiltani bármilyen nacionalista gyűlölet pártolását, és intézkedéseket tenni, hogy megvédje azokat a személyeket, akik etnikai identitásuk folytán ilyen fenyegetéseknek lehetnek kitéve (69., 78. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező a naptárban agresszív nacionalizmust és etnocentrizmust fejezett ki; a zsidókra többször úgy utalt, mint háborús bűnösök és a litvánokkal szembeni népirtás elkövetői; hasonló nyelvezetet használt a lengyelek esetében is. A kijelentések tehát gyűlöletkeltőek voltak a lengyelekkel és a zsidókkal szemben, amelyek a Bíróság szerint alkalmasak voltak arra, hogy a litván hatóságok számára komoly aggodalomra adjanak okot (79. bek.).

A hazai bíróságok egyetértettek a szakértőkkel abban, hogy a nemzetek közötti kapcsolatok elfogult és egyoldalú ábrázolása akadályozta a civil társadalom megszilárdulását, és nacionalista gyűlöletet népszerűsített, illetve a kérelmező kijelentései a „szélsőséges nacionalizmus ideológiájának” tudhatók be. Tekintettel a részes államokat ilyen esetekben megillető mérlegelési jogkörre, a Bíróság szerint a hazai hatóságok nem lépték túl a mérlegelési jogkörüket, amikor úgy ítélték meg, hogy „nyomós társadalmi érdek”, hogy a

kérelmezővel szemben intézkedéseket tegyenek (80. bek.). A hazai bíróságok elismerték a kérelmező arra vonatkozó jogát, hogy kifejezhesse gondolatait, hangsúlyozva ugyanakkor, hogy a szabadságok és jogok mellett egy személynek kötelezettségei is vannak, többek között nem sértheti az Alkotmányt és a hazai jogot (82. bek.). Végezetül, bár az elkobzást viszonylag komoly intézkedésnek lehet tekinteni, a kérelmezőre nem szabtak ki bírságot, csupán figyelmeztetésben részesítették – figyelembe véve, hogy ez volt az első szabálysértése –, ami a kiszabható legenyhébb közigazgatási büntetés (84. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező büntetése nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal, és a beavatkozás ésszerűen tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban" (85. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: gyűlöletbeszéd, etnikai uszítás; szankció arányossága[189]

Orban and Others v. France
(Application no. 20985/05., 2009. január 15-i ítélet)

Tényállás

2001 májusában a Editions Plon kiadó megjelentette a „Különleges egységek: Algéria 1955-1957" című könyvet. A szerző Paul Aussaresses tábornok a különleges egységek egykori tagja az algériai háború idején elkövetett kínzásokról és kivégzésekről írt. A könyv mintegy 25.000 példányban jelent meg. A hátsó borító szövege a szerzőt a „Szabad Franciaország veteránjának" írta le, akit „De Gaulle tábornok a legkényesebb titkos műveletekre küldött el". Kijelentette, hogy azért küldték Algériába, hogy elvégezze a legfájdalmasabb küldetéseket, és bár a neve a széles nyilvánosság számára ismeretlen volt, egy élő legendaként tekintettek a különleges egységek zárt köreiben. A szerző bemutatkozását a kiadó előszava előzte meg, amely fontosnak tartotta egy kevéssé ismert, de a konfliktusban központi szerepet játszó alak történetének közzétételét.

2001 júniusában az ügyészség a kiadó vezetőit és a tábornokot a párizsi büntetőbíróság elé idézte háborús bűncselekmények nyilvános megvédése, illetve abban való bűnrészesség vádjával. 2002 januárjában a bíróság az 1881. július 29-i Sajtótörvény 23. és 24. cikke alapján – amely többek között tiltja a háborús bűncselekmények írásban történő dicsőítését –

[189] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89307

kimondta bűnösségüket, és a kérelmezőkre 15.000 euró, a tábornokra 7.500 euró pénzbírságot szabott ki. Az ítéletet a párizsi fellebbviteli bíróság is helybenhagyta. Utalva könyv egyes részeire, a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a szerző célja az volt, hogy meggyőzze olvasóit a háború alatt Algériában elkövetett kínzások és kivégzések legitimitásáról és elkerülhetetlenségéről, amelyek objektíve háborús bűncselekménynek minősültek. Még ha szerző azt is állította, hogy tudatában volt „nehéz feladatának", hogy a kötelességét kellett teljesítenie, és a reményét fejezte ki, hogy a fiatal katonáknak soha többé nem kell megtennie, amit ő volt kénytelen a hazájáért, mindezek ellenére nem tagadta meg a múltját. A bíróság hangsúlyozta azt is, hogy a kérelmezők egyáltalán nem törekedtek arra, hogy elhatárolják magukat a szövegtől, hanem éppen ellenkezőleg: még dicsőítették is a szerzőt azzal, hogy egy élő legendának írták le. A Semmitőszék elutasította a kérelmezők fellebbezését.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

Nem kétséges, hogy a kijelentések egyértelműen háborús bűncselekmények – kínzások, kivégzések – igazolására irányultak, visszaélve a 10. cikk céljával. Ám a Bíróság nem látta úgy, hogy a kérelmezők által közzétett könyvnek ilyen szándéka volt. A tartalomból kitűnt, hogy a szerző célja az volt, hogy hozzájáruljon egy „történelmi vitához", és közvetlen betekintést nyújtson egy olyan témába – a franciák által elkövetett kínzások és kivégzések az algériai háborúban –, amely bár érzékeny és ellentmondásos, kétségkívül közérdekű kérdés volt (35. bek.). Ilyen körülmények között nem lehet azt mondani, hogy a kérelmezők a könyv kiadásával a véleménynyilvánítási szabadságukat olyan célokra használták volna, amelyek ellentétesek az Egyezmény betűjével és szellemével. Ezért a 17. cikk alkalmazása nem jöhet szóba (36. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, nem feladata, hogy a háborús bűncselekmények nyilvános megvédése bűncselekményének tényállási elemeiről döntsön. A szerepe annak vizsgálatára korlátozódik, hogy a kérelmezők elítélése a könyv kiadása miatt „szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban" (43. bek.). A Bíróság ezúttal is emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és hozzátette, ezeket az elveket a könyvekre vagy más írott anyagokra is alkalmazni kell, amelyeket már közzétettek, vagy közzé fognak tenni sajtótermékekben, amennyiben azok közérdekű kérdéseket érintenek (45. bek.). Megismételte, hogy a szerzők publikációinak kiadásával a kiadók éppúgy részt vesznek

a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában, így ők is alá vannak vetve azoknak a „kötelezettségeknek és felelősségnek”, amely a szerzőkre is vonatkozik. A 10. cikk (2) bekezdése nem zárja ki, hogy a kiadót büntessék meg olyan szöveg közzétételéért, amelynek szerzője nem tett eleget ezen „kötelezettségeknek és felelősségnek” (47. bek.).

A fellebbviteli bíróság szerint a szerző célja az volt, hogy meggyőzze olvasóit az algériai háború során elkövetett kínzások és kivégzések legitimitásáról és elkerülhetetlenségéről (46. bek.). A Bíróság szerint ez nem meghatározó a tények értékelése szempontjából. A könyvet mindenekelőtt egy tanú beszámolójaként lehet értékelni, aki egykor a különleges egységek tisztjeként Algériában szolgált, egy „konfliktus központi alakja” volt. Egy ilyen tanú beszámolójának közzététele kétségtelenül egy közérdeklődésre számot tartó vita részét képezi, amely egyedülálló fontosságú a kollektív emlékezet számára. A beszámoló, amelynek különös súlyt ad a szerző rangja, fontos érv lett a szembenálló felek vitájában, amit a szerző is megvédett. A Bíróság szerint az, hogy a szerző nem foglalt el kritikus álláspontot e szörnyű eljárások tekintetében, és sajnálkozás helyett azt állította, hogy a küldetésének megfelelően járt el, a tanú beszámolójának szerves részét képezte (49. bek.). Ennélfogva a fellebbviteli bíróság indokolatlanul bírálta a kérelmezőket kiadói minőségükben, amiért nem határolódtak el a beszámolótól (50. bek.).

A Bíróság nem látta, hogy a tábornok algériai küldetésének „legfájdalmasabbként” leírása milyen értelemben dicsőítette őt vagy a hozzá kapcsolható eseményeket. Ami az „élő legenda” kifejezés használatát illeti, ugyancsak nem tekinthető dicsőítésnek. Eltekintve attól, hogy a kifejezést különbözőképpen, negatívan is lehet értelmezni, egyértelműen a tábornoknak a különleges egységek zárt körein belül lévő hírnevére utalt (51. bek.). A Bíróság úgy vélte továbbá, hogy bár a szerző kijelentései még alkalmasak voltak arra, hogy visszahozzák a múlt szenvedéseinek emlékét, az eltelt idő miatt az ilyen kijelentéseket nem célszerű ugyanolyan súllyal megítélni, mint 10 vagy 20 évvel korábban. Ez részét képezi azoknak az erőfeszítéseknek, amelyeket minden országnak meg kell tennie, hogy nyíltan és szenvedélymentesen vitathassák meg saját történelmüket. Ennélfogva egy kiadó megbüntetése, amiért elősegíti egy harmadik fél beszámolójának terjesztését, amely egy ország történetének részét képező eseményekre vonatkozik, súlyosan akadályozza a közérdekű kérdések megvitatásához való hozzájárulást, és erre csak akkor kerülhet sor, ha különösen komoly indokok állnak fenn (52. bek.). Ami a beavatkozás arányosságát illeti, a kérelmezőket pénzbírságra ítélték, amely enyhén szólva is magas volt, és majdnem kétszer annyi, mint amekkorát a szerzőre szabtak ki (53. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a

francia bíróságok által felhozott indokok nem elégségesek ahhoz, hogy a kérelmezők elítélése „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” (54. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Lehideux and Isorni v. France (55. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (63. bek.); Öztürk v. Turkey (49. bek.); Éditions Plon v. France (43. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; történelmi kérdések megvitatása; gyűlöletbeszéd; szankció arányossága[190]

Willem v. France
(Application no. 10883/05., 2009. július 16-i ítélet)

Tényállás

2002 októberében egy francia falu kommunista párti polgármestere a tanács ülésén újságírók jelenlétében bejelentette, hogy bojkottálni kívánja az Izraelből származó termékeket – elsősorban a gyümölcsleveket –, így tiltakozva Izrael palesztin-ellenes politikája ellen. Szavairól egy újságban is beszámoltak, és a bojkottra való felhívás az önkormányzat internetes oldalára is felkerült. Ezt követően a megye zsidó közössége feljelentést tett, az ügyész pedig büntetőeljárást indított a polgármester ellen. 2003-ban a francia fellebbviteli bíróság az 1881. július 29-i Sajtótörvény 23. és 24. cikke alapján nemzeti, faji vagy vallási alapú diszkriminációra való felbujtás miatt 1000 euró pénzbüntetésre ítélte a polgármestert. A kérelmező felülvizsgálati kérelmét elutasították.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy az izraeli termékek bojkottjára való felhívás az izraeli-palesztin konfliktusról szóló politikai vita része volt, ami kétségkívül közérdekű kérdés volt (27. bek.). A Bíróság szerint a beavatkozás legitim célja az izraeli termelők jogainak védelme volt (29. bek.). Bár a véleménynyilvánítás szabadsága mindenki számára fontos, ez különösen igaz a nép választott képviselőjére. Ezért egy polgármester véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről (32.

[190] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90662

bek.). Továbbá, egy demokratikus társadalomban alapvető a politikai vita szabadságának védelme, amely annak központi eleme. Bármely személy, aki egy közérdeklődésre számot tartó ügy nyilvános vitájában vesz részt, bár nem léphet túl bizonyos határokat – különösen mások jogait –, bizonyos fokú túlzás, vagy akár provokáció is megengedett számára (33. bek.).

Mind a francia bíróságok, mind a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezőt nem a politikai véleménye, hanem diszkriminációra való felbujtás miatt ítélték el. A polgármester nem állt meg Ariel Sharon kormányának bírálatánál, hanem ennél is tovább menve az Izraelből származó termékek bojkottjára szólított fel (35. bek.). Az üzenet az önkormányzat internetes oldalára is felkerült, ami tovább súlyosbította a kérelmező helyzetének diszkriminatív természetét (36. bek.). A kérelmezőnek polgármesterként ugyanis bizonyos kötelezettségei és felelőssége van. Többek között bizonyos semlegességet kell mutatnia, és diszkrécióra köteles, amikor az általa képviselt közösség nevében jár el (37. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a kérelmező szándéka az lehetett, hogy tiltakozzon az izraeli miniszterelnök politikájával szemben, de a bojkottra felhozott indokok – mind az ülésen, mind az internetes oldalon – diszkriminatívak voltak, és ezért elítélendő. A kérelmező ellen nem a politikai véleménye – amely a véleménynyilvánítás szabadságának körébe tartozik – miatt indítottak eljárást és ítélték el, hanem azért, mert felszólította az önkormányzati hatóságokat, hogy vegyenek részt egy diszkriminatív cselekményben, vagyis hogy kifejezetten és határozottan utasítsanak el minden kereskedelmi kapcsolatot az izraeli termelőkkel. Ezt a tanács ülését felhasználva, vita vagy szavazás nélkül tette meg, ezért nem állíthatja, hogy egy közérdekű ügy szabad megvitatására bátorított (38. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a francia jog alapján a polgármesternek nem volt joga ahhoz, hogy a kormányzati szervek helyébe lépve embargót rendeljen el egy másik országból származó termékekre (39. bek.). Ilyen körülmények között a francia bíróságoknak a beavatkozás igazolására felhozott indokai „megfelelőek és elégségesek” voltak (40. bek.). Továbbá a kiszabott büntetés is viszonylag mérsékelt volt (41. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a beavatkozás arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal (42. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jerusalem v. Austria (36. bek.); Mamère v. France (25. bek.); Almeida Azevedo v. Portugal (Application no. 43924/02., 2007. január 23.; 32. bek.).

Címkék: képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; gyűlöletbeszéd[191]

Féret v. Belgium

(Application no. 15615/07., 2009. július 16-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy nacionalista párt, a Nemzeti Front (Le Front National) elnöke, és egyben a Belga Képviselőház tagja volt. A párt választási kampánya során több olyan szórólapot és plakátot használt fel, amelyek a nem európai bevándorlókat bűnözőként, haszonlesőként ábrázolták, valamint kigúnyolták őket, mindezt annak kockázatával, hogy felkorbácsolja a bizalmatlanság, visszautasítás vagy akár a gyűlölet érzését az idegenekkel szemben. A mentelmi jogának felfüggesztését követően a kérelmező ellen, mint a párt szórólapjainak írója és főszerkesztője, valamint a párt weboldalának tulajdonosa ellen büntetőeljárást indítottak, és rasszista diszkriminációra való uszításért 10 hónap felfüggesztett börtönbüntetésre, valamint 250 óra – a bevándorlók integrációjában közreműködő – közmunkára ítélték, emellett 10 évre eltiltották a passzív választójogától. A bíróság megállapította: a kérelmező sértő cselekedete nem tekinthető a képviselői (parlamenti) tevékenysége részének, illetve a szórólapok egyértelműen és szándékosan uszítottak diszkriminációra, szegregációra vagy gyűlöletre, és olykor erőszakra faji, bőrszín vagy nemzeti vagy etnikai származás alapján.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A belga kormány azt kérte, hogy a Bíróság a kérelmet a 17. cikk alapján nyilvánítsa elfogadhatatlannak, mivel a nevezett párt által kibocsátott rasszista anyagok azt tartalmazták, hogy egy adott – azonosítható – csoporthoz tartozó emberek nem rendelkeznek azonos státusszal a társadalomban és nem olyan emberi lények, akik azonos tiszteletet érdemelnek másokkal. Az, hogy a kérelmező bűncselekményt követett el, és mindezt egy választási kampányban tette, indokolja, hogy a Bíróság ne fogadja be a kérelmet (49-50. bek.). A Bíróság ezzel szemben úgy ítélte meg, hogy a kormány által a 10. cikk alkalmazhatóságával kapcsolatban előadott érvek szoros összefüggést mutatnak a kérelmező panaszában

[191] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93612

megfogalmazott kifogásokkal, és különösen azzal a kérdéssel, hogy mikor szükséges a 10. cikkben foglalt szabadság korlátozása egy demokratikus társadalomban, ezért befogadta azt (52-53. bek.).

A Bíróság szerint a szórólapok által közvetített üzenetek egyértelműen alkalmasak a közvélemény – különösen a kevésbé tájékozott tagjai – körében a külföldiekkel szembeni bizalmatlanság és elutasítás, sőt akár a gyűlölet érzésének felkeltésére is (69. bek.). A Bíróság véleménye szerint a gyűlöletkeltés megvalósulásához nem szükségszerű az erőszakos cselekedetre vagy más bűncselekmény elkövetésére való felhívás. A lakosság meghatározott csoportja ellen intézett sértegetések, nevetségessé tétel, rágalmazás vagy a diszkriminációra izgatás – mint jelen esetben – elégséges alapot adhatnak a hatóságoknak arra, hogy előnyben részesítsék a gyűlöletbeszéd elleni harcot a véleménynyilvánítás szabadságának felelőtlen gyakorlásával szemben, amikor aláássák mások méltóságát vagy akár biztonságát.A vallási, etnikai vagy kulturális alapon gyűlöletet keltő politikai beszéd veszélyezteti a társadalmi békét és a politikai stabilitást a demokratikus államokban (73. bek.). A parlamenti képviselői minőség nem tekinthető enyhítő körülménynek, sőt, döntő fontosságú, hogy a politikusok, amikor a nyilvánosság előtt fejezik ki magukat, tartózkodjanak az intoleranciát elősegítő megjegyzésektől. A Bíróság szerint a külföldiek kizárására való buzdítás az alapvető emberi jogok megsértése, amely mindenki számára különleges óvintézkedéseket igényel, beleértve a politikusokat (75. bek.).

A Bíróság a terjesztésre használt médiumoknak (röpiratok) és a kontextusnak (választási kampány) különös jelentőséget tulajdonított, valamint – ebből következően – a köznyugalom megzavarására és a társadalmi csoport kohéziójára gyakorolt lehetséges hatásnak is, különösen hogy a célcsoport az egész lakosság volt. Ráadásul a szórólapokat egy politikai párt terjesztette egy választási kampány keretében, azzal a céllal, hogy elérjék a választókat, a teljes lakosságot. Ha választási kontextusban – ahol a politikai pártok széleskörű véleménynyilvánítási szabadságot élveznek – a választókat rasszista vagy idegengyűlölő kijelentésekkel próbálják meggyőzni, az elősegíti a gyűlölet és intolerancia gerjesztését, így az ilyen típusú beszéd sokkal nagyobb és károsabb hatás kiváltására alkalmas (76. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a politikai vita magas fokú védelmet érdemel – például a parlamenti mentelmi jog és a parlamentben kinyilvánított vélemények miatti büntetőeljárás tilalma révén. Nem vitatta a politikai pártok azon jogát, hogy megvédjék álláspontjukat a nyilvánosság előtt, még ha az egyeseket sért, sokkol, vagy zavarja a lakosság egy részét. Noha, alapvetően széleskörűen védett az ilyen típusú véleménynyilvánítás, még ha a társadalom egyes csoportjait sokkolja, támadja vagy meg is zavarja, ugyanakkor a meglévő

problémákra, mint a bevándorlás, megoldást kell javasolniuk anélkül, hogy a békés társadalmi légkörrel össze nem férő reakciót váltanának ki, és hogy aláásnák az emberek demokratikus intézményekbe vetett bizalmát (77. bek.). Jelen esetben egyértelműen megállapítható volt a diszkriminációra és faji gyűlöletre izgatás, amely nem védhető a választási kampányra hivatkozással. A Bíróság ezért megállapította, hogy a hazai bíróságok által a beavatkozás igazolására felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek", mivel „nyomós társadalmi érdek" fűződött a közrend, valamint mások jogainak, vagyis a bevándorló közösség védelméhez (78. bek.).

A beavatkozás arányosságának vizsgálatakor a kiszabott büntetés természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni (79. bek.). A nemzeti bíróság alkalmazta a Bíróság által követett elvet, nevezetesen: tartózkodni kell a büntetőeljárástól, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy a jogrendszer válaszoljon az igaztalan támadásokra és az ellenfelek kritikájára (80. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" (81. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (54. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (64. bek.); Erbakan v. Turkey (64. bek.).

Címkék: képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; választási kampány; gyűlöletbeszéd; rasszizmus, bevándorlók[192]

Le Pen v. France
(Application no. 18788/09., 2010. április 20-i döntés)

Tényállás

2003-ban Jean-Marie Le Pen, a francia szélsőjobboldali Nemzeti Front párt akkori elnöke a Le Monde című napilapnak adott interjújában a muzulmánok bevándorlásával és a növekvő létszámukkal kapcsolatban sértő kijelentéseket tett a muszlimokra. Az interjúban többek között azt mondta, hogy azon a napon, amikor már nem 5 millió, hanem 25 millió francia muzulmán lesz, ők lesznek azért a felelősek. A Rivarol című hetilapban pedig megismételte véleményét. A politikus ellen diszkriminációra, gyűlöletre és erőszakra való felbujtás[193] miatt

[192] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93626

[193] Az 1881. július 29-i Sajtótörvény 24. cikke szerint: „Akik a 23. cikkben meghatározott bármilyen módon megkülönböztetésre, gyűlöletre vagy erőszakra személy vagy személyek meghatározott csoportja ellen, etnikai,

eljárás indult. A párizsi büntetőbíróság 10.000 euró pénzbírságra ítélte, amit a fellebbviteli bíróság is helybenhagyott. Az indokolás szerint Le Pen nyilatkozatai alkalmasak arra, hogy a muszlim közösségről súlyosan zavaró képet alakítson ki a társadalom egészében. A politikus célja az volt, hogy a köztudatban elültesse azt a meggyőződést, hogy a franciák biztonságához a muzulmánok elutasításán keresztül vezet az út, és az egyre növekvő jelenlétük miatti félelem megszűnne, ha számuk csökkenne és eltűnnének. A politikus fellebbezésében azt állította, hogy a nyilatkozatok egyetlen muszlim ellen sem hívtak fel kifejezetten gyűlöletre vagy diszkriminációra a vallásuk miatt, és az iszlámra való hivatkozás politikai és nem vallásos hitbéli célzatú volt. A Semmitőszék elutasította a fellebbezést.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy kiemelt fontosságot tulajdonít a véleménynyilvánítás szabadságának a politikai vita keretében, és úgy vélte, hogy a politikai beszéd korlátozásának igazolásához rendkívül meggyőző érvek szükségesek. Egy demokratikus társadalomban elengedhetetlen a politikai vita szabadságának védelme. Egy választott képviselő – aki a választóit képviseli, felhívja a figyelmet az aggodalmaikra, és védi az érdekeiket – véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről. Bármely személy számára, aki egy közérdeklődésre számot tartó ügy nyilvános vitájában vesz részt, bizonyos fokú túlzás, vagy akár provokáció is megengedett. Az ilyen kijelentések ugyanakkor nem léphetnek túl bizonyos határokat, különösen a jó hírnév és mások jogainak tiszteletben tartását. A Bíróság rögzítette a faji megkülönböztetés minden formája és megnyilvánulása elleni küzdelem fontosságát is.

A Bíróság elismerte, hogy Le Pen politikai kijelentései valóban egy közérdeklődésre számot tartó ügy – a bevándorlók letelepedése és beilleszkedése egy befogadó országban – részét képezte. A bevándorlás és az integráció problémáiról számtalan európai ország mellett Franciaországban is élénk vita folyik mind a politikában, mind a médiában, amely különféle problémákat is jelent. Ezért széles mozgásteret kell hagyni az államoknak az egyén véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás szükségességének megítélésekor. Jelen esetben azonban a kérelmező kijelentései negatív, sőt aggasztó képet festettek a muszlim

---

nemzeti, faji vagy vallási hovatartozásuk miatt felbujtanak, egy évig terjedő szabadságvesztéssel, vagy 45.000 euróig terjedő pénzbírsággal büntetendő."

közösség egészéről. A kérelmező a franciák nevében egy közösség ellen szólalt fel, akiknek a vallási meggyőződésére kifejezetten utalt, és gyors növekedésüket úgy mutatta be, amely már veszélyt jelent a francia nép méltóságára és biztonságára. A kérelmező nyilatkozataival rájátszott a köztudatban amúgy is létező, a muzulmánok jelenléte miatti félelemre, amelyek alkalmasak volt a muzulmán közösségek elleni gyűlöletkeltésre, ellenséges érzések felkeltésére. A Bíróság szerint a hazai bíróságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak, és a kiszabott büntetés sem volt aránytalan. A bírság összege jelentős volt ugyan, ám a kérelmező a francia jog alapján szabadságvesztés büntetést kockáztatott. Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy Le Pen véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban". A Bíróság ezért a kérelmet megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (30. bek.); Brasilier v. France (42. bek.); Mamère v. France (25. bek.); Almeida Azevedo v. Portugal (Application no. 43924/02., 2007. január 23.; 32. bek.); Soulas and Others v. France (37-38. bek.); Willem v. France (33. bek.).

Címkék: képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; gyűlöletbeszéd; iszlám, bevándorlók[194]

Fatullayev v. Azerbaijan
(Application no. 40984/07., 2010. április 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró ellen 2007-ben két cikke miatt indult két büntetőeljárás. Az első büntetőeljárás a 2005 áprilisában megjelent „A karabahi napló" című cikke miatt indult, amelynek kijelentései később az AzeriTriColor internetes honlap fórumain is megjelentek. A cikkben és a fórumokon tett kijelentések vitatták az 1992-es hegyi-karabahi háború során Khojaly városában történt események hivatalos verzióját, amely szerint több száz azeri civilt mészároltak le az örmény fegyveres erők. Az újságíróval szemben négy khojaly-i menekült és két egykori katona rágalmazás, illetve súlyos bűncselekmények elkövetésének hamis vádja miatt büntetőjogi panaszt nyújtott be. A bíróságok rágalmazásért 2 év és 6 hónap szabadságvesztésre ítélték. A másik büntetőeljárás a 2007 márciusában megjelent „Alijevék

[194] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98489

háborúba mennek” című cikk miatt indult, amelyben a kérelmező kifejtette, hogy Ilham Aliyev azerbajdzsáni elnök a hatalmon maradása érdekében az Egyesült Államok támogatását kérte cserébe az USA Irán elleni „agressziója” támogatásáért. A kérelmező úgy vélte, hogy egy esetleges amerikai-iráni háborúban, amelyben Azerbajdzsán is részt venne, Irán válaszul azerbajdzsáni célpontokat támadhat meg. A cikk miatt a nemzetbiztonsági minisztérium büntetőeljárást indított, és az újságíró ellen terrorizmussal való fenyegetés, valamint etnikai ellenségeskedésre uszítás miatt vádat emeltek, és 2007 októberében összesen 8 év 6 hónap börtönbüntetésre ítélték.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság először is leszögezte, hogy ítélete kizárólag a kérelmező nyilatkozataira vonatkozik, és nem lehet úgy értelmezni, mint ami a khojaly-i események ténybeli vagy jogi értékelését, illetve az eseményekkel kapcsolatos történelmi igények eldöntését jelentené (76. bek.). A Bíróság tudatában van a kérelmező cikkében tárgyalt kérdések rendkívül érzékeny természetével, illetve, hogy a khojaly-i mészárlás során meghalt több száz ártatlan civil mély nemzeti gyász forrását képezi. Ilyen körülmények között érthető, hogy a kérelmező nyilatkozatai sokkolhatták vagy zavarhatták a nyilvánosságot (86. bek.). Továbbá, a véleménynyilvánítás szabadságának szerves része a történelmi igazság keresése, és a Bíróságnak nem feladata, hogy mögöttes történelmi kérdésekről döntsön, amelyek folyamatos vita tárgyát képezik a történészek között. Így nem feladata, hogy rendezze a nézeteltéréseket a khojaly-i eseményekkel kapcsolatos történelmi tényekről. Úgy tűnik, hogy az eseményekkel kapcsolatos különböző kérdések még folyamatos vitát képeznek a történészek között, és mint ilyennek közérdekű ügynek kell lennie a modern azerbajdzsáni társadalomban. Egy demokratikus társadalomban létfontosságú, hogy a különösen súlyos cselekmények okairól szóló vita – amelyek háborús bűnöknek vagy emberiség elleni bűncselekményeknek minősülhetnek – szabadon folyhasson (87. bek.).

A Bíróság szerint a cikket általános leíró stílusban írták, és az volt a célja, hogy tájékoztassa az azeri olvasókat. A nyilvánosságnak joga van információkat kapni arról, hogy mi történt azokon a területeken, amelyek felett az ország elvesztette a fennhatóságát a háború következtében (89. bek.). Habár a cikk olyan megjegyzéseket is tartalmazott, miszerint néhány azeri katonai egység bizonyos mértékig a tömeggyilkosságok elkövetőivel együtt

felelős, nem tartalmazott semmilyen olyan kijelentést, amely azeri katonákat vagy konkrét személyeket vádolt közvetlenül a mészárlás elkövetésével. Mivel az azeri hatóságok szerepe és felelőssége a khojaly-i események sikertelen megelőzésében folyamatos vita tárgya volt, a kérelmezőnek mint újságírónak a 10. cikk alapján joga volt az üggyel kapcsolatos gondolatait közölni (92. bek.).

Ami az internetes fórumokon tett megjegyzéseket illeti, azok konkrét állításokat tettek arról, hogy az áldozatok közül néhányat azeri harcosok öltek meg. Ezt a szerző semmilyen bizonyítékkal nem támasztotta alá, és nem hivatkozott semmilyen konkrét forrásra (94. bek.). A kérelmezőt azonban nem pusztán a történelmi eseményekre vonatkozó revizionista kijelentések miatt ítélték el, hanem mert konkrét személyeket rágalmazott (96. bek.). A Bíróság szerint semmi sem utalt arra, hogy a kérelmező tagadta a tömeggyilkosságok tényét, vagy mentegette az elkövetőket, illetve megalázta vagy lealacsonyította az áldozatokat. Éppen ellenkezőleg, szimpátiáját fejezte ki az áldozatok és a túlélők iránt. Ezért nem értett egyet azzal, hogy a kijelentések aláásták az áldozatok és a túlélők emberi méltóságát általában, és különösen a négy magánvádló menekültét (98. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság kimondta, bár a cikk bizonyos túlzó vagy provokatív állításokat tartalmazott, a szerző nem lépte át az újságírói szabadság határait. Ennélfogva a hazai bíróságok nem adtak „megfelelő és elégséges" indokot a kérelmező elítélésére (100. bek.). Továbbá, a kérelmezőt 2 év és 6 hónap szabadságvesztésre ítélték, ami kétségtelenül nagyon súlyos szankció. A börtönbüntetés kiszabása egy sajtóbűncselekményért az újságírók véleménynyilvánítási szabadságával csak kivételes körülmények között egyeztethető össze, különösen, ha más alapvető jogok súlyosan károsodtak, például gyűlöletbeszéd vagy erőszakra uszítás esetében (103. bek.).

Ami a második elítélést illeti, a Bíróság megjegyezte, hogy ahol a publikáció nem minősíthető erőszakra felhívásnak vagy etnikai gyűlöletre uszításnak, a részes államok nem korlátozhatják – a közrend és közbiztonság fenntartására hivatkozva – a nyilvánosság azon jogát, hogy tájékozódjon a közérdeklődésre számot tartó ügyekről, azáltal, hogy büntetőjogi felelősséggel terhelik a médiát (116. bek.). Számos más médiaforrás is azt sugallta abban az időben, hogy egy amerikai-iráni háború esetén Azerbajdzsán valószínűleg részt vett volna benne, és iráni támadás esetén lehetséges azerbajdzsáni célpontokról is értekeztek (118. bek.). Az a tény, hogy a kérelmező közzétett egy listát a lehetséges célpontokról, önmagában még nem növelte vagy csökkentette egy feltételezett iráni támadás esélyét (119. bek.). A cikk a kérelmező véleményét tartalmazta egy lehetséges forgatókönyvről, és mint ilyet nem szükséges bizonyítani (120. bek.). Így a hazai bíróságok megállapítása, hogy a kérelmező az

államot terrorcselekményekkel fenyegette meg, önkényes volt. A kérelmező újságíróként és magánszemélyként nyilvánvalóan nem volt abban a helyzetben, hogy bármilyen fokban befolyásolja vagy ellenőrzést gyakoroljon a cikkben tárgyalt hipotetikus események felett. A kérelmező nem helyeselte a lehetséges támadást, és mellette sem érvelt. Csupán a véleménynyilvánítási szabadságát gyakorolta, és egyet nem értésének adott hangot egy nyilvános vita részeként, amelynek szabadnak kell lennie minden demokratikus társadalomban (123. bek.).

Ami az etnikai ellenségeskedésre uszítás miatti elítélést illeti, önmagában az a tény, hogy egy etnikai kisebbség által lakott terület szociális és gazdasági helyzetét tárgyalta, és hangot adott a lehetséges politikai feszültségről szóló véleményének, nem tekinthető etnikai ellenségeskedésre uszításnak. Bár a vonatkozó részek tartalmaztak bizonyos fokú túlzást, nem tartalmaztak gyűlöletbeszédet, és nem mondható, hogy etnikai erőszakra buzdított vagy bármilyen módon etnikai csoportot becsmérelt volna (126. bek.). A hazai bíróságok így nem indokolták semmilyen releváns indokkal a kérelmező terrorizmussal való fenyegetés és etnikai ellenségeskedésre uszítás miatti elítélését (127. bek.). A beavatkozás mértékét súlyosbította a különösen súlyos börtönbüntetés kiszabása (128. bek.). A kérelmező elítélése nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek”, és súlyosan aránytalan volt az elérni kívánt célokkal (129. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sürek and Özdemir v. Turkey (63. bek.); Erdogdu v. Turkey (71. bek.); Chauvy and Others v. France (69. bek.); Cumpana and Mazare v. Romania (115. bek.).

Címkék: sajtószabadság; gyűlöletbeszéd; történelmi kérdések megvitatása[195]

Dink v. Turkey
(Application nos. 2668/07., 6102/08., 30079/08., 7072/09., 7124/09., 2010. szeptember 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező örmény származású török újságíró, aki főszerkesztője volt az „Agos” című örmény-török hetilapnak. 2003 és 2004 között Dink közzétett nyolc cikket, amelyben kifejezte véleményét az örmény származású török állampolgárok identitásáról. Cikkei megvitatták az örmény-török viszony múltbéli okait, amelyek a cikk szerint aktuális

[195] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98401

problémaként vannak jelen azóta is. Az örmények azon megszállottsága, hogy őket egy népirtás áldozatainak ismerjék el, létük értelmévé vált, amit a török nép közömbösen kezel, és ezért az örmények által elszenvedett sérelmek élő problémát jelentenek. Véleménye szerint az örmény identitásban a török elem egyszerre méreg és ellenszer, amit kétféleképpen lehetne megemészteni: vagy kifejezi együttérzését a török nép az örmények iránt, vagy az örmények emésztik meg török elemet. Az újságírót a nacionalista erők perbe fogták, és azt állították, hogy a kérelmező azon állítása, hogy „a törökök által megmérgezett tiszta vér, ott csörgedezik minden nemes vénában, amely összeköti az örményeket Örményországgal", felháborította a törököket. Az újságírót bűnösnek találták a török identitás rossz színben való feltüntetése miatt, és hat hónap felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték. A fellebbezési eljárás alatt 2007 januárjában a kérelmezőt megölték.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy bizonyos esetekben a véleménynyilvánítás szabadságának valódi, hatékony gyakorlása nemcsak az állam be nem avatkozási kötelezettségétől függ, de pozitív védelmi intézkedésekre is szükség lehet, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is. Bizonyos esetekben az államnak tevőlegesen is meg kell védenie a véleménynyilvánítás szabadságát, még a magánszemélyek támadásaitól is (106. bek.). Jelen esetben az első kérelmező halálakor a legmagasabb szintű büntető bíróság helybenhagyta a bűnösségét kimondó ítéletet, amely megállapítás a szélsőséges nacionalisták célpontjává tette, és a török hatóságok, akiket tájékoztattak a megölésére szőtt összeesküvésről, nem tettek lépéseket az ő védelmében. Ez beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítási szabadságának jogának gyakorlásába (107-108. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy az újságíró teljes cikksorozatából egyértelműen kiderült, hogy a „méreg" kifejezés alatt nem a „török vért" értette, hanem azt, ahogyan az örmények a török népet látják, illetve az örmény kisebbség azon megszállott igyekezetét, hogy Törökország ismerje el az örmény népirtást. Ezek az állítások nem tekinthetők gyűlöletbeszédnek (128. bek.). A Bíróság úgy vélte – elemezve azt, ahogyan a legfelső bíróság a „törökség" és a török nemzet fogalmát értelmezte –, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezőt közvetett módon azért ítélte el, mert vitatta, hogy az állami intézmények tagadták az 1915-ös események népirtásnak minősítését (132. bek.). A Bíróság ennek kapcsán emlékeztetett arra,

hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására, továbbá az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében (133. bek.). A kérdéses cikksorozat egészében véve nem bátorított erőszakra, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre, amit szintén figyelembe kell venni (134. bek.). A Bíróság arra is rámutatott, hogy a kérelmező a gondolatait mint újságíró és szerkesztő fejezte ki egy közérdeklődésre számot tartó ügyben. Hozzátette, a történelmi igazság keresése a véleménynyilvánítás szabadságának része, és a cikkek nem voltak indokolatlanul bántóak vagy sértőek, és nem uszítottak másokat gyűlöletre (135. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy az újságíró elítélését nem indokolta „nyomós társadalmi érdek" (136. bek.).

A Bíróság azt is hozzátette, hogy a részes államok a pozitív kötelezettségük keretében kötelesek olyan kedvező környezetet megteremteni, amelyben minden érintett részt vehet a közügyek megvitatásában, és félelem nélkül kinyilváníthatja véleményét és gondolatait, akkor is ha azok ellentétesek a hatóságok által támogatott vagy a közvélemény jelentős részének álláspontjával (137. bek.). Tekintettel arra, hogy a török hatóságok nem védték meg az újságírót egy szélsőségesen nacionalista csoport támadásától, és „nyomós társadalmi érdek" hiányában mondták ki bűnösségét, a Bíróság kimondta, hogy Törökország nem tett eleget tevőleges kötelezettségének az újságíró véleményszabadságának védelme érdekében, és megsértette a 10. cikket (138-139. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (54. bek.); Fuentes Bobo v. Spain (38. bek.); Özgür Gündem v. Turkey (43. bek.); Chauvy and Others v. France (69. bek.); Giniewski v. France (51. bek.).

Címkék: sajtószabadság; újságírók védelme; gyűlöletbeszéd; történelmi kérdések megvitatása[196]

Vejdeland and Others v. Sweden
(Application no. 1813/07., 2012. február 9-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Vejdeland és három társa egy iskolában homoszexuálisokat sértő röplapokat ragasztottak a tanulók szekrényére. Állításuk szerint csak egyfajta vitaindítónak szánták a lapokat, azonban a bíróság elítélte őket nemzeti vagy etnikai kisebbség elleni izgatás miatt. A

[196] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100383

svéd kerületi bíróság szerint a szórólapok tartalma túlment a szimpla társadalmi vita megindításán, valójában az LMBT személyek mint csoport elleni megvetést fogalmazta meg. Az ítélet ellen a felek és az ügyészség is fellebbezett, a másodfokú bíróság pedig ejtette a vádakat, arra hivatkozva, hogy az ítélet sértené a véleménynyilvánítás szabadságához való jogukat. A döntés ellen az ügyészi hivatal fellebbezett, a legfelső bíróság pedig az elsőfokú bíróság döntésével értett egyet, és felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte, valamint pénzbüntetés megfizetésére kötelezte a szórólapozókat.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság korábban már többször megállapította, hogy a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés ugyanolyan súlyos, mint a faj, bőrszín vagy származás alapján történő diszkrimináció (42. bek.). Elismerte, hogy a beavatkozás törvényben meghatározott volt – svéd büntető törvénykönyv 16. fejezetének 8. cikke –, amely legitim cél érdekében, a jó hírnév és mások jogai védelmében történt (49. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak azokat az „információkat" és „eszméket" védi, amelyeket kedvezően fogadnak, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartanak, hanem azokat is, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak (53. bek.). Megállapította, hogy a szórólapokon olvasható állítások, amelyek arra utaltak, hogy a „homoszexualitás deviáns szexuális hajlam", illetve „erkölcsileg romboló hatással van a társadalomra és felelős a HIV és az AIDS elterjedéséért", valamint, hogy a „homoszexuális lobby igyekezett lebecsülni a pedofíliát", bár közvetlenül nem hívnak fel gyűlölködő cselekmények elkövetésére, a kijelentések súlyos és előítéletet ébresztő állítások (54. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a gyűlöletre izgatásnak nem feltétele az erőszakra vagy más bűncselekményre történő felhívás. Az egyes társadalmi csoportokkal szemben megvalósuló sértegetés, rágalmazás és nevetségessé tétel elegendő lehet a hatóságok számára, hogy döntésükben előnyben részesítsék a gyűlöletbeszéd megakadályozását a véleménynyilvánítás szabadságának felelőtlen gyakorlásával szemben. Ezzel kapcsolatban a Bíróság hangsúlyozta, hogy a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés ugyanolyan súlyos, mint a faj, bőrszín vagy származás alapján történő diszkrimináció (55. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a diákok, akiknek a szekrényén a szórólapokat elhelyezték, befolyásolható és érzékeny korban voltak, és nem volt lehetőségük

visszautasítani a szórólapokat, emellett a bűncselekményre olyan iskolában került sor, amelybe a kérelmezők nem is jártak, és akiknek nem volt jogosultságuk az intézménybe való belépésre sem (56. bek.).

A hazai bíróság három kérelmezőt felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt és 200-2000 euróig terjedő pénzbüntetés megfizetésére kötelezett, a negyediket ugyanakkor próbára bocsátotta. A Bíróság nem tartotta ezt a szankciót túlzott mértékűnek és aránytalannak az elérni kívánt törvényes célhoz képest, tekintve, hogy a bűncselekmény két évig terjedő szabadságvesztéssel büntethető. A kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás ezért szükséges egy demokratikus társadalomban a jó hírnév és mások jogainak védelme érdekében (58-59. bek.). Mindezek alapján nem állapítható meg a 10. cikk sérelme (60. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Handyside v. United Kingdom (52. bek.); Ceylan v. Turkey (37. bek.); Féret v. Belgium (73. bek.).

Címkék: gyűlöletbeszéd; homofóbia; szankció arányossága[197]

Hizb Ut-Tahrir and Others v. Germany
(Application no. 31098/08., 2012. június 19-i döntés)

Tényállás

2003-ban a Német Szövetségi Belügyminisztérium határozatban tiltotta be a Hizb Ut-Tahrir elnevezésű egyesület tevékenységét az egyesületekről szóló törvényre hivatkozva. Az egyesület neve annyit jelent, hogy „liberális párt”, magát globális iszlám politikai pártként és/vagy vallási szövetségként jelölte meg, 1953-ban alapították Jeruzsálemben, és 1960 óta tevékenykedik Németországban (a döntéshozatalkor kb. 200 követője volt). A minisztérium arra hivatkozott, hogy ez egy olyan külföldi egyesület, amely nemzetközi szinten tevékenykedik, nem rendelkezik Németországban alszervezettel, tevékenysége a népek közötti kölcsönös megértés eszméje ellen irányul és az erőszakot politikai céljai elérése érdekében alkalmazható eszköznek tekinti. A minisztérium döntését a magazinokban, valamint az egyesület honlapján megjelent publikációkra alapozta, amelyben a kérelmező tagadta Izrael állam létjogosultságát, illetve annak megsemmisítésére, és a zsidók meggyilkolására szólított fel, emellett az „aktív dzsihádot” támogatta. A határozat szerint az

[197] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109046

egyesület nem volt politikai pártnak tekinthető, mert nem állt szándékában indulni a választásokon, ugyanakkor a vallási közösségeknek járó védelem sem illeti meg, mert inkább politikai célokat hirdet. A kérelmező fellebbezett a tiltó határozat ellen a Szövetségi Közigazgatási Bírósághoz, amely megalapozatlannak tekintette a kérelmet és elutasította azt, arra hivatkozva, hogy ha vallási közösségnek is tekinti az egyesületet, tevékenysége akkor is a német alaptörvény 9. cikk (2) bekezdésébe ütközik, mivel ellentétes a népek közötti kölcsönös megértés alapelvével. Az egyesület alkotmányjogi panaszt nyújtott be, arra hivatkozva, hogy megsértették a gyülekezéshez való jogát. A Szövetségi Alkotmánybíróság elutasította a panaszt, arra hivatkozva, hogy a kérelmező nem rendelkezik bejegyzett címmel Németországban.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a kormány érvelésében a 17. cikkre hivatkozva az egyesület által vallott nézetet – a Kalifátus és az iszlám jog (Saria) világméretűvé történő kiterjesztésére való törekvést – a holokauszttagadáshoz mint erőszakos propagandához hasonlította, és arra figyelmeztetett, hogy az meg akarja szüntetni az Egyezmény által biztosított jogokat (63. bek.). A Bíróság összefoglalta a Szövetségi Közigazgatási Bíróság álláspontját, amely értelmében nem volt alkalmasabb eszköz a kérelmező által Izraelre jelentett veszély elhárítására (65. bek.).

A Bíróság kimondta, hogy az írásbeli nyilatkozatok és a megjelent cikkek tagadták Izrael állam létjogosultságát, és annak erőszakos megsemmisítésére, lakói száműzésére és megölésére szólítottak fel. Ez egyértelműen ellentétes az Egyezmény céljaival, a nemzetközi konfliktusok békés rendezésére vonatkozó kötelezettséggel és az emberi élet szentségével. A fentiek alapján a Bíróság megállapította, hogy a kérelmező a 11. cikkben foglalt rendelkezésre annak eredeti céljával ellentétesen kívánt hivatkozni, következésképpen a 17. cikk értelmében nem részesülhet a 11. cikk nyújtotta védelemben, ezért az Egyezmény 35. cikk (3a) bekezdését figyelembe véve, a 35. cikk (4) bekezdése alapján el kell utasítani az erre vonatkozó kifogást (74-75. bek.). A Bíróság a 10. cikk tekintetében is ezt az érvelést alkalmazta, bár a német kormány azt is kifogásolta, hogy a kérelmező nem merítette ki a rendelkezésre álló hazai jogorvoslati lehetőségeket (77-78. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: gyűlöletbeszéd; erőszakra uszítás; antiszemitizmus; szankció arányossága[198]

Perinçek v. Switzerland

(Application no. 27510/08., 2015. október 15-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a török Munkáspárt elnökeként 2005-ben több különböző konferencián vett részt Svájcban, melyek során nyilvánosan kétségbe vonta, hogy az Oszmán Birodalom 1915-ben és az azt követő években a népirtás bűntettét követte volna el az örmény nép ellen. Kijelentette, hogy az örmény népirtás elmélete „nemzetközi hazugság", és hogy „a nyugati imperialisták és a cári Oroszország voltak felelősek a muszlimok és örmények közötti helyzet elfajulásáért. A nagyhatalmak, amelyek meg akarták osztani az Oszmán Birodalmat, provokálták az örmények egy részét – akikkel évszázadok óta békében éltek –, és erőszakra uszították őket". Egy másik konferencián pedig beszédében azt mondta, hogy az „örmény probléma […] nem is létezik". 2007 márciusában a Lausanne-i bíróság bűnösnek találta a svájci büntető törvénykönyv 261bis cikkének 4. bekezdése szerinti faji megkülönböztetés[199] bűntettében. Az indokolás szerint a kijelentést rasszista indítékok motiválták, és nem egy történelmi vitához járult hozzá. Az örmény népirtás tényét a svájci hatóságok és általában a közvélemény, illetve nemzetközi szervezetek is elismerték. A Vaud Kantoni Büntetőbíróság Semmítőszékének álláspontja szerint az örmény népirtás éppúgy bizonyított történelmi tény, mint a zsidó holokauszt, amit a svájci parlament is elismert. A bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, a kérelmező csak a „népirtás" jelleget tagadta anélkül, hogy kétségbe vonta volna az örmények ellen elkövetett mészárlásokat és deportálásokat. A szövetségi bíróság szintén elutasította a kérelmező fellebbezését. A bíróság szerint a 261bis cikk 4. bekezdése népirtásra és emberiség elleni bűntettekre utal, de nem utal semmilyen konkrét történelmi eseményre, így nemcsak a náci rezsim által elkövetett népirtás, hanem más hasonló bűncselekmények, az örmény népirtás tagadását is bünteti.

Az eljáró szerv

---

[198] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-111532

[199] „Art. 261bis Faji megkülönböztetés: […] Bárki aki nyilvánosan szóban, írásban, képpel, jellel, erőszakkal vagy bármely más módon lealacsonyít vagy diszkriminál egy személyt vagy személyek csoportját azok faji, etnikai vagy vallási hovatartozása miatt oly módon, amely aláássa az emberi méltóságot, vagy ezen okokból tagadja, durván kisebbíti vagy igazolni törekszik egy népirtást vagy más emberiség elleni bűncselekményeket [...] három évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbírsággal büntetendő." 311.0 Schweizerisches Strafgesetzbuch vom 21. Dezember 1937. http://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19370083/index.html#a261bis

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 10:7 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt hangsúlyozta, nem feladata eldönteni, hogy az örmény nép ellen elkövetett mészárlásokat és tömeges deportálásokat „népirtásként" lehet-e jellemezni a nemzetközi jog terminológiája alapján. A kérelmező ésszerűen előre láthatta, hogy kijelentései – az örmény népirtás „nemzetközi hazugságnak" való leírása – a svájci jog alapján büntetőjogi következményekkel járhat (138. bek.). A Bíróság így elfogadta, hogy a beavatkozás „törvényben meghatározott" volt (140. bek.). Ami a beavatkozás törvényes célját illeti, a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy az a zavargás megelőzése érdekében volt szükséges (154. bek.), elismerte viszont, hogy mások jogainak védelmét szolgálta (157. bek.). Az 1915-ös és az azt követő évek eseményei áldozatainak számos leszármazottja – különösen az örmény diaszpóra – arra a felfogásra építette az identitását, hogy a közösségük népirtás áldozata volt. A Bíróság így elfogadta, hogy a beavatkozás ezt az identitást és a mai örmények emberi méltóságát hivatott védeni (156. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy nem szükséges meghatároznia, hogy a népirtás vagy más történelmi tények tagadásának kriminalizációja elvben indokolt lehet-e. Csak azt vizsgálta, hogy a svájci büntető törvénykönyv 261bis cikk 4. bekezdésének alkalmazása a kérelmező esetében „szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban" (226. bek.). A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint az örmények emberi méltósága az Egyezmény 8. cikke által védett (227. bek.). A Bíróság tehát azzal szembesült, hogy egyensúlyt kell teremtenie a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jog között (228. bek.).

A kérelmező a kijelentéseit nyilvános eseményeken, hasonló gondolkodású támogatók előtt beszélve, politikusként és nem történészként, egy régóta fennálló vita részeként tette, amely egy közérdeklődésre számot tartó kérdéssel volt kapcsolatos (231. bek.). A nyilatkozatok lényegüket tekintve nem érzékelhetők a gyűlöletkeltés vagy az intolerancia egy formájának. Nem fejezte ki megvetését vagy gyűlöletét az események áldozatai iránt, megjegyezve, hogy a törökök és az örmények évszázadok óta békében éltek. Nem nevezte az örményeket hazugoknak, nem használt gyalázkodó megjegyzéseket velük szemben. A határozottan megfogalmazott állításai főként az „imperialisták" ellen irányultak (233. bek.). Bár a Bíróság a holokauszttal kapcsolatos kijelentéseknél történelmi és kontextuális okokból mindig is feltételezte, hogy arra a faji gyűlöletre uszítás egy formájaként kell tekinteni, a jelen

esetben nem ugyanez a helyzet. Nem lehet automatikusan azt feltételezni, hogy a kijelentések rasszista és antidemokratikus propagandát mozdítottak elő, és nem volt erre elég bizonyíték (234. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező kijelentéseit egészében olvasva, figyelembe véve a közelebbi és tágabb összefüggésüket, nem lehet olyannak látni, amelyek gyűlöletre, erőszakra vagy intoleranciára hívnak fel az örmények irányában (239. bek.). Ebből következően a nyilatkozatok, amelyek közérdekű kérdést érintettek, a 10. cikk fokozott védelmére jogosultak, és a svájci hatóságoknak csak korlátozott mérlegelési jogköre volt (241. bek.).

Fontos figyelembe venni az érintett tagállam történelmi tapasztalatait a 10. cikk alapján (242. bek.). Így a holokauszt tagadásának bűncselekménnyé nyilvánításának indoka – az érintett államok történelmi hátterét is figyelembe véve – a tagadás ténye, még ha azt pártatlan történeti kutatásba is bujtatják, amire mindig úgy kell tekinteni, amely antidemokratikus ideológiát és antiszemitizmust foglal magában. A holokauszt-tagadás kétszeresen is veszélyes azokban az államokban, amelyek átélték a nácizmus borzalmait, ezért különleges erkölcsi felelősségük, hogy elhatárolják magukat a tömeges atrocitásoktól (243. bek.). Ezzel szemben nem állították, hogy közvetlen kapcsolat létezett Svájc és az Oszmán Birodalomban bekövetkezett események között. Nincs bizonyíték arra sem, hogy a kijelentések megtételének idején Svájcban feszült volt a hangulat, és komoly súrlódásokat okozhatott a törökök és az örmények között (244. bek.). A kérelmező büntetőjogi felelősségre vonása a törökországi helyzettel sem indokolható, miszerint az örmény kisebbség állítólag ellenségeskedéstől és diszkriminációtól szenved (245. bek.). Bár nem tagadható, hogy bizonyos ultranacionalista körök Törökországban ellenségesek voltak az örmények felé, aligha lehet mondani, hogy ez a kérelmező Svájcban tett kijelentéseinek eredménye (246-247. bek.).

Bár a Bíróság tisztában volt azzal, hogy az örmény közösség hatalmas jelentőséget tulajdonít annak, hogy az 1915-ös és az azt követő évek eseményeit népirtásnak kell tekinteni, nem fogadta el, hogy a kérelmező nyilatkozatai annyira megsebezték az örmények méltóságát, hogy az büntetőjogi intézkedéseket tesz szükségessé Svájcban. Szavainak egészéből azt lehet látni, hogy nem vont le olyan következtetést, miszerint megérdemelték az atrocitásokat vagy a megsemmisítést. Ezt párosítva az események óta eltelt idővel, a Bíróságot arra vezette, hogy a kijelentéseknek nem lehet jelentősen felkavaró hatást tulajdonítani (252. bek.).

A Bíróság arra is rámutatott, hogy a tagállamok között széles spektrum húzódik az egyes történelmi események tagadásának szabályozása tekintetében: egyes államok egyáltalán nem kriminalizálják a tagadást, egyesek csak a holokauszt-tagadást vagy a náci és a kommunista bűnök tagadását, míg mások bármely népirtás tagadását büntetni rendelik (256. bek.). A

Bíróság szerint – elismerve ezt a sokszínűséget – az összehasonlító jogi szempont nem játszhat jelentős szerepet az értékelésében, tekintettel arra, hogy más tényezők jelentős hatással vannak a mérlegelési jogkörre (257. bek.). Svájc anélkül kriminalizálta a népirtás tagadását, hogy figyelembe vette volna, hogy alkalmas-e erőszak vagy gyűlölet keltésére. Azonban nem voltak hatályban olyan nemzetközi szerződések, amelyek Svájc vonatkozásában világosan és kifejezetten megkövetelnék a népirtás tagadásának büntetőjogi szankcionálását. Igaz, hogy a svájci büntető törvénykönyv 261bis cikk 4. bekezdése „A faji megkülönböztetés valamennyi formájának kiküszöböléséről" (CERD) szóló nemzetközi egyezményhez való csatlakozás alkalmával került elfogadásra. Ám semmi sem utalt arra, hogy a klauzulát, amely a kérelmező elítélésének alapjául szolgált, a CERD vagy más szerződésen vagy szokásjogon alapuló nemzetközi jogi szabály kifejezetten előírja (260-268. bek.).

A Bíróság szerint az, hogy a kérelmezőt elítélték, a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás egyik legsúlyosabb formája (273. bek.) Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy egy demokratikus társadalomban nem volt szükséges, hogy a kérelmezőt büntetőjogi szankcióval sújtsák az örmény közösség jogainak védelme érdekében (280. bek.). Az ítélethez egy részleges és két különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lehideux and Isorni v. France (57. bek.); Orban and Others v. France (52. bek.); Putistin v. Ukraine (38. bek.).

Címkék: gyűlöletbeszéd; népirtások tagadása; történelmi kérdések megvitatása[200]

M'Bala M'Bala v. France
(Application no. 25239/13., 2015. október 20-i döntés)

Tényállás

A kérelmező Dieudonné M'Bala M'Bala humorista, aki 2008. december 29-én egy Párizsban tartott színpadi előadása végén színpadra hívta Robert Faurissont – akit korábban Franciaországban számos alkalommal ítéltek el holokausztot tagadó és revizionista nézetek hangoztatása miatt –, hogy átadja neki a „szalonképtelenség és a pofátlanság díját". A díj egy háromágú gyertyatartó formáját öltötte, minden ágán egy almával, amit egy koncentrációs táborba deportált zsidót játszó színész nyújtott át, aki a haláltáborokra jellemző csíkos

[200] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158235

pizsamát viselt, amire egy sárga csillag volt rávarrva. 2009 márciusában az ügyészség a humoristát az 1881. július 29-i törvény 23. cikke alapján a párizsi büntető törvényszék (Tribunal de grande instance) elé idézte személy vagy személyek egy csoportja ellen irányuló, etnikai, nemzeti, faji, vallási közösséghez való hovatartozásuk vagy származásukra tekintettel, különösen a zsidó származású vagy vallású személyek ellen elkövetett nyilvános becsületsértés vádjával.

A bíróság 2009 októberében bűnösnek találta, és 10.000 euró pénzbírságra ítélte. Az indokolás szerint a humoristának tudatában kellett lennie azzal, hogy Faurisson a holokauszt-tagadás egyik vezető híve, és a kifogásolt megjegyzések sértőek és megvetőek a zsidó származású vagy vallású személyekre nézve. Bár a karikatúra és a szatíra – még ha az szándékosan provokatív vagy vulgáris természetű is – a véleménynyilvánítás és az alkotás szabadságába tartozik, a humorhoz való jognak vannak bizonyos korlátai, különösen az emberi méltóság tiszteletben tartása. A kérelmező e megengedett határokat túllépte. Az ítéletet 2011 márciusában a párizsi fellebbviteli bíróság helybenhagyta. A kérelmező fellebbezését a Semmítőszék is elutasította.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk védelme a szatírára is kiterjed, ami egyfajta művészi és társadalmi kifejezés, melynek sajátossága a túlzás, a valóság torzítása, és természetes célja, hogy provokáljon és megbotránkoztasson. Ezért egy művész önkifejezési jogába történő bármely beavatkozást különös gonddal kell megvizsgálni (31. bek.). Ugyanakkor az Egyezmény alapvető értékei ellen irányuló kijelentések nem élvezhetik a 10. cikk védelmét (33. bek.).

A hazai bíróságokhoz hasonlóan a Bíróságnak sem volt kétsége a kérelmező műsorának erősen antiszemita tartalma felől, mivel egy olyan személy kapott díjat, aki jól ismert holokauszt-tagadó eszméiről (35. bek.). Dieudonné M'Bala M'Bala egy olyan komikus volt, akit korábban Belgiumban is ítéltek már el rasszista sértegetésért. A közönség reakciója is mutatta a jelenet antiszemita természetét (37. bek.). A Bíróság ezért egyetértett a fellebbviteli bírósággal, hogy az előadás sértő jelenete már nem szórakoztatásnak, hanem inkább egy politikai összejövetelnek tekinthető. A kérelmező nem állíthatja, hogy művészként tevékenykedett, akinek joga van szatirikusan, humorosan és provokatívan kifejezni magát. A

Bíróság szerint a holokauszt-tagadás népszerűsítésében kulcsfontosságú szerepet kapott Faurisson szerepeltetése, illetve a deportált zsidó áldozatok megalázó ábrázolása, így ezt a gyűlölet és az antiszemitizmus demonstrálásának, illetve a holokauszt megkérdőjelezésének látta. Egy olyan ideológiát jelenített meg, amely ellentétes az Egyezmény értékeivel, az igazságossággal és a békével, és az előadás nem olyan volt, amely – még ha szatirikus vagy provokatív is – a 10. cikk védelme alá esik (39. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta továbbá, hogy bár az Egyezmény 17. cikkét (joggal való visszaélés tilalma) elvben olyan egyértelmű kifejezésekre alkalmazza, amelyek nem igényelnek semmilyen értelmezést, meggyőződött arról, hogy a gyűlölet és az antiszemitizmus művészi produkciónak álcázott kirívó megjelenítése veszélyes és nyílt támadás, ezért nem érdemli meg a 10. cikk védelmét (40. bek.). Következésképpen, mivel a kérdéses tények mind tartalmukban, mind hangnemükben félreérthetetlenül holokauszt-tagadó és antiszemita természetűek voltak, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a humorista arra törekedett, hogy a 10. cikket eltérítve igazi céljától a véleménynyilvánítás szabadságát olyan célokra használja, amelyek nem összeegyeztethetőek az Egyezmény betűjével és szellemével, és amelynek elismerése hozzájárulna az Egyezmény által biztosított jogok és szabadságok megsemmisüléséhez (41. bek.). Ennélfogva a kérelmező a 17. cikk alapján nem volt jogosult a 10. cikk védelmére. A Bíróság ezért a kérelmet megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította (42. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vereinigung Bildender Künstler v. Austria (Application no. 68354/01., 2007. január 25.; 33. bek.).

Címkék: művészet szabadsága; szatirikus véleménynyilvánítás; gyűlöletbeszéd, holokauszt-tagadás, antiszemitizmus[201]

2.2. Erőszakra uszítás

Incal v. Turkey

(Application no. 22678/93., Reports 1998-IV, no. 78., 1998. június 9-i ítélet)

Tényállás

[201] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158752

A kérelmező a Munkáspárt végrehajtó bizottságának tagja volt, amely párt a Nemzetgyűlésben is képviseltette magát, és amelyet később az Alkotmánybíróság feloszlatott. A párt végrehajtó bizottsága úgy döntött, hogy röplapokat terjeszt, amelyekben a helyi hatóságok intézkedéseit bírálják, különösen azt, amellyel korlátozták azokat a területeket, ahol utcai árusok működhetnek. Ezek a röplapok, amelyekből tízezer példány készült, azt hangoztatták, hogy az intézkedések megsértették a kurd nemzetiségű lakosság jogait, ugyanis a kurdok többsége ilyen jellegű kiskereskedelemből élt. A helyi lakosságot arra biztatták, hogy lakónegyedeiben állítsanak fel bizottságokat, amelyek fellépnek a helyhatóság intézkedése ellen. A következő napon a párt elnöke tájékoztatta az izmiri kerületi kormányzót a röplapok terjesztésének tervéről. A helyi rendőrség erre feljelentést tett a Munkáspárt helyi vezetői ellen az Izmiri Nemzetbiztonsági Bíróság mellett működő ügyésznél, szeparatista propaganda terjesztésével vádolva őket. Ezt követően a Nemzetbiztonsági Bíróság elrendelte a röplapok elkobzását, majd az ügyész eljárást kezdeményezett a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt a párt helyi szervezete végrehajtó bizottságának tagjai ellen, így a kérelmező ellen is, és a büntető törvénykönyv 312. cikkébe ütköző gyűlöletre és ellenségeskedésre izgatással vádolta őket. 1993. február 9-én a Nemzetbiztonsági Bíróság két civil és egy katonai bíróból álló tanácsa a kérelmezőt a vádban foglaltak elkövetésében bűnösnek találta, amely miatt hat hónap és húsz nap szabadságvesztésre, valamint pénzbüntetésre ítélte. 1993. március 9-én a kérelmező és vádlott-társai e határozat ellen a Semmítőszékhez fordultak, és tárgyalás tartását kérték. 1993. július 6-i ítéletében a Semmítőszék a fellebbezést tárgyaláson kívül elutasította.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza szerint a röplap készítésében való részvétele miatti elítélésével sérült a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő joga (38. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk által biztosított véleménynyilvánítás szabadsága különösen fontos a politikai pártok és tagjaik esetében, ők ugyanis a választóik érdekeit képviselik és felhívják a figyelmet az aggodalmaikra. Ennek megfelelően egy ellenzéki párt politikusának a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás, mint ahogyan az a kérelmező esetében történt, a Bíróság részéről a legszigorúbb vizsgálatot igényli (46. bek.). A Bíróság megállapította, a röplap azt a véleményt fejezte ki, hogy a hatóságok egyes intézkedései a kurd nemzetiségű állampolgárok ellen irányultak, és céljuk az volt, hogy Izmir elhagyására kényszerítsék őket. A szöveg több

éles kritikát tartalmazott a török kormány politikájával kapcsolatban, és többek között felhívta a kurd lakosságot, hogy fogjon össze, és fogalmazzon meg bizonyos politikai követeléseket. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy ezeket a felhívásokat nem lehetett erőszak alkalmazására, a polgárok közötti ellenségeskedésre vagy gyűlöletre való izgatásnak tekinteni (50. bek.).

A politikai vita szabadsága kétségkívül nem abszolút természetű. A részes államok bizonyos „korlátozásokat" vagy „büntetéseket" alkalmazhatnak, de a Bíróság az, amely végső döntést hoz az ilyen intézkedések véleménynyilvánítás szabadságával való összeegyeztethetőségéről (53. bek.). A Bíróság arra is emlékeztetett, hogy egy demokratikus rendszerben a kormány cselekedeteit vagy mulasztásait nem csupán a törvényalkotó vagy az igazságszolgáltatás, de a közvélemény szigorú vizsgálata alá is kell vetni. Továbbá a kormánynak hatalmi pozíciójánál fogva önmérsékletet kell tanúsítania a büntetőeljárások igénybevételénél, különösen, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy válaszoljon az igaztalan támadásokra és az ellenfelek kritikájára. Természetesen az illetékes állami hatóságoknak lehetőségük van arra, hogy akár büntetőjogi intézkedéseket fogadjanak el a közrend védelme érdekében és így megfelelően és túlkapások nélkül válaszoljanak az ilyen kijelentésekre (54. bek.).

Jelen esetben, ahol a párt izmiri végrehajtó bizottsága engedélyt kért a röplapok terjesztéséhez, a hatóságoknak megvolt a lehetőségük, hogy előírják a szöveg megváltoztatását. Ennek ellenére a röplapokat lefoglalták, és büntetőeljárást indítottak a szerzői ellen, köztük a kérelmező ellen (55. bek.). A Bíróság megállapította, hogy az ügyben szereplő beavatkozás radikális volt, így már önmagában ez is felveti a 10. cikk megsértésének lehetőségét (56. bek.). A Bíróság kész volt figyelembe venni az elé terjesztett ügyek hátterét, így különösen a terrorizmus megelőzésével összefüggő problémákat, amelyekre a kormány hivatkozott. Nem látott viszont semmit, ami indokolná azt a következtetést, hogy a kérelmező bármilyen módon felelős lenne a törökországi, vagy az izmiri terrorizmus okozta problémákért (58. bek.). Következésképpen a kérelmező elítélése nem állt arányban az elérendő céllal, és ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (59. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (42., 46. bek.).

Címkék: képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme, terrorizmus[202]

[202] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58197

Polat v. Turkey

(Application no. 23500/94., 1999. július 8-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezőtől 1991 májusában jelent meg a „Mi minden napot Newrozzá tettünk" címmel egy könyv (Newroz vagy Noruz a Közel-Keleten az újévi ünnepségeket jelenti, mely a tavasz eljöveteléhez kapcsolódik, a kurd hagyományban a kurd nép felszabadulásának ünnepe), mely ugyanazon év novemberében újra kiadásra került. 1991 decemberében a Nemzetbiztonsági Bíróság ügyésze a második kiadással kapcsolatban büntetőeljárás indítása mellett közbenső intézkedésként a kötetek elkobzását rendelte el. Az ügyész 1992 áprilisában a terrorizmus elleni 1991. évi 3713. számú törvény 8. cikk (1) bekezdése alapján a kérelmezőt az állam területi integritása és a nemzet oszthatatlan egysége elleni propagandával vádolta meg. Az ügyész szerint Polat könyvét a török állam elleni gyűlölet és kurd szeparatizmus dicsőítése inspirálta. Emellett azzal is vádolta, hogy felfedte egy börtön személyzetének személyazonosságát. A bíróság előtt Polat visszautasította a vádakat azzal, hogy ő nem tett mást, minthogy aktuális események alapulvételével a kurd származású népesség problémáit kommentálta. Mindezt regényszerűen elbeszélve tette, mely nem azonosítható ideológiai vagy propaganda szándékával, hiszen Törökországban minden megvitatható, és a történelem értelmezése nem képezheti bűncselekmény tárgyát. Az elsőfokú bíróság 1992 decemberében 2 év börtönre és 50 millió török líra megfizetésére ítélte Polatot, valamint a könyv összes példányának elkobzását rendelte el. A Semmítőszék előtt Polat kifejtette, hogy nem szeparatista szándékok vezették az írásban, hanem a kurd kérdés vonatkozásában valóságos eseményekkel kapcsolatban fejtette ki gondolatait kritikus szellemben, az elsőfokú bíróság álláspontját pedig inkább politikainak, mintsem joginak tekinti, mely tisztességtelen ítélethez vezetett. A másodfokú bíróság 1993 májusában elutasította Polat fellebbezését, így börtönbe zárták. Az 1995. október 27-én hozott 4126. számú törvény enyhítette a kiszabható szabadságvesztés mértékét, viszont növelte a kiszabható pénzbüntetés összegét. A törvény alapján Polat ítéletét hivatalból felülvizsgálták, az enyhítés már nem érintette, viszont újabb 50 milliós pénzbüntetést szabtak ki rá, mely ellen fellebbezett, de azt elutasították.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 12:5 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint egyértelmű, hogy a vitatott mű nem tekinthető történelmi tények „semleges” leírásának, a kérelmező szándékosan kritizálta a török hatóságok tevékenységét, valamint az érintett lakosságot ellenállásra bátorította. A Bíróság ezúttal is kiemelte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására. Azt is hozzátette, hogy amennyiben az ilyen kijelentések egy egyén vagy egy hivatalos személy, illetve a lakosság egy meghatározott csoportja elleni erőszakra izgatnak, az állami szervek szélesebb mérlegelési jogkört élveznek annak vizsgálatakor, hogy szükséges-e a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás (44-45. bek.). A Bíróság számításba vette a terrorizmus megelőzésének érvét is, különösen a török hatóságok azon aggodalmát, hogy bizonyos nézetek terjesztése fokozhatja a Törökországban folyó súlyos zavargásokat, amely már mintegy 15 éve folyik (46. bek.).

A Bíróság úgy látta, hogy a kérelmező egy magánszemély, aki egy irodalmi műben hozta nyilvánosságra nézeteit, nem pedig a tömegmédián keresztül, amely tény jelentős mértékben csökkentette a nemzetbiztonságra, a közrendre és az állam területi integritására gyakorolt hatását. Bár a mű egyes részei ellenséges hangneműek a török hatóságokkal szemben, nem alapozta meg az erőszakra, a fegyveres ellenállásra, és felkelésre izgatás tényállását. Ebben a tekintetben a korábbi, számításba vehető események már relatíve távolinak tekinthetők (47. bek.). A Bíróság megütközött a kiszabott büntetés súlyosságán – 2 év börtönbüntetés –, amely számításba veendő tényező a korlátozás arányosságának megállapításakor. Ráadásul a büntetés végrehajtását követően további pénzbüntetést szabtak ki a kérelmezőre. Az elítélés így aránytalan volt az elérni kívánt céllal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (48-49. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (54., 58. bek.).

Címkék: kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme, terrorizmus[203]

Ceylan v. Turkey
(Application no. 23556/94., 1999. július 8-i ítélet)

Tényállás

[203] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58273

A kérelmezők a kőolajiparban dolgozók szakszervezetének volt az elnöke, akit azzal vádoltak, hogy „gyűlöletre és ellenségeskedésre uszítást” követett el, mert a „Demokrasi” elnevezésű újságban „Kurdok, proletárok, demokraták” címmel megírt cikkében azokat az embereket vádolta, akik nem szavaztak a Nép Demokratikus Pártra, amely a kérelmező szerint a leginkább képes lett volna megvédeni a „társadalmi veszteseket”, azaz a kurdokat és a munkásokat. A kérelmező szerint az ország délkeleti részén lévő háború oka az a nehéz helyzet, amelyben az ott élő emberek találták magukat. Az isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság a kérelmezőt 20 hónapos börtönbüntetésre ítélte, és az újság működésének tíznapos szüneteltetését is elrendelte. A kérelmező emellett elvesztette szakszervezeti állását és politikai jogait is.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 16:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a kérdéses cikk a politikai beszéd egy formáját öltötte, amelynek stílusa éles és a török hatóságok intézkedéseinek kritizálása során az „állami terrorizmus” és a „népirtás” szavakat használta (33. bek.). A Bíróság ezúttal kiemelte is kiemelte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására. Továbbá a kormánynak hatalmi pozíciójánál fogva önmérsékletet kell tanúsítania a büntetőeljárások igénybevételénél, különösen, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy válaszoljon az igaztalan támadásokra és az ellenfelek kritikájára (34. bek.).

A Bíróság rámutatott arra, hogy a kérelmező mint szakszervezeti vezető, a török politikai élet egyik szereplőjeként nyilvánult meg, és a szóban forgó cikk – annak ellenére, hogy erős hangvételű – nem bátorított erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre (36. bek.). A kérelmezővel szemben súlyos büntetést szabtak ki, és az elítélés eredményeként elvesztette a szakszervezeti elnöki tisztségét is, valamint számos polgári és politikai jogát. A beavatkozás arányosságának értékelésekor pedig a kiszabott büntetés természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni (37. bek.). Ezért a kérelmező elítélése aránytalan volt a kitűzött célokkal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (38. bek.).

Az ítélethez két párhuzamos és egy különvéleményt fűztek. Palm, Tulkens, Fischbach, Casadevall és Greve bíró közös párhuzamos vélemény szerint a Bíróság ítélkezési gyakorlata a politikai beszédek megítélésekor az elhangzott beszéd egyes körülményeit, és nem a szavak

pontos nyelvi jelentését vizsgálja; vagyis azt, hogy fennállt-e valós veszélye annak, hogy az önmagukban uszító szavak, kifejezések ténylegesen erőszakhoz vezessenek. A Bíróság gyakorlata szerint ugyanis egy demokratikus társadalomban még az önmagukban uszító szavak vagy kifejezések is védelmet élvezhetnek az Egyezmény 10. cikke alapján.

Bonello bíró párhuzamos véleménye szerint a korábbi esetekben, amikor az erőszakra uszítás megítélése volt a kérdés, a Bíróság azt vizsgálta, hogy a közzétett írások az erőszak alkalmazására indítottak-e, mert ha igen, akkor az írás közzétevőinek elítélése igazolható, és egy demokratikus társadalomban szükségesnek ítélhető. Ez a mérce azonban nem elegendő. A véleménynyilvánítási szabadság biztosítása nem teszi lehetővé, hogy egy állam tilalmazza az erőszak alkalmazásának támogatását, kivéve, ha ez a magatartás törvénytelenségre, vagy valószínű, hogy ilyen cselekedet elkövetésére uszított. A nemzeti hatóságok cselekedetének jogszerűsége csak akkor igazolható, ha az uszítás „nyilvánvaló és közvetlen veszélyt" idézett elő. Annak érdekében, hogy az effajta veszély fennállását meg lehessen állapítani, azt kell bizonyítani, hogy a cselekmény azonnali veszéllyel fenyeget, vagy a múltbéli cselekmény okot szolgáltatott azt valószínűsíteni, hogy az erőszak azonnali és súlyos hatást válthat ki. A tiszta és folyamatos beszéd nem idéz elő veszélyt, kivéve, ha az annyira fenyegető, hogy valósággá válik, mielőtt meg lehetne vitatni. Ha van rá idő, hogy a problémát beszéddel megvilágítsuk, és így a veszélyt elhárítsuk, a megoldás sokkal inkább ez lehet, mint a feleslegesen kikényszerített csend.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (41-42. bek.); Incal v. Turkey (54., 58. bek.).

Címkék: kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; szankció arányossága[204]

Sürek and Özdemir v. Turkey
(Application nos. 23927/94., 24277/94., 1999. július 8-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők egy kiadóvállalat tulajdonosa, mely a „Haberde Yorumda Gercek" (Hírek és kommentárok igazsága) című hetilapot adta ki, illetve a lap főszerkesztője volt. 1992-ben két részletben nyilvánosságra hoztak egy, a Kurdisztáni Munkáspárt (PKK) vezetőjével készített interjút, és négy, szintén illegálisan működő szocialista szervezet közös

[204] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58270

nyilatkozatát. Az interjú sürgette a független Kurdisztán létrejöttét, továbbá szorgalmazta a titkosszolgálatok tettei és az állami terrorizmus elleni egységes fellépést. Az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság (NBB) elrendelte a lapszám összes példányának lefoglalását, mivel az terrorista szervezetek álláspontját tükrözte, és szeparatista propagandát terjesztett. Az ügyész a kérelmezőket a nemzet oszthatatlan egysége elleni propaganda terjesztésével vádolta meg az interjúk közzététele miatt. A Nemzetbiztonsági Bíróság a terrorizmus megelőzéséről szóló 1991. évi 3713. sz. törvény 6. és 8. §-ának megsértése miatt az egyik kérelmezőt pénzbírságra, a másik kérelmezőt pedig hat hónapig terjedő szabadságvesztésre és pénzbüntetésre ítélte. A Semmítőszék elutasította a kérelmezők fellebbezését.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 11:6 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás törvényben meghatározott volt (46-47. bek.), és legitim célokhoz kötött, mint a nemzetbiztonság, közrend fenntartása, területi integritás és bűncselekmény megelőzése (51. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy bár a sajtó nem léphet túl bizonyos határokat – különös tekintettel a nemzetbiztonságra, a közrend fenntartására, a területi integritásra, és a bűncselekmény megelőzésére – felelőssége, hogy közölje a politikai kérdésekkel kapcsolatos információkat és eszméket, beleértve a megosztóakat is. A sajtószabadság a nyilvánosság egyik legjobb eszközét nyújtja a politikai vezetők nézeteinek és felfogásának feltárására, és az azzal kapcsolatos véleményalkotásra (58. bek.).

Továbbá az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély, vagy akár egy politikus esetében. A kormánynak hatalmi pozíciójánál fogva önmérsékletet kell tanúsítania a büntetőeljárások igénybevételénél, különösen, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy válaszoljon az igaztalan támadásokra és az ellenfelek kritikájára. Természetesen az illetékes állami hatóságoknak lehetőségük van arra, hogy akár büntetőjogi intézkedéseket fogadjanak el a közrend védelme érdekében, hogy megfelelően és túlkapások nélkül válaszoljanak az ilyen kijelentésekre. Amennyiben az ilyen kijelentések egy egyén vagy egy hivatalos személy, illetve a lakosság egy meghatározott csoportja elleni erőszakra izgatnak, az állami szervek szélesebb mérlegelési jogkört élveznek annak vizsgálatakor, hogy szükséges-e a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás (60. bek.).

A Bíróság figyelembe vette a cikkekben használt szavakat és annak környezetét, amelyben közzétették azokat, külön kiemelve a terrorizmus megelőzéséhez kapcsolódó problémákat. A Bíróság arra is rámutatott, hogy a sokkoló vagy felkavaró információ, illetve gondolat önmagában nem alapozza meg a korlátozás jogszerűségét. Az a tény, hogy a kifogásolt interjúkat egy tiltott szervezet egyik vezetőjével készítették, önmagában nem indokolja a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozást, ahogy az sem, hogy az interjúk keményen kritizálták a hivatalos politikát. Másrészt az interjúban kifejtett vélemény nem értelmezhető erőszakra történő felhívásnak, és olyannak sem, amely alkalmas lenne az erőszakra való ösztönzésre. A nyilatkozat hírértékű információt tartalmazott, amely betekintést adott a délkelet-törökországi ellenzék politikájának pszichológiai indítékaiba. A Bíróság természetesen tudatában volt a hatóságok azon aggodalmának, hogy bizonyos szavak vagy tettek súlyosbíthatják a térség biztonsági helyzetét, ahol mintegy 15 éve súlyos zavargások tombolnak. Ennek ellenére úgy vélte, hogy a hazai hatóságok nem vették kellőképpen figyelembe a nyilvánosság azon jogát, hogy más szemszögből is tájékozódjon a délkelet-törökországi helyzetről, függetlenül attól, hogy az kellemetlen lehet számukra. Ezért az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság által felhozott indokok, bár megfelelőek, nem tekinthetők elégségesnek a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás igazolására (61. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában rejlő „kötelezettségek és felelősség” különös jelentőséggel bír a professzionális média számára a konfliktusok és feszült szituációk terén. Különös körültekintésre van szükség annak mérlegelésekor, hogy közzétegyék-e egy olyan szervezet képviselőjének véleményét, amely az állam elleni erőszakhoz folyamodik, nehogy a média a gyűlöletbeszéd és az erőszakra uszítás terjesztésének eszközévé váljon. Ugyanakkor, ha az ilyen nézeteket nem lehet akként minősíteni, a részes állam nem hivatkozhat a területi integritás vagy a nemzetbiztonság védelmére, illetve a bűncselekmények vagy zavargás megelőzésére, hogy korlátozza a közvélemény informálódáshoz való jogát azáltal, hogy a médiát büntetőjogi felelősséggel sújtja (63. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy a kérelmezők elítélése és megbüntetés aránytalan volt az elérni kívánt célokkal, és ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (64. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (41-42. bek.); Incal v. Turkey (54., 58. bek.).

Címkék: sajtószabadság; kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme, terrorizmus[205]

Başkaya and Okçuoğlu v. Turkey
(Application nos. 23536/94., 24408/94., 1999. július 8-i ítélet)

Tényállás

A két kérelmező török állampolgár volt, előbbi közgazdász professzor és újságíró, utóbbi egy kiadóvállalat tulajdonosa. 1991 áprilisában a kiadó egy könyvet adott ki „Nyugatizálódás, modernizálódás, fejlődés – Egy paradigma összeomlása / Bevezetés a hivatalos ideológia kritikájába" címen, mely 219 oldalon tartalmazott esszéket a török társadalmi-gazdasági fejlődésről, egészen az 1920-as évektől kezdve, elemezve és kritizálva az állam „hivatalos ideológiáját". 1991 augusztusában az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság (NBB) mellett működő ügyész a könyv egyes, kurd-kérdést tárgyaló részei miatt a nemzet oszthatatlan egysége elleni propaganda terjesztésével vádolta meg a szerzőt a terrorizmus elleni törvény (a terrorizmus megakadályozásáról szóló 1991. évi 3713. törvény) 8. cikkének (1) bekezdése, a kiadót pedig a (2) bekezdése alapján. A professzor azzal védekezett, hogy ez egy tudományos mű és foglalkozása révén kötelessége kutatásokat folytatni, majd azok eredményét publikálni. A kiadó pedig azzal védekezett, hogy nem lehet egy fejezetből kiragadott részek alapján megítélni egy könyvet, továbbá a hivatkozott jogszabály ellentétes a török alkotmánnyal és nemzetközi kötelezettségeivel. Létezik kurd probléma Törökországban, ezért annak kommentálása, illetve arról gondolatok kifejtése nem képezheti bűncselekmény tárgyát.

Az elsőfokú bíróság 1992 októberében felmentette a vádlottakat azon az alapon, hogy tudományos műről van szó, így az nem minősülhet propagandának. Az ügyész fellebbezett, melyet arra alapított, hogy a mű vitatott részében az áll, hogy a török területek egyes részei Kurdisztánhoz tartoznak, melyeket a törökök annektáltak és kolonizáltak, így megáll a vád. A Semmítőszék 1993 februárjában visszautalta az ügyet az első fokra, amiért a bíróság eljárása során nem vette figyelembe az ügyész által fellebbezésében is kiemelt mondatot. Az elsőfokú bíróság 1993 augusztusában az elsőrendű vádlottat 2 év szabadságvesztésre és 50 millió líra pénzbüntetés megfizetésére, a másodrendű vádlottat 6 hónap szabadságvesztésre és ugyanakkora összegű pénzbüntetés megfizetésére kötelezte, majd mindkettőjük büntetését – a

[205] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58278

bírósági eljárás alatt tanúsított jó magaviselet miatt – mérsékelte is. A döntés ellen a vádlottak fellebbeztek, a Semmítőszék viszont 1993 decemberében elutasította azt.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 16:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bizottság szerint a véleménynyilvánítás szabadságába tartozik az érzékeny kérdésekről való nyílt vita, mint jelen esetben a török-kurd viszony. Az inkriminált könyv tudományos műnek minősül, mely az író saját véleményét fejezi ki a kurd helyzetről. A kérelmező a kurd kérdésről viszonylag visszafogott kifejezésekkel fejtette ki véleményét, és egyáltalán nem azonosult a kurd szeparatista harc részét képező erőszak alkalmazásával. A kérelmezők ellen felhozott vádak a cenzúra egy fajtájának tekinthetők, amelyek alkalmasak arra, hogy a jövőben elrettentsenek másokat a hasonló tevékenységtől. A bíróság nem alkalmas fórum tudományos kérdések megvitatására, ezért a 10. cikkben foglaltak sérelme megvalósult (57-58. bek.).

A Bíróság kiemelte a korlátozás szükségességével kapcsolatban, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására, és az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében. Azt is kiemelte, hogy amennyiben az ilyen kijelentések egy egyén vagy egy hivatalos személy, illetve a lakosság egy meghatározott csoportja elleni erőszakra izgatnak, az állami szervek szélesebb mérlegelési jogkört élveznek annak vizsgálatakor, hogy szükséges-e a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás (62. bek.).

A könyvben kifejtett nézetek nem tekinthetők erőszakra izgatásnak, és azokkal kapcsolatban felelősség sem állapítható meg. A Bíróság szerint a mű vitatott részei szélsőséges formában megszövegezett állítások, érthetők úgy, mint olyan kifejezések, amelyek támogatják a kurd szeparatizmust, ugyanakkor a szerző megerősítette azt is, hogy a kurd-kérdés egy összetett probléma, azaz érinti Irak, Irán, Szíria belpolitikáját, illetve a négy szomszédos állam kapcsolatát is. Az állítások egy tudományos mű részeiként jelentek meg, amely történeti szemszögből vizsgálta Törökország fejlődését (64. bek.). A Bíróság számára úgy tűnt, hogy a nemzeti hatóságok jelen ügyben nem voltak tekintettel a tudományos véleménynyilvánítás szabadságára, illetve nem vették kellőképpen figyelembe a nyilvánosság azon jogát, hogy más szemszögből is tájékozódjon a délkelet-törökországi helyzetről,

függetlenül attól, hogy az kellemetlen lehet számukra (65. bek.). A Bíróság megütközött a kiszabott büntetések súlyosságán, mely számításba veendő tényező a beavatkozás arányosságának értékelésekor. A vád és az ítéletek nem álltak arányban az elérni kívánt célokkal, ezért „nem volt szükséges a demokratikus társadalomban" (66-67. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (54., 58. bek.).

Címkék: tudományos kutatás szabadsága; kormány bírálhatósága; közrend védelme; szankció arányossága[206]

Erdogdu and Ince v. Turkey
(Application nos. 25067/94., 25068/94., 1999. július 8-i ítélet)

Tényállás

Az első kérelmező a „Demokrat Muhalefet" (Demokratikus ellenzék!) című havilap főszerkesztője volt. A lap 1992 januári számában a második kérelmező interjút készített egy török szociológussal a kurd helyzetről. 1992 márciusában a Nemzetbiztonsági Bíróság ügyésze a kérelmezőket a terrorizmus megakadályozásáról szóló 1991. évi 3713. törvény 8. cikk (1) bekezdése alapján a nemzet oszthatatlan egysége elleni propagandával vádolta meg. A kérelmezők a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt visszautasították a vádat azzal, hogy ők nem tettek mást, minthogy szó szerint leközölték az interjúalany szavait, és egy interjú közlése nem képezheti bűncselekmény tárgyát. Az elsőfokú bíróság 1993 augusztusában az elsőrendű vádlottat 5 hónap szabadságvesztésre és 41,7 millió líra pénzbüntetés megfizetésére, a másodrendű vádlottat 1 év 8 hónap szabadságvesztésre ítélte és ugyanakkora összegű pénzbüntetés megfizetésére kötelezte. A bíróság az ítéletét az interjúból kiragadott szövegrészekre alapozta, amely szerint pl. a kormányzatnak el kell fogadnia végre, hogy fegyveres ellenállás van Kurdisztánban; a török fegyveres erők által tanúsított erőszak nem tudta megállítani a Kurd Munkáspárt (PKK) terjeszkedését és előretörését. A Semmítőszék a vádlottak fellebbezését 1994 februárjában elutasította. Az 1995. október 27-én hozott 1995. évi 4126. törvény enyhítette a kiszabható szabadságvesztés mértékét, viszont növelte a kiszabható pénzbüntetés összegét. A törvény alapján az ítéleteket hivatalból felülvizsgálták, és míg az elsőrendű vádlott büntetését nem változtatták meg, a másodrendűét 1 év 1 hónap 10 napra mérsékelték, pénzbüntetését viszont 111 millió lírára emelték. A döntés ellen a

[206] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58276

vádlottak fellebbeztek, melynek eredményképpen az elsőrendű vádlott ítéletének kiszabását elhalasztották, míg a másodrendű vádlott ítéletének a végrehajtását függesztették.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bizottság szerint a sérelmezett cikk elemző stílusú volt, a kérelmező a kurd kérdésről visszafogott kifejezésekkel fejtette ki véleményét, és egyáltalán nem azonosult a kurd szeparatista harc részét képező erőszak alkalmazásával. A kérelmezők ellen alkalmazott eszközök alkalmasak arra, hogy elrettentsenek a fontos politikai kérdésekről folytatott nyilvános vitáktól, ezért megvalósult a 10. cikkben foglaltak sérelme (46. bek.).

A Bíróság ezúttal kiemelte is kiemelte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására; az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében. Azt hozzátette, hogy amennyiben az ilyen kijelentések egy egyén vagy egy hivatalos személy, illetve a lakosság egy meghatározott csoportja elleni erőszakra izgatnak, az állami szervek szélesebb mérlegelési jogkört élveznek annak vizsgálatakor, hogy szükséges-e a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás (50. bek.).

A Bíróság szerint a vitatott mű egy szociológussal készült interjú volt, aki elsősorban arról a folyamatról beszélt, hogy a PKK ideológiája miként tudott a török társadalomban megragadni, illetve, hogy miként formálódtak ki a kurd állam gyökerei. Anélkül, hogy kifejezetten a PKK kurd szabadságharcban betöltött szerepe mellett érvelt volna, az interjúalany főként szociológiai nézőpontból a török állam reakcióit elemezte (51. bek.). A Bíróság szerint az interjú elemző természete és maga a szöveg sem tartalmazott egyetlen olyan részt sem, melyet erőszakra izgatásként lehetne értékelni. A Bíróság számára úgy tűnt, hogy a hazai hatóságok nem vették kellőképpen figyelembe a nyilvánosság azon jogát, hogy más szemszögből is tájékozódjon a délkelet-törökországi helyzetről, függetlenül attól, hogy az kellemetlen lehet számukra. Az interjúban kifejezett nézeteket nem lehet úgy olvasni, sem értelmezni, mint amelyek erőszakra izgatnának (52. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában rejlő „kötelezettségek és felelősség” különös jelentőséggel bír a professzionális média számára a konfliktusok és feszült szituációk terén. Különös körültekintésre van szükség annak mérlegelésekor, hogy közzétegyék-e egy olyan szervezet képviselőjének véleményét, amely

az állam elleni erőszakhoz folyamodik, nehogy a média a gyűlöletbeszéd és az erőszakra uszítás terjesztésének eszközévé váljon. (54. bek.). A Bíróság az ítéletetekkel kapcsolatban kifejtette: jóllehet, azok nem kerültek végrehajtásra, illetve az egyiket ki sem hirdették, ennek ellenére a kérelmezőkkel szemben súlyos fenyegetést jelentenek (53. bek.). Az elsőfokú bíróság érvelése, noha releváns volt, de nem bizonyult elegendőnek ahhoz, hogy igazolható legyen a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása, a vád, illetve az ítéletek nem álltak arányban az elérni kívánt célokkal (55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (41-42. bek.); Incal v. Turkey (54., 58. bek.).

Címkék: sajtószabadság; kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; erőszakra uszítás[207]

Sürek v. Turkey (No. 1.)
(Application no. 26682/95., 1999. július 8-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy kiadóvállalat főtulajdonosa volt, mely a „Haberde Yorumda Gerçek" című hetilapot adta ki. A lap 1992. augusztus 30-i számában két olvasói levél jelent meg „A fegyverek nem nyerhetnek a szabadság ellen" és „A mi hibánk" címmel, mindkettő a Kurdisztánban folyó török brutalitásokat kritizálta. 1992 szeptemberében az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság mellett működő ügyész a kérelmezőt mint a lap tulajdonosát, valamint a szám szerkesztőjét a büntető törvénykönyv 312. cikke és a terrorizmus elleni 1991. évi 3713. törvény 8. cikk (1) bekezdése alapján a nemzet oszthatatlan egysége elleni propaganda terjesztésével, valamint ellenségeskedés és gyűlölet szításával vádolta meg. A kérelmező a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt visszautasította a vádat, és azzal védekezett, hogy egy vélemény kifejtése nem képezheti bűncselekmény tárgyát, a vitatott levelet az olvasók írták, amiért felelőssége nem állapítható meg.

Az elsőfokú bíróság 1993 áprilisában hozott ítéletében a kérelmezőt bűnösnek találta, ezért rá pénzbüntetést szabott ki, a szerkesztőre pedig 5 hónap szabadságvesztést és pénzbüntetést állapított meg. Indokolásában a bíróság kifejtette, hogy a levelek Törökország 8 délkeleti kerületéről szóltak, többek között a független Kurdisztánról és a Kurd Munkáspártról mint egy nemzeti függetlenségi harcban tevékenykedő nemzeti felszabadító mozgalomról. A

[207] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58275

bíróság szerint mindezek Törökország területi integritásának lerombolására irányultak, továbbá a levelek faji diszkriminációt is tartalmaztak. A döntés ellen a kérelmező elítélt fellebbezett, amely során azzal érvelt, hogy sérültek az Egyezmény 6. és 10. cikkei, a hivatkozott törvény 8. §-a alkotmányellenes, és a levelek nem terjesztettek szeparatista propagandát. A Semmítőszék 1993 novemberében hozott ítéletében túlzottnak tartotta a kiszabott pénzbüntetést, így az ügyet visszautalta az első fokra, amely 1994 áprilisában hozott ítéletében mérsékelte a pénzbüntetés összegét. A kérelmező fellebbezett az ítélet ellen, melyet a Semmítőszék 1994 szeptemberében elutasított.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 11:6 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bizottság szerint a vitatott levelek további erőszakra való bátorításnak értelmezhetők, tekintettel a délkelet-törökországi biztonsági helyzetre. A hatóságok arra a következtetésre juthattak, hogy a levelek veszélyt jelentenek a nemzet-, illetve a közbiztonságra. Megállapította továbbá, hogy a kérelmezőt mint a lap tulajdonosát terheli kötelezettség és felelősség a levelek közlésével kapcsolatban. A vád és az ítélet arányos válasz volt a köz- és nemzetbiztonság fenntartását „nyomós társadalmi érdekre”, így nem sérült a 10. cikk (57. bek.).

A Bíróság a sajtónak a demokrácia megfelelő működésének biztosításában játszott alapvető szerepe fényében is vizsgálta a beavatkozást (59. bek.). A levelek vehemens módon ítélték el a hatóságok délkelet-törökországi katonai akcióit, a szabadságukért és függetlenségükért küzdő kurd emberek brutális elnyomásával vádolták őket. Az első levél két mészárlásról, míg a második a török hatóságok disszidensek bebörtönzésében, kínzásában és megölésében játszott szerepéről beszélt (60. bek.). A Bíróság ezúttal is kiemelte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozására; az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében. Azt is hozzátette, hogy amennyiben az ilyen kijelentések egy egyén vagy egy hivatalos személy, illetve a lakosság egy meghatározott csoportja elleni erőszakra izgatnak, az állami szervek szélesebb mérlegelési jogkört élveznek annak vizsgálatakor, hogy szükséges-e a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás (61. bek.).

A Bíróság figyelembe vette a levelekben használt szavakat és azok környezetét. Egyértelmű szándék fedezhető fel bennük, hogy stigmatizálják a konfliktus másik oldalán állókat („fasiszta török hadsereg”, „gyilkos banda”, „az imperializmus gyilkos-bérencei”). A Bíróság szerint a levelek véres bosszúra vezethetnek azzal, hogy felkavarják az érzelmeket és megerősítik a már beágyazott előítéleteket, melyek már korábban is halálos kimenetelű erőszakos cselekményekhez vezettek. Ismerve a társadalmi kontextust – 1985 óta súlyos zavargások vannak a régióban –, a levelek úgy tekinthetők, mint amelyek további erőszakra képesek izgatni a régióban azzal, hogy mély és irracionális gyűlöletet ültetnek el azokkal szemben, akiket felelősként jelöltek meg a levelek a Kurdisztánban történt atrocitásokért. A levelek üzenete az olvasó felé az, hogy az erőszakhoz fordulás szükséges és igazolható eszköze az önvédelemnek. A Bíróság külön kiemelte, hogy a második levél felfedte egyes személyek személyazonosságát, mely ezáltal lehetséges fizikai erőszaknak teszi ki őket. Önmagában az a tény, hogy egy „információ” vagy „eszmék” sértőek, sokkolóak, vagy egyébként megütközést keltenek, nem elegendő a beavatkozás igazolására, jelen esetben azonban gyűlöletbeszédről és az erőszak dicsőítéséről volt szó (62. bek.).

A Bíróság nem fogadta el azt az érvelést, hogy a levél tartalma miatt azon az alapon kell mentesülniük a büntetőjogi felelősség alól, hogy a felelősségük csupán kereskedelmi és nem szerkesztői. Tulajdonosként ugyanis módjában állt a szerkesztés irányának formálása. Ezen okból helyettesként alá volt vetve azoknak a „kötelezettségeknek és felelősségnek”, amely a szerkesztőségre és az újságírókra is vonatkozik, amikor az információk összegyűjtésére és a nyilvánosság felé történő terjesztésére vállalkoznak, és amely még nagyobb jelentőséggel bír a konfliktusok és feszült szituációk terén (63. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmezőre kiszabott pénzbírság ésszerűen tekinthető „nyomós társadalmi érdekre” adott válaszként, és a hatóságok által felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek” (64. bek.). A korlátozás arányban állt az elérni kívánt célokkal (65. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (41-42. bek.); Incal v. Turkey (54., 58. bek.).

Címkék: sajtószabadság; kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; erőszakra uszítás, terrorizmus[208]

Öztürk v. Turkey

(Application no. 22479/93., 1999. szeptember 28-i ítélet)

[208] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58279

Tényállás

A kérelmező 1988 novemberében egy könyv második kiadását tette közzé, amely a török kommunista párt egyik alapítójának életéről szólt. Az ankarai Nemzetbiztonsági Bíróság a kérelmezőt a török büntető törvénykönyv 312. cikke alapján gyűlöletre és ellenségeskedésre uszítás bűncselekménye miatt bűnösnek találta, és pénzbírság megfizetésére ítélte, a könyv példányait pedig elkobozta. Az indokolás szerint a könyv a kommunizmus és a „terrorista pártvezér" méltatásával az embereket kifejezetten gyűlöletre és ellenségeskedésre uszította. 1991 májusában a könyv szerzőjét ugyanezen vádak alól felmentették. A kérelmező ezután az ügyészség útján fellebbezést nyújtott be a Semmitőszékhez, ám azt a bíróság 1993-ban elutasította. Nem sokkal ezután a könyvet egy másik kiadó újból kiadta.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a 10. cikk a véleménynyilvánítás szabadságát mindenki számára garantálja. Nem tesz különbséget a kitűzött cél természete szerint, illetve a természetes vagy jogi személynek az e szabadság gyakorlásában játszott szerepe alapján. Igaz, hogy a kiadók nem feltétlenül fejezik ki véleményüket az általuk kiadott művekben. Ugyanakkor a szerzők publikációinak kiadásával a kiadók éppúgy részt vesznek a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában, amelynek következménye, hogy helyettesként alá vannak vetve azoknak a „kötelezettségeknek és felelősségnek", amely a szerzőkre is vonatkozik, amikor a nyilvánosság felé terjesztik véleményüket. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a kérelmező elítélése a könyv kiadásában és terjesztésében nyújtott segítségéért kétségkívül beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásába (49. bek.). Tekintettel a terrorizmus elleni küzdelem érzékeny természetére, és annak szükségességére, hogy a hatóságok éberséget tanúsítsanak, amikor az olyan cselekményeket kezelik, amelyek valószínűleg súlyosbítják az erőszakot, a Bíróság elfogadta, hogy az elítélés a zavargás vagy bűnözés megelőzésének legitim célját szolgálta (59. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a könyv egy szélsőséges baloldali mozgalom alapítójának életrajzának formáját öltötte, akinek életének eseményeit nem semleges módon, hanem átpolitizáltan mutatta be. A szerző célja – legalábbis hallgatólagosan – az volt, hogy bírálja a török hatóságok intézkedéseit a szélsőséges baloldali mozgalmak elnyomásában, és ezáltal

közvetve erkölcsi támogatást nyújtson az általa is osztott kommunista ideológiának (65. bek.). E tekintetben a Bíróság megismételte, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében. Természetesen az illetékes állami hatóságoknak lehetőségük van arra, hogy a közrend garantálóiként eljárva akár büntetőjogi intézkedéseket fogadjanak el, hogy megfelelően és túlkapások nélkül válaszoljanak az ilyen kijelentésekre. Ha az ilyen kijelentések egyénnel, köztisztviselővel vagy a lakosság egy csoportjával szembeni erőszakra uszítanak, az állami hatóságok szélesebb mérlegelési jogkört élveznek, amikor a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás szükségességét vizsgálják (66. bek.).

Ennek kapcsán fontos megjegyezni, hogy a Nemzetbiztonsági Bíróság a könyv szerzője felett hozott ítéletében kimondta, hogy a könyvben nem tárható fel semmilyen uszítás, amely indokolhatná az elítélését a büntető törvénykönyv 312. cikke alapján. A Bíróság szerint figyelembe kell venni azt a feltűnő ellentmondást, hogy ugyanazt a könyvet ugyanazon bíróság két év különbséggel kétféleképpen értelmezte (67. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a könyv releváns kiadásában használt szavak – amelyek tartalma semmilyen módon nem különbözött a többi kiadástól – nem tekinthetők erőszak alkalmazására felhívónak, vagy az állampolgárok közötti ellenségeskedésre és gyűlöletre uszítónak. Kétségtelen, hogy a Bíróság nem zárhatta ki annak lehetőségét, hogy egy ilyen könyv leplezett céljai és szándékai eltérhettek attól, amit hirdetett. Azonban nem látott okot arra, hogy kétségbe vonja a kérelmező által elérni kívánt cél őszinteségét a könyv második kiadásával (68. bek.). A Bíróság kész volt figyelembe venni az eset hátterét is, különösen a terrorizmus elleni küzdelemmel összefüggő problémákat, és elfogadta, hogy a hazai bíróságok dolga volt vizsgálni, hogy a kérelmező a könyvet elítélendő módon jelentette-e meg. Ám nem volt meggyőződve arról, hogy a könyv vitatott kiadása hosszú távon káros hatással lehetett a zavargások és a bűnözés megelőzésére Törökországban. Tény, hogy a könyvet 1991-től árusították, és nem tűnt úgy, hogy súlyosbította a „szeparatista” fenyegetést. A kormány nem fejtette ki, hogy a könyv második kiadása miért okozhatott több aggodalmat, mint az első, 1988 októberében megjelent kiadás. A Bíróság így nem észlelt semmi olyat, amely indokolhatná azt, hogy a kérelmező bármely módon felelős a terrorizmus által okozott problémákért Törökországban, és úgy vélte, hogy a büntetőjog alkalmazása nem tekinthető indokoltnak (69. bek.).

Tekintettel arra a tényre, hogy a beavatkozás megelőző vonatkozása – azaz a könyv példányainak elkobzása – önmagában felveti a 10. cikk megsértésének lehetőségét, a Bíróság nem tulajdonított döntő súlyt a kiszabott bírság mérsékelt mértékének (70. bek.). Ennek

megfelelően úgy ítélte meg, hogy a kiadáskor nem volt „nyomós társadalmi érdek”, amely igazolhatná, hogy a beavatkozás „arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal” (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Casado Coca v. Spain (35. bek.); Incal v. Turkey (56., 58. bek.); Ceylan v. Turkey (34. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (63. bek.).

Címkék: kormány bírálhatósága; kiadók; közrend védelme; erőszakra uszítás; lefoglalás[209]

Erdogdu v. Turkey
(Application no. 25723/94., 2000. június 15-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező az Isçilerin Sesi magazin szerkesztője volt. A lap 1992. október 2-án „A kurd probléma török probléma” címmel közzétett egy olvasói cikket. A kérelmezőt és a cikk szerzőjét 1992. december 29-én a Nemzetbiztonsági Bíróság előtt az állam területi integritása elleni propaganda terjesztése és a török nemzet oszthatatlan egysége elleni tevékenység miatt perbe fogták a terrorizmus megakadályozásáról szóló 1991. évi 3713. törvény 8. cikkére hivatkozva. A 8. cikk az olyan írásbeli és a szóbeli propagandát, találkozásokat, gyűléseket, tüntetéseket sújtja szabadságvesztés kiszabásának lehetőségével és pénzbüntetéssel, amely a Török Köztársaság vagy a nemzet oszthatatlan egysége ellen irányul. 1993. december 20-án a Nemzetbiztonsági Bíróság a kérelmezőt hat hónapos szabadságvesztésre ítélte és pénzbüntetés megfizetésére kötelezte. A bíróság kifejtette, hogy a közzétett cikk a Kurd Munkáspárt erőszakosságát támogatta, amely a török állam ellen irányul. 1995. október 30-án hatályba lépett az 1995. évi 4126. számú törvény, amely a korábbi törvény 8. cikk kapcsán a börtönbüntetés időtartamát csökkentette, a pénzbüntetés mértékét pedig növelte. A kérelmező a döntés ellen fellebbezést nyújtott be a Semmítőszékhez, azonban míg a fellebbezés folyamatban volt, egy újabb, a 4304. számú törvény lépett hatályba, amely a büntetés végrehajtásának felfüggesztését tette lehetővé. A Semmítőszék erre tekintettel az ügyet visszautalta a Nemzetbiztonsági Bíróság elé, amely az ítélet meghozatalát elhalasztotta.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

[209] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58305

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság korábban már vizsgálta a terrorizmus megakadályozásáról szóló törvény 8. cikke alapján történő ítélkezés összeegyeztethetőségét a 10. cikkben foglalt rendelkezésekkel (47. bek.). Figyelembe véve a terrorizmus elleni harc érzékenységét, és a hatóságok óvatosságának szükségességét e kérdésben, az olyan cselekmények tekintetében, amelyek képesek további erőszak kifejtésére, a Bíróság úgy vélte, hogy a korlátozás összeegyeztethető az Egyezmény 10. cikkében foglalt jogokkal, ha az a „zavargás vagy a bűnözés megelőzése" érdekében történik (50. bek.).

A Bíróság szerint a szóban forgó cikk a délkelet-törökországi helyzet fejleményeit kívánta megindokolni mind külső, mind belső szemszögből. A cikk egy politikai beszédnek tekinthető, és egyértelműen az volt a szerző szándéka, hogy kritizálja az uralkodó politikai felfogást és a kurd probléma kezelésének módját (61. bek.). A Nemzetbiztonsági Bíróság a cikk közzétételét két ok miatt ítélte el: egyrészt, mert a cikk arra utalt, hogy „az ország egy része Kurdisztánhoz tartozik", és ezzel a kijelentéssel kedvez a nemzet szétválásának, másrészt pedig a Kurd Munkáspártot nemzeti ellenálló mozgalomnak minősítette. A Bíróság megállapította, hogy ez utóbbi szempontok kétségkívül fontosak lehetnek, azonban nem tekinthetők „szükségesnek" a 10. cikk (2) bekezdése értelmében (64. bek.). Azt elfogadta, hogy a cikknek vannak olyan aspektusai, amelyek a politikai kritika határait súrolják, azonban nem találta „szükségesnek" és az „önvédelem céljából" indokoltnak a korlátozást (67. bek.). A Bíróság nem zárta ki annak lehetőségét, hogy a cikk mögött a hirdetetten túl más szándékok is álltak, azonban egyértelmű bizonyítékok hiányában a kérelmező törekvéseit a cikk közzétételével nem lehet kétségbe vonni. A Bíróság szerint a kiadvány hosszútávon jelentős hátrányokat nem okozott volna, és azt sem tartotta valószínűnek, hogy a cikk hatására a fiatalok a Kurd Munkáspárthoz csatlakoztak volna (69. bek.). Röviden, a Bíróság megállapította, hogy a cikkben kifejezett véleményeket nem lehet úgy olvasni, sem értelmezni, mint amelyek erőszakra izgatnának (70. bek.). Úgy tűnt, hogy a kérelmező gyűlölet- vagy erőszakkeltés céljából biztosított lehetőséget a szerző számára, azonban a nemzeti hatóságok nem vették kellő mértékben figyelembe a sajtószabadságot, illetve a nyilvánosság azon jogát, hogy más szemszögből tájékozódjon a kurd problémáról, függetlenül attól, hogy az kellemetlen lehet számukra (71. bek.).

Az ítélethozatal elhalasztásáról a Bíróság megjegyezte, hogy a halasztás csak akkor lehet eredményes, ha a kérelmező mint szerkesztő nem követ el újabb bűncselekményt a döntés meghozatalát követő 3 éven belül. A Bíróság szerint ez a feltétel egy olyan tilalom, amely a

kérelmező szakmájának cenzúráját jelenti, és a szankció mértéke is ésszerűtlen volt, mert arra kényszerítette, hogy ne tegyen közzé olyan cikket, amelyet ellentétesnek lehet tekinteni az állam érdekeivel. Az újságírói véleményszabadság ilyen mértékű korlátozása eltúlzott lenne, és csak az általánosan elfogadott eszmékre terjedne ki, amelyeket kedvezően fogadnak, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartanak (72. bek.). Ennélfogva a Bíróság kimondta a 10. cikk megsértését (72-73. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Öztürk v. Turkey (68-69. bek.).

Címkék: sajtószabadság; kormány bírálhatósága; közrend védelme; erőszakra uszítás[210]

Sener v. Turkey

(Application no. 26680/95., 2000. július 18-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy Isztambulban megjelenő hetilap tulajdonosa és kiadója volt. 1993 szeptemberében egy török értelmiségi cikkét tette közzé, aki a kurd problémáról fejezte ki véleményét. A cikk élesen kritizálta a török kormány politikáját, és a biztonsági erőknek a kurd lakossággal szembeni akcióit, amiket népirtásként jellemzett. A szerző azt is sugallta, hogy a kurdoknak békés módszerekkel kell megoldania a kurd problémát ahelyett, hogy katonai eszközökhöz folyamodnának. A cikk a „Kurdisztán", a „kurd nemzet", „az ártatlan kurd parasztok" kifejezéseket is használta. Az Isztambuli Állambiztonsági Bíróság büntetőeljárást indított, és megállapította, hogy a kérelmező a cikk közzétételével az állam egységének szétzilálása érdekében szeparatista propagandát terjesztett, amivel megsértette a terrorizmus megelőzéséről szóló 1991. évi 3713. törvény 8. cikkét. A bíróság a kérelmezőt hat hónap börtönbüntetésre és pénzbírságra ítélte, valamint elrendelte a jogsértő kiadvány elkobzását. Miután 1995. október 27-én hatályba lépett a 4126. törvény – amely elrendelte a 8. cikk alapján elítélt személyek eseteinek felülvizsgálatát –, illetve 1997. augusztus 14-én a 4304. számú törvény – amely enyhítette a sajtó útján elkövetett bűncselekmények szankcionálását – az Állambiztonsági Bíróság úgy döntött, hogy a büntetőeljárást felfüggeszti, és nem szab ki végső büntetést a kérelmezőre, ha szerkesztőként nem követ el szándékos bűncselekményt a döntést követő három éven belül.

Az eljáró szerv

[210] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58607

III. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint tekintettel a biztonsági helyzet érzékenységére Délkelet-Törökországban, és a hatóságok óvatosságának szükségességére az olyan cselekmények tekintetében, amelyek képesek további erőszak kifejtésére, a kérelmezővel szemben hozott intézkedésekről azt lehet mondani, hogy a nemzetbiztonság és a közbiztonság védelmének előmozdítását célozta (35. bek.). Ezúttal is megismételte, hogy a megengedett kritika határai tágabbak a kormánnyal szemben, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében. Továbbá a kormánynak – tekintettel hatalmi pozíciójára – önmérsékletet kell tanúsítania a büntetőeljárások megindításakor, különösen akkor, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy válaszoljon ellenfelei jogtalan támadásaival és kritikáival szemben. Természetesen az illetékes állami hatóságoknak lehetőségük van arra, hogy a közrend garantálóiként eljárva akár büntetőjogi intézkedéseket fogadjanak el, hogy megfelelően és túlkapások nélkül válaszoljanak az ilyen kijelentésekre. Ha az ilyen kijelentések erőszakra uszítják az embereket, az állami hatóságok szélesebb mérlegelési jogkört élveznek, amikor a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás szükségességét vizsgálják (40. bek.).

Mivel a kérelmezőt szeparatista propaganda folyóiraton keresztül történő terjesztéséért ítélték el, amelynek ő volt a szerkesztője, a beavatkozást a sajtónak a politikai demokrácia megfelelő működésében játszott alapvető szerepének fényében is meg kell vizsgálni (41. bek.). A Bíróság hangsúlyozta a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlását kísérő, a médiában dolgozók által vállalt „kötelezettségeket és felelősséget”, amelynek különleges jelentősége van a konfliktusos helyzetekben. Különös óvatosságra van szükség, amikor olyan nézetek közzétételét mérlegelik, amelyek az állammal szembeni erőszakra uszítást tartalmaznak, nehogy a média a gyűlöletbeszéd terjesztésének és az erőszak támogatásának eszköze legyen. Ugyanakkor, ha az ilyen nézeteket nem lehet annak minősíteni, a részes államok nem korlátozhatják – a nemzetbiztonság vagy a területi integritás védelmére hivatkozva – a nyilvánosság azon jogát, hogy tájékozódjon ezekről a nézetekről, azáltal, hogy büntetőjogi felelősséggel terhelik a médiát (42. bek.). Figyelembe kell venni a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos nehézségeket is. A Bíróság tudomásul vette a török hatóságoknak a nézetek terjesztésével kapcsolatos aggodalmait (43. bek.).

A Bíróság szerint bár egyes kifejezések agresszív hangvételűnek tűntek, a cikk egészében véve nem dicsőítette az erőszakot. Nem uszította az embereket gyűlöletre, bosszúra,

vádaskodásra vagy fegyveres ellenállásra. Éppen ellenkezőleg, a cikk a kurd probléma intellektuális elemzése volt, amely a fegyveres konfliktus befejezésére szólított fel. E tekintetben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai hatóságok nem vették kellő súllyal figyelembe a nyilvánosság jogát, hogy más perspektívákból tájékozódjon a délkelet-törökországi helyzetről, függetlenül attól, hogy azok milyen kellemetlennek tűnnek a hatóságok számára. Ilyen körülmények között az Isztambuli Állambiztonsági Bíróság által felhozott indokok bár megfelelőek, nem tekinthetőek elégségesnek a beavatkozás igazolásához (45. bek.). A Bíróság hozzátette, annak ellenére, hogy a végső büntetés kiszabását felfüggesztették, a kérelmező mégis egy súlyos büntetés fenyegetésével szembesült. A bíróság azzal a feltétellel függesztette fel a büntetés kiszabását, hogy szerkesztőként nem követ el semmilyen bűncselekményt a döntést követő három éven belül. Ha nem felel meg a feltételnek, a kérelmezőt automatikusan elítélik az eredeti bűncselekményért. Más szóval, a határozat nem szüntette meg a kérelmező „áldozati" státuszát. Éppen ellenkezőleg, a felfüggesztett büntetés korlátozó hatással volt a kérelmező munkájára mint szerkesztő, és csökkentette azon képességét, hogy nyilvánosan előadhassa nézeteit, amelyeknek helye van egy tagadhatatlanul létező nyilvános vitában (46. bek.). A fentiekre tekintettel a kérelmező elítélése aránytalan volt az elérni kívánt célokkal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (47. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (41. bek.); Incal v. Turkey (54. bek.); Hertel v. Switzerland (50. bek.); Karatas v. Turkey (51. bek.); Ceylan v. Turkey (36. bek.); Erdogdu and Ince v. Turkey (53-54. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (59., 61. bek.).

Címkék: kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; erőszakra uszítás[211]

Ibrahim Aksoy v. Turkey
(Application nos. 28635/95., 30171/96., 34535/97., 2000. október 10-i ítélet)

Tényállás

A kurd származású kérelmező a HEP (Népi Munkapárt) politikai párt vezetője és képviselője volt, akit a terrorizmus megelőzéséről szóló 1991. évi 3713. törvény 8. cikke

[211] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58753

alapján szeparatista propaganda terjesztése miatt háromszor ítéltek el. Az első ítélet a kérelmezőnek a párt 1991 májusában tartott kongresszusán elhangzott beszédén alapult. A második ítélet egy hetilapban 1993-ban megjelent „Szomália-Bosznia-Kurdisztán” című cikke miatt született. A harmadik elítélés az 1994-ben megjelent „Megoldás egy új Törökországra: a demokratikus változás új politikái és az új demokratikus változás pártjának mozgalma” című kiadványa miatt történt.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint tekintettel a biztonsági helyzet érzékenységére Délkelet-Törökországban, és a hatóságok óvatosságának szükségességére az olyan cselekmények tekintetében, amelyek képesek további erőszak kifejtésére, a kérelmezővel szemben hozott intézkedésekről azt lehet mondani, hogy a nemzetbiztonság és a közbiztonság védelmének előmozdítását célozta (49. bek.). Ezúttal is megismételte, hogy a kormánynak – tekintettel hatalmi pozíciójára – önmérsékletet kell tanúsítania a büntetőeljárások megindításakor, különösen akkor, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy válaszoljon ellenfelei jogtalan támadásaival és kritikáival szemben. Ha az ilyen kijelentések erőszakra uszítják az embereket, az állami hatóságok szélesebb mérlegelési jogkört élveznek, amikor a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás szükségességét vizsgálják (52. bek.). A Bíróság a három ítéletet önállóan vizsgálta meg.

A kérelmező első elítélése a HEP kongresszusán tartott beszéde miatt történt. A kérelmezőt azért ítélték el, mert egy politikai párt kongresszusán tartott előadásával szeparatista propagandát terjesztett. A Bíróság szerint a kérelmező a párt főtitkáraként és képviselőjeként igyekezett felvázolni a kongresszus résztvevőinek a pártja által követendő fő cselekvési irányokat. Azzal érvelt különösen, hogy a kormány következetesen tagadta egy nép létezését. A kérelmező szerint a kurd problémáról volt szó, amelynek esetleges megoldása hozzájárulna a demokrácia helyreállításához. A Bíróság szerint egyértelmű, hogy a kérdéses kijelentések politikai beszéd formájában hangzottak el (58. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező a tényállás idején ellenzéki képviselő volt. Egy ellenzéki parlamenti képviselő véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről (59. bek.). Figyelembe kell venni a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos nehézségeket is (60. bek.). A kérelmező a parlament tagjaként és egy politikai

párt főtitkáraként, a török politikai élet egyik szereplőjeként nyilatkozott, és a kérdéses beszéd, amit egy engedélyezett kongresszus során tartott, nem uszított erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre, amely tényt figyelembe kell venni (62. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező nem tett rasszista megjegyzéseket. Egy olyan nép létezésére hívta fel a figyelmet, amely szerinte a török társadalom legelnyomottabb csoportja. A beszéde lényegében e nép jogainak elismerésére irányuló kérelemként foglalható össze (64. bek.).

Ami a hetilap útján történő szeparatista propaganda terjesztése miatti elítélését illeti, a Bíróság leszögezte, a beavatkozást a sajtónak a demokráciában játszott alapvető szerepének fényében is meg kell vizsgálni (67. bek.). A kérdéses cikkben a kérelmező igyekezett magyarázatot nyújtani az ENSZ szomáliai és bosznia-hercegovinai beavatkozásainak indokaira. A cikk szerzője szerint a „Kurdisztáni" helyzet összehasonlítható a Szomáliában és Bosznia-Hercegovinában kialakult helyzettel, és arra a következtetésre jutott, hogy hasonló beavatkozásra van szükség (69. bek.). A Bíróság elismerte, hogy nem szabad alábecsülni a terrorizmus elleni küzdelem nehézségeit. Ugyanakkor a kérelmező politikusként, a török politikai élet egyik szereplőjeként beszélt, és nem bátorított erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre (71. bek.).

Ami a kiadvány megírása és megjelentetése miatti elítélést illeti, a Bíróság megjegyezte, hogy az egy új politikai párt programja volt, amit a közvéleményhez intéztek (74. bek.). A kiadvány közérdeklődésre számot tartó témákat tárgyalt összehasonlító módon, és „a kurd probléma igazságos és békés megoldását" egy határozott cél, „egy új Törökország felépítése és egy demokratikus változása" érdekében. A kiadványban a kérelmező javaslatot tett az etnikai csoportok elismerésére annak érdekében, hogy létrehozzanak egy „képviseleti és pluralista rendszert" és helyreállítsák a demokráciát (75. bek.). A Bíróság már többször kimondta, hogy a demokrácia egyik fő jellemzője, hogy megoldást kínál – párbeszéd útján, erőszakhoz folyamodás nélkül – azon problémákra, amelyekkel egy ország szembesül, akkor is ha azok kellemetlenek (77. bek.). Mindezek alapján a Bíróság nem talált semmi olyat a kiadványban, amely erőszakra vagy felkelésre hívott fel, vagy bármilyen más formában elutasította a demokratikus alapértékeket. A Bíróság szemében az a tény, hogy egy hasonló tartalmú terv összeegyeztethetetlen a török állam alapelveivel és jelenlegi felépítésével, nem teszi azt a demokratikus szabályokkal ellentétessé. A demokrácia lényege az, hogy lehetővé teszi a különböző politikai tervek kifejtését és megvitatását, még azokat is, amelyek megkérdőjelezik az állam jelenlegi szervezeti felépítését, feltéve, hogy nem magának a demokráciának az aláásására irányul. A szerző többször is hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a politikai tervet a demokratikus szabályokat tiszteletben tartva, békés

és igazságos módon valósítsák meg (78. bek.). Összefoglalva, a kérelmező elítélése a kiadványért aránytalan volt az elérni kívánt célokkal (80. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (42. bek.); Piermont v. France (76. bek.); Incal v. Turkey (54. bek.).

Címkék: képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; erőszakra uszítás[212]

E. K. v. Turkey
(Application no. 28496/95., 2002. február 7-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy emberi jogi egyesület isztambuli szervezetének titkára volt, aki az Özgür Gündem napilapban jelentette meg „A világnak adóssága van a kurd néppel szemben" című cikkét, amely a kérelmezőnek a belga parlamentben elhangzott előadásának szövegét tartalmazta. Ebben kritizálta az elnyomó török politikát Kurdisztánban, és hogy a török hadsereg megsértette a hadviselés szabályait. A cikk miatt az állambiztonsági bíróság a terrorizmus megelőzéséről szóló 1991. évi 3713. törvény 8. cikke alapján szeparatista propaganda terjesztéséért 2 év szabadságvesztésre, valamint pénzbüntetésre ítélte. Az indokolás szerint a kérelmező támogatta a Kurd Munkáspárt (PKK) tevékenységét, a török hatóságok intézkedéseit „barbár agressziónak" nevezte, illetve a „Kurdisztán" kifejezést használta Törökország területének egy részére.

1992 októberében a kérelmező kiadójánál megjelent az általa szerkesztett „Nemzetközi kurd konferencia Párizsban" című könyv, amelynek „A török börtönök körülményei" című cikke a török börtönök helyzetét ismertette. A szerző bírálta a kormány politikáját a Törökország délkeleti részén található börtönök miatt. Szerinte ő maga a 25 milliós kurd nép „megfelelő önrendelkezéséért" kampányolt. Az állambiztonsági bíróság a kérelmezőt ismételten elítélte, és 6 hónap szabadságvesztést, valamint pénzbüntetést szabott ki. A bíróság a könyv elkobzását is elrendelte arra hivatkozva, hogy az aláásta a török nemzet területi integritását és egységét. Miután 1995 októberében hatályba lépett a 4126. törvény – amely elrendelte a 8. cikk alapján elítélt személyek eseteinek felülvizsgálatát – az állambiztonsági bíróság az ügyet felülvizsgálta, és ismételten elítélte a kérelmezőt.

Az eljáró szerv

[212] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-63409

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

Tekintettel a biztonsági helyzet érzékenységére Délkelet-Törökországban, a Bíróság elismerte, hogy a kérelmezővel szemben hozott intézkedések a nemzetbiztonság, a területi integritás védelmét, valamint a zavargás és a bűnözés megelőzését célozták (67. bek.). A Bíróság a két elítélést külön vizsgálta meg (75. bek.).

Ami a napilapban megjelent cikk miatti elítélést illeti, a Bíróság hangsúlyozta a sajtó demokráciában betöltött alapvető szerepét (76. bek.). Figyelembe kell venni az eset hátterét is, különösen a terrorizmus elleni küzdelemmel összefüggő problémákat. A kérelmező egy emberi jogi egyesület isztambuli szervezetének titkáraként, a török politikai élet szereplőjeként beszélt. A cikk valóban elítélte a török hatóságok hozzáállását, és ellenséges hangvételt ütött meg, de nem szólított fel erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre (79. bek.). Ezek a kijelentések nem tekinthetők erőszak alkalmazására felhívónak, vagy az állampolgárok közötti ellenségeskedésre vagy gyűlöletre uszítónak. Nincs ok feltételezni, hogy a vitatott cikk gyűlöletbeszédet vagy az erőszak dicsőítését tartalmazta (80. bek.). Ezért a kérelmező elítélése aránytalan volt az elérni kívánt célokkal (82. bek.).

Ami a második cikket illeti, az egy nemzetközi konferencia előadásait tartalmazó könyvben jelent meg. A Bíróság nem talált semmi olyat a cikk vitatott részeiben, amely erőszakra vagy felkelésre hívott fel, vagy bármilyen más formában elutasította a demokratikus alapértékeket. Persze kérdésként merült fel a kurd nép önrendelkezéshez való joga is. A Bíróság szemében az a tény, hogy egy hasonló tartalmú terv összeegyeztethetetlen a török állam alapelveivel és jelenlegi felépítésével, nem teszi azt a demokratikus szabályokkal ellentétessé. A demokrácia lényege az, hogy lehetővé teszi a különböző politikai tervek kifejtését és megvitatását, beleértve azokat is, amelyek megkérdőjelezik az állam jelenlegi szervezeti felépítését, feltéve, hogy nem magának a demokráciának az aláásására irányul (86. bek.).

A Bíróság leszögezte, az a tény, hogy a vitatott cikk erősen kritizálta a hivatalos politikát, és elfogultan mutatta be a térség helyzetét, önmagában nem teszi indokolttá a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását (87. bek.). A szerző magánemberként fejezte ki személyes véleményét egy nemzetközi konferencián, nem pedig egy tömegtájékoztatási eszközön keresztül, amely jelentősen korlátozza a nemzetbiztonságra, a közrendre vagy a területi integritásra gyakorolt potenciális hatását. A cikket inkább lehet egy erős tiltakozásnak

tekinteni egy nehéz politikai helyzettel szemben, semmint fegyveres harcra történő felhívásnak. Emellett a cikket nem önmagában, környezetéből kiragadva, hanem a könyv egészének fényében kell értékelni (88. bek.). A Bíróság természetesen tudatában volt a hatóságok aggodalmával, hogy bizonyos szavak vagy tettek súlyosbíthatják a térség biztonsági helyzetét. Ennek ellenére úgy vélte, hogy a hazai hatóságok nem vették kellőképpen figyelembe a nyilvánosság jogát, hogy más szemszögből is tájékozódjon a délkelet-törökországi helyzetről, függetlenül attól, hogy az milyen kellemetlen lehet számukra (89. bek.). Ezért a kérelmező elítélése aránytalan volt az elérni kívánt célokkal (90. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Incal v. Turkey (58. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (62. bek.); Ibrahim Aksoy v. Turkey (49., 78. bek.).

Címkék: kormány bírálhatósága; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; erőszakra uszítás[213]

Gündüz v. Turkey
(Application no. 35071/97., 2003. december 4-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezőt az Aczmendi nevű iszlám csoport képviselőjeként egy éjszakai televíziós műsorba hívták meg, ahol a csoport szokásairól, viselkedéséről volt szó. A műsor folyamán egy másik vendéggel vitába keveredett a szekularizmus és a demokrácia viszonyáról. A kérelmező független állami intézményeket istentagadónak nevezett, bírálta az állam demokratikus jogelveit, és az iszlám jog bevezetésére tett javaslatot. Az isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság megállapította, hogy Gündüz megszegte a Büntető Törvénykönyv 312. § 2. és 3. pontját a televíziós műsorszámban tett vallási meggyőződés megsértésén alapuló, gyűlöletre uszító, ellenségeskedő kijelentéseivel. Jelen ügyben tehát a Nemzetbiztonsági Bíróság gyűlöletbeszédnek minősítette a kérelmező nyilatkozatát. Az elkövetőt két év szabadságvesztésre ítélte, emellett 600 ezer török líra összegű pénzbüntetés megfizetésére kötelezte. A kérelmező fellebbezését elutasította a fellebbviteli bíróság.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

[213] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-64586

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság hangsúlyozta, hogy a tolerancia és az egyenlő bánásmód a plurális és demokratikus társadalom alapját képezi, és az ezzel ellentétes megnyilvánulások, amelyek terjesztik, elősegítik, igazolják a gyűlöletre izgatást, vagy arra buzdítanak, beleértve a vallási intoleranciát is, szankciót vonhatnak maguk után, feltéve, hogy a korlátozás és a büntetés az elérni kívánt céllal arányos és ahhoz szükséges (40. bek.). Nem kétséges, hogy bizonyos kifejezések gyűlöletbeszédet képeznek, amely különösen sértő lehet egyénekre vagy csoportokra, és amit nem véd az Egyezmény 10. cikke (41. bek.). A vizsgált műsorszámba azért hívták meg a kérelmezőt – aki egy közérdeklődésre számot tartó szekta vezetőjeként ismert, és nézetei nem voltak ismeretlenek a nagy nyilvánosság előtt –, hogy bemutassa a szektát és annak nonkonformista elveit, beleértve azt a gondolatot is, hogy a demokratikus értékek összeegyeztethetetlenek az iszlám koncepciójával. Ezt a témát széles körben vitatták meg a török médiában, és amely közérdekű kérdést érintett, amelyen belül a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását szigorúan kell értelmezni (43. bek.).

A Bíróság három csoportba sorolta az elhangzott kijelentéseket (47. bek.). Azon megállapítások tekintetében, amelyek arra utaltak, hogy a demokratikus hozzáállás kizárja a vallásosságot, a Bíróság arról határozott, hogy a megjegyzések ugyan tanúbizonyságot tettek a török intézményekkel szemben fennálló mély elégedetlenségről, de nem értelmezhetőek erőszakra történő felhívásként, vagy vallási intolerancián alapuló gyűlöletbeszédként (48. bek.). Ami a polgári házasságkötést követően született gyermekek pejoratív megnevezését illeti, a Bíróság csak annyit jegyzett meg, hogy az eljáró török bíróságnak nagyobb hangsúlyt kellett volna arra fektetni, hogy a diszkriminatív kijelentés élő adásban hangzott el, így a kérelmezőnek nem volt lehetősége annak újrafogalmazására, vagy finomítására (49. bek.). A harmadik vizsgált kérdés a kérelmező iszlám jog (Saria) mellett történő kampányolása volt, amely vonatkozásában az ítélet kimondta, hogy azok a megnyilvánulások, amelyek terjesztik, elősegítik, igazolják a gyűlöletre uszítást vagy arra buzdítanak, beleértve a vallási intoleranciát is, nem élvezik az Egyezmény 10. cikke által nyújtott védelmet. A Bíróság ugyanakkor megállapította, hogy önmagában a saria védelme erőszakra történő felhívás hiányában nem tekinthető gyűlöletbeszédnek (51. bek.).

Az eset körülményeinek figyelembevételekor a Bíróság hangsúlyozta, hogy a vizsgált műsorszám célja az volt, hogy bemutassa a szektát, amelynek a kérelmező a vezetője volt, továbbá, a kérelmező nézetei már ismertek voltak, és azokat a többi meghívott vendég véleménynyilvánítása ellensúlyozta; végül hozzátette, hogy a szolgáltató egy sokoldalú

vitának adott helyt, amelynek a kérelmező aktív résztvevője volt. Következésképpen, az ítélet kimondta, hogy a korlátozás szükségszerűsége nem megfelelően bizonyított (51. bek.). A kérelmező véleménynyilvánítási szabadsághoz fűződő jogának korlátozására nem volt elegendő ok a 10. cikk alapján, így szükségtelen volt annak vizsgálata, hogy a két évig terjedő – rendkívül szigorú – börtönbüntetés arányosnak tekinthető-e az elérendő céllal (52. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (35. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (62. bek.); Fuentes Bobo v. Spain (46. bek.);

Címkék: gyűlöletbeszéd; vallási intolerancia[214]

Savgin v. Turkey
(Application no. 13304/03., 2010. február 2-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők 2001 márciusában a Newroz-on, a kurd nép hagyományos ünnepén néhány fiatallal együtt a Kurdisztáni Munkáspártot (PPK) támogató szlogeneket skandáltak, illetve énekeltek. Emiatt a rendőrség letartóztatta őket, majd az ügyészség büntetőeljárást indított ellenük. 2001 végén a kérelmezőket az Állambiztonsági Bíróság az akkor hatályban lévő török büntető törvénykönyv 169. cikke, valamint a terrorizmus megelőzéséről szóló 1991. évi 3713. törvény 5. cikke alapján terrorista szervezettel való bűnrészesség és bűnpártolás miatt elítélte, és 3 év 9 hónap börtönbüntetést szabott ki rájuk. Az indokolás szerint azzal, hogy a PKK-t dicsérő szlogeneket énekeltek, az ünnepet a PKK propaganda eszközeként használták fel. Miután 2003. augusztus 13-án elfogadták a 4963. számú törvényt – amely a 169. cikket hatályon kívül helyezte –, a bíróság a kérelmezők elítélését megszüntette, és elrendelte a szabadlábra helyezésüket.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a különböző kiadványok – például könyvek, újságok, magazinok és egyéb hasonló publikációk – mellett a véleménynyilvánítás

[214] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61522

szabadsága alkalmazandó a beszédre, szórólapokra, felhívásokra, sajtótájékoztatókra, karikatúrákra, hirdetésekre, a sajtón keresztül terjesztett propagandára, valamint a mobiltelefonon keresztül elküldött SMS-üzenetekre is. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy egy frappáns és tömör mondatból álló szlogen, amit különösen a reklámok és a politikai hirdetések használnak abból a célból, hogy felhívják a közvélemény figyelmét egy aktuális témára, a 10. cikk hatálya alá tartozik (32. bek.). Jelen esetben a kérelmezők lényegében a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogukkal éltek (33. bek.), amelynek szerves része a jelszavak kántálásának szabadsága (40. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a beavatkozás legitim célt, a nemzetbiztonság és a közrend védelmét szolgálta (43. bek.).

A Bíróság különös figyelmet szentelt a szlogenként használt kifejezéseknek és annak a kontextusnak, hogy azokat egy ünnep során énekelték. Figyelembe kell venni a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos nehézségeket is (44. bek.). A Bíróság megítélése szerint a vitatott jelszavak nem szólítottak fel erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre, és nem is voltak gyűlöletkeltőek. Nem voltak alkalmasak arra, hogy erőszakra uszítsanak meghatározott emberekkel szembeni mély és irracionális gyűlölet felkeltése révén (45. bek.). Továbbá a beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni. A kérelmezőket három év kilenc hónap börtönbüntetésre ítélték (46. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a kérelmezők elítélése aránytalan volt az elérni kívánt célokkal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (48. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Zana v. Turkey (55. bek.); Incal v. Turkey (58. bek.); Gerger v. Turkey (Application no. 24919/94., 1999. július 8.; 50. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (62. bek.); Ibrahim Aksoy v. Turkey (60. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; közrend védelme; erőszakra uszítás[215]

Faruk Temel v. Turkey
(Application no. 16853/05., 2011. február 1-jei ítélet)

Tényállás

A kérelmező a HADEP ellenzéki párt helyi ifjúsági szervezetének volt az elnöke, aki 2003-ban a párt konferenciáján mintegy 150 ember jelenlétében egy sajtóközleményt olvasott

[215] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-97102

fel. Ebben tiltakozott az Egyesült Államok iraki beavatkozása ellen, valamint bírálta Abdullah Öcalan terrorista vezér magánzárkában való tartását, és a foglyoknak általános amnesztiát követelt. Ezt követően az Állambiztonsági Bíróság a kérelmezőt a terrorizmus megelőzéséről szóló 1991. évi 3713. törvény 7. § (2) bekezdése alapján terrorista szervezetek melletti propaganda miatt 10 hónap szabadságvesztésre ítélte azon az alapon, hogy nyilvánosan dicsőítette az erőszakos és más terrorista módszerek használatát.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás a zavargás vagy a bűnözés megelőzését, illetve a nemzetbiztonság védelmét szolgálta (52. bek.). Ezúttal is leszögezte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy vita – ahol a véleménynyilvánítás szabadsága rendkívül fontos – és a közérdekű ügyekben folytatott viták korlátozása terén. A véleménynyilvánítás szabadsága különösen fontos a politikai pártok és azok aktív tagjainak számára. Egy politikus, különösen egy ellenzéki párt tagjának véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről. A megengedett kritika határai a kormánnyal szemben jóval tágabbak, mint egy magánszemély vagy akár egy politikus esetében (55. bek.). A Bíróság megismételte, egyértelmű, hogy a nemzeti hatóságok hatékony intézkedéseket hozhatnak a terrorizmus megakadályozása és visszaszorítása érdekében, különösen a terrorista cselekményeket támogató nyilvános uszítás tekintetében. Az egyén véleménynyilvánítási szabadságához fűződő alapvető jogát a demokratikus társadalom azon legitim jogával szemben kell mérlegelni, hogy megvédje magát a terrorista szervezetek tevékenységével szemben (57. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező a politikai élet szereplőjeként beszélt egy ellenzéki párt tagjaként, és a pártja nézeteit mutatta be több, Törökország politikai életét érintő aktuális közérdekű ügyről, beleértve az Egyesült Államok iraki beavatkozását (60. bek.). A Bíróság megítélése szerint a felolvasott nyilatkozat egészében véve nem szólított fel erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre, és nem is volt gyűlöletkeltő. A nyilatkozat tartalma nem volt alkalmas arra, hogy erőszakra uszítson meghatározott emberekkel szembeni mély és irracionális gyűlölet felkeltése révén. Ebből következően a kérelmező büntetőjogi elítélése nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek” (62. bek.). Ami a kiszabott szankciók természetét és súlyosságát illeti, a kérelmezőt súlyos, 10 hónap

börtönbüntetésre ítélték. Egy demokratikus állam hatóságainak el kell tűrniük a kritikát még abban az esetben is, ha a nyilatkozat a kurd kérdés, az iraki háború, a Törökországban bebörtönzött foglyok helyzetének kritikája volt (63. bek.). Mindezekre tekintettel a beavatkozás nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban (64. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Zana v. Turkey (55. bek.); Incal v. Turkey (54. bek.); Karatas v. Turkey (51. bek.); Gerger v. Turkey (Application no. 24919/94., 1999. július 8.; 50. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (62. bek.); Ibrahim Aksoy v. Turkey (60. bek.); Brasilier v. France (41. bek.); Lindon, Otchakovsky-Laurens and July v. France (46. bek.); Savgin v. Turkey (45. bek.).

Címkék: kormány bírálhatósága; közrend védelme; erőszakra uszítás[216]

2.3. Szimbolumok megjelenítése, viselése – vörös csillag

Vajnai v. Hungary

(Application no. 33629/06., 2008. július 8-i ítélet)

Tényállás

Vajnai Attila, a Munkáspárt akkori alelnöke 2003. február 21-én beszédet tartott a párt budapesti demonstrációján. A kabátján egy öt centiméter átmérőjű ötágú vörös csillagot viselt. A helyszínen szolgálatot teljesítő rendőr felhívta, hogy távolítsa el a ruházatáról a csillagot, amit a kérelmező meg is tett. Ezt követően önkényuralmi jelkép nyilvános viselése miatt büntetőeljárás indult ellene. A Pesti Központi Kerületi Bíróság önkényuralmi jelkép használatának bűncselekménye miatt elítélte a kérelmezőt, és egy évre próbára bocsátotta. A fellebbezés nyomán eljáró Fővárosi Bíróság felfüggesztette az eljárást és előzetes döntéshozatali kérelmet terjesztett az Európai Bíróság elé. A Fővárosi Bíróság szerint az a tény, hogy az Európai Unió egyes tagállamaiban büntetik a vörös csillag használatát, míg más tagállamokban nem (pl. Olaszország), hátrányosan megkülönböztető, és sérti az uniós jogot. Az Európai Bíróság hatáskör hiányára hivatkozva – kérdés nem tartozik a közösségi jog keretei közé – visszautasította a kérelmet. A Fővárosi Bíróság 2005. november 16-án helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét.

Az eljáró szerv

II. Szekció

[216] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103141

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány előzetes kifogásában az Egyezmény 17. cikkére hivatkozott, amely tiltja a joggal való visszaélést (21. bek.). A vörös csillag az Egyezmény alapjául szolgáló értékek ellen irányuló önkényuralmi eszméket és gyakorlatot jelképezi, viselése – amely megvetést fejez ki a kommunizmus áldozatai iránt – az Egyezményben védett jogok és szabadságok lerombolását célzó politika igazolását jelenti. Más önkényuralmi ideológiát is ugyanúgy kell megítélni, mint a náci ideológiát, azaz ki kell vonni a 10. cikk védelme alól (22. bek.). A Bíróság szerint azonban nem állapítható meg, hogy a kérelmező a vörös csillag viselésével megvetést fejezett volna ki az önkényuralmi rendszerek áldozatai iránt, vagy hogy önkényuralmi törekvésekkel rendelkező csoporthoz tartozott. Ezért nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a magatartás a diktatúra helyeslését, propagálását szolgálta volna. Jelen esetben a vörös csillag törvényes baloldali politikai mozgalmak jelképe, és annak viselése nem kapcsolódott semmiféle rasszista ideológiához (25. bek.).

A kérelmező szerint alapvető különbség van a fasiszta és a kommunista ideológiák között, és a vörös csillagot nem lehet kizárólag a kommunista diktatúrával azonosítani, az ugyanis a nemzetközi munkásmozgalom jelképe is (35. bek.). Arra is hivatkozott, hogy a fasizmussal ellentétben a kommunizmus terjesztését semmilyen nemzetközi jogi dokumentum nem ítéli el. A vörös csillagot különböző baloldali eszmék és mozgalmak jelképének tekintik, amely a legtöbb európai államban szabadon viselhető (38. bek.). A kormány ezzel szemben azzal érvelt, hogy a Btk. rendelkezése a XX. századi diktatúrák miatt született, amelyek súlyos szenvedéseket okoztak a magyar társadalomnak. Az önkényuralmi jelképek használata – amely a jogállamiság tagadását is jelenti – sokakban félelmet kelt, megbotránkoztat, gyakran az elhunyt áldozatok jogait is sérti (33. bek.). A vörös csillag Magyarországon nem csupán a nemzetközi munkásmozgalom jelképe, hanem a közelmúlt történelmének köszönhetően egy önkényuralmi rendszer szimbólumává vált, amelyet az emberi jogok tömeges megsértése jellemzett. Ezért a jelvény nyilvános viselése a kommunista diktatúrákkal való azonosulást jelenti (40. bek.).

A Bíróság mindenekelőtt emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága nemcsak azokat az „információkat” és „eszméket” védi, amelyeket kedvezően fogadnak, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartanak, hanem azokat is, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak (46. bek.). Jelen esetben az, hogy a kérelmező a nyilvánosság előtt vörös csillagot viselt, politikai nézetei kifejezésének kell tekinteni. A ruhán hordható szimbólumok

viselése a 10. cikk hatálya alá esik (47. bek.). Amikor a véleménynyilvánítás szabadságát politikai beszéd formájában gyakorolják, a korlátozások csak akkor igazolhatók, ha egyértelmű, nyomós és kifejezett társadalmi érdek áll fenn. A legnagyobb gondossággal kell eljárni a többértelmű jelentéssel bíró szimbólumok korlátozásakor, hiszen az ilyen szimbólumok kategorikus tiltása olyan kontextusban is korlátozhatja használatukat, amelyben a korlátozás nem lenne igazolható (51. bek.). A Bíróság szerint a vörös csillag nem tekinthető kizárólag a kommunista diktatúra jelképének, a szimbólum a „tisztességesebb társadalomért küzdő" nemzetközi munkásmozgalmon túl több tagállamban jogszerűen működő politikai pártokat is jelképez (52. bek.). A kormány nem bizonyította, hogy a vörös csillag viselése kizárólag az önkényuralmi eszmékkel való azonosulást jelenti, különösen annak tükrében, hogy a kérelmező a vörös csillagot egy jogszerűen rendezett békés demonstráción, egy bejegyzett baloldali politikai párt alelnökeként viselte. A Bíróság ennek kapcsán leszögezte, hogy csak a sértő szavak kontextusának gondos elemzésével lehet értelmes különbséget tenni a 10. cikk által védett sokkoló és sértő nyelvezet és azok között, amelyek elveszítik azt a jogot, hogy eltűrjék őket egy demokratikus társadalomban (53. bek.).

A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Btk. 269/A. §-ában foglalt tilalom túlságosan széles, mivel olyan tevékenységekre és eszmékre, közlésekre is kiterjedt, amelyek a 10. cikk védelme alatt állnak. Az akkori magyar szabályozás kísérletet sem tett arra, hogy mérlegelje a szimbólum különböző jelentéseit. Ha ilyen különbségtételre sor is került volna, a véleménynyilvánítás szabadságát dermesztő hatású és öncenzúrával járó bizonytalanságok merülhettek volna fel (54. bek.). A kormány nem hivatkozott olyan esetre, ahol a vörös csillag nyilvános viselése zavargás veszélyét eredményezte volna (55. bek.). A Bíróság hozzátette, a vörös csillag kapcsolata a kommunista önkényuralmi ideológiával önmagában nem igazolhatja a büntetőjogi szabályozást, bármilyen visszataszító is ezen ideológia potenciális propagálása. Egy olyan jelkép, amelynek többféle jelentése is lehet, nem azonosítható veszélyes propagandával. A Btk. 269/B. §-a azonban nem kívánta meg annak bizonyítását, hogy a tényleges használat önkényuralmi propagandának minősüljön. Ehelyett a puszta használatot is önkényuralmi propagandának tekintette, kivéve, ha a használatra tudományos, művészeti, tájékoztatási vagy oktatási célból került sor. Ez a tiltás elfogadhatatlanul széles körű (56. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a vörös csillag a volt áldozatokban és hozzátartozóikban kellemetlen érzéseket kelthet, akik joggal találhatják az ilyen használatot megvetést kifejezőnek. Ezek az érzések azonban, bármennyire is érthetőek, önmagukban nem határozhatják meg a véleménynyilvánítás szabadságának határait. A Bíróság szerint az emberi

jogok valós vagy képzeletbeli társadalmi érzések kielégítése érdekében történő korlátozása nem tekinthető olyannak, mint ami egy demokratikus társadalomban elismert „nyomós társadalmi érdeknek” felel meg (57. bek.). Ezért a kérelmező elítélése pusztán amiatt, hogy vörös csillagot viselt, nem tekinthető „nyomós társadalmi érdekre” adott válasznak. A kiszabott szankció pedig bár relatíve enyhe volt, mégis a legsúlyosabb következményekkel járó büntetőjog körébe tartozik, ezért az nem volt arányos az elérni kívánt törvényes céllal (58. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (57. bek.).

Címkék: közrend védelme; szimbolikus véleménynyilvánítás; vörös csillag[217]

Fratanoló v. Hungary
(Application no. 29459/10., 2011. november 3-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2004 május 1-jén Pécsett a Munkáspárt 2006 párt tagjaként egy szakszervezeti rendezvényen vett részt, amely Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozását és a munka ünnepét ünnepelte. Fratanoló a zakóján egy kb. 2 cm átmérőjű ötágú vörös csillagot viselt, és a helyi televíziónak is nyilatkozott, ezáltal a vörös csillag a nézők számára is észlelhető volt. 2007-ben emiatt büntetőeljárás indult Fratanoló ellen. A kérelmezőt a Pécsi Városi Bíróság önkényuralmi jelkép használatának vétsége miatt elítélte, és megrovásban részesítette. A másodfokon eljáró Baranya Megyei Bíróság ellenben felmentő ítéletet hozott. Az indokolás szerint a kérelmező cselekménye nem veszélyes a társadalomra, és utalt a Vajnai v. Magyarország ügyben született strasbourgi ítéletre. Az ügyészség fellebbezése nyomán a harmadfokon eljáró Pécsi Ítélőtábla 2010. március 5-én a másodfokú ítéletet megváltoztatta, és az első fokú ítéletet hagyta helyben. Az Ítélőtábla szerint a magyar jog nem teszi lehetővé a hazai bíróságok számára, hogy a Vajnai-ügy megállapításait közvetlenül alkalmazzák. A hatályos jog alapján a társadalomra való veszélyesség megvalósult, mert az elkövető politikai összefüggésben, párttársai iránti szolidaritása jeleként azonosította magát a jelképpel és annak ismert jelentésével, és ezt közvetítette a külvilág felé. A törvény pedig az egyén – politikai – meggyőződésétől függetlenül tiltja az önkényuralmi jelképek, így az ötágú vörös csillag használatát. Ez akkor is így van, ha a szóban forgó jelkép

[217] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-87404

kettős jelentésű, így nemcsak egy totalitárius rendszerre, de „a nagy társadalmi csoportok felemelkedését előmozdító” munkásmozgalomra is utal. A bűncselekmény ezen kívül immateriális, azaz a tényállás megvalósulásához nem szükséges, hogy tényleges riadalmat vagy szorongást okozzon azokban, akik a tilalmazott magatartást észlelik.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a korlátozás a zavargások megelőzésének és mások jogainak védelmének legitim célját szolgálta (14. bek.). A Bíróság újra hangsúlyozta, hogy a kérelmező a nyilvánosság előtt vörös csillagot viselt, amit politikai nézetei kifejezésének kell tekinteni. A ruhán hordható szimbólumok viselése a 10. cikk hatálya alá esik (24. bek.). A Bíróság hivatkozott a Vajnai-ügyre is: a vörös csillag közszemlére tételének korlátozásához annak közvetlen és nyilvánvaló veszélye szükséges, hogy valamelyik politikai mozgalom vagy párt helyreállítsa a kommunista diktatúrát. Az általános tilalom viszont abban esetben is korlátozza a jelkép használatát, amikor ilyen jellegű fenyegetés nem áll fenn. Az ítélet ezért arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó tilalom túlságosan széles, tekintettel a vörös csillag többes jelentésére, amely olyan tevékenységeket és eszméket is magában foglal, amelyek egyértelműen a 10. cikk védelmi körébe tartoznak. A magyar szabályozás nem is törekedett arra, hogy a jelkép különböző jelentéseit elválassza egymástól. Az ítélet hozzátette, hogy önmagában még a kommunista ideológia potenciális propagálása sem lehet az oka annak, hogy a vörös csillag közszemlére tételét büntetőjogi szankció útján korlátozzák (25. bek.).

A Bíróság a fenti megállapításokat a jelenlegi ügyben is irányadónak vélte. A kérelmező a vörös csillagot ez esetben is egy bejegyzett politikai párt képviselőjeként viselte egy jogszerű demonstráción. Ezért a szimbólum viselése a politikai véleménynyilvánításának részét képezte, amely a 10. cikk védelmét élvezi. Jelen esetben a különbség mindössze annyi, hogy a kormány arra is hivatkozott, hogy a kérelmező magatartása veszélyt jelentett a társadalomra, mert a totalitárius eszmékkel való azonosulását jelképezte. A Bíróság azonban ezt az indokot figyelmen kívül hagyta, mivel a szankció alkalmazását a közszemlére tétel önmagában is megalapozta, tekintet nélkül annak társadalomra való veszélyességére (26. bek.). Hozzátette, a beavatkozás igazolásához a kormánynak bizonyítania kell, hogy a vörös csillag viselése kizárólag az önkényuralmi eszmékkel való azonosulást jelenti. Az Ítélőtábla döntése ellenben

kifejezetten tagadta a beavatkozás arányosságának vizsgálatát, így nem lehet értelmes különbséget tenni a 10. cikk által védett megrázó kifejezési formák és azon indokolatlanul bántóak között, amelyek elveszítik azt a jogot, hogy eltűrjék őket egy demokratikus társadalomban. A korlátozás ezért nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek" (27. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vajnai v. Hungary (48-58. bek.).

Címkék: közrend védelme; szimbolikus véleménynyilvánítás; vörös csillag[218]

Fáber v. Hungary
(Application no. 40721/08., 2012. július 24-i ítélet)

Tényállás

2007. május 9-én a Magyar Szocialista Párt (MSZP) demonstrációt tartott a rasszizmus és a gyűlöletkeltés ellen Budapesten, ahol 1944-45-ben a nyilasok uralma alatt számos zsidót öltek meg. Mindeközben a Jobbik tagjai a közelben gyülekeztek, hogy kifejezzék egyet nem értésüket. A kérelmező a demonstrációk közelében mintegy 100 méterre tartózkodva egy Árpád-sávos zászlót tartott a kezében – amely többek szerint fasiszta jelkép, mert a Nyilaskeresztes Párt is használta zászlóként. A rendőrség felszólította arra, hogy távolítsa el a zászlót, vagy hagyja el a helyszínt. A kérelmező ezt elutasította arra hivatkozva, hogy a zászló történelmi jelkép, és annak közszemlére tételét nem tiltja jogszabály. Ezután előállították, majd kiengedése után 50 ezer forint szabálysértési bírságot szabtak ki rá. A hazai bíróságok a kérelmét azzal az indokkal utasították el, hogy mivel magatartása provokatív volt, nem hivatkozhat a véleménynyilvánítás szabadságára, a zászló közszemlére tétele adott körülmények között sértő volt, amely már a közrendet veszélyeztette.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az ügyet a 10. cikk alapján kell megvizsgálni, amit a 11. cikk fényében kell értelmezni (19. bek.). Azokban az esetekben, amikor a gyülekezési szabadságot a véleménynyilvánítás szabadságával és esetleg mások

[218] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-107307

gyülekezési szabadságával szemben kell mérlegelni, a vizsgálat kimenetele elvileg nem függhet attól, hogy az ügyet a tüntető vagy az ellentüntető indította-e. A Bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a hatóságok megtalálták-e a megfelelő egyensúlyt. Ehhez nemcsak a véleménynyilvánítás szabadságára, hanem a gyülekezési szabadságra vonatkozó általános elveket is figyelembe kell venni (28. bek.). A Bíróság számára egy olyan szimbólum, mint egy zászló közszemlére tétele, amely valamely politikai mozgalomhoz vagy szervezethez való társulást, eszmékkel való azonosulást fejezhet ki, vagy azokat képviselheti, a 10. cikk által védett védett véleménynyilvánítás hatálya alá esik. Amikor a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlására politikai beszéd keretében, szimbólumok használatán keresztül kerül sor, a legnagyobb gondossággal kell eljárni bármely korlátozás alkalmazásakor, különösen olyan esetekben, amikor többes jelentésű szimbólumokról van szó. Csak a kontextus gondos vizsgálatával tehető értelmes különbség a 10. cikk által védett sokkoló és sértő nyelvezet és az olyan megnyilvánulások között, amelyek elveszítik azt a jogot, hogy eltűrjék egy demokratikus társadalomban (36. bek.).

A Bíróság hangsúlyozta, hogy a gyülekezés és a véleménynyilvánítás szabadságába való bármilyen beavatkozás, amely nem az erőszakra uszítás vagy a demokratikus elvek elutasítása miatt történik – bármennyire is megdöbbentőnek és elfogadhatatlannak tűnnek bizonyos nézetek vagy használt szavak –, rossz szolgálatot tesz a demokráciának, és gyakran még veszélyezteti is azt (37. bek.). Ha a tüntetés során szemben álló csoportok közötti feszültség elégséges indok lenne a tüntetés betiltásához, akkor a társadalmat megfosztanák attól a lehetőségtől, hogy a többség véleményének érzékenységét sértő eltérő nézetekkel szembesülhessen (38. bek.). A 11. cikkben foglalt gyülekezési és egyesülési szabadság egyik célkitűzése a vélemények és azok kifejezésük szabadságának védelme. Az arányosság elve megköveteli, hogy egyensúlyt kell teremteni a 11. cikk (2) bekezdésében foglalt korlátozási célok, valamint az utcán vagy más nyilvános helyen összegyűlt személyek véleményének szóval, gesztussal vagy akár csendben történő kinyilvánítása között (41. bek.). Jelen esetben a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát és békés célú gyülekezéshez való igényét kellett mérlegelni az MSZP-s tüntetők gyülekezésének megzavarásával szembeni védelemhez fűződő jogával (42. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás legitim célja a közrend fenntartása és mások jogainak védelme volt. A Bíróság kiemelte, nem állították, hogy az Árpád-sávos zászló jelenléte miatt az erőszak veszélye emelkedett volna, vagy hogy a jelkép használata az erőszak nyilvánvaló fenyegetésével vagy veszélyével járt volna (44. bek.). Ugyan a zászlót provokációnak tekintették, a zavar, amit okozott, nem akadályozta a demonstrációt. Sem a

kérelmező, sem mások magatartása nem volt fenyegető vagy visszaélésszerű, a zászló puszta tartását tekintették provokatívnak (46. bek.). Még ha a zászló közszemlére tétele provokatív természetű is, amely első ránézésre véleménynyilvánítási aktusnak minősül, önmagában nem alapozza meg a kérelmező elleni fellépést (47. bek.).

A Bíróság leszögezte azt is, hogy mivel az intézkedés a zászló közszemlére tétele és nem a gyülekezés miatt történt, az esetet a véleménynyilvánítás gyakorlásaként vizsgálta meg (50. bek.). Az MSZP-s tüntetés célja az volt, hogy tiltakozzon a szélsőjobboldali mozgalmak nézetei ellen, amely mozgalmak gyakran használnak Árpád-sávos zászlókat. A zászlónak a tüntetés szomszédságában történő közszemlére tételét a kérelmező politikai nézeteinek egy szimbólumon útján történő kifejezéseként kell értékelni (52. bek.). Feltételezve, hogy az Árpád-sávos zászlónak több jelentése van – így történelmi és a nyilaskeresztes uralomra emlékeztető jelkép –, alaposan meg kell vizsgálni a kontextust, amelyben a sértő véleménynyilvánításra sor került (54. bek.). Valamely kifejezés értelmezésekor a szimbólum – vagy más többjelentésű kifejezés – közszemlére tételének helyszíne és ideje fontos szerepet játszik (55. bek.). A Bíróság szerint még ha a zászlót néhány tüntető támadónak, sokkolónak vagy éppen „fasisztának" is tartotta, annak puszta közszemlére tétele nem volt alkalmas a közrend megzavarására vagy a tüntetők gyülekezési jogának gyakorlásának akadályozására, mivel az nem volt sem megfélemlítő, sem alkalmas arra, hogy erőszakra uszítson meghatározott emberekkel szembeni mély és irracionális gyűlölet felkeltése révén. Megfélemlítés hiányában pedig a rossz érzések vagy a felháborodás nem fogadhatók el „nyomós társadalmi érdekként" a 10. cikk (2) bekezdése szempontjából, különös tekintettel arra, hogy a vitatott zászlót soha nem helyezték törvényen kívül (56. bek.).

A Bíróság elfogadta – hasonlóan a vörös csillaghoz –, hogy a totalitárius rezsimek uralma alatt széles körben használt szimbólum közszemlére tétele kellemetlen érzéseket kelthet az egykori áldozatokban és hozzátartozóikban, akik joggal találhatják tiszteletlennek az ilyen használatot. Ezek az érzések azonban, bármennyire is érthetőek, önmagukban nem határozhatják meg a véleménynyilvánítás szabadságának határait (57. bek.). A Bíróság ugyanakkor nem zárta ki, hogy egy kétértelmű szimbólum tömeggyilkosságok helyszínén történő közszemlére tétele adott körülmények között a bűncselekmények elkövetőivel való azonosulást is kifejezhet. Ez az okból kifolyólag még az egyébként védett kifejezés sem egyformán megengedett minden helyen és időben. A Magyarországéhoz hasonló traumatikus történelmi tapasztalattal rendelkező országokban a megemlékezés napjára bevezetett tüntetési tilalom „nyomós társadalmi érdeknek" tekinthető. A meggyilkoltak tiszteletének és hozzátartozóik kegyeleti jogainak védelme szükségessé teheti a véleménynyilvánítás

szabadságába történő beavatkozást, amely legitim lehet, ha az egyébként védett kifejezés konkrét helyszíne és időpontja egyértelműen megváltoztatja a közszemlére tétel jelentését. Hasonló megfontolások alkalmazandók akkor is, ha a véleménynyilvánítás időzítése és helye miatt háborús és emberiség elleni bűncselekmények vagy népirtás dicsőítésének minősül. Ezen túlmenően, ha a kérelmező megvetését fejezi ki a totalitárius rendszer áldozatai iránt, akkor az a 17. cikk alkalmazása alapján az Egyezményben biztosított jogokkal való visszaélésnek minősülhet. A Bíróság azonban meggyőződött arról, hogy jelen esetben ilyen visszaélésszerű elemet nem lehet beazonosítani (58. bek.). A korlátozás ezért nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban", és a magyar hatóságok megsértették a 10. cikket a 11. cikk fényében (59. bek.).

A döntéshez egy különvéleményt és két párhuzamos véleményt csatoltak. Pinto de Albuquerque bíró párhuzamos véleményében hangsúlyozta, hogy az állam megszegte a 10. cikkből folyó negatív tartózkodási kötelezettségét. Az Árpád-sávos zászló nem betiltott, hanem történelmi zászló, amit nem lehet összetéveszteni a nyilaskeresztes zászlóval. Ugyanakkor a zászlólengetés konkrét helye és időpontja az ország történelméhez kötődik, aminek megítélésében az államnak van nagyobb rálátása. A véleménynyilvánítás természete viszont vitathatatlanul politikai, ami jelentősen szűkíti az állam mérlegelési jogkörét. A párhuzamos vélemény is megerősíti, hogy nem volt erőszakra felhívásra utaló jel, ilyen körülmények között nem lehet nyilvánvaló és közvetlen veszélyről beszélni. A zavargás megelőzése enyhébb eszközökkel is elérhető lett volna. Ezért az őrizetbe vétel és a szabálysértési bírság kiszabása nem tekinthetők „nyomós társadalmi érdekre" adott válasznak.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Ezelin v. France (Application no. 11800/85., Series A no. 202., 1991. április 26.; 52. bek.); Sürek v. Turkey (No. 1.) (62. bek.); Garaudy v. France; Vajnai v. Hungary (53., 57. bek.).

Címkék: közrend védelme; szimbolikus véleménynyilvánítás; gyülekezés szabadsága[219]

Noé, Vajnai and Bakó v. Hungary
(Application nos. 24515/09, 24539/09. 24611/09., 2014. szeptember 23-i ítélet)

Tényállás

[219] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-112446

A kérelmezők – Vajnai Attila, a Magyarországi Munkáspárt 2006 elnökhelyettese és a párt három aktivistája – 2008. december 21-én 16 óra körül egy budapesti bevásárlóközpont előtt „Antikapitalista Mikulás” néven demonstrációt tartottak. Ennek során egy lepedőt és egy zászlót feszítettek ki, amelyen vörös csillag volt látható, valamint a politikai üzenetüket tartalmazó, szintén vörös csillagot ábrázoló szórólapokat osztogattak. A helyszínre érkező rendőrtiszt a Btk. 269/B. § (1) bekezdése alapján felszólította a kérelmezőket a demonstráció abbahagyására, majd igazoltatta és előállította őket a VI. kerületi Rendőrkapitányságra. A kérelmezők a rendőri intézkedések miatt panaszt nyújtottak be a Független Rendészeti Panasztestülethez, amelyben a Vajnai v. Magyarország ügyben hozott ítéletre hivatkoztak. 2009. március 4-én a Panasztestület elutasította panaszukat. A panaszokat a VI. Kerületi Rendőrkapitányság vezetője 2009. május 22-én elutasította, amely határozatot a BRFK vezetője is helybenhagyott. A Fővárosi Bíróság a kérelmezők keresetét 2010. június 29-én elutasította. Az indokolás szerint a vörös csillag közszemlére tétele megsértette a Btk. 269/B. §-át, a Vajnai-ítélet ellenére, amelynek alkalmazása az adott körülmények között nem a helyszínen jelen lévő rendőrök feladata volt. Következésképpen a kérelmezők igazoltatása és előállítása indokolt volt. A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet helybenhagyta.

Az eljáró szerv

II. Szekció, mint Bizottság

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők azt panaszolták, hogy a rendőri intézkedések megsértették a 10. cikkben foglalt jogaikat éppúgy, mint a Vajnai-ügyben (16. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy a jelen eset különbözik a Vajnai-ügytől. A kérdés az volt, hogy a rendőr köteles volt-e vagy volt-e lehetősége a kérelmező magatartásának tartalmi ellenőrzésére. A kormány szerint a rendőri intézkedés törvényes és indokolt volt, mert a rendőrtiszt annak feltételezése alapján járt el, hogy a kérelmezők magatartása a Btk. 269/B. §-a alapján bűncselekménynek minősült, amely még mindig tiltotta a vörös csillag közszemlére tételét. A Független Rendészeti Panasztestület – amely a rendőrségtől független szerv – szintén úgy találta, hogy a kérelmezők alapvető jogait kifogásolható módon nem korlátozták (17. bek.). A kérelmezők a Vajnai-ítéletre hivatkoztak (18. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a Vajnai v. Magyarország ügyben már megállapította, hogy a kérelmezővel szemben a vörös csillag viselése miatt lefolytatott eljárás megsértette a 10. cikket. A hazai jog támadott rendelkezése ugyanaz volt, mint a jelen esetben, és a beavatkozás körülményei gyakorlatilag azonosak. A

Bíróság ezért nem látott okot arra, hogy eltérjen korábbi következtetéseitől. Ennek megfelelően a 10. cikket megsértették (19. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vajnai v. Hungary.

Címkék: közrend védelme; szimbolikus véleménynyilvánítás; vörös csillag[220]

Horváth and Vajnai v. Hungary

(Application nos. 55795/11., 55798/11., 2014. szeptember 23-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Vajnai Attila szerkesztette a Munkáspárt internetes honlapját, ahol 2003. november 18-án ötágú vörös csillagot és sarló-kalapácsot helyezett el. 2004. április 3-án a kérelmezők az ország 1945-ös felszabadulására emlékező demonstráción vettek részt, ahol Vajnai egy ötágú vörös csillagot viselt a zakóján, míg Horváth – aki a párt tagja és aktivistája volt – egy vörös csillaggal és sarló-kalapáccsal díszített pulóvert viselt. Ezt követően büntetőeljárást indítottak ellenük önkényuralmi jelkép használatának vétsége miatt. 2004. szeptember 10-én az ügyészség idézésére a kérelmezők a zakójukon vörös csillagot viselve jelentek meg. 2004. március 11-én, június 2-án és 2005. november 16-án Vajnai egy másik ellene indított büntetőeljárás bírósági tárgyalásán a kabátján vörös csillagot viselve jelent meg. 2004. november 5-én a Magyar Televízió műsorában a párt politikai céljairól és az ellene indított büntetőeljárásról beszélt, és a riport ideje alatt ugyancsak vörös csillagot viselt. 2005. július 2-án a kérelmezők a Fiumei úti temetőben tartott békés megemlékezésen vettek részt, melynek során mindketten ötágú vörös csillagot viseltek. A kérelmezőket a fenti cselekmények miatt 2007. március 22-én a Pesti Központi Kerületi Bíróság a Btk. 269/B. § (1) bekezdése alapján önkényuralmi jelképek nagy nyilvánosság előtt történő használatáért elítélte. A bíróság megállapította, hogy a kérelmezők több alkalommal ötágú vörös csillagot és sarló-kalapácsot viseltek nyilvánosan. Emiatt a bíróság Vajnait 120 ezer forint pénzbüntetésre ítélte, míg Horváthot próbára bocsátotta. Az ítéletet a Fővárosi Bíróság 2008. június 10-én helybenhagyta. A kérelmezők felülvizsgálati indítványukban arra hivatkoztak, hogy az időközben meghozott Vajnai-ítélet fényében a cselekményük nem volt a társadalomra veszélyes. A Legfelsőbb Bíróság 2011. június 23-i végzésével a felülvizsgálati kérelmet elutasította.

[220] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-146406

Az eljáró szerv

II. Szekció, mint Bizottság

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők azt panaszolták, hogy az ítéletek megsértették a 10. cikkben foglalt jogaikat éppúgy, mint a Vajnai-ügyben (20. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a Vajnai és a Fratanoló v. Magyarország ügyekben már megállapította, hogy a kérelmezővel szemben a vörös csillag viselése miatt lefolytatott eljárás megsértette a 10. cikket. A hazai jog támadott rendelkezése ugyanaz volt, mint a jelen esetben, és a beavatkozások körülményei gyakorlatilag azonosak. A Bíróság ezért nem látott okot arra, hogy eltérjen korábbi következtetéseitől. Ennek megfelelően a 10. cikket mindkét kérelmező esetében megsértették (22. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vajnai v. Hungary; Fratanoló v. Hungary.

Címkék: közrend védelme; szimbolikus véleménynyilvánítás; vörös csillag[221]

Vajnai (No. 4.) v. Hungary
(Application no. 6061/10., 2014. szeptember 23-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Vajnai Attila 2009. május 18-án egy békés demonstráción vett részt, ahol a kabátján egy ötágú vörös csillagot viselt. A helyszínen jelenlévő rendőr felszólította, hogy távolítsa el a jelképet, amelyet később elkobzott. A kérelmező panaszát az országos rendőrfőkapitány elutasította. Ezt követően a rendőri intézkedéssel szemben bírósághoz fordult. 2010. június 29-én a Fővárosi Bíróság elutasította a keresetet. A bíróság szerint a vörös csillag viselése megsértette a Btk. 269/B. §-át, ezért annak elkobzása indokolt volt. A Legfelsőbb Bíróság 2011. június 8-án a jogerős ítéletet helybenhagyta. Az indokolás szerint a rendőri intézkedés jogszerű volt a Vajnai v. Magyarország ügyben született ítélet ellenére, mivel annak alkalmazása az adott körülmények között nem a helyszínen jelen lévő rendőrök feladata volt.

Az eljáró szerv

[221] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-146416

II. Szekció, mint Bizottság

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező azt panaszolta, hogy a rendőri intézkedés megsértette a 10. cikkben foglalt jogait éppúgy, mint a Vajnai-ügyben (12. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy a jelen eset különbözik a Vajnai-ügytől. A kérdés az volt, hogy a rendőr köteles volt-e vagy volt-e lehetősége a kérelmező magatartásának tartalmi ellenőrzésére. A kormány szerint a rendőri intézkedés törvényes és indokolt volt, mert a rendőrtiszt annak feltételezése alapján járt el, hogy a kérelmező magatartása a Btk. 269/B. §-a alapján bűncselekménynek minősült, amely még mindig tiltotta a vörös csillag közszemlére tételét (13. bek.). A kérelmező a Vajnai-ítéletre hivatkozott (14. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a Vajnai v. Magyarország ügyben már megállapította, hogy a kérelmezővel szemben a vörös csillag viselése miatt lefolytatott eljárás megsértette a 10. cikket. A hazai jog támadott rendelkezése ugyanaz volt, mint a jelen esetben, és a beavatkozás körülményei gyakorlatilag azonosak. A Bíróság ezért nem látott okot arra, hogy eltérjen korábbi következtetéseitől. Ennek megfelelően a 10. cikket megsértették (15. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Vajnai v. Hungary.

Címkék: közrend védelme; szimbolikus véleménynyilvánítás; vörös csillag[222]

3. Magánélethez való jog

Tammer v. Estonia
(Application no. 41205/98., 2001. február 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró interjút készített egy másik újságíróval, aki könyvet írt a korábbi miniszterelnök tanácsadója és későbbi szeretője magánéletéről, aki szerzői jogi vita miatt nem járult hozzá visszaemlékezéseinek kiadásához. Az interjút készítő újságíró az érintettre többértelmű megjegyzéseket tett: „Egy házasságot feldúló asszony, egy gondatlan anya, aki elhagyja gyermekét. Ez nem tűnik a legjobb példának a fiatal lányok számára.” A kérelmező

[222] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-146410

szerint felelősség terhelte a volt miniszterelnök házasságának felbomlásáért, amelyet követően a kormányfővel közös gyermekét is elhagyta. Az illető pert indított az újságíró ellen. A tallini városi bíróság a kérelmezőt a sértő szavak használata miatt bűnösnek találta rágalmazás bűntettében és pénzbüntetésre ítélte.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a kérelmező elítélése a sértett jó hírnevének vagy jogainak védelmét szolgálta (40. bek.). Emlékeztetett arra, hogy az elfogadható kritika határai szűkebbek a magánszemélyekkel kapcsolatban, mint a politikusok vagy a kormányok esetében (62. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kifogásolt megjegyzések a sértett magánéletével voltak kapcsolatosak, amiről a visszaemlékezéseiben írt magánszemélyként. Bár a szándéka az volt, hogy magánéletének részleteit nyilvánosságra hozza, a kérelmező által ténylegesen használt szavakat annak tükrében kell nézni, hogy azok mennyiben voltak értékesek a közvélemény számára (66. bek.). A Bíróság elfogadta a hazai bíróságok megállapítását, hogy az értékítéletnek minősülő szavak nyelvezete sértő volt, amelynek igénybevétele a negatív vélemény kifejezéséhez nem volt szükséges. A kérelmező anélkül is megfogalmazhatta volna a sértett tetteivel szembeni kritikáját, hogy ilyen sértő kifejezésekhez folyamodik (67. bek.). A Bíróság szerint bár a sértett korábban részt vett a politikai életben, az interjú megjelenésekor már nem minősült közszereplőnek. A magánéletével kapcsolatos kifejezések használata nem volt általános jelentőségű üggyel indokolható, és azt pedig különösen nem találta megalapozottnak, hogy a magánéletében felvetődő kérdések érintették volna a nyilvánosságot. A kérelmező megjegyzései így aligha szolgálták a közérdeket (68. bek.).

Az észt bíróságok teljes mértékben elismerték az eszmék közléséhez és a jó hírnévhez való jog közötti konfliktus létét, és a Bíróság szerint megfelelő egyensúlyt teremtettek a különböző érdekek között. Figyelembe véve a részes államok számára biztosított mérlegelési jogkört, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai hatóságok joggal avatkoztak be a kérelmező jogának gyakorlásába. Emlékeztetett arra is, hogy a beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni. A kérelmezőre csak mérsékelt összegű pénzbírságot szabtak ki (69. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező elítélése nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes

céllal, és a beavatkozás igazolására felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak. Ezért a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás „szükségesnek tekinthető egy demokratikus társadalomban” a jó hírnév védelme érdekében (70. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (46. bek.); Ceylan v. Turkey (37. bek.); Constantinescu v. Romania (74. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme; sértő kifejezések; szankció arányossága[223]

Von Hannover v. Germany
(Application no. 59320/00., 2004. június 24-i ítélet)

Tényállás

1993-ban több német bulvárlap lesifotósok által készített fényképeket tett közzé Caroline von Hannover monacói hercegnőről, amelyek különböző helyszíneken készültek (pl. vásárlás közben, nyílt utcán, kertvendéglőben legújabb partnerével, nyilvános strandon gyermekével együtt). A hercegnő magánszférája megsértése miatt bírósághoz fordult. A hamburgi városi bíróság 1993 novemberében megállapította, hogy a hercegnőnek mint közszereplőnek – egy „abszolút kortárs személyiségnek” (eine „absolute” Person der Zeitgeschichte) – tűrnie kell a feléje irányuló közérdeklődést. A képekről pedig úgy foglalt állást, hogy azok nem érintik a sértett magánszféráját, mivel azok mindenki számára megközelíthető nyilvános helyen, közterületen készültek. A közszereplők magánélethez való joga a magánlakásuk ajtajától kezdődik, ezért azt is kötelesek eltűrni, ha a közterületen készült képek nem valamilyen közfeladat gyakorlása közben, hanem a tágabb értelemben vett magánéletét ábrázolják. A közvélemény tájékoztatásához fűződő érdeke lehetővé teszi, hogy egy „abszolút kortárs személyiséget” ilyen képen ábrázolva is láthasson.

A német Legfelső Bíróság (Bundesgerichtshof) csak részben adott helyt a hercegnő keresetének. Az ítélet szerint a fényképek nyilvánosságra hozatalának korlátja a magánszféra védelme szempontjából nem az a döntő, hogy a képek magánterületen vagy közterületen készültek-e, hanem a képen ábrázolt téma a meghatározó. A magánélet határai ugyan kiterjednek olyan eseményekre is, amelyek szükségképpen nyilvános helyen, közterületen történnek. Ám a magánszféra csak abban az esetben védendő, ha az érintett olyan

[223] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-59207

nyilvánosságtól elzárt, „félreeső helyre” vonul vissza – területi visszavonultság (Örtliche Abgeschiedenheit) –, amelyből objektíve mindenki számára felismerhető, hogy az érintett magában kíván lenni, és ennek tudatában úgy viselkedik, ahogyan egy nyilvános helyen egyébként nem tenné. A Szövetségi Alkotmánybíróság 1999. december 15-én meghozott ítélete szerint a fényképek közzététele összeegyeztethető volt az Alaptörvénnyel. Az indokolás szerint a hercegnő kétségkívül közszereplőnek számít, akinek tolerálnia kell a közterületen készített fényképek közzétételét akkor is, ha azok őt inkább mindennapi életvitelében, magánéletében ábrázolják, nem pedig közfeladatainak ellátása során. Az Alkotmánybíróság szerint a sajtó szabadsága és a közvélemény jogos információs érdeke, hogy minél többet megtudjon a közismert személyekről, amely érdek megelőzi a közszereplő magánszférájának védelméhez való jogát.[224]

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a „magánélet” fogalma a személyes identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy neve vagy fényképe (50. bek.). Bizonyos körülmények között egy személy „jogos elvárásként” hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére (51. bek.). A kérelmező nem egy állami intézkedést panaszolt, hanem azt, hogy az állam nem védte meg a magánszféráját és a képmását (56. bek.). A Bíróság szerint az államnak a 8. cikk alapján tevőleges kötelezettsége, hogy biztosítsa a magán- és családi élet tényleges tiszteletben tartását, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is. Ugyanez vonatkozik egy személy képmásának visszaélésekkel szembeni védelmére is (57. bek.). A magánszféra védelmét a véleménynyilvánítás szabadságával szemben kell mérlegelni (58. bek.). Bár a véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételére is kiterjed, ez olyan terület, ahol mások jogainak és jó hírnevének védelme különösen fontos. Jelen esetben nem „eszmék” terjesztéséről van szó, hanem képekről, amelyek nagyon személyes vagy akár intim „információkat” is tartalmazhatnak az egyénről. Továbbá, a bulvársajtóban megjelenő fotókat gyakran folyamatos zaklatás légkörében szerzik meg, amely az érintett személyben a magánszférájába való behatolás vagy akár a zaklatás nagyon erős érzetét keltheti (59. bek.). A Bíróság azokban az esetekben, ahol a

[224] BVerfGE 101, 361; Caroline von Monaco II., 1999. december 15., 1 BvR 653/96.

magánszféra védelmét a véleménynyilvánítás szabadságával szemben mérlegelte, mindig is hangsúlyozta a sajtóban megjelent fényképek vagy cikkek közérdekű vitához való hozzájárulását (60. bek.).

A fényképek a különböző német magazinokban a kérelmező mindennapi életéből mutattak jeleneteket, amelyek pusztán magánjellegű cselekményeket foglaltak magukban (61. bek.). A kérelmező ugyan a monacói hercegnő, aki az uralkodó családot több kulturális és jótékonysági rendezvényen is képviseli, de nem gyakorol semmilyen funkciót Monacón belül vagy annak nevében (62. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy alapvető különbséget kell tenni az olyan tényközlések között, amelyek – még ha vitathatóak is – hozzájárulhatnak a politikusok funkcióik ellátásával kapcsolatos vitához egy demokratikus társadalomban, és az egyén magánéletének részleteiről szóló tudósítások között, aki ráadásul nem tölt be hivatalos tisztséget (63. bek.). Hasonlóképpen, bár a nyilvánosságnak joga van a tájékozódáshoz, amely alapvető jog egy demokratikus társadalomban, és amely különleges körülmények között akár a közszereplők magánéletének szempontjaira is kiterjedhet – különösen ha politikusokról van szó –, jelen esetben nem ez a helyzet. A megjelent fotók és az azokat kísérő kommentárok nem tartoznak semmilyen politikai vagy társadalmi vita körébe, azok kizárólag a kérelmező magánéletének részleteihez kapcsolódtak (64. bek.). A Bíróság szerint a kérdéses fényképek és cikkek közzététele – melyek egyedüli célja az olvasóközönség kíváncsiságának kielégítése volt – annak ellenére nem tekinthető olyannak, mint amely bármilyen közérdekű társadalmi vitához hozzájárult, hogy a kérelmező a nyilvánosság előtt ismert személy. Ilyen körülmények között a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb értelmezése szükséges (65. bek.). A Bíróság egy másik szempontra is rámutatott: a fotókat a kérelmező tudta és beleegyezése nélkül készítették el, és a számos közszereplő által a mindennapi életükben elszenvedett zaklatást sem lehet figyelmen kívül hagyni (68. bek.).

A Bíróság úgy vélte, hogy bárkinek – akkor is, ha a közvélemény előtt ismert – képesnek kell lennie arra, hogy „jogos elvárásként" élvezhesse magánszférája védelmét és tiszteletét (69. bek.). A Bíróság szerint nehéz egyetérteni a művészeti szerzői jogi törvény (Kunsturheberrechtsgesetz) 23. § (1) bekezdésének[225] hazai bíróságok általi értelmezésével, amely az egyes személyeket „abszolút kortárs személyiség"-ként írja le. Ez a meghatározás csak nagyon korlátozott védelmet nyújt a magánszférának vagy a képmás felhasználásának ellenőrzéséhez. Ez elképzelhető a hivatali funkcióikat gyakoroló politikusoknál, ám nem

[225] KunstUrhG 23. §-a szerint a képmás terjesztéséhez nem szükséges az érintett hozzájárulása, ha a kép aktuális eseményt, kortárs személyiséget mutat be, nyilvános rendezvényen készült, vagy amelyen a szereplők nem központi figurák.

igazolható egy olyan magánszemély esetében, mint amilyen a hercegnő is, akihez a közvélemény és sajtó érdeke kizárólag azon alapszik, hogy egy uralkodó család tagja (72. bek.). A Bíróság szerint a kritériumok nem voltak elegendőek ahhoz, hogy hatékonyan megvédjék a kérelmező magánszféráját. Az „abszolút kortárs személyiség" elve alapján a kérelmezőnek el kellene fogadnia, hogy szinte bármikor fényképezhetik, és a fotókat széles körben terjeszthetik, még akkor is, ha a fényképek és az azokat kísérő cikkek kizárólag a magánéletének részleteihez kapcsolódnak (74. bek.).

Amint arra a Bíróság rámutatott, a magánszféra védelmének a véleménynyilvánítás szabadságával szembeni mérlegelésekor döntő tényező, hogy a közzétett fényképek hozzájárulnak-e egy közérdekű vitához. Nyilvánvaló, hogy jelen esetben nem történt ilyen hozzájárulás, mivel a hercegnő nem látott el hivatalos funkciót, és a fényképek is kizárólag a magánéletének részleteihez kapcsolódtak (76. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a közvéleménynek nem fűződik ahhoz jogos érdeke, hogy megismerje, hogy a hercegnő a magánéletében hol és hogyan viselkedik általában, még ha olyan helyeken is jelenik meg, ami nem jellemezhető „félreeső" helyként. Még ha létezik is ilyen közérdek – ahogyan a magazinoknak üzleti érdeke fűződik a képek és a cikkek közzétételéhez –, ezeknek az érdekeknek meg kell hajolnia a kérelmező magánszférájának hatékony védelméhez fűződő joga előtt (77. bek.). A Bíróság szerint a hazai bíróságok szempontjai nem voltak elégségesek, hogy biztosítsák a kérelmező magánéletének hatékony védelmét (78. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a német bíróságok nem teremtettek igazságos egyensúlyt az egymással versengő érdekek között (79. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Schüssel v. Austria; Société Prisma Presse v. France (Application nos. 66910/01., 71612/01., 2003. július 1.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[226]

Karhuvaara and Iltalehti v. Finland
(Application no. 53678/00., 2004. november 16-i ítélet)

Tényállás

1996-ban egy finn újság három cikket közölt egy parlamenti képviselő asszony férjének peréről és elítéléséről, akit rendzavarás, ittas állapotban történő rongálás és egy rendőr

[226] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61853

bántalmazása miatt ítélték el. A cikkek utaltak az elkövető családi állapotára és a parlamenti képviselő személyére is, aki a parlament oktatási és kulturális bizottságának volt az elnöke. A képviselő eljárást indított a kérelmezők ellen, azt állítva, hogy megsértették a családi élethez való jogát, és a cikkek jelentős érdeksérelmet okoztak számára azzal, hogy egy olyan bűncselekménnyel hozták összefüggésbe, amihez semmi köze nem volt. A finn bíróság a kérelmezőket magánélet megsértése miatt pénzbüntetésre elítélte, és kártérítést ítélt meg a képviselő számára. A bíróság úgy vélte, hogy a cikkeket valójában csak azért közölték, hogy felhívják az olvasók figyelmét az elkövetőnek a parlamenti képviselővel való kapcsolatára. A kérelmezők fellebbezését elutasították.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy az elfogadható kritika határai szűkebbek a magánszemélyekkel kapcsolatban, mint a politikusok vagy a kormányok esetében (40. bek.). A magánszféra védelmét a véleménynyilvánítás szabadságával szemben kell mérlegelni, és az államnak pozitív kötelezettsége is lehet, hogy biztosítsa a magán- és családi élet tényleges tiszteletben tartását (42. bek.). A Bíróság először is megállapította, hogy nincs bizonyíték vagy bármilyen állítás a tények elferdítésére vagy az újságírók rosszhiszeműségére. A cikkben leírt tényeket nem vitatták a hazai bíróságok előtt, így nem kérdés, hogy a kérelmezők e tekintetben nem lépték túl az újságírói szabadság határait. A cikkek nem tartalmaztak semmilyen állítást arra, hogy a sértett részt vett volna az elítéléshez vezető eseményekben, és a magánéletének részleteit sem említették, kivéve azt a tényt, hogy az elítélt a férje volt, amely már a cikkek közzététele előtt is köztudomású volt. Ilyen körülmények között a sértettnek politikusként jobban kell tolerálnia a sajtót, mint az „átlagpolgárnak”, és a magánéletébe történő beavatkozást minden esetben korlátozottnak kell tekinteni (44. bek.).

Másrészt azt is meg kell jegyezni, hogy a kifogásolt riportok témája nem tartalmazott semmilyen politikai kérdést, illetve közvetlenül nem a sértett, mint politikus személyével volt kapcsolatos. A cikkek nem vonatkoztak semmilyen nagy közérdeklődésre számot tartó ügyre, amelyben a képviselő volt érintett. Ugyanakkor a nyilvánosságnak joga van a tájékozódáshoz, amely alapvető jog egy demokratikus társadalomban, és amely különleges körülmények között akár a közszereplők magánéletének szempontjaira is kiterjedhet, különösen ha

politikusokról van szó. Egy politikus házastársának elítélése érintheti az emberek szavazási szándékait, ezért a tudósítás bizonyos mértékben közérdekű ügyet foglalt magában (45. bek.). A cikkeket azzal céllal tették közzé, hogy felhívja az olvasók figyelmét a sértett házasságára, és egyértelműen a családi kapcsolataira helyezték a hangsúlyt, amely érthető módon az események színezését és az újság eladásának növelését szolgálta. Ez a megállapítás azonban önmagában nem elégséges a kérelmezők elítéléséhez (46. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a bűncselekmények nem álltak semmilyen kapcsolatban a parlamenti képviselő hivatali feladatainak ellátásával. Nem állították azt sem, hogy a sértett nevének és fényképének közzététele bármilyen módon érintette a véleménynyilvánítási szabadságát, illetve korlátozta a szabad parlamenti vitában (52. bek.). Végül a Bíróság figyelembe vette a kérelmezőkre kiszabott pénzbírság és kártérítés összegének súlyosságát, amit különösen jelentősnek ítélt. A Bíróság szerint ilyen súlyos büntetés a képviselő magánéletébe történt korlátozott beavatkozás ellenére feltűnő aránytalanságot jelent a magánszféra védelme és a véleménynyilvánítás szabadságának ellentétes érdeke között (53. bek.). A hazai bíróságok által hivatkozott indokok nem elégségesek annak igazolására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban". A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok nem teremtettek megfelelő egyensúlyt az egymással versengő érdekek között (54. bek.). A 10. cikket ezért megsértették (55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (46. bek.); Von Hannover v. Germany (57., 64. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme[227]

White v. Sweden
(Application no. 42435/02., 2006. szeptember 19-i ítélet)

Tényállás

1996-ban Svédország két fő esti napilapjában egy cikksorozatot jelentettek meg, amelyekben a Mozambikban élő brit állampolgár kérelmezőnek különféle bűncselekményeket tulajdonítottak. A cikkek Olof Palme svéd miniszterelnök 1986-os meggyilkolásával is megvádolták. A cikkek közölték a felhozott vádakat elutasító vélekedéseket is, a kérelmező pedig az egyik újságban megjelent interjúban tagadta, hogy bármi köze lenne a bűncselekményhez. A kérelmező a Sajtószabadságról szóló törvény és a büntető

[227] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67457

törvénykönyv alapján rágalmazás miatt magánvádas büntetőeljárást kezdeményezett az újságok szerkesztői ellen. A stockholmi kerületi bíróság felmentette a szerkesztőket és megállapította, hogy a nyilatkozatok és a képek közzététele indokolt volt, mivel az állításokhoz jelentős közérdek fűződött. Az újságoknak kellő alapja volt az állításokra, és elvégezték azok ellenőrzését, figyelembe véve a gyors hírszolgáltatás korlátait. A fellebbviteli bíróság helybenhagyta a kerületi bíróság döntését.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint megsértették a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát, mivel a bíróságok nem védték meg kellően a nevét és a jó hírnevét (14. bek.). A Bíróság először is megállapította, hogy a kérelmezővel kapcsolatos kijelentések és képek a magánéletének körébe tartoznak, amely az Egyezmény 8. cikkének hatálya alá tartozik (19. bek.). A Bíróság szerint az államnak a 8. cikk alapján tevőleges kötelezettsége, hogy biztosítsa a magán- és családi élet tényleges tiszteletben tartását, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is (20. bek.). Jelen esetben a magánélethez fűződő jog védelmét a véleménynyilvánítás szabadságával szemben kellett mérlegelni. A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta az újságírók jóhiszemű eljárását. A 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága „kötelezettségekkel és felelősséggel" jár, amelyek különös fontossággal bírnak, amikor egy konkrét személy jó hírnevének és mások jogainak megsértéséről van szó. A versengő érdekek mérlegelése során figyelembe kell venni az Egyezmény 6. cikk (2) bekezdését is, amely kimondja az ártatlanság vélelmét[228] (21. bek.).

A fellebbviteli bíróság szerint a két újságban közzétett információk rágalmazóak voltak a kérelmezőre nézve. Ezért fontos, hogy a két lap újságírói jóhiszeműen jártak-e el, és teljesítették-e a tényállítás ellenőrzésére vonatkozó újságírói kötelezettségüket, illetve a svéd bíróságok e tekintetben ésszerű és elégséges vizsgálatot végeztek-e (22. bek.). A kifogásolt cikkek főleg mások nyilatkozatairól számoltak be. Amint azt a fellebbviteli bíróság is megállapította, a cikkeket író újságírók az állítások ellenőrzése érdekében más kollégákkal, köztisztviselőkkel, és különböző külföldi szervezetekkel is felvették a kapcsolatot. Az újságok arról a személyről is beszámoltak, aki elutasította a kérelmezővel szemben felhozott

[228] „6. cikk 2. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították."

állításokat, továbbá a kérelmezővel interjút is közöltek. A fentiekre tekintettel a Bíróság úgy vélte, hogy az újságok arra törekedtek, hogy a különböző állításokról az adott körülmények között a lehető legkiegyensúlyozottabb módon számoljanak be, és az újságírók jóhiszeműen jártak el (23. bek.). A fellebbviteli bíróság alapos vizsgálatot végzett, és ésszerű alapja volt a kérdéses nyilatkozatok és képek közzétételének (24. bek.).

Mindazonáltal a megjelent cikkek a kérelmezőt súlyos bűnözőként jelölték meg, akit egyik neki tulajdonított bűncselekmény miatt sem ítéltek el. A kijelentések egyértelműen csorbították a jó hírnevét, ráadásul figyelmen kívül hagyták az ártatlanság vélelméhez fűződő jogát is (25. bek.). A Bíróságnak ezért meg kell vizsgálnia, hogy a hazai bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a kérelmező jó hírnév védelméhez fűződő joga és az újságok véleménynyilvánítási szabadsága között (26. bek.). A Bíróság szerint a sajtótermékek útján elkövetett rágalmazásért való felelősséget kizáró hazai rendelkezések megfeleltek az Egyezmény mércéinek. A fellebbviteli bíróság is egyértelműen elismerte a két szembenálló érdek közötti konfliktust (27. bek.).

Ami a közzétételnek a kérelmező magánéletére gyakorolt hatását illeti, a fellebbviteli bíróság úgy találta, hogy a közzétett információk a kérelmezőt mások megvetésének tették ki. Azonban jól ismert volt a dél-afrikai, valamint az állat- és természetvédelemmel foglalkozó szervezetek körében, a másodfokú bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy nem egy hétköznapi személy volt, aki esetében különleges védelem lenne szükséges (28. bek.). A fellebbviteli bíróság mérlegelte a kérelmező érdekét, és az ügyhöz fűződő közérdeket, azaz a volt svéd miniszterelnök megoldatlan gyilkossági ügyét. Kétségtelen, hogy mind a gyilkosság, mind az ügyben folyó vizsgálat komoly közérdeklődésre számot tartó kérdés volt. Mint ilyen csak kevés teret enged az e témáról szóló információk közlésének korlátozására (29. bek.). A Bíróság így megállapította, hogy a hazai bíróságok kellő alapossággal vizsgálták meg az ügyet, és az Egyezmény mércéivel összhangban egyensúlyoztak a szembenálló érdekek között, és megalapozottan állapították meg, hogy az információk közzétételéhez fűződő közérdek felülmúlja a kérelmező jó hírnév védelméhez fűződő jogát. A svéd állam így megfelelő védelmet nyújtott a kérelmező jogainak a 8. cikk alapján (30. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (57. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; tényállítások és értékítéletek; magánszféra védelme[229]

[229] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-76894

Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue v. Belgium
(Application no. 64772/01., 2006. november 9-i ítélet)

Tényállás

1996 októberében a belga képviselőház egy parlamenti vizsgálóbizottságot állított fel annak kivizsgálására, hogy a rendőrség és az igazságszolgáltatás hogyan kezelte az ún. Dutroux ügyet. Ennek során a nyomozást vezető vizsgálóbírót is meghallgatták, akit arra kértek, hogy adja át a vizsgálattal kapcsolatos jegyzeteit, beleértve a bizottsági meghallgatással kapcsolatos személyes feljegyzéseit. Ezeket elérhetővé tették a vizsgálóbizottság tagjai számára azzal, hogy nem vihetik el, vagy nem készíthetnek róluk másolatot. 1997 januárjában Ciné Télé Revue hetimagazin egy cikket tett közzé, amely hosszú kivonatokat közölt a bíró által átadott dokumentációból. A magazin címlapján a bíró fényképét is közzétették. A nyilvánosságra hozatal jelentős sajtóvisszhangot kapott. A megjelenés napján a bíró kérelmére a brüsszeli elsőfokú bíróság sürgős kérelmeket elbíráló bírója elrendelte, hogy a kérelmező tegyen meg minden szükséges lépést a magazin példányainak árusítóhelyekről történő eltávolítására a döntést kézbesítését követő 3 órán belül, továbbá pénzbírság terhe mellett – 250 euró minden egyes el nem távolított példány után – megtiltotta a későbbi terjesztésüket is. A határozatot azzal az indokolással hagyták helyben, hogy a dokumentumok közzétételével megsértették a tisztességes eljáráshoz való jogot és a bíró magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát. A kérelmező fellebbezését a Semmítőszék is elutasította.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A beavatkozás „törvényben meghatározott” volt, amelynek legitim célja a jó hírnév és mások jogainak védelme (60-61. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a szerzők publikációinak kiadásával a kiadók éppúgy részt vesznek a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában, aminek következménye, hogy közvetett módon osztoznak azon a „kötelezettségeken és felelősségen”, amelyeket a szerzők vállalnak írásaik terjesztésekor (66. bek.). A Bíróságnak meg kell győződnie, hogy a hazai hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a 10. cikk által védett véleménynyilvánítás szabadsága és a jó hírnév védelme

között, amely jog a 8. cikk által védett magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi (67. bek.). A Bíróság mindig is hangsúlyozta a sajtóban közzétett információk, dokumentumok vagy fényképek közérdekű vitához való hozzájárulását (68. bek.).

A belga bíróságok azzal indokolták a jogsértő magazin forgalomból történő visszavonását, hogy az beavatkozott a bíró védelemhez való jogába és a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogába, valamint a közzétett dokumentumok bizalmas természetűek voltak (69. bek.). A Bíróság szerint nem volt ésszerűtlen vagy önkényes azt feltételezni, hogy a bíró védelemhez való joga forgott kockán. Belgiumban a parlamenti vizsgálóbizottságok nagyon kiterjedt hatáskörrel rendelkeznek, és a bizottság előtt tett tanúvallomás befolyásolhatja a megjelent személy helyzetét (71. bek.). Kétségtelen, hogy a kérdéses cikk egy sok vitát keltő közérdekű témával foglalkozott. A „Dutroux bizottság" eljárása hozzájárult ahhoz a nyilvános vitához, amely a belga hatóságok, különösen az igazságügyi szervek nyomozás során tanúsított magatartására összpontosított (72. bek.). A Bíróság szerint azonban a cikk nem szolgált közérdeket, nem csak a tartalma, hanem amiatt is, mert a bizottsági meghallgatásokat élőben közvetítették, így az egész nyilvánosság teljes körűen tájékoztatva lett e tekintetben (76., 79. bek.).

Ami a bíró magánéletébe történő beavatkozást illeti, a Bíróság rámutatott, a cikkben foglalt kritikák elsősorban a bíró személyisége ellen irányultak (77. bek.). Bizonyos körülmények között egy személy „jogos elvárásként" hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére (78. bek.). A cikk a bíró legszorosabb értelemben vett magánlevelezésének egy példányát is magában foglalta, amely semmilyen módon nem járult hozzá egy a társadalom számára közérdekű vitához. A kérelmezők nem magyarázták meg, milyen komoly indok igazolta a levelezés közzétételét (80. bek.). Ezen túlmenően a vizsgálóbizottságnak átadott akta felhasználása, és a cikkben tett észrevételek feltárták a bíró védekezési rendszerének lényegét, amit magáévá tett vagy tehetett volna a bizottság előtt. Egy ilyen „védekezési rendszer" elfogadása azonban egyértelműen a magánszféra „belső körébe" tartozik, és az ilyen személyes adatok bizalmasságát garantálni és védeni kell bármely beavatkozástól (81. bek.). Következésképpen a cikk és annak terjesztése nem tekinthető olyannak, amely egy közérdekű vitához járult hozzá a társadalom számára (82. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a belga bíróságok által felhozott indokok a kérelmező elítélésének igazolására megfelelőek és elégségesek voltak (83. bek.). A kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás arányos volt az elérni kívánt céllal, s mint ilyen „szükséges volt egy demokratikus társadalomban". A 10. cikket így nem sértették meg (84-85. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sürek v. Turkey (No. 1.) (63. bek.); Von Hannover v. Germany (51. bek.); Chauvy and Others v. France (70. bek.).

Címkék: sajtószabadság; bizalmas információk közzététele; magánszféra védelme[230]

Biriuk v. Lithuania

(Application no. 23373/03., 2008. november 25-i ítélet)

Tényállás

2001 januárjában a legnagyobb litván napilap a címoldalán egy cikket tett közzé arról, hogy Litvánia egy távoli részén, egy faluban AIDS-veszély miatt halálfélelemben éltek, mivel a kérelmező nő – a helyi kórház orvosai által is megerősítve – HIV-pozitív volt, akit kábítószeresek fertőztek meg, és „hírhedten kicsapongó" életet élt. A kérelmező magánszférájának megsértése miatt pert indított az újság ellen, kb. 14.500 eurónak megfelelő nem vagyoni kártérítést követelve. A vilnius-i harmadik kerületi bíróság szerint a magánéletéről szóló információkat a beleegyezése nélkül gyűjtötték össze és tették közzé, és az adatok nem feleltek meg semmilyen jogos közérdeknek. A bíróság szerint a közzététel megalázó volt a kérelmező számára, és jelentős nem vagyoni kárt okozott neki, ezért a törvényben előírt összeg háromszorosát, mintegy 8.700 eurónyi nem vagyoni kártérítést ítélt meg. A vilniusi regionális bíróság azonban a kártérítést a törvényi korlátnak megfelelően kb. 2.900 euróra csökkentette. Az indokolás szerint a kérelmező nem bizonyította, hogy az újság a róla szóló információkat szándékosan tette közzé.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza szerint az állam nem biztosította a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát, mivel túlságosan alacsony nem vagyoni kártérítési összeget ítéltek meg annak ellenére, hogy a hazai bíróságok elismerték, hogy az újság súlyosan megsértette az ő magánszféráját (22. bek.). A Bíróság mindenekelőtt kimondta, hogy az államnak a 8. cikk alapján fennálló pozitív kötelezettségei nem egyértelműek, ez egy olyan terület, ahol a tagállamok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek. Mindazonáltal a 8. cikket is úgy kell

[230] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77921

értelmezni, hogy az abban foglalt jogok ne elméleti vagy illuzórikus módon, hanem gyakorlati és hatékony módon érvényesüljenek (37. bek.). Megismételte, hogy a magánszféra védelmének egyensúlyban kell lennie a véleménynyilvánítás szabadságával. Alapvető különbséget kell tenni az olyan tényközlések között, amelyek – még ha vitathatóak is – hozzájárulhatnak a közérdeklődésre számot tartó vitához egy demokratikus társadalomban, és az egyén magánéletére tett ízléstelen állítások között (38. bek.). A Bíróság már korábban kimondta, hogy a személyes adatok, nem utolsósorban az orvosi adatok védelme alapvető fontosságú az egyén magán- és családi élethez fűződő jogának élvezete szempontjából. E megfontolások különösen érvényesek egy személy HIV-fertőzöttségének bizalmasságára. Az ilyen adatok felfedése drámai hatással lehet a magán- és családi életére, valamint a társadalmi és munkaügyi helyzetére, szégyennek és a kiközösítés kockázatának kitéve őt (39. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező egészségi állapotáról szóló cikk közzététele, valamint a szexuális életére történő utalások tisztán magántermészetűek voltak. Figyelembe vette különösen, hogy a kérelmező nem városban, hanem egy faluban élt, ami növelte a közzététel hatását azáltal, hogy betegsége ismertté vált a szomszédai és a családja körében, nyilvános megaláztatást okozva ezáltal. A nemzeti bíróságok is elismerték, hogy beavatkoztak a kérelmező magánélethez fűződő jogába (41. bek.). Kérdés, hogy indokolta-e közérdek az ilyen fajta információ közzétételét. A Bíróság nem látott ilyen jogos érdeket, és egyetértett a vilnius-i kerületi bírósággal, hogy a publikáció fő célja az újság eladásának növelése volt. A kérdéses cikk – amelynek közzétételének nyilvánvalóan az volt a célja, hogy kielégítse az olvasóközönség kíváncsiságát, és fellendítse az újság kereskedelmi érdekeit – nem tekinthető olyannak, ami bármilyen közérdekű vitához hozzájárult a társadalom számára (42. bek.).

A Bíróság ugyanakkor nem fogadta el azt az érvet, miszerint a helyi lakosság biztonság miatti aggodalmai jogosak voltak, ami indokolja a publikációt a kérelmező egészségi állapotáról és életmódjáról. A Bíróság szerint éppen az ellenkezője az igaz: az egészségügyi adatok bizalmasságának tiszteletben tartása rendkívül fontos, nem csak a beteg magánszférájának védelme, hanem az adott személy orvosokba és az egészségügyi ellátásba vetett bizalmának fenntartása végett is. Az ilyen védelem hiánya azokat, akiknek orvosi segítségre van szükségük, visszatarthatja attól, hogy megfelelő kezelést vegyenek igénybe. A Bíróság különös jelentőséget tulajdonított annak, hogy az újság szerint a betegségről szóló információkat a kórház orvosai is megerősítették. Különösen fontos, hogy a hazai jog megfelelő biztosítékokat nyújtson, hogy elejét vegyék az ilyen felfedéseknek és a személyes adatok további közzétételének (43. bek.).

A bíróságok ugyan nem vagyoni kártérítést ítéltek meg, kérdés azonban, hogy az arányos volt-e az elszenvedett kárral, és az állam, amely korlátozta a média által fizetendő kártérítések összegét, eleget tett-e tevőleges kötelezettségének (44. bek.). A Bíróság tudomásul vette, hogy az Európa Tanács tagállamai a nem vagyoni kártérítés kérdéseit eltérően szabályozhatják, illetve az anyagi korlátok előírása önmagában nem összeegyeztethetetlen az állami pozitív kötelezettségével. Az ilyen korlátok azonban nem lehetnek olyanok, amelyek megfosztják az egyént a magánszférájától, és ezáltal kiüresítik a jog tényleges tartalmát (45. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a sajtóvétkek miatt kiszabott súlyos szankciók dermesztő hatással lehetnek az újságírói szabadság gyakorlására. Azonban a sajtószabadsággal való visszaélés felháborító esetében, mint a jelen kérelemben, a bírói mérlegelés szigorú korlátozásával a kár orvoslásában és az ilyen jellegű visszaélések megismétlésének elrettentésében, nem nyújtották a kérelmezőnek azt a védelmet, amit a 8. cikk alapján joggal elvárhatott (46. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra következtetésre jutott, hogy az állam nem biztosította a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát (47. bek.). Az ítélethez egy különvélemény fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Société Prisma Presse v. France (Application nos. 66910/01., 71612/01., 2003. július 1.); Von Hannover v. Germany (63. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme; személyes adatok; kártérítés mértéke[231]

Standard Verlags GmbH v. Austria (No. 2.)
(Application no. 21277/05., 2009. június 4-i ítélet)

Tényállás

2004 májusában a Der Standard osztrák napilap „Társadalmi pletyka” címen arról közölt cikket, hogy a pletykák szerint a leköszönő osztrák államfő a hivatalán kívül a feleségétől is válófélben volt, mivel az házasságtörő viszonyt folytatott a Szabadságpárt parlamenti frakcióvezetőjével. Az elnöki pár ezt követően keresetet nyújtott be. A kérelmező társaság az eljárás során azzal védekezett, hogy a hír igen komoly pletyka volt abban az időben, ami a közéletet is érintette. A bécsi tartományi büntetőbíróság (Landesgericht für Strafsachen), majd a fellebbviteli bíróság a kérelmezőt a médiatörvény 7. §-a alapján a felperesek „szigorú értelemben vett személyes szférájának megsértése” miatt kártérítés megfizetésére kötelezte. A

[231] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-89827

bíróságok elutasították azt az érvet, hogy a cikk a közélettel volt kapcsolatos. E tekintetben különbséget tettek egy politikus állítólagos házassági problémái és az egészségi állapota között, amely – bár a személyes szférába tartozik – hatással lehet funkciójának betöltésére. Nem fogadtak el bizonyítékokat arra vonatkozóan sem, hogy a pletykák valóban léteztek abban az időben. A bíróságok a Szabadságpárt politikusával kapcsolatban pedig azt állapították meg, hogy a viszonyáról szóló pletyka semmilyen kapcsolatban nem állt a közfunkcióival és a feladataival.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kifogásolt cikkek a felperesek magán- és családi életéről szóló pletykákkal foglalkoztak (45. bek.). A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta a sajtóban megjelent fényképek vagy cikkek közérdekű vitához való hozzájárulását (46. bek.). Egy másik fontos tényező, amit figyelembe kell venni, hogy az érintett személy gyakorol-e bármilyen hivatalos funkciót. Alapvető különbséget kell tenni az olyan tényközlések között, amelyek – még ha vitathatóak is – hozzájárulhatnak a politikusok funkcióik ellátásával kapcsolatos vitához egy demokratikus társadalomban, és az egyén magánéletének részleteiről szóló tudósítások között, aki nem tölt be hivatalos tisztséget (47. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a nyilvánosság tájékozódáshoz való joga különleges körülmények között akár a közszereplők magánéletének szempontjaira is kiterjedhet, különösen ha politikusokról van szó. Azonban bárkinek – akkor is, ha a közvélemény előtt ismert – képesnek kell lennie arra, hogy „jogos elvárásként" élvezhesse magánszférája védelmét és tiszteletét (48. bek.).

Nem vitás, hogy a médiatörvény alapján folyó eljárás három felperese közszereplő volt (49. bek.). A médiatörvény 7. §-a bármely személy életének szigorú értelemben vett személyes szféráját védi az oly módon történő tárgyalásával vagy ábrázolásával szemben, amely alááshatja őt a nyilvánosság előtt, kivéve, ha a közzétett állítások igazak, és a közélethez közvetlenül kapcsolódnak (50. bek.). A Bíróság szerint az osztrák bíróságok által a beavatkozás igazolására felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek" voltak. A bíróságok teljes mértékben elismerték az eszmék közlésének joga és a magánélet védelméhez fűződő jog védelme közötti konfliktus létét, és megfelelően mérlegelték a különböző érdekeket. Kellőképpen figyelembe vették a felperesek közszereplői státuszát, és úgy találták, hogy a cikk nem járult hozzá semmilyen közérdekű vitához. Különbséget tettek egy politikus

egészségét érintő információ – amely bizonyos körülmények között nyilvánosságot érintő kérdés –, és a saját házasságáról vagy az állítólagos házasságon kívüli viszonyairól szóló pletykák között. A Bíróság egyetértett azzal, hogy utóbbi nem járult hozzá semmilyen nyilvános vitához, csupán arra szolgált, hogy kielégítse az olvasóközönség kíváncsiságát (52. bek.).

Ami a kérelmező panaszát illeti, a Bíróság szerint habár egy politikus vagy más közéleti személy magánéletéről szóló valós beszámoló elfogadható lehet, bizonyos körülmények között, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként" hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére. A kérelmező pedig egyszer sem állította, hogy a pletykák igazak voltak. Még a közszereplők is joggal várhatják el a magánéletükkel kapcsolatos megalapozatlan pletykák terjesztésével szembeni védelmet (53. bek.). Mindezekre tekintettel a hazai bíróságok nem lépték túl a mérlegelési jogkörüket, amikor beavatkoztak a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába (54. bek.). A kártérítés megfizetésére kötelezés pedig nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal. A beavatkozás így ésszerűen tekinthető szükségesnek egy demokratikus társadalomban (55. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (60., 63-65., 69. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme[232]

Flinkkilä and Others v. Finland
(Application no. 25576/04., 2010. április 6-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságírók és főszerkesztők két országos folyóiratnak dolgoztak, ahol 1997-ben összesen 9 cikket tettek közzé a nemzeti békéltető bíróról (A.) és annak barátnőjéről (B.). A cikkek középpontjában az állt, hogy 1996-ban A. és B., valamint A. felesége nyilvánosan összeveszett a házaspár családi háza előtt. Emiatt garázdaságért a barátnőt megbírságolták, míg a békéltető bíróra felfüggesztett szabadságvesztést szabtak ki és elbocsátották. Ő és a felesége később elváltak. Az incidensről és a bírósági ügyről a finn nyomtatott sajtó és a televízió is beszámolt. Az első vitatott cikk egy interjút tartalmazott A.-val az incidensről, az elítéléséről és az elbocsátásáról. A cikk közölte a volt barátnő teljes nevét, korát, és egy

[232] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92865

fényképet is mellékelt róla. Egy másik cikk A. válásával és elbocsátásával kapcsolatos érzéseivel foglalkozott, amely B. nevét szintén említette. B. feljelentése nyomán büntetőeljárás indult a kérelmezők ellen, akiket végül B. magánéletének megsértéséért pénzbírságra, valamint kártérítés megfizetésére köteleztek. A finn bíróságok szerint B. nem volt közszereplő, az a tény pedig, hogy egy társadalomban jól ismert személy barátnője volt, nem volt elégséges ahhoz, hogy személyazonosságát felfedjék a nyilvánosság előtt. Az, hogy a kilétét korábban nyilvánosságra hozták a médiában, nem teszi indokolttá a magánéletébe történő behatolást. A bíróságok hozzátették, még az információk puszta terjesztése egy személy magánéletéről is elegendő ahhoz, hogy kárt vagy szenvedést okozzon neki. Az újságíróknak és a médiának nem volt joga arra, hogy felfedjék B. magánéletével kapcsolatos tényeket, vagy hogy közzétegyék a képét.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság először megvizsgálta, hogy a büntető törvénykönyv 27. fejezetének 3(a) cikke megfelelt-e az előreláthatóság követelményének (64. bek.). Bár a magánéletnek nem volt pontos meghatározása a törvényben, ha az újságíróknak és a médiának bármilyen kétsége volt a rendelkezés terjedelméről, úgy tanácsot kellett volna kérniük annak tartalmáról, vagy tartózkodniuk kellett volna B. kilétének nyilvánosságra hozatalától. Ezen túlmenően a kérelmezők hivatásos újságírók voltak, ezért nem állíthatták, hogy nem ismerték a rendelkezés határait, mivel a finn újságírói irányelvek és a médiatanács gyakorlata – bár nem kötelező – még szigorúbb szabályokat tartalmazott, mint a büntető törvénykönyv (67. bek.).

A Bíróság megismételte, hogy a „magánélet” fogalma a személyes információkra is kiterjed, amelyek esetében az egyén joggal számíthat arra, hogy ne tegyék közzé a beleegyezése nélkül (75. bek.). A Bíróság hangsúlyozta, hogy nincs bizonyíték vagy bármilyen állítás ténybeli megtévesztésre, illetve a kérelmezők rosszhiszeműségére, és nincs semmiféle utalás arra sem, hogy a B.-ről szóló részleteket tiltott eszközökkel szerezték meg. A cikkben leírt tényeket a hazai bíróságok előtt sem vitatták (81. bek.). Az világos, hogy B. nem közszereplő vagy politikus volt, hanem egy hétköznapi ember, aki ellen büntetőeljárás folyt. A státusza, mint „átlagember” kibővíti az interakció azon zónáját, amely a magánélet körébe tartozhat (82. bek.). Azonban részt vett egy széles körben ismertté vált incidensben egy magas rangú közszereplővel együtt, akivel szoros kapcsolatot ápolt. Ezért B.

magánszemély státusza ellenére ésszerűen láthatta, hogy a nyilvánosság területére lépett (83. bek.).

A két cikkben foglalt információk főleg A. viselkedésére fókuszáltak, amelyeket önként fedett fel egy általa adott interjúban. Nem említették B. magánéletének részleteit, kivéve az incidensben való részvételét, és azt a tényt, hogy A. barátja volt, amely körülmények már a cikkek közzététele előtt is köztudomásúak voltak (84. bek.). Ezenkívül B. személyazonosságának nyilvánosságra hozatala közérdekű ügy volt, figyelembe véve A. magatartását és magas rangú közalkalmazotti posztját. Sőt, az incidensben való aktív részvétele vezetett A. felmentéséhez és válásához, amely egy folytonos közérdekű elemet hozott létre B. tekintetében (85. bek.). Lehetséges, hogy az események bemutatására kissé színesebb módon került sor annak érdekében, hogy növeljék a magazinok eladását, ám ez önmagában nem elegendő a kérelmezők elítélésének igazolására (86. bek.). A Bíróság arra is rámutatott, hogy az incidens és az azt követő elítélések széles körű publicitást kapott és vitát generált a médiában, beleértve az országszerte főműsoridőben sugárzott televíziós műsorokat. Ennélfogva nem a kérdéses cikkek fedték fel először B. személyazonosságát (87. bek.).

Végül a Bíróság figyelembe vette a kérelmezőkre kiszabott szankciók súlyosságát. A kérelmezőket a büntetőjog alapján pénzbírságra ítélték, amit, valamint a megítélt kártérítés összegét jelentősnek kell tekinteni, mivel a súlyos erőszak áldozatainak megítélhető kártérítés maximuma is mintegy 17.000 euró volt (89. bek.). Tekintettel továbbá arra, hogy B.-nek már egy jelentős kártérítést ítéltek meg, amiért kilétét nyilvánosságra hozták a televíziós műsorokban, hasonlóan más magazinokban megjelent cikkek tekintetében ugyanazon tényekből fakadóan (90. bek.), a kérelmezőkre kiszabott szankciók aránytalanok voltak. A Bíróság így kimondta, hogy a felhozott indokok nem voltak elégségesek annak alátámasztására, hogy a beavatkozás szükséges volt egy demokratikus társadalomban. A hazai bíróságoknak nem sikerült megfelelő egyensúlyt találniuk az egymással versengő érdekek között (92. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (50. bek.); Sciacca v. Italy (28-29. bek.); Eerikäinen and Others v. Finland (66. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű kérdések; magánszféra védelme; szankció arányossága, kártérítés[233]

[233] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98064

Saaristo and Others v. Finland

(Application no. 184/06., 2010. október 12-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró az Ilta-Sanomat lap főszerkesztőjeként 2000 februárjában a választási kampány során egy cikket tett közzé az egyik elnökjelölt kommunikációs menedzserének magánéletéről. A cikk szerint a menedzser összejött egy politikai riporter volt férjével. Azt is megemlítette, hogy ugyanabban a politikai pártban voltak aktívak, mielőtt csatlakoztak volna a kampányhoz. A menedzser feljelentésére az ügyész a büntető törvénykönyv 27. fejezetének 3(a) cikke alapján vádat emelt a kérelmezők ellen. 2002 februárjában a kerületi bíróság a kérelmezőket magánélet megsértése miatt pénzbírságra ítélte, valamint egyetemlegesen 5.000 euró kártérítés megfizetésére kötelezte. A kérelmezők fellebbezésükben azzal érveltek, hogy a sértett elnökválasztási kampányban betöltött pozíciójára tekintettel és helyi politikusként közszereplő volt, és a kérdés releváns volt a nyilvános vita számára, mivel a kampány középpontjában a családi értékek álltak. A Legfelső Bíróság végül 2005 júliusában helybenhagyta az ítéletet. Az indokolás szerint a cikk nem egy politikailag fontos kapcsolatról számolt be, és a sértett kampányban betöltött funkciója ellenére nem volt olyan pozícióban, amely arra kötelezte volna, hogy magánéletét a jelölt által vallott értékeknek megfelelően alakítsa.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében (59. bek.). A véleménynyilvánítás szabadságát a magánélet védelmével szemben kell mérlegelni. A „magánélet” fogalma az olyan személyes információkra is kiterjed, amelyeknél az egyének joggal számíthatnak arra, hogy azokat a beleegyezésük nélkül nem teszik közzé (61. bek.). A Bíróság a sajtóban megjelent fényképek vagy cikkek közérdekű vitához való hozzájárulását is hangsúlyozta (62. bek.).

A kérelmezőket az újságírói minőségükben tett kijelentéseik miatt ítélték el és bírságolták meg (63. bek.). A Bíróság szerint objektív módon mutatták be a tényeket: a sértett szerepét a választási kampányban, és új kapcsolatát egy politikai riporter egykori férjével. Nincs

bizonyíték vagy állítás ténybeli megtévesztésre, illetve a kérelmezők rosszhiszeműségére, és nincs semmiféle utalás arra sem, hogy a sértettről szóló részleteket tiltott eszközökkel szerezték meg (65. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a sértett politikailag aktív volt a helyi politikában. Habár hagyományos értelemben véve nem volt köztisztviselő vagy politikus, nem volt teljesen magánszemély sem. A választási kampányban betöltött funkciója folytán nyilvánosan támogatta az egyik elnökjelölt célkitűzéseit, és ezáltal a kampány során láthatóvá vált a médiában. Amikor kommunikációs igazgatóként megkezdte munkáját, meg kellett értenie, hogy saját személye is közérdeklődést vonz, és a magánéletének védett köre valamelyest korlátozottabbá válik. A Bíróság szerint a finn Legfelső Bíróság nem vette kellő súllyal figyelembe a pozíciója politikai természetét, és a nyilvános kontextust, amelyben ellátta ezt a funkciót (66. bek.).

A Bíróság szerint a cikk közvetlen hatással volt a közügyekre, nevezetesen az elnökválasztási kampányra. Az a tény, hogy a sértett új partnerének volt házastársa választási vitákat folytatott a televízióban, és hogy a cikk célja a kampány befolyásolása volt, szintén fontosak e tekintetben. Figyelembe véve, hogy a cikk az elnökválasztási kampány során jelent meg, a Bíróság szerint nem csupán az olvasóközönség kíváncsiságát kívánta kielégíteni, hanem egy fontos közérdekű ügyhöz járult hozzá politikai háttér-információk formájában (67. bek.). Végül a Bíróság figyelembe vette a kérelmezőkre kiszabott szankciók súlyosságát. A kérelmezőket a büntetőjog alapján ítélték el, és az összeget, amelynek megfizetésére kártérítésként kötelezték őket, jelentősnek kell tekinteni, mivel a súlyos erőszak áldozatainak megítélhető kártérítés maximuma is mintegy 17.000 euró volt (68. bek.). Amikor a hazai hatóságok egy nyilvános vita keretében tett kijelentést rágalmazónak vagy sértőnek minősítenek, a nyilatkozatot tevővel szembeni büntetőeljárás megindítása a börtönbüntetés kiszabásának kockázatával járhat. Hasonló megfontolások alkalmazandók a magánszféra megsértésére (69. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a büntetőjogi elítélésre felhozott indokok nem voltak elégségesek annak alátámasztására, hogy a beavatkozás szükséges volt egy demokratikus társadalomban, és a szankciók összességében aránytalanok voltak. A hazai bíróságoknak nem sikerült megfelelő egyensúlyt találniuk az egymással versengő érdekek között (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Von Hannover v. Germany (50. bek.); Ruokanen and Others v. Finland (50. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű kérdések; választási kampány; magánszféra védelme; szankció arányossága, kártérítés[234]

Mosley v. United Kingdom

(Application no. 48009/08., 2011. május 10-i ítélet)

Tényállás

2008 márciusában a News of the World bulvárlap címlapján közölte „A F1 főnök beteg náci orgiája 5 prostival" című cikkét, amely a Forma1-et irányító Nemzetközi Automobil Szövetség egykori elnökének orgiájáról szólt. Az újság több oldalon keresztül foglalkozott a történettel, és egy titokban készített videofelvételekből kivágott képeket is közölt. Emellett az újság honlapján a videó szerkesztett változatát is közzétették. A kérelmező válaszul kártérítési pert indított az újság ellen becsületének és magánéletének megsértése miatt, továbbá ideiglenes intézkedéssel kérte eltiltani a News of the World-öt attól, hogy a szerkesztett videót elérhetővé tegye a honlapján. A bíróság az ideiglenes intézkedés iránti kérelmet elutasította, mert az anyag addigra már széles körben elterjedt nyomtatott formában és az interneten egyaránt, így az már nem volt magánjellegű. A személyiségi jogi perben a High Court megállapította, hogy sem a kérelmező szexuális tevékenysége, sem a képek nem tartalmaztak semmilyen náci utalást, így az nem volt közérdekű. Ennélfogva a cikk és a kapcsolódó képek közzététele sem volt igazolható, amivel megsértették a kérelmező magánélethez való jogát. A kérelmezőnek 60.000 font kártérítést ítéltek meg.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint megsértették az Egyezmény 8. cikkében biztosított magánélethez fűződő jogát. A News of the World-nek törvényes kötelezettség hiányában nem kellett előzetesen értesítenie őt a rá vonatkozó anyagok közzétételére vonatkozó szándékáról, így nem adatott meg számára az a lehetőség, hogy a bíróságtól ideiglenes intézkedést kérve megakadályozza azok közzétételét (65. bek.). A Bíróság megállapította – egyetértve a hazai bíróságokkal –, hogy a vitatott újságcikk felháborító és indokolatlan behatolást eredményezett

[234] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-101017

a kérelmező magánéletébe (104. bek.). Mivel a hazai bíróságok a kérelmező javára ítéltek, a Bíróság a magánélethez való jog és a véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonyát nem az ügy, hanem a hazai jogrendszer vonatkozásában értékelte (105. bek.). Nyilvánvaló, hogy a 8. cikk alapján az állam nem csak arra köteles, hogy tartózkodjon a magánéletbe történő beavatkozástól, hanem arra is, hogy érvényesítse e jog tényleges élvezetét (106. bek.). Figyelembe kell venni azt az elvet, hogy az Egyezmény 8. és a 10. cikk által garantált jogok egyenlő tiszteletet érdemelnek (111. bek.).

A Bíróság azt is megerősítette, hogy különbséget kell tenni az olyan tényközlések, amelyek – még ha vitathatóak is – hozzájárulhatnak egy közérdekű vitához egy demokratikus társadalomban, és az egyén magánéletére tett ízléstelen állítások között. Más megfontolások érvényesek az olyan szenzációra koncentráló, szórakoztatást célzó sajtóbeszámolókra, amelyek egyedüli célja, hogy kielégítsék az olvasóközönség kíváncsiságát egy adott személy szigorú értelemben vett magánéletének részleteivel kapcsolatban. Az ilyen tudósítások nem érdemesek a 10. cikk sajtónak nyújtott erőteljes védelmére. Miközben elismerte a nyilvánosság tagjainak jogát arra, hogy hozzáférjen a publikációk széles köréhez a különböző területeken, a Bíróság hangsúlyozta, annak megítélésekor, hogy egy közzététel indokolja-e a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogba való beavatkozást, arra kell figyelemmel lenni, hogy a közzétételhez közérdek fűződik-e, és nem arra, amit a közönség érdekesnek tarthat (114. bek.). Bár a véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételére is kiterjed, ez olyan terület, ahol mások jogainak és jó hírnevének védelme különösen fontos, különösen ha a képek nagyon személyes vagy akár intim „információkat" is tartalmaznak az egyénről, vagy amelyeket magáncélú helyiségekben és titokban elhelyezett készülékek segítségével készítettek (115. bek.). Végül hangsúlyozta, a 10. cikk nem tiltja a közzététel előzetes korlátozását, de az abban rejlő veszélyek a Bíróság részéről a leggondosabb ellenőrzést kívánják meg. Azonban az előzetes korlátozások könnyebben igazolhatók azokban az esetekben, ahol bizonyítják, hogy nincs kényszerítő szükség az azonnali közzétételre, és ahol nem nyilvánvaló a közérdekű vitához való hozzájárulás (117. bek.).

Jelen esetben tehát az volt a kérdés, hogy a magánélethez való jog biztosításának érdekében elvárható-e a jogilag kötelező előzetes értesítés előírása, azaz kötelezhető-e a sajtó arra, hogy anyagait a megjelenés előtt mutassa meg az érintett személynek (118. bek.). Az érintettek – ha tudatában voltak annak, hogy a tervezett közlemény a magánéletüket érinti – ideiglenes intézkedést kérhetnek a cikk közzétételének megakadályozása végett (119. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy az utólagos kártérítés megfelelő jogorvoslatot biztosíthat a személyes információk újság általi közzétételéből eredő, magánélethez fűződő jog megsértésére (120.

bek.). A részes államok elvileg széles körű mérlegelési jogkört élveznek a magánélethez fűződő jog védelme érdekében bevezetendő intézkedések terén (121-122. bek.).

A Bíróság az előzetes értesítési kötelezettség egyértelműsége és hatékonysága kapcsán rámutatott, hogy a „magánélet" fogalma kellőképpen tisztázott az újságok és újságírók számára ahhoz, hogy képesek legyenek azonosítani, ha egy publikáció sértheti a magánélethez való jogot (125. bek.). Ugyanakkor minden előzetes értesítési kötelezettség alól létezne valamilyen formában a közérdek kivétele. Az újságok dönthetnének úgy, hogy nem értesítik az érintettet, ha úgy vélik, hogy az információk közzétételére vonatkozó döntésüket a későbbiekben meg tudják védeni a közérdek alapján. Ám a szűken meghatározott közérdekűségi kivétel növelné bármely előzetes értesítési kötelezettség dermesztő hatását (126. bek.). A News of the World akkor is dönthetett volna úgy, hogy nem értesíti a kérelmezőt, ha előírták volna az előzetes értesítési kötelezettséget, mivel az újság azt hitte, hogy a nyilvánosságra hozott szexuális tevékenységnek – amelyben a kérelmező részt vett – náci felhangjai voltak, így azok közérdekűek voltak (127. bek.). Másrészt a Bíróság szerint az előzetes értesítési kötelezettség csaknem olyan erős, mint a be nem tartása miatt kiszabott szankciók. Bár a büntető jellegű bírságok és szankciók hatékonyak lehetnek abban, hogy ösztönözzék az előzetes értesítést, dermesztő hatást gyakorolhat az újságírásra, amely még a magas szintű védelmet élvező politikai és oknyomozó újságírás területén is érezhető lenne. Különös figyelmet kell fordítani azon korlátozások vizsgálatára, amelyek a közzététel előtti cenzúraként működhetnek (129. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a közszereplők magánélete a média egyes részei számára rendkívül jövedelmező áruvá vált. Az ilyen személyekről szóló hírek is hozzájárulnak ahhoz, hogy a sokféle információ hozzáférhető legyen a nyilvánosság számára, és bár azok terjesztésének célja inkább a szórakoztatás mint a tájékoztatás, mégis a 10. cikk védelmét élvezik. Ám ha az információ a magán- és intim jellegű, és a terjesztése nem volt közérdekű, számításba jöhet a 8. cikk alkalmazása (131. bek.). Mivel az előzetes értesítési kötelezettség dermesztő hatással járhat, és hatékonyságát illetően is jelentős kétségek merültek fel, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a 8. cikk nem követeli meg a jogilag kötelező előzetes értesítési kötelezettség bevezetését, ezért a követelmény hiánya a belső jogban nem sértette a 8. cikket (132. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (59., 65. bek.); Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue v. Belgium (77. bek.); Armoniene v. Lithuania (Application no. 36919/02., 2008. november 25.; 39. bek.); Hachette Filipacchi Associes („Ici Paris") v. France (40-41. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; előzetes korlátozás; magánszféra védelme[235]

Axel Springer AG v. Germany

(Application no. 39954/08., 2012. február 7-i ítélet)

Tényállás

A német Bild című napilap 2004 szeptemberében két cikket jelentetett meg egy ismert német színészről, aki egy rendőrfelügyelőt alakított egy népszerű német sorozatban. A színészt a müncheni sörfesztiválon letartóztatták kokain birtoklásáért. Az újságírók kérdésére a helyszínen jelenlévő rendőrök megerősítették a személyazonosságát, majd az ügyészség sajtóreferense is elismerte a letartóztatás tényét. A napilap címlapon írt az esetről, amihez képeket is mellékelt. 2005 júliusában egy másik cikkben arról is beszámolt, hogy a színész beismerő vallomást tett a bíróság előtt, és pénzbüntetésre ítélték. A színész az első cikk megjelenését követően azonnal bírósághoz fordult. A hamburgi tartományi bíróság ideiglenes intézkedéssel megtiltotta az újságnak, hogy az esetről további cikkeket és képeket tegyen közzé. A tiltást a fellebbviteli bíróság is helybenhagyta. A bíróság szerint a színész magánéletének védelméhez fűződő joga megelőzi a tájékozódáshoz fűződő közérdeket, még ha a napilap által állított tények valóságtartama nem is volt vitatott. Az eset nem egy súlyos bűncselekménnyel volt kapcsolatos, a színész pedig különösebben nem volt ismert, így az olvasóközönségnek nem fűződött különös érdeke ahhoz, hogy tudomást szerezzen az eseményről. Az ítéletet a hamburgi fellebbviteli bíróság, majd a szövetségi bíróság is helybenhagyta. A kérelmező alkotmányjogi panaszát a Szövetségi Alkotmánybíróság 2008 márciusában elutasította.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság 12:5 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a jó hírnév védelméhez való jog a 8. cikk által védett magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi. Ahhoz viszont, hogy a 8. cikk számításba jöjjön, a jó hírnév sérelmének el kell érnie egy bizonyos komoly szintet, és oly módon kell kárt okoznia, ami „sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes

[235] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104712

élvezetét" (83. bek.). Annak vizsgálatakor, hogy egy beavatkozás „szükséges-e egy demokratikus társadalomban" a jó hírnév vagy mások jogainak védelme érdekében, a Bíróságnak meg kell győződnie, hogy a hazai hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e az Egyezmény által garantált két érték védelme során (84. bek.). Mivel a főszabály az, hogy a 8. és a 10. cikk által garantált jogok egyenlő elbánást érdemelnek, és egy beadvány kimenetele elvileg nem változhat attól függően, hogy azt benyújtotta-e már a jogsértő cikk kiadója az Egyezmény 10. cikke alapján, avagy a cikk által érintett személy a 8. cikk alapján, a mérlegelési jogkör elvileg mindkét esetben ugyanakkora (87. bek.). A Bíróság kifejtette, hogy amikor a véleménynyilvánítás szabadságát a magánélethez való joggal szemben kell mérlegelni, mely szempontokat kell figyelembe venni: a közlés mennyiben járul hozzá a közérdekű vitához; az érintett személy mennyire ismert, és mi a riport témája; az érintett személy korábbi magatartása; az információ megszerzésének módja és annak hitelessége; a közzététel tartalma, formája és következményei; a kiszabott szankció súlyossága (§ 89-95.).

A Bíróság megjegyezte, hogy a kérdéses cikkek a színész letartóztatását és elítélését érintették, ami egy nyilvános igazságszolgáltatási tény, és bizonyos fokban közérdekűnek lehet tekinteni. A nyilvánosságnak elvileg érdeke fűződik ahhoz, hogy tájékozódhasson a büntetőeljárásról, szigorúan tiszteletben tartva az ártatlanság vélelmét (96. bek.). Elvben a hazai bíróságok feladata mérlegelni azt, hogy az adott személy milyen széles körben ismert, különösen, ha leginkább hazai szinten híres. A fellebbviteli bíróság szerint mivel a színész hosszú időn keresztül játszotta a rendőrfelügyelő szerepét egy sorozatban, ezért ismert volt, és nagy népszerűségnek örvendett (98. bek.). A közönség elsősorban az általa megformált rendőrkapitány alakjával azonosította, akinek szerepe szerint a bűnüldözés és a bűnmegelőzés a feladata. A Bíróság szerint ezért a sértett olyan mértékben volt ismert, hogy közszereplőnek minősíthető, ez pedig megerősíti a közvélemény tájékozódáshoz fűződő érdekét a letartóztatásával és elítélésével kapcsolatban (99. bek.). A Bíróság egyetértett a német bíróságokkal abban, hogy a kérelmező társaság kizárólag azért tette közzé a cikkeket, mivel egy híres ember követett el egy bűncselekményt, és ha egy „hétköznapi" ember tette volna, valószínűleg soha nem számolt be volna róla. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy a színészt nyilvánosan, a müncheni sörfesztiválon tartóztatták le (100. bek.). A színész korábban számos interjúban árult el részleteket a magánéletéről, és aktívan kereste a rivaldafényt, ezért a „jogos elvárása" a magánszférája hatékony védelmére és tiszteletére jelentősen csökkent (101. bek.).

Továbbá, a kérelmező értesüléseit hivatalosan is megerősítették. A letartóztatással kapcsolatos információk a rendőrségtől, illetve a müncheni ügyészség sajtóreferensétől származtak (104. bek.) Így az első cikkben közölt információknak elegendő ténybeli alapja

volt, amelyek valóságtartalmát egyik fél sem vonta kétségbe (105. bek.). Semmi nem utalt arra, hogy a kérelmező ne vette volna figyelembe azt, hogy megfelelő egyensúlyt kell teremteni az információk közzétételéhez fűződő érdek és a színész magánélethez való joga között. Mivel a kapott információt a nyomozó hatóságok megerősítették, a kérelmezőnek nem volt elég erős alapja azt hinni, hogy a színész anonimitását meg kell őrizni. Ráadásul a nyilvánosságra hozott információkat az ügyészség még aznap megerősítette más magazinoknak és televízió csatornáknak is. A második cikk megjelenésekor a sértett elítélésének ténye már ismert volt a nyilvánosság előtt. Így a kérelmező rosszhiszeműsége nem állapítható meg (106-107. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a cikkek nem fedtek fel részleteket a színész magánéletéről, hanem főként a letartóztatásának körülményeivel és az ellene folyó eljárás kimenetelével foglalkoznak. A cikkek nem tartalmaztak becsmérlő kifejezéseket vagy megalapozatlan állításokat, és a kormány nem igazolta, hogy a közzétételnek súlyos következményei lettek volna a színészre nézve (108. bek.). Ami a kiszabott szankciók súlyosságát illeti, bár azok enyhék, alkalmasak voltak arra, hogy dermesztő hatással legyenek a kérelmezőre (109. bek.). Összefoglalva, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása nem állt arányban az elérni kívánt törvényes céllal (110. bek.). Ennek megfelelően a 10. cikket megsértették (111. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Hachette Filipacchi Associés v. France (43. bek.); Pfeifer v. Austria (35. bek.); A. v. Norway (64. bek.); Hachette Filipacchi Associes („Ici Paris") v. France (41., 53. bek.); MGN Limited v. United Kingdom (142. bek.); Mosley v. United Kingdom (111. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme[236]

Alkaya v. Turkey
(Application no. 42811/06., 2012. október 9-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy jól ismert török színésznő, akinek otthonába 2002 októberében betörtek, miközben otthon tartózkodott. Pár nappal később egy országos napilap cikket tett közzé a betörésről a színésznő fényképének kíséretében, a pontos lakcímét is megadta. A kérelmező

[236] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109034

ezután kártérítési pert indított az újsággal szemben. A helyi bíróság a keresetet arra hivatkozva utasította el, hogy a színésznő hírességként közszereplőnek minősült, és a lakcímének közzététele nem tekinthető a személyiségi jogainak megsértésére alkalmasnak. A kérelmező a fellebbezésében azzal érvelt, hogy a kérdéses cikk közzététele óta rendszeresen zaklatták őt az otthonában, és félt, rettegett egyedül maradni. A Semmitőszék helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező a 8. cikkre hivatkozva azt állította, hogy megsértették a magánélet és az otthon tiszteletben tartásához fűződő jogát. Szerinte a beavatkozás diszkriminatív volt, mivel azon alapult, hogy ő egy híresség (15. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a magánélet fogalma magában foglalja többek között a személyi autonómiához és a személyiség fejlődéséhez való jogot. Létezik az egyén másokkal történő interakciójának egy olyan zónája, akár nyilvános kontextusban, amely a magánélet hatálya alá tartozik (28. bek.). A 8. cikk védi az egyén otthonának tiszteletben tartásához fűződő jogát is, ami nem csak a tényleges fizikai területhez, hanem annak csendes élvezetéhez való jogát is jelenti. Az otthon tiszteletben tartásához való jog megsértése olyan károkat is magában foglal, amelyek nem konkrétak vagy fizikaiak (29. bek.). A Bíróság szerint a lakóhely megválasztása alapvetően magánügy, és annak szabad gyakorlása a 8. cikk által védett személyi autonómia integráns részét képezi. Ebben az értelemben egy személy lakcíme olyan személyi adatot vagy információt képez, amely a magánélet körébe tartozik, és mint ilyen a magánéletnek nyújtott védelemre jogosult (30. bek.).

A Bíróság megismételte, hogy míg a nyilvánosság számára ismeretlen személy igényt tarthat a magánélethez való jogának védelmére, ugyanaz nem mondható el a közszereplők esetében. Mindazonáltal bizonyos körülmények között, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként” hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére (31. bek.). Jelen esetben nem egy állami cselekvés volt a kérdés, hanem hogy a kérelmező a hazai bíróságok által nyújtott védelem szintjét elégtelennek vélte. A Bíróságnak ezért azt kellett vizsgálnia, hogy az állam megfelelő egyensúlyt teremtett-e a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához való joga és az ezzel ellentétes véleménynyilvánítás

szabadsága között (32. bek.). Figyelembe kell venni a magánéletbe történő behatolás súlyosságát, valamint a publikációnak az említett személyre gyakorolt hatását is (33. bek.).

A kérelmező nem az otthonába történt betörésről tudósító cikk közzétételét vitatta, hanem csupán a lakcímének nyilvánosságra hozatalát, amelyhez szerinte informatív szempontból nem fűződött közérdek (34. bek.). E tekintetben a Bíróság megismételte, hogy a nyilvánosságnak joga van a tájékozódáshoz, amely alapvető jog egy demokratikus társadalomban, és amely különleges körülmények között akár a közszereplők magánéletének szempontjaira is kiterjedhet. Ám az olyan cikkek, amelyek egyedüli célja, hogy kielégítsék az olvasóközönség kíváncsiságát valamely személy magánéletének részleteivel kapcsolatban – függetlenül attól, hogy ismert személy-e –, nem tekinthetők olyannak, mint amelyek bármilyen közérdekű vitához hozzájárulnak a társadalom számára (35. bek.).

Jelen esetben még ha feltételezhető is, hogy a bűnözés áldozatai közérdeklődésre tarthatnak számot, a Bíróság nem észlelt semmilyen olyan bizonyítékot, amelyek bármilyen közérdekű okra világítanának rá, amely alapján az újság úgy döntött, hogy nyilvánosságra hozza a kérelmező lakcímét a hozzájárulása nélkül (36. bek.). A kerületi bíróság arra szorítkozott érvelésében, hogy a színésznő híresség volt, ezért a lakcímének felfedése nem tekinthető a személyiségi jogainak megsértésére alkalmasnak (38. bek.). Hasonlóképpen, a nemzeti bíróságok nem vették figyelembe a lakcímnek egy országos terjesztésű napilapban történő nyilvánosságra hozatalának lehetséges hatásait a kérelmező életére, mindössze néhány nappal azután, hogy betörés áldozata lett (39. bek.). A Bíróság szerint a kockán forgó érdekek megfelelő mérlegelésének hiánya, és hogy a publikáció milyen hatással volt a kérelmezőre, nem tekinthető összhangban állónak az állam 8. cikkben foglalt tevőleges kötelezettségével. Ennélfogva a hazai bíróságok nem biztosították a kérelmező magánéletének megfelelő és hatékony védelmét (40. bek.). A 8. cikket így megsértették (41. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (65. bek.); Gourguenidze v. Georgia (41. bek.); Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue v. Belgium (78. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (97. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, személyes adatok[237]

Ristamäki and Korvola v. Finland

(Application no. 66456/09., 2013. október 29-i ítélet)

[237] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-114030

Tényállás

A kérelmezők egy finn műsorszolgáltató hírszolgálatánál dolgoztak. 2006 februárjában a csatorna egyik műsora gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozással foglalkozott. A műsor két eset kapcsán bírálta a rendőrség és az adóhatóság közötti együttműködés hiányát. Az adóhatóság ugyanis elutasította a Nemzeti Nyomozó Iroda kérelmét, hogy adóellenőrzést végezzen két vállalatnál, amely egy jól ismert finn üzletemberhez kötődött, aki akkoriban gazdasági bűncselekmények miatt állt bíróság előtt. Az ügyészség az újságírókat rágalmazással vádolta meg, azt állítva, hogy a műsor szerkesztésével és közvetítésével az üzletembert szándékosan hamisan gyanúsítgatták, amely miatt hátrányt szenvedett és kárt okoztak neki. A helsinki kerületi bíróság az újságírókat rágalmazásért pénzbírságra és kártérítés megfizetésére ítélte. A fellebbviteli bíróság és a legfelső bíróság elutasította fellebbezésüket.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás „törvényben meghatározott" – a finn büntető törvénykönyv 24. fejezetének 9. szakasza – volt, amely mások magánéletének védelmét célozta (38. bek.). Hangsúlyozta a sajtó alapvető funkcióját egy demokratikus társadalomban, és azon felelősségét, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben (43. bek.). Továbbá, az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében, és hasonló megfontolások érvényesek a nyilvánosság előtt ismert személyekre is. Bizonyos körülmények között azonban, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként" hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére (45. bek.). A Bíróság meghatározta azokat az elveket, amelyeket annak vizsgálata során kell alkalmazni, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás szükséges-e a jó hírnév vagy mások jogainak védelme érdekében (46. bek.). Meghatározta azokat a kritériumokat is, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát kell összevetni a magánélethez való joggal (48. bek.).

A Bíróság megállapítása szerint a műsor állítása tisztán ténymegállapítás, gyanúsítgatás nélkül. A műsor egyértelműen annak felfedését célozta, hogy a hatóságok hibáztak két olyan esetben, ahol befolyásos személyek voltak érintettek. Bár mindkét személyt, így a finn üzletembert is megnevezték a műsorban, de csak példaként, és a műsor főleg az adóhatóságra

fókuszált (51. bek.). A műsorban ismertetett tényeket a hazai bíróságok előtt nem vitatták, azokat objektív módon mutatták be, és a műsor stílusa sem volt provokatív vagy eltúlzott. Nincs bizonyíték vagy bármilyen állítás a tények elferdítésére vagy az újságírók rosszhiszeműségére (52. bek.). Ezenfelül a sértett a műsor közvetítésekor már reflektorfényben állt. Nincs jele annak, hogy a műsor részleteit vagy a sértett fényképét kifogásolható vagy más törvénytelen módon szerezték volna meg. A műsor a rendőrség által közölt információkon alapult, a sértett fényképe pedig egy nyilvános rendezvényen készült (53. bek.).

A Bíróság azt is megvizsgálta, hogy a kérelmezők elítélésével és kártérítésre kötelezésével megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a közvélemény és a sértett érdeke között, és az alkalmazott mércék megfeleltek-e 10. cikk elveinek (54. bek.). A Bíróság szerint a műsor középpontjában egy közérdeklődésre számot tartó téma volt: egy sikertelen nyomozás, és az, hogy az adóhatóság megtagadta a vizsgálatban való részvételt. A média szempontjából indokolt volt beszámolni az ügyről a nyilvánosságnak, másrészt a közvéleménynek joga van ahhoz, hogy hozzájusson a közérdekű ügyekről szóló információkhoz (55. bek.) A Bíróság szerint a hazai bíróságok nem tulajdonítottak jelentőséget az újságírók véleménynyilvánítási szabadságának, és nem mérlegelték azt a sértett jó hírnevéhez fűződő jogával szemben. Nem világos, hogy milyen „nyomós társadalmi érdek" alapján vélték indokoltnak a sértett jogainak védelmét az újságírók jogaival szemben (56. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok fontosak, de nem elegendőek annak igazolására, hogy a beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban". A Bíróság ezért kimondta, hogy a finn bíróságok nem teremtettek megfelelő egyensúlyt a versengő érdekek között (58. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Flinkkilä and Others v. Finland (Application no. 25576/04., 2010. április 6.; 81. bek.); MGN Limited v. United Kingdom (142. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (97. bek.); Axel Springer AG v. Germany (84. bek.).

Címkék: audiovizuális média; sajtószabadság; magánszféra védelme[238]

Ruusunen v. Finland

(Application no. 73579/10., 2014. január 14-i ítélet)

[238] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-127395

Tényállás

A kérelmező egy életrajzi könyvet írt a volt finn miniszterelnökkel való kapcsolatáról. A könyv egy 9 hónapos időszakot ölelt fel a kérelmező életéből, amikor titkos viszonyt folytatott az akkor hivatalban lévő miniszterelnökkel. A könyv részletesen leírta a pár randevúit, és a kettejük közötti intim együttlétekre is utalt. A könyv 2007-ben jelent meg, míg a kormányfő 2003 júniusától 2010 júliusáig volt hivatalban. A kérelmező és a kiadó ellen a büntető törvénykönyv 24. fejezetének 8. szakasza alapján vádat emeltek, amiért nyilvánosságra hozták a miniszterelnök magánéletével kapcsolatos információkat. A helsinki kerületi bíróság elutasította a felhozott vádakat, a fellebbviteli bíróság ellenben elítélte a kérelmezőt a személyes szféra információk közzétételével történő megsértéséért, és pénzbírságot szabott ki. A bíróság szerint a könyv intim részleteivel szükségtelenül megsértette a volt kormányfő védett magánszférája lényegi elemét. Az a tény, hogy magánéletének – amelynek védelme pozíciójánál fogva szűkebb, mint a magánszemélyeké – egyes részeit maga a miniszterelnök hozta nyilvánosságra, nem jelenti azt, hogy lemondott volna magánéletének védelméről. A kérelmezőnek joga van saját magánéletéről írni, de egy másik ember magánélete intim részleteinek közzétételéhez mindig szükséges annak beleegyezése. A miniszterelnök politikai funkciójának, állami pozíciójának e tekintetben nincs jelentősége.

A kérelmező fellebbezett a döntés ellen, ám a Legfelső Bíróság helybenhagyta a fellebbviteli bíróság ítéletét. Az indokolás szerint az információk a miniszterelnök szűkebb értelemben vett magánéletére – szexuális életére, intim részleteire, gyermekei érzéseire és viselkedésére – vonatkoztak, amelyeket korábban nem hoztak nyilvánosságra. A kormányfő e tekintetben nem mondott le magánszférája védelméről. A bíróság ugyanakkor úgy vélte, hogy az arról szóló információk, hogy a miniszterelnök hogyan és mikor találkozott a kérelmezővel, fontos közérdekű kérdéseket vetettek fel a közvélemény számára. Ellenben a kormányfő szexuális életével, illetve a köztük lévő intim viszonnyal kapcsolatos információk közzététele már jogellenes volt. Az ilyen információk és utalások a magánszféra lényegéhez tartoznak, és azok jogosulatlan közzététele elősegítette a miniszterelnök magánélethez való jogának sérelmét.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint megsértették a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jogát, amikor elítélték a miniszterelnök magánéletére vonatkozó információk közzétételéért (20. bek.).[239] A Bíróság emlékeztetett arra, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében, és hasonló megfontolások érvényesek a nyilvánosság előtt ismert személyekre is. Bizonyos körülmények között azonban, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként" hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére (41. bek.). Annak vizsgálata során, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás szükséges-e a jó hírnév vagy mások jogainak védelme érdekében, a Bíróság közelmúltban megfogalmazott elveit kell alkalmazni (42. bek.). Amikor a véleménynyilvánítás szabadságát kell összevetni a magánélethez való joggal, a mérlegelés során a következő szempontokat kell figyelembe venni: a közlés mennyiben járul hozzá a közérdekű vitához; az érintett személy mennyire ismert; a riport témája; az érintett személy korábbi magatartása; az információ megszerzésének módja és annak hitelessége; a közzététel tartalma, formája és következményei; a kiszabott szankció súlyossága (43. bek.).

A Bíróság szerint, még ha a könyv a kérelmező magánéletének bemutatására is helyezte a hangsúlyt, az két különböző finn társadalmi státuszt is leírt: egyrészt a gazdag pártvezért és miniszterelnököt, másrészt egy egyedülálló anyát mindennapi pénzügyi problémákkal (45. bek.). A könyvben foglalt tényeket nem vitatták a hazai bíróságok előtt, azokat jóhiszeműen mutatták be, és a stílusa sem volt provokatív vagy eltúlzott. Nincs semmilyen bizonyíték vagy állítás arra, hogy a kérelmező megtévesztő vagy rosszhiszemű módon járt volna el (46. bek.). Az is világos, hogy a volt miniszterelnök a könyv megjelenésekor közszereplő volt, ezért nagyobb mértékben kell elviselnie a közvélemény ellenőrzését – amely negatív hatással lehet a becsületére és jó hírnevére –, mint egy magánszemélynek (47. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy bár a könyv a kérelmező magánéletére helyezte a hangsúlyt, az közérdeklődésre számot tartó elemeket is tartalmazott. A könyv megjelentetése ezért abból a szempontból indokolt volt, hogy a közvéleménynek joga van az információhoz a közérdeklődésre számot tartó témákról (49. bek.). A Bíróság egyetértett a Legfelsőbb Bíróság érvelésével, és megállapította, hogy a hazai bíróságok megfelelően egyensúlyoztak a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága és a volt miniszterelnök jó hírnévhez – a magánélet tiszteletben tartásához – való joga között, és megalapozottnak találta a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását (51-52. bek.). A Bíróság figyelembe vette a

[239] A könyv kiadója és képviselője külön kérelemben fordult a Bírósághoz (Ojala and Etukeno Oy v. Finland; 2014. január 14., Application no. 69939/10.), amely ügy a Nagykamarához került.

kérelmezőre kiszabott szankció súlyosságát is, amely csupán 300 euró pénzbírság volt, és a kérelmező nem lett büntetett előéletű, ezért a szankciót ésszerűnek találta (53. bek.). Összefoglalva, a Bíróság szerint a hazai bíróságok által felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak annak bizonyítására, hogy a panaszolt beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" (54. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Flinkkilä and Others v. Finland (81. bek.); MGN Limited v. United Kingdom (142. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (97., 109-113. bek.); Axel Springer AG v. Germany (84., 89-95. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; magánszféra védelme[240]

Haldimann and Others v. Switzerland
(Application no. 21830/09., 2015. február 24-i ítélet)

Tényállás

2003-ban a svájci német nyelvű SF DRS televíziós csatorna egy riportot készített az életbiztosítások értékesítéséről, a biztosítási alkuszok gyakorlatával kapcsolatos elégedetlenségről. A csatorna egyik újságírója ügyfélnek adta ki magát egy biztosítási ügynöknél, és két rejtett kamerát is elhelyeztek a találkozó helyszínén. A beszélgetés végén az újságíró felfedte, hogy az valójában egy interjú volt, amit újságírói célból filmre vettek. Nem sokkal ezután a felvételből részleteket sugároztak a televízióban az alkusz arcának kitakarásával és a hangjának eltorzításával. Az ügynök feljelentése alapján a műsor készítésében és szerkesztésében résztvevő újságírók ellen büntetőeljárás indult. Bár a hazai bíróságok elismerték, hogy a biztosítások gyakorlatával kapcsolatos információk megszerzéséhez jelentős közérdek fűződött, az újságírókat a svájci büntető törvénykönyv 179. cikke alapján mások beszélgetésének engedély nélküli rögzítése és közvetítése miatt mégis pénzbírságra ítélték.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[240] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-139989

A Bíróság mindenekelőtt rámutatott, hogy a biztosítási alkusz képmását és hangját az irodájában az ő tudta nélkül vették fel, és a beleegyezése nélkül sugározták (42. bek.). A beavatkozás célja ezért a jó hírnév és mások jogainak védelme, azaz az alkusz saját képmásának, hangjának és jó hírnevének védelme volt (43. bek.). A Bíróság ezúttal is hangsúlyozta a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepét, és rámutatott, hogy ezeket az elveket nemcsak a nyomtatott sajtóra, hanem az audiovizuális médiára is alkalmazni kell (45. bek.). A 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága „kötelezettségekkel és felelősséggel" jár, amelyek különös fontossággal bírnak, amikor egy konkrét személy jó hírnevének megsértéséről és mások jogainak aláásásáról van szó (46. bek.). Bárki – beleértve az újságírókat –, aki a véleménynyilvánítás szabadságát gyakorolja, „kötelezettségeket és felelősséget" vállal, amelynek terjedelme a helyzetétől és az általa használt technikai eszközöktől függ. Így az újságírók a 10. cikk által nyújtott védelem alapján elvileg nem mentesülnek azon kötelezettségük alól, hogy tiszteletben tartsák az általános büntetőjogi rendelkezéseket. Ez akkor is érvényes, amikor a sajtó a közönség körében komoly aggodalmat keltő ügyeket tárgyal (47. bek.). A Bíróság megismételte azt is, hogy a jó hírnév védelméhez való jog a 8. cikk által védett magánélet tiszteletben tartásához való jog részét képezi. Ahhoz viszont, hogy a 8. cikk számításba jöjjön, a jó hírnév sérelmének el kell érnie egy bizonyos komoly szintet, és oly módon kell kárt okoznia, amely „sérti a magánélet tiszteletben tartásához való jog személyes élvezetét" (49. bek.).

A jelen eset sajátossága egyrészt, hogy az alkusz nem egy jól ismert közszereplő volt, másrészt a kérdéses dokumentumfilm nem a sértett személyének bírálatát, hanem egy konkrét kereskedelmi gyakorlat leleplezését célozta (52. bek.). A riport témája egy nagyon fontos közérdekű kérdést, a fogyasztók jogainak nem megfelelő védelmét érintette a biztosítások területén (56. bek.). A felek egyetértettek abban, hogy a belső jog alapján a rejtett kamera használata nem volt teljesen tiltott, hanem szigorú feltételek mellett megengedett volt. A svájci sajtótanács 2007-es döntése szerint erre akkor volt lehetőség, ha az információk terjesztéséhez nyomós közérdek fűződött, és a kérdéses információkat nem lehetett másként megszerezni. Az újságírók által bemutatott tények valóságát soha nem vitatták, és az sem volt megállapítható, hogy szándékosan sértették meg az újságírói etikai normákat (61-62. bek.).

Figyelembe kell venni a riport közzétételének módját, és azt, ahogyan az érintett személyt a riportban ábrázolták. A Bíróság szerint a beszélgetésről készült felvétel csak korlátozott kárt okozott az alkusz érdekeiben, mivel magához a hangfelvételhez csak egy szűk kör fért hozzá (64. bek.). Ugyanakkor a felvételt egy riport keretében sugározták, ami meglehetősen negatív volt a sértettre nézve. A Bíróság megismételte, hogy az audiovizuális média sokkal

közvetlenebb és erőteljesebb hatással bír, mint a nyomtatott sajtó. Döntő tényező viszont, hogy az újságírók az alkusz arcát eltakarták, és a hangját eltorzították, valamint az interjúra sem az üzlethelyiségben került sor (65. bek.). A Bíróság ezért megállapította, hogy az alkusz – aki nem kívánt reagálni az interjúra – magánéletébe történő beavatkozás nem volt elég komoly ahhoz, hogy felülmúlja a közvélemény érdekét, hogy hozzáférjen a biztosítások területén elkövetett visszaélésekről szóló információkhoz. Annak ellenére, hogy a kiszabott pénzbírságok viszonylag enyhék voltak, a büntetőjogi szankciók alkalmasak voltak arra, hogy elbátortalanítsák a médiát a kritika kinyilvánításától, még ha a kérelmezőket nem is fosztották meg a riportjuk sugárzásának lehetőségétől (67. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a beavatkozás nem volt szükséges egy demokratikus társadalomban (68. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.); Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m.b.H v. Austria (No. 3.) (47. bek.); Stoll v. Switzerland; (102. bek.); A. v. Norway (64. bek.); Axel Springer AG v. Germany (83. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; felelős és jóhiszemű újságírás; magánszféra védelme, rejtett kamerás felvételek[241]

3.1. Képmáshoz való jog, fényképek

Schüssel v. Austria

(Application no. 42409/98., 2002. február 21-i döntés)

Tényállás

A kérelmező Wolfgang Schüssel az 1995-ös osztrák parlamenti választások idején az Osztrák Néppárt (Österreichische Volkspartei) miniszterelnök-jelöltje volt. 1995 novemberében az Osztrák Szociáldemokrata Párt (Sozialdemokratische Partei Österreichs) és a szociáldemokrata szakszervezeti tagok csoportja egy olyan matricát terjesztett, amely Schüsselt ábrázolta úgy, hogy a fél arca átfedésben volt Jörg Haiderével, a Szabadságpárt akkori elnökével, a következő szöveggel a tetején: „A társadalom szétverőinek és az oktatás ellopóinak egy arca van” („Sozialabbau und Bildungsklau haben ein Gesicht”). A kérelmező a

[241] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-152424

szerzői jogról szóló törvény 78. cikke alapján keresetet indított a képmása közzétételének és terjesztésének megtiltása végett. A bécsi kereskedelmi bíróság (Handelsgericht) ideiglenes intézkedéssel, majd ítéletével adott helyt azzal, hogy a kérelmező jogos érdekét megsértették egyrészt a kísérő szöveggel, másrészt a képének eltorzításával úgy, hogy átfedést mutatott Jörg Haider képmásával. Az indokolás szerint egy nyilvánosság előtt lévő személy, különösen aki a nyilvánosság arénájába önszántából lépett be, nem védett ezen nyilvános funkciójában. A kérelmező magát a pártja választási kampányának középpontjába helyezte. Azzal, hogy a párt elsőszámú jelöltje lett, el kellett fogadnia, hogy ellenfelei kritikájának célpontjává válik. Ezért önmagában nem ellentétes a szerzői jogi törvénnyel az, hogy képét a politikai ellenfelei felhasználták. Azonban – habár el kellett fogadnia az általa képviselt párt ellen irányuló kritikát – jogos érdekeinek megsértésének tekinthetők a magánszférája elleni támadások vagy a személyeskedő becsmérlések, amelyek túllépik az elfogadható kritika határait. Ez különösen akkor alkalmazható, amikor egy képét eltorzított módon használták. A bíróság jogellenesnek találta a képet kísérő szöveget is, amely szerinte a becsmérlő kifejezésekkel arra utalt, hogy érzéketlen volt a társadalmi igényekkel szemben.

A bécsi fellebbviteli bíróság (Oberlandesgericht) helybenhagyta a tilalmat kimondó előzetes intézkedést, ám a kísérő szöveg tekintetében feloldotta azt. Megerősítette, hogy a kérelmezőnek nem kellett elfogadnia, hogy a képmását egy másik politikus képével átfedésben eltorzítva tegyék közzé. A szövegről azonban úgy találta, hogy az nem volt több, mint egy választási kampányban szokásos megfogalmazás használata. 1997 januárjában a legfelső bíróság hatályon kívül helyezte a fellebbviteli bíróság határozatát, és elutasította a kérelmező keresetét. A bíróság szerint a szerzői jogi törvény nem tiltja a kérelmező képének közzétételét a vitatott kijelentések kíséretében, amely értékítélet volt. Minden néző számára világos volt, hogy a két vezető politikus arcát egy fotómontázs útján kombinálták össze. A matrica szimplán azt a politikai üzenetet közvetítette, hogy Schüssel szociális és oktatási kérdésekben azonos nézeteket vallott Haiderrel. Összességében ez egy elfogadható politikai kijelentés, nem pedig a kérelmező személyes becsmérlése. Az ezt követő megismételt eljárásban a kereskedelmi bíróság elutasította a kérelmező keresetét, amit a fellebbviteli bíróság is helybenhagyott.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező többek között azt kifogásolta, hogy az osztrák bíróságok nem védték meg az eltorzított kép közzétételétől, amit becsmérlő szövegek kísértek, és ezzel megsértették a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát. A Bíróság leszögezte, hogy a „magánélet fogalma" a személyes identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy neve vagy – mint a jelen esetben – a fényképe. A 8. cikk alapján az államnak pozitív kötelezettsége, hogy biztosítsa az egyén magánéletének védelmét a véleménynyilvánítás szabadságának harmadik fél általi gyakorlása során. Így a jogorvoslat hiánya a magánügyekkel kapcsolatos információk közzététele esetén a magánélet tiszteletben tartása hiányának minősülhet.

A Bíróság rámutatott, hogy a szerzői jogi törvény 78. §-a által nyújtott védelem alól elvben nincsenek kizárva a nyilvánosság előtt lévő személyek sem. Az ügyben hozott határozatok egyértelműen azt mutatják, hogy még egy vezető politikus is, mint a kérelmező védelmet élvezhet képének közzétételével szemben, ha az a magánszférájába történő behatolást képez, melynek során a képét eltorzítják, illetve ahol azt becsmérlő kijelentések kísérik. Ezen elvek alkalmazásával a legfelső bíróság helyesen mérlegelte a 10. cikk által védett nyílt politikai vitához fűződő közérdeket a kérelmező képmásának közzétételével szembeni védelméhez fűződő érdekével szemben. Részletesen indokolva állapította meg, hogy sem a kísérő szöveg, sem az, hogy a képe félig áttűnt egy másik vezető politikus képébe, nem ment túl azon a határon, ami elfogadható egy politikai harc keretében általában, és különösen egy választási kampány hátterében. A legfelső bíróság ezt a következtetést a Bíróság ítélkezési gyakorlatából vonta le, amely szerint az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében. Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy az eset tényeiből nem derült ki semmilyen utalás arra, hogy a kérelmező magánéletét nem tartották tiszteletben. A Bíróság ezért a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; választási kampány; képmáshoz való jog[242]

Krone Verlag GmbH and Co. KG v. Austria
(Application no. 34315/96., 2002. február 26-i ítélet)

[242] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-22209

Tényállás

A Neue Kronen Zeitung című lap 1995 márciusa és júniusa között több cikket tett közzé egy politikusról, aki tanár, az osztrák parlament (Nationalrat) tagja és európai parlamenti képviselő is volt. A cikkek, amelyek a politikus fényképeivel együtt jelentek meg, azzal vádolták, hogy jogtalanul vett fel egyszerre 3 fizetést. Az illető keresete nyomán a klagenfurti tartományi bíróság a szerzői jogról szóló törvény (Urheberrechtsgesetz) 78. cikke alapján – amely tiltja egy személy képmásának közzétételét, ha a közzététel sérti annak jogos érdekeit – ideiglenes intézkedéssel, majd ítéletével megtiltotta az újság kiadójának, hogy a jövedelmével kapcsolatos és más hasonló témájú cikkeit a képviselő fényképeivel jelentesse meg. Az indokolás szerint a képviselő személye korábban nem volt általánosságban ismert a nagyközönség előtt, ám a fotóinak közzétételével lehetővé tették, hogy akarata ellenére széles körben felismerhessék, amivel megsértették a politikus jogos érdekeit. A kérelmező társaságnak a képek közzétételéhez nem fűződött legitim érdeke, mivel a képeknek önmagukban nem volt külön információs értéke, és nem volt jelentősége annak, hogy a cikkben foglalt állítólagos tények igazak voltak-e vagy sem.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság rámutatott, hogy a közzétett cikkek egy politikus pénzügyi helyzetét tárgyalták, és azzal vádolták, hogy nem minden jövedelmét szerezte jogszerűen. Ez kétségkívül közérdekű ügy, amely nem kizárólag a magánszférája körébe tartozik (36. bek.). Az osztrák bíróságok azonban nem vették figyelembe a sajtó demokratikus társadalomban betöltött alapvető funkcióját és a felelősségét, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdeklődésre számot tartó kérdésben. Továbbá, kis jelentősége van annak, hogy egy bizonyos személy, vagy annak képmása ténylegesen mennyire ismert a nyilvánosság számára. Ami számít, hogy ez a személy belépett a nyilvánosság arénájába. Ez a helyzet egy közfunkciót betöltő politikus, egy nyilvános vitában résztvevő személy, vagy egy egyesület esetében, amely egy közérdeklődésre számot tartó területen tevékenykedik, és belép az azzal kapcsolatos nyilvános vitákba, vagy éppen egy olyan személy esetében, akit politikai természetű bűncselekmény elkövetésével gyanúsítanak, amely vonzza a nyilvánosság figyelmét.

Tekintettel a sértett politikusi pozíciójára, nem kétséges, hogy a „nyilvánosság arénájába” lépett, és el kellett viselnie annak következményeit. Ennélfogva nincs elfogadható indok arra, hogy a kérelmező társaságot miért kellene eltiltani a kép közzétételétől. A Bíróság különös jelentőséget tulajdonított annak, hogy a közzétett fényképek nem fedtek fel semmilyen részletet a politikus magánéletéből. Ráadásul az osztrák parlament honlapján a politikus önéletrajza és fényképe is szerepelt, aki még mindig képviselő volt (37. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy a végzés arányos intézkedés volt, mivel a kérelmezőt nem általában akadályozták meg a politikus fényképeinek közzétételében, hanem csak szorosan meghatározott összefüggésben tiltották meg. A Bíróság szerint azonban még ez az intézkedés sem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek” (38. bek.), ezért a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (39. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.); Nilsen and Johnsen v. Norway (52. bek.); News Verlags GmbH & Co. KG v. Austria (54. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; képmáshoz való jog[243]

Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m.b.H v. Austria (No. 3.) (Application nos. 66298/01., 15653/02., 2005. december 13-i ítélet)

Tényállás

1998 áprilisában egy csalási ügybe keveredett osztrák parlamenti képviselő az élettársával együtt Brazíliába szökött, akiket végül júniusban tartóztattak le. Az esetről a Profil nevű bulvárlap „Egy menekülés naplója” címen cikket készített, amely a pár menekülését „Bonnie és Clyde”-hoz hasonlította, és az élettárs fényképét is közölte. Az élettárs – aki később több interjút is adott a sajtónak – a fotó közzétételét sérelmezve pert indított, a tartományi bíróság pedig a médiatörvény 6. §-a alapján rágalmazás miatt kártérítést ítélt meg. A bíróság megjegyezte, hogy „Bonnie és Clyde” mindenekelőtt erőszakos bűnözők voltak, ezért az élettárs „Bonnie”-val való összefüggésbe hozatala hallgatólagos kijelentés a bűncselekményekben való részvételéről, amely a rágalmazás bűncselekményét valósította meg. Emellett a Legfelső Bíróság (Oberster Gerichtshof) a szerzői jogi törvény 78. §-a alapján kiadott végzéssel megtiltotta a sértett fényképének további közzétételét. Az indokolás szerint bár a kiadó elvben jogosult közzétenni a fotót, a közzétételhez fűződő érdeket felülmúlja az

[243] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60173

élettárs titkossághoz fűződő érdeke. A bíróság csak a riporttal kapcsolatban tiltotta meg a képmás közzétételét arra hivatkozva, hogy a magazin olvasóiban azt a benyomást keltheti, hogy „Bonnie”-ként részt vett a képviselő bűncselekményeiben.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, habár a megengedett kritika határai szűkebbek a magánszemélyek esetében, mint a politikusokkal szemben, a magánszemélyek is ellenőrzésnek teszik ki magukat, „ha belépnek a nyilvános vita arénájába”, és nagyobb fokú toleranciát kell tanúsítaniuk (39. bek.). A Bíróság szerint az a puszta tény, hogy a cikk az élettársat többször is „Bonnie”-ként említette, nem volt elegendő ahhoz, hogy félrevezesse az olvasót a bűncselekményekben való részvételét illetően. Hozzátette, a parlamenti képviselő ellen folytatott büntetőeljárás nagy közérdeklődést keltett abban az időben, és az általa elkövetett bűncselekmények a nyilvánosság számára jól ismertek voltak. A cikk azonban nem a képviselő elleni eljárás részleteivel, hanem a menekülésével és a későbbi letartóztatásával foglalkozott. Ennek kapcsán említette az élettársat, aki a képviselővel együtt menekült el (42. bek.). A cikk a képviselő szökésének és letartóztatásának – amely események a nyilvánosság számára feltételezhetően ismertek voltak – további körülményeit kívánta leírni, amit ironikus módon tett azzal a céllal, hogy azt közvetítse az olvasónak, hogy a szökés valójában banális volt (43. bek.). A Bíróság szerint ezért az a megállapítás, hogy a sértett „Bonnie”-hoz való hasonlítása hallgatólagosan a bűncselekményekben való részvételének vádját jelentette, erőltetett volt. Figyelembe véve a cikk tartalmát, ironikus stílusát, és azt a tényt, hogy a „Bonnie és Clyde” kifejezést mindig együtt használják, a Bíróság úgy vélte, hogy az átlagos olvasó a kifejezést a pár menekülésének szinonimájaként érthette. Ezért a kérelmező az utalás használatával nem szegte meg az elfogadható újságírás határait. Emellett az élettárs később maga is interjút adott a témában, amivel a nyilvánosság arénájába lépett, és ezért nagyobb fokú toleranciát kellett tanúsítania (44. bek.). Az ügy körülményeinek fényében a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező elítélése nem alapult elégséges indokokon (45. bek.).

Ami a kérelmezővel szemben kiadott végzést illeti, a Bíróság megállapította, hogy a sértett egy parlamenti képviselő – akinek büntetőeljárása nagy közérdeklődés tárgya volt – kísérőjeként a nyilvánosság arénájába lépett, és így el kellett viselnie annak következményeit. A kérdéses fotó nem fedte fel a sértett magánéletének semmilyen részletét. Továbbá, a

kifogásolt „Bonnie és Clyde” kijelentéseket nem a címsorral vagy a fotót kísérő rövid szöveggel összefüggésben tették közzé, hanem egy másik oldalon jelent meg. Ennek megfelelően a szöveggel fennálló kapcsolat nem nyújtott „megfelelő és elégséges” indokokat a végzés igazolására (47. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy az osztrák bíróságok túllépték a mérlegelési jogkörüket, és az intézkedések nem voltak „szükségesek egy demokratikus társadalomban” (48. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jerusalem v. Austria (38-39. bek.); Krone Verlag GmbH and Co. KG v. Austria (37. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; képmáshoz való jog[244]

Gourguenidze v. Georgia
(Application no. 71678/01., 2006. október 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 1999-ben eladásra kínálta egy híres grúz író egyik kéziratát. Az író lánya és annak férje – egykori grúz elnök – találkozót kezdeményezett a kérelmezővel egy inkognitóban lévő újságíró társaságában. A találkozót cikkek és interjúk sora követte – közzétéve a kérelmező fényképét –, és az író lánya azzal vádolta meg őt, hogy ellopta a kéziratot („Lopni, rabolni, semmit sem jelent neki.”). A bíróságok elismerték, hogy a kijelentéssel megsértették a kérelmező emberi méltóságát. Figyelembe véve azonban, hogy az újságíró csupán segített e szavak terjesztésében, elutasította a kérelmező kártérítésre vonatkozó keresetét, mivel nem bizonyította, hogy a jogsértésből eredően ténylegesen kárt szenvedett. A másodfokú bíróság hozzátette: a kérdéses kijelentések az író lányának véleményét tükrözik, amit egy interjú részeként tettek közzé, ez pedig kizárja az újságíró felelősségét.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint az újságban közzétett információkkal és a fényképével, valamint a grúz bíróságok döntéseivel megsértették a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát (34.

[244] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71637

bek.). A Bíróság mindenekelőtt megjegyezte, hogy ebben az esetben nem volt szükség a véleménynyilvánítás szabadságának tágabb értelmezésére, mivel a kérelmező személye ismeretlen volt a nagyközönség számára. Így az elfogadható kritika határai sem lehetnek olyan tágak, mint egy közszereplő esetében (40. bek.). Mivel az újság országos terjesztésű volt, a publikáció tartalma tagadhatatlanul negatív hatással volt a kérelmező személyiségére, a családjával és barátaival fennálló személyes kapcsolataira, valamint az évek során kovácsolt társadalmi kötelékeire (41. bek.). A sajtó sem léphet túl bizonyos határokat, többek között a jó hírnév és mások jogainak védelmét (42. bek.). A Bíróság szerint az újságíró maga is negatív értékítéleteket tett a kérelmező emberi tulajdonságairól, és az író lányától kapott információkat minden előzetes ellenőrzés nélkül tette közzé, valamint anélkül, hogy megvárta volna az ezzel kapcsolatos rendőrségi nyomozás kimenetelét (53. bek.). Ám a hazai bíróságok csupán az író lánya által használt kifejezéseket vizsgálták, és a sajtószabadság szempontjait vették figyelembe, amely nem tekinthető a 8. cikkel összhangban állónak (54. bek.).

Ami a riport részeként közzétett fényképet illeti, a Bíróság megismételte, hogy a fényképek közzététele a magánszféra körébe tartozik. Ugyanakkor meg kell vizsgálni, hogy a fénykép beavatkozást jelentett-e a kérelmező magánéletébe, az magán- vagy közügyekkel kapcsolatos-e, és korlátozott használatra vagy pedig abból a célból készítették, hogy hozzáférhetővé tegyék a nagyközönség számára. Bár a véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételére is kiterjed, ez olyan terület, ahol mások jogainak és jó hírnevének védelme különösen fontos (55. bek.). A kérelmező fényképét a beleegyezése nélkül tették a nyilvánosság számára hozzáférhetővé (56. bek.). A Bíróság már vizsgálta a közszereplőket, illetve a politikusokat érintő fényképek közzétételét, ahogyan az alperes állam pozitív kötelezettségeinek kérdését is azokban az esetekben, ahol a közzététel nem állami szervek tevékenységéből vagy közreműködéséből származik (57. bek.). A kérelmező ebben az esetben nem volt közszereplő, és nem folyt ellene büntetőeljárás (58. bek.).

A Bíróság megismételte, hogy a magánszféra védelmének a véleménynyilvánítás szabadságával szembeni mérlegelésekor döntő tényező, hogy a közzétett fényképek hozzájárulnak-e egy közérdekű vitához. Nem lehet figyelmen kívül hagyni a környezetet, ahol a fénykép megjelent – a kérelmezőre sértegetéseket tartalmazó interjúsorozat részeként –, amely a folyamatos zaklatás légkörét teremtette meg (59. bek.). A Bíróság nem látott bizonyítékot a cikkben arra a közérdekre, amely alapján az újság úgy döntött, hogy közzéteszi a vitatott fényképet. Nincs bizonyíték arra, hogy a fényképnek külön információs értéke lett volna, inkább csak arra szolgált, hogy bemutassa az interjúban említett személyt (60. bek.). Ilyen körülmények között, a fénykép közzététele nem járult hozzá a társadalom számára

közérdekű vitához (61. bek.). A hazai bíróságok nem mérlegelték a kérelmező fényképének védelméhez fűződő érdekét. Az érintett érdekek értékelésének hiánya nem tekinthető az állam pozitív kötelezettségeivel összhangban állónak (62. bek.). A Bíróság kimondta, hogy a grúz bíróságok nem biztosították a kérelmező magánéletének megfelelő és hatékony védelmét (63. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Peck v. United Kingdom (61. bek.); Von Hannover v. Germany (59., 76. bek.); Sciacca v. Italy (29. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; képmáshoz való jog[245]

Österreichischer Rundfunk v. Austria
(Application no. 35841/02., 2006. december 7-i ítélet)

Tényállás

1999-ben az osztrák közszolgálati műsorszolgáltató (ORF) televíziós csatornájának esti híradója felvételeket mutatott be egy neonáci szervezet nemrég feltételesen szabadlábra helyezett tagjáról, és hozzátette, hogy az illető összefüggésbe hozható a folyamatban lévő ún. levélbomba üggyel. Az illető kérte az osztrák bíróságtól, hogy akadályozza meg a felvételek közzétételét – amelyeket korábban a bírósági tárgyalásán készítettek –, aminek a bíróság az osztrák szerzői jogról szóló törvény 78. cikke alapján helyt is adott.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a kérelmező ORF mint közszolgálati televízió nem gyakorolt kormányzati hatalmat, és a közszolgálati televízióra vonatkozó szabályozás alapján – amely biztosítja a szerkesztői függetlenséget és az intézményi autonómiát – nem állt „kormányzati ellenőrzés” alatt (49., 51. bek.). Még ha a közszolgálati műsorszolgáltató tevékenységének finanszírozása nagymértékben is állami forrásoktól függ, ez nem tekinthető döntő szempontnak, mivel a közszolgálati műsorszolgáltató egy versenykörnyezetben működik (52. bek.). Ezért az ORF nem minősül „kormányzati szervnek”, és jogosult kérelem

[245] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77519

benyújtására (53. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a sajtó és általánosságban a média felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben (64. bek.). Az eljárást indító fél egy jól ismert osztrák neonáci szervezet tagja volt, akit hosszú börtönbüntetésre ítéltek, márpedig a Bíróság már kimondta, hogy egy szélsőséges nézeteit kifejező személy a közvélemény alapos ellenőrzésének teszi ki magát (65. bek.). A kérelmező által sugárzott hír egy rövid tudósítás volt, amely elsősorban a feltételes szabadlábra helyezésével foglalkozott. Nem kétséges, hogy a hír egy közérdekű kérdést, egy olyan kört érintett, ahol a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását szigorúan kell értelmezni. Következésképp a Bíróságnak körültekintően kell eljárnia, ha a nemzeti hatóságok által megtett intézkedések eltántoríthatják a sajtót a közérdeklődésre számot tartó kérdések megvitatásában való részvételtől (66. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a hazai bíróságok intézkedését tág értelemben fogalmazták meg. A kérelmezőnek megtiltották a sértett képmásának megjelenítését annak szabadlábra helyezése után az elítélésével összefüggésben (67. bek.). Bár a Bíróság egyetértett azzal, hogy jó okai lehetnek annak, hogy megtiltsák egy elítélt személy képmásának közzétételét a szabadlábra helyezését követően, számos elemet kell figyelembe venni, amikor az egyén érdekét a képmásának közzétételéhez fűződő közérdekkel szemben súlyozzák. Ezek az elemek az érintett személy közismertsége, az elítélés és szabadon bocsátás óta eltelt idő, a bűncselekmény természete, a riport tartalma és a látható kép közötti kapcsolat, valamint az azt kísérő szöveg teljessége és helyállósága (68. bek.). A hazai bíróságok nagy súlyt helyeztek arra, hogy hosszú idő telt el a sértett elítélése óta, de nem szenteltek különösebb figyelmet annak, hogy csak néhány hét telt el a szabadlábra helyezése óta. Nem vették figyelembe a bűncselekmény hírhedt és politikai természetét, amely miatt őt elítélték, és nem vették figyelembe azt se, hogy a mutatott képek kapcsolódtak a riport tartalmához (69. bek.). Ráadásul a többi médium továbbra is szabadon közzétehette a sértett fényképeit az említett kontextusban (71. bek.). Ezért a hazai bíróságok által a beavatkozás igazolására felhozott indokok nem voltak „megfelelőek és elégségesek", és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (72. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

De Haes and Gijsels v. Belgium (48. bek.); News Verlags GmbH & Co. KG v. Austria (56. bek.); Thoma v. Luxembourg (58. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; képmáshoz való jog[246]

[246] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78381

Hachette Filipacchi Associes v. France

(Application no. 71111/01., 2007. június 14-i ítélet)

Tényállás

1998-ban meggyilkolták Korzika prefektusát, amelyről a Paris-Match nevű hetilap is beszámolt „A meggyilkolt Köztársaság" (La République assassiné) című cikkében. A prefektus holttestéről is fényképet közöltek, mindössze 13 nappal annak meggyilkolása és 10 nappal a temetését követően. Az áldozat családja a magánszféra megsértésére hivatkozva végzéssel letiltatta a kép közlését. A párizsi fellebbviteli bíróság az újságot bocsánatkérő nyilatkozat közzétételére kötelezte, elismerve, hogy a fényképet a család hozzájárulása nélkül hozta nyilvánosságra. A bíróság úgy vélte, hogy bár a fénykép közzétételéhez nem volt szükséges a hozzátartozók beleegyezése, a közzététel súlyosan sértette az emberi méltóságot és a magánszféra tiszteletben tartását.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 5:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kifogásolt beavatkozás legitim célja mások jogainak védelme volt, amely védett jogok az Egyezmény 8. cikkének hatálya alá tartoznak (36. bek.). Amikor fényképeket tesznek közzé, a mások jogainak és jó hírnevének figyelembe vétele különösen fontos, főleg ha ez olyan képek nagyarányú terjesztését jelenti, amelyek nagyon személyes vagy akár intim „információkat" is tartalmazhatnak az egyénről vagy annak családjáról (42. bek.). A Bíróságnak ezért meg kell győződnie, hogy a hazai hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e az Egyezmény által garantált két érték védelme során, amelyek bizonyos esetekben ütközhetnek egymással, nevezetesen a 10. cikk által védett véleménynyilvánítás szabadsága és a 8. cikkben foglalt magánélet tiszteletben tartásához való jog között. Ennek megfelelően a Bíróságnak egyensúlyt kell teremtenie a fényképek közzétételéhez fűződő közérdek és a magánszféra védelmének szükségessége között (43. bek.).

Ami a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásában rejlő „kötelezettségeket és felelősséget" illeti, a Bíróság rámutatott, hogy egy közeli hozzátartozó halála és az azt követő gyász intenzív fájdalom forrásai, ami megköveteli a hatóságoktól, hogy időnként tegyék meg

a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az érintett személyek magán- és családi életét tiszteletben tartsák (46. bek.). A Bíróság szerint a család gyászára való tekintettel az újságíróknak megfontoltságot és óvatosságot kellett volna tanúsítaniuk, mivel az áldozat halálának körülményei erőszakosak és megrázóak voltak a család számára. A család kifejezetten ellenezte a fénykép közzétételét (48. bek.). Egy széles körben terjesztett magazinban való közzététel csak fokozta a rokonokat ért traumát, ezért jogosan érezhették úgy, hogy megsértették a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogukat (49. bek.).

A Bíróság emellett azt vizsgálta, hogy a vitatott intézkedés elrettentő hatással járt-e a kérelmező társaság véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlására (50. bek.), és vizsgálta az elrendelt intézkedés súlyosságát (52. bek.). Tény, hogy a hazai bíróságok elutasították a családnak a magazin elkobzásának elrendelésére vonatkozó kérését, aránytalannak ítélve azt, és csupán egy bocsánatkérő nyilatkozat közzétételét rendelték el (53., 56. bek.). A Bíróság szerint az elrendelt nyilatkozat is azt mutatja, hogy a hazai bíróságok tiszteletben tartották a Paris-Match magazin szerkesztői szabadságát, amit különösen az jellemzett, hogy a sztorikat feltűnő fényképekkel illusztrálták (60. bek.). A hazai jog által megengedett összes szankció közül a nyilatkozat közzétételére való kötelezése volt a kérelmező jogaira nézve a legkevésbé korlátozó mind formailag, mind tartalmilag (61. bek.). A kérelmező nem bizonyította, hogy az intézkedés ténylegesen elrettentő hatást gyakorolt volna annak módjára, ahogyan a magazin gyakorolta és gyakorolja a véleménynyilvánítás szabadságát (62. bek.). A vizsgált intézkedés ezért arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal, és „szükséges egy demokratikus társadalomban” (63. bek.). Az ítélethez két különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (59. bek.); Chauvy and Others v. France (70. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, képmáshoz való jog; szankció arányossága[247]

Hachette Filipacchi Associes („Ici Paris”) v. France
(Application no. 12268/03., 2009. július 23-i ítélet)

Tényállás

1996 novemberében az Ici Paris nevű hetilap cikket („Mi van ha papucsok vannak Las Vegasban? Kapuzárási pánik Johnny!”) közölt Johnny Hallyday énekesről. A négy

[247] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-81066

fényképpel illusztrált cikk szerint a pénzügyi nehézségekkel küzdő énekes bármit hajlandó a nevével reklámozni a csokoládétól a kanapéig, mivel a rengeteg eladott albuma és koncertje ellenére mindent pénzt elherdál. Az énekes a magánélet tiszteletben tartásához való jogának megsértése miatt pert indított. A keresetét a párizsi Tribunal de grande instance, majd a fellebbviteli bíróság is elutasította arra hivatkozva, hogy a magazin csupán említést tett az énekes vagyoni és pénzügyi helyzetéről, amely köztudomású volt, és amit ő maga is többször nyilvánosságra hozott, többek között az önéletrajzában. A Semmitőszék hatályon kívül helyezte a döntést és az ügyet a versailles-i fellebbviteli bírósághoz utalta vissza. A bíróság 2002 októberében úgy ítélte meg, hogy a fényképek közzététele nem reklámcélokat szolgált, amelynek céljából az énekes hozzájárult képmása felhasználásához, másrészt az életmódjáról nyújtott információk megsértették a magánélet tiszteletben tartásához való jogát. A bíróság 20.000 euró kártérítésre ítélte a lapot.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elutasította a kormány azon érvét, hogy a vita magántermészetű volt két fél között, amibe az állam nem avatkozott be közvetlen vagy közvetett módon (30. bek.). Az újság elleni ítélet nyilvánvalóan a véleménynyilvánítás szabadságába történő „hatóság általi beavatkozást" jelentett (31. bek.). A beavatkozás törvényes célja az énekes magánélethez való jogának védelme volt (38. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk (2) bekezdése nagyobb teret enged a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására az olyan ügyekről szóló szenzációhajhász tudósítások kapcsán, amelyek egyedüli célja, hogy kielégítsék az olvasóközönség kíváncsiságát egy adott személy szigorú értelemben vett magánéletének részleteivel kapcsolatban. Bármennyire is közismert személy legyen az illető, arra kell figyelemmel lenni, hogy a publikáció hozzájárult-e bármilyen közérdekű társadalmi vitához. Ellenkező esetben a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb értelmezése szükséges (40. bek.). A Bíróságnak rendeznie kell az alapvető jogok közötti konfliktust, egyrészt a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága, másrészt az énekes magánélet tiszteletben tartásához való joga között. Ezek olyan alapvető jogok, amelyek egyenlő elbánást érdemelnek (41. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező cikkét és azt kísérő fényképeket – amelyek középpontjában az énekes feltételezett pénzügyi nehézségei álltak – nem lehet úgy tekinteni, mint amely egy közérdekű társadalmi vitához járultak hozzá. Ezért az alperes állam mérlegelési jogköre

szélesebb (43. bek.). E tekintetben emlékeztetett arra, hogy a képmáshoz való jog visszaélésekkel szembeni védelme szerves része a 8. cikk által védett jogoknak, és bár a véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételére is kiterjed, ez olyan terület, ahol mások jogainak és jó hírnevének védelme különösen fontos (45. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy egy fényképnek a jogosult engedélyéhez képest eltérő vagy visszaélésszerű felhasználása lehetőséget teremt a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására (46. bek.).

A Bíróság jelentőséget tulajdonított a közzétett fotók természetének, amelyek egy reklámanyagból származtak, így az ügy különbözik azoktól az esetektől, ahol a vitatott fényképeket csalárd vagy más illegális módszerekkel, vagy az érintett személy magánszférájába való beavatkozással szerezték meg (47. bek.). A Bíróság azt is lényegesnek tartotta, hogy maga az énekes fedte fel korábban az önéletrajzában, hogy milyen módon szerezte meg és költötte el a pénzét. A kérdéses információk nyilvánosságra hozatala gyengítette a védelem fokát, amelyre az énekes volt jogosult a magánélethez való joga tekintetében. Ezt a döntő tényezőt figyelembe kellett volna vennie a fellebbviteli bíróságnak a kiadó felelősségének értékelésekor, amit nem tett meg (52. bek.). A Bíróság szerint az énekes nem hivatkozhatott „jogos elvárásként" a magánszférája védelmére és tiszteletére (53. bek.). Végül, bár úgy tűnhetett, hogy a cikk negatív színben tünteti fel az énekest, nem tartalmazott semmilyen sértő kifejezést vagy feléje irányuló ártó szándékot. A kérelmező így nem lépte túl az újságírói szabadság demokratikus társadalomban megengedett határait (54. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a részes államnak biztosított széles mérlegelési jogkör ellenére nem teremtettek megfelelő egyensúlyt a versengő érdekek között (55. bek.). A 10. cikket így megsértették (56. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Société Prisma Presse v. France (Application nos. 66910/01., 71612/01., 2003. július 1.); Von Hannover v. Germany (57., 59., 65. bek.); Leempoel & S.A. Ed. Ciné Revue v. Belgium (77. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[248]

MGN Limited v. United Kingdom
(Application no. 39401/04., 2011. január 18-i ítélet)

[248] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93788

Tényállás

A Daily Mirror című brit bulvárlap 2001 februárjában két cikket („Naomi: drogos vagyok”) közölt Naomi Campbell szupermodell drogfüggőségéről. A lap szerint rendszeresen járt egy rehabilitációs intézmény kezeléseire, és titokban készített fényképeket is mellékelt, amelyeken az látható, amint éppen elhagyja az intézményt. A cikkekre válaszul Campbell ügyvédje arra kérte a kiadót, hogy ne tegyen közzé további személyes információkat. A Daily Mirror két további cikket, köztük új fényképeket tett közzé, és bírálta, amiért magánéletének megsértését sérelmezte. A szupermodell ezután „bizalom megsértése” (breach of confidence) miatt pert indított a lap kiadója ellen. A Lordok Háza végül úgy döntött, hogy a kábítószer függőségről és a kezelésről való tudósítás indokolható a közérdekkel – Campbell ugyanis korábban nyilvánosan tagadta a kábítószer használatát, és a cikkek azt hozták nyilvánosságra, hogy függőséggel kezelik –, ám a részletek és a fényképek közzététele már támadó és nyomasztó volt számára, ezért megállapította a magánszféra megsértését. Az indokolás szerint nem minden téma számít közérdekűnek, amely a közönség számára érdekes. A bíróság 3.500 angol font kártérítésre és a perköltségek megfizetésére kötelezte a lapot, amelynek összege meghaladta az 1 millió fontot. Az összeg Campbell és az ügyvédei közötti szerződésben szereplő „sikerdíjat” is tartalmazta. A kérelmező a Lordok Háza előtt vitatta a „sikerdíjat” azzal érvelve, hogy annak megfizetése nagymértékű aránytalansága miatt sértené a véleménynyilvánítás szabadságát, a Lordok Háza azonban elutasította a kérelmező panaszát.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság kimondta, hogy a beavatkozás – amely a common law által törvényben meghatározott volt – legitim célja mások jogainak, azaz a szupermodell magánélethez való jogának védelme volt (136. bek.). A Bíróság először is emlékeztetett a sajtó kiemelkedő szerepére a jogállamiság által uralt államban. Bár az objektív és kiegyensúlyozott tudósítások módszerei jelentősen eltérhetnek, és sem a Bíróság, sem a hazai bíróságok feladata, hogy a sajtót helyettesítve kiválasszák, hogy a tudósítás milyen technikáját kell alkalmazni, a szerkesztői szabadság nem korlátlan (141. bek.). Annak ellenőrzése során, hogy a hazai hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e az Egyezmény által garantált két érték védelme során, amelyek bizonyos esetekben ütközhetnek egymással, azaz a 10. cikk által védett véleménynyilvánítás szabadsága és a 8. cikkben foglalt magánélet tiszteletben tartásához való

jog között, a Bíróságnak egyensúlyt kell teremtenie a fényképek közzétételéhez fűződő közérdek és a magánszféra védelmének szükségessége között (142. bek.). Az olyan fényképek és cikkek közzétételét, amelyek egyedüli célja, hogy kielégítsék az olvasóközönség kíváncsiságát egy közszereplő magánéletének részleteivel kapcsolatban, nem lehet olyannak tekinteni, mint amely hozzájárul bármilyen közérdekű társadalmi vitához annak ellenére, hogy a kérelmező a nyilvánosság előtt ismert. Továbbá, bár a véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételére is kiterjed, ez olyan terület, ahol mások jogainak és jó hírnevének védelme különösen fontos. A bulvársajtóban megjelenő fotókat gyakran folyamatos zaklatás légkörében szerzik meg, amely az érintett személyben a magánszférájába való behatolás vagy akár a zaklatás nagyon erős érzetét keltheti (143. bek.).

A Bíróság egyetértett a hazai bíróságok azon megállapításával, hogy a közzétett intim- és magánjellegű információk veszélybe sodorták Campbell kezelésének eredményességét, és ezáltal a modell fizikai és mentális egészségét is. A cikkekhez hozzáadott fényképeket titokban készítették, és azok szenvedést okoztak számára. A fotók és a részletes beszámolók közzétételéhez a nyilvánosságnak már nem fűződött érdeke, nem volt szükség ahhoz, hogy biztosítsa a róla megjelent, kábítószer-elvonással kapcsolatos történet hitelességét. A közérdeket már azzal kielégítették, hogy közölték az alapvető tényeket a függőségéről és a kezeléséről (151. bek.). A Bíróság nem talált komoly érveket arra, hogy saját álláspontjával helyettesítse a Lordok Háza érveit (150., 155. bek.), és elismerte, hogy aránytalanul megsértették Naomi Campbell magánéletének tiszteletben tartásához való jogát. Így a Lordok Háza megállapítása, hogy a kérelmező elkövette a „bizalom megsértését", nem sértette az Egyezmény 10. cikkét (156. bek.). A Bíróság sikerdíj-rendszer kapcsán azonban úgy vélte, hogy az nyomást gyakorolt az alperesekre, beleértve a médiavállalkozásokat és a kiadókat, hogy megegyezéssel rendezzék az egyébként védhető ügyeket, ami veszélyt jelentett az információt közlő médiára, és így a véleménynyilvánítás szabadságára. A Bíróság szerint ezért a kérelmező kötelezése az aránytalanul magas ügyvédi sikerdíj megfizetésére aránytalan volt a sikerdíj-rendszer bevezetésével elérni kívánt céllal, és megsértették a 10. cikket (219-220. bek.). Az ítélethez egy részleges különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.); Von Hannover v. Germany (59., 65. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.); Hachette Filipacchi Associes v. France (42-43. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[249]

[249] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-102965

Von Hannover v. Germany (No. 2.)

(Application nos. 40660/08., 60641/08., 2012. február 7-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Caroline von Hannover monacói hercegnő – aki egyszer már a strasbourgi Bírósághoz fordulva próbálta megakadályozni a magánéletéről készült képek sajtóban való megjelenését – és férje, Ernst August von Hannover herceg. A kérelmezők a Von Hannover v. Germany ügyben született ítéletre alapozva a Frau im Spiegel és a Frau Aktuell német magazinokban 2002-ben és 2004-ben megjelent három cikk és az azokban lévő képek miatt több eljárást indítottak annak érdekében, hogy tiltsák meg a fotók további közzétételét. Az első kép a hercegnőt és néhai édesapját, III. Rainer herceget ábrázolta, amint egymásba karolva sétáltak. A kapcsolódó cikk a monacói herceg rossz egészségügyi állapotáról és betegségéről számolt be. A második és harmadik cikk kizárólag a hercegi család üdüléséről szólt, a mellékelt fotók a család különböző tagjairól készültek síelés közben. A Szövetségi Bíróság 2007. március 6-án hozott ítéletében két fénykép esetében megállapította, hogy nem járultak hozzá a közérdekű vitához, egy másik fotó esetében viszont elutasította a hercegnő kérelmét. A bíróság szerint ugyanis a monacói herceg rossz egészségi állapota közérdekű hír, és a sajtó jogosult olyan módon tudósítani, hogy az uralkodó gyermeke miként egyezteti össze családi kötelezettségeit a magánéletével, beleértve kikapcsolódás iránti vágyát is. A Szövetségi Alkotmánybíróság ugyancsak kimondta, hogy a család üdüléséről szóló két cikk és az ahhoz kapcsolódó fotók semmilyen formában nem járultak hozzá a közügyek nyilvános vitájához. A herceg egészségi állapotával foglalkozó cikk és a mellékelt kép azonban közérdeklődésre tarthat számot. Az Alkotmánybíróság szerint a személyiségi jogok háttérbe szorulnak a sajtó véleménynyilvánítási szabadságához és a nyilvánosság információhoz való jogához képest.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint azzal, hogy a német bíróságok elutasították a vitatott fotók további közzétételének megtiltása iránti kérelmüket, megsértették a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogukat (74. bek.). A Bíróság megismételte, hogy a magánélet fogalma a személyes

identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy neve, fényképe vagy fizikai és szellemi integritása. Létezik egy személy másokkal történő interakciójának egy olyan zónája, akár nyilvános kontextusban, amely a magánélet hatálya alá tartozik. Így egy fénykép közzététele sértheti az egyén magánéletét akkor is, ha ez a személy egy közszereplő (95. bek.). Ami a fényképeket illeti, az ember képmása a személyisége egyik fő tulajdonságát képezi, amely feltárja a személy egyedi jellemzőit, és amely megkülönbözteti az egyént a társaitól. Az ember képmásának védelméhez fűződő joga tehát a személyiségfejlődés egyik lényeges alkotóeleme. Ez elsősorban az egyén azon jogát jelenti, hogy ellenőrizhesse képmásának felhasználását, beleértve azt a jogot, hogy megtagadhassa azok közzétételét (96. bek.). Bizonyos körülmények között, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként" hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére (97. bek.). Az államnak a 8. cikk alapján tevőleges kötelezettsége, hogy biztosítsa a magán- és családi élet tényleges tiszteletben tartását, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is. Ugyanez vonatkozik egy személy képmásának visszaélésekkel szembeni védelmére is (98. bek.). Bár a véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételét is magában foglalja, ez mégis olyan terület, ahol különösen fontos mások jogainak és jó hírnevének védelme, mivel a fényképek nagyon személyes, vagy akár intim információkat is tartalmazhatnak az egyénről és a családjáról. Sőt, a szenzációhajhász sajtóban vagy a bulvármagazinokban megjelenő fotókat – amelyek célja általában az, hogy kielégítsék a közönség kíváncsiságát valamely személy szigorú értelemben vett magánéletének részleteivel kapcsolatban – gyakran a folyamatos zaklatás légkörében szerzik meg, amely az érintett személyben a magánszférájába való behatolás vagy akár a zaklatás nagyon erős érzetét keltheti (103. bek.).

A Bíróság kifejtette azokat a kritériumokat, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát a magánélethez való joggal szemben kell mérlegelni: a közlés mennyiben járul hozzá a közérdekű vitához; az érintett személy mennyire ismert, és mi a riport témája; az érintett személy korábbi magatartása; az információ megszerzésének módja és annak hitelessége; a fényképek készítésének körülményei (108-113. bek.). Így például lehet figyelmen kívül hagyni a közzétett fotók készítésének kontextusát és körülményeit sem. Tekintettel kell lenni arra, hogy a fényképezett személy a hozzájárult-e a fényképek készítéséhez és közzétételéhez, vagy az illető tudta nélkül, illetve csalárd vagy más jogellenes módon került-e rá sor. Figyelembe kell venni a betolakodás természetét és komolyságát, valamint a fotó közzétételének következményeit az érintett személyre nézve. Egy, a nyilvánosság előtt ismeretlen magánszemély számára egy fénykép közzététele jelentősebb beavatkozással érhet fel, mint egy cikk megírása (113. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy az első Von Hannover ítélet óta a Szövetségi Bíróság változtatott a joggyakorlatán. Hangsúlyt fektetett arra, hogy a riport hozzájárult-e egy tényeken alapuló vitához, és annak tartalma túlment-e a közvélemény puszta kíváncsiságának kielégítésének vágyán (114. bek.). Az a tény, hogy a Szövetségi Bíróság mérlegelése körébe vonta a kérdéses fénykép információs értékét, a vele együtt közzétett cikk fényében, nem róható fel az Egyezmény alapján. Az, hogy a német bíróságok a herceg betegségét „jelenkori társadalmi eseményként" jellemezték, nem tekinthető ésszerűtlennek. A Szövetségi Bíróság két hasonló körülmények között készült fotó esetében pontosan azon az alapon tiltotta meg azok közzétételét, hogy csupán szórakoztatási célt töltöttek be. A Bíróság el tudja fogadni, hogy a fénykép, figyelembe véve az azt kísérő cikket, legalább bizonyos mértékig hozzájárult a közérdekű vitához (118. bek.).

A Bíróság hozzátette, függetlenül attól, hogy a hercegnő milyen mértékig számít a Monacói Hercegségben hivatalos személynek, nem állítható, hogy a kérelmezők – akik tagadhatatlanul jól ismertek – hétköznapi magánszemélyek, ezért ők közszereplőnek minősülnek (120. bek.). A német bíróságok azt is hozzátették, hogy a kérelmezők nem szolgáltattak megfelelő bizonyítékot arra nézve, és semmi sem utalt arra, hogy a fényképeket – ahogyan állították – általános zaklatásuk közepette vagy titokban készítették volna (122. bek.). A Bíróság szerint jelen esetben nem lényeges kérdés a fotók készítésének körülményei, mivel a kérelmezők nem terjesztettek elő releváns érveket (123. bek.). Következésképp, a német bíróságok gondosan egyensúlyoztak a kiadó véleménynyilvánítási szabadsága és a kérelmezők magánéletének tiszteletben tartásához fűződő joga között (124. bek.). Ennek során kifejezetten figyelembe vették a Bíróság ítélkezési gyakorlatát, beleértve a Von Hannover ítéletet is (125. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Schüssel v. Austria; Société Prisma Presse v. France (Application nos. 66910/01., 71612/01., 2003. július 1.); Von Hannover v. Germany (50-51., 57., 59. bek.); Gurguenidze v. Georgia (40., 59. bek.); Hachette Filipacchi Associes v. France (42. bek.); Eerikäinen and Others v. Finland (70. bek.); Mosley v. United Kingdom (111. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[250]

Rothe v. Austria
(Application no. 6490/07., 2012. december 4-i ítélet)

[250] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109029

Tényállás

A kérelmező a St. Pölten-i római katolikus papi szeminárium igazgatóhelyettese volt. 2004 júliusában a Profil heti magazin egy cikke azt állította, hogy több szeminaristával is szexuális kapcsolata volt. A cikk két fényképet is tartalmazott, amelyeken az igazgatóhelyettes az otthonában tartott karácsonyi partin megcsókolt és átölelt egy szeminaristát. A kérelmező a médiatörvény 6-7. §-aira támaszkodva rágalmazás és „szigorú értelemben vett személyes szférájának megsértése" miatt kártérítési pert indított a lap kiadója ellen. Az osztrák bíróságok arra hivatkozva utasították el, hogy a cikk egy nyilvános vitához járult hozzá. A bécsi tartományi bíróság (Landesgericht) kiemelte a katolikus egyház fontosságát, és úgy találta, hogy a nyilvánosságnak érdeke fűződik ahhoz, hogy megtudja, mi történik az egyházon belül. Szerinte az átlagos olvasó úgy értelmezhette a cikket, hogy homoszexuális kapcsolat volt a kérelmező és a szeminaristák, illetve a szeminaristák egymás között, és a fotók ezeket az állításokat támasztották alá. A bíróság szerint a kiadó bebizonyította, hogy az állítások lényegében igazak. A bécsi fellebbviteli bíróság (Oberlandesgericht) szerint mivel az egyház álláspontja elítélte a homoszexualitást, a nyilvánosságnak joga volt tájékozódni egy egyházi méltóság magatartásáról, amely nyílt ellentmondásban van ezzel az állásponttal, annál is inkább, hogy ilyen magatartásra a leendő papokat képző intézményben került sor. A bíróság szerint a cikk joggal azonosította a kérelmezőt, mivel anélkül a sajtó nem tudott volna az ügyről pontosan és hiteles módon beszámolni.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza szerint a bíróságok azzal, hogy elutasították a kártérítési keresetét a cikk és a két fénykép közzététele tekintetében, nem védték meg a magánélethez való jogát (25., 38. bek.). A Bíróság megismételte, hogy az ember képmásának védelméhez fűződő joga a személyiségfejlődés egyik lényeges alkotóeleme. Ez elsősorban az egyén azon jogát jelenti, hogy ellenőrizhesse képmásának felhasználását, beleértve azt a jogot, hogy megtagadhassa azok közzétételét (42. bek.). Bár a véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételét is magában foglalja, ez mégis olyan terület, ahol különösen fontos mások jogainak és jó hírnevének védelme, mivel a fényképek nagyon személyes, vagy akár intim információkat is

tartalmazhatnak az egyénről és a családjáról (47. bek.). Ilyen esetekben is szükséges annak ellenőrzése, hogy a hazai hatóságok megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélet tiszteletben tartásához való jog védelme között (49. bek.). A Bíróság meghatározta azokat a kritériumokat is, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát kell összevetni a magánélethez való joggal (51. bek.).

Ami a közérdekű vitához való hozzájárulást illeti, hogy mi minősül közérdekű ügynek, az eset körülményeitől függ. A Bíróság szerint egy befolyásos vallási közösség által támogatott erkölcsi felfogással kapcsolatos tartalom, és az a kérdés, hogy az egyházi méltóságok az egyházuk által kinyilvánított normák szerint élnek-e, szintén egy közérdekű vitához járul hozzá (55. bek.). A kérelmező vitatta, hogy a nevének felfedése és a fényképének közzététele hasznos hozzájárulást tett egy nyilvános vitához. A hazai bíróságok szerint azonban a magazin jogosult volt nyilvánosságra hozni a kérelmező nevét (56. bek.), illetve közzétenni a riportot (58. bek.).

Különbséget kell tenni a magánszemélyek és a nyilvánosságban tevékenykedő személyek, mint a politikai vagy a közszereplők között. Ennek megfelelően, míg egy nyilvánosság előtt ismeretlen magánszemély a magánélethez való jogának különleges védelmére tarthat igényt, ugyanez nem mondható el a közszereplők esetében (59. bek.). A tartományi bíróság szerint a kérelmezőre a szeminárium igazgatóhelyetteseként közszereplőként kell tekinteni (60. bek.). Ami a cikk tárgyát illeti, az a hazai bíróságok szerint a St. Pölten-i szemináriumot érintő súlyos sérelmekről számolt be. Figyelembe vették azt a tényt, hogy a kérelmező a katolikus egyház méltósága volt, ahogy azt is, hogy a feltárt események a szemináriumban történtek, amelynek a kérelmező volt az igazgatóhelyettese. Ezek a kérdések joggal voltak közérdekű ügyek (61. bek.). Összegezve, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok kellő fontosságot tulajdonítottak a kérelmező igazgatóhelyettesi pozíciójának, valamint a cikk tárgyának is, amely egy közérdekű vitához járult hozzá. A tudósításhoz fűződő közérdek – beleértve a kérelmező azonosítását – felülmúlta a kérelmező magánélet védelméhez fűződő érdekét (63. bek.).

A Bíróság szerint az információk megszerzésének módja, és annak valóságtartalma is fontos tényező (65. bek.). Nem lehet figyelmen kívül hagyni a közzétett fotók készítésének kontextusát és körülményeit sem. Tekintettel kell lenni arra, hogy a fényképezett személy a hozzájárult-e a fényképek készítéséhez és közzétételéhez, vagy az illető tudta nélkül, illetve csalárd vagy más jogellenes módon került-e rá sor. Figyelembe kell venni a betolakodás természetét és komolyságát, valamint a fotó közzétételének következményeit az érintett

személyre nézve (66. bek.). A hazai bíróságok alaposan megvizsgálták az információk valódiságát, és a következtetésük, miszerint a közzétett állítások igazak voltak, az ügy alapos és részletes vizsgálatán alapult (68. bek.). A Bíróság ugyanakkor arra is rámutatott, hogy a fényképeket egyértelműen a kérelmező hozzájárulása nélkül szerezték meg és tették közzé (70. bek.). Figyelembe véve, hogy a kérelmező megjelenése a cikk közzététele előtt nem volt ismert a közvélemény számára, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy fényképének közzététele jelentősebb beavatkozásnak minősült, mint a cikk megírása (74. bek.).

A hazai bíróságok megállapították, hogy a cikk szövege – beleértve a kérelmező személyazonosságának nyilvánosságra hozatalát – egy közérdekű ügyről szóló tudósítás megengedett határain belül maradt. A Bíróság nem látott okot arra, hogy eltérjen a hazai bíróságok megállapításaitól (76. bek.). Ami a fényképek közzétételét illeti, a Bíróság ez esetben is elfogadta a hazai bíróságok érveit (77. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Eerikäinen and Others v. Finland (70. bek.); MGN Limited v. United Kingdom (142. bek.); Axel Springer AG v. Germany (84. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (96., 103., 113. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[251]

Von Hannover v. Germany (No. 3.)
(Application no. 8772/10., 2013. szeptember 19-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Caroline von Hannover monacói hercegnő, aki már kétszer is a strasbourgi Bírósághoz fordulva próbálta megakadályozni a magánéletéről készült fényképek sajtóban való megjelenését. 2002. március 20-án a 7 Tage című folyóirat egy fényképet tett közzé a hercegnőről és a férjéről, amely nyaralásuk közben ábrázolta egy ismeretlen helyen. Ugyanazon az oldalon és a következőn további fotók jelentek meg az egyik nyaralójukról, amely Kenyában található egy szigeten. A fényképeket egy cikk kísérte, amely többek között a hírességek körében terjedő trendről szólt, amely szerint bérbe adják a nyaralóikat. A cikk a von Hannover család villájának bemutatásával folytatódott, részletesen kitérve a berendezésre, a bérleti díjra és a különféle nyaralási időtöltésekre. Egy külön szövegdobozban

[251] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115005

két vastagon kiemelt mondat is szerepelt: „Gazdagok, szépek és takarékosak is. Sokan közülük fizető vendégeknek adják bérbe a villáikat.”

2004 novemberében a hercegnő keresetet nyújtott be a hamburgi tartományi bírósághoz a fényképek további közzétételének megtiltása végett. A bíróság helyt adott a kérelmének, ám a hamburgi fellebbviteli bíróság hatályon kívül helyezte az ítéletet azon az alapon, hogy a sajtószabadsággal szemben engednie kellett jogából. A Szövetségi Bíróság ellenben megállapította, hogy a fellebbviteli bíróság nem tett eleget az ún. „lépcsőzetes védelem” koncepciójának (abgestuftes Schutzkonzept). Úgy ítélte meg, hogy a tudósítás nem kapcsolódott kortárs vagy közérdekű eseményhez. 2008 februárjában a Szövetségi Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezte az ítéletet. A testület utalt a strasbourgi Bíróság és a saját ítélkezési gyakorlatára, és kiemelte, hogy nem volt elegendő pusztán azt megállapítani, hogy egy híresség nyaralása a magánszférájának központi vagy védett területére esik. Ezt követően a Szövetségi Bíróság elutasította a hercegnő fellebbezését. Kimondta, hogy a kérelmező közszereplő volt, és bár a fényképek nem kapcsolódtak közérdekű témához, a magazin kiadójának véleménynyilvánítási szabadságát nem írhatja felül a kérelmező magánélethez fűződő joga. A bíróság szerint a riport képes egy közérdekű ügyről szóló vita serkentésére, ennélfogva a kép joggal kísérte azt. Hozzátette, a képek önmagukban nem képeztek sértést.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a „magánélet” fogalma az olyan személyes információkra is kiterjed, amelyeknél az egyének joggal számíthatnak arra, hogy azokat a beleegyezésük nélkül nem teszik közzé. Így egy fénykép közzététele sértheti az egyén magánéletét akkor is, ha ez a személy egy közszereplő (41. bek.). A Bíróság meghatározta azokat a kritériumokat is, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát a magánélethez való joggal kell összevetni: hozzájárulás a közérdekű vitához; az érintett személy mennyire ismert, és mi a riport témája; az érintett személy korábbi magatartása; a közzététel tartalma, formája és következményei; a fényképek készítésének körülményei (46. bek.).

A Bíróság ezúttal is elismerte, hogy az első Von Hannover ítélet óta a Szövetségi Bíróság változtatott a joggyakorlatán. Hangsúlyt fektetett arra a kérdésre, hogy a riport hozzájárult-e

egy tényeken alapuló vitához, és annak tartalma túlment-e a közvélemény puszta kíváncsisága kielégítésének vágyán. A Szövetségi Alkotmánybíróság megerősítette ezt megközelítést (47. bek.). Ami a közérdekű vita létét illeti, a Szövetségi Alkotmánybíróság kimondta, hogy a vitatott fénykép nem tartalmazott kortárs történelmi eseményre vonatkozó információt, és ezért nem járult hozzá közérdekű vitához. Ebben a tekintetben az Egyezmény alapján nem róható fel az a tény, hogy a Szövetségi Bíróság az azt kísérő cikk fényében a mérlegelése körébe vonta a fénykép információs értékét (48. bek.).

A Szövetségi Alkotmánybíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a fényképet kísérő cikk egy közérdekű vitához járult hozzá. A hazai bíróságok ezt követően rámutattak, hogy a cikk célja az volt, hogy beszámoljon a hírességek körében lévő azon trendről, hogy bérbe adják a nyaralóikat, ez a magatartás pedig hozzájárult egy közérdekű vitához. A Bíróság szerint azt is meg kell állapítani, hogy a cikk maga nem tartalmazott a kérelmező vagy a férje magánéletét érintő információkat, hanem főként a villa és annak bérbeadásával kapcsolatos gyakorlati szempontokra fókuszált (51. bek.). Ezért nem lehetett azt állítani, hogy a cikk csupán ürügyül szolgált a kérdéses fénykép közzétételére, vagy hogy a cikk és a fénykép közötti kapcsolat kitalált volt. A cikk tárgyának közérdekű eseményként történő jellemzése nem tekinthető ésszerűtlennek. A Bíróság ezért elfogadta, hogy a kérdéses fénykép, figyelembe véve az azt kísérő cikket, legalább bizonyos mértékig egy közérdekű vitához járult hozzá (52. bek.). Ami a kérelmező személyének ismertségét illeti, a Bíróság már többször is megállapította, hogy a kérelmezőt és a férjét közszereplőnek kell tekinteni, akik nem tarthatnak ugyanúgy igényt a magánéletük védelmére, mint a nyilvánosság előtt ismeretlen személyek (53. bek.). Továbbá, a kérelmező nem állította, hogy a képet jogellenesen vagy más hasonló eszközökkel készítették, és más érvet sem terjesztett elő (56. bek.). A német bíróságok figyelembe vették az alapvető kritériumokat és a Bíróság ítélkezési gyakorlatát a különböző érdekek kiegyensúlyozásakor (57. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróságok eleget tettek pozitív kötelezettségüknek (58. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Schüssel v. Austria; Saaristo and Others v. Finland (61. bek.); Axel Springer AG v. Germany (89-95. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (95., 108-113., 114-116., 118., 120. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[252]

[252] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126362

Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway

(Application no. 13258/09., 2014. január 16-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők egy Norvégiában jól ismert zenész és egy színésznő, akik 2005-ben esküvőjüket tartották egy szigeten. Az esküvőről később egy hetilap a pár beleegyezése nélkül egy két oldalas cikket tett közzé, amelyhez 6 fényképet is mellékelt. A képek kb. 250 méteres távolságból készültek. Az egyik a menyasszonyt ábrázolta, amint édesapja és tanúi kíséretében egy csónakon érkezik az esküvő helyszínére. Egy másik fénykép a menyasszonyt és a vőlegényt ábrázolta, amint a vőlegény segít a menyasszonynak a csónakból a partra lépni. A pár kártérítési pert indított a magazin ellen, amit első- és másodfokon meg is nyertek. A norvég Legfelső Bíróság azonban 3:2 arányban kimondta, hogy nem sérült a magánszférához való joguk, mert a cikk magáról az esküvőről nem tett közzé felvételeket. A bíróság szerint bár mindenki maga döntheti el, hogy az esküvője mennyire legyen nyilvános esemény, egy közszereplést vállaló párosnak számolnia kell azzal, hogy házasságkötésük tényéről a sajtó foglalkozik. Az esküvő helyszíne a nyilvánosság számára hozzáférhető, egy jól látható és népszerű nyaralóhely volt.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmezők a 8. cikkre hivatkozva panaszolták, hogy a Legfelső Bíróság ítélete megsértette a magánélet tiszteletben tartásához való jogukat (16. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy jelen esetben annak vizsgálata szükséges, hogy megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a kérelmezők 8. cikkben foglalt magánélet tiszteletben tartásához való joga és a kiadó 10. cikk által védett véleménynyilvánítási szabadsága között (25. bek.). A Bíróság a 8. cikk tekintetében már kimondta, hogy a magánélet fogalma a személyes identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy neve, fényképe vagy fizikai és szellemi integritása. Ami a fényképeket illeti, a Bíróság kimondta, hogy az ember képmása az egyik olyan fő tulajdonsága személyiségének, amely feltárja a személy egyedi jellemzőit, és amely megkülönbözteti az egyént a társaitól. Az ember képmásának védelméhez fűződő joga tehát a személyiségfejlődés egyik lényeges alkotóeleme. Ez elsősorban az egyén azon jogát jelenti, hogy ellenőrizhesse képmásának felhasználását, beleértve azt a jogot, hogy megtagadhassa

azok közzétételét (26. bek.). Bizonyos körülmények között, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként” hivatkozhat magánszférája védelmére és tiszteletére (27. bek.). Bár a véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalja a fényképek közzétételét, ez mégis olyan terület, ahol különösen fontos mások jogainak és jó hírnevének védelme, mivel a fényképek nagyon személyes, vagy akár intim információkat is tartalmazhatnak az egyénről és a családjáról (30. bek.). A Bíróság meghatározta azokat a kritériumokat is, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát kell összevetni a magánélethez való joggal: hozzájárulás a közérdekű vitához; az érintett személy mennyire ismert, és mi a riport témája; az érintett személy korábbi magatartása; az információ megszerzésének módja és annak hitelessége, illetve a fényképek készítésének körülményei; a közzététel tartalma, formája és következményei (34. bek.).

A norvég Legfelső Bíróság szerint annak eldöntésekor, hogy a közzététel indokolt volt-e, „a publikációt a maga egészében kell értékelni, az aktuális kontextusban és helyzetben, ahol a magánélet védelmét össze kell vetni a véleménynyilvánítás szabadságával” (35. bek.). Az, hogy mi minősül közérdekű témának, az eset körülményeitől függ. A strasbourgi Bíróság azonban rámutatott arra, hogy ilyen elismert érdek nem csak ott létezik, ahol a publikáció politikai kérdéseket vagy bűncselekményeket érint, hanem ott is, ahol előadóművészekkel kapcsolatos (36. bek.). Jelen esetben a kérelmezők nem töltöttek be közfunkciót, de jól ismert előadóművészek voltak, így ennek megfelelően közszereplők. A cikk és a fényképek az esküvőjüket érintették. E tekintetben a Legfelső Bíróság úgy vélte, hogy a cikk „tisztán szórakoztató” volt, ugyanakkor hozzátette, hogy az esküvőnek volt egy „nyilvános oldala”. Az esküvőről szóló információ önmagában nem jár a magánszféra sérelmével, ha az semleges hangvételű, és megbízható forráson alapul. A Bíróság egyetértett ezzel, és kimondta, hogy egy esküvőről szóló cikk közzététele önmagában nem kizárólag egy személy magánéletének részleteivel kapcsolatos, és nem kizárólag az a célja, hogy a közönség kíváncsiságát elégítse ki e tekintetben. Ezért a kérelmezők esküvőjéről szóló cikknek volt egy közérdeklődésre számot tartó része is (37. bek.).

Annak kapcsán, hogy az érintett személy milyen magatartást tanúsított korábban, a Bíróság megjegyezte, az a tény, hogy az érintett korábban együttműködött a sajtóval, nem szolgálhat érvként arra, hogy minden védelemtől megfosszák a cikk és a kérdéses fényképek közzétételével szemben. A norvég Legfelső Bíróság is kimondta, hogy a magánélethez való jog védelme „nem gyengébb a jól ismert művészek, mint mások számára”, annak ellenére, hogy fényképeik magazinokban és újságokban, valamint az interneten jelentek meg a szakmai életükkel kapcsolatban (38. bek.). Tény, hogy a kérelmezők nem egyeztek bele a fényképek

vagy a cikk közzétételéhez, és a fotós erős teleobjektívvel, körülbelül 250 méteres távolságból készítette a fényképeket (39. bek.). A Legfelső Bíróság ugyanakkor hangsúlyozta, hogy sem a vitatott újságcikk szövege, sem a fényképek nem tartalmaztak kedvezőtlen dolgot a kérelmezőkre nézve. A cikk nem tartalmazott semmilyen kritikát, sem olyan tartalmat, amely csorbíthatja jó hírnevüket. Magát az esküvői ceremóniát nem fényképezték le, az esküvő pedig egy olyan helyszínen zajlott, ami a nyilvánosság számára hozzáférhető, jól látható és népszerű nyaralóhely volt, így valószínű, hogy mások figyelmét is felkelti. A Bíróság elfogadta ezeket az érveket (41-43. bek.).

A Bíróság úgy ítélte meg, hogy a norvég Legfelső Bíróság gondosan mérlegelte a véleménynyilvánítás szabadságának jogát a magánélet tiszteletben tartásához fűződő joggal szemben, és figyelembe vette a Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott kritériumokat. Bár „a vélemények eltérhetnek az ítélet eredményétől", nem látott elég komoly indokot arra, hogy saját álláspontjával helyettesítse a Legfelső Bíróság érveit (44. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság megállapította, hogy a norvég Legfelső Bíróság teljesítette az Egyezmény 8. cikke szerinti kötelezettségeit (45. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Eerikäinen and Others v. Finland (70. bek.); MGN Limited v. United Kingdom (142. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (95-97., 103., 109-111. bek.); Axel Springer AG v. Germany (84. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[253]

Bremner v. Turkey
(Application no. 37428/06., 2015. október 13-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy ausztrál újság tudósítója, aki egy keresztény könyvesboltban is dolgozott önkéntesként. 1997 júniusában egy televíziós műsor dokumentumfilmjében szerepelt, amely az „idegen vallással házalók" titkos tevékenységét érintette. A riportban rejtett kamera használatával filmre vettek egy találkozót egy étteremben, amely a kérelmező újságíró és egy baráti társaság között zajlott le, akik állítólag a kereszténységről kívántak többet megtudni. A második találkozóra a kérelmező lakásán került sor, ahol a program műsorvezetője is megjelent, aki – azt állítva, hogy hallott a találkozóról – interjút kívánt készíteni vele arról,

[253] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-140015

hogy miért támogatja titokban a keresztény hitet. Az újságíró válasza szerint a tevékenysége nem volt titkos, és a csoport meghívásának tett eleget. A dokumentumfilmet úgy sugározták, hogy az újságíró arcát nem takarták ki. Az adást követően a kérelmező kártérítést követelve beperelte a műsorvezetőt és a műsor gyártóit. A keresetet a kerületi bíróság azzal utasította el, hogy a nyilvánosságnak érdeke fűződött az esetről való tájékozódáshoz. Az ítéletet a Semmítőszék hatályon kívül helyezte, megjegyezve, hogy a vita a véleménynyilvánítás szabadsága és a személyiségi jogok közötti konfliktust érintette. Rámutatott, hogy a sajtószabadság nem korlátlan, és a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát kétszeresen is megsértették: először a rejtett kamerával történő forgatáskor, másodszor a dokumentumfilm olyan kifejezésekkel történő sugárzásával, mint a „vallásházaló" vagy „bigottság". A kerületi bíróság azonban ismételten helybenhagyta az eredeti ítéletet, amit a Semmitőszék polgári jogi kollégiuma is jóváhagyott. A bírák szerint a kérdéses felvétel nem érintette a kérelmező magánéletének részleteit, hanem a közvélemény számára aktuális témáról szóló dokumentumfilm része volt.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a „magánélet" fogalma a személyes identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy képmásához fűződő jogai. Egy fénykép közzététele beavatkozás a személyiségi jogokba, ugyanez vonatkozik a videofelvételekre is (62. bek.). Figyelembe kell venni azt is, hogy a közzétett riport vagy fotó az érintett személyt hogyan ábrázolja (70. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a riport a hittérítőket érintette, amely nyilvánvalóan közérdekű téma (72. bek.). A műsor kritikus volt, és olyan sértő kifejezéseket használt, mint a „vallásházaló" (73. bek.). A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a dokumentumfilm nem tartalmazott semmilyen öncélú személyes támadást, és nem minősült gyűlöletbeszédnek sem, mivel nem volt gyűlöletkeltő vagy erőszakra felhívó egyik vallási csoporttal szemben sem (75. bek.). Ami a tudósítás elkészítésének módszerét illeti, a Bíróság leszögezte, hogy egy olyan technikát, mint a rejtett kamera – amely túlságosan tolakodó és káros hatással lehet a magánéletre – főszabály szerint korlátozottan lehet csak használni. Mindazonáltal a Bíróság elismerte, hogy bizonyos esetekben annak használata szükséges lehet egy újságíró számára, amikor az információt nehéz lehet más módon megszerezni. Ám ezt az

eszközt az újságírásra vonatkozó etikai alapelveknek és korlátozásoknak megfelelően kell használni (76. bek.).

Ami a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jog közötti egyensúlyt illeti, a Bíróság megjegyezte, hogy a kérelmező nem lépett a nyilvánosság elé. Nem számolt azzal, hogy nyilvános kritika tárgya lehet, csupán azt gondolta, hogy egy kereszténység iránt érdeklődő csoporttal találkozik (78. bek.). A Bíróság nem fogadta el a török kormány érvét, miszerint a kérelmező maga is újságíró volt, ezért a véleménynyilvánítás szabadságának határai vele szemben tágabbak. Bár egy ausztrál újságnak dolgozott, teljesen ismeretlen volt a török nyilvánosság számára, és nem is újságírói minőségében járt el (79. bek.).

Ami a kérelmező képmása közvetítésének egy közérdekű ügy vitájához való hozzájárulását illeti, a Bíróság nem talált olyan közérdeket, amely igazolná az újságírók döntését, hogy a képét kitakarás nélkül közvetítsék. Tekintettel arra, hogy nem volt ismert, semmi sem utalt arra, hogy a kép sugárzásának külön információs értéke vagy haszna lett volna (80. bek.). Ilyen körülmények között a kérelmező képmásának elővigyázatosság nélküli terjesztése nem járult hozzá a társadalom számára közérdekű vitához (81. bek.). Ezenkívül a hazai bíróságok egyike sem értékelte, hogy a képmás kitakarás nélküli sugárzása milyen mértékben járult hozzá egy közérdekű vitához (83. bek.). Mindezekre tekintettel a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a török bíróságok nem teremtettek tisztességes egyensúlyt a versengő érdekek között. A mód, ahogyan az üggyel foglalkoztak, nem nyújtott megfelelő és hatékony védelmet a kérelmező képmáshoz fűződő jogának és ezáltal a magánszférájának (84. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Peck v. United Kingdom (80. bek.); Gourguenidze v. Georgia (60. bek.); De La Flor Cabrera v. Spain (Application no. 10764/09., 2014. május 27.; 30. bek.); Haldimann and Others v. Switzerland (65. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme, képmáshoz való jog, rejtett kamerás felvételek[254]

Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France
(Application no. 40454/07., 2015. november 10-i ítélet)

Tényállás

[254] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-157756

2005. május 5-én a Paris Match heti magazinban egy interjú jelent meg egy asszonnyal, aki azt állította, hogy fiúgyermekének II. Albert Monaco uralkodó hercege az apja. A cikket több fénykép kísérte, amelyek a herceget karjában a gyermekével mutatták. Két héttel később Albert herceg arra hivatkozva, hogy megsértették a magánélethez és a képmása védelméhez fűződő jogait, a francia polgári törvénykönyv 9. és 1382. cikke alapján keresetet indított a kérelmezők ellen kártérítést, valamint az ítéletnek a magazin címlapján történő közzétételét követelve. 2005 júniusában a nanterre-i törvényszék (Tribunal de grande instance) a kiadót 50.000 euró nem vagyoni kártérítés megfizetésére, valamint az ítélet címlapon történő közzétételére kötelezte. A bíróság szerint a teljes cikk és az azt kísérő fényképek a herceg szerelmi és családi életének legintimebb szférájába tartoztak, és nem érintettek semmilyen közérdekű vitát. A kérelmezők fellebbeztek. Mindeközben 2005. július 6-án Albert herceg egy sajtóközleményben nyilvánosan elismerte, hogy ő a gyermek apja.

2005 novemberében a versailles-i fellebbviteli bíróság megállapította, hogy a Paris Match publikációja visszafordíthatatlan károkat okozott a hercegnek, tekintettel az apasága tényére, amely egészen a vitatott cikk közzétételéig titokban maradt, és hirtelen, akarata ellenére vált nyilvánossá. 2007 februárjában a Semmitőszék kimondta, hogy minden embernek, függetlenül a beosztásától, születésétől, szerencséjétől, a jelenlegi vagy a jövőbeli funkciójától, joga van a magánélete tiszteletben tartásához.

Az eljáró szerv

Nagykamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a magánélethez való jog fogalma magában foglalja a magánélet kíváncsi szemektől való távoltartásának jogát. Létezik egy személy másokkal történő interakciójának egy olyan zónája, akár nyilvános kontextusban, amely a magánélet hatálya alá tartozik (83. bek.). Egy fénykép közzététele sértheti az egyén magánéletét akkor is, ha ez a személy egy közszereplő. A Bíróság már számos alkalommal hangsúlyozta, hogy a fényképek nagyon személyes, vagy akár intim információkat is tartalmazhatnak az egyénről vagy a családjáról, elismerve ezzel minden ember képmása védelméhez fűződő jogát (85. bek.). A Bíróság különösen hangsúlyozta az érintett személy beleegyezésének fontosságát, valamint külön kiemelte a magánéletbe történő behatolás súlyosságát, és a fénykép közzétételének következményeit az érintett személy számára (86-87. bek.). Végül, bár a közszereplők magánéletéről szóló hírek közzététele általában a szórakoztatást szolgálják

inkább, ezek is a 10. cikk védelmét élvezik. Ám a védelmet felülmúlhatják a 8. cikk követelményei, amennyiben az információ magán- és intim jellegű, és a terjesztéséhez nem fűződik közérdek (89. bek.).

A Bíróság szerint alapvető fontosságú annak eldöntése, hogy az interjú tartalma, amely nyilvánosságra hozta a herceg apaságát, olyan információt képez-e, amely „hozzájárul egy közérdekű ügyről szóló vitához" (96. bek.). Leszögezte, hogy egy személy romantikus kapcsolatai elvben szigorúan magánügynek számítanak. Ebből az következően egy pár szexuális életét vagy intim kapcsolatait érintő részleteket csak kivételes körülmények között megengedett a nyilvánosság tudomására hozni előzetes hozzájárulás nélkül (99. bek.). Az olyan cikkek, amelyek egyedüli célja, hogy kielégítsék az olvasóközönség kíváncsiságát egy személy magánéletének részleteivel kapcsolatban – függetlenül attól, hogy ismert személy-e – , nem tekinthető olyannak, amely bármilyen közérdekű vitához hozzájárul a társadalom számára (100. bek.).

A Bíróság szerint tekintettel a Monacói Hercegség sajátosságaira, tagadhatatlan közérdekű értéke volt – legalábbis a hercegség alattvalói számára – annak, hogy Albert hercegnek – aki akkoriban egyedülállóként és gyermektelenként volt ismert – van egy fia. Ennek dinasztikus és pénzügyi következményei is lehettek: házasság révén a legitimáció kérdése is felmerülhetett volna, még ha ez valószínűtlen is volt (108. bek.). A vitatott információ politikai felhangoktól sem volt mentes, és felkelthette a nyilvánosság érdeklődését a hercegségben hatályban lévő örökösödési szabályok miatt, amelyek meggátolták a házasságon kívül született gyermek trónöröklési igényét. A herceg hozzáállása szintén aggodalomra adhat okot a nyilvánosság számára (111. bek.). Bizonyos, az uralkodó család tagjait érintő események – miközben a magánéletük része – a kortárs történelem része is (112. bek.). Következésképpen a Bíróság úgy ítélte meg, hogy bár a cikk számos olyan részletet tartalmazott, amelyek kizárólag a herceg életének privát vagy intim részleteit érintették, egy közérdekű ügyről szóló vitához is hozzá kívánt járulni (113. bek.). A Bíróság hozzátette, a sajtó közérdekű vitához való hozzájárulása nem korlátozódhat csupán az aktuális eseményekre vagy a már meglévő vitákra. A sajtónak az olyan információk feltárásában és a közvélemény figyelmének felhívásában is szerepe van, amelyek képesek ilyen közérdekű vitát kiváltani a társadalmon belül (114. bek.).

Ami az érintett személy ismertségét és a tudósítás tárgyát illeti, a Bíróság már számos alkalommal elismerte a nyilvánosság tájékozódáshoz való jogát a közszereplők magánéletének bizonyos aspektusairól (117. bek.). Különbséget kell tenni a magánszemélyek és a nyilvánosságban tevékenykedő személyek, mint a politikai vagy a közszereplők között

(118. bek.). Így attól függően, hogy hivatalos funkciókkal van-e felruházva vagy sem, az egyénnek többé-kevésbé korlátozott az intimitáshoz való joga. E tekintetben a közszerepléshez való jog fenntartja a magánélet bizalmasságát, amely elvben szélesebb, ha nem tölt be semmilyen hivatalos funkciót – még ha egy uralkodó család tagja is –, és szűkebb, ha ilyen funkciót tölt be (119. bek.). A közfunkció gyakorlása vagy egy politikai tisztségre való törekvés szükségszerűen felkelti a polgárok figyelmét, olyan területen is, amely a magánélet körébe tartozik. Ennélfogva a közszereplők egyes magáncselekedetei nem tekinthetők a magánélet körébe tartozónak, tekintettel azok lehetséges hatásaira, figyelembe véve a politikai vagy társadalmi életben betöltött szerepüket (120. bek.). Mindazonáltal bizonyos körülmények között, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként" hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére. Így az a tény, hogy egy egyén a közszereplő kategóriájába tartozik, semmilyen módon – még a hivatalos funkciókat gyakorló személyek esetében sem – nem hatalmazza fel a médiát a szakmai és etikai elvek megsértésére (122. bek.). A Bíróság szerint Albert herceg tagadhatatlanul prominens közszereplő volt. A hazai bíróságok ezért kötelesek lettek volna figyelembe venni a herceg kiemelt helyzetét, és a személyével járó nyilvános funkciókat, amelyek befolyásolhatják a magánéletének nyújtható védelmet (124. bek.).

Ami a publikáció tárgyát illeti, a cikk érintette ugyan a herceg magánéletét, ám az abban szereplő információk lényegi elemei túlmentek a magánszféra körén, miután a hercegi funkció Monaco államfőjeként örökletes jellegű (126. bek.). A Bíróság megjegyezte, hogy az újságíróknak a hivatásuk gyakorlása során naponta kell döntéseket hozniuk, melynek során meghatározzák a nyilvánosság információhoz való joga és mások magánélethez való joga közötti választóvonalat. Így elsődleges felelősségük az egyének – beleértve a közszereplőket – védelme a magánszférájukba történő behatolástól (138. bek.). Amikor az információk mások magánéletét érintik, az újságíróknak figyelembe kell venniük – amennyire csak lehetséges – az információk és a képek várható hatását a közzétételüket megelőzően. Különösen bizonyos családi és magánélettel kapcsolatos események élvezik a 8. cikk kiemelt védelmét (140. bek.). A bíróságoknak meg kellett volna kísérelniük meghatározni, hogy a vitatott cikk mely részei tartoznak a szigorú értelemben vett magánéletbe, melyek tarthattak joggal közérdeklődésre számot. Ezt azonban nem tették meg (125., 143. bek.).

A szankció súlyossága kapcsán a Bíróság úgy vélekedett, függetlenül attól, hogy a kiszabott szankció jelentéktelen volt-e vagy sem, ami számít, az az ítélet meghozatalának ténye, ideértve a kizárólag polgári jogi természetű döntéseket is (151. bek.). Az 50.000 eurós kártérítésre kötelezés és az ítélet közzététele nem tekinthető jelentéktelennek (152. bek.). A

hazai bíróságok nem vették kellően figyelembe a Bíróság ítélkezési gyakorlata által megállapított, a magánélet tiszteletben tartásához való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága közötti mérlegelésre vonatkozó elveket és kritériumokat. Mindezekre figyelemmel a Bíróság megállapította, hogy a kormány által a herceg magánélete és a képmáshoz fűződő joga védelmében felhozott érvek nem tekinthetők elégségesnek a beavatkozás igazolásához (153. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (59., 65. bek.); Karhuvaara and Iltalehti v. Finland (45. bek.); Gourguenidze v. Georgia (41., 59. bek.); MGN Limited v. United Kingdom (143. bek.); Mosley v. United Kingdom (131. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (95., 103. bek.); Alkaya v. Turkey (35. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[255]

Société de Conception de Presse et d'Édition v. France
(Application no. 4683/11., 2016. febuár 25-i ítélet)

Tényállás

2006 januárjában Franciaországban elraboltak egy 23 éves fiatalembert, akit 24 napig tartottak fogva és kínoztak meg, majd végül belehalt a sérüléseibe. A fogsága során az elrablói egy fényképet készítettek róla megbilincselve – a rossz bánásmód jeleit mutatva –, amit a családjának küldtek el, váltságdíjat követelve. A kérdéses fotót a Choc nevű magazin az ügyben gyanúsított személyek bírósági tárgyalása során a 2009. júniusi számában a címlapján tette közzé, valamint egy több oldalas cikket is megjelentetett további fényképek kíséretében. A közzétételt követően a sértett családja a magazin kiadója ellen ún. sürgősségi eljárást indított a magánszféra megsértésére hivatkozva. A párizsi törvényszék (Tribunal de grande instance) a magazint kiadó társaságot napi bírság terhe mellett arra kötelezte, hogy vonja vissza a magazin számát az árusítóhelyekről, továbbá összesen 30.000 euró kártérítést ítélt meg a hozzátartozók javára. A párizsi fellebbviteli bíróság helybenhagyta az ítéletet, de a magazin számának visszavonása helyett a fénykép kitakarását rendelte el az eladásra kerülő példányokban. A bíróságok nagy jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy a fotót az áldozatról nem egy nyilvános helyen, hanem kínzói fogságában készítették azzal a céllal, hogy a családnak elküldve váltságdíjat követeljenek. A fényképet nem a nyilvánosságnak szánták, és

[255] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-158861

az a hozzátartozók engedélye nélkül jelent meg. A közzététel a család fájdalmának és gyászának, azaz a magánszférájuk súlyos megsértését jelentette. A kérelmező fellebbezését a Semmitőszék elutasította.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

Ami a közérdekű vitához való hozzájárulást illeti, a Bíróság megállapította, hogy a cikk – amely egy bírósági ügyet és egy súlyos bűncselekményt érintett – egészében véve egy közérdekű vitához járult hozzá (37. bek.). Az érintett személy ismertsége kapcsán a Bíróság megismételte, hogy különbséget kell tenni a magánszemélyek és a nyilvánosságban tevékenykedő személyek között, és ebben az esetben a fénykép egy magánszemélyt érintett (38. bek.). Ha egy egyén ismertsége vagy funkciója nem indokolhatja a csalárd módon vagy titokban megszerzett fényképek közzétételét, vagy amelyek az egyén magánéletének részleteit ábrázolják, úgy a magánszemélyek esetében ez még kevésbé igazolható (39. bek.). Mindazonáltal a fellebbviteli bíróság különbséget tett a cikk és a jogsértő fotó közzététele között (40. bek.), amivel a Bíróság is egyetértett (41. bek.).

Ami az információk megszerzésének módját illeti, a Bíróság emlékeztetett az újságírók „kötelezettségeinek és felelősségének” fontosságára, illetve hogy tiszteletben tartsák a szakmai etikai alapelveket. Az információk megszerzésére használt eszközök tisztessége, valamint a tudósítás tárgyát képező személy iránti tisztelet tanúsítása ugyancsak lényeges szempontok, amelyeket figyelembe kell venni (42. bek.). A Bíróság elfogadta a hazai bíróságok érvét, hogy a fényképet nem a nyilvánosságnak szánták, és az a hozzátartozók engedélye nélkül jelent meg (44. bek.). A Bíróság hangsúlyozta, amikor az információk mások magánéletét érintik, az újságíróknak figyelembe kell venniük – amennyire csak lehetséges – az információk és a képek hatását a közzétételt megelőzően. Különösen bizonyos családi és magánélettel kapcsolatos események élvezik a 8. cikk kiemelt védelmét, ezért az újságíróknak különös óvatosságot és elővigyázatosságot kell mutatniuk, ha azokat érintik (45. bek.). A Bíróság osztotta a hazai bíróságok nézetét, hogy a fénykép közzététele mély fájdalmat okozott az áldozat családjának, és az áldozat ilyen kiszolgáltatott helyzetben való ábrázolása súlyosan sértette az emberi méltóságot (46. bek.). A fényképet ráadásul a gyanúsítottak bírósági tárgyalásának kezdetekor tették közzé. A Bíróság – hasonlóan a Hachette Filipacchi Associés v. France ügyhöz – úgy vélte, hogy a hozzátartozók

szenvedéseire tekintettel az újságíróknak megfontoltságot és óvatosságot kellett volna tanúsítaniuk, mivel az áldozat halálának körülményei erőszakosak és megrázóak voltak a család számára. A fotó közzététele egy széles körben terjesztett magazin címlapján csak fokozta az őket ért traumát (47. bek.).

Ami a kiszabott szankció súlyosságát illeti, a Bíróság megismételte, függetlenül attól, hogy a kiszabott szankció jelentéktelen volt-e vagy sem, ami számít, az az elítélés ténye, még ha az csupán polgári jogi természetű is (49. bek.). A Bíróság szerint a párizsi fellebbviteli bíróság pusztán a jogsértő fénykép kitakarásának elrendelésével, és azzal, hogy a riport szövegével vagy az azt kísérő többi fényképpel kapcsolatban nem tett további intézkedéseket, arányosan korlátozta a kérelmező társaság jogait (51. bek.). A kérelmező nem bizonyította, hogy a fénykép kitakarásának elrendelése ténylegesen elrettentő hatást gyakorolt volna arra, amilyen módon a magazin gyakorolta és gyakorolja a véleménynyilvánítás szabadságát. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy jelen ügy körülményei között a kiszabott büntetés nem volt alkalmas arra, hogy dermesztő hatással legyen a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlására (52. bek.). Mindezekre tekintettel a Bíróság kimondta, hogy a vizsgált intézkedés „megfelelő és elégséges" indokokon alapult, és arányos volt az elérni kívánt céllal (53. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Hachette Filipacchi Associés v. France (48-49., 62. bek.); Couderc and Hachette Filipacchi Associés v. France (118., 123., 132., 140., 151. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; magánszféra védelme, képmáshoz való jog; szankció arányossága[256]

Verlagsgruppe Handelsblatt GmbH & Co. KG v. Germany
(Application no. 52205/11., 2016. március 15-i döntés)

Tényállás

A Wirtschaftswoche című német hetilap 2000. szeptember 14-i számában egy cikk jelent meg a német Telekom (Deutsche Telekom AG) akkori vezérigazgatójáról, amely a vezetési stílusát és annak a Telekomra gyakorolt következményeit kritizálta. A cikkben egy fotómontázs is szerepelt, amin a cég „T" logójának omladozó jele volt látható, és annak tetején egy személy ült a vezérigazgató hosszában eltorzított fejének rámontírozásával. A

[256] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160825

vezérigazgató jó hírnevének megsértésére hivatkozva bírósághoz fordult. A hanzai fellebbviteli bíróság végül ideiglenes intézkedéssel előbb megtiltotta a hetilapnak a fotómontázs további közzétételét. Az indokolás szerint nyilvánvaló volt ugyan, hogy a „T" betű egy szatirikus illusztráció része volt, ám a vezérigazgató fejének manipulálásáról, megnyújtásáról az átlagos olvasó azt hihette, hogy az a sértettet a valóságnak megfelelően ábrázolja. Ezért az „valótlan" illusztrációnak minősül.

Az alapeljárásban a bíróságok helybenhagyták a fotómontázs további közzétételének tilalmát azzal az indokkal, hogy a vezérigazgató manipulált fényképe valótlanul, kedvezőtlen fényben és hátrányosan tüntette fel őt, a sértettnek pedig nem kell elfogadnia, hogy a sajtóban valótlanul és manipulált módon ábrázolják. A Szövetségi Bíróság ellenben úgy vélte, hogy az illusztráció szatirikus jellege nyilvánvaló volt, és a tipikus olvasó nem nézhette azt valóságos ábrázolásnak. A bíróság hozzátette, a fénykép közzététele nem sértette a vezérigazgató képmás védelméhez való jogát, mivel egy jól ismert, piacvezető cég vezérigazgatójaként ténylegesen ún. „relatív kortárs személyiségnek" minősült, a vezetési stílusa és annak következményei pedig közérdekű kérdést képeztek. Ennélfogva a szatirikus illusztráció törvényes volt. 2005. február 14-én a Szövetségi Alkotmánybíróság hatályon kívül helyezte a Szövetségi Bíróság ítéletét (1 BvR 240/04).[257] Az Alkotmánybíróság szerint a személyiségi jogok általában a technikailag manipulált fényképek közzétételétől való védelmet is magukban foglalják. A testület megállapította, hogy a kérelmező a sértett fényképét a valóság lefestésére használta, és a sértett ábrázolásának önmagában nem volt szatirikus értéke. Ezért egy hamisított fénykép csak akkor indokolható, ha a változtatások technikailag szükségesek, vagy elhanyagolhatóak. Ezek után a fellebbviteli bíróság 2007 októberében helybenhagyta az eredeti ideiglenes intézkedést, megakadályozva a fotómontázs további közzétételét.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy a fényképek manipulációja minden szatirikus illusztráció vagy fotómontázs velejárója. Ennélfogva az indokolt változtatások nem korlátozódhatnak a technikailag szükséges manipulációkra vagy azokra, amelyek egyértelműen felismerhetők (20. bek.). A Bíróság szerint a kérdés az volt, hogy megfelelő egyensúly jött-e létre a

[257] https://www.bundesverfassungsgericht.de/SharedDocs/Entscheidungen/DE/2005/02/rk20050214_1bvr024004.html

kérelmező 10. cikk által garantált véleménynyilvánítási szabadsága és a vezérigazgató 8. cikkben biztosított jó hírnév védelméhez való joga között (22. bek.).

Mivel a német Telekom vezető piaci részesedéssel rendelkezik, a Bíróság elismerte, hogy a társaság vezérigazgatójának vezetési stílusa közérdekű kérdés (24. bek.). A Bíróság korábban már kimondta, hogy elvben a hazai bíróságok feladata mérlegelni azt, hogy az adott személy milyen széles körben ismert, különösen, ha leginkább hazai szinten ismerik (25. bek.). A szóban forgó cikk a vezérigazgató szakmai magatartását érintette, és a felhasznált fénykép csupán a fejét mutatta, nem fedett fel semmilyen privát részletet. A sértett sem a fényképének közzétételét, hanem annak manipulálását panaszolta (26. bek.).

Ami a közzététel tartalmát és formáját illeti, a Bíróság elfogadta, hogy a fotómontázs a cikk üzenetét közvetítette szatirikus módon. A sértett autokratikus vezetési stílusának és a társaságra gyakorolt lehetséges következményeinek kritikája az, hogy a Telekom omladozó „T" logójának tetején mutatták gondtalanul ülve. A Szövetségi Alkotmánybíróság azonban rámutatott, hogy egy olyan fényképet használtak, amely a valóságnak megfelelően és azonosítható módon ábrázolta őt. Az ábrázolás módjának – vezérigazgató fején történt változtatások – nem volt külön szatirikus értéke, ellenben manipulálta a valóságot, és a sértettet hamisan ábrázolta. A hazai bíróságok megítélése szerint ez a valótlan, kedvezőtlen és hátrányos ábrázolás technikailag nem volt szükséges. A Bíróság egyetértett a nemzeti bíróságok megállapításával, hogy a manipuláció észrevehető volt egy átlagos olvasó számára, és hogy a sértettet valótlan és kedvezőtlen fényben tüntette fel. A Bíróság ezért nem találta ésszerűtlennek azt a következtetést, hogy a fotómontázs kellő súlyosságú volt ahhoz, hogy az sértse a vezérigazgató jó hírnév védelméhez való jogát (27. bek.).

A Bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróságok gondosan mérlegelték a véleménynyilvánítás szabadságának jogát a magánélet tiszteletben tartásához fűződő joggal szemben, és alapvető fontosságot tulajdonítottak a fotómontázs által közvetített üzenet valóságának, a manipuláció mértékének és a változtatások technikai szükségességének (29. bek.). Ilyen körülmények között nincs alapos ok arra, hogy saját álláspontjával helyettesítse a hazai bíróságokét, amelyek eleget tettek kötelezettségeiknek a 10. cikk alapján (30. bek.). A Bíróság ezért a kérelmet megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította (31. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Axel Springer AG v. Germany (98. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közszereplők; magánszféra védelme, képmáshoz való jog, karikatúrák[258]

Kahn v. Germany
(Application no. 16313/10., 2016. március 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők Oliver Kahn, egykori német labdarúgó-válogatott kapusának két gyermeke. 2004. júliusa és 2009. júniusa között a Neue Woche és Viel Spaß című magazinok cikksorozatban számoltak be a labdarúgó házasságának válságáról és válásáról. A cikkeket fotókkal illusztrálták, ahol a gyermekek a szüleikkel együtt voltak láthatók. A fényképek közzétételét követően a kérelmezők a hamburgi tartományi bírósághoz fordultak, kérve a képek további közzétételének megtiltását. A tartományi bíróság 2005 januárjában pénzbírság terhe mellett elrendelte, hogy a kiadó tartózkodjon a fényképek közreadásától. További képek közzétételét követően a kiadót három alkalommal is, összesen 27.500 euró pénzbírság megfizetésére kötelezték.

A kérelmezők 2007 decemberében ismét a hamburgi tartományi bírósághoz fordultak, hogy a kiadót kötelezzék legalább 40.000 euró kártérítés megfizetésére, amiért a fényképeket a beleegyezésük nélkül tették közzé. A tartományi bíróság a kérelmezők javára ítélt. Az indokolás szerint súlyosan megsértették a személyhez fűződő jogaikat, mivel a fotók olyan szituációkban mutatták – pl. szüleik társasága, nyaralás –, amelyek védettek a beavatkozástól. A bíróság megjegyezte, hogy a közzétételtől való eltiltás nem bizonyult hatékonynak, mivel a kiadó a tilalom ellenére számos alkalommal közzétette a fotókat. Ezért az adott körülmények között szükséges volt a kártérítés megítélése. A hamburgi fellebbviteli bíróság elismerte, hogy a kiadó folyamatosan megsértette a kérelmezők képmáshoz fűződő jogát, ám úgy ítélte meg, hogy nincs szükség kártérítés megítélésére, mivel a tartományi bíróság bírság megfizetésére kötelezte a kiadót. Az indokolás szerint a nem vagyoni kártérítés intézménye szubszidiárius jellegű, amely nem vehető igénybe, ha más lehetőség is létezik a személyiségi jogok védelmére. A kérelmezők fellebbezését elutasították. A Szövetségi Bíróság szerint a már megjelent fotók nem jártak a kérelmezők képmáshoz fűződő jogának súlyos megsértésével, mivel a fotókon csak a szüleik révén és a fotókat kísérő szövegen keresztül lehetett őket

[258] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162124

azonosítani. Ezen kívül a riportok sem magukról a gyermekekről, hanem a szüleik kapcsolatáról és válásáról, illetve az apjuk karrierjéről szóltak.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmezők a 8. cikkre hivatkozva azt állították, hogy megsértették a magán- és családi életük tiszteletben tartásához fűződő jogukat (47. bek.). A Bíróság megismételte, hogy egy fénykép közzététele sértheti az egyén magánéletét akkor is, ha ez a személy egy közszereplő. Kérdés, hogy egy fénykép közzététele milyen mértékben avatkozik be egy személy családi életébe, ha az illető a szüleivel látható (63. bek.). A kérelmezők azt panaszolták, hogy az állam nem védte meg őket hatékonyan a fényképek ismételt publikációjától a kifejezett tilalom ellenére. A Bíróság emlékeztetett, hogy a 8. cikk alapján az állam nem csak arra köteles, hogy megvédje az egyént a hatóságok önkényes beavatkozásaival szemben, illetve hogy tartózkodjon az ilyen beavatkozástól, hanem arra is, hogy biztosítsa a magánélet tényleges tiszteletben tartását, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is. Ez a képmáshoz való jog visszaélésekkel szembeni védelmére is vonatkozik (64. bek.).

A Bíróság szerint a kérdés ebben az esetben az volt, hogy a védelem mértéke – a pénzbírság kiszabásának lehetősége a kiadóval szemben – elegendő volt-e, vagy csupán a kérelmezőknek megítélt pénzbeli kompenzáció nyújtott volna megfelelő védelmet a magánélet tiszteletben tartásához fűződő joguknak (68. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a tartományi bíróság a pénzbírságok összegét minden alkalommal növelte (70. bek.). A kérelmezőknek lehetőségük volt arra, hogy a fellebbviteli bíróság előtt vitassák a kiszabott bíróságok összegét, ám egyik ellen sem fellebbeztek, és nem adtak magyarázatot arra sem, hogy miért ne lenne megfelelő jogorvoslat a bírság kiszabása (71. bek.). Az eljárás minden alkalommal gyors és egyszerű volt, mivel a tartományi bíróság annak megállapítására szorítkozott, hogy a kiadó megsértette a közzétételi tilalmat, és csak néhány további szempontot értékelt a bírság – egyre növekvő – összegének meghatározása érdekében (73. bek.).

A fellebbviteli bíróság úgy vélte, hogy bár a fotók közzétételével megsértették a kérelmezők képmáshoz fűződő jogát, a beavatkozás nem volt elég súlyos ahhoz, amely indokolná vagy szükségessé tenné a pénzbeli kompenzáció megítélését. A Szövetségi Bíróság pedig hangsúlyozta, hogy a kérelmezőket – akiknek az arca nem volt látható, mivel ki volt

takarva – csak a szülők képeken való jelenlétével és az azokat kísérő szövegen keresztül lehetett azonosítani. A Bíróság elfogadta a német bíróságok következtetését, hogy a megjelent képek természetére tekintettel nem volt szükség kártérítés megítélésére. A Szövetségi Bíróság ítélkezési gyakorlata nem zárta ki a pénzügyi kompenzáció megítélésének lehetőségét pusztán amiatt, mert a sértett szankció kiszabását kérhette a kiadóval szemben, de ez elsősorban a jogsértés súlyosságától függött (74. bek.). Ilyen körülmények között nem lehet azt állítani, hogy a német bíróságok által nyújtott védelem nem volt hatékony vagy elegendő, és hogy a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jog tényleges tartalmát kiüresítették (75. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a német bíróságok eleget tettek pozitív kötelezettségüknek, és megfelelő védelmet nyújtottak a kérelmezők számára (76. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (No. 3.) (41. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme, képmáshoz való jog; szankció arányossága[259]

Sihler-Jauch and Jauch v. Germany
(Application nos. 68273/10., 34194/11., 2016. május 24-i döntés)

Tényállás

A kérelmezők egy jól ismert német újságíró, televíziós műsorvezető és annak felesége, akik 2006 júliusában kötöttek házasságot. A szertartás egy templomban zajlott, az azt követő fogadás pedig egy potsdami kastélyban (mindkét helyszín jól ismert turisztikai látványosság). Az esküvőn mintegy 180 vendég vett részt, köztük a berlini főpolgármester. A kérelmezők ügyvédje előre tájékoztatta a sajtót arról, hogy a pár nem kíván közzétenni semmilyen tudósítást az esküvőjük részleteiről. Ám a Bunte című magazin az esküvő után egy cikket jelentetett meg, amelyet számos fotóval – köztük egy olyannal, amely a mennyasszonyról készült röviddel a szertartás előtt – illusztráltak, és az ott elhangzott beszédekből is idéztek. 2006 augusztusában a feleség kérelmére a berlini tartományi bíróság egy végzést bocsátott ki, megtiltva az esküvő napján készített fényképének további közzétételét. Az asszony a magazin ellen pert is indított, többek között 75.000 euró kártérítést követelve. 2008 januárjában a hamburgi tartományi bíróság megállapította, hogy a cikk megsértette a személyiségi jogait, és 25.000 euró kártérítést ítélt meg. A hamburgi fellebbviteli bíróság azonban úgy találta, hogy a

[259] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161412

férje befolyása és egy politikai kérdésekkel foglalkozó műsor vezetőjeként betöltött szerepe folytan a nyilvánosságnak jogos érdeke fűződött az esküvőről szóló tudósításhoz, amit nem múlhat felül a kérelmezők elzárkózás iránti vágya. 2010 májusában a Szövetségi Alkotmánybíróság elutasította a feleség alkotmányjogi panaszát, valamint ezzel párhuzamosan a bíróságok a műsorvezető kártérítési keresetét is.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmezők a 8. cikkre hivatkozva azzal érveltek, hogy a hazai bíróságok a kártérítési kereseteik elutasításával hallgatólagosan jóváhagyták az esküvőjükről szóló cikket. Ezzel nem tettek eleget a magánszférájuk védelmével kapcsolatos tevőleges kötelezettségüknek, és aránytalanul kedveztek a sajtó számára (29. bek.). A Bíróság először is rámutatott, hogy jelen esetben a kérdés nem az állam egy cselekménye, hanem a hazai bíróságok által a kérelmezők magánéletének nyújtott védelem elégtelensége. Az államnak a 8. cikk alapján tevőleges kötelezettsége, hogy biztosítsa a magánélet tényleges tiszteletben tartását, még az egyének egymás közötti viszonyainak terén is (30. bek.). A Bíróságnak ezért azt kellett vizsgálnia, hogy megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a kérelmezők magánélet védelméhez fűződő joga és a magazin véleménynyilvánítási szabadsága között (31. bek.).

Ami az érintett személyek ismertségét illeti, elvben a hazai bíróságok feladata mérlegelni azt, hogy az adott személy milyen széles körben ismert, különösen, ha leginkább hazai szinten híres. A tartományi és a fellebbviteli bíróság részletesen kifejtette, hogy a második kérelmező mennyire volt ismert a különböző televíziós műsorokból, és az asszony ismertsége is ebből fakadt a különleges alkalom folytán. A Bíróság nem találta ésszerűtlennek ezeket a megállapításokat (35. bek.). A cikk a kérelmezők esküvőjéről szólt, amelyről az olvasók részletes beszámolót kaptak. A hazai bíróságok szerint maga az esküvő és annak részletei is közérdeklődésre tartottak számot, különösen a részt vevő vendégek, hírességek – ideértve a berlini főpolgármestert –, a második kérelmezőnek a közvélemény formálásában játszott szerepe, valamint az ismert esküvői helyszínek miatt. A Bíróság ennek kapcsán leszögezte, hogy ilyen közérdek nem csak ott létezik, ahol a publikáció politikai kérdéseket vagy bűncselekményeket érint, hanem ott is, ahol a sport kérdéseivel vagy előadóművészekkel kapcsolatos. A Bíróság korábban már elfogadta, hogy egy esküvőnek van egy „nyilvános oldala” is, és egy erről szóló cikknek nem kizárólag az lehet a célja, hogy a közönség

kíváncsiságát elégítse ki. A Bíróság szerint ezért az esküvő közérdeklődésre tartott számot, és a riport egy közérdekű vitához járult hozzá (36. bek.). Ugyanakkor bár a második kérelmező maga is újságíró, televíziós műsorvezető volt, aki bizonyos fokig maga lépett a nyilvánosság elé, a kérelmezők előzőleg maguk kérték a sajtót, hogy ne tudósítsanak az esküvőről (37. bek.).

Ami a közzétett cikk tartalmát és formáját illeti, a magazin a vendéglátásról, az italokról, a kérelmezők ruháiról, a zenéről tett közzé információkat, továbbá a különböző személyek ceremónia alatt mondott beszédeiből is idézett. A Bíróság megjegyezte, hogy a kérelmezők nem kifogásolták a cikkben foglalt információk valóságtartalmát, leszámítva a mennyasszonyról készült fénykép közzétételét. A cikk a kérelmezőket nem tüntette fel negatív fényben, és nem tartalmazott olyan dolgot róluk, amely csorbíthatja jó hírnevüket. Végül a Bíróság rámutatott, hogy a hazai eljárásban nem volt világos a vitatott fénykép eredete. A kérelmezők szerint a fotót a lezárt területen kívülről, egy erős teleobjektívvel készítették, a magazin viszont azt állította, hogy nem volt információjuk a kép eredetéről, mivel azt egy ügynökségtől vették meg. A fénykép pedig könnyen származhatott az egyik akkreditált fotóstól, egy meghívott vendégtől, vagy a személyzet valamely tagjától. A hazai bíróságok nem döntöttek ebben a kérdésben, mivel a fénykép nem érintette a kérelmezők magánszférájának lényegét (38. bek.).

Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a nemzeti bíróságok gondosan mérlegelték a kérelmezők magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát a magazin véleménynyilvánítási szabadságával, és alapvető fontosságot tulajdonítottak a második kérelmező ismertségének, a beavatkozás szintjének, valamint a közvélemény esküvő iránti érdeklődésének. A Bíróság szerint nincs alapos ok arra, hogy a saját álláspontjával helyettesítse a hazai bíróságokét (39. bek.). Ebből következően nincs jele a 8. cikk megsértésének. A Bíróság ezért a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította (40. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (No. 2.) (98. bek.); Axel Springer AG v. Germany (98. bek.); Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway (37., 41. bek.).

Címkék: sajtószabadság; magánszféra védelme, képmáshoz való jog[260]

[260] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164167

3.2. Büntetőeljárások tudósítása

News Verlags GmbH & Co. KG v. Austria
(Application no. 31457/96., 2000. január 11-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező társaság lapja 1993 decemberében több cikket jelentetett meg a politikusoknak és más közéleti személyiségeknek küldött levélbombákkal kapcsolatban. A cikkek egy osztrák neonáci gyanúsítottról készült fényképeket is közöltek, és a képekhez fűzött szövegek úgy mutatták be őt, mint a bűncselekmények elkövetőjét. Az illető keresete nyomán a bécsi fellebbviteli bíróság a szerzői jogról szóló törvény 78. cikke alapján ideiglenes intézkedéssel, majd ítéletével megtiltotta a lapnak, hogy a gyanúsított ellen indított büntetőeljárásról történő tudósítás során fényképeket közöljenek róla, függetlenül a képekhez fűzött kísérő szövegektől. A döntést a Legfelső Bíróság is helybenhagyta.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a gyanúsítottról készült fényképek közzétételének megtiltása a büntetőeljárásról szóló tudósítások keretében, amely korlátozta a kérelmező társaságot az ilyen tudósítások készítésének formájának megválasztásában, beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságába (40. bek.). A beavatkozás legitim célja a jó hírnév és mások jogainak védelme, valamint a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása volt (45-46. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a felülvizsgálat során az ügy egészének fényében vizsgálja meg a kifogásolt bírósági döntést, beleértve a kérelmező társaság terhére rótt cikkeket és a kontextust, amelyben azokat írták (52. bek.).

A Bíróság megállapította, hogy a levélbombás merényletekről tudósító, közérdeklődésre számot tartó cikkek önmagában a fényképek közzétételével – amelyek nem hoztak nyilvánosságra a magánéletével kapcsolatos semmilyen részletet – nem sértették meg az illető magánszféráját (54. bek.). Másrészt emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban játszott alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével (55.

bek.). Ez a kötelezettség a bírósági eljárásokról szóló tudósításokra, kommentárokra is kiterjed, hozzájárulva azok nyilvánosságához. Ez annál inkább így van, ahol az érintett személy a szélsőséges nézeteinek kifejezésével a közvélemény alapos ellenőrzésének tette ki magát. Azonban a folyamatban lévő büntetőeljárásokról szóló kommentárok nem tartalmazhatnak olyan kijelentéseket, amelyek szándékosan vagy sem, de befolyásolhatják a vádlott tisztességes eljáráshoz való jogát (56. bek.).

A bécsi fellebbviteli bíróság is úgy vélte, hogy nem önmagában a gyanúsítottról készült fényképek közzététele, hanem a képekhez fűzött sértő, az ártatlanság vélelmét figyelmen kívül hagyó megjegyzések kombinációi sértették az ő törvényes érdekeit. A bécsi bíróság azonban teljes egészében megtiltotta az újságnak, hogy a büntetőeljárásról szóló beszámolók keretében fényképeket tegyen közzé róla (57. bek.). A Bíróság elismerte, hogy az ügy körülményeitől és a bűncselekmény természetétől függően lehetnek ésszerű indokai a gyanúsítottról készült fénykép közzététele megtiltásának. A fellebbviteli bíróság azonban nem hivatkozott egyetlen ilyen jellegű indokra sem, nem mérlegelte a gyanúsított fényképek védelméhez fűződő érdekét a közönség azok közzétételéhez fűződő érdekével szemben. A Bíróság szerint ez annál is inkább meglepő, mivel az osztrák médiatörvény 7a. cikke nem tiltotta általánosságban egy gyanúsított fényképének közzétételét. Ezért a bécsi fellebbviteli bíróság indokai „megfelelőek" ugyan, de nem „elégségesek" (58. bek.). Igaz, hogy a döntések nem korlátozták a kérelmező társaság azon jogát, hogy kommentárokat közöljön a büntetőeljárásról, azonban korlátozták abban, hogy megválassza tudósításai megjelenítésének módját, miközben a többi médium továbbra is szabadon közzétehette a gyanúsított fényképeit a büntetőeljárás teljes tartama alatt. Mindezek alapján a Bíróság úgy vélte, hogy a fényképek közzétételének teljes tilalma nem állt arányban az elérni kívánt törvényes célokkal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (59-60. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Worm v. Austria (50. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.).

Címkék: sajtószabadság; bírósági eljárások tudósítása; képmáshoz való jog[261]

Verlagsgruppe News GmbH v. Austria (No. 2.)
(Application no. 10520/02., 2006. december 14-i ítélet)

Tényállás

[261] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58587

2000 novemberében egy osztrák hetilap beszámolt egy fegyvergyáros üzletember adócsalási ügyéről és a folyamatban lévő nyomozásról, hozzátéve, hogy korábban gyilkosságot is megkíséreltek elkövetni ellene. A cikk a fényképével együtt jelent meg. A bécsi kereskedelmi bíróság a szerzői jogi törvény 78. §-a alapján előzetes végzéssel megtiltotta az üzletember fényképének közzétételét az adócsalás miatt folyó büntetőeljárással kapcsolatban, ha az azt kísérő szöveg sérti az ártatlanság vélelmét. A Legfelső Bíróság az előzetes végzés hatályát kiterjesztve teljes mértékben megtiltotta bármely kép közzétételét az eljárással kapcsolatos cikkekben. Az indokolás szerint az adóelkerülés nem bűntettnek, hanem csak vétségnek minősült, másrészt az adóellenőrzések költségvetési titoknak minősültek.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy az ügy nem egy tudósítás tartalmának korlátozását, hanem egy riport képpel való kísérésének tilalmát érintette. A véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételére is kiterjed. Ennélfogva az előzetes intézkedés beavatkozást jelentett a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába (29. bek.). Mivel a kérelmező egy széles körben olvasott hetilap tulajdonosa és kiadója volt, a Bíróság emlékeztetett a sajtó demokratikus társadalomban betöltött alapvető szerepére, és azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben (35. bek.). A sértett egy üzletember volt, és a hazai bíróságok szerint a képmása nem volt ismert a nagyközönség számára. A Bíróság szerint azonban még ha nem is jelent meg a nyilvánosságban, az üzletember Ausztria egyik legtekintélyesebb vállalatának tulajdonosa volt, aki ezáltal közszereplőnek minősült (36. bek.).

A cikk közérdekű kérdésről, az üzletember ellen adócsalás gyanúja miatt folyó nyomozásról számolt be. Az ilyen jellegű cikkek képesek hozzájárulni az üzleti vezetők tisztességéről, az illegális üzleti gyakorlatokról, valamint az igazságszolgáltatási rendszer gazdasági bűncselekményekkel kapcsolatos működéséről szóló nyilvános vitához (37. bek.). A Bíróság már elismerte, hogy az ügy körülményeitől és a bűncselekmény természetétől függően lehetnek ésszerű indokai annak, hogy megtiltsák a gyanúsítottról készült fénykép közzétételét. Mindazonáltal nem győzte meg a Legfelső Bíróság álláspontja, miszerint a szerzői jogi törvény alapján minden olyan személynek sérül a legitim érdeke, akinek a képét olyan bűncselekmény elkövetésének gyanújával kapcsolatban tették közzé, amely csak

vétségnek minősült. Az osztrák jog szerint a vétség kategóriájába tartozó bűncselekmények legfeljebb három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők, köztük a jelentősebb összegre elkövetett adócsalás is (39. bek.). A Legfelső Bíróság megközelítése kizárt bármiféle mérlegelést az adócsalási eljárásról szóló tájékoztatáshoz (a gyanúsított képmásának kíséretében) fűződő közérdek és a gyanúsított személyazonosságának védelméhez fűződő érdeke között. A Bíróság azonban azokban az esetekben, ahol a személy képmásának védelmét a véleménynyilvánítás szabadságával szemben mérlegelte, mindig is hangsúlyozta a sajtóban megjelent fényképek vagy cikkek közérdekű vitához való hozzájárulását. A Bíróság szerint kevés lehetőség van egy közszereplő személy képmása közzétételének abszolút tilalmára, ahol egy cikk egy nyilvános vitához járul hozzá. A jelen eset pedig egy közszereplő fotójának közzétételét érintette egy közérdekű ügyről beszámoló cikkben (40. bek.).

Ami a nyomozás titkosságára vonatkozó érvet illeti, a Legfelső Bíróság nem tulajdonított semmilyen jelentőséget annak, hogy a kérelmező a nyomozásról és a gyanúsítás részleteiről szóló információkat az adóellenőröktől, titoktartási kötelezettségük megsértésére való buzdítással, vagy – ahogyan a cikk állította – saját újságírói kutatással szerezte meg. Kérdés, hogy a közzétett, az üzletember képével kísért információkhoz más eszközökkel is hozzá lehetett-e férni (41. bek.). A Bíróságot nem győzte meg az adócsalás miatt folyó nyomozás titkosságára vonatkozó érv. A kérelmező továbbra is szabadon tehetett közzé tudósításokat a sértett ellen folyó eljárásokról, azok bizalmas természete ellenére (42. bek.). Összegezve, a Bíróság megállapította, hogy a Legfelső Bíróság indokai „megfelelőek" ugyan, de nem „elégségesek". A sértett képmásának közzétételének abszolút tilalma az ellene folyó nyomozással kapcsolatban nem volt arányos az elérni kívánt törvényes céllal. Ebből következően a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (43. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

News Verlags GmbH & Co. KG v. Austria (55., 58. bek.); Von Hannover v. Germany (59-60. bek.); Dammann v. Switzerland (53. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; büntetőeljárások tudósítása; képmáshoz való jog; bizalmas információk közzététele[262]

Eerikäinen and Others v. Finland
(Application no. 3514/02., 2009. február 10-i ítélet)

[262] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78571

Tényállás

Az első kérelmező újságíró 1997-ben egy cikket tett közzé egy magazinban a szociális juttatásokkal történő visszaélésekről. Példaként egy üzletasszony ellen folyó büntetőeljárást hozott fel, akit csalás bűncselekményével vádoltak. Bár a cikk konkrétan nem nevezte meg az üzletasszonyt, de tartalmazott egy illusztrációt egy 8 évvel korábban megjelent cikkről az asszony két fényképével és a nevével. A hazai bíróságok úgy ítélték meg, hogy a cikk megjelenésekor az illető még csak gyanúsított volt, ezért tévesen állították, hogy csalást követett volna el. A Legfelső Bíróság megállapítása szerint a kérelmezők ugyan nem követtek el rágalmazást, de a fényképek közzétételével mégis megsértették a gyanúsított magánélethez való jogát, ezért kártérítés megfizetésére kötelezte őket.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a „magánélet" fogalma a személy képmáshoz való jogát is magában foglalja, és egy fénykép közzététele a magánszféra körébe tartozik (61. bek.). A Bíróság azokban az esetekben, ahol a magánszféra védelmét a véleménynyilvánítás szabadságával szemben mérlegelte, hangsúlyozta a sajtóban megjelent fényképek vagy cikkek közérdekű vitához való hozzájárulását (62. bek.). Bár a bírósági eljárásokról szóló tudósítások és kommentárok – feltéve, hogy nem lépnek át bizonyos határokat – hozzájárulnak az eljárások nyilvánosságához, és ez ily módon tökéletesen egybecseng az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésének követelményével, a bírósági eljárások nyilvános természete nem jelenti azt, hogy teljesen felmentené a médiát azon kötelessége alól, hogy kellő gondosságot mutasson az ilyen eljárások során megismert információk kommunikálásában. E tekintetben a Bíróság rámutatott, hogy a finn újságírói irányelvek kimondták, hogy a név és más azonosításra alkalmas információk közzététele csak akkor indokolt, ha jelentős közérdek fűződik hozzá (63. bek.).

Nem volt vitatott, hogy a büntetőügyről szóló tudósítás – az ügyész vádiratát felhasználva, amely a bírósághoz való megérkezésével nyilvánossá vált – megfelelő tényeken alapult (64. bek.). A Bíróság azt is elfogadta, hogy a cikk célja az volt, hogy hozzájáruljon egy nyilvános vitához. Az üzletasszony elleni büntetőügyet egy probléma illusztrálására választották példaként. Bár teljesen jogos egyedi eseteket felhasználni egy általánosabb probléma kiemelésére, kérdés, hogy a kérelmezők nem mentek-e túl messzire azzal, hogy közölték az

illető személyazonosságát a nyilvánosságnak. Az világos, hogy a sértett nem közszereplő vagy politikus volt, hanem egy hétköznapi ember, aki ellen büntetőeljárás folyt. Az a tény, hogy 8 évvel korábban interjút adott egy magazinnak, nem jelenti azt, hogy tudatosan a „nyilvánosság arénájába" lépett. A sértett státusza, mint „átlagember" kibővíti az interakció azon zónáját, amely a magánélet körébe tartozhat, és az a tény, hogy ellene büntetőeljárás folyt, nem távolíthatja el őt a 8. cikk védelmétől (66. bek.). A Bíróságnak ezért meg kell állapítania, hogy a kérelmezők kártérítési felelősségével megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a közérdek és a sértett érdekei között (67. bek.).

A Bíróság szerint a cikk általános témája – amelynek középpontjában a közpénzekkel való visszaélés állt – közérdeklődésre joggal számot tartó kérdés volt, különös tekintettel a visszaélés jelentős mértékére. A közvélemény joga – hogy hozzájusson a közérdekű kérdésekről szóló információkhoz –, valamint a sajtó szempontjából indokolt volt az ügy nyilvános vitájának bátorítása (68. bek.). Nem nyilvánvaló, hogy a Legfelső Bíróság bármilyen jelentőséget tulajdonított annak, hogy az információk az ügyész vádiratán alapultak, illetve hogy a cikk egyértelműen kijelentette, hogy az üzletasszony ellen csupán vádat emeltek (69. bek.). Az sem egyértelmű, hogy milyen jelentőséget tulajdonított a fényképek névvel együtt történő közzétételének. A Bíróság szerint egy fénykép közzététele általában jelentősebb beavatkozásnak tekinthető a magánélet tiszteletben tartásához való jogba, mint a személy nevének puszta közlése. Bár a véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételére is kiterjed, ez olyan terület, ahol mások jogainak és jó hírnevének védelme különösen fontos. A Legfelső Bíróság azonban nem elemezte azt sem, hogy a korábbi fényképeket a sértett hozzájárulásával készítették, és azzal a szándékkal, hogy azokat közzétegyék, habár egy másik cikk kapcsán és más kontextusban (70. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indokok nem voltak elégségesek a beavatkozás igazolásához (71. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (50., 59. bek.); Sciacca v. Italy (28-29. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; büntetőeljárások tudósítása; képmáshoz való jog[263]

Egeland and Hanseid v. Norway

(Application no. 34438/04., 2009. április 16-i ítélet)

[263] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-91242

Tényállás

A kérelmezők 2001 júniusában Norvégia két vezető napilapjában, egy nagy érdeklődéssel kísért büntetőügyben hozott ítélet kapcsán fényképeket tettek közzé az elítéltről. A három fotó az elítélt nőt ábrázolta, amint ítélethozatala után elhagyja a bíróság épületét, és elszállítják egy rendőrségi autóval. A nőt hármas gyilkosság elkövetése miatt 21 év börtönbüntetésre ítélte a bíróság, és elrendelte az azonnali letartóztatását. Az elítélt nem járult hozzá, hogy képeket készítsenek róla, az ügyvédje pedig hiába próbálta megakadályozni a fotók készítését. A védőügyvéd ezek után pert indított a kérelmezők ellen. Az 1915-ös bíróságok igazgatásáról szóló törvény 131/A. §-a értelmében tilos a vádlott vagy elítélt fotózása a bírósági tárgyalás alatt, illetve közvetlenül a tárgyalás előtt és után a beleegyezésük nélkül. A Legfelsőbb Bíróság a kérelmezőket pénzbüntetésre ítélte. Az indokolás szerint nem állt fenn olyan különleges helyzet, közérdek, ami indokolta volna a sajtó jogát a fényképek nyilvánosságra hozatalára, ellenben a magánszféra védelme és a tisztességes eljárás biztosítása szükségessé tette a korlátozást.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett a sajtó azon felelősségére, hogy közölje az információkat és eszméket minden közérdekű ügyben oly módon, amely összhangban áll kötelezettségeivel és felelősségével. Ez a kötelezettség a bírósági eljárásokról szóló tudósításokra, kommentárokra is kiterjed, hozzájárulva azok nyilvánosságához. Nemcsak a média feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz (49. bek.). Jelen eset tárgya egyrészt a sajtó 10. cikk alapján fennálló joga, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot a közérdeklődésre számot tartó, folyamatban lévő büntetőeljárásokról, másrészt az állam 8. cikk értelmében fennálló pozitív kötelezettsége, hogy megvédje a büntetőeljárások során elítélt személyek magánszféráját, valamint biztosítsa az Egyezmény 6. cikkéből eredő tisztességes eljárást (53. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy nem Norvégia az egyedüli ország, amelyik tiltja a bírósági eljárások során a vádlott vagy elítélt személyek fényképezését. Bár számos országban a kérdést a sajtó önszabályozására bízzák, nem lehet azt mondani, hogy e tekintetben európai konszenzus van (54. bek.). A

Bíróság szerint ezért az alperes állam illetékes hatóságainak széles mérlegelési jogkört kell biztosítani (55. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a tárgyalás példátlan médianyilvánosságot kapott. Nem kérdés, hogy az ítélet kihirdetése és az azt követő azonnali letartóztatás közérdekű kérdés volt (58. bek.). Mindazonáltal a 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága „kötelezettségekkel és felelősséggel" jár, amely a sajtóra is vonatkozik. Ez különös fontossággal bír a fényképeknek a széles nyilvánosságnak történő terjesztésekor, amelyek nagyon személyes vagy akár intim „információkat" is tartalmazhatnak az egyénről (59. bek.). Nem volt vitatott, hogy amikor a fotók készültek, a vádlott személyazonossága a nyilvánosság számára már ismert volt, így ebben a tekintetben a nyilvánosságra hozatal korlátozására már nem volt szükség. A Bíróságnak azonban vizsgálnia kell a fényképek tartalmát, a közzétételük kontextusát, és hogy a közzététel korlátozása indokolt volt-e (60. bek.). A fényképek az elítéltet a bíróság épületét elhagyva, közvetlenül a letartóztatása után, érzelmileg zaklatott állapotban ábrázolták. Bár a fényképek nyilvános helyen készültek és nyilvános eseményhez kapcsolódtak, a Bíróság szerint azok kifejezetten tolakodó módon ábrázolták az elítéltet, aki nem járult hozzá a fényképek készítéséhez vagy azok közzétételéhez (61. bek.).

A Bíróság nem értett egyet a kérelmezők azon érvével, hogy az elítélt hozzájárulása irreleváns volt, tekintettel a sajtóval való korábbi együttműködésére. A helyzete nem hasonlítható ahhoz a személyhez, aki önként vállal szerepet, mint egy politikus vagy egy közérdekű ügy nyilvános vitájában részt vevő személy. Így az a tény, hogy az elítélt korábban együttműködött a sajtóval, nem szolgálhat érvként arra, hogy megfosszák a fényképek sajtóban való közzétételével szembeni védelemtől (62. bek.). A Bíróság szerint az elítélt privátszférájának védelme legalább annyira fontos, mint a tisztességes eljárás védelme. A fényképek közzétételének korlátozásához fűződő érdekek felülmúlják azt, hogy a sajtó tájékoztassa a közvéleményt egy közérdeklődésre számot tartó ügyről (63. bek.). A kiszabott bíróságok sem voltak különösen súlyosak (64. bek.). Összegezve a Bíróság kimondta, hogy a fényképek készítésének és közzétételének tilalmával az alperes állam a mérlegelési jogkörén belül járt el a magánszféra és a tisztességes eljáráshoz való jog védelmének értékelésekor. A kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal (65. bek.). Az ítélethez két párhuzamos véleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Worm v. Austria (50. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (59. bek.); News Verlags GmbH & Co. KG v. Austria (55-56. bek.); Von Hannover v. Germany (59. bek.); Hachette Filipacchi Associes v. France (42. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; büntetőeljárások tudósítása; képmáshoz való jog[264]

Timciuc v. Romania

(Application no. 28999/03., 2010. október 12-i döntés)

Tényállás

A kérelmező egy piac igazgatója volt Szatmárnémetiben, és részmunkaidőben a városháza jogtanácsosaként is dolgozott. 2002-től a helyi napilap egy cikksorozatot tett közzé, amelyben a kérelmezőt és a polgármestert kenőpénz elfogadásával vádolták meg. A kérelmező ellen büntetőeljárás indult, melynek során le is tartóztatták. Az eljárás közben számos cikk jelent meg a napilap pletykarovatában, valamint egy szatirikus magazinban a kérelmező állítólagos korrupciós cselekményeiről. A kérelmező valamennyi cikk miatt eljárást indított rágalmazásért, ám a szatmárnémeti helyi, majd a megyei bíróság minden esetben felmentette az újságírókat, illetve az újságok főszerkesztőit, és a kártérítési igényeit is elutasította. A kérelmező ezenkívül az egyik tanú ellen is feljelentést tett, aki a büntetőeljárás, majd a tárgyalás során is azt vallotta, hogy a kérelmező kenőpénzt kért a kereskedőktől a piacon, amit a sajtóban is megismételt. A szatmárnémeti bíróság azonban őt is felmentette, mivel 2006-ban a rágalmazás büntetőjogi tényállását egy törvénymódosítás folytán hatályon kívül helyezték.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza a jó hírnév védelmének kérdését vetette fel (143. bek.). A Bíróság szerint azokban az esetekben, amelyekben a 8. cikkben garantált jogok megsértését állítják, és az állítólagos beavatkozás egy kimondott vagy közzétett kifejezésből származik, az államnak a 8. cikk által garantált jogok védelme során figyelembe kell vennie a 10. cikk által védett jogokat. Ilyen esetekben a Bíróságnak a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő közérdekkel szemben kell mérlegelni,

[264] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92246

amelyben az újságírók a társadalom éber őreként kritikus szerepet játszanak. Nincs hierarchikus viszony e két jog között (144. bek.).

Jelen esetben a kérdéses cikkek egy riport-sorozat részei voltak a helyi újságban és egy szatirikus magazinban, amelyek elsősorban a kérelmezőnek egy helyi igazgatási szerv igazgatójaként végzett tevékenységét és az ellene folyó büntetőeljárást érintették, és nem utaltak külön a kérelmező magánéletének semmilyen aspektusára (147. bek.). Amint arra a hazai bíróságok is rámutattak a rágalmazási eljárásokban, a cikkek helyi képviselők és köztisztviselők elleni korrupciós vádakra utaltak, és közérdekű ügyeket érintettek (148. bek.). A bíróságok megvizsgálták a cikkek tartalmát, és arra a következtetésre jutottak, hogy az újságírók azokat jóhiszeműen írták, és nem állt szándékukban rágalmazni a kérelmezőt, illetve az információk ténybeli alappal rendelkeztek (ügyészek nyilatkozatai, újságírói vizsgálat, korábbi cikkekben elérhető információk). A Bíróság így meggyőződött, hogy a hazai bíróságok kellő alapossággal vizsgálták meg az ügyet, és egyensúlyoztak a szembenálló érdekek között, összhangban az Egyezmény mércéivel (149. bek.).

A Bíróság azt is kimondta, hogy a kérelmező magas rangú helyi köztisztviselőként közszereplő volt, akinek tevékenységével szemben az elfogadható kritika határai szélesebbek. Mindenesetre nem látszott semmilyen negatív következmény, amit elszenvedhetett a cikkek közzétételét követően (150. bek.). A Bíróság egyetértett a hazai bíróságokkal abban is, hogy az újságírói szabadság magában foglalja egy bizonyos fokú túlzás igénybevételének lehetőségét vagy akár a provokációt is, és nem talált nyilvánvalóan sértő nyelvezetet, továbbá, hogy a legtöbb cikket szatirikusnak szánták (151. bek.). A Bíróság végül rámutatott, hogy az eljárások során a felek által benyújtott dokumentumok nyilvánosak voltak, és az ügyésznek, a bíróság elnökének és a tanúnak tulajdonított sértő hivatkozások nem érték el a panaszok megfogalmazásához szükséges mércéket az Egyezmény alapján, még akkor sem, ha figyelembe veszik a kérelmező kritikájának jogosságát, és a személyes helyzetéből fakadó erős érzéseit (152. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek az újságírói véleménynyilvánítási szabadsága és a kérelmező becsülethez, jó hírnévhez és a magánélethez fűződő joga között. A Bíróság ezért a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdésére hivatkozva egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította (153. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Grinberg v. Russia (33. bek.); Mamère v. France (25. bek.).

Címkék: sajtószabadság; köztisztviselők bírálhatósága; büntetőeljárások; felelős és jóhiszemű újságírás; magánszféra védelme[265]

Standard Verlags GmbH v. Austria (No. 3.)
(Application no. 34702/07., 2012. január 10-i ítélet)

Tényállás

2006 áprilisában a Der Standard napilapban megjelent a „Haider Hypo bankja most nyomozással is szembesül" című cikk, amely a Hypo Alpe-Adria bank – amelynek Karintia tartomány is a résztulajdonosa volt – óriási spekulációs veszteségeiről számolt be. A cikk az ezt követően indult, a bank felső vezetése ellen sikkasztás miatt folyó nyomozásról is tudósított, és néhány személyt, köztük a bank elnökét is megnevezte. A bank elnöke eljárást indított a kérelmező társasággal szemben a személyazonosságának nyilvánosságra hozatala miatt. A bécsi tartományi büntető bíróság úgy ítélte meg, hogy bár a felperes nem volt közszereplő, volt kapcsolat a szakmai tevékenysége és a közélet között, miután a bank 45%-a Karintia tartomány tulajdonában volt. Mivel a veszteségek jelentős részét végső soron az adófizetőknek kellett állniuk, nyomós közérdek fűződött a felelősök kilétének felfedéséhez. A bécsi fellebbviteli bíróság viszont 2007 februárjában a médiatörvény 7a. cikke alapján 5.000 euró kártérítést ítélt meg. A bíróság szerint a bankelnök személyazonosságának védelméhez fűződő érdeke, valamint az ártatlanság vélelme felülmúlta az újságnak a nevének nyilvánosságra hozatalához fűződő érdekét a nyomozás korai szakaszában, amikor a gyanú még bizonytalan volt.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérdés az, hogy a kérelmező jogosult volt-e nyilvánosságra hozni a felperes nevét, aki a veszteségek idején a bank elnöke volt (33. bek.). Jelen eset a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága és a felperes személyazonosságának védelme közötti mérlegelést érintette. A Bíróság ennek kapcsán megismételte, hogy a „magánélet" fogalma a személyes identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy neve vagy fényképe (36. bek.).

[265] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-101734

Azokban az esetekben, amelyekben a Bíróságnak a magánélet védelmét a véleménynyilvánítás szabadságával szemben kell mérlegelnie, az egyik tényező, amit figyelembe kell venni, a publikáció által érintett személy helyzete: közszereplő volt-e vagy sem, illetve egyébként a „nyilvánosság színterére" lépett-e (37. bek.). A Bíróság egyetértett az osztrák bíróságok azon megállapításával, hogy a sértett a bank magas rangú alkalmazottjaként nem volt közszereplő, és az a tény sem tette őt azzá, hogy az apja politikus volt. Egyetértett azzal is, hogy a bankelnök nem lépett a nyilvánosság színpadára. Meg kell azonban jegyezni, hogy az a kérdés, miszerint egy személy – akinek az érdekeit megsértették egy riporttal a médiában – közszereplő-e vagy sem, csak az egyik elem a többi közül, amit figyelembe kell venni annak eldöntése során, hogy a lap jogosult volt-e nyilvánosságra hozni a személy nevét (38. bek.).

Egy másik fontos tényező, hogy a sajtóban megjelent cikkek vagy fényképek hozzájárultak-e egy közérdekű vitához (39. bek.). Nem volt vitatott, hogy a cikk egy közérdekű kérdésről tudósított. Az írás egyrészt azzal a ténnyel foglalkozott, hogy a politika és a bankok között összefonódás volt, másrészt beszámolt az ügyészség által indított nyomozásról. Ennek kapcsán a Bíróság megismételte, hogy a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a politikai beszéd vagy a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására (40. bek.). Nem volt vitás az sem, hogy a cikkben közölt tények igazak voltak. A felperes bankelnök olyan pozícióban volt, ahol ő volt felelős a devizaügyletek engedélyezéséért (41. bek.).

A Bíróság elfogadta a bécsi fellebbviteli bíróság azon megállapítását, hogy a gyanúsított személyazonosságának közzététele különösen problémás lehet egy büntetőeljárás korai szakaszában (42. bek.). Ugyanakkor a kérdéses cikk nem a bírósági tudósítás tipikus példája, hanem főleg a bankbotrány politikai dimenziójára fókuszált. Így eltekintve annak a ténynek a beszámolójáról, hogy az ügyészség sikkasztás gyanújával vizsgálatot indított a bank felső vezetése ellen, a cikk nem foglalkozott nyomozási cselekményekkel vagy azok tartalmával (43. bek.). Ehelyett a hangsúly azon volt, hogy a politika és a bankok milyen mértékben fonódtak össze, illetve hogy a politikát és a gazdaságot milyen felelősség terheli a bank óriási veszteségeiért. Ilyen helyzetben a nevek, személyek és személyes kapcsolatok egyértelműen nagy jelentőséggel bírnak, és nehéz látni, hogy az újság hogyan tudott volna beszámolni ezekről a kérdésekről lényegi módon az összes érintett nevének említése nélkül (44. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok túllépték a közérdekű viták korlátozásának terén biztosított szűk mérlegelési jogkört, és a lap véleménynyilvánítási

szabadságába történő beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (46. bek.). A 10. cikket így megsértették (47. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sürek v. Turkey (No. 1.) (61. bek.); Von Hannover v. Germany (50. bek.); Eerikäinen and Others v. Finland (66. bek.);

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; bírósági eljárások tudósítása; magánszféra védelme, gyanúsított személyazonosságának felfedése[266]

Krone Verlag GmbH & Co KG and Krone Multimedia GmbH & Co KG v. Austria (Application no. 33497/07., 2012. január 17-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők Kronen Zeitung című lapjában és annak www.krone.at online kiadásában két cikket tettek közzé egy kiskorú lány esetéről, akit az apja és mostohaanyja súlyosan bántalmazott, és szexuálisan zaklatott. Az elkövetőket 2005 februárjában elítélték. A cikkek részletesen leírták az eset körülményeit, és a lány kilétét is felfedték azzal, hogy közölték a keresztnevét és az elkövetők teljes nevét. Az online kiadásban a fényképét is közzétették. Az áldozat a kérelmezők ellen kártérítési pert indított arra hivatkozva, hogy kilétének felfedésével szenvedést okoztak neki („védelem a személyazonosság nyilvánosságra hozatalával szemben különleges esetekben”, médiatörvény 7a. §-a), valamint a második kérelmező ellen „szigorú értelemben vett személyes szférájának megsértése” (médiatörvény 7. §-a) miatt, amiért közzétette fényképeit. Az osztrák bíróságok úgy találták, hogy a tudósítással megsértették a kérelmezőnek azt a jogát, hogy egy bűncselekmény áldozataként ne hozzák nyilvánosságra a személyazonosságát. Nincs olyan domináns közérdek, amely megengedhetővé tenné személyének azonosítását. Bár elvben megengedett az elkövetőt azonosító cikk közzététele, ez nem feltétlenül teszi lehetővé az olyan tudósítást, ahol a bűncselekmény áldozata azonosítható. A kérelmezők kellő részletességgel tájékoztathatták a nyilvánosságot a vádlott – és ezáltal az áldozat – kilétének felfedése nélkül, mivel ez az információ nem volt lényeges az eset megértéséhez, illetve a nyilvánosság figyelmeztetéséhez és védelméhez. A közzétett cikkek ellenben betolakodtak a kiskorú szigorúan vett magánéletébe. A bíróságok ezért a lánynak összesen 8.000, illetve 12.000 euró kártérítést ítéltek meg.

[266] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108433

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kormány többek között azzal érvelt, hogy az áldozat anonimitásához fűződő érdeke felülmúlja a kérelmezőknek az elkövetők személyazonosságának nyilvánosságra hozatalához fűződő érdekét. Az áldozat kilétének felfedése irreleváns volt a bűntény részleteinek megértéséhez, és a konkrét részletek nem is voltak szükségesek annak érdekében, hogy felhívják a közvélemény figyelmét a családon belüli erőszakra és a szexuális bántalmazásra. Ilyen helyzetekben az államnak pozitív kötelezettsége, hogy hatékony védelmet biztosítson a gyermekek – egy különösen veszélyeztetett csoport – személyes integritásának megsértésével szemben (44. bek.). A jelen eset tárgya a bűncselekmény áldozata kilétének felfedése a sajtóban. Ez egyrészt a sajtó azon jogához kapcsolódik, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot a közérdeklődésre számot tartó ügyekben a folyamatban lévő büntetőeljárásokról, másrészt pedig az államnak a 8. cikk alapján fennálló pozitív kötelezettségéhez kapcsolódik, hogy megvédje az áldozat magánszféráját. A jelen eset tárgya a bűncselekmény áldozata kilétének felfedése a sajtóban, amely egyrészt a sajtó jogához kapcsolódik, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot a közérdeklődésre számot tartó ügyekben a folyamatban lévő büntetőeljárásokról, másrészt pedig az állam 8. cikk alapján fennálló pozitív kötelezettségéhez, hogy megvédje az áldozat magánszféráját. Bár a bírósági eljárásokról szóló tudósítások és kommentárok – feltéve, hogy nem lépnek át bizonyos határokat – hozzájárulnak azok nyilvánosságához, a bírósági eljárások nyilvános természete nem jelenti azt, hogy teljesen felmentené a médiát a kötelessége alól, hogy kellő gondosságot mutasson az ilyen eljárások során megismert információk kommunikálásában (49. bek.).

A Bíróság egyetértett a hazai bíróságokkal, hogy a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságát az áldozat identitásának védelméhez fűződő jogával szemben kellett mérlegelni. Ilyen esetekben a Bíróság figyelembe veszi a publikáció által érintett személy helyzetét: közszereplő volt-e vagy sem, vagy egyébként a „nyilvánosság színterére” lépett-e. Egy másik fontos tényező, hogy a cikkek vagy fényképek a sajtóban közérdekű vitához járultak-e hozzá (55. bek.). A sértett nem volt közszereplő, és a Bíróság sem vélte úgy, hogy a „nyilvánosság színterére” lépett azáltal, hogy egy bűncselekmény áldozatává vált, amely felkeltette a nyilvánosság figyelmét (56. bek.).

A cikkek közérdeklődésre számot tartó üggyel, egy gyermekkel szemben elkövetett erőszakos bűncselekménnyel és a családon belüli szexuális bántalmazással foglalkoztak, amely nagyon is nyilvános vitára adhat okot. Tekintettel azonban arra, hogy sem az elkövetők, sem az áldozat nem volt közszereplő, illetve nem léptek be korábban a nyilvános szférába, nem lehet azt mondani, hogy e személyek kilétének ismerete szükséges volt az ügy megértéséhez. A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmezőket nem akadályozták meg abban, hogy beszámoljanak az ügy minden részletéről, csupán az áldozat kilétének felfedését és képmásának közzétételét – amelyről felismerhető volt – rótták fel (57. bek.). Kétségtelen viszont, hogy egy bűncselekmény áldozatának személyazonossága kiszolgáltatott helyzete miatt különleges védelmet igényel, ebben a helyzetben annál is inkább, mivel az áldozat egy gyermek volt, aki erőszak és szexuális zaklatás áldozatává vált. A Bíróság utalt az Európa Tanácsnak a gyermekek védelméről a szexuális kizsákmányolás és a szexuális bántalmazás elleni egyezményének[267] 31. cikkére, amely arra kötelezi a szerződő feleket, hogy tegyenek meg minden szükséges jogalkotási vagy egyéb intézkedést annak érdekében, hogy megvédjék az áldozatok jogait, érdekeit és az identitásukat, valamint tegyenek intézkedéseket annak érdekében, hogy megakadályozzák minden olyan információ nyilvánosságra kerülését, amely az áldozat azonosíthatóságát eredményezheti (58. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmezők információk közléséhez fűződő jogába történő beavatkozás arányos volt. A kérelmezőket nem pénzbírságra ítélték büntetőeljárásban, hanem kártérítés megfizetésére kötelezték. A kártérítési összegek, bár jelentősek, ésszerűnek tűnnek, figyelembe véve a cikkek hosszát és tartalmát, amelyek különösen súlyos beavatkozást jelentettek, és nagy hatással voltak az áldozatra (60. bek.). Összegezve, a kártérítés megítélésével az alperes állam a mérlegelési jogkörén belül járt el. A kérelmező társaságok véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás arányos volt az elérni kívánt törvényes célokkal (61. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Von Hannover v. Germany (50., 59. bek.); Sciacca v. Italy (28-29. bek.); Eerikäinen and Others v. Finland (63., 66. bek.); Flinkkilä and Others v. Finland (76., 83. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; büntetőeljárások tudósítása; bűncselekmény áldozatának azonosítása; szankció arányossága, kártérítés[268]

[267] https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168046e1d2

[268] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-108582

Salumäki v. Finland

(Application no. 23605/09., 2014. április 29-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2004-ben egy cikket jelentetett meg egy gyilkossági üggyel kapcsolatos nyomozásról. Az újság címlapján lévő főcím azt kérdezte, hogy a gyilkosság áldozata kapcsolatban állt-e K. U.-val, egy jól ismert finn üzletemberrel, akiről ugyanazon az oldalon egy fényképet is feltüntettek. A cikk mellett külön oszlopban azt is közölték, hogy az üzletembert korábban gazdasági bűncselekmények miatt ítélték el. A helsinki kerületi bíróság rágalmazásért pénzbírságra és kártérítés megfizetésére ítélte az újságírót és a főszerkesztőt. Az indokolás szerint a cikkük címe arra célozgatott, hogy K. U. részt vett a gyilkosságban, annak ellenére, hogy a cikk szövege világossá tette, hogy a gyilkossággal gyanúsított személy nem állt vele kapcsolatban. Fellebbezésüket a fellebbviteli bíróság, majd a Legfelsőbb Bíróság is elutasította.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező azzal érvelt, hogy a cikkben bemutatott információ igaz volt, és a cím nem célozgatott arra, hogy az üzletember kapcsolatban állt az elkövetővel, vagy hogy részt vett a gyilkosságban (33. bek.). A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy az elfogadható kritika határai tágabbak a politikusokkal szemben, mint a magánszemélyek esetében, és hasonló megfontolások érvényesek a nyilvánosság előtt ismert személyekre is. Bizonyos körülmények között azonban, még ha a személy ismert is a nagyközönség számára, „jogos elvárásként" hivatkozhat a magánszférája védelmére és tiszteletére (48. bek.). A Bíróság meghatározta azokat az elveket, amelyeket annak vizsgálata során kell alkalmazni, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás szükséges-e a jó hírnév vagy mások jogainak védelme érdekében (46. bek.). Meghatározta azokat a kritériumokat is, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát kell összevetni a magánélethez való joggal (49. bek.).

A Bíróság először is hangsúlyozta, hogy egy gyilkossági ügyben folyó nyomozás nyilvánvalóan közérdeklődésre jogosan számot tartó ügy, különös tekintettel a bűncselekmény súlyos természetére. A közvélemény joga, hogy megkapja a közérdekű ügyről

szóló információkat, és a sajtó szempontjából nézve indokolt alapja volt annak, hogy az ügyről beszámoljanak a nyilvánosságnak (54. bek.). A Bíróság megjegyezte, az üzletember a cikk megjelenésekor már reflektorfényben volt, és nem volt utalás arra, hogy a cikk információit vagy a fényképet valamilyen kibúvóval vagy más törvénytelen módon szerezték meg. A cikk a hatóságok által közölt információkon alapult, és az üzletember fényképét egy nyilvános rendezvényen készítették (55. bek.). Ezenfelül a cikkben leírt tényeket nem vitatták a hazai bíróságok előtt. Nincs bizonyíték vagy bármilyen állítás ténybeli hibára, elferdítésre vagy rosszhiszeműségre a kérelmező részéről (56. bek.). Ennek ellenére a hazai bíróságok szerint a döntő tényező az volt, hogy a cím kapcsolatot teremtett az üzletember és a gyilkosság között, azt sejtetve, hogy ő is részt vett benne. Bár a cikk szövegében kifejezetten szerepelt, hogy a gyilkosság gyanúsítottja nem állt kapcsolatban K. U.-val, ez az információ csak a cikk vége felé jelent meg (57. bek.).

A Bíróság elfogadta a fellebbviteli bíróság azon érvét, miszerint azt kell valószínűsíteni, hogy az újságíró cikke egy hamis gyanúsítást tartalmazott, és ez a hamis gyanúsítás sérelmet okozhatott K. U.-nak. A Bíróság ennek kapcsán hivatkozott az Egyezmény 6. cikk (2) bekezdésében foglalt ártatlanság vélelmére, és hangsúlyozta, hogy ez az elv a 10. cikk szempontjából is releváns lehet olyan helyzetekben, amikor egyértelműen semmit sem állítanak, csupán célozgatnak (58. bek.). A Bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy az újságíró által írtak rágalmazóak voltak, mivel azt sugallták, hogy az üzletember valamilyen módon felelős volt a gyilkosságért. A célozgatások erősen sértették K. U. hírnevét, és a kérelmező meg sem kísérelte azok igazságának bizonyítását, és arra sem hivatkozhat, hogy a célozgatás megfelelő tényeken alapuló tisztességes vélemény volt (59. bek.). A hazai bíróságok kellően megvizsgálták a véleménynyilvánítás szabadságának és a magánélethez való jog érdekének konfliktusát, utalva az Alkotmányra és az Egyezmény 10. cikkére (60. bek.). Végül a Bíróság figyelembe vette azt is, hogy a kérelmezőt a büntetőjog alapján ítélték pénzbírságra, valamint kártérítés megfizetésére kötelezték. Más szankciót vagy pénzügyi következményt nem alkalmaztak, és az elítélés nem jelentett büntetett előéletet. A Bíróság ezért a kiszabott szankciót ésszerűnek találta (61. bek.). A fentiekre tekintettel a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”, és a hazai bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek az egymással versengő érdekek között (62. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Lingens v. Austria (42. bek.); Flinkkilä and Others v. Finland (81. bek.); MGN Limited v. United Kingdom (142. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (97. bek.); Axel Springer AG v. Germany (84. bek.).

Címkék: sajtószabadság; közérdekű ügyek; büntetőeljárások tudósítása; magánszféra védelme[269]

Apostu v. Romania

(Application no. 22765/12., 2015. február 3-i ítélet)

Tényállás

2011-ben Kolozsvár korábbi polgármestere ellen korrupció, befolyással üzérkedés és okirat-hamisítás gyanúja miatt büntetőeljárás indult, és előzetes letartóztatásba helyezték. A bírósági tárgyalás előtt több újság információkat és dokumentumokat tett közzé a nyomozás irataiból. Az újságcikkek idézték a lehallgatott telefonbeszélgetések kivonatait, beleértve olyan emberek beszélgetéseit, akik nem vettek részt a büntetőeljárásban. A cikkek a kérelmező magánéleti aspektusaira is utaltak, amelyek nem függtek össze az ellene folyó büntetőeljárással.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező többek között a 8. cikkre hivatkozva azt panaszolta, hogy a nyomozás irataiból – különösen a hatóságok által lehallgatott telefonbeszélgetéseket – részletek jelentek meg a médiában. Állítása szerint a sajtóban közzétett néhány beszélgetés szigorúan magántermészetű volt, és a közzétételük nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek” (103. bek.). A Bíróság mindenekelőtt rámutatott, hogy a panasz lényege nem az volt, hogy a sajtó részleteket tett közzé a nyomozás irataiból, hanem hogy a hatóságok lehetővé tették, hogy az információk kiszivárogjanak a sajtónak. Ezért nem fogadta el a kormány hivatkozását, hogy a kérelmező az újságírókkal vagy a médiumokkal szemben is panaszt nyújthatott volna be (109. bek.). Továbbá, mivel az információk kiszivárogtatásáért felelős személyt nem azonosították, a kérelmezőnek nem lett volna reális esélye arra, hogy az általános kártérítési jog alapján benyújtott keresete sikerre vezessen. A kiszivárogtatás forrásának egyértelmű meghatározása hiányában túl nagy teher lett volna számára, hogy valamennyi hatósággal szemben pert indítson, amelyek kezében az iratok megfordultak (110. bek.).

[269] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-142674

A Bíróság azokban az esetekben, ahol bizalmas információt szivárogtattak ki a sajtónak, megállapította, hogy elsősorban az érintett állam feladata, hogy oly módon szervezze meg szolgáltatásait, és képezze ki alkalmazottait, hogy biztosítsa, bizalmas vagy titkos információk nem kerülnek nyilvánosságra (119. bek.). Emlékeztetett arra is, hogy a magánélet tiszteletben tartásához való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága elvben egyenlő jogok, és egyenlő védelemre jogosultak (120. bek.). Jelen esetben a nyomozás irataiból azelőtt kerültek nyilvánosságra részletek, hogy az eljárás bírósági szakaszba jutott, vagyis mielőtt az ügyész benyújtotta a vádiratot a bíróságnak (121. bek.). Kérdés, hogy az információk hatóságok általi kiszivárogtatása, és az újságokban való megjelenése megsértette-e a kérelmező magánélethez való jogát (122. bek.). A felvételek a kérelmező magánügyeiről adtak információkat, és ezáltal kedvezőtlen színben tüntették fel őt, azt a benyomást keltve, hogy ő követte el a bűncselekményeket. Sőt a közzétett telefonbeszélgetések egy része bizonyos mértékig szigorúan magántermészetű volt, és kevéssé vagy egyáltalán nem kapcsolódott a vádhoz (123. bek.). A Bíróság szerint ezért a nem nyilvános információk sajtónak történő kiszivárogtatása és közzététele beavatkozást jelentett a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogába (124. bek.).

Ami a kiszivárogtatás következményeit illeti, miután az információkat közzétették, a kérelmezőnek nem volt lehetősége azonnali lépéseket tenni a jó hírneve védelmére, mivel az ügy érdeme nem állt bírósági vizsgálat alatt, és a telefonbeszélgetések hitelességét vagy pontosságát, illetve azok értelmezését nem lehetett vitatni (125. bek.). Így megállapítható, hogy a kérelmező a kiszivárogtatás miatt károkat szenvedett (126. bek.). Annak kapcsán, hogy a hatóságok válasza megfelelő volt-e, a Bíróság megjegyezte, hogy a kérdéses anyag közzététele nem szolgálta a büntetőeljárás előrevitelét. Az információ legkésőbb akkor elérhetővé vált volna, amikor az ügyész a vádiratot benyújtotta a bíróságnak. Továbbá, a sajtóban megjelent néhány beszélgetés magántermészetű volt, és a sajtóban való közzétételük nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek”. Ebből következően a kiszivárogtatás nem volt indokolt (128. bek.).

Meg kell továbbá jegyezni, hogy a nyilvánosságnak egy büntetőügy aktájából származó információkhoz való hozzáférése nem korlátlan még akkor sem, ha az ügyet benyújtották a bírósághoz. A hazai szabályok és előírások szerint a sajtó hozzáférése a telefonbeszélgetések lehallgatásának jóváhagyásával vagy engedélyezésével kapcsolatos iratokhoz és a felvételekhez korlátozott volt. Az információhoz való hozzáférés jogszerűen volt bírói kontroll alatt (130. bek.). Azonban ilyen lehetőség nem áll fenn, ha az információ kiszivárog a sajtónak (131. bek.). A Bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy az alperes állam nem

tett eleget a birtokában lévő információk biztonságos őrzésére vonatkozó kötelezettségének annak érdekében, hogy biztosítsa a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogát, és nem nyújtott semmilyen jogorvoslati eszközt, miután megsértették a jogait (132. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Stoll v. Switzerland; (61., 143. bek.); Căsuneanu v. Romania (Application no. 22018/10., 2013. április 16.; 71., 82. bek.).

Címkék: magánszféra védelme; büntetőeljárások; nyomozati iratok nyilvánosságra hozatala[270]

3.3. Egyéb esetek

Peck v. United Kingdom
(Application no. 44647/98., 2003. január 28-i ítélet)

Tényállás

1995 augusztusában a kérelmező egy éjjel a nyílt utcán öngyilkosságot kísérelt meg, és felvágta az ereit. A cselekményt a térfigyelő rendszer egyik CCTV kamerája rögzítette, és annak operátora riasztotta a rendőröket, akik megakadályozták az öngyilkossági kísérletét, majd kórházba szállították. A felvételek képeit – amin a kérelmező felismerhető volt – Brentwood városi tanácsa a sajtóközleményében tette közzé, hogy azokkal igazolja a térfigyelő kamerák telepítésének indokoltságát. A felvételeket a helyi újság, majd a helyi televízió is nyilvánosságra hozta az arcának kitakarása nélkül, és más televíziós társaságok is átvették. A kérelmezőt a szomszédai és a barátai is felismerték. A kérelmező többszöri tiltakozása nem járt sikerrel, a bíróságok elutasították a beadványát.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy egy személy másokkal való interakciójának zónája – még nyilvános kontextusban is – a magánélet körébe tartozhat (57. bek.). Jelen esetben a kérelmező nem azt panaszolta, hogy a kamera rögzítette a mozdulatait, hanem hogy a felvételt

[270] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-150781

úgy tették közzé a nyilvánosság számára, hogy azt nem láthatta előre (60. bek.). Meg kell vizsgálni, hogy a felvétel beavatkozást jelentett-e a magánéletbe, az magán- vagy közügyekkel kapcsolatos-e, és korlátozott használatra vagy pedig abból a célból készítették, hogy hozzáférhetővé tegyék a nagyközönség számára (61. bek.). A kérelmező a nyílt utcán tartózkodott, de nem abból a célból, hogy bármilyen nyilvános eseményen vegyen részt, és nem volt közszereplő. Késő éjszaka volt, és ő nem volt tudatában annak, hogy a magatartását kamera rögzíti. Bár a tényleges öngyilkossági kísérletét nem rögzítették, azt követő pillanatokat igen, és a városi tanács nyilvánosságra hozta a felvételt a média – beleértve az audiovizuális médiát – számára további sugárzás és közzététel céljából. Nem biztosították, hogy a kérelmező személye ne legyen felismerhető, így a családtagjai, a barátai, a szomszédai és a kollégái is felismerték (62. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a felvételek nyilvánosságra hozatala súlyos beavatkozást jelentett a kérelmező magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogába (63. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a felvételek közzététele nem bűncselekmény elkövetésével volt kapcsolatos, de elismerte a bűncselekmények felderítéséhez és megelőzéséhez fűződő erős állami érdeket. Nem vitatott, hogy a CCTV-rendszer fontos szerepet játszik e tekintetben, amely előnyeinek reklámozásával hatékonyabbá és sikeresebbé válhat (79. bek.). A Bíróság ugyanakkor megjegyezte, hogy a tanácsnak más lehetőségei is voltak e célkitűzés eléréséhez. Először is a nyilvánosságra hozatalt megelőzően beszerezhette volna a kérelmező hozzájárulását. Alternatív megoldásként ki is takarhatták volna a képeket, vagy biztosíthatták volna, hogy a média tegye meg azt. A tanács azonban nem vizsgálta meg ezeket a lehetőségeket (80. bek.). Igaz, hogy az egyének beleegyezésének gyakorlata nem valósítható meg akkor, ha a felvétel sok személyt ábrázol. Egy ilyen, a közzététel beleegyezésen alapuló rendszere a gyakorlatban aláásna minden olyan intézkedést, amelyek a CCTV-k hatékonyságának növelését célozzák. Jelen esetben viszont a felvételek csupán egy személlyel kapcsolatosak (81. bek.). A tanács kísérletet sem tett a saját maga által közzétett képek kitakarására (82. bek.). Ami a harmadik lehetőséget illeti, hogy biztosítsák, hogy a média takarja ki a felvételeket, a tanács azt csupán szóban kérte. A Bíróság szerint azonban indokolt lett volna a médiumoktól írásbeli kötelezettséget kérni a képek kitakarására (83. bek.). Továbbá a kérdéses anyagot azzal a céllal tették közzé, hogy elősegítse a CCTV rendszer hatékonyságát a bűnözés megelőzésében és felderítésében. Ilyen körülmények között – bár a kérelmező közvetlenül nem panaszolta becsületének sérelmét – a tanácsnak ellenőriznie kellett volna, hogy vádoltak-e valakit bűncselekmény elkövetésével vagy sem (84. bek.).

Összegezve, a Bíróság nem talált megfelelő vagy elégséges indokokat, amely igazolná a felvételek közvetlen közzétételét a nyilvánosság számára anélkül, hogy a tanács megszerezte volna a kérelmező hozzájárulását, vagy elrejtette volna személyazonosságát, vagy lépéseket tett volna annak érdekében, hogy a média végezze el a kitakarást. A bűnmegelőzési cél és a közzététel kontextusa különös gondosságot kíván ebben az esetben (85. bek.). A Bíróság hozzátette, a kérelmező későbbi önkéntes, médiában történő megjelenése sem csökkenti a beavatkozás súlyos természetét, vagy csökkenti a közzététellel kapcsolatos követelményeket. A kérelmező a magánszférájába történő súlyos beavatkozás áldozata volt az országos és a helyi médiában, és nem róható fel neki, hogy ezt követően maga kereste a média nyilvánosságát abból a célból, hogy panaszolja a méltánytalanságot (86. bek.). Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a felvételek médiának történő közzétételét nem kísérték elegendő biztosítékok, amelyek megakadályoznák, hogy a nyilvánosságra hozatal összeegyeztethetetlen legyen a kérelmező magánéletének tiszteletben tartására vonatkozó garanciákkal. A nyilvánosságra hozatal aránytalannak minősült, ezért indokolatlan beavatkozást jelentett a kérelmező magánéletébe (87. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: magánszféra védelme, képmáshoz való jog[271]

Sciacca v. Italy
(Application no. 50774/99., 2005. január 11-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egy magániskola tanára volt, akit különböző bűncselekmények elkövetésével vádoltak meg, majd letartóztatták, és később el is ítélték. A büntetőeljárás során az ügyészség egy sajtótájékoztatón nyilvánosságra hozta a letartóztatáskor róla készített fényképeket, és a sajtó rendelkezésére bocsátotta. A fényképeket két napilap négy alkalommal is közzétette.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

[271] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60898

A kérelmező szerint a fényképének bemutatása az ügyészség és rendőrség által szervezett sajtótájékoztatón megsértette a magánélet tiszteletben tartásához való jogát (22. bek.). A fényképének átadását a sajtónak nem igazolták semmilyen módon. A bűncselekmény súlyos természete ellenére a büntetőeljárással kapcsolatos információknak, és mindenekelőtt a letartóztatásakor a nyomozók által készített fotónak titokban kellett volna maradnia (24-25. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy a kérelmező magánélethez való jogát korlátozta a nyilvánosság tájékozódáshoz való joga, valamint a további bűncselekmények megelőzésének célja. Jelen esetben figyelembe kellett venni annak a bűncselekménynek a természetét, amellyel a kérelmezőt vádolták, majd el is ítélték, és amely egy iskola vezetésével függött össze, és ártott a közösség érdekeinek. Ennélfogva a tények, amelyek okot adtak az ügyészségnek, és nem feltétlenül érintették a kérelmező magánéletét, olyan ügyek voltak, melyek tudomásához a közösségnek érdeke fűződött (23. bek.). A kormány nem tagadta, hogy a közzétett fényképet – amit a rendőrség adott át a sajtónak – a kérelmező letartóztatásakor készítették (26. bek.).

A Bíróság már megvizsgálta a közszereplők, illetve a politikusok fényképei közzétételének kérdését, amely a magánélet körébe tartozik (27. bek.). A jelen eset annyiban különbözik a korábbiaktól, hogy a kérelmező nem olyan valaki volt, aki nyilvános kontextusban szerepelt (közszereplő vagy politikus), hanem aki ellen büntetőeljárás folyt. Továbbá, a közzétett fényképet – amit a hivatalos aktájához készítettek – a rendőrség adta át a sajtónak. Ilyen körülmények között azt kell megvizsgálni, hogy az alperes állam eleget tett-e azon kötelezettségének, hogy tartózkodjon a kérelmező magánélethez való jogába történő beavatkozástól (28. bek.).

Annak kapcsán, hogy történt-e beavatkozás, a Bíróság megismételte, hogy a „magánélet" fogalma a személy képmáshoz való jogát is magában foglalja, és egy fénykép közzététele a magánszféra körébe tartozik. Egy személy másokkal való interakciójának zónája – még nyilvános kontextusban is – a magánélet körébe tartozhat. A kérelmező státusza, mint „átlagember" kibővíti az interakció azon zónáját, amely a magánélet körébe tartozhat, és az a tény, hogy a kérelmező ellen büntetőeljárás folyt, nem rövidítheti meg az ilyen védelem körét. A Bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy beavatkozás történt (29. bek.). A beavatkozásnak „összhangban kell lennie a törvénnyel", amely feltételt a kérelmező szerint nem tartottak be, és amit a kormány sem vitatott. A rendelkezésére álló információk alapján a Bíróság megállapította, hogy a fényképek sajtó részére történő átadását nem szabályozta olyan jogszabály, amely megfelelt volna a Bíróság ítélkezési gyakorlata által meghatározott kritériumoknak. A Bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem

„törvénnyel összhangban” történt. Mindez elegendő annak megállapításához, hogy a 8. cikket megsértették (30. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Schüssel v. Austria; Von Hannover v. Germany (50. bek.).

Címkék: magánszféra védelme, képmáshoz való jog; büntetőeljárások; törvényben meghatározottság[272]

Reklos and Davourlis v. Greece

(Application no. 1234/05., 2009. január 15-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők újszülött babájáról egy magánklinika intenzív osztályán – ahová csak a klinika orvosi személyzetének volt belépése – fényképek készültek anélkül, hogy a fényképész megszerezte volna a szülők előzetes hozzájárulását. A kérelmezők panaszolták a fotós betolakodását, és kérték a fényképek negatívjainak átadását, ám a klinika megtagadta azt. A kérelmezők ezután kártérítési keresetet indítottak, ám az athéni elsőfokú bíróság a keresetet megalapozatlannak találta és elutasította. Az ítéletet a görög bíróságok helybenhagyták.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány többek között azzal érvelt, hogy a fényképész szándéka kizárólag az volt, hogy az újszülött baba fényképeit eladja a szülőknek anélkül, hogy azokat nyilvánosságra hozná. Nem került sor a fényképek kereskedelmi kiaknázására. Ilyen körülmények között nem történt beavatkozás a kérelmezők fiának magánélethez fűződő jogába (31. bek.). A kormány szerint a képeket nem tették közzé, hanem egyszerűen reprodukálták azzal a céllal, hogy értékesítsék a szülőknek. Mivel a képeket nem tették közzé, nem sérthették meg semmilyen módon a baba személyiségi jogait (38. bek.). A Bíróság szerint a kérdés az, hogy a fényképek készítése a szülők előzetes hozzájárulása nélkül, valamint a negatívok visszatartása beavatkozást jelentett-e a baba magánélethez fűződő jogába, illetve a hazai bíróságok

[272] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-67930

elegendő védelmet nyújtottak-e (34. bek.). A Bíróság hangsúlyozta, hogy a kérelmezők fia nem tudatosan vagy véletlenül tette lehetővé, hogy olyan tevékenység keretében fényképezzék le, amelyet valószínűleg rögzítenek, vagy amelyről tudósítanak. Éppen ellenkezőleg, a képeket olyan helyen készítették, amely csak a klinika orvosai és ápolói számára volt elérhető (37. bek.).

A Bíróság megismételte, hogy egy személy képmása az egyik olyan fő tulajdonsága személyiségének, amely feltárja a személy egyedi jellemzőit, és amely megkülönbözteti az egyént a társaitól. Az ember képmásának védelméhez fűződő joga tehát a személyiségfejlődés egyik lényeges alkotóeleme, és feltételezi a képmás felhasználásának ellenőrzési jogát. Bár a legtöbb esetben a felhasználás ellenőrzésének joga azt foglalja magában, hogy az egyén megtagadhassa képmásának közzétételét, kiterjed az egyén azon jogára is, hogy tiltakozhasson a felvétel készítése, megőrzése és sokszorosítása ellen. Mivel az egyén képmása a személyiségének egyik jellemzője, annak hatékony védelme feltételezi – elvben – az érintett személy hozzájárulását a kép készítésének időpontjában, és nem csupán akkor, amikor azt közzéteszik. Ellenkező esetben a személyiség egy alapvető tulajdonsága egy harmadik fél kezébe kerülne, és az érintett személy nem tudná ellenőrizni képmása bármely további felhasználását (40. bek.).

Jelen esetben, figyelembe véve a jogsértő képek készítésének körülményeit, a kérelmezők soha nem adták beleegyezésüket sem a klinika vezetőségének, sem a fotósnak. Meg kell jegyezni, hogy a kérelmezők fia nem minősült sem közszereplőnek, sem hírértékkel bíró személynek, nem tartozott olyan kategóriába, ahol bizonyos körülmények indokolhatnák – közérdekű indokok alapján – a személy képmásának felvételét a tudta vagy a hozzájárulása nélkül. Éppen ellenkezőleg, az érintett személy egy kiskorú volt, és a képmása védelméhez fűződő jog gyakorlását a szülei felügyelték. Ennek megfelelően a kérelmezők előzetes hozzájárulása a fényképek elkészítéséhez nélkülözhetetlen volt. A klinika vezetősége azonban nem kérte a kérelmezők beleegyezését, és még a fotósnak is lehetővé tették, hogy belépjen az intenzív osztályra – ahová csak a kórház személyzete mehetett be –, és elkészítse a képeket (41. bek.). Nem elhanyagolható az sem, hogy a fotós megtarthatta a jogsértő fényképek negatívjait annak ellenére, hogy a kérelmezők – akik a szülői felügyeleti jogukat gyakorolták – kifejezetten kérték, hogy adják át a negatívokat.

Kétségtelen, hogy a fényképek a babát csak szemből mutatták, és nem mutatták olyan állapotban, amely megalázónak tekinthető, vagy egyébként sértheti a személyiségi jogait. A legfőbb kérdés azonban ebben az esetben nem az, hogy a fényképek ártalmatlanok voltak-e, hanem az a tény, hogy a fotós azokat a kérelmezők hozzájárulása nélkül készítette. A baba

képe így azonosítható formában a fotós kezében maradt azzal a lehetőséggel, hogy később az érintett személy és/vagy a szülei akarata ellenére használhatja azt (42. bek.). A hazai bíróságok nem vették figyelembe azt a tényt, hogy a szülők nem adták hozzájárulásukat a fiuk fényképének elkészítéséhez, vagy ahhoz hogy a fotós megtartsa a negatívokat. A görög bíróságok ezáltal nem tudták kellően garantálni a gyermek magánélet védelméhez való jogát (43. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

P.G. and J.H. v. United Kingdom (Application no. 44787/98., 2001. szeptember 25.; 57. bek.); Krone Verlag GmbH and Co. KG v. Austria (37. bek.)

Címkék: magánszféra védelme, képmáshoz való jog[273]

Bohlen v. Germany
(Application no. 53495/09., 2015. február 19-i ítélet)
Ernst August von Hannover v. Germany
(Application no. 53649/09., 2015. február 19-i ítélet)

Tényállás

Az első eset kérelmezője Dieter Bohlen híres zenész, aki 2003-ban egy könyvet adott ki, amelynek néhány részletét bírósági ítéletek távolították el. 2003 októberében a British American Tobacco dohánygyártó cég egy reklámkampányt indított, amely erre az eseményre utalt. A reklám egy olyan szöveget mutatott, amelyen a kérelmező keresztnevét részben fekete tintával húzták át, rá pedig egy Lucky Strike cigarettás dobozt helyeztek. Egy másik képen ugyanezen szöveg alatt két cigarettás doboz volt felállítva. A másik eset kérelmezője Ernst August von Hannover, Caroline monacói hercegnő férje. 1998-ban és 2000-ben két erőszakos veszekedésben vett részt – az egyik egy operatőrrel, a másik egy diszkó menedzserével történt –, amelyről a sajtóban is beszámoltak, és később el is ítélték miatta. 2000 márciusában a British American Tobacco ezeket az eseményeket is felhasználta a reklámkampányához, amely a kérelmező keresztnevére utalt, és egy összegyűrt cigarettás doboz képét mutatta. A kérelmezők beleegyezését a névhasználathoz egyik esetben sem kérték.

A két kérelmező keresetére elrendelték a kérdéses reklámok terjesztésének tilalmát, amelynek a cigarettát gyártó társaság késedelem nélkül eleget is tett. A cég azonban nem volt hajlandó 100.000 eurót fizetni a kérelmezőknek, amit a keresztnevük használatának

[273] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-90617

kompenzációjaként licencdíj gyanánt követeltek. A két kérelmező pert indított a hamburgi tartományi bíróságon, amely helyt adott a követeléseknek, és 100.000, illetve 60.000 euró összeget ítélt meg. Az indokolás szerint a magánszféra tiszteletben tartásának elsőbbséget kell élveznie a véleménynyilvánítás szabadsága felett. A reklámok tisztán kereskedelmi és profitorientált jellegűek voltak, amelyek csak jelentéktelen mértékben járultak hozzá a nyilvános vitához. A fellebbviteli bíróság helybenhagyta a tartományi bíróság megállapításait, de a Bohlennek megítélt összeget 35.000 euróra csökkentette, figyelembe véve azt a tényt, hogy a hirdetés nem volt sértő, és csupán a keresztnevét használta. 2008 júniusában azonban a Szövetségi Bíróság hatályon kívül helyezte az ítéleteket. A bíróság szerint a reklámok kereskedelmi természetük ellenére képesek voltak hozzájárulni a közvélemény formálásához, illetve közérdekű témákat érintettek humoros formában, amelyekről a sajtó is beszámolt. A reklámok nem használták ki a kérelmezők jó nevét, illetve nem tartalmaztak semmi olyat, ami lealacsonyító számukra.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 8. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A két kérelmező a 8. cikkre hivatkozva azt panaszolta, hogy a Szövetségi Bíróság ítéletei, amelyek elutasították a névleges licencdíj megítélését kártérítésként, amiért a reklámok jogosulatlanul használták a nevüket, megsértették a magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogukat (31./30. bek.). A Bíróság megismételte, hogy a „magánélet" fogalma a személyes identitás olyan szempontjaira is kiterjed, mint például egy személy neve. A személyes információk esetében az egyén joggal számíthat arra, hogy azokat ne tegyék közzé vagy ne használják a beleegyezése nélkül. A Bíróság szerint egy személyről szóló információk terjesztése – megemlítve a teljes nevét – is beavatkozást jelenthet a magánélethez való jogába, illetve az is, ha a nevét a beleegyezése nélkül használják bizonyos esetekben, például reklámcélra (45./44. bek.). A kérelmezők azt panaszolták, hogy az állam nem védte meg őket a nevük beleegyezésük nélküli használatával szemben. Kérdés, hogy megfelelő egyensúlyt teremtettek-e a kérelmezők magánélet tiszteletben tartásához fűződő joga és a társaság véleménynyilvánítási szabadsága között, amely a kereskedelmi területre is vonatkozik (46./45. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a részes államok mérlegelési jogköre a kereskedelmi ügyek terén különösen nagy (47./46. bek.). A Bíróság meghatározta azokat a kritériumokat is, amelyeket akkor kell figyelembe venni, amikor a véleménynyilvánítás

szabadságát kell összevetni a magánélethez való joggal: hozzájárulás a közérdekű vitához; az érintett személy mennyire ismert; a riport témája; az érintett személy korábbi magatartása; a közzététel tartalma, formája és következményei (49./48. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a reklám ebben a kontextusban szatíra, amely egyfajta művészi és társadalmi kifejezési forma, és legalább bizonyos mértékig egy közérdekű vitához járult hozzá (50./49. bek.). Ami a kérelmezők személyének ismertségét illeti, a Bíróság rámutatott, hogy kellően ismert személyekként, közszereplőként nem tarthatnak ugyanúgy igényt a magánéletük védelmére, mint a nyilvánosság előtt ismeretlen személyek (51./50. bek.). Továbbá, a reklámok tárgya olyan konkrét eseményekre – Bohlen könyvének kiadására és a bírósági eljárásra, illetve a civakodásokra, amelyekben August részt vett – korlátozódott, amelyeket a médiában már nyilvánosan megvitattak. A reklámok nem közöltek semmilyen részletet a magánéletükről (52./51. bek.). Ami a kérelmezők korábbi magatartását illeti, Bohlen a könyv kiadásával maga is kereste a nyilvánosságot, illetve August civakodásának jelentős visszhangja volt a médiában, ezért a „jogos elvárásuk" a magánszférájuk hatékony védelmére és tiszteletére csak korlátozott volt (53./52. bek.).

Ami a reklámok tartalmát, formáját és hatását illeti, a német bíróságok szerint nem tartalmaztak megalázó vagy negatív elemeket a kérelmezőkre nézve, nem volt lealacsonyító pusztán azért, mert egy cigaretta márkát népszerűsített, illetve a reklámok közvetett utalásai megnehezítették a kérdéses eseményekkel való kapcsolat létrehozását (54./53. bek.). A Bíróság ennek kapcsán kimondta, hogy egy személy, közszereplő nevének beleegyezése nélküli használata egy kereskedelmi termékkel kapcsolatban a 8. cikk alapján kérdéseket vethet fel, különösen, ha a bemutatott termék széles társadalmi körben nem elfogadott, illetve komoly etikai vagy erkölcsi kérdéseket vet fel. A Bíróság azonban egyetértett a Szövetségi Bíróság megállapításaival, különösen tekintettel a reklámok szatirikus és humoros természetére (55./54. bek.). Ennek megfelelően úgy ítélte meg, hogy a Szövetségi Bíróság megfelelő egyensúlyt talált a véleménynyilvánítás szabadsága és a magánélethez fűződő jog között (59-60./58-59. bek.). Az ítéletekhez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Markt Intern Verlag GmbH and Klaus Beerman v. Germany (26. bek.); Hachette Filipacchi Associes („Ici Paris") v. France (53-54. bek.); Flinkkilä and Others v. Finland (75. bek.); Saaristo and Others v. Finland (61. bek.); Axel Springer AG v. Germany (89-95., 101. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (108-113. bek.); Mouvement Raëlien Suisse v. Switzerland (61. bek.); Eon v. France (60. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 3.) (52. bek.).

Címkék: kereskedelmi közlések; közszereplők; magánszféra védelme, névhez való jog[274]

Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy v. Finland
(Application no. 931/13., 2015. július 21-i ítélet)[275]

Tényállás

A kérelmezők a Veropörssi magazin kiadói, amely újság adózási információkról, elsősorban magánszemélyek adóköteles jövedelméről és vagyonáról számolt be. 2003-ban a második kérelmező társaság egy SMS-szolgáltatást indított, lehetővé téve, hogy az emberek információkat kaphassanak egy adatbázisból. Az adatbázist a magazinban 2002-ben már megjelent információk felhasználásával hozták létre 1,2 millió személy jövedelméről és vagyonáról, vagyis minden harmadik adóalanyéról Finnországban. 2004 februárjában az adatvédelmi biztos eljárást indított az adózási adatok feldolgázásának módját és mértékét illetően. 2009 novemberében az adatvédelmi tanács megtiltotta a kérelmezőknek az adózási információk gyűjtését, tárolását és feldolgozását olyan módon és terjedelemben, mint a 2002-es esetben, és hogy ezeket az információkat az SMS-szolgáltatás számára továbbítsák. Ennek következményeként a magazin 2009 őszén még egyszer megjelent a korábbi tartalom egyötödével, ám azóta nem, az SMS-szolgáltatást pedig már korábban leállították. Végül 2012 júniusában a legfelső közigazgatási bíróság, figyelembe véve, hogy az információkat milyen terjedelemben tették közzé, úgy találta, hogy a teljes adatbázis közzététele nem tekinthető újságírói tevékenységnek, hanem személyes adatok feldolgozásának, amihez a kérelmezőknek nem volt joguk. A bíróság figyelembe véve a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságát az adófizetők magánélethez való jogával szemben mérlegelte.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint az adatvédelmi tanács tilalma nem akadályozta meg a kérelmező társaságokat az adózási adatok közzétételében. Azonban a tiltás olyan mértékű volt, hogy annak eredményeként azokat a magazinban korábban közzétett információk elengedhetetlen

[274] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-152646; http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-152254
[275] Az ügyet 2015. december 14-én a Nagykamarához utalták.

részeként már nem lehetett közzétenni (53. bek.). A Bíróság először is megállapította, hogy az általános tárgy, amely a kérdéses kiadvány középpontjában állt, nevezetesen az adózási adatok természetes személyek adóköteles jövedelméről és vagyonáról, már közérdekűek voltak Finnországban, és mint ilyen közérdekű kérdésnek tekinthető. A közvélemény joga, hogy hozzájusson a közérdeklődésre számot tartó kérdésekről szóló információkhoz, és a sajtó szempontjából indokolt alapja volt az ilyen információk nyilvánosságnak történő közlésének (65. bek.). Az adózási információk közzétételéről és titkosságáról szóló törvény értelmében ezek az adatok nyilvánosak Finnországban, és nem volt utalás arra, hogy a közzétett információkat valamilyen kibúvóval vagy más törvénytelen módon szerezték meg. Éppen ellenkezőleg, azok közvetlenül az adóhatóságtól származtak (66. bek.). A közzétett információk pontosságát a hazai bíróságok előtt sem vitatták. Nincs bizonyíték vagy bármilyen állítás ténybeli hibára, megtévesztésre, vagy a kérelmezők rosszhiszeműségére (67. bek.).

A Bíróság szerint az egyetlen problematikus kérdés a közzétett információk terjedelme volt. A hazai hatóságok és bíróságok szerint az adózási információk ilyen mértékű kiadása nem tekinthető újságírásnak, hanem személyes adatok feldolgozásának, amihez a kérelmezőknek nem volt joga (68. bek.). A Bíróság hivatkozott az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárás keretében született 2008. december 16-i döntésére, amely kimondta, hogy a kérelmezők tevékenysége olyan adatokkal volt kapcsolatos, amelyek a finn jogszabályok értelmében nyilvánosak voltak, és újságírói tevékenységnek lehetett minősíteni, amennyiben a céljuk az volt, hogy nyilvánosságra hozzanak információkat, véleményeket vagy eszméket, függetlenül a továbbításra használt médiumtól (69. bek.). A Bíróság mégis elfogadta a legfelső közigazgatási bíróság megállapítását, miszerint az újságírói célra gyűjtött adatbázis egészében történő közzététele nem tekinthető újságírói tevékenységnek. A közérdek ugyanis nem követeli meg a személyes adatok ilyen terjedelmű közzétételét (70. bek.). A Bíróság szerint a közigazgatási bíróság kellő fontosságot tulajdonított mind a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságának, mind az adózók magánélet tiszteletben tartásához fűződő jogának, akiknek az adózási információit közzétették. A közigazgatási bíróság szerint a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságát szigorúan kell értelmezni a magánélethez való jog védelme érdekében (71. bek.). A Bíróság elfogadhatónak találta ezt az érvelést. Ilyen körülmények között a Bíróságnak komoly érvekre van szüksége, hogy saját álláspontjával helyettesítse a hazai bíróságok érveit (72. bek.).

Végül a Bíróság rámutatott, hogy a kérelmezőket nem általánosságban tiltották el a kérdéses információk közzétételétől, hanem csak egy bizonyos mértékig. Semmi sem

akadályozta meg őket abban, hogy kisebb mértékben továbbra is közzétegyenek adózási információkat. Az a tény, hogy a tilalom a magazin kiadásának megszűnéséhez vezetett, a Bíróság szerint nem a finn hatóságok beavatkozásának közvetlen következménye, hanem a kérelmező saját gazdasági döntéséé. Azt is figyelembe vette, hogy a hazai hatóságok tilalma nem büntetőjogi szankció, hanem közigazgatási, és ezáltal kevésbé súlyos szankció volt (73. bek.). Tekintettel a fenti tényezőkre, és figyelembe véve az államnak ezen a területen biztosított mérlegelési jogkörét, a Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok megfelelő egyensúlyt teremtettek a kockán forgó versengő érdekek között (74. bek.). Az ítélethez egy bíró fűzött különvéleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Flinkkilä and Others v. Finland (81. bek.); Axel Springer AG v. Germany (88. bek.).

Címkék: sajtószabadság, közérdekű ügyek; magánszféra védelme, személyes adatok védelme[276]

Amarandei and Others v. Romania
(Application no. 1443/10., 2016. április 26 -i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők egy non-profit egyesület tagjai és támogatói voltak. 2004 márciusában a rendőrség razziát tartott az egyesület tagjainak lakásaiban, akiket a bukaresti fellebbviteli ügyészség számítógépes szoftverek felhasználásával történő pornográf képek előállításával és internetes terjesztésével gyanúsítottak meg, illetve azzal, hogy az egyesület tagjait prostitúció céljából külföldre küldték. A műveletet – amelyben a terroristaellenes osztag mintegy 130 tagja vett részt – filmre vették, amelynek részleteit a médiában is sugározták. A kérelmezők ezzel kapcsolatos panaszait a hazai hatóságok elutasították.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 8. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők többek között a 8. cikkre hivatkozva azt kifogásolták, hogy a rendőrségi akció során készült felvételeket a sajtóban is közzétették, amivel önkényesen és aránytalanul

[276] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-156272

megsértették a magánélet és az otthon tiszteletben tartásához fűződő jogukat (204. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy az otthonokban tartott házkutatások és lefoglalások beavatkozást jelentenek a magánélet és az otthon tiszteletben tartásához fűződő jogba (218. bek.). A bizalmas természetű igazságügyi információk sajtónak történő kiszivárogtatása indokolatlan beavatkozásnak minősülhet az egyén magánéletébe. A Bíróság a 8. cikk megsértését állapította meg olyan esetben is, ahol a hatóságok a kérelmező büntetőeljárás során készült fényképét tették közzé a sajtónak (220. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a házkutatást végzők a műveletről felvételeket készítettek. Ezeket a felvételeket később a sajtó rendelkezésére bocsátották, amelyek széles körben elterjedtek a médiában. A főbb hazai televíziós csatornák és újságok az eseményről beszámoló tudósításokat és cikkeket ezekkel a felvételekkel és fényképekkel illusztrálták (234. bek.). A sajtóban megjelent cikkekben és közvetítésekben a képek az épületekben tartózkodókat a padlón feküdve, megalázó testhelyzetekben mutatták. A Bíróság szerint nyilvánvaló, hogy a hatóságok – amelyek elérhetővé tették ezeket a felvételeket a sajtó számára – a minimális óvintézkedéseket sem tették meg az érintettek személyiségi jogainak védelme érdekében: a testük és az arcuk nem volt kitakarva, és a vitatott felvételek magánhelyiségekben készültek (235. bek.). A Bíróságot nem győzte meg az az érv, hogy a képek közzétételéhez közérdek fűződött, és úgy vélte, hogy más módszerek kevésbé tolakodtak volna be a kérelmezők magánszférájába. Az „átlagemberek” joggal számíthatnak a magánszférájuk nagyobb védelmére a nyilvánosság folyamatban lévő nyomozásokról történő tájékoztatása során (236. bek.). Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a hazai hatóságok indokolatlanul avatkoztak be a kérelmezők magánélet védelméhez fűződő jogába (237. bek.). Ennélfogva a 8. cikket megsértették (238. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sciacca v. Italy (29-30. bek.); Caşuneanu v. Romania (Application no. 22018/10., 2013. április 16.).

Címkék: magánszféra védelme, képmáshoz való jog; büntetőeljárások[277]

4. A bíróságok tekintélyének és pártatlanságának védelme

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.)
(Application no. 6538/74., Series A no. 30., 1979. április 26-i ítélet)

[277] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-162205

Tényállás

A Sunday Times egy cikksorozatot kívánt közzétenni, amely arról szólt, hogy egy brit gyógyszergyár által terhes nők számára gyártott nyugtatók miatt többen is torzszülötteknek adtak életet. Az első cikk meg is jelent, amely a gyógyszergyár felelősségét vetette fel. A cikk megjelenésének időpontjában a gyógyszergyár és a szülők között részben egyeztetés zajlott a kártérítésről, néhány ügyben pedig már a bíróság előtt volt a szülők kártérítési keresete. A gyógyszergyár kérte a bíróságtól a cikksorozat további közzétételének megtiltását. A High Court a common law „contempt ot court" (bíróság megsértése)[278] jogintézménye alapján megtiltotta a közzétételt, amit a Lordok Háza is helybenhagyott. Az indokolás szerint a tervezett újságcikk előítéletet alakíthat ki – prejudikálhat – a közönségben, és befolyásolhatja a panaszosok és a gyógyszergyár között folyamatban lévő per kimenetelét.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Bíróság

A döntés

A Bíróság 11:9 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők a 10. cikk megsértésére hivatkoztak, amely egyrészt az angol bíróságok végzéséből, másrészt a 'contempt of court' túlzott szélessége és pontatlansága miatt elszenvedett folyamatos korlátozásokból adódott (42. bek.). A Bíróság szerint nyilvánvaló volt, hogy „hatóság általi beavatkozás" történt a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába. Kérdés, hogy a beavatkozás „törvényben meghatározott" volt-e, amely a 10. cikk (2) bekezdésében foglalt jogszerű célnak vagy céloknak felelt-e meg, és „szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban" (45. bek.). Az első feltétel kapcsán a Bíróság rámutatott, hogy a „törvény" szó nemcsak az írott, hanem az íratlan jogot is magában foglalja. Így nincs jelentősége annak, hogy a 'contempt of court' a common law és nem a törvényhozás eredménye (47. bek.). A Bíróság szerint a „törvényben meghatározott" kifejezésből két követelmény következik. Először is a törvénynek kellően hozzáférhetőnek kell lennie, hogy a polgár tisztában legyen azzal, hogy mely jogszabályok alkalmazhatók egy adott ügyben. Másodszor, egy norma csak akkor tekinthető törvénynek, ha kellő pontossággal van megfogalmazva ahhoz, hogy lehetővé tegye az állampolgár számára, hogy magatartását a

[278] A contempt of court az igazságszolgáltatás működését hivatott védeni, lehetővé téve a bíróságok számára, hogy általánosságban vagy egy konkrét ügyben megelőzzenek vagy szankcionáljanak olyan magatartásokat, amelyek sértik a bírák méltóságát, vagy az igazságszolgáltatást, a bíróságok előtt folyó eljárás tisztességes menetét veszélyeztetik vagy befolyásolnák.

törvényhez igazítsa: képesnek kell lennie arra – szükség esetén megfelelő tanácsokkal –, hogy az adott körülmények között ésszerű mértékben előre láthassa, milyen következményekkel járhat magatartása. Ugyanakkor ez nem azt jelenti, hogy e körülményeknek teljes bizonyossággal kell előreláthatónak lenniük, mivel a tapasztalatok azt mutatják, hogy ez a célkitűzés elérhetetlen. Bár a bizonyosság nagyban kívánatos lenne, a szabályozás túlzott merevségét eredményezné, és a törvénynek képesnek kell lennie arra, hogy lépést tartson a változó körülményekkel. Ennek megfelelően számos törvényt elkerülhetetlenül úgy fogalmaznak meg, amelyek kisebb vagy nagyobb mértékben homályosak, és amelyek értelmezése és alkalmazása a gyakorlat kérdése (49. bek.). Jelen esetben nem kétséges, hogy a rendelkezés – a prejudikálás elve – kellő pontossággal volt megfogalmazva ahhoz, hogy a kérelmezők előre lássák annak következményeit, amit a tervezett cikk közzététele vonhat maga után (51. bek.). A beavatkozás így törvényben meghatározott volt (53. bek.).

Annak kapcsán, hogy a beavatkozás a 10. cikk (2) bekezdésében foglalt jogszerű céloknak felelt-e meg, a Bíróság egyetértett azzal, hogy a ’contempt of court’ a peres felek jogainak védelmét szolgálta (56. bek.), így annak célja a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása volt (57. bek.). Kérdés, hogy a beavatkozás „szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban”. A Bíróság felidézte, hogy a részes államoknak mérlegelési jogkörrel rendelkeznek, amely ugyanakkor nem korlátlan. Végső soron a Bíróság jogosult megállapítani, hogy a korlátozás összeegyeztethető-e az Egyezmény 10. cikke által védett véleménynyilvánítás szabadságával vagy sem. A hazai mérlegelési jogkör tehát „európai ellenőrzéssel” jár együtt, amely a vonatkozó jogszabályokra és az azokat alkalmazó – beleértve a független bíróságok által hozott – határozatokra egyaránt kiterjed. A Bíróságnak nem az a feladata, hogy a tagállami hatóságok helyébe lépjen, hanem hogy a 10. cikk alapján felülvizsgálja a mérlegelési jogkörükben meghozott határozataikat. Ez nem jelenti azt, hogy a Bíróság felügyelete annak vizsgálatára korlátozódik, hogy a részes állam ésszerűen, körültekintően vagy jóhiszeműen gyakorolta-e mérlegelési jogkörét (59. bek.).

Kérdés, hogy a beavatkozás „nyomós társadalmi érdeknek” (pressing social need) tett-e eleget, illetve arányos volt-e az elérni kívánt törvényes céllal (62. bek.). A Bíróság szerint a tervezett cikk megjelenése nem növelte volna jelentős mértékben a gyógyszergyárra nehezedő nyomást. Bár a cikk alapján néhány olvasó a gyógyszergyár hanyagságára következtethetett, az nem járt volna káros következményekkel az igazságszolgáltatás tekintélyére (63. bek.). A Bíróság szerint az a tény, hogy a tiltás feloldásakor még voltak folyamatban keresetek, arra enged következtetni, hogy a tilalom eredetileg sem volt szükséges (64. bek.).

A Bíróság leszögezte, a véleménynyilvánítás szabadságának alapelvei nemcsak a sajtóra, hanem az igazságszolgáltatás területére is vonatkoznak, amely a közösség egészének érdekeit szolgálja, és amely megköveteli a közvéleménnyel való együttműködést. A bíróságok nem légüres térben működnek. Bár a bíróságok a vitás kérdések rendezésének fórumai, ez nem jelenti azt, hogy azokat ne lehetne máshol előzetesen megvitatni, legyenek azok szakfolyóiratok, az általános sajtó vagy a nagy nyilvánosság. Ráadásul, bár a tömegmédia nem lépheti túl a megfelelő igazságszolgáltatáshoz fűződő érdeket, felelőssége, hogy közölje az információkat és eszméket a bíróság elé kerülő ügyekben, ahogyan más közérdekű ügyben is. Nemcsak a média feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Annak megállapítása érdekében, hogy a beavatkozás szükségesnek tekinthető-e, figyelembe kell venni a konkrét eset körülményeit, annak minden közérdekű szempontját (65. bek.). Az ügy vitathatatlanul közérdeklődésre számot tartó kérdés volt (66. bek.). Bár a Sunday Times-nak nem tiltották meg, hogy tágabb kérdéseket vitasson meg, mint például az angol jog gondatlanságra vonatkozó alapelvei, a Bíróság ezt a megosztást – a gondatlanság általános kérdései és a konkrét eset – mesterségesnek találta (66. bek.). Ezért arra következtetésre jutott, hogy a beavatkozást nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek", amely meghaladná a véleménynyilvánítás szabadságához fűződő közérdeket, nem tekinthető arányosnak az elérni kívánt törvényes céllal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (67. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt és három párhuzamos véleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Handyside v. United Kingdom (49-50. bek.).

Címkék: sajtószabadság; előzetes korlátozás; bírósági eljárások tudósítása[279]

Weber v. Switzerland

(Application no. 11034/84., Series A no. 177., 1990. május 22-i ítélet)

Tényállás

Egy ismert újságíró az általa, rágalmazás miatt indított per kapcsán sajtótájékoztatót tartott a per állásáról, valamint a vizsgálóbíró eljárását kifogásoló panaszáról, és azt állította, hogy a svájci hatóságok meg kívánták őt félemlíteni. Emiatt Vaud kanton bírósága büntető tanácsának elnöke a kanton büntetőeljárási törvényének 185. cikke alapján a bírósági eljárás,

[279] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57584

vizsgálat bizalmasságának megsértése miatt eljárást indított, és 300 svájci frank pénzbírságra ítélte.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Bíróság

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elfogadta, hogy a törvényt annak érdekében alkalmazták, hogy biztosítsák a megfelelő vizsgálat lefolytatását, ezért az a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának védelmét célozta (45. bek.). Rámutatott, hogy a kérelmezőnek – aminek semmilyen jelentőséget nem tulajdonítottak – jól ismert volt a természetvédelem iránti elkötelezettsége. Az energikus fellépései belföldön és külföldön egyaránt élénk társadalmi vitára adtak okot, amelyekről a sajtó is széles körben beszámolt. Ennélfogva a magatartását érintő tárgyalás, amely a szövetségi bíróság szavai szerint bizonyos tekintetben „unortodoxnak" bizonyult, felkeltette bárkinek az érdeklődését, aki figyelemmel kísérte munkásságát (48. bek.).

Meg kell jegyezni, hogy az általa tartott sajtótájékoztatón lényegében csak azt ismételte meg, amit már korábban mondott, mindössze két új információt tett hozzá: hogy vitatta a vizsgálóbíró eljárást, és hogy panaszt nyújtott be ellene hatalommal való visszaélés és kényszerítés miatt. A bíróság büntető tanácsának elnöke maga is elfogadta, hogy a rágalmazási eljárással kapcsolatos körülmények már a „köztudatban" voltak. Mivel a kérelmező az információkat már korábban nyilvánosságra hozta, azok bizalmassága már megszűnt (49. bek.). A Bíróság szerint a bizalmasság fenntartásához fűződő érdek már nem létezett a sajtótájékoztató idején. Ezért a kérelmezőre kiszabott büntetés már nem tűnt szükségesnek az elérni kívánt törvényes cél érdekében. A helyzet talán más lett volna korábban, de a svájci hatóságok amiatt nem indítottak eljárást. Ami azt az állítást illeti, hogy a kérelmező nyilatkozatait úgy is lehet értelmezni, mint amelyek megkísérelnek nyomást gyakorolni a vizsgálóbíróra, és ezért sértik a megfelelő vizsgálat lefolytatását, a Bíróság megállapította: a vizsgálat akkorra gyakorlatilag befejeződött, mivel a bíró a kitűzte a tárgyalást, így ettől fogva az ilyen kísérlet hatástalan maradt volna. Ezért ebből a szempontból sem volt szükséges bírságot kiróni (51. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező pénzbírságra ítélésével beavatkoztak a véleménynyilvánítási szabadságába, amely nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (52. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: bírósági eljárások tudósítása[280]

Allenet de Ribemont v. France

(Application no. 15175/89., Series A no. 308., 1995. február 10-i ítélet)

Tényállás

1976 decemberében meggyilkolták Jean de Broglie herceget, korábbi minisztert és képviselőt. Ezt követően a belügyminiszter és a rendőrség vezetői sajtókonferenciát tartottak, ahol megnevezték a kérelmezőt, akit aznap tartóztattak le. A kérelmezőt szándékos emberölésben való bűnrészességgel vádolták, és vizsgálati fogságban tartották, majd később szabadlábra helyezték és az eljárást megszüntették vele szemben. A kérelmező a sajtókonferenciáról beszámoló újságcikkekre hivatkozva úgy vélte, hogy a belügyminiszter nyilvánosan megvádolta, ezért a miniszterelnöktől az elszenvedett erkölcsi és anyagi kár miatt kártérítést kért, amit azonban nem kapott meg. A kérelmező ezután a közigazgatási bíróságokhoz, majd a rendes bírósághoz fordult, ám hosszas eljárás után a párizsi közigazgatási bíróság és az Államtanács úgy vélte, hogy nem illetékes abban, hogy a nyilatkozatok következményeiről döntsön, míg a párizsi törvényszék, a fellebbviteli bíróság és a Semmítőszék elutasította a kérelmet.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Bíróság

A döntés

A Bíróság 8:1 arányban megállapította az Egyezmény 6. cikk (2) bekezdésének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező panasza szerint a belügyminiszternek a magas rangú rendőrtisztek kíséretében tett kijelentése megsértette az ártatlanság vélelméhez való jogát[281] (31. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy az ártatlanság vélelme csak bírói hatóság által sérülhet, és csak az eljárás során lehet erre hivatkozni, amelynek végén a vádlottat elítélik, illetve ha a bíróság indokolása azt sejteti, hogy a vádlottat már előre bűnösként kezelte (32. bek.). A Bíróság azonban leszögezte, hogy az ártatlanság vélelmének megsértése nem csak a bűnösségről döntő bírósági határozatból eredhet, hanem más esetekre is kiterjedhet. Az Egyezményt úgy kell értelmezni, hogy az abban foglalt jogok ne elméleti vagy illuzórikus módon, hanem

[280] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57629

[281] „6. cikk 2. Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően meg nem állapították."

gyakorlati és hatékony módon érvényesüljenek (35. bek.). Az ártatlanság vélelmét ezért nem csak bíró vagy bíróság sértheti meg, hanem más hatóság is (36. bek.).

Jelen esetben a kérelmezőt közvetlenül a sajtótájékoztató előtt tartóztatták le. Bár akkor még nem vádolták szándékos emberölésben való bűnrészességgel, a letartóztatása és fogva tartása a vizsgálóbíró által néhány nappal korábban megindított nyomozás részét képezte, ezért „vádlottnak" kellett tekinteni. A nyomozással két magas rangú rendőrtiszt volt megbízva. A kijelentéseik – párhuzamosan a nyomozással és a belügyminiszter által is megerősítve – a vizsgálat elrendelésével volt magyarázható és közvetlen kapcsolatban álltak egymással. A 6. cikk (2) bekezdése így alkalmazható a jelen esetben (37. bek.). A 10. cikk által garantált véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalja az információk megismerésének és közlésének szabadságát. A 6. cikk (2) bekezdése így nem akadályozza meg a hatóságokat, hogy tájékoztassák a nyilvánosságot a folyamatban lévő büntetőeljárásról, de megköveteli, hogy ezt teljes diszkrécióval és kellő körültekintéssel tegyék, hogy az ártatlanság vélelme tiszteletben legyen tartva (38. bek.).

A kérelmező szerint a belügyminiszter, valamint a nyomozásért felelős rendőrtisztek kijelentései összeegyeztethetetlenek voltak az ártatlanság vélelmével, mivel a gyilkosság egyik felbujtójaként tüntették fel (39. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a francia rendőrség néhány legmagasabb rangú tisztviselője a kérelmezőt mindenféle árnyalás vagy fenntartás nélkül a gyilkosság egyik kezdeményezőjeként, bűnrészesként tüntette fel. Ez egyértelműen a kérelmező bűnösségének kinyilvánítása volt, amely egyrészt arra ösztönözte a nyilvánosságot, hogy bűnösnek higgyék őt, másrészt előre prejudikálta a tények illetékes igazságügyi hatóságok általi értékelését (41. bek.). Az ítélethez egy részleges különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: sajtótájékoztató a bírósági eljárásokról; ártatlanság vélelme[282]

Worm v. Austria

(Application no. 22714/93., Reports 1997-V, no. 45., 1997. augusztus 29-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró tudósítást közölt egy volt pénzügyminiszter peréről, akit adócsalással és más bűncselekményekkel vádoltak. A Profil című magazinban megjelent cikk

[282] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57914

a következőket tartalmazta: „A pénzek áramlása hét be nem vallott számlára, illetve számláról csakis arra enged következtetni, hogy […] adócsalást követett el. Védekezése a bíróság előtt szégyenletes volt. Oly sok év után az ember legalább tisztességesen felépített érvelést várt volna.” Az újságíró ellen a médiatörvény (Mediengesetz) 23. §-a alapján „büntetőeljárás tiltott befolyásolása” miatt (Verbotene Einflußnahme auf ein Strafverfahren) vádat emeltek. A bécsi fellebbviteli bíróság szerint a cikk objektíve alkalmas volt az ügyet tárgyaló bíróság laikus tagjainak, így az eljárás kimenetelének befolyásolására.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Bíróság

A döntés

A Bíróság 7:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

Nem volt vitatott, hogy a kérelmező elítélésének legitim célja a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása volt (39., 41. bek.). A Bíróság szerint „az igazságszolgáltatás tekintélye” kifejezés elsősorban azt foglalja magában, hogy a bíróságok – a bíróságok – a széles közvélemény által elfogadott módon – a megfelelő fórumai a jogviták elrendezésének és egy személy bűnösségének vagy ártatlanságának megállapítására büntetőügyekben. Az igazságszolgáltatás tekintélyének és pártatlanságának fenntartásának célja érdekében a részes államoknak joguk van figyelembe venni a konkrét eseten túl a bíróságok alapvető szerepének védelmét egy demokratikus társadalomban (40. bek.). A Bíróság ugyanakkor emlékeztetett arra, hogy a sajtónak nyújtott biztosítékok különösen fontosak (47. bek.). Így a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása nem jogosítja fel az államokat arra, hogy korlátozzák a bíróság előtt folyamatban lévő ügyek nyilvános megvitatásának minden formáját. A bíróságok nem légüres térben működnek. Bár a bíróságok a fórumai egy bűncselekménnyel vádolt személy bűnösségének vagy ártatlanságának eldöntésére, ez nem jelenti azt, hogy a büntetőeljárások kérdéseit ne lehetne máshol előzetesen megvitatni, legyenek azok szakfolyóiratok, az általános sajtó vagy a nagy nyilvánosság. Feltéve, hogy nem lépik túl a megfelelő igazságszolgáltatáshoz fűződő érdeket, a bírósági eljárásokról szóló tudósítások, beleértve a kommentárokat, hozzájárulnak azok nyilvánosságához. Nemcsak a média feladata az ilyen információk és eszmék közlése: a nyilvánosságnak is joga van ahhoz, hogy hozzájusson azokhoz. Ez annál inkább így van, amikor egy közszereplő is jelen van az ügyben, jelen esetben egy volt kormánytag. Ugyanakkor a közszereplőknek is joguk van az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes eljárás garanciáinak élvezetére, amely a büntetőeljárások esetében magában foglalja a pártatlan bírósághoz való

jogot éppúgy, mint bárki más esetében. Az újságíróknak szem előtt kell tartaniuk, hogy a folyamatban lévő büntetőeljárásokról szóló tudósítások, kommentárok nem tartalmazhatnak olyan kijelentéseket, amelyek szándékosan vagy sem, de befolyásolhatják a vádlott tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint alááshatják azt a közbizalmat, amit a bíróságok a büntető igazságszolgáltatásban élveznek (50. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező elítélése nem korlátozta azt a jogát, hogy objektív módon tájékoztassa a nyilvánosságot egy közéleti szereplő tárgyalásáról. Az ítélet alapvetően az eljárás, a tárgyaláson bemutatott bizonyítékok negatív értékelését kifogásolta. A kérelmező világosan kifejezte véleményét a vádlott bűnösségéről, amely azt a benyomást közvetítette az olvasó felé, hogy a büntető bíróság nem tehet mást, mint hogy elítéli a vádlottat (52. bek.). A cikk ezért potenciálisan befolyásolhatta a tárgyalás kimenetelét (53. bek.), és a fellebbviteli bíróság jogosan büntette a kérelmezőt, amiért az ügyben eljáró bíró szerepét magának kívánta vindikálni (54. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás igazolására felhozott indokok „elégségesek" voltak. A kérelmező saját érdekei és az, hogy a nyilvánosság hozzájusson egy általános érdeklődésre számot tartó témát érintő eszméihez, nem voltak olyanok, amelyek ellensúlyoznák a fellebbviteli bíróság megfontolásait, hogy a vitatott cikk terjesztésének következményei hátrányosak lehetnek az osztrák bíróságok tekintélyére és pártatlanságára (56. bek.). A bírság mértéke pedig nem tekinthető aránytalannak az elérni kívánt törvényes céllal (57. bek.). A beavatkozás ezért „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása érdekében (58. bek.). Az ítélethez két bíró fűzött részben eltérő véleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (65. bek.); Lingens v. Austria (42. bek.).

Címkék: sajtószabadság; bírósági eljárások tudósítása[283]

Du Roy and Malauire v. France
(Application no. 34000/96., 2000. október 3-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságírók 1993 februárjában egy hetilapban egy cikket tettek közzé, amelyben egy magánfél részvételével tett feljelentés alapján indult büntetőeljárásról

[283] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58087

számoltak be, amelynek egy közismert személy, egy politikai közszereplő is érintettje volt. A sértett az 1931. július 2-i törvény 2. cikke alapján „magánfélként történő fellépésre vonatkozó információk nyilvánosságra hozatalának vétsége” miatt magánvádas büntetőeljárást indított a párizsi büntetőbíróságon. A bíróság a kérelmezőket pénzbüntetésre és a sértettnek fizetendő vagyoni kártérítésre ítélte. Az indokolás szerint az 1931. július 2-i törvény 2. cikkében meghatározott tilalom általános és abszolút. A megsértéséhez elegendő, ha az információ csak azt tartalmazza, hogy valaki magánfélként feljelentést tett. A bíróság szerint a tilalom célja az ártatlanság vélelmének biztosítása, valamint annak megakadályozása, hogy bármilyen külső befolyást gyakoroljanak az igazságszolgáltatás menetére. A tilalom ezért szükséges volt egy demokratikus társadalomban, hogy megakadályozzák a bizalmas információk nyilvánosságra hozatalát, valamint biztosítsák az igazságszolgáltatás tekintélyének és pártatlanságának fenntartását. Az ítéletet a párizsi fellebbviteli bíróság, majd a polgári jogi igény érvényesítését a Semmitőszék hagyta helyben.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők szerint a törvényben meghatározott abszolút tilalom semmilyen módon nem szolgálta az ártatlanság vélelmének védelmét. Egy ilyen értelmezés olyasmit tulajdonítana a sajtónak, amely nem is áll szándékában. Amikor a sajtó egy közérdekű ügyről számol be, célja az igazság kiderítése, nem pedig a bűnösök pellengérre állítása (29. bek.). A kormány azzal érvelt, hogy az 1931. évi törvény csupán az ártatlanság vélelmének tiszteletben tartását tükrözte azokban az esetekben, amikor a büntetőeljárás magánfél részvételével tett feljelentés alapján indult meg, figyelembe véve az ilyen eljárások indokolatlanságának kockázatát (30. bek.). A közzététel tilalma pedig csak egy ideiglenes intézkedés volt, amely a bírósági döntést követően megszűnt. Ennélfogva a tájékoztatáshoz való jogot csupán elhalasztották, késleltették, lehetővé téve a bíróságok számára, hogy meggyőződjenek arról, hogy a panasz nem volt-e komolytalan (32. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy a folyamatban lévő büntetőeljárásokról tudósító újságíróknak kétségkívül biztosítaniuk kell, hogy ne lépjék át azokat a határokat, amelyeket a megfelelő igazságszolgáltatás érdekében állapítottak meg, és tiszteletben kell tartaniuk a vádlott ártatlanság vélelméhez fűződő jogát (34. bek.). Megállapította azonban, hogy a kérdéses beavatkozás mindenfajta információ közzététele általános és abszolút tilalmának formáját

öltötte. Bár a hazai bíróságok úgy találták, hogy a tilalom mások jó hírnevének védelme és az igazságszolgáltatás tekintélye fenntartásának eszközeként igazolható, ez az indok nem tűnik elegendőnek, ha a tilalom csak a magánfél részvételével tett feljelentés alapján indult büntetőeljárásokra vonatkozik, de nem terjed ki az ügyészség által indított, valamint az egyszerű feljelentés alapján indult büntetőeljárásokra. Az ilyen eltérő kezelése az információhoz való jognak nem tűnik megalapozottnak semmilyen objektív indok alapján, ellenben teljesen megakadályozza a sajtó azon jogát, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot az olyan ügyekről, amelyek bár magánfél részvételével tett feljelentés alapján indult büntetőeljárással kapcsolatosak, mégis közérdekűek lehetnek. Ez volt a helyzet a jelen esetben is, mivel az ügy francia politikai szereplőket és az állítólagosan csalárd cselekményeiket érintette, amiket egy bevándorlók szállásának kezelésével foglalkozó állami vállalat igazgatóiként követtek el (35. bek.).

A Bíróság hozzátette, a vádlottak jogainak védelmét biztosító más eszközök – mint a polgári törvénykönyv 9-1. cikke, és a büntetőeljárásról szóló törvény 11. és 91. cikke – szükségtelenné tették az 1931. évi törvényben foglalt abszolút tilalmat (36. bek.). Összefoglalva, az újságírók elítélése nem olyan intézkedés volt, amely arányos az elérni kívánt törvényes céllal, tekintettel a demokratikus társadalomnak a sajtószabadság biztosításához és fenntartásához fűződő érdekére (37. bek.). Az ítélethez két párhuzamos és egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Worm v. Austria (50. bek.).

Címkék: sajtószabadság; bírósági eljárások tudósítása[284]

Tourancheau and July v. France
(Application no. 53886/00., 2005. november 24-i ítélet)

Tényállás

1996-ban a francia Libération napilap egy gyilkossági ügyről számolt be, amelyben fiatalkorúak is részt vettek. A nyomozás még folyamatban volt a cikk megjelenésekor, amely kivonatokat közölt az egyik gyanúsított rendőrségnek és a vizsgálóbírónak tett vallomásából, valamint a másik gyanúsított nyomozati aktájából. A cikket író újságíró és a Libération

[284] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58829

szerkesztője ellen az 1881. július 29-i Sajtótörvény 38. cikke alapján[285] büntetőeljárás indult a nyomozati iratok nyilvánosságra hozatala miatt. A kérelmezőket bűnösnek találták, és mintegy 1525 eurónak megfelelő pénzbírság megfizetésére ítélték.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a törvény előreláthatóságának követelményével nem ellentétes, ha az érintett személynek megfelelő jogi tanácsokért kell folyamodnia ahhoz, hogy adott körülmények között ésszerű mértékben felmérhesse, milyen következményekkel járhat magatartása (55. bek.). Ez különösen igaz az olyan szakmai tevékenységet folytató személyekre, akiknek nagyfokú óvatosságot kell tanúsítaniuk foglalkozásuk gyakorlása során. Tőlük az is elvárható, hogy különös gondossággal értékeljék az ilyen tevékenységgel járó kockázatokat (56. bek.). A Bíróság az 1881. július 29-i Sajtótörvény 38. cikkéről megállapította, hogy a tilalom hatályát – mind tartalmát, mind időtartamát tekintve – egyértelműen és pontosan határozta meg, mivel megtiltotta minden olyan dokumentum közzétételét, amelyek büntetőeljárásokkal vagy szabálysértési eljárásokkal kapcsolatosak, egészen a tárgyalás vagy a meghallgatás napjáig (59. bek.). Az a tény, hogy a 38. cikk alapján ritkán folytattak eljárást, nem jogosítja fel a kérelmezőket annak feltételezésére, hogy nem veszélyeztették a büntetőeljárást, mivel hivatásos újságírókként ismerniük kellett a törvényt. Ennélfogva ésszerű mértékben előre láthatták, hogy az ügyiratból származó kivonatok közzététele miatt büntetőeljárást indíthatnak ellenük (60-62. bek.). A Bíróság szerint a beavatkozás a vádlottak tisztességes eljáráshoz, az ártatlanság vélelméhez, valamint a magánélethez fűződő jogainak védelmét hivatott garantálni. Ezen túlmenően a megfelelő igazságszolgáltatást is védte, elkerülvén bármilyen külső befolyásolást. A beavatkozás célja így a mások jó hírnevének védelme, és általában az igazságszolgáltatás pártatlanságának fenntartása, mely utóbbi a peres feleket megillető jogokat is magában foglalja (63. bek.).

A Bíróság szerint nem kétséges, hogy a bíróságok elé kerülő ügyek kérdéseit ne lehetne előzetesen vagy egyidejűleg megvitatni, legyenek azok szakfolyóiratok, az általános sajtó vagy a nagy nyilvánosság. Figyelembe kell azonban venni, hogy mindenkinek joga van az Egyezmény 6. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes eljárás garanciáinak

[285] Az 1881. évi Sajtótörvény 38. cikke tiltja a vádirat, illetve bármely más büntetőeljáráshoz kapcsolódó dokumentum nyilvánosságra hozatalát a bírósági tárgyalás napjáig.

élvezetére, amely a büntetőeljárások esetében magában foglalja a pártatlan bírósághoz való jogot. Az újságíróknak szem előtt kell tartaniuk, hogy a folyamatban lévő büntetőeljárásokról szóló tudósítások, kommentárok nem tartalmazhatnak olyan kijelentéseket, amelyek szándékosan vagy sem, de befolyásolhatják a vádlott tisztességes eljáráshoz való jogát (66. bek.). Figyelembe kell venni az ártatlanság vélelméhez fűződő jogot is (68. bek.). A Bíróság egyetértett a hazai bíróságok azon megállapításával, hogy a cikk közzétételével megsértették az ártatlanság vélelmét (72. bek.). A tilalom nem akadályozta meg az eljárás iratainak elemzését, kommentálását, vagy az azzal kapcsolatos információk közzétételét, csupán megtiltották azok szó szerinti közlését, és azt is csak a nyilvános bírósági tárgyalásig. A Bíróság ezért nem gondolta úgy, hogy egy ilyen korlátozott és ideiglenes tilalom teljesen akadályozza a sajtó jogát, hogy tájékoztassa a nyilvánosságot (73. bek.). A cikk semmiképpen sem minősült olyan közérdekű kérdésnek, amelyről a nyilvánosságot is tájékoztatni kell (74. bek.), ellenben a tartalma befolyást gyakorolhatott az esküdtszék tagjaira (75. bek.).

Ilyen körülmények között a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmezőknek a büntetőeljárás állásáról és a vádlott bűnösségéről szóló információk közléséhez fűződő érdeke, valamint a nyilvánosság érdeke, hogy az ilyen információkhoz hozzáférjen, nem volt elegendő ahhoz, hogy felülmúlja a francia bíróságok által hivatkozott megfontolásokat. Sőt, hangsúlyozták a cikk közzétételének káros következményeit a vádlottak jó hírnevének és jogainak védelmére, az ártatlanság vélelméhez fűződő jogukra, valamint a bíróságok tekintélyére és pártatlanságára (76. bek.). A kérelmezőkre kiszabott szankciók sem tekinthetők aránytalannak az elérni kívánt törvényes célokkal (77. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők elítélése „szükséges volt egy demokratikus társadalomban” a jó hírnév és mások jogainak védelme, valamint a bíróságok tekintélyének és pártatlanságának fenntartása érdekében (78. bek.).

Az ítélethez három bíró fűzött egy különvéleményt. A különvéleményt író bírák szerint sem az ártatlanság vélelmének megsértése, sem az esküdtszék tagjaira gyakorolt lehetséges hatás nem tekinthető olyan érvnek, amely ebben az esetben legitimálná a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozást. A bírák szerint az újságíróknak képesnek kell lenniük arra, hogy szabadon tudósítsanak és kommentálják a büntető igazságszolgáltatási rendszer működését, ami alapelvként a Miniszteri Bizottság Rec (2003)13. számú ajánlásában is szerepel. Utalva az újságcikkben beszámolt konkrét elemekre, és azok kontextusára, a bírák úgy ítélték meg, hogy nincs ésszerű arányossági kapcsolat a kiszabott korlátozások és az elérni kívánt törvényes cél között.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Cantoni v. France (Application no. 17862/91., 1996-V, no. 20., 1996. november 15.; 35. bek.); Worm v. Austria (50. bek.); Du Roy and Malauire v. France (34. bek.); Ernst and Others v. Belgium (98. bek.).

Címkék: sajtószabadság; bírósági eljárások tudósítása[286]

Aquilina and Others v. Malta

(Application no. 28040/08., 2011. június 14-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők egy bigámiáról szóló bírósági tárgyalásról számoltak be, amin a vádlott ügyvédje nem jelent meg. A riporter úgy hitte, hogy a bíró az ügyvédet vétkesnek találta bíróság megsértésében. A riporter megpróbálta igazolni feltevését, amit egy másik riporter – aki szintén jelen volt a tárgyalóteremben – is megerősített. Másnap a Times of Malta nevű napilap beszámolt arról, hogy az ügyvédet vétkesnek találták bíróság megsértésében, mivel nem jelent meg ügyfelének tárgyalásán. Az ügyvéd tiltakozott a cikk miatt. A második kérelmező ezután ellenőrizte a tárgyalás jegyzőkönyvét, amelyben nem szerepelt, hogy az ügyvédet vétkesnek találták, így az újság bocsánatkérést tett közzé. Az ügyvéd rágalmazás miatt polgári jogi igényt nyújtott be, és kérelmezőket pénzbírságra ítélték. A hazai bíróságok szerint a tárgyalási jegyzőkönyvből egyértelműen kitűnt, hogy az ügyvédet nem találták vétkesnek bíróság megsértésében, a cikk nem számolt be tisztességesen az eljárásról, és a riporternek ellenőriznie kellett volna az információit. A kérelmezők ezt követően alkotmányjogi panaszt nyújtottak be, amit az Alkotmánybíróság elutasított. Az indokolás szerint egy professzionális újságíró feladata, hogy valós és ellenőrzött tényekről számoljon be jóhiszeműen, és kerülnie kell a nyilvánosság félretájékoztatását.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett az újságírói etika és az újságírók jóhiszemű eljárásának fontosságára. Különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános kötelezettségét.

[286] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71307

Hogy léteznek-e ilyen okok, az elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy a média mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében (44. bek.).

A Bíróság egyetértett a hazai bíróságokkal abban, hogy a cikk azt a benyomást kelthette az olvasóban, hogy az ügyvédet vétkesnek találták bíróság megsértésében (45. bek.). Hozzátette, hogy egy ügyvéd magatartása hivatásának gyakorlásakor – különösen a nyilvános bírósági eljárás során – közérdekű kérdés. E tekintetben fontos tényező, hogy a második kérelmezőnek volt-e eszköze a tények ellenőrzésére, és tiszteletben tartotta-e felelős tudósítás kötelezettségét (46. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy az ügyvédet valójában nem találták vétkesnek. A kérelmező abból vonta le következtetését, amit látott és hallott a bírósági eljárás során. Nem volt ésszerűtlen feltételezni, hogy a bíró megállapította a bíróság megsértését, tekintettel arra, hogy a védő nem jelent meg, és erről nem tájékoztatta a bíróságot. Továbbá maga az ügyész is megerősítette azt eskü alatt tett vallomásában. Minden bizonyíték – a tárgyalás jegyzőkönyvét leszámítva – azt támasztotta alá, hogy az ügyvédet vétkesnek találták (47. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a bírósági eljárások jegyzőkönyvei rendszerint rövidek, amelyek nem rögzítenek minden történést részletesen, így a bírósági tudósítás szempontjából az nem tekinthető az igazság egyedüli forrásának. A bírósági tudósításokat a jegyzőkönyvben foglalt tények átvételére korlátozni, és kizárni, hogy egy riport azon alapuljon, amit egy újságíró hallott és látott – mások által alátámasztva –, a véleménynyilvánítás szabadságának és az információk szabad áramlásának elfogadhatatlan korlátozása lenne. Bár feltételezhető, hogy a bírósági eljárások hivatalos jegyzőkönyvei teljesek és pontosak, egy ilyen vélelem megdönthető más bizonyítékokkal. Ebből következően a jegyzőkönyv és a tanú közötti ellentmondás esetén – aki ebben az esetben nem volt személyesen érdekelt – egy bíróság nem mellőzheti eleve az eskü alatt tett tanúvallomást (48. bek.).

A Bíróságot meglepte, hogy kevés vagy semmilyen figyelmet nem kapott a rágalmazási eljárás során az ügyész vallomása, és nincs magyarázat arra, hogy a bíróság miért nem találta azt megbízhatónak vagy meggyőzőnek. Az, hogy a kérelmezőnek előírják a cikkben tett kijelentések igazságának bizonyítását, miközben figyelmen kívül hagyják az általa elajánlott bizonyítékokat, vagy azok elutasítását nem indokolják, nem áll összhangban a 10. cikk követelményeivel (49. bek.). A Bíróság szerint nincs ok kételkedni, hogy a második kérelmező – a legjobb újságírói gyakorlattal összhangban – megkísérelte ellenőrizni, hogy mi történt a tárgyalóteremben. Az adott körülmények között pedig nem várható el ésszerűen, hogy további lépéseket tegyen, mivel a hír „romlandó árucikk”, és közlésének még rövid ideig tartó késedelme is megfoszthatja minden értékétől és érdekességétől. A kérelmezők pedig a

cikk megjelenését követően bocsánatkérést is közzétettek. Mindezeket figyelembe véve a Bíróság megállapította, hogy a kérelmezők mindvégig jóhiszeműen jártak el, összhangban a felelős újságírás kötelezettségével (50. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a hazai bíróságok túllépték mérlegelési jogkörüket, és a beavatkozás nem tekinthető „szükségesnek egy demokratikus társadalomban" (51. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Observer and Guardian v. United Kingdom (60. bek.); Fressoz and Roire v. France (54. bek.); Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (66. bek.); Jerusalem v. Austria (45-46. bek.); Association Ekin v. France (56. bek.); Flux and Samson v. Moldova (25. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; bírósági eljárások tudósítása[287]

Erla Hlynsdóttir v. Iceland (No. 3.)
(Application no. 54145/10., 2015. június 2-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 2007 júliusában a DV című újságban egy cikket tett közzé egy folyamatban lévő büntetőeljárásról, amely egy kokaincsempészettel gyanúsított férfi ellen folyt. Az újság címlapján a „Rémült kokaincsempészek" főcím szerepelt. A második oldalon a cikk feltárta a vádirat alapjául szolgáló tényeket, kimondva, hogy a kokain egy autóba volt elrejtve. A vádlott a felmentését követően rágalmazás miatt eljárást indított az újságíró és a lap szerkesztője ellen. Bár az elsőfokú bíróság felmentette őket, 2010 márciusában a legfelső bíróság a büntető törvénykönyv 235. és 241. cikke alapján semmissé és érvénytelenné nyilvánította a „kokain csempészek" szavakat és az „azt hitték, hogy a kokain még a kocsiban volt" kijelentést. A kérelmezőt és a szerkesztőt egyetemlegesen kártérítés megfizetésére kötelezte.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy különleges okok szükségesek ahhoz, hogy a média mellőzhesse a magánszemélyeket rágalmazó tényállítások ellenőrzésére vonatkozó általános

[287] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-105125

kötelezettségét. Ilyen okok akkor állhatnak fenn, amikor a kérdéses kijelentés nem magától az újságtól származik, hanem közvetlenül egy hivatalos dokumentumból idézik vagy azon alapul, ami elsősorban a rágalmazás természetétől és mértékétől függ, és attól, hogy a média mennyiben tekinthette ésszerűen a forrásait megbízhatónak az állítások tekintetében (63. bek.). Továbbá a versengő érdekek mérlegelése során figyelembe kell venni azt a tényt, hogy a vádlottnak az Egyezmény 6. cikkének (2) bekezdése értelmében joga van az ártatlanság vélelméhez (64. bek.).

A kérelmezőt az újság második oldalán lévő cikkben szereplő, és a vádiratból szó szerint vett „azt hitték, hogy a kokain még a kocsiban volt" kijelentés miatt vonták felelősségre. Emellett a szerkesztővel egyetemlegesen kártérítés megfizetésére kötelezték, akit az újság címlapján lévő szalagcím „kokain csempészek" szavaiért találtak felelősnek rágalmazás miatt (65. bek.). A Bíróság egyetértett az izlandi legfelső bíróság megállapításaival, hogy a két tétel egy gyanúsítást tartalmazott, miszerint a sértett bűnös volt a kérdéses bűncselekményben. Nem vonta kétségbe a legfelső bíróság értékelését, hogy a felhozott indokok megfelelőek voltak a bűncselekménnyel vádolt jogainak és jó hírnevének védelmének legitim célja érdekében (67. bek.). Annak vizsgálata során, hogy ezek az indokok elégségesek voltak-e, a Bíróságnak figyelembe kellett vennie a kijelentések teljes hátterét. A kérdéses büntetőügy az egyik legnagyobb kokain ügy volt Izlandon, és a bűncselekmény, amellyel a sértettet vádolták, különösen súlyos volt. A Bíróság így egyetértett a kérelmezővel, hogy a közvéleménynek legitim érdeke fűződött ahhoz, hogy tájékozódjon a súlyos büntetőeljárásról, amely a cikk megjelenésekor még folyamatban volt (68. bek.).

A Bíróság a kifogásolt cikket egészében vizsgálta meg, és különös figyelmet fordított a cikk vitatott részében használt szavakra és azok környezetére (70. bek.). A Bíróság szerint egy újságíró jóhiszeműségét a tudás és az információ alapján kell értékelni, amely a cikk írásakor elérhető volt számára. Ennélfogva a jelen esetben nem az a döntő, hogy a vádlottat később felmentették a vádak alól. Egyetértett viszont abban, hogy a bíróságok és nem a média feladata eldönteni, hogy a vádlott bűnös-e egy bűncselekményben (71. bek.). Ami az „azt hitték, hogy a kokain még a kocsiban volt" kijelentést illeti, az a tárgyalásról tudósító cikkben szerepelt, amelynek a kérelmező volt a szerzője. A cikkből egyértelmű volt, hogy az eljárás még folyamatban volt, és nem zárult le (72. bek.). A kijelentés szó szerinti idézése volt a vádiratnak, és a kérelmezőnek nem volt semmilyen oka azt hinni, hogy a vádirat a közzététel időpontjában nem olyan forrás volt, amelyre további önálló kutatás végzése nélkül támaszkodhatott, feltéve, hogy a forrást egyértelműen azonosította (73. bek.). Továbbá, a cikk korábbi szakasza – kifejezetten utalva a vádiratra – objektíven ismertette a bűncselekményt,

és az ügyész által kért elítélésről is beszámolt. Így a kifogásolt kijelentést tartalmazó részt egy átlagos olvasó ésszerűen érthette a vádirat ismertetésének folytatásaként (74. bek.). Mindezek alapján a Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmezőnek nem lehet felhánytorgatni, amiért nem pontosította a hivatalos forrást (75. bek.).

Ami a „kokain csempészek" szavakat illeti, a Bíróság szerint nem kapcsolódtak a cikkhez kellően ahhoz, hogy lehetővé tegyék az olvasó számára annak megértését, hogy azok a vádiraton alapultak. Azonban ezeket a szavakat nem a kérelmezőnek, hanem a szerkesztőnek tulajdonították, akit szintén elítéltek rágalmazásért. A Bíróság ezért nem értett egyet a legfelső bíróság megállapításával, miszerint a két elem oly mértékben kötődött egymáshoz, hogy indokolt volt a kérelmezőt is felelősségre vonni (76. bek.). Az alperes állam így nem bizonyította kellően, hogy a kérelmező rosszhiszeműen vagy egy közérdekű ügyről beszámoló felelős újságírótól elvárható gondosságnak nem megfelelően járt el (77. bek.). Ilyen körülmények között az alperes állam által felhozott érvek, bár megfelelőek, nem elégségesek annak bizonyítására, hogy a beavatkozás szükséges volt egy demokratikus társadalomban (79. bek.). Az ítélethez Sajó András fűzött párhuzamos véleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (65-66., 68. bek.); Colombani and Others v. France (65. bek.); Pedersen and Baadsgard v. Denmark (78. bek.); Tønsbergs Blad AS and Haukom v. Norway (95. bek.); Björk Eidsdóttir v. Iceland (70. bek.); Erla Hlynsdottir v. Iceland (No. 2.) (75. bek.).

Címkék: sajtószabadság; felelős és jóhiszemű újságírás; bírósági eljárások tudósítása[288]

5. Vallásszabadság

Otto-Preminger-Institut v. Austria
(Application no. 13470/87., Series A no. 295-A., 1994. szeptember 20-i ítélet)

Tényállás

Az osztrák hatóságok az Innsbrucki Egyházmegye keresetére előzetesen megtiltották a Jézus életével foglalkozó „Mennyei Tanács" (Liebeskonzil) című film forgalmazását. A film kópiáit elkobozták, az ügyész pedig eljárást indított „vallási tanok becsmérlése" miatt.[289] A

[288] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-155005

[289] Az osztrák büntető törvénykönyv 188. §-a szerint: „Aki olyan körülmények között, ahol viselkedése valószínűleg jogos felháborodást vált ki, becsmérli vagy sértegeti az országban elismert egyház vagy vallási

film egy 1984-es színdarab alapján készült, amelynek szerzőjét már akkor bíróság elé állították blaszfémia vádjával. A történet szerint Isten, a Sátán, Jézus és Szűz Mária megegyeznek, hogy a világot megbüntetik, méghozzá úgy, hogy nemi úton terjedő betegséget bocsátanak rá. A filmben pedig Jézus egy mentálisan sérült személy, aki furcsa vonzalmat érez anyja iránt, de erotikus feszültség mutatkozik Szűz Mária és az ördög között is. Az osztrák tartományi bíróság ítélete szerint a művészet szabadsága nem korlátlan, a film provokatív, egyházellenessége miatt engednie kellett más „jogilag védett javak" (úgy, mint a hit és meggyőződés szabadsága) javára.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 6:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező egyesület szerint a film lefoglalása és későbbi elkobzása megsértette a véleménynyilvánítás szabadságát (42. bek.). A Bíróság szerint azok, akik vallási meggyőződésük szabad kinyilvánítása mellett döntenek – függetlenül attól, hogy egy vallási kisebbség vagy többség tagjaihoz tartoznak – ésszerűen nem várhatják el, hogy minden kritika alól mentesüljenek. A vallásukat gyakorló személyeknek bizonyos mértékig tolerálniuk kell vallásuk mások általi elutasítását, valamint a hitükkel ellentétes tanok hirdetését is. Azonban a vallási meggyőződés és a tanok ellenzése az állam felelősségévé teszi, hogy a hívők számára biztosítsa az Egyezmény 9. cikkében garantált jogok békés élvezetét. Sőt, szélsőséges esetekben a vallásos meggyőződés ellenzésének vagy tagadásának konkrét formája azzal a hatással járhat, hogy meggátolja a hívőket azon joguk gyakorlásában, hogy szabadon megválasszák és kinyilvánítsák meggyőződésüket. Az állam joggal tartja szükségesnek, hogy intézkedéseket hozzon bizonyos magatartási formák elnyomására, beleértve az olyan információk és eszmék közlését, amelyek összeegyeztethetetlenek mások gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadságával. Jogosan vélelmezhető, hogy a vallásos tisztelet tárgyainak provokatív ábrázolása sérti a hívők vallási érzéseinek 9. cikkben biztosított tiszteletben tartását, és az ilyen ábrázolások a tolerancia szellemének rosszindulatú megsértését jelentik, amely szellemiségnek egy demokratikus társadalom jellemvonásának

---

közösség tiszteletét képező személyt vagy tárgyat, illetve egy ilyen egyház vagy vallási közösség dogmáját, jogszerű szokását vagy intézményét, legfeljebb hat hónap szabadságvesztéssel vagy 360 napi tételnek megfelelő pénzbüntetéssel büntetendő."

kell lennie. Mindazonáltal az Egyezmény egészét a 10. cikkel összhangban kell értelmezni és alkalmazni (47. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a kifogásolt intézkedések az osztrák büntető törvénykönyv 188. §-án[290] alapultak, amelynek célja, hogy elnyomja a vallásos tisztelet tárgyai ellen irányuló olyan magatartásokat, amelyek indokolt felháborodást okozhatnak. Ebből következően azok célja a polgárok ahhoz való jogának védelme volt, hogy más személyek nyilvános véleménynyilvánítása ne sértse vallásos érzéseiket (48. bek.). A Bíróság szerint a 10. cikk (2) bekezdése alapján joggal feltételezhető, hogy el kell kerülni amennyire csak lehetséges az olyan vallásos gondolkodással és hittel összefüggő véleményeket, amelyek indokolatlanul bántóak és sértőek másokra nézve, és nem járulnak hozzá a nyilvános vita semmilyen formájához, „amely az emberi ügyek előremozdítását szolgálja". Így elviekben egyes demokratikus társadalmakban szükségessé válhat a vallásos tisztelet tárgyai elleni helytelen támadások szankcionálása vagy akár megakadályozása, feltéve, hogy a korlátozás vagy kiszabott büntetés arányos az elérni kívánt törvényes céllal (49. bek.). Ahogyan az erkölcsnek, úgy a vallás társadalmon belüli jelentőségének sem lehet az egységes európai felfogását megállapítani. Az ilyen elképzelések még egyazon országon belül is változhatnak. Ezért nem lehetséges átfogó módon meghatározni azt, hogy mi minősül a véleménynyilvánítás szabadságába való megengedett beavatkozásnak, ha egy véleménynyilvánítás mások vallási érzései ellen irányul. Ennélfogva bizonyos mérlegelési jogkört kell hagyni a részes államok számára a beavatkozás szükségességének, illetve mértékének értékelésekor (50. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy bár a film moziban volt látható, és a hozzáférés belépőjegy megfizetéséhez, valamint korhatárhoz volt kötve, a filmet széles körben reklámozták. Elegendő nyilvános ismeret állt rendelkezésre a film témájáról és tartalmáról ahhoz, hogy világos jelzést adjon annak tartalmáról. Így a tervezett filmvetítést a „közízlés fényében" kellett megítélni (54. bek.). A Bíróságnak az Egyezmény által garantált két alapvető szabadság gyakorlásához fűződő ellentétes érdeket kellett mérlegelnie: egyrészt a kérelmező egyesület jogát arra, hogy vitatott nézeteket közöljön a nyilvánossággal, és közvetetten az érdeklődők ahhoz fűződő jogát, hogy ezeket a nézeteket megismerhessék, másrészt a többi személy azon jogát, hogy tiszteletben tartsák a gondolat-, lelkiismereti- és vallásszabadságukat (55. bek.). A Bíróság megítélése szerint az osztrák bíróságok ítéletei

[290] Az osztrák büntető törvénykönyv 188. §-a szerint: „Aki olyan körülmények között, ahol viselkedése valószínűleg jogos felháborodást vált ki, becsmérli vagy sértegeti az országban elismert egyház vagy vallási közösség tiszteletét képező személyt vagy tárgyat, illetve egy ilyen egyház vagy vallási közösség dogmáját, jogszerű szokását vagy intézményét, legfeljebb hat hónap szabadságvesztéssel vagy 360 napi tételnek megfelelő pénzbüntetéssel büntetendő."

kellően figyelembe vették a 10. cikk által garantált művészi önkifejezés szabadságát. A Bíróság nem hagyta figyelmen kívül azt a tényt sem, hogy a tiroli lakosság túlnyomó többsége római katolikus vallású volt. Az osztrák hatóságok a film lefoglalásával annak érdekében jártak el, hogy biztosítsák a régió vallási békéjét, és megakadályozzák, hogy egyes emberek úgy érezzék, a vallási meggyőződésük indokolatlan és sértő támadásoknak van kitéve. Az osztrák bíróságok így nem lépték túl a rendelkezésükre álló mérlegelési jogkört, és a lefoglalással nem sértették meg a 10. cikket (56. bek.). A Bíróság hozzátette, a 10. cikket nem lehet úgy értelmezni, amely tiltja az olyan tárgyak közérdek érdekében történő elkobzását, amiket jogszerűen ítéltek tiltottnak. Bár az elkobzás végleg lehetetlenné tette, hogy a filmet bárhol is bemutathassák Ausztriában, a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az alkalmazott eszközök nem voltak aránytalanok az elérni kívánt törvényes céllal. Ennek megfelelően a 10. cikket az elkobzás tekintetében sem sértették meg (57. bek.). Az ítélethez három bíró fűzött egy különvéleményt.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Handyside v. United Kingdom (49., 63. bek.); Müller and Others v. Switzerland (33., 35. bek.).

Címkék: közerkölcs; művészet szabadsága; vallási érzékenység védelme[291]

Wingrove v. United Kingdom
(Application no. 17419/90., Reports 1996-V, no. 23., 1996. november 25-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező benyújtotta „Az eksztázis látomásai" (Visions of Ecstasy) című filmet a Brit Filmklasszifikációs Hivatalhoz (British Board of Film Classification, BBFC), hogy engedélyt szerezzen film videokazettán történő forgalmazásához. A BBFC a filmek és videofelvételek forgalmazásáról szóló 1984. évi törvény (Video Recording Act 1984) alapján elutasította a kérést. A testület úgy vélte, hogy a film forgalmazása azzal a veszéllyel járna, hogy eljárás indulhatna a mű készítői ellen istenkáromlás vétsége miatt, mivel a film vetítése a keresztények vallásos érzelmeit sértené a vallási téma megbotránkoztató és szemérmetlen módon történő bemutatása miatt. A film avilai Szent Teréz erotikus fantáziáit mutatta be, továbbá egy jelenetben a keresztre feszített, nőként ábrázolt Jézust szexuális aktus közben ábrázolta. A kérelmező fellebbezését azzal utasították el, hogy a film hangneme és

[291] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57897

szellemisége teljes mértékben szemérmetlen és egyáltalán nem volt kétséges, hogy ez a fajta ábrázolás megbotránkoztatja a keresztényi érzéseket.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 7:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező filmjének forgalmazásához szükséges engedély BBFC általi megtagadása hatóság általi beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságába (36. bek.). A Bíróság megjegyezte, hogy az istenkáromlás vétségét természeténél fogva nem lehet pontos jogi definícióval meghatározni. A nemzeti hatóságoknak ezért egy bizonyos fokú rugalmasságot kell biztosítani annak megítélésénél, hogy az ügy tényei a bűncselekmény definíciója alá esnek-e (42. bek.). A Bíróság a film megtekintése után meggyőződött arról, hogy a kérelmező ésszerűen előre láthatta azt, hogy a film az istenkáromlás bűncselekményét valósíthatja meg. A kifogásolt korlátozás ezért „törvényben meghatározott" volt (43-44. bek.). A beavatkozás célja mások jogainak, azaz a keresztény hívők vallási érzületének védelme, amely teljes mértékben megfelel az Egyezmény 9. cikke által a vallásszabadságnak nyújtott védelmi célnak (47-48. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy el kell kerülni amennyire csak lehetséges az olyan vallásos hittel összefüggő véleményeket, amelyek a vallásos tisztelet tárgyai tekintetében indokolatlanul sértőek másokra nézve és durvák (52. bek.). Az istenkáromlásról több európai országban továbbra is léteznek hatályos jogszabályok. Bár a rendelkezéseket egyre ritkábban alkalmazzák, és azokat több állam hatályon kívül is helyezte, tény, hogy a részes államok jogi és társadalmi rendszereiben még nincs egyetértés abban, hogy az istenkáromló tartalmak terjesztésének korlátozása szükségtelen-e egy demokratikus társadalomban, és ezáltal az Egyezménybe ütközik-e (57. bek.). A részes államok számára általában szélesebb mérlegelési jogkör áll rendelkezésre, ha a véleménynyilvánítás szabadságának szabályozása olyan ügyekkel kapcsolatos, amelyek sérthetik a személyes meggyőződés körébe tartozó erkölcsöt, különösen a vallást. Sőt, az erkölcs területéhez hasonlóan nincs egységes európai felfogás mások jogainak védelmére a vallási meggyőződés sérelmével kapcsolatban. Hogy mi okozhat jelentős sérelmet egy személy vallási meggyőződésében, időről időre és egyik helyről a másikra változik, különösen egy olyan korban, ahol a vallások és felekezetek növekvő száma a jellemző. Az állami hatóságok elvileg jobb helyzetben vannak, hogy véleményt formáljanak ezen követelmények pontos tartalmáról, valamint a korlátozás szükségességéről annak

érdekében, hogy megvédjék az ilyen tartalmaktól azokat, akiknek súlyosan sérthetik a legmélyebb érzéseit és meggyőződéseit. Ez azonban nem zárja ki az európai felülvizsgálat lehetőségét, ami annál is inkább szükséges, mivel az istenkáromlás fogalma eléggé tág, és azzal a kockázattal járhat, hogy az állítólag istenkáromló anyagok elleni fellépés leple alatt önkényes vagy túlzott mértékű beavatkozás történik a véleménynyilvánítás szabadságába. Ebben a tekintetben az istenkáromlás bűncselekményének alkalmazási területe és a törvényi garanciák különösen fontosak (58. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy az istenkáromlásra vonatkozó angol jog nem tiltja a keresztény vallással szembeni ellenséges nézetek semmilyen formáját. Azt sem lehet mondani, hogy a kereszténye ket támadó vélemények szükségszerűen a hatálya alá tartoznak. Amit a jogszabály ellenőrizni kíván, az az a mód, ahogyan ezeket a nézeteket képviselik, nem pedig magukat a nézeteket. A vallásos érzület elleni sértés mértékének jelentősnek kell lennie. A gyalázkodás nagy foka az, ami önmagában garancia a visszaélésekkel szemben (60. bek.). A „Visions of Extasy" a keresztre feszített Krisztust nyilvánvalóan szexuális aktus közben mutatta be. A nemzeti hatóságok szerint a film inkább csak arra összpontosított, hogy a nézőket „erotikus kukkolásra" nyerje meg. Egy ilyen film nyilvánosságra hozatala felháboríthatja és sértheti a keresztény hívők érzéseit, és megvalósíthatja az istenkáromlás vétségét. A Bíróság szerint a beavatkozás igazolására felhozott indokok megfelelőek és elégségesek, és a döntéseket sem lehet önkényesnek vagy túlzottnak mondani (61. bek.).

A Bíróság hozzátette, a már piacra került videofilmek könnyedén kikerülhetnek a hatóság ellenőrzése alól, ezért nem volt ésszerűtlen az angol hatóságok részéről az a vélekedés, mely szerint a film a közönség egy részét sértheti. A figyelmeztetést tartalmazó csomagolás alkalmazása is csak korlátozott hatékonyságú lehet. A nemzeti hatóságok e téren is jobb helyzetben vannak, hogy értékeljék egy ilyen film várható hatását, figyelembe véve a közönség védelmének nehézségeit (63. bek.). Igaz, hogy a hatóságok intézkedése a film forgalmazásának teljes tilalmát valósította meg, ez azonban érthető következménye annak, hogy a forgalmazás a büntetőjogba ütközne (64. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a nemzeti hatóságok intézkedése „szükséges volt egy demokratikus társadalomban" (65. bek.). Az ítélethez két párhuzamos véleményt és két különvéleményt csatoltak.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Müller and Others v. Switzerland (35. bek.); Otto-Preminger-Institut v. Austria (49. bek.).

Címkék: közerkölcs; művészet szabadsága; vallási érzékenység védelme; istenkáromlás[292]

I.A. v. Turkey
(Application no. 42571/98., 2005. szeptember 13-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 1993-ban megjelentett „Isten, a vallás, a próféta és a Szent Könyv" címen egy filozófiai és teológiai kérdésekkel foglalkozó regényt. A könyv a következőket tartalmazta: „A félelem, az egyenlőtlenség és az inkonzisztencia háromszöge a Koránban egy földigilisztára emlékeztet. Isten azt mondja, hogy küldöttének minden szava tőle származik. Ugyanakkor ezen szavak közül egyeseket az Aisha karjai között átélt gyönyör hullámai inspirálták […] Isten küldötte szexuális kapcsolattal szegte meg a böjtöt vacsora után és ima előtt. Mohamed nem tiltotta meg a halottakkal vagy élő állatokkal folytatott szexuális kapcsolatot." A török hatóságok válaszul istenkáromlás bűncselekménye[293] miatt büntetőeljárást indítottak a kérelmező ellen, a bíróságok pedig előbb két év börtönbüntetésre, majd pénzbírságra ítélték. A hazai bíróságok szerint a könyv olyan kifejezéseket tartalmazott, amelyek célja a vallás gyalázása és becsmérlése.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság 4:3 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint a könyv a szerző filozófiai és teológiai kérdésekkel kapcsolatos nézeteit tolmácsolta regény formájában (21. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a vallásos meggyőződéssel összefüggésben joggal feltételezhető, hogy el kell kerülni azokat a véleményeket, amelyek indokolatlanul bántóak és sértőek másokra nézve. Így elviekben szükségessé válhat a vallásos tisztelet tárgyai elleni helytelen támadások szankcionálása (24. bek.). A részes államok számára szélesebb mérlegelési jogkör áll rendelkezésre, ha a véleménynyilvánítás szabadságának szabályozása olyan ügyekkel kapcsolatos, amelyek

[292] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58080

[293] A török büntető törvénykönyv 175. cikke értelmében „6 hónaptól egy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbírsággal büntetendő az, aki Istent, vagy valamely vallást, prófétát, felekezetet vagy szent könyvet káromolja, […] vagy mást vallásos meggyőződése vagy vallási kötelezettségeinek teljesítése miatt becsmérel vagy sérteget. A […] büntetés mértéke a duplájára emelkedik, ha publikáció útján követik el."

sérthetik a személyes meggyőződés körébe tartozó erkölcsöt vagy a vallást (25. bek.). Jelen esetben két alapvető szabadság gyakorlásához fűződő ellentétes érdeket kellett mérlegelni: egyrészt a kérelmező jogát arra, hogy a vallási hittételekkel kapcsolatos nézeteit közölhesse a nyilvánossággal, másrészt mások ahhoz fűződő jogát, hogy a gondolat-, lelkiismereti- és vallásszabadságukat tiszteletben tartsák (27. bek.). Azok, akik vallási meggyőződésük szabad kinyilvánítása mellett döntenek – függetlenül attól, hogy egy vallási kisebbség vagy többség tagjaihoz tartoznak – ésszerűen nem várhatják el, hogy minden kritika alól mentesüljenek. Tolerálniuk kell vallásuk mások általi elutasítását, valamint a hitükkel ellentétes tanok hirdetését is (28. bek.).

A Bíróság szerint különbséget kell tenni a sértő, sokkoló vagy provokatív vélemények és az olyan vélemények között, amelyek már „visszaélésszerű támadást" valósítanak meg az iszlám prófétával szemben. Bár létezik egy bizonyos mértékű tolerancia a magát szigorúan szekuláris elvekhez tartó török társadalomban a vallási tanok kritikájával szemben, a hívők jogosan érezhetik úgy, hogy a könyv egyes részei által indokolatlan és sértő támadás éri őket (29. bek.). Ilyen körülmények között a Bíróság elismerte, hogy a korlátozás célja az, hogy védelmet nyújtsanak a muzulmánoknak a sértő támadásokkal szemben, ami „nyomós társadalmi érdeknek" felelt meg (30. bek.). A hatóságok e tekintetben nem lépték túl mérlegelési jogkörüket, és az intézkedés igazolására felhozott indokok is megfelelőek és elégségesek voltak (31. bek.). A Bíróság a kiszabott szankciót is arányosnak találta, a hazai bíróságok ugyanis nem rendelték el a könyv betiltását, és a jelentéktelen bírság arányban állt az elérni kívánt célokkal (32. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Otto-Preminger-Institut v. Austria (49-50., 55. bek.); Wingrove v. United Kingdom (58. bek.); Murphy v. Ireland (67. bek.).

Címkék: közerkölcs; vallási érzékenység védelme; istenkáromlás[294]

Paturel v. France
(Application no. 54968/00., 2005. december 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a Jehova Tanúi vallási szervezet tagja 1996 februárjában „Szekták, vallások és szabadságjogok" címmel egy könyvet jelentetett meg saját költségén. A könyv szekta-

[294] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-70113

ellenes mozgalmak tevékenységét támadta, amelyek állami támogatásban részesültek. Külön kritizálta a „Nemzeti unió a család és az egyén védelméért egyesületet” (Union nationale des associations de défense de la famille et de l’individu, UNADFI), amely elsősorban a szekták tevékenységére fókuszált. Az egyesület az 1881. július 29-i Sajtótörvény 29. és 32. cikke alapján rágalmazás miatt pert indított a kérelmező és a kiadó ellen. A párizsi büntetőbíróság pénzbírságot szabott ki, valamint egy 1 frank kártérítés megfizetésére kötelezte őket. Az ítéletet a párizsi fellebbviteli bíróság is helybenhagyta. Az indokolás szerint bár a szekták elleni küzdelem lehetséges túlkapásainak bemutatása legitim cél, a kérelmező a vizsgálata során nem tett eleget az alaposság követelményének és a körültekintő nyelvhasználatnak, továbbá személyes ellenszenvét jelenítette meg az egyesület felé. A bíróság azt is felrótta a kérelmezőnek, hogy nem támasztotta alá kijelentéseinek igazságát. A kérelmező fellebbezését a Semmitőszék elutasította.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is megismételte, hogy különbséget kell tenni tényállítások és értékítéletek között. A tények fennállása igazolható, míg az értékítéletek igazságát nem lehet bizonyítani (35. bek.). A Bíróság a francia bíróságokkal ellentétben úgy vélte, hogy a vitatott kijelentések közérdekű kérdésekre reflektáltak, és értékítéletnek, semmint tényállításnak minősültek. A könyv pusztán hangsúlyozta azt az általános megállapítását, hogy sok kisebbségi vallási mozgalom válik az intolerancia és a diszkrimináció áldozatává a szekták elleni küzdelem során (37. bek.). Kérdés, hogy ezek az értékítéletek elegendő ténybeli alappal rendelkeztek-e. A kérelmező számos dokumentumot, jegyzetet, újságkivonatot nyújtott be a vitatott részek alátámasztására (38. bek.), amelyek a Bíróság szerint elegendő ténybeli alapot képeztek (39. bek.).

A francia bíróságok bírálták a kérelmező körültekintésének és önuralmának hiányát is a nyelvezet megválasztásában. A büntetőbíróság szerint túllépte a vita keretében megengedett határokat, különösen a civil félre vonatkozó erőszakos és mértéktelen kifejezések használatával, mellőzve a körültekintést és a mértékletességet (40. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a könyv egyes részei negatív jelentésűek voltak (41. bek.). Azonban a vitatott részek bizonyos fokú ellenséges hangvétele és súlyossága ellenére a könyv központi témája a „szektának” minősített szervezetekkel szembeni küzdelem módszereit érintette. El kell

ismerni, hogy a „szekták”, „szekta-mozgalmak” kérdése széles körben vitatott az európai társadalmakban. A kérdés közérdekű probléma volt, ezért bármely beavatkozást megszorítóan kell értelmezni (42. bek.). Ami a vizsgálat alaposságának hiányát és a nem körültekintően használt nyelvezetet illeti, a francia bíróságok a kérelmezőnek az egyesület iránti személyes ellenszenvére is hivatkoztak, amit – függetlenül a vitatott részek értelmezésétől – abból a tényből vezettek le, hogy a kérelmező a Jehova tanúja volt. A büntetőbíróság kifejezetten kimondta, hogy a kérelmező vallási felekezeti tagsága erősítette a személyes ellenszenvét az egyesület felé, miután az a Jehova Tanúit szektaként tartotta nyilván. A párizsi fellebbviteli bíróság a maga részéről úgy ítélte meg, hogy a vitatott részek „különösen felháborítóak” voltak (44. bek.).

A Bíróság szerint azonban ilyen megállapítások, amelyek a Jehova Tanúit és a kérelmező tagságát célozták, önmagukban nem tekinthetők megfelelő és elégséges indoknak az elítélésre. Az a tény, hogy a kérelmező a könyvben vitatta egy olyan egyesület tevékenységét, amelynek célja az olyan felekezetek elleni küzdelem, melyek egyikének a kérelmező is tagja, nem szükségszerűen bizonyítja személyes ellenszenvét (45. bek.). A Bíróság azt is leszögezte, hogy az egyesületek magukat tették ki alapos ellenőrzésnek, amikor beléptek „a nyilvános vita arénájába”, és mivel aktívan tevékenykedtek a nyilvánosság előtt, úgy a kritikával szemben is nagyobb fokú toleranciát kellett volna mutatniuk, amikor ellenfeleik céljaikat, valamint a vitában alkalmazott eszközeiket vizsgálták. Ebben az esetben az egyesület egy olyan területen tevékenykedett, amely a közvélemény érdeklődésére tartott számot, nyilvános vitákban vett részt, amelynek célja éppen a nyilvánosság tájékoztatása a szekták jelenségéről. Senki sem vitatta, hogy tevékenységét törvényesen végezte (46. bek.). Ami a kérelmezőre kiszabott büntetést illeti, a Bíróság megállapította, hogy noha a kártérítés szimbolikus volt, a bírság – bár viszonylag szerény – az ítélet két újságban történő közzétételének költségeivel, valamint a megítélt perköltségekkel együtt nem tűntek indokoltnak (49. bek.). A kérelmező elítélése így aránytalan beavatkozást jelentett a véleménynyilvánítás szabadságába (50. bek.). Az ítélethez egy párhuzamos véleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jerusalem v. Austria (38-39., 42. bek.); Thoma v. Luxembourg (58. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; sértő kifejezések; vallási érzékenység védelme; szankció arányossága[295]

[295] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-71837

Giniewski v. France

(Application no. 64016/00., 2006. január 31-i ítélet)

Tényállás

1994 elején egy történész-újságíró egy cikkben támadta a katolikus egyházat, amiért önmagát az isteni igazság egyetlen letéteményesének véli. Állítása szerint „Az igazság ragyogása" (Veritatis splendor) pápai enciklika doktrínája olyan teológiai elveket nyilvánított ki, amely az Újszövetséget az Ószövetség felé helyezte. Ez a tanítás az antiszemitizmus magjait tartalmazza, amely elősegítette a holokauszt megvalósulását. A szerző ellen az 1881. július 29-i Sajtótörvény 29. és 32. cikke alapján közösség nyilvános becsmérlése miatt büntetőeljárás indult, amely alól a francia bíróság felmentette, a polgári pert viszont elvesztette, és névleges kártérítésre ítélték. Az orléans-i fellebbviteli bíróság szerint a kérelmező azzal vádolta a katolikusokat és általánosságban a keresztényeket, hogy ők a felelősek a náci mészárlásokért. Ebből következően a keresztények rágalmazás áldozatai voltak vallási meggyőződésükre tekintettel.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány többek között azzal érvelt, hogy a kérelmező állításai az emberek egy nagy csoportja, a keresztény közösség ellen irányultak egy országos napilapban, és különösen súlyosak voltak. Elismerte, hogy az államok elvben korlátozott mérlegelési jogkörrel rendelkeznek a politikai beszéddel vagy a nyilvánosságot komolyan érintő ügyekkel kapcsolatos esetekben, mégis úgy vélte, hogy ez a mérlegelési jogkör szélesebb lehet a vallásos meggyőződések támadása esetében. Ebből következően a kérelmezőnek nagyobb gondossággal kellett volna megválogatnia szavait. A cikk egyértelműen megerősítette a katolikus egyház és tagjainak felelősségét a zsidók nácik általi kiirtásában. A kérelmező ezzel nem véleményt, hanem egy vádat fogalmazott meg a keresztény közösséggel szemben (35. bek.). Másodlagosan a kormány úgy vélte, hogy a kijelentések túlmentek egy ellentmondásos történelmi vitában való részvételen (36. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy a beavatkozás célja az volt, hogy megvédje az emberek egy csoportját a rágalmazástól, ami azért érte őket, mert egy bizonyos valláshoz, a keresztény közösséghez tartoztak (40. bek.). Megismételte, hogy el kell kerülni amennyire csak

lehetséges az olyan vallásos gondolkodással és hittel összefüggő véleményeket, amelyek indokolatlanul bántóak és sértőek másokra nézve, és nem járulnak hozzá a nyilvános vita semmilyen formájához, „amely az emberi ügyek előremozdítását szolgálja” (43. bek.). Mivel nincs egységes európai felfogás mások jogainak védelmére a vallási meggyőződés sérelmével kapcsolatban, a részes államok számára szélesebb mérlegelési jogkör áll rendelkezésre, ha a véleménynyilvánítás szabadságának szabályozása olyan ügyekkel kapcsolatos, amelyek sérthetik a személyes meggyőződés körébe tartozó erkölcsöt, vagy a vallást (44. bek.). A Bíróság nem fogadta el a hazai bíróságok érveit (47. bek.). Jóllehet a kérelmező cikke a pápai enciklikát, és ezáltal a pápa álláspontját bírálta, az elemzés tartalmát nem lehet a kereszténység egészére kiterjeszteni, hiszen annak számos irányzata van, és több közülük elutasítja pápai fennhatóságot (49. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező célja elsődlegesen egy érv kidolgozása egy dogma alkalmazásáról és annak lehetséges kapcsolatáról a holokauszt eredetével. Ennek során egy széles körű és folyamatban lévő vitához járult hozzá anélkül, hogy a vita öncélúvá vált volna vagy elszakadt volna a realitásoktól (50. bek.).

Figyelembe véve egy bizonyos tan káros hatásait, a szóban forgó cikk hozzájárult a zsidók európai kiirtásának lehetséges okairól szól vitához, amely vitathatatlanul közérdekű kérdés. Ilyen ügyekben a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását szigorúan kell értelmezni. Bár a felvetett kérdés egy, a katolikus egyház által megerősített dogmát érintett, amely így vallási kérdésként határozható meg, a cikk elemzése azt mutatja, hogy az nem a vallásos hittel szembeni támadást tartalmaz, hanem egy olyan nézetet, amit a kérelmező újságíróként és történészként kívánt kifejezni. E tekintetben a Bíróság leszögezte, egy demokratikus társadalomban elengedhetetlen, hogy a különösen súlyos cselekményeknek minősülő emberiség elleni bűncselekmények okairól szóló vita szabadon folyhasson (51. bek.). Habár a közzétett szöveg olyan következtetéseket és mondatokat tartalmazott, amelyek sérthettek, sokkolhattak vagy zavarhattak bizonyos embereket, a Bíróság már többször kifejtette, hogy az ilyen nézetek önmagukban nem zárják ki a véleménynyilvánítás szabadságának élvezetét. A cikk nem volt „indokolatlanul bántó” vagy sértő, és nem buzdított tiszteletlenségre vagy gyűlöletre, és egyértelműen megállapított történelmi tényeket sem vont kétségbe (52. bek.).

Ilyen körülmények között a francia bíróságok által felhozott indokok a kérelmező elítélésére nem tekinthetők elégségesnek, illetve a keresztény közösség nyilvános becsmérlése miatti elítélés nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek” (53. bek.). Bár a kérelmezőt a büntetőeljárásban felmentették, a polgári perben 1 frank névleges kártérítés megfizetésére, valamint az ítélet egy országos napilapban történő közzétételére kötelezték a saját költségén. Egy ilyen közzététel elvben nem tűnik a véleménynyilvánítás szabadsága túlzott

korlátozásának, ám a rágalmazás bűncselekményének kétségtelenül elrettentő hatása volt (55. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Otto-Preminger-Institut v. Austria (49-50. bek.); Wingrove v. United Kingdom (52., 58. bek.); Lehideux and Isorni v. France (53-54. bek.); Murphy v. Ireland (67. bek.); Gündüz v. Turkey (37. bek.); Chauvy and Others v. France (69., 78. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; sértő kifejezések; vallási érzékenység védelme[296]

Aydin Tatlav v. Turkey
(Application no. 50692/99., 2006. május 2-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságíró 1992-ben egy öt kötetes könyvet jelentetett meg az iszlámról „Az iszlám valósága" címen. Az első kötet („A Korán és a vallás") bírálta az iszlámot, amiért a vallás „Allah akaratára" hivatkozva legitimálja a társadalmi igazságtalanságot. A könyv ötödik kiadása 1996-ban jelent meg, amely miatt az újságíró ellen a büntető törvénykönyv 175. cikk (3) bekezdése alapján eljárást indítottak olyan mű közzétételéért, amely egy vallás bemocskolására irányult. A kérelmezőt egy év szabadságvesztésre ítélték, amit később pénzbírságra enyhítettek.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a beavatkozás célja a közrend, valamint a közerkölcsök és mások jogainak védelme volt (21. bek.). Ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a vallásos meggyőződéssel összefüggésben joggal feltételezhető, hogy el kell kerülni azokat a véleményeket, amelyek indokolatlanul bántóak és sértőek másokra nézve (23. bek.). A részes államok számára szélesebb mérlegelési jogkör áll rendelkezésre, ha a véleménynyilvánítás szabadságának szabályozása olyan ügyekkel kapcsolatos, amelyek sérthetik a személyes meggyőződés körébe tartozó erkölcsöt vagy a vallást (24. bek.). Az állam tehát joggal tartja szükségesnek, hogy intézkedéseket hozzon bizonyos magatartási formák elnyomására,

[296] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-72216

beleértve az olyan információk és eszmék közlését, amelyek összeegyeztethetetlenek mások gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadságával (25. bek.).

Jelen esetben is két alapvető szabadság gyakorlásához fűződő ellentétes érdeket kellett mérlegelni: egyrészt a kérelmező jogát, hogy közölhesse a nyilvánossággal a vallási tanokkal kapcsolatos nézeteit, másrészt mások azon jogát, hogy tiszteletben tartsák a gondolat-, lelkiismereti- és vallásszabadságukat (26. bek.). A Bíróság szerint azok, akik vallási meggyőződésük szabad kinyilvánítása mellett döntenek – függetlenül attól, hogy egy vallási kisebbség vagy többség tagjaihoz tartoznak – ésszerűen nem várhatják el, hogy minden kritika alól mentesüljenek. A vallásukat gyakorló személyeknek bizonyos mértékig tolerálniuk kell vallásuk mások általi elutasítását, valamint a hitükkel ellentétes tanok hirdetését is (27. bek.).

Ami a könyv tartalmát illeti, a Bíróság azon a véleményen volt, hogy a könyv egyes részei a vallás erős kritikáját tartalmazták társadalmi-politikai szempontból, de ezek a részek nem voltak sértő hangvételűek, és nem tartalmaztak bántó támadást a muszlimokkal vagy az iszlám vallás szent szimbólumaival szemben. Nem zárta ki viszont, hogy a könyv olvasásával a muszlimok minden bizonnyal sértőnek érezhetik a vallásukról szóló maró kommentárt (28. bek.). A Bíróság figyelembe vette azt a tényt is, hogy bár a könyv először 1992-ben jelent meg, nem indítottak eljárást egészen 1996-ig, amikor már az ötödik kiadást tették közzé. Az eljárást egy egyéni panaszt követően indították meg (29. bek.). Ami a kiszabott büntetést illeti, a Bíróság úgy vélte, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás, sőt a szabadságvesztés büntetés kockázata azzal a hatással járhat, hogy elriasztja a szerzőket és a szerkesztőket attól, hogy közzétegyék nem konformista véleményüket egy vallásról, és akadályozhatja a pluralizmus védelmét, amely elengedhetetlen egy demokratikus társadalom fejlődéséhez (30. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a török hatóságok beavatkozása nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek” (31. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Otto-Preminger-Institut v. Austria (47., 49., 55. bek.); Wingrove v. United Kingdom (58. bek.); Murphy v. Ireland (67. bek.).

Címkék: sértő kifejezések; vallási érzékenység védelme; szankció arányossága[297]

Klein v. Slovakia

(Application no. 72208/01., 2006. október 31-i ítélet)

[297] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-75276

Tényállás

1997-ben Jan Sokol érsek a „Larry Flynt – A provokátor” című film bemutatója kapcsán a szlovák televízióban arról beszélt, hogy Szlovákia egy katolikus ország, ezért a filmet és annak istenkáromló plakátjait be kell tiltani, a filmet engedélyezőket pedig felelősségre kell vonni. Válaszul a kérelmező újságíró a „Sólyom ül a jávorfán” című cikkében az érseket bírálta: „A hercegprímásban annyi becsület sincs, mint az utolsó cigánybanda prímásának vonójában.” Az írás utalt arra is, hogy az érsek valószínűleg együttműködött a kommunista titkosszolgálatokkal, ezért a katolikus hívőket egyháza elhagyására szólította fel. A szlovák bíróság az újságírót az akkori büntető törvénykönyv 198. §-ában foglalt „nemzet, faj és meggyőződés becsmérlése” tényállása alapján elítélte. Az indokolás szerint az újságíró a szlovák római katolikus egyház legfőbb képviselőjét gyalázta, és ezáltal megsértette az egyház tagjait. Az a kijelentése pedig, amelyben csodálkozásának adott hangot, hogy a tisztességes hívők miért nem hagyják ott az egyházat, kirívóan megalázta és megsértette a katolikus hitű állampolgárok egy csoportját. Ezt az álláspontot a fellebbviteli bíróság is helybenhagyta, amely megállapította, hogy a megjelent cikk tartalmával a kérelmező megsértette a lakosság keresztény hitű csoportjának alkotmányban garantált jogait.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság elismerte, hogy a beavatkozás törvényes célja más személyek jogainak védelme volt, akiknek a vallási érzéseit a szlovák hatóságok szerint a kérelmező megsértette (45. bek.). Rámutatott a kérelmező azon érvére, hogy a cikk az érseknek a televízió esti hírösszefoglalójában elhangzott kijelentésére adott reakció volt, amit a véleménynyilvánítás szabadságával ellentétesnek vélt (48. bek.), bár megjegyezte, hogy a cikke szlenget és célozgatásokat tartalmazott vulgáris és szexuális töltetű kifejezésekkel (49. bek.). A Bíróság nem fogadta el szlovák bíróságok következtetését. A kérelmező cikkében élesen bírálta az érsek személyét, ám az erősen megfogalmazott pejoratív vélemény kizárólag az érsek személyére vonatkozott, és a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy kijelentéseivel megalázta és megsértette volna a lakosság egy részét katolikus hitük miatt (51. bek.). A Bíróság elfogadta a kérelmező érvét, hogy a cikk nem avatkozott be indokolatlanul a hívők azon jogába, hogy kifejezzék és gyakorolják vallásukat, és nem feketítette be vallásos hitük tartalmát. A beavatkozás indokai így túlságosan szűkkörűnek és elégtelennek bizonyultak (52.

bek.). Tekintettel arra, hogy a kérelmező kizárólag az érsek személyét bírálta, a más személyek hitének becsmérlése bűncselekménye miatt történő elítélése önmagában nem megfelelő (53. bek.). A fenti okok miatt és a cikk hangvétele ellenére nem lehet arra következtetni, hogy a kérelmező a publikációjával oly módon beavatkozott más személyek vallásszabadsághoz fűződő jogába, amely indokolná a rá kiszabott szankciót. A kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás ezért nem felelt meg „nyomós társadalmi érdeknek", és nem is volt arányos az elérni kívánt legitim céllal. Így az nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (54. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Giniewski v. France (51. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; sértő kifejezések; vallási érzékenység védelme[298]

Chalabi v. France
(Application no. 35916/04., 2008. szeptember 18-i ítélet)

Tényállás

2001-ben a Lyan Mag nevű magazin egy interjút közölt a kérelmezővel, a Lyoni Nagy Mecset korábbi igazgatósági tagjával, aki bírálta a mecset imámját és annak távozásának körülményeit. Az imám becsületsértés miatt pert indított, a lyoni fellebbviteli bíróság pedig a kérelmezőt és az újság kiadóját az 1881. július 29-i Sajtótörvény 29. és 32. cikke alapján magánszemély nyilvános becsmérlése miatt kártérítés megfizetésére kötelezte. A kérelmező sikertelenül fellebbezett.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a vita középpontjában – amit tovább erősített az imám távozása – a mecset irányítása és finanszírozása állt, amiről a sajtó is széles körben beszámolt. Egy istentisztelet célját szolgáló hely finanszírozása és irányítása elvileg az adott vallási közösséget, tágabb értelemben a közösség egészét is érintő közérdekű ügy. Ezért a hatóságok mérlegelési jogköre a kifogásolt intézkedés „szükségszerűségének" alátámasztására

[298] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-77753

különösen korlátozott volt (41. bek.). A Bíróság arra is rámutatott, hogy a kifogásolt megjegyzések a lyoni muszlim közösség és a széles nyilvánosság előtt is ismert személyiséget érintettek. A sértett a mecset vezetőjeként közszereplőként képviselte a muzulmán közösséget Lyon térségében, amivel önként kitette magát a tevékenységével összefüggő nyilvános kritikának (42. bek.). Ráadásul az imám ellen eljárás folyt hűtlen kezelés és csalás miatt, ezért a Bíróság szerint – az ártatlanság vélelmének érintése nélkül – a cikkben megfogalmazott kijelentés kellő ténybeli alappal rendelkezett (44. bek.). A kérelmező kijelentései nem valósítottak meg személyes támadást, nem használt semmilyen „nyilvánvalóan sértő" kifejezést, az általa használt nyelvezet nem tekinthető túlzottnak, különös tekintettel a sértett feladatának közösségi dimenziójára (45-46. bek.). Következésképpen a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás aránytalan volt, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (47. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Brasilier v. France (38. bek.); Mamère v. France (20. bek.).

Címkék: közérdekű ügyek; sértő kifejezések[299]

6. Nemzetbiztonság és közrend védelme – demonstrációk, expresszív magatartások

Hadjianastassiou v. Greece
(Application no. 12945/87., Series A no. 252., 1992. december 16-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező repülőmérnök és százados volt a görög légierőnél, aki irányított rakéták tervezésén és gyártásán dolgozott, amely projektet a légierő katonai titoknak minősítette. A kérelmező 1982-ben jelentést nyújtott be a légierő technológiai kutatóközpontjának a rakétákról, majd 1983 januárjában egy magáncéggel egy másik technikai tanulmányt közölt az irányított rakétákról, amit ő maga dolgozott ki. Emiatt a katonai büntető törvénykönyv 97-98. cikke alapján katonai titkok megsértésért a légierő bírósága 2 év 6 hónap szabadságvesztésre ítélte. A katonai fellebbviteli bíróság kisebb jelentőségű katonai információk felfedéséért 5 hónap felfüggesztett szabadságvesztést szabott ki. Az indokolás

[299] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-88401

szerint a tanulmányokban közölt adatok ugyan más forrásokban is fellelhetőek voltak, ám e források harmadik személyek részére nem voltak hozzáférhetőek.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmezőt egy katonatiszt volt, akit amiatt ítéltek el, amiért kisebb jelentőségű katonai információkat hozott nyilvánosságra. A kérdéses tanulmány célja annak kommunikálása volt, hogy a fegyvert gyártó cég díjat nyert. Természetesen a véleménynyilvánítás szabadsága a katonákra éppúgy vonatkozik, mint más személyekre. Emellett a kérdéses információk sem esnek a 10. cikk hatályán kívül, amely nem kizárólag bizonyos típusú információkra és eszmékre vagy kifejezési formákra alkalmazandó (39. bek.). Ennek megfelelően a katonai bíróságok által kiszabott büntetés beavatkozást jelentett a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába (40. bek.). Világos, hogy a vitatott elítélés azt célozta, hogy megbüntesse az információk felfedését egy titkosnak minősített fegyverprojektről, és ezáltal a nemzetbiztonság védelmének legitim célját szolgálta (43. bek.).

A kérelmező azzal érvelt, hogy a rutinszerű műszaki tanulmány teljes mértékben a saját dokumentációján alapult, és nem tekinthető a nemzetbiztonságra károsnak (44. bek.). A kérelmező elítélése olyan „általános információk" közzétételén alapult, amelynek titokban tartásához katonai érdek fűződött. A kormányhoz hasonlóan a Bíróság is úgy vélte, hogy egy adott fegyver felfedése, amelyhez az államnak érdeke fűződik, és a megfelelő műszaki ismereteké, amelyek utalhatnak a fegyver előállításában elért eredményekre, jelentős károkat képesek okozni a nemzetbiztonságnak (45. bek.). Figyelembe kell venni azt is, hogy a fegyveres erők tagjait különleges „kötelezettségek és felelősség" terhelik. A kérelmezőt tisztként a diszkréció kötelezettsége kötötte bármiben, ami a feladatainak ellátását érintette (46. bek.). Mindezekre figyelemmel, a görög katonai bíróságok nem lépték túl a mérlegelési jogkör határait, amit a hazai hatóságok számára kell hagyni nemzetbiztonsági ügyekben (47. bek.). Az ítélethez egy párhuzamos véleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Engel and Others v. the Netherlands (100. bek.); Markt Intern Verlag GmbH and Klaus Beerman v. Germany (26. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; katonai titok[300]

Vereniging Weekblad Bluf! v. the Netherlands

(Application no. 16616/90., Series A no. 306-A., 1995. február 9-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező egyesület a Bluf! című hetilapot adta ki, amelynek szerkesztősége 1987 tavaszán hozzájutott a holland belső biztonsági szolgálat (BVD) 1981-es, „bizalmasnak" minősített negyedéves jelentéséhez, amit a lapszám mellékleteként nyilvánosságra kívántak hozni. A megjelenés előtt a BVD igazgatója feljelentést tett az ügyészségen, az amszterdami vizsgálóbíró pedig házkutatást rendelt el a szerkesztőségben, amelynek során lefoglalták a jelentést tartalmazó lapszám összes példányát. A szerkesztőség még aznap éjjel újranyomtatta a lefoglalt számot, és másnap mintegy 2.500 példányt el is adtak belőle. A hatóságok a közrend érdekében úgy döntöttek, hogy nem avatkoznak be, a nyomozást pedig később további bizonyíték hiányában lezárták. A kérelmező panaszt tett a lefoglalás ellen, kérve az elkobzott példányok visszaadását a mellékletekkel együtt. A holland bíróságok ezt azzal az indokkal elutasították el, hogy nem merült fel indok a lefoglalt dolgok visszaadására, mivel államérdekből elrendelt titkosságot sértettek meg, amivel az állam biztonságát veszélyeztették. Az ügyészség később kérte az amszterdami kerületi bíróságtól, hogy a kérelmezőt kötelezze a lapszám forgalomból történő visszavonására, aminek a bíróság helyt is adott.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság nem fogadta el azt az érvet, hogy a 10. cikk kizárja a nyomtatott tartalmak lefoglalásának és forgalomból történő visszavonásának büntetőeljáráson kívüli elrendelését. A nemzeti hatóságoknak képesnek kell lenniük arra, hogy ilyen intézkedéseket hozhassanak kizárólag annak érdekében, hogy megelőzzék a titok büntetendő közzétételét anélkül, hogy az érintett féllel szemben büntetőeljárás indulna, feltéve, hogy a hazai jog megfelelő eljárási garanciákat biztosít. A holland jog megfelelt ennek a feltételnek azáltal, hogy lehetővé tette az

[300] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57779

érintett fél számára, hogy panaszolhassa mind a lefoglalást, mind a forgalomból történő visszavonást, amely lehetőségekkel a kérelmező élt is. A beavatkozás ezért „törvényben meghatározott" volt (32. bek.). A Bíróság elismerte, hogy egy demokratikus társadalom megfelelő működése érdekében szükség van olyan intézményekre, mint a BVD, és a hatékony működés érdekében pedig szükség van a titkosságra és a megfelelő védelem biztosítására. Ily módon az állam megvédheti magát az olyan egyének és csoportok tevékenységével szemben, akik kísérletet tesznek a demokratikus társadalom alapvető értékeinek aláásására (35. bek.). A beavatkozás így kétségtelenül a nemzetbiztonság védelmét célozta (36. bek.).

Meg kell vizsgálni, hogy az Egyezmény alapján elegendő indok volt-e a lefoglalás és a visszavonás igazolásához (39. bek.). A Bíróság a belső biztonsági szolgálat által végzett feladatok természetére tekintettel elfogadta, hogy egy ilyen intézménynek nagyfokú védelmet kell élveznie, amikor a tevékenységével kapcsolatos információk közzétételéről van szó (40. bek.). Mindazonáltal kérdéses, hogy a jelentésben közölt információk kellően érzékenyek voltak-e ahhoz, hogy igazolják a terjesztés megelőzését. A szóban forgó dokumentum hat éves volt a lefoglalás időpontjában, meglehetősen általános természetű volt, és a szolgálat vezetője maga is elismerte, hogy a különféle információk egyenként már nem képeztek államtitkot. A jelentés a „bizalmas" jelzést viselte, amely a titkosság alacsonyabb fokát jelenti. A dokumentumot valójában a BVD alkalmazottainak és a BVD-nek dolgozó más tisztviselőknek szánták (41. bek.).

Továbbá, a kérdéses információk már széles körben elterjedtek, amikor a folyóiratot visszavonták a forgalomból. Nem kétséges, hogy a BVD jelentése széles körben ismertté vált (43. bek.). A Bíróság már korábban kimondta, hogy nem szükséges megakadályozni bizonyos információk közzétételét, ha azokat már nyilvánosságra hozták, vagy megszűnt bizalmas jellegük (44. bek.). Igaz, hogy jelen esetben a nyilvánosság mértéke más volt, ám a kérdéses információk sok ember számára váltak elérhetővé, akik másokkal is közölhették azokat. Az eseményeket továbbá a média is kommentálta. Ilyen körülmények között az információk államtitokként történő védelme már nem volt indokolt, és a Bluf! számának visszavonása sem tűnt szükségesnek a törvényes cél elérése érdekében. Elegendő lett volna az elkövetőkkel szembeni büntetőeljárás lefolytatása (45. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Weber v. Switzerland (49. bek.); Observer and Guardian v. United Kingdom (66-70. bek.).

Címkék: előzetes korlátozás, lefoglalás; nemzetbiztonság védelme; államtitok[301]

Kommersant Moldovy v. Moldova

(Application no. 41827/02., 2007. január 9-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező újságja 2001-ben egy cikksorozatot közölt, amely a moldovai hatóságok fellépését taglalta a Dnyeszteren túli területen lévő szakadárokkal szemben, és kemény kritikát fogalmazott meg a moldovai kormánnyal szemben. A moldovai gazdasági bíróság elrendelte az újság megszüntetését. A bíróság szerint az újság cikkei túllépték a sajtótörvényben meghatározott nyilvánosság kereteit, és veszélyeztették Moldova területi integritását, nemzetbiztonságát és közbiztonságát, valamint zavargások potenciális lehetőségét teremtették meg. Hozzátette, a sajtótörvény rendszeres megsértése miatt a törvény alapján az újság megszüntetéssel szankcionálható. A bíróság nem határozta meg pontosan, hogy mely közlések vagy kifejezések jelentettek fenyegetést, hozzátette viszont, hogy a cikkek a hatóságok kijelentéseinek nem valós összefoglalóját tartalmazták. Az ítéletet másodfokon is megerősítették. Az újságot ezt követően „Kommerszant-Plus" néven újra bejegyezték.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a leggondosabb vizsgálatot kell lefolytatnia, amikor a hazai hatóságok által meghozott intézkedések vagy kiszabott szankciók alkalmasak arra, hogy elbátortalanítsák a sajtót a közérdeklődésre joggal számot tartó ügyekről folytatott vitában való részvételtől (30. bek.). Ugyanakkor a 10. cikk (2) bekezdése értelmében a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása „kötelezettségekkel és felelősséggel" jár, amely a sajtóra is vonatkozik, és amely különös fontossággal bír, amikor az állam nemzetbiztonságának és területi integritásának veszélyeztetéséről van szó (32. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás legitim célja Moldova nemzetbiztonságának és területi integritásának védelme, mivel a kifogásolt cikkek érzékeny témákkal foglalkoztak, és néha durva nyelvezetet használtak (35. bek.).

[301] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57915

A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a hazai bíróságok nem adtak megfelelő és elégséges indokokat a beavatkozás igazolására, hanem lényegében a hatályos jogszabályi rendelkezések megismétlésére korlátozták magukat. Különösen nem jelölték meg, hogy a cikkek mely elemei voltak problematikusak, és ezek milyen módon veszélyeztették a nemzetbiztonságot és az ország területi integritását, illetve rágalmazták az elnököt és az országot (36. bek.). Tény, hogy a bíróságok kerülték a beavatkozás szükségességének minden megvitatását. Az egyetlen elemzés arra a kérdésre korlátozódott, hogy a cikkek jóhiszeműen adták-e vissza a nyilvános kijelentéseket, amelyekért a kérelmező nem vonható felelősségre (37. bek.). Figyelembe véve a hazai bíróságok indokolásának hiányát, nem mondható, hogy az „alkalmazott mércék összhangban álltak a 10. cikkben foglalt elvekkel", és hogy „a releváns tények elfogadható mérlegelésére alapozták" (38. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Bladet Tromso and Stensaas v. Norway (64. bek.); Han v. Turkey (Application no. 50997/99., 2005. szeptember 13.; 30. bek.).

Címkék: sajtószabadság; nemzetbiztonság védelme[302]

Pasko v. Russia
(Application no. 69519/01., 2009. október 22-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező az orosz haditengerészet egyik tisztjeként az orosz csendes-óceáni flotta újságjának szerkesztője volt, és szoros kapcsolatot tartott fenn japán újságírókkal, többször is nyilvánosan elérhető információkat és videofelvételeket átadva részükre. 1997 novemberében Japánba tartva Vlagyivosztok repülőterén titkos dokumentumokat találtak nála, amit elkoboztak tőle, majd hazatérve később letartóztatták és büntetőeljárást indítottak ellene. 2001 decemberében államtitkok kiadásával összefüggésben elkövetett kémkedésért és hazaárulásért 4 év börtönbüntetésre ítélték.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

[302] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-78892

A Bíróság rámutatott, hogy az Egyezmény 10. cikke a szolgálatot teljesítő kérelmezőre is éppúgy vonatkozik, mint a részes állam joghatósága alá tartozó személyekre (66. bek.). A kérdéses időszakban az államtitoknak minősülő információkat két jogszabály szabályozta: a szövetségi államtitokról szóló 1993. évi törvény, amely azon információ-kategóriákat tartalmazta, amelyeket titkosnak lehetett minősíteni; és egy 1995-ös elnöki rendelet, amely pontosan felsorolta, hogy mely adatokat lehet államtitoknak minősíteni (68. bek.). A Bíróság szerint az államtitkokra vonatkozó szabályozás kellő pontossággal meghatározott és nyilvánosan hozzáférhető volt, így a kérelmező előre láthatta tetteinek következményeit (70., 73. bek.). A hazai bíróságok következetesen hivatkoztak mindkét jogszabályra, amelyek elégséges jogalapot nyújtottak a kérelmező elítéléséhez (78., 80. bek.). A hazai jog tehát megfelelt a hozzáférhetőség és az előreláthatóság minőségi követelményeinek, így a kérelmező 10. cikkben foglalt jogaiba történő beavatkozás jogszerű volt (83. bek.).

A kifogásolt intézkedés legitim célja a nemzetbiztonság érdekeinek védelme volt (84. bek.). A kérelmező katonatisztként szolgált, akinek feladatai ellátásával kapcsolatban titoktartási kötelezettsége volt. Az általa gyűjtött és tárolt, és a japán állampolgároknak átadni szándékozott információk vitathatatlanul katonai jellegűek voltak és államtitoknak minősültek, amelyek jelentős károkat okozhattak volna a nemzetbiztonságnak (86-87. bek.). Továbbá a kérelmezőt katonatisztként és nem újságíróként ítélték el. A Bíróság a hazai bíróságok ítéleteit indokoltnak és megalapozottnak találta. Nem mondható, hogy túllépték volna azt a mérlegelési jogkört, amely a hazai hatóságokat nemzetbiztonsági ügyekben megilleti. Semmi sem támasztotta alá a kérelmező azon állításait, hogy elítélése túlságosan széles körű, illetve politikai indíttatású volt, vagy hogy kritikus írásai miatt büntették meg (87. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy az orosz bíróságok beavatkozása arányos volt a nemzetbiztonság védelmének célja érdekében, mivel a kérelmezőre egy enyhe ítéletet (4 év szabadságvesztés) szabtak ki, ami jóval alacsonyabb volt, mint amit a törvény minimálisan (12-től 20 évig terjedő szabadságvesztés) előírt (86. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Hadjianastassiou v. Greece (46-47. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; államtitok[303]

Cox v. Turkey

(Application no. 2933/03., 2010. május 20-i ítélet)

[303] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-95318

Tényállás

A kérelmező amerikai állampolgárt egyetemi tanárként többször is kiutasították Törökországból: 1986-ban a kurd és az örmény kérdéssel kapcsolatban tett kijelentéseket a hallgatói előtt, 1989-ben a Krisztus utolsó megkísértése című film ellen terjesztett röplapokat. Utoljára 1996-ban utasították ki, amikor a tilalmat az útlevelébe is bejegyezték, így azóta nem tudott beutazni az országba. A kérelmező a török hatóságok előtt pert indított a belügyminisztérium ellen a tilalom feloldása iránt. A minisztérium arra hivatkozott, hogy a kérelmező a nemzetbiztonság ellenében szeparatista tevékenységet végzett azzal, hogy olyan kijelentéseket tett, miszerint a törökök asszimilálják a kurdokat és az örményeket, illetve az országból kiüldözik az örményeket és népirtást követnek el. A kérelmező azzal védekezett, hogy az ellene felhozott vádak nem nyertek bizonyítást, és soha nem került még bíróság elé véleményének kifejezése miatt. A közigazgatási bíróság megállapította, hogy a minisztérium döntése megfelelt az alkalmazandó jogszabályoknak. A kérelmező fellebbezését elutasították.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező arra hivatkozott, hogy a kurd és az örmény kérdésről egy egyetemen nyilvánított véleményt, ahol a véleménynyilvánítás szabadságának korlátlannak kell lennie, és nem lehet használni semmilyen szankció igazolására, így az ő Törökországba való beutazásának tilalmára sem (22. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy az Egyezmény ugyan nem garantálja egy külföldi jogát a beutazáshoz és a tartózkodáshoz egy országban, a bevándorlás és a beutazás ellenőrzését az Egyezménnyel összhangban kell gyakorolni (27., 29. bek.). A kérelmező beutazási tilalma érinti a véleménynyilvánítás szabadságát, mert a 10. cikk a jogokat „országhatárokra tekintet nélkül" biztosítja, és nem lehet különbséget tenni az állampolgárok és a külföldiek véleménynyilvánítási szabadságának védelme között. A kérelmező a belépésének kizárása miatt már nem volt képes az információk és eszmék közlésére Törökországban, ezért beavatkozás történt a 10. cikk által biztosított jogaiba (31. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás törvényes célja a nemzetbiztonság, a területi integritás, a közbiztonság és a zavargás megelőzése volt (34-35. bek.).

A Bíróság rámutatott, nem volt semmilyen utalás arra, hogy a kérelmező a kurd és örmény kérdésben kifejtett ellentmondásos véleményének hangoztatásával bármilyen bűncselekményt elkövetett volna, és büntetőeljárást sem indítottak ellene (41. bek.). A kérelmező által kifejtett vélemények olyan témákhoz kapcsolódtak, amelyek továbbra is heves viták tárgya nem csak Törökországon belül, de nemzetközi szinten is. A Bíróság tudatában van annak, hogy az egyik oldal által, e kérdésekben kifejtett vélemények sértőek lehetnek a másik oldalon, ám egy demokratikus társadalom megköveteli a nyitottságot és a toleranciát az ellentmondásos véleményekkel szemben (42. bek.). A hazai bíróságok határozatainak indokolásából nem derül ki, hogy a kérelmező nézeteit hogyan és pontosan miért tekintették ártalmasnak Törökország nemzetbiztonságára nézve (43. bek.). A Bíróság szerint ezért a hazai bíróságok által felhozott okok nem tekinthetők megfelelő és elégséges indoknak a kérelmező kiutasításának, a véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozásnak. Tekintettel arra, hogy nem bizonyították, hogy a kérelmező olyan tevékenységet folytatott, amely egyértelműen káros lehet az államra nézve, a Bíróság úgy vélte, hogy az ismételt beutazási tilalomnak az volt a célja, hogy elnyomják a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának gyakorlását és elfojtsák a gondolatok terjedését (44. bek.). A beavatkozás ezért nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (45. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

-

Címkék: nemzetbiztonság védelme; közrend védelme[304]

Fatih Taş v. Turkey
(Application no. 36635/08., 2011. április 5-i ítélet)

Tényállás

2004-ben a kérelmező tulajdonában lévő kiadóvállalat kiadott egy álnéven írt könyvet, amelyben a PKK, egy illegális szervezet volt tagja arról beszélt, hogy felvették egy anti-terrorista egységhez, amely egységek a terrorizmus elleni küzdelem nevében gyilkosságokat követtek el az 1990-es években. Az isztambuli ügyészség büntetőeljárást indított a könyv szerzői és a kérelmező ellen. A vád szerint olyan állami tisztviselők nevét tették közzé, akik részt vettek ilyen műveletekben, amivel a terroristák célpontjaiként váltak azonosíthatóvá. 2008-ban az isztambuli bíróság a kérelmezőt bűnösnek találta, és pénzbüntetésre ítélte. Az

[304] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98752

indokolás szerint azzal, hogy nyilvánosságra hozta a terrorizmus elleni küzdelemben résztvevő tisztek és vezetők nevét, a terrorista szervezetek célpontjaivá váltak. Emellett a könyv egészében véve támogatta az erőszakot. A Semmítőszék a kérelmező fellebbezését elutasította.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megismételte, hogy a kormánynak – tekintettel hatalmi pozíciójára – önmérsékletet kell tanúsítania a büntetőeljárások megindításakor, különösen akkor, ha más eszközök is a rendelkezésére állnak, hogy válaszoljon ellenfelei jogtalan támadásaival és kritikáival szemben. Ha az ilyen kijelentések erőszakra uszítanak egy magánszemély, az állam képviselője, vagy a lakosság egy része ellen, a nemzeti hatóságok szélesebb mérlegelési jogkört élveznek, amikor a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozás szükségességét vizsgálják (29. bek.). Végül, bár valószínűleg az Európa Tanács minden tagállamában szabályokat fogadtak el annak érdekében, hogy megőrizzék bizonyos érzékeny információk bizalmasságát vagy titkosságát, illetve hogy üldözzék az ezt megsértő cselekményeket, a szabályozások jelentős különbséget mutatnak nemcsak a titok definíciójának meghatározásánál, és hogy mely érzékeny területekre vonatkoznak, hanem az információkat jogellenesen nyilvánosságra hozó személyekkel szemben lefolytatandó eljárások tekintetében is (30. bek.).

A Bíróság elfogadta, hogy a beavatkozás a bűnözés megelőzését és mások jogainak védelmét szolgálta (33. bek.). Feltételezve, hogy ezek az állítások igazak voltak, a Bíróság úgy vélte, tekintettel a kérdéses tények súlyosságára, a nyilvánosságnak jogos érdeke fűződött ahhoz, hogy nemcsak a szóban forgó tisztviselők magatartásának természetét, hanem az identitásukat is megtudják (35. bek.). Meg kell azonban jegyezni, hogy a könyv bűncselekményekre és más jogellenes cselekményekre vonatkozó súlyos vádakat tartalmazott, amelyeket a biztonsági erők tagjai követtek el. A Bíróság elismerte, hogy ezek a megjegyzések önmagukban alkalmasak voltak arra, hogy az érintett személyeket támadások veszélyének, illetve a nyilvánosság megvetésének tegyék ki. A beavatkozás ezért megfelelő indokokon alapult (36. bek.). Mindazonáltal az egyik érintett tisztviselő neve már megjelent egy, a török nemzetgyűlésnek 1998-ban benyújtott jelentésben, amit egy napilap is közzétett annak idején. Egy másik tisztviselő időközben meghalt (39. bek.). Továbbá, a kérdéses

információk a közzététel idején már ismertek voltak a nyilvánosság előtt. Ezért az érintetteknek az identitásuk védelméhez fűződő érdeke jelentősen csökkent, és a közzétételből eredő potenciális kár is megvalósult már (40. bek.).

Ami az erőszakra uszítás vádját illeti, a Bíróság rámutatott, hogy bár a könyv egyes részei éles nyelvezetet használt, nem lehet azt mondani, hogy erőszakra, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre uszított, amely tényt figyelembe kell venni. A könyv csupán gondolatokat és véleményeket közölt egy demokratikus társadalomban kétségkívül közérdekű kérdésről. Egy ilyen társadalomban létfontosságú, hogy a különösen súlyos cselekményekről szóló vita szabadon folyhasson (42. bek.). Tekintettel az ügy körülményeire és annak ellenére, hogy a nemzeti hatóságok mérlegelési jogkört élveznek, a Bíróság kimondta, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás nem alapult elégséges indokokon ahhoz, hogy „szükséges legyen egy demokratikus társadalomban" (44. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Observer and Guardian v. United Kingdom (69-71. bek.); Vereniging Weekblad Bluf! v. the Netherlands (41. bek.); Giniewski v. France (51. bek.); Stoll v. Switzerland; (107. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; bizalmas információk közzététele; közérdekű ügyek; erőszakra uszítás[305]

Bucur and Toma v. Romania
(Application no. 40238/02., 2013. január 8-i ítélet)

Tényállás

1996-ban az első kérelmező a Román Hírszerző Szolgálat (SRI) telefonlehallgatásokra szakosodott katonai egységében szolgálva figyelte meg és rögzítette a telefonos kommunikációt. Munkája során több törvénytelenséget is tapasztalt a hírszerző szolgálat működésében: számos újságíró, politikus és üzletember telefonját hallgatták le rendszeresen, különösen a nagy médiavisszhangot kapott híreket követően. A kérelmező a szabálytalanságokat jelentette a felettesének, aki emiatt megrovásban részesítette őt, majd egy parlamenti képviselővel is felvette a kapcsolatot, aki a hírszerzést ellenőrző bizottság tagja volt, és aki egy sajtótájékoztató megtartását javasolta. A kérelmező ezután egy sajtótájékoztatón nyilvánosságra hozta több telefonbeszélgetés hangfelvételeit. A kérelmezőt

[305] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104368

emiatt 1998-ban a nemzetbiztonsági törvény megsértéséért, bizalmas információk nyilvánosságra hozatala miatt két év felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték.

Az eljáró szerv

III. Szekció

A döntés

A Bíróság az első kérelmező vonatkozásában egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság szerint bár a kérelmező tájékoztathatta feletteseit az aggályairól, valószínűtlen, hogy bármilyen belső panasz vizsgálathoz és a jogellenes magatartás megszüntetéséhez vezetett volna. Nem találta meggyőzőnek azt sem, hogy a szakbizottságnak tett formális panasz hatékony eszköz lett volna a szabálytalanságok kezelésére (97-98. bek.). Ezért az információk nyilvánosságra hozatala indokolt volt (100. bek.). A Bíróság úgy vélte, hogy a közzétett információk tagadhatatlanul közérdekűek voltak. A telefonos kommunikáció lehallgatása különösen fontos kérdés egy olyan társadalomban, amely a kommunista rezsim alatt megtapasztalta a titkosszolgálatok szoros politikai megfigyelését (101. bek.). Az információk magas rangú hivatalnokok által elkövetett visszaélésekhez kapcsolódtak. Nem kétséges, hogy ezek nagyon fontos kérdést érintettek egy demokratikus társadalomban, amelyről a közvéleménynek jogos érdeke, hogy informálódhasson (103. bek.). A hazai bíróságok azonban ezt nem vették figyelembe (104. bek.).

Ami a nyilvánosságra hozott információk pontosságát illeti, a Bíróság az ún. közérdekű bejelentőkre („whistle-blower") vonatkozó alapelvekre[306] is hivatkozott, amelyek szerint a közérdekű bejelentők eljárását jóhiszeműnek kell tekinteni, amennyiben ésszerűen feltételezhető, hogy a nyilvánosságra hozott információk igazak, akkor is, ha később annak ellenkezője derült ki, illetve ha nem törekedett semmilyen törvénytelen vagy etikátlan cél elérésére. Sőt, a vonatkozó jogszabályoknak biztosítaniuk kell, hogy a jóhiszemű bejelentők megbízható védelmet kapjanak bármely megtorló intézkedéssel szemben (107. bek.). Jelen esetben számos bizonyíték támasztotta alá a kérelmező állításait. A lehallgatandó célszemélyek listáját gyakran ceruzával töltötték ki, több esetben hiányzott az ügyészi felhatalmazás és a lehallgatás indoka, és semmilyen jel nem utalt a telefonhívások lehallgatását igazoló nemzetbiztonság veszélyeztetésére (108. bek.). Ám a bíróságok nem voltak hajlandóak érdemben vizsgálni az SRI által kiadott lehallgatási engedélyeket. A

[306] Resolution 1729 (2010) Protection of „whistle-blowers".

kérelmező védekezése két érven alapult: egyrészt a szükséges engedélyeket nem szerezték be, másrészt nem volt semmilyen bizonyíték a nemzetbiztonság veszélyeztetettségére, ami esetleg indokolhatná a számos politikus és újságíró telefonbeszélgetéseinek lehallgatását (111. bek.). Mi több, a kormány nem indokolta azt, hogy a nyilvánosságra hozott információkat miért minősítették „szigorúan titkosnak" (112. bek.).

Meg kell azt is vizsgálni, hogy az állítólag elkövetett törvénytelenségek nyilvánosságra hozatala „jelentős kárt" okozhatott-e a hírszerzés érdekeiben (114. bek.). A Bíróság elismerte az állami hírszerző szolgálatok jogszerűségébe vetett közbizalomhoz fűződő érdeket. Ugyanakkor leszögezte, hogy az SRI illegális tevékenységéről szóló információk nyilvánosságra hozatalához fűződő általános érdek olyan fontosságú egy demokratikus társadalomban, amely felülmúlja egy ilyen intézmény iránti közbizalom fenntartásának érdekét. E tekintetben fontos, hogy a polgárokat ne riasszák el a véleménynyilvánítástól (115. bek.). A Bíróság figyelembe vette azt is, hogy az információkat jóhiszeműen hozták nyilvánosságra. Nincs ok feltételezni, hogy a kérelmezőt nem annak igénye vezérelte, hogy egy állami intézmény tartsa be a román törvényeket és az Alkotmányt. Ezt az is alátámasztja, hogy először nem a sajtóhoz, hanem a hírszerzés felügyeletéért felelős parlamenti bizottság egyik tagjához fordult (117-118. bek.).

Végezetül a Bíróság rámutatott, hogy a kérelmezőt két év börtönbüntetésre ítélték. Ez nemcsak a karrierjére volt negatív hatással, de súlyosan dermesztő hatással lehetett a tisztségviselőkre és más alkalmazottakra is, és elriaszthatta őket a szabálytalan magatartások jelentésétől (119. bek.). Tekintettel a véleménynyilvánítás szabadságának fontosságára a közérdeklődésre számot tartó ügyekben, illetve a tisztségviselők és más alkalmazottak azon jogára, hogy jelenthessék a jogellenes magatartást és méltánytalanságot a munkahelyükön, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az első kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába és különösen az információ közléséhez fűződő jogába való beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban" (120. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Barfod v. Denmark (29. bek.); Hadjianastassiou v. Greece (45. bek.); Stoll v. Switzerland; (130. bek.); Wojtas-Kaleta v. Poland (49. bek.); Heinisch v. Germany (80., 86., 93. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; közérdekű ügyek; közérdekű bejelentők; szankció arányossága[307]

[307] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-115844

Piermont v. France

(Application no. 15773/89., Series A no. 314., 1995. április 27-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező német állampolgár – aki abban az időben európai parlamenti képviselő volt – 1986-ban a helyi függetlenség-párti képviselők meghívására Francia Polinéziára utazott, ahol részt vett egy függetlenségi és antinukleáris tüntetésen, amin fel is szólalt. Válaszul a polinéziai főmegbízott elrendelte a kiutasítását, valamint megtiltotta a területre történő újabb beutazását. A kérelmező ezután Új-Kaledóniába utazott, azonban a helyi főmegbízott még a repülőtéren megtiltotta a területre való belépést arra hivatkozva, hogy a beutazása összetűzésekre adhat okot a helyi, függetlenséget ellenző tüntetőkkel. A kérelmező fellebbezett a határozatok ellen, az Államtanács (Conseil d'État) végül jóváhagyta a közigazgatási határozatokat.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság 5:4 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság megítélése szerint a kormány által felhozott érvek a választási kampány miatt kialakult feszült helyi politikai légkörrel voltak kapcsolatosak. Kényes politikai helyzetek az anyaországban is előfordulhatnak, ezért a „helyi követelményekre" való hivatkozás önmagában nem igazolja a 10. cikkbe történő beavatkozást (59. bek.). Elfogadta viszont, hogy a kérelmező kiutasítása és újabb beutazásának megtiltása a zavargás megelőzését és a területi integritás védelmét célozta (72. bek.). A Bíróság szerint egy személynek, aki a hivatalos eszmékkel és álláspontokkal ellentétes nézeteket vall, a politikai arénában kell megtalálnia a helyét. Megismételte, hogy bár a véleménynyilvánítás szabadsága mindenki számára fontos, ez különösen igaz a nép választott képviselőjére. Ezért a véleménynyilvánítási szabadságába történő beavatkozás a legszigorúbb vizsgálatot igényli a Bíróság részéről. A politikai vita szabadsága kétségtelenül nem abszolút természetű, de a Bíróságnak kell meghoznia a végső döntést, hogy az ilyen intézkedések összeegyeztethetők-e a 10. cikkel (76. bek.).

A Bíróság számára a Francia Polinézián uralkodó politikai légkör és a választások előtti időpont bizonyos súlyú tényezők voltak. A kérelmező magatartása, akinek politikai nézetei jól ismertek voltak, kétségkívül hatással lehetett a politikai légkörre. Ugyanakkor a kérelmezőnek felrótt megnyilatkozások egy engedélyezett, békés tüntetésen hangzottak el, ahol egyetlen

alkalommal sem hívott fel senkit erőszakra vagy zavargásra, hanem az antinukleáris és függetlenségi követelések támogatása érdekében beszélt. A beszéde tehát hozzájárult egy demokratikus vitához Polinéziában. Sőt, a demonstrációt nem követte semmilyen rendbontás, és a kormány sem igazolta, hogy a kérelmező állásfoglalásai nyugtalanságot okoztak volna Polinéziában. A közigazgatási bíróság is elismerte, hogy a kérelmező megnyilatkozásai „nem voltak semmilyen módon lázítóak, és önmagukban nem jelentettek komoly fenyegetést a közrendre". Ennélfogva nem volt megfelelő egyensúly a zavargás megelőzéséhez fűződő közérdek és a területi integritás megvédése, valamint a kérelmező véleménynyilvánítási szabadsága között (77. bek.).

Ami Új-Kaledóniát illeti, miután a kérelmezőt őrizetbe vették a repülőtéren, nem tudott kapcsolatba lépni azokkal a politikusokkal, akik meghívták őt, és nem tudta a helyszínen kifejezni a gondolatait (81. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a kérelmező viselkedése és az attól való félelem, hogy a helyszínen kényes kérdésekről fejezné ki véleményét, megmagyarázhatják Új-Kaledónia területére való belépésének elutasítását. Ám még ha a politikai légkör feszült is volt, és a kérelmező megjelenése kisebb ellenséges tüntetést váltott ki, a Bíróság nem talált semmilyen lényeges különbséget a kérelmező két területhez – Polinézia és Új-Kaledónia – való viszonyában. Azok az indokok, amelyek miatt a Bíróság úgy találta, hogy a Francia Polinézián hozott intézkedés nem volt indokolt a 10. cikk (2) bekezdésének fényében, ugyanazon megállapítás tételére késztette Új-Kaledónia tekintetében is (85. bek.). Az ítélethez egy részleges különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Castells v. Spain (42. bek.).

Címkék: képviselők véleménynyilvánítási szabadsága; közrend védelme[308]

Zana v. Turkey

(Application no. 18594/91., Reports 1997-VII, no. 57., 1997. november 25-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező Diyarbakir városának katonai börtönében töltötte büntetését, amikor egy újságírónak adott interjúban védelmébe vette a kurd terrorcselekményeket, ami egy újságban is megjelent 1987 augusztusában: „Támogatom a PKK (Kurdisztáni Munkáspárt) nemzeti felszabadító mozgalmát; másfelől nem vagyok a mészárlások híve. Bárki követhet el hibákat,

[308] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57925

és a PKK tévedésből öl meg nőket és gyerekeket.” Az isztambuli ügyészség a kijelentései miatt „súlyos bűncselekményként büntetendő cselekmény védelmezésével” vádolta meg, és a diyarbakir-i állambiztonsági bíróság 12 hónap szabadságvesztésre ítélte, amit a Semmítőszék is helybenhagyott.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 12:8 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező elítélése a török büntető törvénykönyv 168. és 312. cikkén alapult, ezért a kifogásolt beavatkozás „törvényben meghatározott” volt (47. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a kérelmező az újságíróknak adott interjújával jelezte, hogy támogatja a „PKK nemzeti felszabadító mozgalmát”, amely kijelentés egybeesett a PKK fegyveresei által civilek ellen elkövetett gyilkosságokkal. Ilyen körülmények között úgy ítélte meg, hogy egy olyan időszakban, amikor Törökország délkeleti részén súlyos zavargások tomboltak, egy ilyen – a régióban jól ismert politikai szereplőtől származó – kijelentés olyan hatással lehet, amely igazolja azt, hogy a nemzeti hatóságok intézkedést tegyenek a nemzetbiztonság és a közrend fenntartása érdekében. A panaszolt beavatkozás így legitim célokat követett (50. bek.). A Bíróságnak különösen azt kell vizsgálnia, hogy a kérdéses beavatkozás arányos volt-e az elérni kívánt törvényes célokkal, és hogy a nemzeti hatóságok által a beavatkozás igazolására felhozott indokok megfelelőek és elégségesek voltak-e. Ennek során a Bíróságnak meg kell győződnie arról, hogy a tagállami hatóságok által alkalmazott mércék összhangban állnak-e a 10. cikkben foglalt elvekkel, és határozataikat a releváns tények elfogadható mérlegelésére alapozták-e (51. bek.). Ezeket az elveket a nemzeti hatóságoknak a nemzetbiztonság és a közbiztonság fenntartása érdekében, a terrorizmus elleni küzdelem részeként hozott intézkedéseire is alkalmazni kell. Az egyén véleménynyilvánítási szabadságához fűződő alapvető jogát a demokratikus társadalom azon legitim jogával szemben kell mérlegelni, hogy megvédje magát a terrorista szervezetek tevékenységével szemben (55. bek.).

Jelen esetben a Bíróságnak azt kellett értékelnie, hogy a kérelmező elítélése „nyomós társadalmi érdekre” válaszolt-e, és „arányban állt-e az elérni kívánt törvényes célokkal”. Ennek érdekében fontosnak tartotta a kérelmező kijelentésének tartalmát az akkori délkelet-törökországi helyzet fényében elemezni (56. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező szavait többféleképpen is lehet értelmezni, de mindenképpen ellentmondásosak és kétértelműek.

Ellentmondásosak, mert nehéz egyidejűleg támogatni egy terrorista szervezetet, amely céljai elérése érdekében erőszakhoz nyúl, és ellenezni a mészárlásokat; illetve nem egyértelműek, mert miközben elítéli a nők és gyermekek lemészárlását, ugyanakkor „hibának" írja le azokat, amit bárki elkövethet (58. bek.). Mindazonáltal a nyilatkozatot nem lehet elszigetelten szemlélni, aminek az ügy körülményei között különös jelentősége volt. Az interjú egybeesett a PKK fegyveresei által civilek ellen elkövetett gyilkos támadásokkal Délkelet-Törökországban, ahol abban az időben rendkívüli feszültség volt (59. bek.). Ilyen körülmények között valószínűnek kellett tekinteni, hogy a PKK-nak mint „nemzeti felszabadító mozgalomnak" Diyarbakir – a térség legfontosabb városa – volt polgármestere által adott támogatása egy nagy országos napilapban súlyosbítani fogja az amúgy is robbanásveszélyes helyzetet (60. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a kérelmezőre kiszabott ítéletet ésszerűen lehet „nyomós társadalmi érdekre" adott válasznak tekinteni, és a nemzeti hatóságok által felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek" voltak; annál is inkább, mert a kérelmező csak a büntetése egyötödét töltötte le börtönben (61. bek.). Mindezekre tekintettel, valamint a nemzeti hatóságoknak az ilyen ügyekben meglévő mérlegelési jogkörére, a Bíróság úgy találta, hogy a beavatkozás arányos volt az elérni kívánt törvényes célokkal (62. bek.). Az ítélethez öt különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; közrend védelme, terrorizmus[309]

Steel and Others v. United Kingdom

(Application no. 24838/94., Reports 1998-VII, no. 91., 1998. szeptember 23-i ítélet)

Tényállás

Az első kérelmező, Steel részt vett egy skót nyírfajd vadászata elleni tüntetésen, amelynek során mintegy 60 tüntető megpróbálta elzárni az utat a vadászok elől és elterelni figyelmüket. A rendőrség felszólította a tüntetőket, hogy hagyjanak fel ezzel, majd miután ennek nem tettek eleget, a rendőrség 13 embert, köztük Steel-t a közrend megsértése miatt letartóztatott. A kérelmező ellen a Public Order Act 1986 (Közrendről szóló törvény) 5. szakasza alapján vádat emeltek „fenyegető, sértő, bántó vagy rendbontó magatartás bűncselekménye" miatt, „amely másokat valószínűleg zaklat, nyugtalanít vagy aggaszt". A bíróság pénzbüntetésre

[309] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58115

ítélte, valamint ún. bírósági kötelezést (binding over)[310] bocsátott ki vele szemben. Mivel a kérelmező ezt nem fogadta el, 28 napi szabadságvesztésre ítélték. A második kérelmezőt egy autópálya meghosszabbítása ellen tartott tüntetésen tartóztatták le közrend megsértésére alkalmas magatartás miatt, akivel szemben a bíróság szintén bírósági kötelezést bocsátott ki, amit nem fogadott el, ezért őt 7 napi szabadságvesztésre ítélték. A másik három kérelmező egy konferenciaközpont előtt harci helikopterek eladása ellen tiltakozott, amelynek során röplapokat osztogattak. A rendőrség őket is letartóztatta a közrend megsértése, illetve annak veszélye miatt. A kérelmezők elleni eljárást végül megszüntették.

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Kamara

A döntés

A Bíróság az első kérelmező esetében 5:4, a második kérelmező esetében 7:2 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg; a harmadik, negyedik és az ötödik kérelmező vonatkozásában egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság az első és a második kérelmező tiltakozása tekintetében rámutatott, hogy bár a tiltakozások olyan formát öltöttek, amelyek az általuk helytelenített tevékenységet fizikailag akadályozták, ezek véleményt fejeztek ki a 10. cikknek megfelelően. A Bíróság szerint ezért a kérelmezők ellen meghozott intézkedésekkel beavatkoztak a véleménynyilvánítási szabadságukba, ahogyan a többi kérelmező esetében is (92-93. bek.). A kérelmezők letartóztatásának és őrizetben tartásának célja a zavargás megelőzése és mások jogainak védelme volt. Továbbá, az első két kérelmező elzárásra ítélésének – miután nem voltak hajlandóak eleget tenni a bírósági kötelezésnek – célja nemcsak az volt, hogy elrettentsen a közrend jövőbeni újabb megsértésétől, hanem az igazságszolgáltatás tekintélyének fenntartását is szolgálta (96-97. bek.). A kormány szerint az intézkedések a nemzeti hatóságoknak fenntartott mérlegelési jogkörbe tartoztak, amelyek arányosak voltak az elérni kívánt céllal, vagyis hogy a rendőrség fenntartsa a közrendet. A kérelmezőket csak azért tartóztatták le, hogy bíróság elé állítsák őket, ami a letartóztatásuk másnapján meg is történt

[310] A „binding over" megfelelő magatartás tanúsítására vonatkozó bírói kötelezés, amely az 1361. évi Justice of the Peace Act (a békebírákról szóló törvény) óta a common law intézménye. A magisztrátusi bíróság jó magatartásra kötelezheti azt, aki megsértette a közrendet (a király vagy királynő békéjét), illetve a jó erkölcsöket. Ennek értelmében a kötelezett a bíróság által meghatározott összeg letétbe helyezésével vállalja, hogy meghatározott ideig tiszteletben tartja a közrendet. Ha az illető személy nem vállalja a kötelezésben foglaltak teljesítését, a bíróság a Magistrates' Courts Act 1980 (a magisztrátusokról szóló törvény) alapján legfeljebb 6 hónapig terjedő szabadságvesztésre ítélheti.

(98. bek.). A kérelmezők szerint a velük szemben alkalmazott intézkedések aránytalanok voltak, hiszen békésen tiltakoztak. Az első két kérelmező azt is állította, hogy tüntetési szabadságukat indokolatlanul korlátozta volna, ha elfogadják a homályos és általános megfogalmazású bírósági kötelezést (99. bek.).

A Bíróság az első kérelmező esetében úgy ítélte meg – tekintettel a sajátos tiltakozó magatartására, amely komoly veszélyeket rejtett magában, és a vadászokat is akadályozta jogos szabad idejük eltöltésében –, hogy a rendőrség intézkedése, a kérelmező letartóztatása és a tüntetés helyszínéről való eltávolítása nem volt aránytalan (103-104. bek.). Bár a kérelmezőt 44 óráig tartották őrizetben, ami kétségtelenül hosszú fogva tartási idő, de nem volt aránytalan, figyelembe véve, hogy ha a kérelmező folytatja korábbi tiltakozó magatartását, azzal önmagának és másoknak is súlyos testi sérüléseket okozhatott volna (105. bek.). A Bíróság erre tekintettel nem tartotta túlzottnak a bírósági kötelezés időtartamát és a pénzbüntetést sem. Miután nem volt hajlandó alávetni magát a bírósági kötelezésnek, a kérelmezőt bebörtönözték. A Bíróság szerint a hazai bíróság okkal feltételezhette, hogy tiltakozó magatartását a jövőben is folytatni kívánja. Ilyen körülmények között, figyelembe véve az elrettentés, valamint a jogállamiság és az igazságszolgáltatás tekintélyének fenntartásának célját egy demokratikus társadalom, a Bíróság nem találta aránytalannak a 28 napi elzárást sem (107. bek.). A Bíróság a második kérelmező esetében is úgy vélte, hogy a vele szemben alkalmazott rendőri intézkedések nem tekinthetők aránytalannak (109. bek.).

A Bíróság a harmadik, negyedik és ötödik kérelmező esetében azonban úgy vélte, hogy a velük szemben meghozott intézkedések törvénytelenek, illetve nem voltak „törvényben meghatározottak, mivel a rendőrség alaptalanul tartott attól, hogy a kérelmezők békés tüntetése a közrend megsértéséhez vezetne. Ezért a véleménynyilvánítási szabadságuk gyakorlásába való beavatkozás aránytalan volt az elérni kívánat célokkal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (110. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy az első és a második kérelmezővel szemben meghozott intézkedések nem sértették meg a 10. cikket, míg a harmadik, negyedik és ötödik kérelmező esetében már igen (111. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (55. bek.); Chorherr v. Austria (Application no. 13308/87., Series A no. 266-B, 1993. augusztus 25., Series A no. 266-B, Application no. 13308/87., 23. bek.).

Címkék: közrend védelme; gyülekezés szabadsága[311]

Hashman and Harrup v. United Kingdom

(Application no. 25594/94., 1999. november 25-i ítélet)

Tényállás

A két kérelmező állatvédő az angliai rókavadászat elleni tiltakozásul vadászkürttel és más hangoskodással a vadászkutyák elcsalogatásával szándékosan megzavart egy vadászatot. A bíróság a kérelmezőket egy évig „jó magaviselet tanúsítására" (to be of good behaviour) kötelezte. A fellebbezés során a bíróság megállapította, hogy a kérelmezők magatartásukkal nem valósították meg a közrend, a „béke megsértését" (breach of the peace), mivel nem követtek el erőszakos cselekményt, illetve nem fenyegetőztek ilyennel. Ugyanakkor az általuk tanúsított magatartás megzavarta a nyugalmat, ezért viselkedésük a „jó erkölcsökbe ütközött".

Az eljáró szerv

Bizottság, majd Nagykamara

A döntés

A Bíróság 16:1 arányban megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők az Egyezmény 10. cikkére hivatkozva azt állították, hogy a jó erkölcsökbe ütköző magatartás fogalma és a megfelelő magatartás tanúsítására vonatkozó bírói kötelezés nem „törvényben meghatározott" (25. bek.). A Bíróság elismerte, hogy a kérelmezők ellen a viselkedésük miatt azért indult eljárás, mert tiltakoztak a rókavadászat ellen. Igaz, hogy a tiltakozásra olyan formában került sor, amely akadályozta azt a tevékenységet, amellyel nem értettek egyet, ám a Bíróság szerint ezzel véleményt fejeztek ki a 10. cikknek megfelelően. Ezért a kérelmezők ellen meghozott intézkedésekkel beavatkoztak a véleménynyilvánítási szabadságukba (28. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a „törvényben meghatározott" kifejezésből eredő egyik követelmény az előreláthatóság. Egy norma csak akkor tekinthető „törvénynek", ha kellő pontossággal van megfogalmazva ahhoz, hogy lehetővé tegye az állampolgár számára, hogy szabályozni tudja magatartását (31. bek.).

Jelen esetben a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozást nem egy bizonyos magatartás miatti szankció vagy büntetés fejezte ki. A kérelmezőket arra kötelezték, hogy a jövőben nem sérthetik meg a békét vagy viselkedhetnek a jó erkölccsel ellentétesen. A

[311] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58240

bírósági kötelezésnek ebben az esetben pusztán a jövőre nézve volt hatása (35. bek.). Kérdés, hogy a jó erkölccsel ellentétes viselkedés kellően meghatározott-e a 10. cikk szempontjából (36. bek.). A Bíróság már megállapította, hogy míg az angol bírói gyakorlatban a béke megsértése pontosan meghatározott, addig a „jó magaviselet tanúsítása" (to be of good behaviour) kifejezés különösen pontatlan, és az érintettek számára nem világos, hogy mi minősül jogszerű magatartásnak és mi nem. Ezek a megállapítások a jelen esetre is vonatkoznak, ahol a kérelmezőket nem vádolták semmilyen bűncselekménnyel, és nem találták úgy, hogy megsértették a békét (37. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy a „jó erkölcsbe ütköző magatartás" olyan viselkedés, amelyet „a kortárs polgárok többségének megítélése szerint helytelen" (38. bek.). Nem fogadta el, hogy a kérelmezők számára egyértelmű volt, hogy a bírósági kötelezés időtartama alatt milyen magatartásoktól kell tartózkodniuk és melyektől nem. Míg a Steel és mások ügyben megállapították a béke megsértését, és a bírósági kötelezés hasonló magatartásokra vonatkozott, addig ebben az esetben a kérelmezők nem sértették meg a békét, és pontatlanság miatt nem lehetett tudni, hogy a kötelezés mire is vonatkozott (40. bek.). A Bíróság így megállapította, hogy a kérelmezők arra való kötelezése, hogy nem tanúsíthatnak „jó erkölcsbe ütköző magatartást", nem volt „törvényben meghatározott" (41. bek.).

A határozathoz Baka András fűzött különvéleményt. Szerinte a kérelmezők arra tettek kísérletet, hogy súlyosan megzavarják, sőt lehetetlenné tegyék mások jogszerűen megszervezett szórakozását és szabadidős tevékenységét. Álláspontja szerint a követendő magatartás egyértelmű, így a jó erkölcsbe ütköző magatartástól való tartózkodás kimondása nem jelenti a véleménynyilvánítás szabadságának olyan korlátozását, amely nem törvényben meghatározott.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Steel and Others v. United Kingdom (92. bek.); Rekvényi v. Hungary (34. bek.).

Címkék: közrend védelme; gyülekezés szabadsága; törvényben meghatározottság[312]

Gsell v. Switzerland

(Application no. 12675/05., 2009. október 8-i ítélet)

Tényállás

[312] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58365

A kérelmező egy élelmiszer magazin újságírója volt. 2001 januárjában a davosi Világgazdasági Fórum (World Economic Forum, WEF) idején arra kérték fel, hogy írjon egy cikket arról, hogy milyen hatással vannak a tüntetések a helyi éttermekre és szállodákra. Amikor útban volt a WEF helyszíne, pontosabban az egyik globalizáció-ellenes szervezetek által szervezett tüntetés felé, a rendőrség igazoltatta annak a busznak az utasait, amin az újságíró is utazott. Bár felmutatta a sajtóigazolványát, a rendőrség – amely számos biztonsági intézkedést vezetett be az engedély nélküli tüntetések és zavargások megelőzése érdekében – megtiltotta a belépését Davosba. 2001 februárjában a kérelmező panaszt nyújtott be, amit a Graubünden kanton kormánya 2002 áprilisában elkésettségre hivatkozva elfogadhatatlannak nyilvánított. Az ügy érdemét tekintve úgy vélte, hogy a szövetségi alkotmányban foglalt úgynevezett általános rendőrségi záradékra hivatkozva a hatóság „vészhelyzetben" egyéb jogi eszközök hiányában elháríthatta a „nyilvánvaló és közvetlen veszélyhelyzetet". Ez pedig nem volt aránytalan tekintettel arra, hogy a közbiztonság volt a tét, és lehetetlen volt megkülönböztetni potenciálisan erőszakos egyéneket és a nyilvánosság más tagjait. 2004 júliusában a szövetségi bíróság elutasította a kérelmező fellebbezéseit. Az indokolás szerint a kantoni kormány jogosult volt az általános rendőrségi záradékra hivatkozni, mivel a globalizáció-ellenes események alapot adtak arra, és reálisan fenyegetett egy vészhelyzet, ami nem volt egyértelműen azonosítható vagy előre látható.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint azzal, hogy a rendőrség nem engedte be Davosba, megsértették a 10. cikket (36. bek.). A Bíróság elöljáróban megjegyezte, hogy a kifogásolt intézkedés nem kifejezetten a kérelmező újságírói minőségét célozta. Mindazonáltal az intézkedés, amit a kantoni rendőrség mindenkire alkalmazott, akik Davosba kívántak utazni, beavatkozásnak minősült az újságíró véleménynyilvánítási szabadságába, mivel azzal a szándékkal utazott, hogy cikket írjon egy adott kérdésről (49. bek.). Annak kapcsán, hogy a beavatkozás törvényben meghatározott volt-e, a Bíróság megismételte, hogy az alkotmányos rendelkezések általános jellege miatt az ilyen rendelkezésektől megkövetelt pontosság szintje az egyéb törvényektől elvártnál alacsonyabb lehet (52. bek.).

A kérelmezőre kiszabott tilalomnak nem volt kifejezett jogalapja. A hazai hatóságok és végső soron a szövetségi bíróság ezt a joghézagot az általános rendőrségi záradékra történő

hivatkozással töltötte ki, amelyre a hatóságok a szövetségi alkotmány 36. § (1) bekezdése alapján „súlyos, közvetlen és azonnali veszélyt jelentő” esemény esetén hivatkozhattak (54. bek.). A szövetségi bíróság 2000-ben már kimondta, hogy az általános rendőrségi záradék célja az olyan „súlyos vészhelyzetek” kezelése, ahol nincsenek más jogi eszközök a „nyilvánvaló és közvetlen veszélyhelyzet” elhárítására, ám a hatóságok nem használhatták előre látható és visszatérő helyzetekben (56. bek.).

Bár a Bíróság elismerte, hogy a hatóságok számára rendkívül nehéz volt elemezni a helyzetet, és pontosan felmérni a WEF-ben rejlő kockázatokat, valamint a globalizáció-ellenes tüntetéseket a közrend és a közbiztonság szempontjából. A veszély kétségkívül súlyos volt. Mindazonáltal nem volt meggyőződve arról, hogy az események nagysága, amelyek ténylegesen megtörténhettek, nem voltak előre láthatóak az illetékes hatóságok számára, tekintetbe véve a korábbi eseményeket világszerte, és a múltbéli tapasztalatokat. Sőt, a szövetségi bíróság rámutatott, hogy a más városokban más események kapcsán előforduló zavargások – különösen a 2000 decemberében Nizzában történt zavargások – folytán a hatóságok okkal hihették, hogy komoly veszélyek merülhetnek fel a csúcstalálkozón (58. bek.). A 2001-es Világgazdasági Fórum körülményei ezért előre láthatónak és visszatérőnek mondhatók. A kantoni hatóságoknak korábban lehetett és kellett volna reagálniuk azért, hogy a kifogásolt intézkedést pontosabb jogi alapra helyezzék, mint a szövetségi alkotmány (59. bek.). Fontos továbbá, hogy a szövetségi bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a gyülekezési szabadságot korlátozó intézkedések kizárólag olyan személyek ellen irányulhatnak, akik zavargásokért felelősek, vagy ha súlyos veszélyt jelentenek a közrendre. Jelen esetben azonban a hatóságok nem tettek különbséget a potenciálisan erőszakos egyének és a békés tüntetők között. A kérelmező ennélfogva a kantoni rendőrség általános tilalmának áldozatává vált, amit mindenkire kiszabtak, aki Davosba akart utazni (60. bek.). A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a hatóságok nem voltak jogosultak igénybe venni az általános rendőrségi záradékot. Ennélfogva, a hatóságok elutasítása, hogy a kérelmező beléphessen Davosba, nem volt „törvényben meghatározott” (61. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Rekvényi v. Hungary (34. bek.).

Címkék: sajtószabadság; újságírók tudósításhoz való joga; közrend védelme; törvényben meghatározottság[313]

[313] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-94865

Aydin v. Germany

(Application no. 16637/07., 2011. január 27-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2001 júliusában aláírt egy a Kurd Munkáspártot (PKK) támogató kiáltványt, amely szervezetet Németországban 1993 óta az egyesülési törvény (Vereinsgesetz) alapján betiltottak. A deklaráció, amely a PKK vezetése által indított kampány része volt, a kurdok jogainak elismerésére, és a PKK tevékenységének tilalmának feloldására szólított fel. Kijelentette, hogy a kiáltványt aláíró személy a PKK tagja, elítéli a tiltást és a tagok elleni büntetőeljárást, továbbá nem ismeri el a tilalmat, amiért vállal minden felelősséget. A kérelmező aláírásgyűjtést szervezett, és a berlini államügyészségnek két, több száz aláírt kiáltványt tartalmazó mappát adott át. Ezen túlmenően pénzt adományozott a PKK ugyancsak betiltott alszervezeteinek. A kampány során összesen mintegy 100.000 deklarációt nyújtottak be a német hatóságoknak. 2003 júliusában a berlini tartományi bíróság (Landgericht) a kérelmezőt egyesülési tilalom megsértése miatt 1200 euró pénzbírságra ítélte, amely 150 napnyi elzárásra volt átváltoztatható. Az indokolás szerint bár a szabadság és az önrendelkezés kívánása a kurd népnek, valamint a PKK betiltásának megszüntetésére való felszólítás a véleménynyilvánítás szabadságába tartozik, a kérelmező a kiáltvány aláírásával, a kampányban való részvételével és az adományozással semmibe vette a tilalmat. A büntetőjogi szankcionálás nem a véleménynyilvánítás szabadsága ellen, hanem egy betiltott szervezet tevékenységének célzott támogatása ellen irányult. Az ítéletet a Szövetségi Bíróság (Bundesgerichtshof) is helybenhagyta, a Szövetségi Alkotmánybíróság pedig elutasította a kérelmező panaszát.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság 6:1 arányban kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint a kiáltvány aláírása miatti büntető elítélésével megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát (35. bek.). A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a kérelmező elítélése nem azon a tényen alapult, hogy kifejezett egy bizonyos véleményt. A hazai bíróságok kifejezetten elismerték, hogy a kijelentései – szabadság és önrendelkezés kívánása a kurd népnek, felszólítás a PKK betiltásának megszüntetésére – a véleménynyilvánítás szabadságába tartoznak. Úgy vélték azonban, hogy a kiáltvány

aláírásával elkötelezte magát amellett, hogy nem tartja tiszteletben a PKK tevékenységének tilalmát a jövőben (52. bek.). Ezért a Bíróságnak nem feladata vizsgálni, hogy a kérelmezőnek megengedett volt-e egy adott vélemény kifejezése – amit kétségkívül megtehetett –, hanem hogy az elítélése, amiért egy illegális szervezetnek nyújtott támogatást, megsértette-e a véleménynyilvánítás szabadságát (53. bek.).

Annak kapcsán, hogy a beavatkozás „törvényben meghatározott" volt-e, a Bíróság megismételte, hogy számos törvényt elkerülhetetlenül úgy fogalmaznak meg, amelyek kisebb vagy nagyobb mértékben homályosak, és amelyek értelmezése és alkalmazása a gyakorlat kérdése (56. bek.). Az egyesülési jogról szóló törvény 20. § (1) bekezdése büntetőjogi felelősségét állapította meg annak, akinek a tevékenysége ellentétes egy egyesülés tilalmával. Ez meglehetősen tág értelemben volt megfogalmazva, azonban a Szövetségi Bíróság ítélkezési gyakorlata kellően pontos volt ahhoz, hogy a kérelmező előre láthassa, milyen következményekkel járhat cselekedete (57. bek.). Az elítélés legitim célja a közrend és a közbiztonság védelme volt (58. bek.).

A kérelmezőre kiszabott pénzbírság célja az volt, hogy biztosítsa, hogy a PKK tevékenységének tilalmát tiszteletben tartsák. A Bíróság szerint egy egyesület tevékenységét tiltó határozat nem lenne hatékony, ha a követők de facto szabadon folytathatnák a betiltott szervezet tevékenységét. A hazai bíróságok kifejezetten elismerték a kérelmező jogát arra, hogy az 1993-ban elrendelt tilalom feloldására hívjon fel. Nem volt vitatott, hogy a tiltás felülvizsgálata és megszüntetése a belügyminisztérium hatáskörébe tartozott. Ebből következően a kérelmező szabadon felszólíthatta az illetékes hatóságokat a tilalom feloldására a körülmények változására hivatkozva. Erre hatékonyan törekedhetett volna anélkül, hogy büntetőeljárást kockáztatna (60. bek.). A bíróságok alaposan megvizsgálták az aláírt kiáltvány tartalmát, figyelembe véve azt a tényt, hogy azt a PKK vezetői által indított nagyszabású kampány részeként tették, és azt, hogy a kérelmező adományt adott az egyik alszervezetnek, amely szintén be volt tiltva (61. bek.). Továbbá, a kiszabott szankció sem tűnt aránytalannak (62. bek.). Mindezek alapján a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a hazai bíróságok kellően figyelembe vették a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát a büntetőeljárás során (63. bek.). Az ítélethez egy különvéleményt fűztek.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sunday Times v. United Kingdom (No. 1.) (49. bek.).

Címkék: közrend védelme; egyesülési jog; törvényben meghatározottság[314]

[314] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103120

Tatár and Fáber v. Hungary

(Application no. 26005/08., 26160/08., 2012. június 12-i ítélet)

Tényállás

A kérelmezők 2007. február 27-én egy politikai performansz keretében a Parlament körüli kordonra kifeszített kötélre piszkos ruhákat teregettek ki, és néhány újságíró – akik az eseményről a kérelmezők honlapjáról szereztek tudomást – megjelent, hogy kérdéseket tegyen fel. Az akció 13 percig tartott, majd a kérelmezők elhagyták a helyszínt. A kérelmezők szerint a politikai előadás, a „performansz" szimbolikus jelentése „a nemzet szennyesének kiteregetése", így reagálva 2006 őszének politikai eseményeire. Később gyülekezési joggal való visszaélés szabálysértésének elkövetése miatt 80 ezer forint pénzbírságot szabtak ki rájuk, amit a hazai bíróságok helybenhagytak. A bíróságok szerint az esemény a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 6. §-a szerint szervezett „politikai rendezvény"-nek minősül, ezért azt három nappal korábban előzetesen be kellett volna jelenteni a rendőrségnek. A kiszabott bírság szerintük arányban állt a cselekmény súlyával, amely szükséges volt a további jogsértések megelőzéséhez.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmezők a pénzbírság kiszabását a véleménynyilvánítás szabadságába történő indokolatlan beavatkozásnak tartották (19. bek.). A kormány ezzel szemben azt állította, hogy az ügy nem a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságát, hanem a politikai véleménynyilvánítás egy meghatározott formáját érintette. A hatóságok a kérelmezőket nem zavarták és nem akadályozták meg abban, hogy politikai nézeteiket nyilvánosan kifejtsék, és nem nézeteik kifejtése miatt szabtak ki rájuk pénzbírságot, hanem mert figyelmen kívül hagyták a gyülekezési szabadság gyakorlására vonatkozó szabályokat (23., 27. bek.).

A Bíróság mindenekelőtt leszögezte, hogy a kérelmezők akciója alapvetően véleménynyilvánításnak minősült, mivel az csak két személy részvételével zajlott, és nagyon rövid ideig tartott. Nehéz elképzelni, hogy egy ilyen esemény jelentős tömeget vonzhat, ami speciális intézkedést indokolna a hatóságok részéről. A Bíróság szerint két magánszemély közös véleménynyilvánítási cselekménye nem minősül szükségszerűen gyülekezésnek,

különösen további résztvevők szándékos jelenlétének hiányában (29. bek.). Mivel a kérelmezőket szabálysértési bírsággal sújtották, beavatkozás történt a véleménynyilvánítási szabadságukba (30. bek.), amely a közbiztonság, mások jogai védelmét, valamint a zavargás megelőzésének törvényes célját szolgálta (32. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmezők cselekménye – amit „performance”-ként írtak le – a politikai véleménynyilvánítás egyik formájának minősül (36. bek.). Az Egyezmény 10. és 11. cikkének viszonyát illetően emlékeztetett arra, hogy a gyülekezési jog specifikus a véleménynyilvánítás szabadságához képest, különösen azért, mert az emberek közterületen való gyülekezése specifikus közrendi kérdéseket vethet fel. Ugyanakkor önmagában az a tény, hogy egy véleménynyilvánítás a nyilvános térben fordul elő, még nem teszi azt gyülekezéssé, amelynek fogalma önálló jelentéssel bír. Amikor több ember összejövetelét gyülekezésnek minősítik, figyelembe kell venni, hogy a gyülekezés az eszmék közlésének egy sajátos formája, ahol meghatározatlan számú személyek összejövetele azzal a szándékkal, hogy egy közlési folyamat részesei legyenek, önmagában is egy eszme kifejezése lehet. A kérdéses eszme támogatása az emberek egy csoportjának puszta jelenlétével kerül kifejezésre, különösen – mint a jelen esetben – egy, a nagyközönség számára hozzáférhető helyen (38. bek.). A Bíróság szerint a kérelmezők esetében ezek az elemek hiányoztak, mivel a résztvevők összejövetelére nem szándékosan került sor. Bár az eseményt az interneten hirdették, nem tűnik úgy, hogy a hirdetés résztvevők toborzását szolgálta volna, eltekintve néhány újságíró meghívásától. Ilyen körülmények között nyilvánvaló, hogy a kérdéses politikai performansz célja inkább egy üzenet küldése volt a médián keresztül, nem pedig az emberek közvetlen összejövetele (39. bek.). A két kérelmező akciójának gyülekezéssé minősítésével azonban a hatóságok „játékba hozták” a gyülekezési törvényt. Ám jelen esetben nem volt szükség a hatóságok előzetes értesítésére, illetve azok koordinációjára, mivel semmi sem utalt arra, hogy akár a közrendet, akár mások jogait érintette volna. A bejelentési szabály véleménynyilvánításokra – nem csak a gyülekezésekre – való alkalmazása valójában olyan előzetes korlátozást hozna létre, ami összeegyeztethetetlen az eszmék szabad közlésével, és alááshatja a véleménynyilvánítás szabadságát (40. bek.).

Következésképpen a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a hazai bíróságok érvei – miszerint a kérelmezőt szükséges volt szankcionálni a bejelentés elmulasztása miatt – „megfelelőek és elégségesek” a 10. cikk (2) bekezdése szempontjából. A Bíróság hozzátette, bármilyen enyhe igazgatási szankció alkalmazása olyan vélemények kifejezőire, amelyek egyidejűleg művészinek és politikainak minősülnek, nemkívánatos „dermesztő hatással” lehet a nyilvános beszédre (41. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Açik and Others v. Turkey (Application no. 31451/03., 2009. január 13.; 40. bek.).

Címkék: expresszív magatartás; közrend védelme; gyülekezés szabadsága[315]

Egitim ve Bilim Emekçileri Sendikasi v. Turkey (Application no. 20641/05., 2012. szeptember 25-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező török szakszervezet 2001 szeptemberében úgy módosította alapszabályának 2. cikkét, hogy védi „a társadalom minden tagjának jogát egyenlően és szabadon, hogy demokratikus, világi, tudományos oktatásban részesüljön ingyenesen az anyanyelvén". A török hatóságok két eljárást is indítottak a szakszervezet feloszlatására. Az első eljárás előtt az ankarai kormányzó arra hívta fel a kérelmezőt, hogy törölje az „anyanyelvén" kifejezést, mert az összeegyeztethetetlen az Alkotmánnyal. A szakszervezet nem módosította az alapszabályt, ezért a kormányzó kérte az ankarai ügyészt, hogy indítson eljárást a szakszervezet feloszlatása iránt. A kérelmező 2002 júliusában a bekezdést a következőképpen módosította: védi „a társadalom minden tagjának jogát, hogy anyanyelvi oktatásban részesüljön és élvezze saját kultúrája fejlődését". Az ügyész ezután a feloszlatási eljárást megszüntette, megjegyezve, hogy a kérdésről élénk vita folyt a politikai pártok és a közvélemény körében, amit a parlament is napirendjére tűzött. 2003 októberében azonban az ankarai kormányzó ismét felhívta a kérelmezőt, hogy törölje az „anyanyelvi oktatásban részesüljön" szövegrészt is. Ezt követően az ankarai ügyészség indítványozta a kérelmező feloszlatását, amiért nem törölte alapszabályából a jogsértő szavakat. Az ankarai munkaügyi bíróság elutasította a feloszlatás iránti kérelmet. Az indokolás szerint az alapszabály megfogalmazása nem veszélyezteti a nemzet vagy az állam területi egységét, vagy a Török Köztársaság meglévő határait, és nincs ok feltételezni, hogy a cikk rendelkezéseit azok fogják használni, akik ellenzik Törökország egységét. A Semmítőszék hatályon kívül helyezte az ítéletet, ám a munkaügyi bíróság a megismételt eljárásban is az eredeti döntésre jutott. Hozzátette, egy szakszervezet, egyesület vagy párt feloszlatásának két fő oka lehet: az „erőszak követelménye" és annak „közvetlen veszélye". Még ha az „anyanyelvi oktatásban részesüljön" kitétel törvénytelen is, az nem valósít meg közvetlen fenyegetést vagy erőszakra való felhívást. A feloszlatást elutasító döntés pedig segít csökkenteni a társadalmi feszültséget. A Semmítőszék ezt az ítéletet is

[315] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-111421

hatályon kívül helyezte, és ezt követően a szakszervezet törölte az „anyanyelv” szót az alapszabályából, hogy elkerülje a bíróság általi feloszlatást.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező az Egyezmény 10. cikkére hivatkozva azt sérelmezte, hogy beavatkoztak a véleménynyilvánítási szabadságába (62. bek.). A Bíróság megállapította, hogy a kérelmező szakszervezet ellen indított második eljárás beavatkozás a véleménynyilvánítás szabadságába, amely törvényben meghatározott, és a zavargások megelőzését, valamint a nemzetbiztonság védelmének célját szolgálta, amely az állam területi integritásának védelmét is magában foglalta (65. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy egy jogállamon alapuló demokratikus társadalomban az olyan politikai eszméknek, amelyek megkérdőjelezik a fennálló rendet, és amelynek megvalósulását békés eszközökkel szorgalmazzák, az egyesülési szabadság jogának gyakorlásán keresztül megfelelő lehetőséget kell biztosítani azok kifejezésére. Ezt követelik meg a demokratikus rendszerben rejlő értékek, mint a pluralizmus, a tolerancia és a társadalmi kohézió (70. bek.). A Bíróság leszögezte, hogy a 10. cikk magában foglalja az információk és eszmék bármely nyelven történő fogadásának és továbbításának szabadságát, amely lehetővé teszi a mindenféle kulturális, politikai és társadalmi információk és eszmék nyilvános cseréjében való részvételt. Figyelembe kell venni az ügy körülményeit is, különösen a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos nehézségeket (71. bek.). A 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát, hanem a kifejezés formáját is védi, függetlenül a médiumtól vagy a nyelvtől, amelyben közvetítik azokat (73. bek.).

Jelen esetben még ha feltételezhető is, hogy a kérelmező célja egyedül a kurd nyelvű oktatás fejlesztésének elősegítése volt, a 10. cikk (2) bekezdése csak kevés teret enged a közérdekű kérdésekben folytatott viták korlátozására. A kérdéses időszakban nyilvános vita folyt a töröktől eltérő nyelven folyó oktatásról, és törvénymódosításra is sor került, amely lehetővé tette a török állampolgárok számára a töröktől eltérő anyanyelvű magánoktatást (74. bek.). A Bíróság megítélése szerint az alapszabály kifogásolt cikke nem szólított fel erőszak alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre, és nem is volt gyűlöletkeltő. A cikk nem volt alkalmas arra, hogy erőszakra uszítson meghatározott emberekkel szembeni mély és irracionális gyűlölet felkeltése révén. A Bíróság szerint az állam területi integritására nézve sem állt fenn nyilvánvaló és közvetlen veszély (75. bek.). A Bíróság így megállapította, hogy

a kérelmező ellen indított feloszlatási eljárás – amely arra kényszerítette, hogy törölje a kifogásolt kitételt az alapszabályából – aránytalan volt az elérni kívánt célokkal, és nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (76. bek.). Így az Egyezmény 10. cikkét megsértették (77. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Zana v. Turkey (55. bek.); Incal v. Turkey (58. bek.); Karatas v. Turkey (49. bek.); Ibrahim Aksoy v. Turkey (60. bek.); Savgin v. Turkey (44. bek.).

Címkék: nemzetbiztonság védelme; közrend védelme[316]

Cholakov v. Bulgaria
(Application no. 20147/06., 2013. október 1-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2007 októberében Vratsa városában rendőrökkel került konfliktusba, és figyelmeztetésben részesítették, hogy tartózkodjon „az illetlen és nem megfelelő magatartás tanúsításától, attól hogy a hatóságok képviselői felé illetlen szavakat címezzen, valamint a közrend megsértésétől”. A kérelmező egy héttel később a város központjában az utcán tiltakozott a helyi korrupció ellen. Ennek során egy fémoszlophoz láncolta magát – miközben az egyik polgármester-jelölt mellett kampányolt –, és hangosbeszélőn keresztül olyan jelszavakat kiabált, miszerint a városban jelenleg hatalmon lévő tisztviselők – beleértve az ügyészséget és a rendőrséget – „mindegyike bűnöző”, „az ügyész és a polgármester egy maffiózó”, „politikai prostituáltak”. A kérelmezőt letartóztatták, és kisebb garázdaságért 10 nap elzárásra ítélték. A kerületi bíróság szerint a kijelentések sértő hozzáállást tanúsítottak az állami szervek felé, és különösen súlyosnak találta, hogy a kérelmező az illetlen kijelentéseket egy nyilvános helyen, sok ember előtt tette.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány többek között azzal érvelt, hogy a kérelmező kijelentései túllépték azt, ami egy erkölcsös magatartás szempontjából elfogadható, és az intézkedéseket nem a hatóságok

[316] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-113410

felé irányuló negatív hozzáállására válaszul hozták, hanem az „ízléstelen és cenzúrázatlan nyelvhasználat” miatt. A kérelmező már használt hasonlóan „illetlen” nyelvezetet a médiában és az interneten. Emellett csupán kisebb garázdaság szabálysértése miatt és nem a büntető törvénykönyv alapján ítélték el (22. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága azokra az „információkra” és „eszmékre” is vonatkozik, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak (28. bek.). Az elfogadható kritika határai tágabbak a köztisztviselőkkel szemben, mint egy magánszemély esetében. Egy köztisztviselőnek is joga van a jó hírneve védelmére, de a védelem követelményeit össze kell vetni a politikai és társadalmi kérdések nyílt megvitatásának érdekével (29. bek.).

A Bíróság szerint a kérelmező kijelentéseivel megpróbált hozzájárulni a város irányításának módjáról szóló nyilvános vitához a helyi választások nyomán. Az ilyen kijelentések közérdeklődésre számot tartó kérdésekkel kapcsolatosak, és ezért „politikai véleménynyilvánításnak” minősülnek, amely a 10. cikk alapján magas szintű védelmet igényel. Ily módon a hatóságok különösen „megfelelő és elégséges” indokokat kötelesek felhozni annak igazolására, hogy a kérelmező jogaiba történő beavatkozás arányos volt az elérni kívánt törvényes céllal (31. bek.). A Bíróság azonban nem volt meggyőződve arról, hogy léteztek ilyen indokok. A kerületi bíróság automatikusan úgy ítélte meg, azzal, hogy a kérelmező az illetlen kijelentéseket egy nyilvános helyen, sok ember előtt tette, elkövette a kisebb garázdaság szabálysértését. Nem mérlegelte a magatartás súlyosságát a véleménynyilvánítás szabadságával. Nem vette figyelembe azt a tényt, hogy a kifogásolt kijelentések fő célja az volt, hogy hozzájáruljanak egy közérdekű vitához, sem azt, hogy a kérelmező kritikája állami szerveket és tisztségviselőket célzott. A Bíróság már számos alkalommal hangsúlyozta, hogy meg kell győződnie arról, hogy a tagállami hatóságok által alkalmazott mércék összhangban állnak-e a 10. cikkben foglalt elvekkel, és jelen esetben nem ez volt a helyzet (32. bek.).

A Bíróság megjegyezte, annak ellenére, hogy a kérelmező kijelentései bizonyos mértékig provokatívak voltak, nem voltak különösebben botrányosak, megdöbbentők vagy rágalmazóak. A kérelmező viselkedése – miután odaláncolta magát egy póznához, és egy megafont használt – sem tűnt zavarónak vagy sokkolónak, és egyértelmű volt, hogy az egy politikai állásfoglalás volt. Mindenesetre, még ha néhány szemtanú járókelő felháborodásának is adott hangot, a 10. cikk nem csak a kedvezően fogadott, vagy semlegesnek avagy ártalmatlannak tartott kijelentéseket védi (34. bek.). Ezért a 10 nap elzárásra való ítélés már önmagában aránytalan volt az adott körülmények között, amelynek kiszabására elegendő

indok vagy jelentős elemzés nélkül került sor (35. bek.). A Bíróság ezért kimondta, hogy a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban” (36. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.); Oberschlick v. Austria (No. 2.) (29. bek.); Steel and Morris v. United Kingdom (88. bek.); Uj v. Hungary (24-25. bek.); Mouvement Raëlien Suisse v. Switzerland (48. bek.).

Címkék: politikai szereplők bírálhatósága; expresszív magatartás; közrend védelme; sértő kifejezések; szankció arányossága[317]

Taranenko v. Russia
(Application no. 19554/05., 2014. május 15-i ítélet)

Tényállás

2004. december 14-én Moszkvában a Nemzeti Bolsevik Párt tagjainak mintegy 40 fős csoportja Putyin orosz elnök ellen tiltakozva elfoglalta az elnöki hivatal épületének recepcióját, melynek során félretolták a bejáratnál lévő biztonsági őrt, majd bezárkóztak az egyik földszinti irodába. A tiltakozás során transzparenseket és plakátokat lobogtattak, illetve szórólapokat dobáltak, amelyekben Putyin lemondására szólítottak fel. A rendőrség a betolakodókat, köztük a kérelmezőt letartóztatta. A kérelmezőt majdnem egy évre előzetes letartóztatásba helyezték. A kérelmező állítása szerint nem vett részt a hivatal elfoglalásában, csupán a tiltakozás szemtanúja kívánt lenni, hogy információkat gyűjthessen a diplomamunkájához. A kerületi bíróság a kérelmezőt a többi vádlottal együtt bűnösnek találta tömeges zavargásban való részvételben. A bíróság szerint jogellenes és agresszív viselkedésükkel súlyosan megsértették a közbiztonságot. A bíróság a kérelmező vonatkozásában leszögezte, hogy közvetlenül részt vett a tömeges zavargásban, és irreleváns, hogy tanulmányi vagy más célokból csatlakozott az akcióhoz. A bíróság a kérelmezőt három év felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte. Az ítéletet a moszkvai városi bíróság is helybenhagyta.

Az eljáró szerv

I. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

[317] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-126559

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a gyülekezés szabadsága éppúgy alapvető jog egy demokratikus társadalomban, mint a véleménynyilvánítás szabadsága, így azt nem lehet megszorítóan értelmezni. Meg kell találni az egyensúlyt a 11. cikk (2) bekezdésében felsorolt törvényes célok és a vélemények szabad kinyilvánításának joga között, akár szavak, gesztusok útján, vagy akár csendben, az utcán vagy más nyilvános helyen gyülekező személyek által történik (65. bek.). Jelen esetben a véleménynyilvánítás és a békés gyülekezés szabadságának kérdése szorosan összekapcsolódik. A személyes vélemények védelme – amit a 10. cikk biztosít – az egyik fő célkitűzése a 11. cikkben foglalt békés gyülekezés szabadságának is (68. bek.). A Bíróság így kimondta, hogy a kérelmező panaszát a 10. cikk alapján kell megvizsgálni, amit a 11. cikk fényében kell értelmezni (69. bek.).

A Bíróság már korábban kimondta, hogy a 10. cikk alapján a tiltakozások is véleményt fejezhetnek ki (70. bek.). A Bíróság szerint a kérelmező és a tiltakozásban résztvevők arra kívánták felhívni a figyelmet, hogy helytelenítik az elnök politikáját, akinek a lemondását követelték (77. bek.). A Bíróság ugyanakkor arra is rámutatott, hogy a 10. cikk nem ad szabadságot e jog bármely fórumon történő gyakorlására. Így nem jogosít fel automatikusan magánterületre történő belépésre, így a szükségszerűen állami tulajdonban lévő ingatlanokba, kormányzati hivatalokba és minisztériumokba sem (78. bek.). A Bíróság rámutatott, hogy bár az elnöki hivatal épülete a nyilvánosság számára nyitva volt, a tüntetők a biztonsági ellenőrzést megkerülve megrohamozták az épületet, és bezárkóztak az egyik üres irodába. Az ilyen viselkedés megrémíthette az alkalmazottakat és a látogatókat, továbbá megzavarta az elnöki hivatal normál működését. Ilyen körülmények között a rendőrség intézkedése – a tüntetők, köztük a kérelmező letartóztatása – indokoltnak tekinthető a közrend védelme érdekében (79. bek.).

Kérdés, hogy a kérelmező előzetes letartóztatásának hossza és a kiszabott büntetés arányos-e az elérni kívánt törvényes céllal (80. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a részes államok nem rendelkeznek korlátlan mérlegeléssel abból a szempontból, hogy milyen intézkedéseket tartanak szükségesnek a közrend védelme érdekében. A Bíróságnak a lehető legnagyobb óvatosságot kell gyakorolnia, amikor a hatóságok intézkedései vagy szankciói eltántoríthatják a kérelmezőket vagy más személyeket az olyan információk és eszmék terjesztésétől, amelyek kétségbe vonják a dolgok fennálló rendjét (81. bek.). A részes államok mérlegelése az olyan jogellenes magatartás büntetésében, amely véleménynyilvánításhoz vagy gyülekezéshez kapcsolódik, széles, de nem korlátlan. A Bíróságnak különös

alapossággal kell megvizsgálnia azokat az eseteket, amikor a tagállami hatóságok nem erőszakos magatartást szankcionálnak börtönbüntetéssel (87. bek.).

A Bíróság úgy vélte, hogy a kérelmezőt nemcsak a véleménynyilvánításáért ítélték el, hanem az ennek során tanúsított magatartása miatt is (90. bek.). A Bíróság fontosnak vélte, hogy a tüntetők nem voltak felfegyverezve, nem folyamodtak erőszakhoz – leszámítva a biztonsági őr félretolását –, és nem okoztak személyi sérülést sem. A vádlottak pedig a tárgyalás végéig megtérítettek a tiltakozó akció során okozott minden vagyoni kárt (91-92. bek.). Így bár a tiltakozás a közrend megzavarásával járt, a tüntetők magatartása nem minősült erőszakosnak. Továbbá a hazai bíróság nem állapította meg, hogy a kérelmező személyesen vett volna részt a károkozásban, vagy más elítélendő cselekményt követett volna el (93. bek.). A Bíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy bár a kérelmező szankcionálása indokolt lenne a közrend védelme érdekében, a fogva tartása, a hosszú ideig, majdnem egy évig tartó előzetes letartóztatása és három év felfüggesztett szabadságvesztésre való ítélése nem volt arányos az elérni kívánt törvényes céllal. Jelen esetet a szankció kivételes súlyossága különbözteti meg azoktól az esetektől, amelyekben a Bíróság hasonló körülmények között arra következtetésre jutott, hogy a kérelmezők néhány napig tartó fogva tartása indokolt volt a közrend védelme miatt (94-95. bek.). Mindezek alapján a Bíróság kimondta, hogy a beavatkozás nem volt „szükséges egy demokratikus társadalomban”, és az Egyezmény 10. cikkét megsértették a 11. cikk fényében (96-97. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Ezelin v. France (Application no. 11800/85., Series A no. 202., 1991. április 26.; 37., 52. bek.); Steel and Others v. United Kingdom (92. bek.); Hashman and Harrup v. United Kingdom (28. bek.); Djavit An v. Turkey (Application no. 20652/92., 2003. február 20.; 39., 56. bek.); Appleby and Others v. United Kingdom (47. bek.); Women on Waves and Others v. Portugal (28., 43. bek.).

Címkék: közrend védelme; gyülekezés szabadsága; szankció arányossága[318]

Aslan and Sezen v. Turkey

(Application no. 43217/04., 2014. június 17-i ítélet)

Aslan and Sezen v. Turkey (No. 2.)

(Application no. 15066/05., 2014. június 17-i ítélet)

[318] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-142969

Tényállás

A két kérelmező egy kéthavonta megjelenő Dema Nu nevű folyóirat tulajdonosa és főszerkesztője. Az újság 2003. február 1-jén megjelent cikkében beszámolt a török hadsereg és a PKK (Kurdisztáni Munkáspárt) illegális fegyveres szervezete közötti összecsapásokról Törökország délkeleti részén. Az Isztambuli Nemzetbiztonsági Bíróság elrendelte a kérdéses lapszám lefoglalását, az ügyész pedig a kérelmezők elítélését indítványozta, amiért egy illegális fegyveres szervezet nyilatkozatait tették közzé folyóiratukban. A kérelmezőket a Nemzetbiztonsági Bíróság bűnösnek találta, és pénzbírságot szabott ki a terrorizmus megelőzéséről szóló 3713. sz. törvény 6. § (2) bekezdése alapján, amely büntetni rendelte a terrorista szervezetek nyilatkozatainak vagy szórólapjainak nyomtatását vagy terjesztését. Emellett elrendelte az újság egy napra történő ideiglenes bezárását. A Semmitőszék helybenhagyta az ítéletet.

A második esetben a folyóirat 2002. április 30-i számában megjelent cikkek közül az egyik a Kurdisztáni Szocialista Párt (PSK) nyilatkozatát tartalmazta, amely bírálta a kormány politikáját, beleértve május 1-je ünneplésének tilalmát, a növekvő munkanélküliségét és a kurd nyelv használatának tilalmát. A Nemzetbiztonsági Bíróság elrendelte az újság példányainak lefoglalását, az ügyész pedig a kérelmezők elítélését indítványozta, amiért egy illegális fegyveres szervezet nyilatkozatait tették közzé folyóiratukban, amely illegális és szeparatista szervezetek melletti propagandának minősültek. A Nemzetbiztonsági Bíróság a terrorizmus megelőzéséről szóló 3713. sz. törvény 6. § (2) bekezdése alapján megállapította a kérelmezők bűnösségét és pénzbírságra ítélte őket. A bíróság továbbá megtiltotta az újság megjelentetését egy héten keresztül. A Semmitőszék helybenhagyta az ítéletet.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság mindkét esetben elfogadta, hogy az újság elkobzása és a kérelmezők elítélése törvényben meghatározott volt, amely a közbiztonság védelmének és a bűnözés megelőzésének legitim célját szolgálta (16. bek.). A Bíróság különös figyelmet fordított a cikkekben használt szavakra és annak környezetére, amelyben közzétették azokat, külön kiemelve a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos problémákat. A szövegek egészében véve nem tartalmaztak erőszakra alkalmazására, fegyveres ellenállásra vagy felkelésre történő felhívást, és nem minősült gyűlöletbeszédnek, amit szintén figyelembe kell venni. A hazai

bíróságok nem vizsgálták meg a szövegeket, a kérelmezőket kizárólag azon az alapon ítélték el, hogy terrorista szervezetek nyilatkozatait jelentették meg (19. bek.). A Bíróság kimondta, hogy a hazai bíróságok által felhozott indokok nem tekinthetők elégségesnek a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozás igazolására (20. bek.). A 10. cikket így mindkét esetben megsértették (21. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Sürek v. Turkey (No. 4.) (Application no. 24762/94., 1999. július 8.; 58. bek.); Gözel and Özer v. Turkey (Application nos. 43453/04., 31098/05., 2010. július 6.; 23., 45., 64. bek.).

Címkék: sajtószabadság; nemzetbiztonság védelme; közrend védelme, terrorizmus[319]

Murat Vural v. Turkey
(Application no. 9540/07., 2014. október 21-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2005-ben festékkel öntötte le Mustafa Kemal Atatürk, a Török Köztársaság alapítójának több szobrát, amit azzal magyarázott, hogy így fejezte ki az ún. kemalista ideológiával szembeni elégedetlenségét. A kérelmezőt végül nem vandalizmus miatt, hanem az Atatürk ellen elkövetett bűncselekményekről szóló 1951. évi 5816. számú törvény alapján, Atatürk emlékének megsértése miatt ítélték el. A kérelmezőt elsőfokon összesen 22 év és 6 hónap szabadságvesztésre ítélték, amit a Semmitőszék 13 évre csökkentett, emellett közügyek gyakorlásától, így a szavazásokon való részvételtől is eltiltották.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kormány azzal érvelt, hogy Atatürk szobrának bemocskolása vandalizmusnak minősül, amely Atatürk emlékének megsértésével járt (41. bek.). A törvény Atatürk emlékének megsértését vagy szobrának megrongálását büntette, ami nem akadályozta meg az egyéneket abban, hogy kritizálják Atatürk személyiségét vagy a kemalista politika eszmeiségét. A szobor megrongálása nem legitim módja a nézetek kifejezésének a 10. cikk alapján (42. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát,

[319] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144920; http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-144921

hanem azok megjelenési formáit is védi. A 10. cikk körébe nem csak a leggyakoribb véleménynyilvánítási formák tartoznak, mint például a beszéd és az írott szövegek, hanem más és kevésbé kézenfekvő médiumok is, ha az emberek úgy döntenek, hogy azokon keresztül közvetítik véleményüket, üzeneteiket, gondolataikat és kritikáikat (44. bek.). Így például a szimbólumok viselése vagy megjelenítése is kifejezési formának minősül a 10. cikk értelmében, de a vélemény meghatározott magatartás tanúsításával is kinyilvánítható (46-48. bek.). Ugyanígy a tiltakozások is jelenthetnek véleménynyilvánítást (49. bek.). A Bíróság szerint annak megítélésekor, hogy a kifogásolt magatartás a 10 cikk körébe tartozik-e, a 10. cikket nem korlátozóan, hanem kiterjesztően kell értelmezni (52. bek.). Bármely egyénnek, aki véleményét kívánja közvetíteni, joga van azt non-verbális vagy szimbolikus kifejezési eszközök használatával megtenni. A Bíróság ezért elutasította a kormány azon érvét, hogy a kérelmezőnek joga volt gondolatait és véleményét kifejezni és terjeszteni beszéd, írás, képek és más médiumok útján, anélkül hogy erőszakhoz folyamodott volna (53. bek.). A Bíróság szerint annak eldöntésekor, hogy egy bizonyos cselekedet vagy magatartás a 10. cikk körébe tartozik-e, vizsgálni kell a kérdéses cselekedet vagy magatartás természetét, különösen annak objektív szempontból látható vonását, valamint a cselekedetet vagy magatartást végző személy célját vagy szándékát. A kérelmezőt azért ítélték el, mert leöntötte festékkel Atatürk szobrát, amit objektív szempontból egy véleményt kinyilvánító cselekedetnek lehet tekinteni. A kérelmező is egyértelművé tette a büntetőeljárás során, hogy az Atatürk iránti tisztelet hiányát szándékozott kifejezni (54. bek.). A Bíróság így arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező a véleménynyilvánítási szabadságát gyakorolta, az elítélése és a börtönbüntetés kiszabása pedig beavatkozást jelentett a 10. cikkben foglalt jogaiba (56. bek.).

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni (64. bek.). Elfogadta, hogy Atatürk egy ikonikus figura volt Törökországban, és hogy a török parlament úgy döntött, hogy kriminalizálnak bizonyos magatartásokat, amelyek megítélésük szerint sértőek lehetnek Atatürk emlékére, és sérthetik a török társadalom érzéseit (65. bek.). Mindazonáltal a Bíróságot meglepte a jogszabály által előirányzott büntetés szélsőséges súlyossága, amivel több mint 13 évig terjedő szabadságvesztést szabtak ki a kérelmezőre. A békés és erőszakmentes kifejezési formákat elvileg nem lehet a szabadságvesztés-büntetés kiszabásának fenyegetésétől függővé tenni. Bár a kérelmező tettei közvagyon elleni fizikai támadást valósítottak meg, ezek nem voltak olyan súlyúak, amelyek indokolnák a szabadságvesztés kiszabását (66. bek.). A Bíróság szerint ezért szükségtelen annak vizsgálata, hogy a török bíróságok által felhozott indokok elégségesek voltak-e a kérelmező

véleménynyilvánítási szabadságába való beavatkozáshoz, illetve Atatürk figurája iránti neheztelő megnyilvánulása „sértőnek” minősült-e. Nincsenek olyan indokok, amelyek igazolnának egy ilyen súlyos büntetés kiszabását a kérdéses cselekedet tekintetében (67. bek.). A Bíróság kimondta, hogy a kiszabott büntetés durván aránytalan volt az elérni kívánt törvényes céllal (68. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (57. bek.); Baskaya and Okcuoglu v. Turkey (Application nos. 23536/94., 24408/94., 1999. július 8.; 65-66. bek.); Odabasi and Kocak v. Turkey (Application no. 50959/99., 2006. február 21.; 23. bek.).

Címkék: expresszív magatartás, provokatív gesztus; közrend védelme; szankció arányossága[320]

Gough v. United Kingdom
(Application no. 49327/11., 2014. október 28-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2003-ban úgy döntött, hogy Angliából egészen Skóciáig meztelenül gyalogol el, kiérdemelve „a meztelen turista” becenevet. 2003-tól 2012-ig több mint 30-szor tartóztatták le Skóciában, amiért nyilvánosan meztelenül mutatkozott, és mintegy 20 alkalommal bűnösnek találták a „béke megsértéséért” (breach of the peace), illetve a „bíróság megsértéséért (contempt of court). Habár első alkalmakkor figyelmeztetést vagy viszonylag rövid ideig tartó szabadságvesztést kapott, a büntetések a bűnismétlések miatt egyre nőttek, nem egyszer a maximális 12 hónapos börtönbüntetést is kiszabták rá. Ennek következtében a kérelmező 2006 májusa és 2012 októbere között – amikor végül elhagyta Skóciát – összesen 7 napig volt szabadlábon. 2003-tól 2012-ig összességében mintegy 7 évig tartották fogva Skóciában, amiért meztelenül jelent meg a nyilvánosság előtt.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

[320] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147284

A kérelmező többek között azt panaszolta, hogy az ellene hozott megtorló intézkedésekkel – amiért úgy fejezte ki véleményét a meztelenségről, hogy meztelenül jelent meg nyilvános helyeken – megsértették a véleménynyilvánítási szabadságát (127., 147. bek.). A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát, hanem azok megjelenési formáit is védi. Elismerte, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalhatja a jogot egy személy számára, hogy gondolatait az öltözködésén vagy a magatartásán keresztül fejezze ki (149. bek.). Jelen esetben a kérelmező úgy döntött, hogy nyilvánosan meztelenül lesz annak érdekében, hogy kifejezze véleményét az emberi test ártalmatlan természetéről. A Bíróság ezért úgy vélte, hogy a nyilvános meztelenkedése egyfajta véleménynyilvánításnak tekinthető, amely a 10. cikk hatálya alá tartozik. A letartóztatása, eljárás alá vonása, elítélése és a fogva tartása megtorló intézkedéseket képeztek, válaszul a véleménye kifejezésének formájára (150. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy az intézkedések célja a zavargás és a bűnözés megelőzése. Egyértelmű, hogy az intézkedések célja a kérelmező megakadályozása volt a „béke megsértésének" elkövetésében, ideértve a törvény tiszteletének biztosítására irányuló tágabb célt (158. bek.).

A Bíróság szerint az, hogy a nyilvános meztelenség milyen mértékben és milyen körülmények között elfogadható egy modern társadalomban, közérdekű kérdés. Az a tény, hogy a kérelmező álláspontját a nyilvános meztelenségről nagyon kevés ember osztotta, önmagában még nem perdöntő a Bíróság előtt. A nyilvános meztelenség nagyobb mértékű elfogadására irányuló egyéni szándékként a kérelmezőnek joga volt egy ilyen vitát kezdeményezni, és közérdek fűződött ahhoz, hogy azt megtehesse. Azonban a nyilvános meztelenség kérdése erkölcsi és közrendi megfontolásokat is felvet. Így az alkalmazható mérlegelési jogkör a nyilvános meztelenkedés eseteire történő reagáláskor – szemben a témáról szóló puszta kijelentések vagy érvek szabályozásával – széles (172. bek.).

Ami a szankciók súlyosságát illeti, a korai ítéletekben csak figyelmeztették vagy rövid ideig tartó szabadságvesztésben részesítették. A bíróságok csak számos elítélést követően kezdtek el jelentősebb szabadságvesztést kiszabni, és még akkor is kevésbé szigorú büntetés kiszabására törekedtek (174. bek.). Bár az egyes bűncselekményekért kiszabott büntetések önmagában véve nem olyanok, amelyek felvetnék az aránytalanság kérdését a 10. cikk alapján, a számos intézkedés kumulatív hatása a kérelmezőre – aki 2003 óta több mint 7 évet töltött börtönben miután elítélték nyilvános meztelenkedésért – tagadhatatlanul súlyos volt. Ugyanakkor nem lehet figyelmen kívül hagyni a kérelmező saját felelősségét sem az elítélésekért és a kiszabott büntetésekért. A kérelmezőnek a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlásakor elvben általános kötelezettsége volt, hogy tiszteletben tartsa az

ország törvényeit, és a jogi vagy társadalmi változások iránti vágyát azokkal összhangban fejezze ki. Számos más úton is kifejezhette véleményét a meztelenségről, és a témáról szóló nyilvános vita kezdeményezése is nyitva állt előtte. A Bíróság külön hangsúlyozta, hogy köteles – különösen annak fényében, hogy ő kért toleranciát a saját magatartása tekintetében – toleranciát és érzékenységet tanúsítani a nyilvánosság más tagjainak nézetei iránt. A kérelmező azonban elutasított minden olyan tanácsot, hogy a nyilvános meztelenség elfogadása a helyszín természetétől és a nyilvánosság más tagjainak jelenlététől függően változhat. Anélkül, hogy bármilyen érzékenységet tanúsított volna mások véleményére, vagy hogy a viselkedését sértőnek találhatják, ragaszkodott ahhoz, hogy joga van mindig és mindenhol meztelenül megjelenni (175. bek.).

A kérelmező esete aggasztó volt, ám a hajthatatlansága vezetett ahhoz, hogy jelentős időt töltött börtönben egy önmagában viszonylag jelentéktelen bűncselekményéért. A bebörtönzése a büntetőjog ismétlődő megsértésének eredménye volt a következmények teljes ismeretében, egy olyan magatartáson keresztül, amely nem csak szembe ment a nyilvános viselkedésnek egy modern demokratikus társadalomban elfogadott normáival, hanem arra is alkalmas volt, hogy riasztónak és erkölcsileg sértőnek találják mások. Tekintettel a fenti megfontolásokra és a széles mérlegelési jogkörre az ilyen ügyekben, a Bíróság megállapította, hogy a hazai hatóságok által felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek” voltak, és az intézkedések „nyomós társadalmi érdeknek” feleltek meg válaszul a kérelmező ismételt antiszociális magatartására. Nem lehet azt mondani, hogy a kérelmező által választott kifejezési formára válaszul hozott megtorló intézkedések – még együttesen vizsgálva is – aránytalanok voltak az elérni kívánt törvényes céllal. A Bíróság végül hozzátette, a 10. cikk nem terjedhet odáig, hogy lehetővé tegye az egyének számára – még azoknak is, akik őszintén hisznek a saját meggyőződésükben – hogy ismételten rákényszerítsék antiszociális magatartásukat másokra, a társadalom vonakodó tagjaira, majd a véleménynyilvánítási szabadságukba történő beavatkozás aránytalanságára hivatkozzanak, amikor az állam – hogy megvédje a közvéleményt a nyilvános kellemetlenségektől – érvényesíti a törvényt az ilyen szándékos antiszociális magatartás tekintetében. Még ha a kiszabott büntetések a kérelmezőre nézve súlyos következményekkel is jártak, a Bíróság szerint nem avatkoztak be indokolatlanul a véleménynyilvánítás szabadságába (176. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Jersild v. Denmark (31. bek.).

Címkék: expresszív magatartás; közrend védelme; közerkölcs védelme[321]

Shvydka v. Ukraine
(Application no. 17888/12., 2014. október 30-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező a Batkivshchyna ellenzéki párt – akinek elnöke az akkoriban bebörtönzött Julija Timosenko – tagja volt, aki 2011. augusztus 24-én részt vett az ország függetlenségének napja alkalmából egy híres ukrán költő emlékművénél rendezett koszorúzási ünnepségen. A rendezvényen Viktor Janukovics korábbi elnök is részt vett, aki egy koszorút helyezett el az emlékműnél. Az ünnepség után a kérelmező leszakította a koszorú „V. F. Janukovics Ukrajna elnöke" feliratú szalagját, tiltakozásul az elnök politikája ellen, amelynek számos járókelő volt a szemtanúja. A kérelmezőt letartóztatták és a szabálysértési kódex 173. §-a alapján ún. „egyszerű huliganizmusért"[322] (garázdaságért) 10 nap elzárásra ítélték. A kérelmező aznap fellebbezett az ítélet ellen, azzal védekezve, hogy a szalag eltávolításával csupán a véleményét fejezte ki, és nem szándékozott megzavarni a közrendet. 3 héttel később, amikor a kérelmező már letöltötte büntetését, a másodfokú bíróság helybenhagyta az ítéletet.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát, hanem azok megjelenési formáit is védi (31. bek.). A beavatkozás arányosságának értékelésekor a kiszabott szankció természetét és súlyosságát is figyelembe kell venni. A Bíróságnak különös alapossággal kell megvizsgálnia azokat az eseteket, amikor a tagállami hatóságok nem erőszakos magatartást szankcionálnak börtönbüntetéssel (34. bek.). A Bíróság számára az első kérdés az volt, hogy a kérelmező cselekedete az Egyezmény 10. cikke értelmében véleménynyilvánításnak minősült-e (35. bek.). Rámutatott, hogy már különböző kifejezési formákat vizsgált meg, amelyek a 10. cikk hatálya alá tartoznak (36. bek.). A kérelmező az ukrán elnök által elhelyezett koszorú szalagját szedte le (37. bek.). Tekintettel a

[321] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147623

[322] A 2008-ban módosított 1984. évi szabálysértési kódex 173. §-a értelmében „egyszerű huliganizmusnak" minősül a nyilvános helyen történő káromkodás, sértő viselkedés vagy más hasonló cselekedetek, amelyek összességében megsértik a békét, vagy megzavarják a közrendet.

magatartására és annak kontextusára, a Bíróság elfogadta, hogy tettével bizonyos gondolatok közvetítésére törekedett az elnökről és a körülötte lévő emberekről, ami egyfajta politikai véleménynyilvánításnak tekinthető. Ezért a kérelmező elzárással való büntetése beavatkozás a véleménynyilvánítás szabadságába (38. bek.).

A Bíróság ugyanakkor nem fogadta el a kérelmező azon érvét, hogy a szabálysértési kódex „egyszerű huliganizmusra" vonatkozó rendelkezése ne lenne alkalmazható, amely a közrendet megzavaró, sértő magatartásokra vonatkozik. A kérelmező cselekedetét ebbe a kategóriába lehet sorolni, aki egy provokatív gesztushoz folyamodott, amely valószínűleg számos embert megzavarhatott vagy sérthetett. Ezért az elítélés jogszerű volt (39. bek.), amelynek célja a közrend és mások jogainak védelme volt (40. bek.). A szabálysértési kódex 32. cikke szerint a közigazgatási bűncselekményeket – azaz az ukrán jog szerinti kisebb súlyú bűncselekményeket (kihágásokat) – csak kivételes esetben lehet elzárással büntetni. Azonban a kérelmezővel szemben, aki nem volt büntetett előéletű, a legkeményebb szankciót alkalmazták egy olyan törvényszegésért, amely nem foglalt magában erőszakot vagy járt annak veszélyével. A hazai bíróság arra hivatkozott, hogy a kérelmező nem ismerte el bűnösségét, és azért büntették meg, mert nem volt hajlandó politikai nézetein változtatni. A Bíróság ezt nem tartotta indokoltnak, és úgy vélte, hogy az intézkedés nem állt arányban az elérni kívánt céllal (41. bek.). A Bíróság így arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságát megsértették (42. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Oberschlick v. Austria (No. 1.) (57. bek.); Skałka v. Poland (38. bek.); Women on Waves and Others v. Portugal (30. bek.); Tatár and Fáber v. Hungary (36. bek.); Taranenko v. Russia (87. bek.).

Címkék: politikai és expresszív magatartás, provokatív gesztus; közrend védelme; szankció arányossága[323]

Yoslun v. Turkey
(Application. no. 2336/05., 2015. február 10-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező 2003 augusztusában egy ellenzéki párt által szervezett és a prefektúra által engedélyezett koncerten vett részt énekesként. A koncerten a színpadra lépve egy beszédet

[323] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-147445

mondott, amelyben bírálta a török kormányt, azt állítva különösen, hogy a modern Törökország nem volt sem szabad, sem demokratikus. Emellett kurd nacionalista mozgalmakat támogató kijelentéseket is tett. Ezt követően a rendőrség eljárást indított, és az ügyészség a kérelmező ellen vádat emelt hatósági rendelkezéssel szembeni engedetlenségért arra hivatkozva, hogy a prefektusi engedély csak a koncert adására volt érvényes, de nem engedélyezett semmilyen politikai beszédet. A kérelmezőt pénzbírság megfizetésére ítélték. A kérelmező fellebbezett a határozat ellen, és tárgyalás megtartását kérte, ám a büntető bíróság elutasította azt.

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag megállapította az Egyezmény 10. cikkének sérelmét.

A döntés indokolása

A kérelmező szerint megsértették a véleménynyilvánítás szabadságát, mert büntetőjogilag felelősségre vonták, amiért a közönséghez egy beszédet intézett egy engedélyezett koncerten (34. bek.). A Bíróság megjegyezte, hogy az ügy eltért a legtöbb török esettől, mivel itt a kérelmező elítélésére a büntetőjogot alkalmazták, nem pedig a terrorizmus elleni törvényeket. A kérelmezőt hatósági rendelkezéssel szembeni engedetlenségért ítélték el azon az alapon, hogy a korábban kiadott hivatalos engedély csak zenei előadásra vonatkozott és nem arra, hogy a koncert során nyilatkozatokat tegyen. Az ügyet tárgyaló bíróság úgy döntött, hogy pénzbírságot kell kiszabni a beszéd tartalmának vizsgálata nélkül. Ám még ha a korlátozás nem is érintette a beszéd tartalmát, az elítélés kétségkívül korlátozta a kérelmező azon szabadságát, hogy másokkal véleményeket és gondolatokat megosszon (40. bek.). A Bíróság szerint ezért beavatkozás történt az információk és eszmék közlésének szabadságába (41. bek.).

A beavatkozásnak volt jogi alapja, amely hozzáférhető volt (44-45. bek.). Ami az előreláthatóságot illeti, a Bíróság emlékeztetett arra, hogy egy norma akkor „előre látható” különösen, ha lehetővé tesz bizonyos fokú védelmet a hatóságok önkényes beavatkozásaival és a korlátozás bármely fél kárára történő kiterjedt alkalmazásával szemben (46. bek.). A törvény szerint – amely alapján a kérelmezőt elítélték – „az illetékes hatóság rendelkezése vagy az általa meghozott intézkedés iránti engedetlenség” szabadságvesztéssel és pénzbüntetéssel volt büntethető. A Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy ez a megfogalmazás nem volt teljesen világos ahhoz, hogy lehetővé tegye a kérelmező számára annak észrevételét, hogy ha énekesként kijelentéseket tesz a korábban engedélyezett koncert részeként, az

hatósági rendelkezéssel szembeni engedetlenségnek minősül, amely büntetőjogi szankciók kivetését eredményezheti. A Bíróság szerint a hazai bíróságok a rendelkezés hatályát kiterjesztették azon túl, ami a jelen ügy körülményei között ésszerűen előrelátható lehetett volna (47. bek.). Ennélfogva az előre láthatóság követelménye nem teljesült, és a Bíróság kimondta, hogy a beavatkozás nem „törvényben meghatározott" (48. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Tourancheau and July v. France (54. bek.).

Címkék: törvényben meghatározottság[324]

Maguire v. United Kingdom
(Application no. 58060/13., 2015. március 3-i döntés)

Tényállás

A kérelmező 2011 szeptemberében Glasgow-ban egy labdarúgó-mérkőzésen vett részt, amely a Rangers FC és a Celtic FC között zajlott (a két nagy glasgow-i futballcsapat mérkőzéseit Old Firm-nek szokás nevezni). A mérkőzések gyakran a két rivális klub protestáns és katolikus szurkolói közötti „felekezeti erőszakba", összecsapásokba torkollnak. A kérelmező egy olyan felsőt viselt, amelynek elején az „INLA" felirat volt látható – a rövidítés az Ír Nemzeti Felszabadító Hadseregre utalt, amely szervezetet a terrorizmusról szóló 2000. évi törvény (Terrorism Act 2000) betiltott – a hátoldalán pedig a következő szlogen volt olvasható: „B*szd meg a pipacsot, emlékezz Derry-re" („Fuck your poppy remember Derry"). Az Egyesült Királyságban a pipacs szimbolizálja a fegyveres erők elesett tagjaira való emlékezést, és széles körben viselik november 11-én („Emlékezés napja"). Derry egy észak-írországi város, ahol 1972 januárjában a brit hadsereg katonái 13 tüntetőt és járókelőt öltek meg egy felvonulás során („Véres vasárnap"). A mérkőzést követően a kérelmezőt más Celtic szurkolókkal együtt letartóztatták. A kérelmezőt 2012 szeptemberében „béke megsértése" (breach of the peace) miatt elítélték, és két évre eltiltották a labdarúgó-mérkőzések látogatásától.

Az eljáró szerv

IV. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

[324] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-151009

A döntés indokolása

A Bíróság ezúttal is emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk nem csupán a nézetek és információk tartalmát, hanem azok megjelenési formáit is védi. A véleménynyilvánítás szabadsága magában foglalhatja a jogot egy személy számára, hogy gondolatait az öltözködésén keresztül fejezze ki (45. bek.). A Bíróság kész volt feltételezni, hogy a kérelmező felső viselésére úgy lehet tekinteni, mint a politikai nézetei kifejezésének egy módjára, és a szankcionálásával beavatkoztak a véleménynyilvánítás szabadságába (46. bek.). A Bíróság elfogadta, hogy a kérelmező elítélésének legitim célja a zavargás és a bűnözés megelőzése, mivel azt célozta, hogy megakadályozza a labdarúgó-mérkőzések következményeként előforduló felekezeti erőszakot a csapatok között, melyek szurkolói gyakran összecsapnak (47. bek.). Emlékeztetett arra, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága azokra az „információkra" és „eszmékre" is vonatkozik, amelyek sértőek, sokkolóak, vagy zavaróak (48. bek.). Ugyanakkor, a Bíróság már kimondta, hogy el kell kerülni amennyire csak lehetséges az olyan kifejezéseket, amelyek indokolatlanul sértőek másokra nézve, és ezáltal sérthetik mások jogait, és nem járulnak hozzá a nyilvános vita semmilyen formájához, amely az emberi ügyek előremozdítását szolgálja (49. bek.). A nemzeti hatóságoknak lehetővé kell tenni, hogy figyelembe vehessék azt, ha a kérdéses kifejezésnek több jelentése lehet, amely csak a történelmi háttér teljes ismeretében érthető meg teljesen (50. bek.).

A Bíróság elismerte, hogy Észak-Írország helyzete, a brit katonák történelmi szerepe, és a „Véres vasárnap" eseményei közérdeklődésre számot tartó ügyek. A kérelmező a felsőjével fejezte ki véleményét ezekben a témákban oly módon, amely a hazai bíróságok szerint sértő volt, és valószínűleg aggodalmat, riadalmat okozott másokban. A fellebbviteli bíróság a kérelmező cselekedetét egy „szándékosan provokatív gesztusnak" nevezte. Azonban az a tény, hogy a cselekedet provokatívnak gondolható, önmagában nem igazolja a kérelmező letartóztatását, és a „béke megsértése" miatti elítélését (52. bek.). A rendőrség bizonyítékai szerint a kérelmező felsője a játék kontextusában az erőszak és a zavargás jelentős kockázatát keltette. A bíró is utalt a Celtic és a Rangers szurkolók közötti gyakori összecsapásokra (53. bek.). A kérdéses időszakban a felekezeti erőszak elismert társadalmi probléma volt Skóciában. A skót kormány a skót labdarúgás szabályozásán és rendfenntartásán keresztül is kifejezte a felekezeti erőszak felszámolása iránti elkötelezettségét. A Bíróság hangsúlyozta, hogy a nemzeti hatóságok jobb helyzetben vannak a Bíróságnál, hogy megértsék és értékeljék a konkrét társadalmi problémákat. Nem lehet tehát azt mondani, hogy a kérelmező azonnali letartóztatása és későbbi elítélése ésszerűtlen volt az adott körülmények között (54. bek.).

Fontos azt is kiemelni, hogy a kérelmezőt nem azért ítélték el, mert kifejezte véleményét, akár erős szóhasználattal, hanem az elítélés egy bizonyos magatartásra vonatkozott egy adott időpontban, egy adott helyszínen. Amint azt a fellebbviteli bíróság hangsúlyozta, a kérelmezőnek számtalan lehetősége van Skóciában arra, hogy kifejtse véleményét, vagy részt vegyen valódi tüntetéseken (55. bek.). Végül érdemes megjegyezni, hogy míg a „béke megsértése" akár egy évig terjedő szabadságvesztéssel is büntethető, a kérelmező esetében nem került sor szabadságvesztés kiszabására. A bíró a mérkőzések látogatásától való eltiltás kiszabását találta megfelelőnek, mert a büntetés kapcsolódott a magatartáshoz, és azt is szolgálta, hogy megvédje a közvéleményt a hasonló magatartásoktól. A kérelmezőt pedig korábban már elítélték közrend megzavarásáért. A Bíróság nem gondolta úgy, hogy a két éves tilalom – még úgy sem, hogy a kérelmező lelkes focirajongó volt, és egy Celtic bérlettel is rendelkezett – túlzó lenne, és ezáltal a beavatkozás indokolatlan lenne (56. bek.). Következésképpen még ha a Bíróság feltételezné is, hogy a kérelmező elítélése beavatkozást jelent a véleménynyilvánítás szabadságába, az állam által felhozott indokok „megfelelőek és elégségesek" voltak, és a beavatkozás „nyomós társadalmi érdeknek" felelt meg. Mindezek alapján a Bíróság a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak találta, és az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdése alapján elutasította (57. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Handyside v. United Kingdom (49. bek.); Jersild v. Denmark (31. bek.); Donaldson v. United Kingdom (Application no. 56975/09., 2011. január 25.; 20., 27-28. bek.); Murat Vural v. Turkey (54-56. bek.).

Címkék: expresszív magatartás; közrend védelme; szankció arányossága[325]

7. Szerzői jog

Ashby Donald and Others v. France
(Application no. 36769/08., 2013. január 10-i ítélet)

Tényállás

A kérelmező divatfotósok felvételeket készítettek egy 2003-as párizsi divatbemutatóról, és a fényképeket a divatházak engedélye nélkül tették közzé egy másik divatcég internetes oldalán. A képek közzétételét követően a három divatfotóst a párizsi büntetőbíróság

[325] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-153510

felmentette, ám 2007-ben a fellebbviteli bíróság megváltoztatta az ítéletet, és szerzői jogok megsértése miatt 3 ezer és 8 ezer euró közötti pénzbírságra megfizetésére ítélte őket, valamint összesen 225 ezer euró kártérítést ítélt meg a francia divattervezők és divatházak szövetségének (La Fédération française de la couture) és öt divatháznak. A kérelmezők felülvizsgálati kérelmükben az Egyezmény 10. cikkére, valamint a szerzői jogi törvényre, a szellemi tulajdonról szóló 1992. évi kódexre (Code de la Propriété Intellectuelle, Article 122-5 9°) hivatkoztak, amely lehetővé teszi a szerzői mű többszörözését, ábrázolását vagy a mű nyilvánossághoz közvetítését kizárólag hírközlési és tájékoztatási céllal nyomtatásban, az elektronikus médiában vagy az interneten, feltéve, hogy a szerző nevét egyértelműen jelzik. A kérelmezők szerint ez a kivétel a fényképek online terjesztésére, illetve egy olyan internetes honlapra is alkalmazható, amely divattal és a divattervezéssel foglalkozik. A Semmitőszék (Cour de Cassation) 2008 februárjában elutasította a felülvizsgálati kérelmet.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság egyhangúlag kimondta, hogy az Egyezmény 10. cikkét nem sértették meg.

A döntés indokolása

A kérelmezők azzal érveltek, hogy a divatbemutatón készült fényképek „információnak" tekinthetők, és azok internetes terjesztése a véleménynyilvánítás szabadságába tartozik akkor is, ha az üzleti céllal történik (26. bek.). Ha az alkotók úgy döntenek, hogy a rendezvényre meghívják a sajtó képviselőit, munkájuk nyilvánosság számára történő bemutatása céljából, úgy nem kifogásolhatják, ha a nyilvánosságra hozatal meghaladja a várakozásukat, és az állam nem írhatja elő a sajtónak, hogy az tetszőleges kívánalmaknak feleljen meg (28. bek.). A kormányzat ezzel szemben azzal érvelt, hogy a beavatkozás célja nem a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozása, hanem jogorvoslat nyújtása volt, hiszen a képeket haszonszerzés céljából tették közzé, az alkotók engedélye nélkül. Az alkotók jogai hasonlóak ahhoz a szerzőhöz, akinek munkája engedély nélkül jelenik meg (30. bek.). A divatbemutatóról készült fényképek nem járultak hozzá politikai vagy társadalmi vitához, vagy közéleti kérdések megoldásához (32. bek). A beavatkozás, illetve az annak alapjául szolgáló törvény célja az, hogy megvédje a szellemi tulajdonhoz való jogot, illetve megvédje a szerzők jogait, szem előtt tartva munkáik hamisításának kockázatát (33. bek.).

A Bíróság emlékeztetett arra, hogy a 10. cikk az interneten folyó kommunikációra is alkalmazandó, függetlenül attól, hogy milyen típusú üzenetet közvetít. A véleménynyilvánítás szabadsága a fényképek közzétételét is magában foglalja, így a szóban forgó fényképek

internetes közzététele is a véleményszabadság gyakorlásának számít. A kérelmezők szerzői jogok megsértése miatti elítélése ezért a véleménynyilvánítás szabadságába történő beavatkozásnak minősül, amelynek célja mások jogainak, a divatházak, divattervezők szerzői jogainak védelme (34., 36. bek.). A Bíróság kiemelte, hogy a részes államokat megillető mérlegelési jogkör terjedelme számos tényezőtől függ, beleértve a közlés típusát vagy a kérdéses információk fontosságát. Így az Egyezmény 10. cikk (2) bekezdése kevés teret enged a politikai beszéd korlátozására, míg szélesebb mozgástér van a kereskedelmi közlések szabályozására. A Bíróság azonban úgy vélte, hogy ebben az esetben széles mérlegelési jogkört kell adni a tagállami hatóságoknak, mivel a divatbemutatóról készült képek honlapon való közzététele nem egy közérdeklődésre számot tartó társadalmi kérdéshez kapcsolódott, hanem a „kereskedelmi beszéd" egyik fajtáját érintette. Kétségtelen, hogy a kérelmezők a fényképeket a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tették, de nem lehet azt mondani, hogy ezzel közérdekű vitában vettek volna részt (39. bek.). Jelen esetben két ellentétes, alapvető jog között kellett egyensúlyt teremteni: egyrészt az Egyezmény 10. cikke által védett véleménynyilvánítás szabadsága, másrészt az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkében rögzített tulajdonhoz való jog között, amely a szellemi tulajdonra is kiterjed (40. bek.). E két tényező a nemzeti hatóságok számára különösen széles mérlegelési jogkört tesz lehetővé (41. bek.).

A Bíróság egyetértett a francia bíróságok azon megállapításával, hogy a kérelmezők a képek közzétételével, a szerzői jogi jogosultak engedélye nélküli bemutatásával megsértették mások szellemi tulajdonhoz való jogát (42. bek.). A szankciók természete és súlyossága – amit figyelembe kell venni a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozás arányosságának értékelésekor – szintén nem olyan, ami aránytalanná tenné a beavatkozást. A kérelmezők nem szolgáltattak bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy ezek a szankciók „anyagilag megfojtották" volna őket, a károk kiszámítása tekintetében pedig a Bíróság utalt a tisztességes eljárás garanciájára, ami nem volt vitatott (43. bek.). Ilyen körülmények között – mivel különösen széles mérlegelési jogkör biztosított a hazai hatóságoknak – a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a beavatkozás nem volt aránytalan az elérni kívánt törvényes céllal (44. bek).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Anheuser-Busch Inc. v. Portugal (Application no. 73049/01., 2007. január 11., 72. bek.); Axel Springer AG v. Germany (95. bek.); Von Hannover v. Germany (No. 2.) (Application nos. 40660/08., 60641/08., 2012. február 7.; 103. bek.); Mouvement Raëlien Suisse v. Switzerland (61. bek.).

Címkék: sajtószabadság; képmáshoz való jog; szerzői jog[326]

Neij and Sunde Kolmisoppi v. Sweden

(Application no. 40397/12., 2013. február 19-i döntés)

Tényállás

A kérelmezők a „The Pirate Bay" (TPB) nevű fájlmegosztó (torrent) internetes oldal alapítói. 2006 májusában a svéd rendőrség egy razzia során lefoglalta a honlap néhány szerverét, az ügyészség pedig vádat emelt a szerzői jogi törvény megsértése miatt. 2009-ban a bíróság kimondta, hogy az alapítók a portál üzemeltetésével szerzői jogi jogsértést követtek el, és egy év letöltendő szabadságvesztésre, valamint 3,3 millió euró pénzbüntetésre ítélte őket. A fellebbviteli bíróság a kiszabott börtönbüntetést ugyan mérsékelte, ám a pénzbüntetés összegét 5 millió euróra emelte.

Az eljáró szerv

V. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmezők arra hivatkoztak, hogy a véleménynyilvánítási szabadságuk mellett az információk megismerésének és közlésének, terjesztésének jogát is megsértették. A Pirate Bay nem tárolt tartalmakat a szerverein, az oldal működtetésével csak információkat fogadtak és közvetítettek, illetve kapcsolati lehetőséget biztosítottak a felhasználók számára, amihez az Egyezmény 10. cikke alapján joguk van. A jogsértést nem ők, hanem a jogvédett tartalmakat jogosulatlanul megosztó felhasználók követték el. A 10. cikk rögzíti azt a jogot, hogy automatikus szolgáltatásnyújtás keretében a felhasználók megosszanak egymás között nem jogvédett tartalmakat az internetes kommunikáció alapelveinek megfelelően és az információs társadalmon belül. Véleményük szerint a 10. cikk védi az ilyen szolgáltatás nyújtásának jogát az interneten, amely legális és illegális célokra egyaránt felhasználható anélkül, hogy a szolgáltatást működtető személyek felelősek lennének a szolgáltatást használó személyek által elkövetett cselekményekért. Ezért ők nem tehetők felelőssé azért, amiért mások használják a TPB-t, amelynek kezdeti célja csupán az volt, hogy megkönnyítse az információk cseréjét az interneten.

[326] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-115845

A Bíróság mindenekelőtt megállapította, hogy a kérelmezőket egy olyan weboldal működtetésében való részvételéért ítélték el, amely a felhasználók számára lehetővé tette, hogy a szerzői jog által védett digitális tartalmakat – filmeket, zenéket, számítógépes játékokat – osszanak meg. A Bíróság következetesen hangsúlyozta, hogy az Egyezmény 10. cikke biztosítja az információk közlésének jogát, valamint azt, hogy a nyilvánosság megismerhesse azokat. Figyelembe véve az elérhetőségét és a tárolás képességét, valamint a hatalmas mennyiségű információ közzétételét, az internet fontos szerepet játszik a nyilvánosság hírekhez való hozzáférésének javításában, és általában az információk megosztásának és terjesztésének megkönnyítésében. Sőt, a 10. cikk nemcsak az információk tartalmát, hanem azok küldésének vagy fogadásának eszközeit is védi. A Bíróság ezért úgy ítélte meg, hogy a kérelmezők által fenntartott eszköz, amely arra szolgál, hogy mások információkat közölhessenek és fogadjanak, a 10. cikk hatálya alá tartozik, és elítélésük beavatkozás a véleménynyilvánítási szabadságukba.

A beavatkozás törvényes célja a szerzői jogok védelme a szóban forgó tartalmak esetében. A Bíróság szerint meg kell találni az egyensúlyt a véleménynyilvánítás szabadsága és a szerzői jog védelmének érvényesülése között. Mérlegelni kell egyrészt a kérelmezők azon érdeke között, hogy elősegítsék az információk megosztását, másrészt a szerzői jogi jogosultak védelmének érdeke között. A szerzői jogi jogosultak védelméhez fűződő érdek súlya kapcsán a Bíróság emlékeztetett arra, hogy a szellemi tulajdon az Első Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. cikkének védelmében részesül. E jog valódi, tényleges gyakorlásának biztosításához nem elegendő az állam beavatkozástól való tartózkodása, hanem pozitív védelmi intézkedésekre is szükség van. A svéd hatóságoknak tehát két olyan egymással versengő érdek között kellett egyensúlyt teremteniük, amelyeket egyaránt véd az Egyezmény. A Bíróság hozzátette, hogy a tagállamokat megillető mérlegelési jogkör szélessége számos tényezőtől függ, amelyek közül a szóban forgó információk típusa különösen fontos. Jelen esetben a közétett tartalmak – amelyek miatt a kérelmezőket elítélték – nem élveznek ugyanolyan magas szintű védelmet, mint a politikai véleménynyilvánítás és vita. A szóban forgó információk természete és a fent említett érdekek egyensúlyozása pedig az állam számára különösen széles mérlegelési jogkört tesz lehetővé. Kérdés, hogy a szerzői jog védelme és a szerzői jogosultak érdekei fontosabbak-e, mint a véleménynyilvánítás szabadsága. A Bíróság szerint erre a kérdésre nem lehet minden esetre érvényes választ adni, azt csakis a konkrét eset tényei fényében lehet eldönteni.

Mivel a svéd hatóságok kötelesek megvédeni a szerzői jogi jogosultak szellemi tulajdonhoz fűződő jogait, a Bíróság megítélése szerint ez nyomós okot jelentett a

véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására. A kérelmezőket „csak” olyan tartalmak miatt ítélték el, amelyek szerzői jogilag védettek. A Bíróság a börtönbüntetést és a kártérítést sem tekintette aránytalannak. E következtetés levonása során tekintettel volt arra, hogy a kérelmezők nem tettek lépéseket a kérdéses torrent fájlok eltávolítására még annak ellenére sem, hogy arra kifejezetten felszólították őket. Számukra közömbös volt az a tény, hogy a TPB-n keresztül folyó fájlmegosztás tárgyát szerzői jogi védelem alatt álló művek képezték. Összefoglalva, különös tekintettel a megosztott tartalmak jellegére, a Bíróság szerint kellően megalapozott indokkal korlátozták a kérelmezők véleménynyilvánítási szabadságát, a beavatkozás „szükséges volt egy demokratikus társadalomban”, és a kiszabott büntetés sem tekinthető aránytalannak, ezért a svéd hatóságok nem sértették meg a 10. cikket. A Bíróság ezért a kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlannak ítélte, és egyhangúlag elfogadhatatlannak nyilvánította.

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Times Newspapers Ltd v. United Kingdom (Nos. 1 and 2) (27. bek.); Ashby Donald and Others v. France (34., 40., 41. bek.).

Címkék: internet, fájlmegosztás; szerzői jog[327]

Akdeniz v. Turkey
(Application no. 20877/10., 2014. március 11-i döntés)

Tényállás

2009 júniusában a beyoglu-i ügyészség média részlege elrendelte a „myspace.com” és a „last.fm” című internetes honlapok elérhetőségének blokkolását azzal az indokkal, hogy a weboldalak a szerzői jog megsértésével terjesztettek zenei műveket. Az ügy iratai azt mutatták, hogy sem a kérdéses weboldalak, sem a Törökországban található internet-szolgáltatók nem fellebbeztek a döntéssel szemben. A kérelmező által az intézkedéssel szemben benyújtott fellebbezéseket a bíróságok 2009 szeptemberében és októberében elutasították. A bíróságok tagadták a kérelmező áldozati státuszát, és megállapították, hogy a blokkoló intézkedést a művészi és szellemi alkotásokról szóló 5846. számú törvény 4. cikke alapján fogadták el, figyelembe véve, hogy a kérdéses weboldalak nem tettek eleget a szerzői jog szabályainak, különösen a hangfelvétel előállítók szakmai szövetségének lépéseit követően, amely sikertelenül küldött felszólítást az érintett honlapoknak.

[327] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-117513

Az eljáró szerv

II. Szekció

A döntés

A Bíróság megállapította, hogy a kérelem nem befogadható.

A döntés indokolása

A kérelmező többek között vitatta azt az érvet, hogy más módon is tölthet le vagy hallgathat zenét az interneten. Ennek elfogadása azt jelentené, hogy a hatóságok szabadon blokkolhatnának bármilyen honlapot mindaddig, amíg ugyanaz a típusú tartalom elérhető más forrásokból. Egy ilyen felfogás ellentétes lenne az internet természetével, ahol ugyanazt az információt több ezer különböző forráson keresztül is gyorsan terjeszthetik (17. bek.). A Bíróság először azt a kérdést vizsgálta meg, hogy a kérelmező az Egyezmény megsértésének áldozata-e a honlapok blokkolása folytán (18. bek.). A kérelmező a blokkolt honlapok felhasználóiként nyújtotta be kérelmét. Normál felhasználóként elsősorban a törvény alapján megtett intézkedés járulékos hatásait panaszolta (23. bek.).

A Bíróság leszögezte, hogy az internet-felhasználók jogai manapság kiemelt fontosságú kérdést képeznek az egyének számára, mivel az internethez való hozzáférés a véleménynyilvánítás szabadsága gyakorlásának nélkülözhetetlen eszközévé vált. E tekintetben emlékeztetett az internet fontos szerepére a nyilvánosság hírekhez való hozzáférésének javításában, és általában az információk terjesztésének megkönnyítésében. Ugyanakkor önmagában az a tény, hogy a kérelmezőre – hasonlóan az érintett weboldalak többi török felhasználójához – közvetve hatással volt a két zenei megosztó oldallal szembeni blokkoló intézkedés, nem elegendő ahhoz, hogy az Egyezmény 34. cikke értelmében „áldozatnak” lehessen őt tekinteni (24. bek.). A kifogásolt intézkedéssel érintett honlapok zenék megosztására specializálódott weboldalak voltak, amelyeket azért blokkoltak, mert nem feleltek meg a szerzői jog szabályainak. A kérelmező e honlapok felhasználóiként vette igénybe szolgáltatásaikat, és csupán a zenehallgatás egyik eszközétől fosztották meg a sok közül. Számos eszközzel nehézség nélkül férhetett hozzá a különféle zenei művekhez a szerzői jogok megsértése nélkül (25. bek.). Ezen túlmenően a kérelmező nem állította, hogy a kérdéses weboldalak olyan információkat terjesztettek, amelyekhez különös érdeke fűződött, vagy hogy a hozzáférés blokkolása azzal a hatással járt, hogy megfosztották a kommunikáció egyik fő forrásától. A Bíróság szerint ezért az a tény, hogy a kérelmezőt megfosztották az ilyen honlapokhoz való hozzáféréstől, nem akadályozta meg őt abban, hogy részt vegyen egy közérdekű vitában (26. bek.).

A Bíróság rámutatott, hogy a jelen eset különbözik az Ahmet Yildirim v. Turkey ügytől, ahol egy internetes oldal tulajdonosa és felhasználója azt panaszolta, hogy nem férhetett hozzá a saját honlapjához a Google egy szolgáltatásának blokkolása miatt (27. bek.). Hangsúlyozta, hogy egy honlaphoz való hozzáférést blokkoló intézkedésnek kell, hogy legyen egy szigorú jogi szabályozási kerete, amely biztosítja mind a tilalmak körének szigorú ellenőrzését, mind a hatékony bírósági felülvizsgálatot az esetleges visszaélések megelőzése érdekében, mert az ún. „járulékos cenzúra" jelentős hatásával járhat. Továbbá, bár a 10. cikk (2) bekezdése kevés teret enged a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozására politikai ügyekben, a részes államok széles mérlegelési jogkörrel rendelkeznek a kereskedelmi ügyek szabályozása terén, figyelembe véve, hogy annak mértékét csökkenteni kell, amikor nem az egyén szigorúan vett „kereskedelmi" nyilatkozata, hanem egy közérdeket érintő vitában való részvétele a tét. Ennek kapcsán, tekintettel az egymással ellentétes érdekek egyensúlyozására – mint az információ megismerésének szabadságához való jog és a szerzői jogok védelme – a hazai hatóságok számára különösen széles mérlegelési jogkör áll rendelkezésre. Az ítélkezési gyakorlat fényében a Bíróság nem volt meggyőződve arról, hogy a jelen eset egy fontos közérdekű kérdést vetett fel (28. bek.). A fentiekre tekintettel a kérelmező nem hivatkozhat arra, hogy a 10. cikk megsértésének áldozata, figyelembe véve a kifogásolt intézkedést. Mindezek alapján a Bíróság a kérelmet az Egyezmény 35. § (3) és (4) bekezdése alapján elutasította (29. bek.).

Az ügyben hivatkozott fontosabb esetek

Hertel v. Switzerland (47. bek.); Times Newspapers Ltd v. United Kingdom (Nos. 1 and 2) (27. bek.); Mouvement Raëlien Suisse v. Switzerland (61. bek.); Ahmet Yildirim v. Turkey (64-66. bek.); Ashby Donald and Others v. France (39., 41. bek.).

Címkék: internet; szerzői jog[328]

[328] HUDOC link: http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-142383